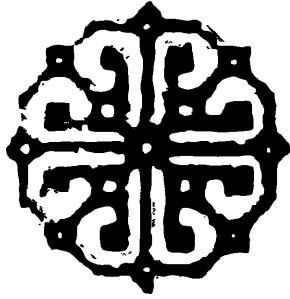

Şark İslâm Klasikleri
HAFİZ DİVANI

Şirazi

MEB YAYINLARI

ŞÂRK - İSLÂM KLASİKLERİ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 393

BİLİM VE KÜLTÜR ESERLERİ DİZİSİ : 60

ŞARK - İSLÂM KLASİKLERİ : 13

Kitabın adı

HAFTİZ DİVANI

Yayın Kodu

92.34.Y.0002.234

ISBN 978.11.0612-5

Baskı yılı

1992

Baskı adedi

20.000

Dizgi, baskı, cilt

MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

***Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın 9.10.1990 tarih ve 8306
sayılı onayı ile ikinci defa 20 000 adet basılmıştır.***

Şark - İslâm Klasikleri

HAFİZ DİVANI

Şirazî

Çeviren
ABDÜLBAKİ GÖLPINARLI

İstanbul - 1992

İÇİNDEKİLER

Önsöz/I

Muhammed Gülendam'ın Önsözü/XLI

Gazeller/1

Terkipler/500

Mesneviler/510.

Kıtalar/519

Rubailer/539

Müfretler/551

Muammâlar/552.

Şüpheli gazeller/555

Muhammes/625

Kıtalar/628

Rubailer/636

Kasideler/644

Açılama/661

Hafız Divanında geçen hususî adlar/717

ÖNSÖZ

İkinci sekizinci asırda (XIV) İran'da yetişen Hoca Hafız Şirazi fikirlerindeki kuvvet, görüşlerindeki hususiyet, hele edasındaki rıtlık bakımından bütün şarkın en lirik şairlerinden biri sayılmış ve şöhreti gün geçtikçe doğuya ve batıya yayılmıştır.

Esefle söylemek lâzımdır ki şarkta yetişen birçok büyükler gibi Hafız'ın hayatı da bir belirsizlik perdesiyle örtülüdür. Hal tercümesine alt en eski vesika, onun şiirlerini, ölümünden sonra toplayıp bir divan haline getiren dostu Muhammed Gülendâ'mın, bu divana yazdığı önsözdür. Muhammed Gülendâ, Hafız'ın şiirlerini övmekte, zâhir ve bâtin ehlinin, halkın ve ileri gelenlerin makbulü olduğunu, şiirlerinde herkesin, kendine göre bir mâna bulduğunu, ilgi sahibi olsun, bilgisiz olsun.. herkes tarafından sevildiğini, gazellerinin az bir zaman içinde Horasan, Türkistan, Hindistan, İrakayn ve Azerbaycan ülkelerine yayıldığını, sofilerin semâ, padişahların zevk meclislerinde okunduğunu söylemektedir. Fakat Hafız hakkında Kuran'a düşkünlüğünden, padişah meclisine devamından, Keşşaf ve Musbah'a hâşiye yazdığından, ders kitaplarıyla Arap şairlerinin divanlarını elinden bırakmadığından, .. bu yüzden de şiirlerini bir divan halinde toplayamadığından ve nihayet 791 hicride vefat ettiğinden başka bir malûmat yok. Ne ailesinden bahis var, ne hususî hayatından. Hattâ vefat tarihi bile şüpheli. Çünkü bu önsöün bulunduğu bazı divanlarda vefat tarihi, "der târîh-i şuhûr-i sene-i İhdâ ve tis'ine ve seb'a mie-i hicri" diye arapça bir ibareyle, bamlarında dayısı "der târîh-i sene-i 791 hicri" tarzında rakamla

kayıtlı. 791 de öldüğü bildirildikten sonra üç beyitlik bir kıta var ki Gülendam, bu kıtada aynen "Ahmed'in kutlu hicret yılının ebced hesabıyla bâ, sad ve zalinde zamanın tek eri Şeniseddin Muhammed, yüce cennete yürüdü. Onun tertemiz toprağına uğrayıp mezarını ziyaret edince temizliği ve o mezarın nurunu, nuraniliğini gördüm" demektedir. Bazı nüshalarda bu önsöze dahil olmayan, bir kısmında divanın sonuna (1315 Tebriz basması), bir kısmında kabına (ekseri yazmalar) kaydedilen ve Hafız'ın mezar taşında kazılı bulunan bir kıtada da "Münn ehlinin ışığı olan ve hakikat ehlini aydınlatan Hoca Hafız, tecelli nurunun bir mumuydu, Musallâ toprağında konakladı, ölüm tarihini de Hâk-i Musallâ terkiibinden ara" deniyor ki bu terkip de 791 yılını ifade etmektedir. Bu kıtanın şairini bilmiyoruz. Bizce bu ihtilâfın iki sebebi vardır:

1) Gülendam, önsözünde vefat tarihini rakamla yazmış, rakamdaki 2 nasılsa bir okunmuş, öyle kopya edilmiş, sonradan bazı nüshalara arabça bir ibare ile alınmış, 791 tarihi bu suretle meydana çıkmıştır. Bu ihtimal kabul edilirse ikinci kıtanın muahhar hir devre ait olduğu ve "Hâk-i Musallâ" terkiibinin, Hâfız'ın 791 de vefat ettiği zannedilerek düşürüldüğü aşikârdır. Bu terkiibin bir eksik olması ihtimali de var (Hızanei Âmire). Kıtanın, Hafız'ın mezar taşında kazılı olması, eksikliğine delil olamaz. Zaten Hafız'ın kabri 885 hicride (1480 - 1481) yapılmıştır (Devletşah).

2) Hâfız 791 yılında vefat etmiştir ve Gülendam'ın kıtasındaki "Besâl-i bâ vu sûd-u zâl-i Ebced" mısırını 791 yılını gösteryordu. Yani "Besâl-i elf-u sâd-u zâl-i Ebced" di. Bu takdirde ikinci kıta da doğrudur. Fakat eski yazıyla "elf" kelimesinin "ba" okunması hemen hemen imkânsızdır. Bu bakımdan bizce birinci ihtimal daha kuvvetlidir.

"Meyhane" yle muahhar kaynaklardan "Mecmaul-fusaha, Riyasul Arifin, Âteşkede" Hâfız'ın 791 de vefat

ettiğini kabul eder. "Mecalisül uşşak, Habibüssiyer, Nefahat, Âsarül Acem" ve "HızÂne-i Âmire" 792 de öldüğünü söyler. "Heft İklim" 792 de öldüğünü söylemekle beraber 791 yılını gösteren "Hâk-i Musallâ" 'terkibini de vefat tarihi kaydeder. "Devletşah" ise Timurleng'in 795'te Şiraz'ı zaptettikten sonra Hafız'la görüştüğünü söylemekle beraber 794 te vefat ettiğini bildirir!

Görülüyor ki Hafız'ın ölüm yılı 791'le 794, hattâ 795 arasında bir aykırılık göstermektedir. Fakat asıl aykırılık 791'le 792 arasındadır ve yukarıda işaret ettiğimiz gibi bizce Gülendam'ın kıtasındaki 792 (1389 - 1390) tarihi doğrudur.

Ş Hafız'ın hayatına ait bilgimiz, hemen hemen yok denecek kadar azdır. Bu bilgi de menkabevi bir mahiyet göstermektedir. Hierî on birinci yüzyılın (XVII) ilk senelerinde yazılmış olan "Meyhane" ye göre Hafız'ın babası İsfahan köylüklerinden Bahaeddin adlı birisidir. Pars Atabekleri zamanında Şiraz'a gelmiş, orada ticaretle uğraşmaya başlamıştır. Anası Şiraz mülhakatından Kâserun'ludur. Hafız, üç kardeşin en küçüğüdür. Babalarının ölümünden sonra bu kardeşler, birbirlerinden ayrılmışlar, anasıyla Şiraz'da kalan Hafız, geçim darlığına düşmüş, alnının teriyle para kazanmak için hamurkârlık hizmetine girmiş, fırsat buldukça da civardaki mektebe devama başlamıştır. Bu suretle Kuran'ı ezberleyip Hafız olan Şemseddin Muhammed, aynı zamanda şair bir dükkân komşusuna üzenerek şiirler söylemeye de başlamış, şiirden anlayanlara Adeta bir alay mevsuu olmuştur. Fakat bir müddet sonra bir gece, Şiraz'da "Baba Kûhi" lakabıyla tanınan Abdullah-İbn-i Haffîf (831. H, 942-943) in türbesinde Âdetle meşgulken uyuyor ve rüyasında H. Ali'yi görüyor. Ali, ona cennet yemekleri sunuyor. Hafız, böylece şair oluyor ve bu rüyayı bir gazelle de tesbit ediyor (CXXIII, S. 126). Meyhane müellifi Ha-

fız'ın 65 yaşında öldüğünü ve ilk Sâkiname yazarının da Hâfız olduğunu ilâve etmektedir.

Şüphe yok ki bu menkabe, Hafız'da bir kudsiyet görüp şiirlerini ilham telâkki eden halk rivayetlerinden alınmadır. Hâfız'a "Sırlar tercümanı" ve "Gayb dili" deyen halk, H. Ali'ye isnaden şöyle bir hikâye de uydurmuştur:

Gûya Ali, bir gün Dicle kıyısına gidip bir divitle bir kalem istiyor. Divit ve kalem gelince bir kaç kâğıda bir şeyler yazıp nehre atıyor, "Bunlar marifet ve hakikate nit sözlerdir. Bir müddet sonra Şiraz'dan bir ârif gelecek; bu sözler ondan zuhur edecek" diyor. "Kitabü Kısas-al Ulemâ" sahibi bu halk rivayetini bilhassa anıp tanınmiyle uydurma olduğunu kaydeder (İkinci kısım, Hâce Nasirüddin-i Tûsi'nin hal tercümesinde. S. 172 - 176).

§ "Mecmaulfusaha" ve "Riyâzul Ârifin" le "Âsâr-ül Acem", Hâfız'ın Nehavend'in şimalinde Tuysirkân adlı bir kasabada yetişen Şeyh Kemaleddin isminde bir Âlim zatın oğlu olduğunu ve atalarının bilgi sahibi kişiler bulunduğunu kaydeder. Bunlara nazaran Hafız'ın babası Şiraz'da yerleşmiş ve Hafız orada Şemseddin Abdullahı Şirazi (vefatı 772. H, 1370 - 1371) den okumuştur. "Hızâne-i Âmire" ve "Mir'âtüssafa" dan naklen Hâfız'ın Şah Numan adlı bir oğlu olduğunu, Hindistan'a gıdip Burhanpur'ca öldüğünü ve Asir kalesi civarında bir yere gömüldüğünü ilâve eder.

§ "Târih-i Ferîşteh" e göre Deken hükümdarlarından Mahmud Şah-ı Behmenî (780 - 799 H. 1373-1374 — 1396-1397) nin ilim erbabını himaye ettiğini duyan Hafız, Deken'e gitmek istemiş, bunu duyan vezir Mîr Fazlullah İncu, Hafız'a yol harçlığı göndermişti. Hafız bu parayı bir kısmını ailesinin ihtiyaçlarına sarf etmiş, bir kısmıyla borçlarını ödemiş, bir kısmıyla de yol tedariki görânüş ve yola çıkmıştı. Yolda elinde kalan parayı, soyguna uğramış ve muhtaç bir hale düşmüş olan bir dostuna verivermişti. Hindistan'a git-

mekte olan iki İranlı tacir, şairin yol parasını çekmeye-
razı olmuşlardı. Hafız, onlarla Hürmüz'e kadar gitti.
Fakat orada tam gemiye bineceği sırada kopan bir fı-
rınadan pek türkü, Şiras'a dönüp Mahmud Şah-ı Beh-
men'i'ye derin ve hudutsuz isticnasını rintçe bir eda ile
bildiren bir gazel yapıp gönderdi (CLXXXV, S. 186-187).
Mahmud Şah da "Mademki bizi ziyaret için yola çıkmış,
ona ihsan etmek gerek" diyerek Hafız'a bin altınla bazı
Hint metahları yolladı.

Hafız'ın, Bengâle valisi Sultan Gıyaseddin'le de
mektuplaştığı ve ona, son beyitte adını anarak hür-
metini gösteren bir gazel yapıp yolladığı rivayet edilir
(CLVII, S. 159-160).

Hafız'ı, İlhanilerden Cilâyrlı Şeyh Üveys oğlu Sul-
tan Ahmet de Bağdad'a çağırmış, fakat Hafız, bu da-
vete icabet edememiş, onu metheden bir gazel yazarak
göndermişti (CDLXXXV, S. 484-485). Yalnız bir ga-
zelinde Şiras'da kadrinin bilinmediğinden bahsederek
başka bir yere gitmeyi kurduğunu söylemesine
(CCCXXIII, S. 323, B. 2706), başka bir gazelinde de
Bağdad'a gitmek istediğine bakılırsa (CCXVII, S. 219,
B. 1843) bu seyahati cidden istediğine hükmetmek lâ-
zımdır.

• • •

§ Hafız, Gazan Han zamanında kısa bir müddet
Fars valisi olan Seyh Ebu İshak tarafından korun-
muştı. Şair, gazellerinde bu zatın kısa, fakat pek hoş
geçen saltanat devrini över; bir kıtasında da Şiras'ı
beseyen diğer dört kişiyle Seyh Ebu İshak'ı hürmetle
anar (Kit'alar: XXXV°. S. 537) Meyhaneleri kapatan,
şarabı yasak eden ve Hafız'a oldukça kara günler ge-
çirten, meyhanelerin açılması için dualar ettiren Mü-
ezzazeddin Muzaffer'le babasından büsbütün ayrı bir
karakterde olan ve derhal meyhaneleri açtırarak Ha-
fız'ın neşeli şîrler yazmasına sebep olan Şah Şucâ'da

Hafız'la çağdaş padişahlardır. Hattâ Şah Şucâ, rivayete göre Hafız'dan ziyade İmâd-ı Fakih'i (Vefatı. 773. H 1371 - 1372) sever ve bu şairi, Hafız'dan üstün görmüş. Bir kere Hafız'a "Şiirlerinde valdet yok. Şaraptan bahsederken aşka, derken tasavvufa geçiyorsun. Bu değişikliğin belâğata uymaz" diyor. Hafız da "Evet.. öyle ama bütün bu ayıp ve noksanla beraber yine de benim şiirlerimi âleme yayılmış, öbür şairlerin şiirleri ise Şiraz kapısından bile çıkmamıştır" diye cevap veriyor. Şah Şucâ, bu cevaba fena halde kızıyor ve şirir

Ger müselmâni homineat ki Hâfız dâred

Vây eger ez pey-i imrûz buved feryâdî CDXXXVI

t. S. 434, B. 3654)

beytine takılarak onu kûfir saymaya kalkışıyor. Hafız, pek sıkılıyor. O sırada Hicaz'a giderken Şiraz'a uğramış olan Zeyneddin Ebübekr-i Tâybâdi'nin "Nakli küfür, küfür değildir. Bu beytin üstüne münasip bir beyit ilâve ederek sözü başkasına söylet" demesi üzerine

İn hedîsem çi hoş âmed ki şehergeh migott

Ber der-î moykedei bâdef-u ney tersâyi (CDXXXV)

t. S. 434, B. 3653)

beytini ilâve ederek yakayı kurtarıyor. İmâd-ı Fakih gûya kendisine namaz kılmayı öğretmiş ve Şah Şucâ'ı bununla aldatmış. Hafız bunu bir şarlatanlıktan ibaret görmüş ve hatta bir gazelinde

Ey kenk-ı hoş-nurâm ki hoş mirevi benâz

Çirre meğov ki gurbe-i zâhid nemâz kerd

beytini de bu münasebetle söylemiş (Habibüssiyer, CIII, kısım II, S 37, CVIII, S 123)

§ Hafız Şah Şucâ'nın 786 hicride (1384) vefatından sonra 789'a kadar (1387) saltanat süren oğlu Zeynelâbidin'in saltanat devrini idrak ettiği gibi bu padişahın, yeğeni şah Mansur tarafından tahttan indirilmesini ve sonradan gözlerine mil çekilmesini de

şdrak etmiştir. Hafız, Şah Mansur'un padişahlığını da dır gazelle kutlar (CCXXXVII, S. 236-237). Hafız'ın şiirlerinde bunlardan başka Yezd ve Hürnüz hükümdarlarıyla Hacı Kıvam, Kıvameddin Hasan, Hacı Cellaeddin, Şah Nusretüddin Yahya gibi büyüklerin adları geçer.

§ Devletşah, Hafız'ın Şiraz'da Timurlenk'le de görüşüğünü yazıyor. Timur, şairin bir matlaını kasdederek (VIII, S. 8) "Semerkand'le Buhara iki mamur ve büyük İslâm şehri. Sen nasıl oluyor da onları sevgilinin bir benine bağışlıyorsun" demiş. Hafız da yırtık pırtık üstünü başını işaret ederek "İşte bizi bu hale koyan da hep o yolsuz bağışlamalar ya" diye cevap vermiş. Devletşah, bu görüşme tarihini 796 olarak kaydediyorsa da Hafız'ın 792'de öldüğü muhakkak olduğundan ve Timur da 789 (1387) de ve Zeynelâbidin'in tahttan indirilmesinden biraz önce Şiraz'a girmiş bulunduğundan eğer bu görüşme doğru ise 789'da olsa gerektir. Fakat bu görüşmenin, Hafız'ın o meşhur beytinden meydana gelme bir hikâye olması ihtimali daha kuvvetlidir. Hatta halk arasında Hafız'ın "Ben, Semerkand-u Buharâ demedim... Se men kand-u du hurmârâ — üç batman şekerle iki hurma dedim" diye cevap verdiği de rivayet edilegelmiştir. "Cevahir-i Mültekât" ya göre Hafız'ı Timur'la görüştüren, Timur'un, Zeynelâbidin-i Ruknâbâdî adlı yakın bir adamıymış.

***

§ Hafız'ın hususî hayatına ait bazı vakaları, ancak onun gazellerinden ve tabii belirsiz bir surette çıkarabiliyoruz. Hafız, Şiraz'a, Rüknâbad ırmağına, Musallâ mesiresine candan bağlıdır. Bu bağlılığını, şiirlerinde belirtir (VIII, S. 8-9. B. 67, CLXVII. S. 169, B. 1426). Hafız'ın menkabelerini iyice tetkik eden ve divanını hakkıyla inceleyen Sûdî, onun Şiraz'dan ayrılmadığını, ancak Şiraz'a üç günlük bir yer olan Yezd'e gittiğini

kaydeder (C. 1, S. 44, 67). Şair, bir gazelinde Arapça bildiğini söyleyerek dostu Muhammed Gülendâmi'yi tasdik ediyor (XXIX, S. 31). Zaten divanında yer yer Arapça beyitler ve Arap şairlerinin tesiriyle yazılmış mülemmalâr da onun derin bilgisini gösterir. Hafız olduğunu, yani Kur'an'ı ezbere bildiğini, hatta Kur'an'ı on dört rivayete göre okuyan ve kıraat bilgisine sahip olan bir hafız bulunduğunu da yine bir gazelisten anlıyoruz (XLIII. S. 47, B. 887). Sevgilisiyle maceraları, sevgilinin gitmesi üzerine araya düşen ayrılık ve bu ayrılığın, Hafız'ın ruhunda hasıl ettiği derin teessür intibalar da yine gazellerinde görülmektedir (Mescidâ XIII. S. 14-15, CCCII, S. 301-302). Sûdî, Hafız'ın, iki gazelini, oğlunun ve karısının ölümü üzerine yazmış olduğunu söylüyor (C. 1, S. 337-339, CCVIII, S. 210-211; C. 1, S. 628, CXXXII, S. 135-136). Hakikaten ikinci gazel, karısına yazılmışsa pek benzer. Kıtaları arasında iki kıtanın da genç bir çocuğun ölümüne ait olduğu meydanda (XXI. S. 580, XXII. S. aynı). Fakat bu gazeller, herhangi bir sevgilinin ölümüne ait de olabilir. Kıtalar hakkında da aynı mütalâayı yürütebiliriz. Onun için bu hususta katî bir şey söyleyemiyoruz. Yalnız Hafız'ın hassas gönlünün, ölümle de yaralandığı muhakkaktır. Kıtalarından bir tanesi, Hâce Âdil isminde bir kardeşi olduğunu ve 775. H. de (1373-1374) vefat ettiğini tespit ediyor (XX. S. 529). Bir gazeliyle (C, S. 103-104) iki muammasından (Muammalar. I, II, S. 552-553) Ferruh ve Ahmed adlı iki gençle alâkası olduğu açıkça anlaşılıyor. Zaten onun gazellerinde, bütün şark şairlerinde olduğu gibi Yunanlı bir aşk, bir pederasti çeşnisi görülür. Hafız'ın eski lirik Yunan şairleriyle İran'ın ilk şairleri gibi saz çaldığını da yine şiirlerinden öğreniyoruz. Sûdî, bir gazelindeki bir beyitten, seâlinin çok güzel olduğunu istidlâl ediyor (CII. S. 286, CCCXXII. 821, B. 2695).

Hafız, kendisinin şairlik kudretinden de pek emindir. "Gazel üstadı, herkesçe Sâdî'dir ama Hafız'ın sö-

leri Hacı tarsındadır" (Bu beyti ihtiva eden gazel, tercümemize esas ittihas ettiğimiz nüshalarda yoktur) demek, Irakî'nin gazellerini söylemekte olduğunu bildirmekte, Selman'ı mübalâğalarla övmektedir (Şüpheli kıtalar IX. S. 632). Fakat sözler:nin büsbütün başka bir halâveti olduğunu, şiirlerinin Irak ve Fars ülkelerini kapladığını, Bağdat ve Tebriz'e de yayılmak üzere olduğunu (XXXVIII. S. 41-42, B. 344), şöhretinin Şiraz'dan Mısır, Çin ve Rum ülkelerine bile gittiğini (CDLXXXVII*, S. 488, B. 4128), şiirde Nizami'yi bile geçtiğini (CDXCI*, S. 492, B. 4166) haklı olarak iddia eder.

• • •

§ Enverî, Zahir, Selman ve sair büyük şairler gibi. Hafız, en adl vesilelerle para koparmak için kasideler söylememiştir.

Büyük bir yekûn teşkil eden gazellerine karşı kasideleri, birkaç tanedir. Gazellerinde bazan yukarıda adlarını andığımız padişahlarla büyükleri, âdeta laf olsun diye över. O, bütün ruhi hasletlerini, gazellerle ifade etmiştir. Merhum Browne, Hafız'ı çok kudretli bir surette tercüme eden Miss Gertrude Lowthian Bell'in, Hafız ve Dante hakkındaki mülâhazalarını aşağı yukarı şöyle kaydediyor: "Hafız'a göre modern misallerin değeri yoktur. Dante'nin Floransa'yı sevdiği kadar Şiraz'ı seven Hafız, sevdiği bu şehrin beş altı kere muhasarasını, saptını, padişahların birbiri ardınca gelip geçişini seyretmiş, halkın zulümlere ve kıtallere uğradığını, işretin menedildiğini, sevk kapılarının ardına kadar açıldığını görmüş, bütün bu hâdiseler, Hafız'ın şiirlerinde pek az akisler bırakmıştır. Fakat bu kayıtsızlık, onun felsefesine Dante'ninkinde bulunmayan bir mahiyet vermektedir. Dante, kendi felsefesine bağlıdır, kâinatı, asrının görgüsüne uyarak görür. Hafız'ın görüşüyse daha derin ve geniştir. Onun görüşü, kendisinden sonraki asırların fikir vadilerine:

kadar nüfuz eder." Hakikten de o dağdağlı devir, Hafız'ın gazellerinde ancak tarama kalemiyle yapılan belirsiz resimler gibi görünür. Fakat bazan o karma-karışık devri en içli, en hazin ve en tahlili yekpare bir gazelle ifade ettiği de vardır (Meselâ CDLXXX. t. CDLXXXII. t).

§ Hafız'dan önce gazel, daima aşkı terennüm ederdi. Hâcu, gazele tasavvuf ve hikmeti katmış, Selman da estetik hünerleriyle kendini göstermişti. Hafız, bütün bu üstatların meziyetlerini nefsinde toplamıştır. Onun gazelleri, velev müphem olsun — ki divan tekniği dolayısıyla başka türlü olmasına da imkân yoktur — devrinin hususiyetleriyle hâdiselerini bize pekâlâ iblâğ eder. Bilhassa o rindane eda, hemen hemen yalnız ona mahsustur.

Şiirlerinde şarap ve meyhaneden pek çok bahseder. O kadar ki âdetâ Hayyam'da olduğu gibi insana usanç verir. Bu şarabı, yerine göre aşk, feyz, neşe, vahdet sembolü olarak kabul edenler, meyhaneye âlem, hanıkah, yahut gönül diyenler, tevillerini yapadursunlar, bızce bu şarap, Siraz'ın güzel üzümlerinden çekilmiş ve yıllanmış halis şaraptır ve Hafız bu şarabı, cennetteki tesnim ve selsebil ırmaklarının suyunu içer gibi içmektedir.

Hafız'da yalnız şaraba değil, esrara da methiye vardır (Kıta XXV!* S. 532). Şar, ihtimal şarap ya-sağında bu münebbihe müracaat etmişti. Bu şarap düşkünlüğünde taklidin büyük bir rolü vardır. Şarkta rint olmak isteyen her şair, rintlik kaydına düşen her hakim, mutlaka kendisinden önceki örneklere uymakta. Fakat bu düşkünlükteki âmil, yalnız bu değil. Hüner ve marifetten anlamayan insanlar arasında kalan, hiç bir suretle tatmin edilemeyen, daima sıkıntı ve elem içinde bunalan, hele Hafız gibi çok gürültülü bir devirde yaşayan düşünceli bir şair, şüphe yok ki bütün elemelerini bir kadeh içinde ezmeye çalışacak, şarabı ve gazel cöngünü kendisine nedim ittihaç edecek, iştret

meclisinin baş köşesini yükseldiği ve yüksелеceği en büyük bir makam olarak görececek, hülâsa sarhoşça bir istîgnaya bürünecektir.

• • •

Ş Hafız'ı koyu bir sofî telâkki edenler bile onun tarikatı ve şeyhi hakkında katî bir malûmat veremiyorlar. Şemseddin Abdullah-ı Şirazî (772. H. 1370-1371), İmâd-ı Fâkîh (773. H. 1371-1372) ve Seyyid Şerîf-i Cûrcanî (816. H. 1413-1414) gibi sofî âlimlerden istifade ettiğini, Seyyid Şah Nimetullah-ı Vellî (832. H. 1428-1429), Hâce Ebûlvefâ-yı Bağdâdî (835. H. 1431-1432) ve Baba Kemâl-i Hucendî (792. H. 1486-1487) gibi şeyhlerle görüştüğünü teskireler kaydederler. Bunlardan Şah Nimetullah-ı Vellî'nin "Biz, yoldaki toprağı bile bakışımızla kimya haline getirir, bir göz ucuyile baktık mı her derdi tedavi ederiz" mecalindeki

Mâ hâk-i râhrâ benâzer kîmyâ kunîm
Her derdrâ begûş-e-i çeşmî devâ kunîm

matlaiyle başlayan gazeline karşılık bir gazel söyleyip himmetini dilemiş (CXXII, S. 121-126), diğer bir gazeline Ebûlvefâ'nın adını hürmetle anmış (CIII. S. 105-106, B. 878), eski sofillerden Pîr-i Câm, Şeyh-i Câm ve Şeyhulislâm lakaplarıyla anılan Pîr Ahmed Camiyy-i Nûmîkî (636. H. 1141-1142) ye hürmetini göstermiştir (III, S. 3-4, B. 4).

Bu sonuncuya olan hürmeti, tabii gıyabidir, diğerlerinden birine intisabı var mı? Bilemiyoruz. Hakikat yoluna kılavuzsuz gidilemeyeceğini söyleyen ve tasavvuf neşesine sahip olan Hafız'ın, zamanındaki şeyhlerin birisine intisap etmemiş olması imkânsızdır. Sûdî,

Şerâb-ı bîğâş-u sâķi-i hoş du dâm-ı rehend
Ki ziyrekân-ı cihan ez kemend-i şan narahend

matlaili gazelindeki (CXXV. S. 125).

Ġulām-ı bîmmet-i durîî-keşân-ı yek-rengem
Ne on gurûh ki ezreğ-libâs u dil-siyehend

beytini (B 1076) şerhederken Hafız'ın Mahmud-ı Attar'ın müridi olduğunu, yeşil elbise giyenlerle de bu şeyhe munarız olan Şeyh Hasan-ı Ezrakpuş'la müritlerini kasdettiğini söylemiş (C. I, S. 403),

Rûşenî-i tal'at-ı tu mâh nedâred
Pîş i tu gul rovnâk-ı kiyâh nedâred

matlalı gazelde de (CLXXXII. S. 183-184),

Rafl-ı girânem dib ey murid-i herâbât
Şâdi i şeyhi kî hanqâh nedâred

beytini şerhederken (B 1546) buradaki hanikahsız şeyhin yine Mahmud-ı Attar olduğunu ve bu zatın tekkesi bulunmadığını, attarlıkla, yani gülyâğı vesair güzel kokulu yağları satmakla geçindiğini ilâve etmiştir (C. I, S. 476).

Sâlhâ defter-i mâ dergirev-i şebbâ bûd
Rovnağ-i meykede ezders-i du'â-yı mâ bûd

matla gazelin (CXXX, S. 186-187)

Pîr-i Gul-reng-i men ender hağ-ı Ezreğ-püşân
Ruhşet-i bahş nedâd erno hikâyethâ bûd

beytinin şerhinde (B. 1186) "Pîr-i Gülreng" in, Hafız'ın pîri olan ve bu lakapla meşhur bulunan Şeyh Mahmud-ı Attar olduğunu bildirirken bu zatın, Şeyh Abdüsselâm'a, onun Rûzbihan-ı Baklî'nin oğlu Şeyh Fahreddin Ahmed'e mensup olduğunu, Fahreddin Ahmedin de babasından hırka giydiğini yazıyor ve Farsça ibareyle naklettiği bu irade ve nispet silsilesinin "Hâce menakıbında" bulunduğunu söylüyor. Aynı zamanda Halveti sofileri olan ve yeşiller giyinen Hasan-ı Ezrakpuş'la müritlerinin, Pîr-i Gülreng'le ve müritleriyle araları açık olduğunu, hatta bazan bu zıddiyetin kavgalara bile vesile teşkil ettiğini ilâve edi-

yor (C. I, S. 480). Ne yazık ki Sûdî, bunu hangi menkabe kitabından aldığı ve bu kitabın kime ait olduğunu, ne vakit yazıldığı hakkında hiç bir şey söylememektedir. Sûdî, Hicrî 1000 de ölmüştür (1591 - 1592). Necaft'te bulunmuş, birçok Âlimlerden istifade etmiş C. I, S 655-656), bazı beyitleri Farslardan daha iyi tahlil edecek kadar incelemiş (C. I, S. 63-64), bazı beyitleri, zamanın en iyi Farsça bilen üstatlarıyla müzakere etmiş (C. I, S. 654-655), gazelâer arasında Hafız'a ait olmayanları büyük bir isabetle bulmuş, hatta sahiplerini tayin etmiştir. Başka şarihler gibi tevellere kapılmamış, ciddi bir inceleme yapmıştır. Bütün bunlar düşünülür de nihayet bu menkabe kitabının, tabii kendisinden önce yazılmış bulunuşu ve Fars diliyle yazılışı göz önünde tutulursa rivayetin eskiliği, hatta doğruluğu hakkında bir fikir edinilebilir. Bînce bu rivayete inanmamak için hiç bir sebep yoktur. Sûdî Hafız'ın Halveti olduğunu söyleyerek şeyhi Pîr-i Gülrenk'in de Halveti olduğunu bildirmiş oluyor (C. I, S. 633). Yine bir gazelde Ezrakpuşlara telmih olduğunu, bir gazelin de Hafız hastayken piri tarafından ziyaret edilmesi dolayısıyla yazıldığını anlıyoruz (C. II, S. 424, CDVIII*, S. 405-406). Hafız, birçok şiirlerinde Kalenderleri ve Kalenderliği över. İhtimal tekkesi olmayan Pîr-i Gülrenk, bir Kalenderî şeyhidir, yahut Kalendirdiği benimsemiştir. Esasen Sûdî'nin, bu zatın "Halveti" olduğunu kaydetmesinden, Pîr İbrahim Zâhid-i Gylânî'ye (705. H. 1305-6), yahut Halvetliliği bir tarikat haline getiren, yahut da asıl halveti sülûke esas olarak kabul ederek "Pîr" tanınan, Ömer-i Halveti'ye (600 H. 1397-1398) mensup olduğuna hükmetmek güçtür. Ömer-i Halveti'nin kurduğu tarikattan önce de halveti sülûkte bir esas olarak kabul eden sofiler vardır. İhtimal Pîr-i Gülrenk de bunlardan biridir. Hafız'ın rindane edasına, zaman zaman bütün kayıtlardan sıyrılıp çıkmasına bakarak onu ve şeyhini, Halvetlilik gibi halvet, esma, zikir, tac, hırka gibi birçok kayıt ve şart-

İnra bağlı bir tarikata değil, sevdiği ve övdüğü Kalenderliğe daha yakın görüyoruz.

Ancak şunu da ilâve etmeliyiz ki biz, Hafız'ı, tamamiyle tasavvuf umdelerine bağlı bir sofi olarak göremiyoruz. O, ne Hakim-i Senâî, Attar ve Mevlâna Celâleddin gibi coşkun bir sofidir, ne Ubeyd-i Zâkânî gibi bir mülhit... Sırası geldikçe zamanından şikâyet etmiş, elemelerini söylemiş, hatta topraktan yaratılan şu yer-yüzünde bir tek insan bile bulunmadığını, başka bir âlem yaratmanın, yeniden bir insan halletmenin lüzumunu duymuştur (CDLXXXII. t. S. 482, B. 4074).. Hattâ onun içli şüphelerle kıvrandığı (XXXIII. S. 36-37; B. 295, 297), peşin varken veresiyyeye kanmamaya karar verdiği (XXXIV. S. 37, B. 304) bile var. Hülâsa Hafız'ın tasavvufu, çok defa kendini avutmak, zahitlere çatmak ve onların riyasiyle eğlenmek, kalb zenginliğinden meydana gelen rint bir istîğnaya bürünmek için bir vesiledir. Bahar mevsiminde şiir defterini alıp sahraya gitmeyi tavsiye eden, o mevsimin medresede oturacak, Keşif'le Keşşâf'tan bahsedecek zaman olmadığını söyleyen şairimiz (XXVI. S. 28, B. 231), sofiye de bir gül derib hırkasını dikene bağışlamasını, bu kuru zahitliği lezzetli şaraba değişmesini, tasavvuf bahislerini çenge, tespihle taylasanı şaraba vermesini tavsiye eder (CCXXIX. S. 277, B. 2335); tasavvuf bahislerini bitpazarına götürmeye, Bistamlı hırkayı şaraba bağışlamaya hazırdır (CCCLXXIV. t. S. 371, B. 3113). Lâle kadehi şarapla doldu mu, hayata ve sevk candan bağlı olan Hafız, sakiye "gel... tasavvuf hezvanları niceye bir... aslı olmayan saçma sapan şeyler ne vaktedek" deyiverir (CDLXXXVII*. S. 487, B. 4117)! Hilkatî, hilkatteki gayeyi, bu âlemin önünü, sonunu düşünmektense çalgıyla şaraptan bahsetmeyi ister ve bu muammanın halledilmediğinde ve edilemeyeceğinde ısrar eder (VIII. S. 9, B. 73). Artık Hafız'ı koyu bir sofi, hatta bazılarının dediği gibi hakikatı mecaz diliyle söyleyen bir zat olarak kabul etmek

ve hemen her şiirinde görülen şarapla sevgiliyi tevile kalkışmak, ziyadece safdilliktir doğrusu. Hafız, tasavvufîtan da bahsetmemiş değildir. Bazı gazelleri vardır ki tamamıyla tasavvufîdir. Fakat tasavvufu, hiç bir vakit mecaz diliyle söylememiş, bu husustaki fikirlerini de apaçık ifade etmiştir. Ama ne gariptir ki gizli kapalı ifadelere yanaşmayacak kadar samimi olan ve şarabı gizli içmenin temelsiz bir şey olduğunu söyleyen Hafız'ın (CLXVII, S. 168-169, B 1418), iki yıllık şarapla bilmem neyi, on dört yaşındaki dilberle de H. Muhammed'lî kastettiğini söylemek gibi acayipliklere düşenler olmuştur. On, dört... yani on kere dört, yahut dört on kırk eder ya... H. Muhammed'e de peygamberlik kırk yaşında gelmiş; işte Hafız'ın on dört yaşındaki dilberden maksadı buymuş! İran'da son zamanlarda yetişen müçtehitlerden Sikatül İslâm Nûrî (Vefatı 1320. H. 1902-1903) ye bu izahı anlatarak fikrini sormuşlar. Molla Nûrî, büyük bir isabetle "İki yıllık şarap, yıllanmış halis şarap, on dört yaşındaki dilber de on dört yaşındaki dilberdir. Hafız, bundan başka bir şey kastetmemiştir" diye cevap vermiştir (Kitabu Kısas-al-Ulemâ, Kısım II. S. 176). Kanunî Süleyman devrinde de Şeyhulislâm Ebüssuud, bir fetvasında "Hafız'ın mekalâtında çokluk hikem-i zâika ve niket-i fâikadan gaybî kelimat hakka vaki olmuştur. Lâkin tezâlfinde nitak-ı şeriat-ı şerifeden birun hurafat vardır, Mezâk-ı sahih odur ki bir beyti birinden fark edüp semm-i ef'lyi tiryâk-ı nâfi' sanmayıp..." demektedir (Keşf-el-Zunun, I S 784). Hülâsa bizce Hafız'ın tasavvufu, ikinci planda bile değildir. Esasen o vakitler tasavvufî neşeye sahip olmak, herhangi bir büyük şeyhe intisap etmek modadır, âdettir ve Hafız'ın da bu modaya, bu âdete uymaktan kurtulamayacağı tabiidir. Fakat nihayet insanı, kayıtlardan kurtarmayı tekeffül eden tasavvuf bile onun hür ruhunu kayıt altına alamamıştır. Böyle bir meşrebe sahip olan Hafız'ın mezhebi hakkında uzun uzun mülâhazalar yü-

rûtmeyl lüzumsuz bulmuyoruz. Gök kubbe altında mânen bağlanılabilecek her şeyden hür olan kişinin himmetine kul, köle olduğunu söylerken (XXI. S. 22, B. 179) kendi hür ve insan düşüncesini, her bağdan kurtulan serazat ruhl haletini söylemiştir. Şah Sincan'ın Kutbeddin Hayder hakkında söylediği "Kuru yere oturmuş bir rint gördüm... ne küfür kaydındaydı, ne islâm... ne dünya umurundaydı, ne din... ne Hak'la mukayyetti, ne hakikatla.. ne tarikata bağlıydı, ne yakayne! İki âlemde de bu iş, kimin harcı?" mealindeki

Rindî dîdem nigeste ber hoş zemîn
Nî kufr-u ne islâm-u ne dunyâ vu ne din
Nî Hâk ne hâkîkat ne şarîkat ne yakîm
Ender du cihan kirâ buved zehre-i in

rubaisini (Habibüssiyyer, Cüz III. C. II S 76) Hafız hakkında da söyleyebiliriz sanırım.

Sadı, Riyazî, Nizârî, Asudüddîn, Şemseddin Mahmud, Irakî, Zahir-i Fâryâbî, Celâl, İstihâr-ı Dâmganî gibi birçok şairlerden müteessir olan Hafız, bunların hepsine de nazireler yazmışsa da bilhassa Hâcu ve Selman'ın tarzını takip etmiş, onların mazmunlarını tasarruf eylemiştir. Burada Hafız'da, Hayyam'ın da büyük bir tesiri olduğunu işaret edeceğiz. Hafız, şaraptan ve kadehten bahsederken insan, daima Hayyam'ı hatırlar, birçok beyitlerinde Hayyam'ın rubailerindeki mazmunları bulur. Muhakkaktır ki Hafız, Hayyam'la pek çok meşgul olmuştur. Merhum Prof. Browne, İran edebiyatı tarihine Şibl-i No'mânî'nin Ordu diliyle yazdığı "Şî'r-al Acem" den naklen Hâcu ve Selman'la Hafız arasındaki benzerlikleri gösteren en canlı örnekleri almış, Scyyid Abdürrahîm-i Halhâlî de Hafız divanının önsözünde, Hafız divanına karışan ve diğer şairlere ait olan şiirlerle Hafız'dan önce yaşayan veya onunla çağdaş bulunan şairlerin vezin ve kafiye bakımından birbirine uygun olan gazellerinin matlâlarını

yazmıştır (4 — ع). Bizl, bunlardan ziyade Hafız'ın klasik Türk edebiyatına olan tesiri alâkalandırır. Biz, bilhassa bunun üzerinde duracağız:

Hafız'ın, edebiyatımızda tesiri pek şümüllü ve pek sürekli'dir. Klasik edebiyatımızın birçok şairlerini tetkik ederken mutlaka onları Hafız'la karşılaştırmak lâzımdır. Hele XIV. ve XV. yüzyıllarda Hafız tesiri altında kalmış, âdetâ mütercimlik mahiyetini arzeder. Bu, Şeyhi'de pek açıktır. Şeyhi divanını gelişi güzel bir gözden geçirme neticesi, bulduğumuz en açık örnekleri sıralıyoruz:

Hafız. Cuz âstân-ı tuem der cihen penâbî nîst
Ser i merâ becuz in der hevâlegâhî nîst
İnan-kegide rov ey pâdşâh-ı kışver-ı husn
Ki nîst ber ser-i râhî ki dâdhâhî nîst
Zemâne ger bizened âteşem behirmen-i ömr
Bigû bisûz ki bermen beberk kâhî nîst
Gulâm ı nerkis-i cemmâş-ı on seht servem
Ki ez şarâb-ı gurûreş bekes nigâhî nîst
(XXIV. 1, 7, 4, 5 inci beyitler S. 26)

•

Şeyhl. Kapundan üzge bulunmâdı çün penâh bana
Uş işigün tozıdır yine secdegâh bana
Nazar fakire kıl ey pâdişâh-ı hüsn-ü cemâl
Ki rahmetin günidür sâye-i îlâh bana
Din imdi dâne-i hüsnün ki ömr hirmenini
Değil yakarsa cefân odı berk-i kâh bana
Figan ki nerkis-i mesti bu serv-i lâle-ruhum
İçüp şarâb-ı gurur eylemez nigâh bana
(36. b)

• • •

Hafız Huft e ber aineâb-ı şâhî nâzenînîrâ çi gam
 Ger zi hâr-u hâre sâzed bester-u bâlin garîb
 Guftem ey şâm-ı garîban turre-i şeb-reng-i tu
 Der şehergâhan hezer kun çun binâled in grîb
 (XIII, 8 ve 7 nci beyitler S. 14-15)

Seyhî. Şâh-ı gül-ruh ferş-i devlette haberdar olamı
 Yastanup döşendiğinden hâk ile hârâ garîb
 . . . . .
 Zülfünü şâm-ı garîban gördü Seyhî dolaşup
 Kaldı yıllar dimedi tîr gün ki miskin yâ garîb
 (38. b)

* * *

Hafız Mûjde ey dil ki Mesîhâ-nefesî miyâyed
 Ki zi enfâs-ı hoşş bü-yı kesî miyâyed
 Dost ki ger ser-i pursiden-i bîmâr-ı gamet
 Gû ber an hoş ki henûzeş nefesî miyâyed
 Haber ez bulbul-i in bâğ mepursid ki men
 Nâleî mişinevom kez kafesi miyâyed
 Kes nedânist ki menzilgeh-i ma'sûk kucâst
 İn kader best ki bâng-i ceresi miyâyed
 Yâr dâred ser-i şeyd-i dil-i Hâfîz yâron
 Şâhbâzi beşikâr-ı megesi miyâyed

(CLXXXVIII. 1, 7, 8, 5 ve 9 uncu beyitler, S. 190-191)

*

Seyhî. Ölme gönül fırak ile îst-nefes gelür
 Yanma ciğer figan ile feryâd-res gelür
 Ol izzet ısı hâceye aydun ki vaktür
 Haste kuhn sorâr ki dâhi nefes gelür
 Can bülbülü teferrüc-i didâr kılmasa
 Firdevs bûsitânı gözûme kafes gelür
 . . . . .

Bilmez kimesne kafil-i dostdan haber
Geh geh budur kulağuma beng-i ceras gelür

Ey Şeyhi ko bu peşşei şehbazı kıl şikâr
Simurg-ı himmet olana Âlem meges gelür

(43. a)

• • •

Hafız Her nükte-i ki guftem dervâş-ı on şemâil
Her kô şinid guftâ lillâbi derrü kâil

Tahşil-ı 'ışk-u rindi âsan nemüd evvel
Cânem bisûht âhır der kesb-i in fezâil

Hellâc ber ser-i dâr ın nükte hoş serâyed
Ez Şâfi'î mepursîd emsâl-i in mesâil

Guftem ki key bibahşi bercân-ı nâtevânem
Guft on zeman ki nebved ten dermiyâne hâil

. . . . .

Der 'ayn-ı gûşe giri 'ışkem zireh neyendâht
Eknun şudem çu mestan ber ebruy-ı tu mâil

. . . . .

Ey döst dest-i Hafız ta'vîz-i çeşm-i zâhmest
Âyâ buved ki bînem der gerdonet hemâil

(CCCVII, 1, 2, 3, 6 ve 8 inci beyitler, S. 305-306)

•

Şeyhi. Perri-sıfat ne yüzdür bu şekl-ü bu şemâil
K-olur gören kişinin elbette aklı zâil

Tahsil-i ilm-i ışkî âsan bilirdük evvel
Ömr âhır oldu olmaz hâsıl bu hoş fazâil

İkdında saçlarının müşkil hisâba gelmez
Akl-u kıyas eliyle hallolmaz ol mesâil

Dıdim ki can seninle bîperde sohbet ister
Aydur bu şart ile kim olmağa cism hâil

Bâd-ı sabâ boyundan serve haber yetürmiş
Ol mûtedil hevâya can ile oldu mâil

Levhinde sînesinin yüz davet okuyaydım
Heykel yerine bir kez kılsa kolun hamâil

Kavvâl-i meclis-i şeh Şeyhî sözüni aydur
Kim kopdı her taraftan lillâhi derrü kail

(63. b)

• • •

Ş Ahmet Paşa da Hafız'dan çok istifade etmiş-
tir. İşte birkaç örnek:

Hafız Bes garip uftâdeest on mür-ı haşşet gerd-i mâh
Gerçi nebved der Nigâristan haş-ı müşkin garib

Ey ki der zencir-i zulfet cân-ı çendin âşinâst
Hoş tutâd on hâl-i müşkin ber ruh-ı nearin garib

(XIII, 6. ve 4 üncü beyitler. S. 14-15)

•

Ahmet P. Hatt-ı müşkin düşse haddinde nigârın tan
değil

Çün Nigâristanda olmaz hatt-ı anbersâ
garib

Zülfî yüzünde garib olmaz mı yârın kim
olur

Dâmen-i gülde tırâz-ı sünbül-i ra'nâ garib
(49. a)

• • •

Hafız Ger çünin eilve kuned mugbeçe-i bâde-furûş
Hâk-rüb-ı der-i meyhâne kunam mujganrâ

(VI. 8 üncü beyit, S. 7)

Ahmet P. Bû kanlu yaşum yollarına âb-zen olup
Kırpiklerim işiğine cârûb olacaktır

(49. a)

Hafız Revza-î huld-i berin halvet-i dervişānest
Māye-i muhtegemî hidmet-i dervişānest
. . . . .

(XXIII, S. 25)

•

Ahmet P. Cennetin kapusudur halveti dervişlerin
Yer-ü gök tapusudur hidmeti dervişlerin
. . . . .

(70. a—70 b)

Hafız Menem ki gūşe-i meyḥāne ḥānḳāh-ı menest
De'ā-yı pîr-i muḡan vird-i şubḡāh-ı menest
. . . . .

(XLI. S. 44)

•

Ahmet P Menem ki meykede-i 'ışk ḥānḳāh-ı menest
Rumûz-ı Cām-ı Cem esrār-ı bezmgāh-ı menest
. . . . .

(110. a)

• • •

Hafız Zebān-ı ḥāme nedāred ser-i beyān-i firāk
Ve gerne şerh dehem bâtu dāstān-i firāk
. . . . .

(CCCII. S. 332-3)

• • •

Ahmet P Zebān-ı ḥāme ciger cūzed ezbeyān-i firāk
Bedūstan çi nuvīsem zidāstān-i firāk
. . . . .

(110. b)

•

Hafız Ey kabā-yı pādşāhī rāst berbālā-yı tu
Ziyet-i tēc-u nigın ez govher-i vālā-yı tu

. . . . .

(CDXII S. 300-301)

•

Ahmet P Ey kabā-yı nāz-u işve rāst berbālā-yı tu
Kez kulāh-ı 'āfiyet hāk-i reh-i sovdā-yı tu

. . . . .

(111. a)

§ Fuzûlî'de de Hafız'a benzerlik vardır. Fakat Fuzûlî'deki bu benzerlik, Şeyhî ve Ahmed Paşa'da olduğu gibi Hafız'ın mazmunlarını pek az bir surette değiştirmek, yahut doğrudan doğruya Hafız'dan tercüme-ler yapmak tarzında değildir. Biz, bu benzerliklere duygu birliğinden doğma tevarütler diyeceğiz. Fuzûlî, Hafız'dan bazı mazmunlar almışsa bile harikulâde buluşlarıyla onlara kendine göre bir renk, bir hususiyet vermiş, onları kendine mal etmiştir. Gök kubbe altında söylenmedik söz olmadığına nazaran bu hususta Fuzûlî mazurdur. Bu mazaret kabul edlmezse aynı itiraz, Hafız hakkında da varit olur. Çünkü o da, meselâ Hâcu ile Selman'ın mazmunlarını aynı tarzda kullanmıştır. Hafız'la Fuzûlî arasındaki benzerliklerden birkaç örnek veriyoruz:

Hafız Du çeşm-i şüb-ı tu berhemzede Hitā-vu Habes
Be Çin-i zulf-ı tu Mâçin-u Hind dâde herac
(XCVIII°. beyit 2, S. 100)

•

Fuzûlî. Bir perî zulfün tutup hâlınden alan kām-ı dî
Dut ki Çin mülkünü dutdun Hind'den aldın
haraç
(S. 134)

• • •

Nevbehārest deron kūş ki hoş-dil bāḡi
 Ki besī gul demed ez ḡāk-u tu dergil bāḡi
 (CDLXV. t, S. 462-463)

matlâlı gazellerini Farsça tahmîs ettiği gibi (80 a, b,
 81 a—b)

Kışsa-i 'ıḡḡ diger gūne zebāni dāred
 On ne sırrist ki taḡrir-i beyāni dāred

matlâlı gazeli de (81 b—a) Hafız'ın

Şāhed on nist ki mūyi vu miyāni dāred
 Bende-i ṭal'at-i on bāḡ ki ānī dāred

matlâlı gazeline nazire olarak yazmıştır (CLXXXI. S.
 182-183).

Gul-ruḡan sūy-ı çemen 'azm-i temāşā mikonend
 Bulbul-i şūriderā sermest-u ḡeyran mikonend

matlâlı gazeli de (82 a) Hafız'ın

Zāhidan kin cilve der mihrāb-u minber mikonend
 Çūn behelvet mīrevend on kār-ı diğer mikonend

matlâlı gazeline (CXI. S. 113-114) aynı vezinde ve
 ayrı kafiye de bir nazire olsa gerektir.

• • •

Nef'i de bütün o haklı gururiyle
 Nef'i ne söz edāsına Örfi vü Hafız'ın
 Amma benim serāmed-ü mülmtāzdir sözüm
 (Gazeller, 24)

demekle beraber yine

Böyle hoş tab'āne rindāne gazeli mi derdi ol
 Sunınasa ger cām-ı feyz-i Hafız-ı Şîrāz'a dest
 (Gazeller, S. 6)

beytiyle büyük bir hakşinaslıkta bulunmaktadır.

• • •

Nedim, en güzel gazellerinden biri olan

TÂ kemergâhına dek gamzesi hâb-âlûde

TÂ giribânına dek çeşmi şarab-âlûde

(S. 177)

gazelinde Hafız'ın

Düş roftem beder-i meykede hâb-âlûde

Ûrka ter dâmen-u seccâde şerâb-âlûde

matlâlı gazelinin (CDXXIII. t. S. 421-422) tavrını, edasını, veznini ve kafiyesini kullanarak Hafız'a olan meftunluğunu göstermiş, ayrıca onun

Tenet bonâz-ı şebîban niyâzmend mebâd

Vücûd-ı nâzuket âzurde-i gezend mebâd

matlâmı (CCXXIX*. S. 230-231), İzzet Ali Paşa'nın hastalığı dolayısıyla Farsça tesdîs etmiş (S. 216-217),

Gul-berkrâ zi sunbul-i muşkin nikâb kun

Yâ'nî ki ruh bipuş-u eihânî herâb kun

(CCCXCV. S. 394)

gazeliyle

Şubhest sâkiyâ kadehi pur şerâb kun

Dovr-i felek direng nedâred şitâb kun

(CDV. t, S. 403)

gazeline yine Farsça ve

La'let çû gonco ber ser-i câm-ı şerâb kun

Haft-ı demîde sürme-i çeşm-i hebâb kun

matlâlı bir nazire yazmıştır (S. 221-222).

• • •

Ş Hafız'dan ziyade Şevketi Buharî'ye meftûn olan Seyh Galib de

Kilkem be bezm çûn gazel-i 'âşikâne goft

Ex sûz-u reşk hâftır-ı Hâfîz figâr kerd

(Kasideler, S. 26)

demekle beraber yine Hafız tesirini

Zulf âşuften vü hoy kerde vü hendan lebu mest
Pîrehen çâk-u gâzel-han-u surâhî der dest
(XLVIII. S. 51-52)

gazelini Türkçe tahmîs etmek (kasideler ve terkipler.
S. 91-92),

On şeb-i kâdrî ki gûyend ehl-i halvet imşebest
Yâ Rab in te'sîr-i devlet der kudâmin kovkebest
(XXXIX. S. 42-43)

Berneymâmed ez temennâ-yi lebet kâmem henûz
Ber umîd-i câm-ı la'let durd-âşâmem henûz
(CCLX. S. 259-260)

gazellerine Farsça birer nazire söylemekle göstermiştir (gazeller, S. 15, 16, 54). En fert şairlerden verdi-
ğimiz bu örnekleri, diğer şairlere teşmil edebileceğimiz
gibi bir hayli de çoğaltabiliriz. Fakat Hafız tesirini
göstermek için bu kadarı da kâfidir sanırız.

Ş Hafız, Türkiye'de Mesnevi ile Gülistan'dan sonra en fazla okunan Farsça bir metindir. Hafız, Farsça belletilmek için okutulduğu gibi şiir tekniğiyle estetik bilgiyi iletirmek için de okutulmuştur. Onu ârif ve âşıklardan sayan, her şiirinde tasavvufî ve tabiidir ki uydurma manalar bulan sofiler de Hafız'a pek düşkündür. Nadir olmakla beraber bazı şeyhlerin Hafız'ı camilerde okuttukları bile vardır.

Hafız'a yazılan en eski şerh, 969 hicride vefat eden (1561-1562) Mesnevi şarihi Süruri'nindir. Bu şerhten sonra yine Mesnevi şarihi Şem'i, (1006. H. den sonra; 1597-1598), Hafız'ı şerhetmiştir. Fakat Şem'i, Mesnevi şerhinde olduğu gibi Hafız şerhinde de birçok yanlışlar yapmış, Hafız'ın birçok masmunlarını anlayamamış, tasavvufî manalar bulmak için yorulup durmuştur. Fakat şüphe yok ki Hafız'ın en garip ve en sâf şerhi Vehbi

şerhidir. İkinci Mahmut devrinde (1808-1839), yani çok muahhar bir zamanda Mehmed Vehbi adlı Konyalı bir Mevlevî tarafından meydana getirilen bu eser, baştan başa saçına, zoraki ve gülünç tevillerle doludur. Vehbi'ye nazaran Hafız, Mevlevîdir ve her sözünün tasavvufî bir manası vardır! Hafız'ın en mükemmel şerhi de Şem'i ile çağdaş olan Sûdî şerhidir. Sûdî şerhinde Sürûri ile Şem'i'nin hatalarını da alaycı bir tarzda ve âdeti veçhiyle biraz da mütaarrız bir ifade ile yer yer işaret eder. Sûdî, Hafız'a ait menkabe kitaplarını görmüş (C. 1, S. 67, 480), şifahî rivayetleri tespit etmiş (meselâ C. 1, S. 102), mazmunları tahlil ederken en adî bir giyime kadar o devrin bütün hususiyetlerini araştırmış (C. 1, S. 144-145), gazeller arasına karışan ve Hafız'a ait olmayan gazelleri büyük bir isabetle bulmuştur. Farsçaya iyiden iyiye vakıf olan Sûdî, iyi de tarih bilir... O devirde Şiraz'da saltanat süren ve vezirlik eden padişahlarla vezirlerden ve bunlarla çağdaş olanlardan, Hafız'la muasır bulunan şairlerden, münasebet düştükçe bahseder. Üstadı Molla Halimî ile Canî'nin kız kardeşi oğlu Molla Muhammed Emin ve divan sahibi Mevlâna Sabûhiyy-i Bedahşî, Molla Ahmed-i Kazvinî, şeyh, molla ve şair olan Huseyn-i Harezmi, Molla Muslihuddîn-i Lârî ve Neceft'e mücavir olan Mevlâna Efdaleddin gibi devrinin büyük âlimleriyle Hafız'ın müşkul beyitlerini müzakere ettiğini bir münasebetle kaydeden Sûdî (C. 1, S. 654-655), Hafız'ı hakikaten pek mükemmel anlamıştır. Sûdî şerhinin bir de muhtasarı vardır.

Bunlardan başka Hafız'ın bazı gazellerini şerheden ve bilhassa Hafız hakkındaki tenkitleri toplayıp cerneden "Lâtife-i Gaybiyye" adlı küçük bir risale daha vardır ki Muhammed-ibn-i Muhammed-i Dârâbî tarafından yazılmış olan bu eser 1304 hicride (1886-1887) Tahran'da litoğrafyayla basılmıştır.

§ Hafız gibi Farsçayı hakikaten çok güzel kullanan ve rindane edasıyla teferrût etmiş bulunan bir

şairi, 970 hicride vefat eden (1562-1563) Fazlî ile 982 de vefat eden (1574-1575) Ebulfazl Muhammed-ibni İdris-i Defterî tanzir etmeye özenmiş ve bu adam çağızlar, vakitlerini beyhude yere zayi ederek Hafız divanına baştan aşağıya kadar nazire yazmaya kalkmışlardır. Nihayet Süleymaniye'li Emin Yümni adlı bir zat da Hafız'ın bütün gazellerini tahmise özenmiş ve meydana getirdiği eseri, "Kitab-ı Cezbe-i Işk" adıyla ve taş basması olarak 1339 da Matbaa-i Âmirede bastırmıştır. Tabii bunların edebi değerleri hakkında söz söylemeye bile lüzum yoktur.

Ş Lisan-al-gayb diye tanınan Hafız'dan yillardan beri tefe'ül edilegelmiştir. Hafız'ın ruhuna fatiha okunup "Ey Hafız Şirazi, sen bana bakar, himmet edersin... ben, senden bir fal istemekteyim; sen, her sırrı bilirsin" mealinde

Ey Hâfız-ı Şîrâzi	Bermen nigeh endâzi
Men talib-i yok fâlem	Tu Kâşif-i her râzi

kıtası okunarak divan açılır, evvelce tayin edilen beyit, yahut gazel okunup niyete göre mana verilir. Hafız'ın şiirleri, Gülendâ'm'ın dediği gibi muhtelif vadede ve her taifenin zevkına uygun olduğu gibi niyete göre mana verme imkânı da bulunduğu ve nihayet garip tesadüfler de yardım ettiğinden Hafız'dan fal açanların, çoğu istediklerine uygun bir beyitle, bir gazelle karşılaşmıştır. Keşfel-Zunun, Muhammed ibn-i Huseyn-al Herevî adlı bir zatın Hafız'dan tefe'üller hakkında bir risalesi bulunduğunu ve yine 1010 hicride (1601-1602) Mekke mollasıyken vefat eden Kefevî Huseyn'in "Raznâme" adlı ve aynı mevzuda bir eseri olduğunu söylüyor (C. 1, S. 784). Kütüphanelerimizde nüshaları bulunan ikinci eserde Kur'an'dan, Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'den, Camî'den vesairenden edilen tefe'üllerdeki tesadüflerle bilhassa Hafız'dan edilen tefe'üller hakkında birçok örnekler verilmiştir.

Ş Hafız divanı İstanbul'da, Mısır'da, Kalkûta, Bombay, Delhi gibi Hint memleketlerinde, Tahran ve

Tebriz'de birçok defalar basılmıştır. Herhalde daha görmediğimiz birçok tablaları da vardır. Yazmalarına gelince hususî kütüphanelerle ülkemizin birçok şehirlerindeki umumî kütüphanelerde tezhipli ve güzel yazılı birçok değerli nüshalar var. Şüphe yok ki daima ve bilhassa eski yazmalar, basmalara nazaran daha doğrudur.

§ Hafız'ın yukarıda arzettiğimiz eski şerhlerinden başka şu şerhleri de var:

?	Orduca. Hindistan, 1874.
Muhammed İsmail Han	: Gulbun-i Marifet Orduca "Tercüme ve şerh". Muradabâd, 1904-1332.
Bedreddin-i EkberÂbâdî	: Bedr-al Şurûh. Farsça. Delhi, 1321.
Mir Veliyyullah	: Lisan-al Gayb. Orduca. Lahur, 1916-1918.
J. Richardson	: Bocron Reweski'den alınarak. İngilizce "Tercüme ve şerh". Londra, 1774.
Muhammed Sadık Aliyy-i Lekhnof	: Lekhno, 1293. 1876.
Muhammed Yusuf Alişah	: Orduca, Lekhno, 1893.

• • •

§ Hafız'ın muhtelif dillere tercümeleriyle divanından yapılan antolojiler hakkında da şu listeyi veriyoruz:

Mirza Can	: Orduca, Delhi, 1907.
Habibullah-ı kureyşî ve Chhotubhai B. Abuvala	: Metin, tercüme ve notlar, Ahmedâbâd, 1913.
Gulâm-ı Hayder	: "Tuhfe-i Bî nasır" Hintçe, Lahur, 1895.
?	"Âyine-i Ma'rifet" Orduca ve Pençabca, Lahur, 1911.

- K. B. ve D. J. İrani** : Bombay, 1335. 1917.
- Gulâm-ı Muhammed Abd** : Müntahabat "Sonunda kendisinin Orduca şiirleri vardır" Amritsar, 1921.
- Muhammed Bâkır** : Pençabca manzum, Lâhur, 1920.
- Mevlevî Muhammed Şâhuddin** : Pençabca Lâhur, 1923 - 1925.
- Hâce Muhammed Abdullah** : Orduca, Lâhur, 1924.
- D. J. İrani** : 75 gazel. Bombay, 1345.
- " " "** : " 1931.
- Thomas Hyde** : Lâtince, 1676.
- Meninski** : " 1680.
- Count C. E. A. de Rewieski** : Vidobonae "Antoloji" Latince, 1771.
- Sir William Jones** : 1792 de İngilizce, 1799 da Fransızca.
- C. Devillers** : Gazelleri, Fransızca. Paris, 1922.
- Arthur Guy** : Fransızca ve aruzla manzum, Paris, 1927.
- Wahl** : Almanca, 1791.
- J. von Hammer** : Almanca. Tübingen vo Stuttgart, 1812-1813.
- G. F. Daumer** : Almanca. Hamburg, 1846
- Bodenstedt** : " 1877.
- H. Bicknell** : İngilizce manzum, Londra, 1870.
- J. Nott** : İngilizce Antoloji "Kitab-ı İlâlezâr ez Divan-ı Hafız" Londra, 1878.
- Restanji Cooverji Toskar** : İngilizce, Bombay, 1887.
- H. Wilberforce Clarke** : " Kalküta, 1891.
- J. H. Mc Cathy** : " Londra, 1893.

- Krishnalal M. Jhanveri : „ Bombay, 1895.
 Mevlevî Sıraceddin : İngilizce, Canp Poona, 1896.
 Miss G. L. Bell : İngilizce. 43 gazel, manzum, Londra. 1897.
 R. P. : İngilizce, Londra, 1904. 1905 de bir kere daha basılmıştır.
 R. le Gallienne : İngilizce, Londra, 1905.
 Seyyid Abdülmecid : „ "Rubailer" 1910.
 W. Leaf : „ 28 gazeli manzum, Londra. 1918.
 R. Obbard : „ "Antoloji" Lâhur. 1921-1922 de bir kere daha basılmıştır
 Miss. G. L. Bell : İngilizce Londra, 1928 basımı.
 Clarence K. Streit : Şiirleri, hayatı fikirleri. Newyork, 1928.
 Aagaard : Nerveç dilince, Oslo, 1928. (A. Y. Arberry, Catalogue of the Library of the India Office. London 1937. S. 109-115).

İran edebiyatı hakkında çok ciddi incelemeleri olan merhum Prof. Browne'ın manzumı Hafız tercümeleri olduğunu kaydederek Hafız'dan yapılan tercüme ve antolojilere ve Hafız hakkında yazılmış kitaplara alt verdiğimiz listeyi tamamlıyor ve tercümemizi usul yaptığımızı anlatmaya başlıyoruz.

§ Tercümemize esas ittihaç ettiğimiz nüsha, Aya-sofya nüshasıyla Seyyid Abdürrahim-i Hallâli'nin bastırdığı nüshadır. 28,7×19 ebadında olun ve Ayasofya kütüphanesinde "3915" numarada kayıtlı bulunan nüsha,

Timurlenk oğlu Ömer Şeyh'in oğlu İskender adına tertip edilmiş bir mecmuadadır 648 yaprak olan bu mecmuade Hâkânî'nin kasideleri, Enverî, Kemâl-i İsfahânî, Zahir-i Fâryâbî divanları, Abdülvasî-i Cebelî'den mün-tehap parçalar, Ahsiketi'nin kasideleri, Attar ve Mev-lâna'nın gazelleri, Sâdî'nin birçok eserleri, Irâkî'den seçme şiirler, İmâd-ı Fakih'den şiirler, Selman ve Hafız divanları, Seyyid Celâl, Hâcu, Nizârî. Hucendî, Nasr-ı Buhârî, Hasan-ı Dehlevî ve Husrev-i Dehlevî'den şiirler vardır. Yazı eb'adı 18,3×12 dir. Mecmua, yeşil bir bezle kaplı, mukavva ciltle ciltlenmiştir. Zahriyesinden Fatih'in kütüphanesine ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu zahriyenin etrafındaki küçük daireler içinde mecmuada şiirleri bulunan yirmi şairin adı yazılıdır. Her sayfada dört sütun, ekseriya 31 satır ve her satırda iki beyit vardır. Cetveller altınla, şiir başlıkları sürhla yazılmıştır. Şairlerin şiir ve divan başlıkları müzehheptir. Yazı okunaklı nestaliktir. Kâtibin Şirazlı Hasan ibn-i Nasrullah al-Hafız adlı bir zat olduğunu anlıyoruz (155 b, 511 b) Mecmuanın sonundaki

Kitâb-ı Husrev-i 'âlem mucerred hatm ezon kerdem
Ki hatm-i husrevan ö şud be 'izz-u nâm-ı İskender

. . . . .

Be sâl-i zâd-u yâ vu cim nisfî ez receb refte
Nuviştêşud Hudâvendâ bidih tu kâm-ı İskender

methiyesinden kâtibin şair olduğunu, aynı zamanda mecmuanın 813 recebinin on beşinci günü bittiğini (1410) anlıyorsak da mecmuada onuncu başlıkla başlayan parçanın Sadi'ye ait kasideler sonunda 'Fî şebri zilka'de liseneti 'erba'a ve 'ağere ve semânemî'etil hicriyye" ketebesi var ki (166 a) bu ketebe, 814 zilkadesini gösteriyor (1412). Bu iki tarihi birbiriyle uzlaştırmak için mecmuanın son kısmının 818 de bittiğini, fakat muhtelif formların ve bu arada Sadi kasidelerinin 814 te yazıldığını, hulâsa mecmuanın

bir yıldan fazla bir zaman içinde bitirilip ciltlendiğini kabul etmek lâzım. Hafız Divanı mecmuanın 401 b 439 a yapraklarındadır. Önce alfabetik bir tertiple divan bitmiş, fakat sonra "Tetimme" başlığıyla ve yeniden elif harfinden başlanarak üzere Hafız'ın, ilk kısımda yazılmayan şiirleri yazılmıştır. Birkaç şiir, hem baş tarafta, hem de tetimmede var. Meselâ D harfinde bir kıta var ki tetimmenin sonlarında kıtalar arasında geçiyor. Tetimmede kıtalar arasında evvelce D harfinde yazılmış olan iki gazel yazılmış. Mecmua, 813-814 hicride tertip edildiğine göre divan, Hafız'ın ölümünden 21-22 yıl sonra yazılmıştır. Kâtibin şair olduğu ve Şiraz'lı bulunduğu düşünülecek olursa Hafız'la tanıştığına hüküm etmek, sanırım ki pek indi bir hüküm olmaz. Divanın alfabe tertibiyle baştan-sona kadar yazıldığına, sonra "Tetimme" adı altında ve yine alfabetik bir tertiple ilk kısımda bulunmayan şiirlerin yazılarak divanın tamamlanmasına bakılırsa Şiraz'lı Hasan-ibn-i Nasrullah, kendisinde bulunan, yahut eline geçen şiirleri yazmakla iktifa etmemiş, diğerlerinde bulunan şiirleri de arayıp bulmuş ve bunları da bir divan tertip eder gibi tertip ederek yazmış, âdetâ Hafız'ın şiirlerini toplamış ve bir divan haline getirmiştir. Yazma divanların çoğunda, Hafız'ın dostlarından Muhammed Gülendâd adlı bir zatın Farsça bir önsözü var. Bu zat, Hafız'ın, sağken divanını tertip etmediğini, ölümünden sonra ellerdeki şiirlerini toplayıp Hafız divanını, kendisinin meydana getirdiğini söylüyor. Acaba Hafız divanını yalnız Muhammed Gülendâd mı tertip etti, meselâ bu Hasan-ibn-i Nasrullah al-Hafız da bir divan meydana getirmedi mi? Yoksa kendisinde, yahut şunda bunda bulunan şiirleri topladıktan sonra Muhammed Gülendâd'ın tertip ettiği divanı gördü de "Tetimme" yi o suretle mi yazdı? Katî bir şey söyleyemeyiz. Yalnız Muhammed Gülendâd'ın önsözünü ihtiva etmeyen bu divan, gördüğümüz yazmaların en eskisi ve metin bakımından en

doğrusu olduğu gibi önsüzü ihtiva eden eski yazmalara da uymaktadır. Kâtip, bu divandan bir de "Müntehabat-Antoloji" meydana getirmiştir ki bu nüsha da Ayasofya kütüphanesinde dir.

Hafız'ın, bu divandan sonra en eski yazması Konya Müzesi kütüphanesinde 94 numarada kayıtlı bir mecmuadadır. 24,5×16,3 ebadında bulunan, meşin ve şirazeli, göbek şemse, köşeleri ve miklabı elle yapılmış, her iki yüzünün iç tarafları müşebbek şemseli pek güzel bir ciltle ciltlenmiş bulunan bu mecmuanın içinde Emir Seyyid Kasım-ı Envar'ın bir risalesi (S. 1-50), Ebusaid Ebülhayr'ın meşhur rubaisinin şerhi (50-81) ve Kasım-ı Envar divanı (82-485) vardır. Kenarlarında Emir Hüseyin'in "Zadül Müsâfirin" i (2-81), Hafız divanı (82-356), Gülşen-i Raz (356-376) ve İbn-i Yemi'nin mukattaatı (376-485) vardır. Kâğıdı kalın şeker renk âbadi olup sahifelerin kenarı lâcivert ve altın cetvellidir. Cetveller ince altınla ve kuzuludur. İlk yaprağın üstündeki zahriye, Herat mektebi usulünde yapılmış, ortasına altın üstüne beyaz boya ile "Divan-ı Emir Seyyid Kasım nüvvire kabruhu" yazılmıştır. Bu yazının yanlarında yıldızvari ve sürh üstüne yine beyaz boya ile yukardaki kitapların adları yazılıdır. İlk yaprağın ikinci sayfasıyla Hafız divanının başladığı 82'nci sayfa müzeliheptir. Müze Müdür-lüğü tarafından yazmalara konması âdet olan yaprak numarası konmamış, usulsüz olarak sayfa numaraları konmuş, ilk ve son yapraklar lüzumsuz yazılar, hatta damgalar, mühürler ve etiketlerle berbat edilmiştir. Ketebesine nazaran bu mecmua Hasan-ı Gıyas-ı Cevheri tarafından 819 yılı cümadel âhırasının 17'nci günü bitmiştir (1416) ki Hafız'ın ölümünün tam yirmi yedinci yılıdır. Fakat maalesef bu mecmuadaki Hafız divanı çok eksiktir. Meselâ elif harfinde, üç gazelle şüphelilerin hiç biri yok. B harfinde şüphelilerle metnimizdeki bir gazel yok, buna karşılık Selman'a ait bir gazel Hafız mahlasıyla Hafız'ın gazelleri arasında

girmiş. T harfinde yalnız 35 gazel var, iki tanesi de ikişer kere yazılmış ki onlar da sayılırsa 37 eder. Ş C ve H harflerinden hiç bir gazel yok. Bütün harfler bu tarzda ve eksik. Sonlarında yalnız 28 rubaiyle 2 kıta vardır. Tabiidir ki hem bozuk ve yanlış, hem de çok, pek çok noksan olan bu divandan hiç faydalanmadık. Yalnız bu divanı da gördük ve işte kısaca da anlattık.

Elimizde bir de ketebesiz, kötü yazılı, fakat doğru ve eski bir yazma vardı. Alelâde meşin ciltli olan ve 20,2 x 12,2 ebadında bulunan bu yazma, kitapçı Raif Yelkenci'ye aittir. Baş tarafta Husrev'in bir iki şiiriyle sonunda İbn-i Yemin'in birkaç kıtası var. 2 a nın alt tarafında ve kenarda Farsça bir beyit yazılı. Altında "Yevm-i nḥad 6 şevval sene sitte ve 'erba'in ve æmānemie ....., kaydı var. 77 b de de aynı yazıyla "Limuḥarrihi: Ḥeyāleş ger nebāşed piş-i çeşmemi* Firāķeş yek zaman cânem berāred. Fi yevmil 'arba'ā 28 cūmāzelūlā 'ammet meyāminehu sene 846. . ti belde-i Herat .... Ḥarrerehu Tāhir-i Baharzi., yazısını görüyoruz. 116 yapraktan ibaret olan nüsha, bu kayıtlara nazaran 846 da, yani Hafız'ın ölümünden 54 yıl sonra, Herat'ta oturan ve yine divanın 100 b yaprağının kenarına ' Bedei-i evķāl-ı bachā-yı tahakut., diye tavuk yılı baclarına ait bir kayıt düştüğüne bakılırs Mogol devrinde ihtimal vergi işlerine memur bulunan Tahir-ı Baharzi'nin eline geçmiş. Bu tarihten en az yirmi otuz yıl önce yazıldığını farz etsek bu nüshada Ayasofya nüshasına yaklaşıır. Tercümemizde bu nüshadan da istifade ettik.

Bunlardan başka bizde bulunan iki yazmadan da faydalandık ki bunların biri kâğıdıma nazaran nihayet hicri dokuzuncu yüzyıla aittir. Ketebesi yoktur. 36 a da kenarda 'Fāl-ı Elmas Āķā berāmedceest zilhıce 980., kaydı var; İkincisi filigranlı kâğıda yazılmış ve diğerlerine nispetle muahhar bir nüshadır. Bunda Muhammed Gülendām'ın önsözü de var. Basma nüshalardansa 1810

hicride Tebriz'de güzel bir tâlik yazıyla ve taş bas-basmasıyla basılmış nüshadan faydalandık.

Fakat Ayasofya nüshasından sonra esas ittihaz ettiğimiz asıl nüsha Seyyid Abdürrahim Halhali tarafından Şemsî hicri 1306 yılında Tahran'da bastırılan nüshadır. S. Halhali, bu nüshayı, Hafız'ın ölümünden 35 yıl sonra yazılmış olan bir nüshayı esas tutarak hazırlamış, bu nüshada bulunmayan, fakat diğer eski yazmalarda bulunan şiirleri şüpheli olarak ayrı bir tasnife tâbi tutmuş (85 gazel, 15 kıta, 27 rubai S. 67-85), bu nüshada bulunan şiirleri, diğer nüshalarla karşılaştırmış, diğer nüshalarda bulunup bunda bulunmayan beyitlerin ayrı bir cetvelini tertip etmiş (Kısım II, S. 44-60), divana ciddi ve ilmi bir ünsöz yazmış, nüsha farklarını tespit etmiş, hulâsa mükemmel bir divan meydana getirmiştir. Hafız'ın olduğunda şüphe bulunmayan 496 gazelle 1 mesnevî, 1 sakiname, 29 kıta, 42 rubai ve 5 kasideyi, ikinci kısım olarak da yukarıda arzedilen ve şüpheli görünen 127 parça şiiri ve ayrıca bir muhammesle bir terkip ve bir de tercii bendi ihtiva eden Halhali nüshasıyla ondan eski ve çok daha değerli bir nüsha olan Ayasofya nüshası, aşırı bir aykırılık arzetmektedir.

Biz, tercümemizde Ayasofya nüshasının tertibini esas ittihaz ettiğimiz gibi Halhali nüshasıyla gerek beyit, gerek metin bakımından bir aykırılık varsa yine Ayasofya nüshasına uyduk. Fakat Ayasofya'da bulunup Halhali'de bulunmayan beyitleri iki yıldız, Halhali'de bulunup Ayasofya'da bulunmayan beyitleri bir yıldızla tespit ettik. Bu iki nüshadan birinde bulunup öbüründe bulunmayan şiirleri de aynı işaretlerle gösterdik. Ayasofya'da tetimmede bulunan şiirlerin numarasının yanına bir "t" harfi koyduk. Diğer nüshalardan faydalanmamız tâlî mahiyettedir ve bunları ekseriyetle not olarak işaret ettik. Tercümede uğradığımız müşkülleri, Sûdî şerhine müracaatla halletmeye uğraştık. Her gazelin matlâ beytiyle rubai ve kıtaların ilk mıs-

ralarını, şiirlerin altına ve transkripsiyonla hâve ederek metinle tercümeyi karşılaştırmak isteyen tenkit ve tettebbü erbabının işini kolaylaştırdık. Beyitlere beş beyitte bir numara koyduk. Sahife ve beyit numarası göstererek esere bir de "Açılama" ilâve ettik. Maarif Vekillığının yayınladığı kılâsikler serisi, şüphe yok ki bir küldür. Bu bakımdan Mesnevi tercümesinde geçen izahları tekrar izah etmeyecek o tercümeyle havale ettik. Tercümemize, Tebriz basmasıyla bir iki yazmadaki M. Gülendam'ın önsözünü de aldık ve Tebriz tercümesinde olup yazmada olmayan kısımları, başına ve sonuna bir yıldız koyarak gösterdik. Burada, Aya-sofya nüshasının fotoğrafasını tereddütsüz bize teslim eden ve bu suretle rahatça çalışmamızı temin buyuran değerli ve yüksek Prof. Ritter'e ve bir muammanın halli için bize birbiri üstüne üç kere mektup yazmak lütfunda bulunan Ankara Üniversitesi Şarkiyat Profesörü Necati Lûgal'a ve Prof. Browne'in edebiyat tarihindeki Hafız'a ait faslı bize hulâsa eden değerli talebemizden Hariciye Vekâleti İngilizce Mütercimî Şinasi Siber'e teşekkür etmeyi bir borç sayarız.

Meydana gelen tercümemiz hakkında son sözümüz şudur:

Ve 'ayn-al rizâ 'an kulli 'aybin kelîletün
Ve lâkinne 'ayn-al suhîti tubdil mesâviyâ

Abdûlbâkî Gölpinarlı

ÖNSÖZÜ YAZARKEN FAYDALANDIĞIMIZ KİTAPLAR

Abdünnebi Fahr-al Zamani: Meyhane, Esat Ef. K, 2929, Aligir Nevai: Mecalis-al Nefais, Üniversite, yazmalar 481, Ahmed Paşa: Divan, Millet K, 931 de yazılmış nüsha 12, Bâki: Divan: Bizdeki yazma, Camî: Mecalis-al Uşşak: Hindistan 1892, Devletşah: Tezkire, Millet K. Farsça yazmalar 733, Emin Ahmed-al Râzi: Heft İklim, Üniversite, Farsça 230, Ferid Kam. Prof: İran Edebiyatı Notları. Fırsat-ı Şirâzi: Âsâr-ı Acem, Bombay 1314, Fuzûlî: Divan, Yenışark K. basması, İst. 1924, Gıyaseddin: Habib-al Siyer, Bombay, 1279, Hafız: Divan. Ayasofya K. Konya Müzesi K, R. Yelkenci'ye ve bize ait yazmalar, Tebriz ve Halhalî basmalarını, Kâtip Çelebi: Keşf-el Zunun, Maarif Vekâleti, Maarif Matbaası basması 1941, Lâmiî: Nefahat Tercümesi, İst. 1280, Lûtf-ı Ali: Âteşkede, Bombay 1277, Mir Gulâm-ı Ali Azâd: Hızâne-i Âmire: Hindistan 1871. Mirza Muhammed: Kitabu Kısas-al Ulemâ, İran 1306, Nedim: Divan, Halil Nihat neşri, İst. İkdam Matbaası 1339-1340, Nef'i: Divan, Ceride-i Havadis M. 1269, Rızakulu Han Hidayet; Mecma'-al Fusahâ: Tahran 1295, Riyaz'al Ârifin. Tahran 1305., Sudî, Şerh, Vehbi şerhi kenarında, Matbaa-i Âmire 1288, Şeyh Galib: Divan. Mısır, Bulak M. 1252, Şeyhî: Divan, 842 de yazılmış nüsha, Millet. K. 238.

Prof. Edward G. Browne: A History of Persien Literature under Tartar Dominion, Cambridge CIII, 1920, S. 271-319, A. Y. Arberry, Catalogue of the Library of the India Office, London 1937.

MUHAMMED GÜLENDAM'IN ÖNSÖZÜ

- Tanrı'ya sonsuz hamd, sayısız sena... bütün rızık hafızlarının divanı, onun dilek ve istek sultanına pervanedir. Bir eşsiz Tanrıdır ki yedi kat gök sayvanının yüce yapısı, sebepsiz ve illetsiz hikmetinin bilgisine delildir... bir hakimdir ki insanın şekerler yiyen dudukuşuna benzer söz söyleme kabiliyetini, mana gelinlerini düşünme aynası karşısına geçirdi de gönüller açan "Şüphe yok, söz söyleme sihirdir" edasıyla söyledi. Bir bilgi sahibidir*
10. *ki şakıyıp duran sesi güzel dil bülbülünü, doğru düşünce kabiliyeti kuvvetiyle "Şüphe yok, şüir hikmettir" nağmesiyle dile getirdi, terennüm ettirdi.*
- Kulları yetiştiren Tanrı, ağıza dil verdi,
Sedefe benzeyen dile de söz incileri bağışladı.*
15. *Canı, tatlı sözlerle gıdalandırırıldı,
Söz söyleme kabiliyetinden doğan sözlerle gönülleri ferahlandırdı.*
- Gönül denizinde mana incileri meydana getirdi.*
20. *Tabiat madenine hadsiz, hesapsız söz yakutları ibsan etti.*
- Sonsuz salâvat incilerinin dizileriyle nihayetsiz selâm mücevherleri, peygamberliği hatmeden, belâgat incilerini dizen, "Andolsun Sad'a ve hakikatları*

25. andıran Kur'an'a" bürhanına sahip olan, peygamberler ceridesinin başında gelen, seçilmişler kasidesinin en güzel beyti olan Muhammed Mustafa'nın feyizlere açık ruhuna, hikmetlere açık göğsüne saçılıp dursun! Canlara can katan "Ben, Arabın da
30. en fasibiyim, Acemin de" sesini âlemdeki bütün mahlûkatın kulaklarına erıştirdi, bütün insan topluluklarına duyurdu... ruhlara ruh bağışlayan "Ben, insana ruhumdan ruh üfürdüm" sözünden esen rüzgârın kokusuyla iki âlemdeki uyanık canların can
35. dimağlarını güzel kokulara bürüdü... Mucizeler gösteren ve insanlara canlar veren "Bana manası derin ve geniş sözler verildi" incilerini dağıttı, saçtı... "Kendiliğinden söylemez, söylediği söz, ancak kendisine vahyedilen sözdür" ayetinin o doğru sadasını
40. âlemlere ve ruhlara saldı. Tahrî'nın rahmetiyle selâmı ona ve soyuna sopuna olsun!

O, peygamberler topluluğunun hem gözüdür, bem ışığı... Doğru yolların kılavuzudur,

Seçilme sayvanının tahtında oturan sultan odur...

45. Doğruluklar hazinesidir, kâinatın sırlarını bilir.

Eli, cömertliği avucunun içine almıştır, sözü, ilim kimyasıdır.

Lafzı doğruluk mekânıdır, gönli temizlik madeni.

50. "Muhammed... ezelden ebede kadar, var olanlar da onun adıyla süslenip surete bürünmüş, vücud bulmuştur, var olacaklar da*."

Onun bereketi yüce, fazileti aşikâr soyunun...

şöbretli dostlarının temiz ruhlarıyla pak cesetlerine
 95. *sonsuz ve nihayetsiz selâm ve senalar.*

" Onun bütün soyuna, torunlarına
 Cihanı yaratandan binlerce rahmet!*"*

- Onlar, güzel ve yürük ibare, sert ve serkeş
 mecaz ve istiare atına bezeyiş eğerini vurup söyle-*
 60. *yiş ve anlatış meydanında yürüttüler.. fasabat ve
 belâgat çevgâniyl: hüner ve şiir topunu yüce kişi-
 lerden de, kaptılar, aşağı kişilerden de. Nibayet
 "Mubammed tanrı elçisidir. Onunla beraber olan-
 lar da kâfirlere karşı şiddetli kişilerdir" ayetindeki*
 65. *elçilik şöbretiyle bu elçiliğin dünyaları dolduran
 sesini âlem bucaklarındaki fasihlerle bütün dinlerin
 belâgat erbabına duyurdular. "Şairler yokmu... şey-
 tanlara uyarlarsa sapıtırlar" hükümüne dahil olan-
 ların kılıç gibi keskin ve tesirli dilleriyle sözleri,*
 70. *bu ululuğun heybetinden yeis ve hayret kınında
 kaldı. Bu hünere sahip olup savaş kılıcı gibi şöbret
 kazanmış olan ünlü kişiler, savaş ve ulgra giri-
 şince, onların karşısında "İnsanlarla cinler birbir-
 lerine yardım etseler bile Kur'an'ın bir mislini söy-*
 75. *leyemezler" diyerek kıylü kaal yüzlerine aciz sipe-
 rini tuttular.*

*Gündüz parladıkça, güneş âlemi aydınlattıkça
 Rubları, rahmet ve senalara gark olsun!*

- "* Hele o bütün bilgilerle hakikatları nefsin-*
 80. *de toplamış olan, "Ben Tanrı'nın söyleyen kelâmı-
 yım" diyen... Tanrı'nın galip arslanı, doğularla ba-
 tıların imamı Ebutalib oğlu Ali... Tanrı'nın salâtü
 selâmsı, tebiyyat ve ikramı ona olsun.*

*Bir padişahlar padişahıdır ki yaratılış gününün
85. seber çağında*

*İnsanın yaratılışından maksat, onun yüce var-
lığıydı.*

*Bir kerem sahibidir ki evveli ve zevali bulun-
mayan Tanrı lûtfıyla*

90. *Menkabeleri, Kur'an'a ziynet oldu.*

*Vilâyet ülkesinin öyle bir emiridir ki tâ ezel-
den*

Dil ve söz, onu övmek için istidat kazandı*."

Söz incisinin esasen pek değerli olduğu belâgat

95. *incisini inceleyenlerle fazilet çarşısının kuyumcu-
larına... söz ülkesinde şöhret kazananlarla zekâ ve
anlayış meydanının binicilerine gizli değildir. Nefis
manzum sözler zaten pek uludur, pek kıymetlidir
İmkân dükkânından ondan daha değerli bir matab*

100. *alınamaz; zaman pazarında ondan daha yüce bir kâr
yoktur. Akıl kuyumcusunun gönül eline ondan aziz
bir para girmemiş, suretler düzen fikre ondan daha
güzel bir yüz görünmemiştir. Bu padişahlara lâayk
incinin değerini kemal sahibi akıllı kişiden başka*

105. *kimse bilmez. Bu ayarı tam paranın kadir ve itba-
rını akıl sahibi kuyumcudan başka kimse anlama
Hakikaten de*

Eğer sözden daha değerli bir inci olsaydı

Gökyüzünden yeryüzüne söz yerine o inerti!

110. *Söz, öyle bir meydandır ki ancak açık zihin-
lerle koşulup aşılır... Öyle bir terazidir ki ancak
anlayışa sahip olan gözlerin elleriyle ağıdırılır. Nazım
ve nesir fennine ait esaslı kaideler pek çok ve pek*

- sayısızdır. Şairlerin arasındaki aşağılık ve üstünlük,
 115. onların rubî kalemlerine, şiir kaidelerini bilmelerine, yerine göre sözü kuvvetlendirmek, yerine göre basifletmek, yerine göre açmak, yerine göre güzelleştirmek, yerine göre çirkinleştirmek hususundaki maharetlerine göredir. Şairin büneri; söz sırasında kelime-
 120. leri birbirinden ayırmak, birbirine vurmak, fikri muayyen bir bale getirmek, müphem bırakmak, bir sözü öbüründen önce söylemek, yahut sona bırakmak, üstü örtülü geçmek, açığa vurmak, kinayeyle, geçiştirmek, apaçık anmak... sözü kısaltmak, uzaltmak, gibi yerinde yapılması lâzım olan şeyleri yerinde yapmakla anlaşılr. Şair, her hususta bunlara riayet edecek dosdoğru olarak bu ince şeyleri yapmaya dikkat eyleyecektir. Belâgat, kalenin ucuna geleni yazıp sözü uzatmak değil, açık sözlerle ve
 130. etraflıca söyleyip maksadı anlatmaktır demişler. Maharet sahibi şair, bu ince meselenin künhüne erdi de bu gerekli esası bir kere anladı mı artık sözünün yanağı parlamaya, şiirlerinin güzelliği günden güne artmaya başlar. Nihayet bir dereceye gelir ki
 135. onun bir beyti bir kaside yerine geçer, bir gazeli bir divan makamına kaim olur. Bir kıtayla bir ülkeyi haraca keser, bir rubaiyle bütün âlemin "rub'u meskûn" undan hac alır.

- Kafiye tartan şairler, bayraklarını açtılar mı
 140. İki âlemin bazinesini de kalemle elde ederler.
 Hele o bazinenin kilidi yok mu...
 Şair olan erin dilinin altındadır!

Bu sözleri söylemekten ve bu mukaddimeyi yazmaktan maksat, Tanrı mezarını arıssın, kutsaluluk

145. *âleminde derecesini yüceltsin, rahmetli, kutlu şebit, âlimlerin üstünü, ediblerin üstadı, lâtif şeylerin maddenî, Tanrı'ya ait bilgilerin mahzeni, ulu efendimiz, millet ve Dinin Şems'i Muhammed Hafız'ın melek buylu yüce zatını anlatmaktır. Onun parlak şiirlerine*
150. *Abıhayal kaynağı bile hased eder, bakir mazmunlarını hurilerle gılmanlar bile kıskanır. Gönüller alan beyitleri Sahban'ın sözlerini, latif ve sebbat nesri Hassan'ın ihsanını unutturmuştur.*

Şiirleri, güzellik incisine, cennet bahçelerine

155. *benzer...*

Gönüllere huzur verir, huzura lezzet bağışlar.

Metin sözleriyle balkın damağına lezzet vermiş, açık ve manalı şiirleriyle ileri gelenlerin can ağızlarına tat bağışlamışın. Zâhir ebline âcînânık

160. *kapılarını açtığı gibi şiirleriyle bâtın ehlinin nurlarını arttırmıştır. Her işte hale uygun söz söylemiş, herkes için eşsiz ve lâtif bir mana incisi delmiştir. Az söze çok mana sığdırmıştır. Yazılarında estetik kaidelerinin bütün çeşitleri vardır.*

165. *"* Bazan sevgi ülkesinin sarhoşlarını aşk ve nazar câidesine sokarak sabır şişelerini kararsızlık taşıyla kırar da şöyle der:*

Bizimte ders arkadaşysan şu sayfaları yıka, sil. Ask bilgisi deftere sığmaz (CCIII. 1730).

170. *Gâb iradet meyhanesinde tortulu şarap içenleri pirimugana gitmeye, meyhane beytülharamında müccavir olmaya teşvik eder:*

Bir an bile meyhaneden namı ve nişanı bulundukça

175. *Başımız, pirimuganın yoluna toprak olacak (CXLII. 1213).*

- Onun latif ve şairane tabiatının selsebil gibi coşup akması, "Cennette bir nehir var ki selsebil denir" ayetinin feyzine sahiptir. Feyzini, bavas ve
 180. *avama, büyüklerle küçüklerc yaymıştır. Sihri belâle benzeyen şiir dizisi natıkanın diline düğüm vurmuş, bir inci dizisine benzeyen fikirleri, denizle madenin matahlarındaki ağırlığı biçce saymış, keskin zihninden saçılan katralar, zevk ve huzur meclisi*
 185. *bahçelerini "Biz her şeyi su ile dirilttik" zülâliyle yeşertmiş, düşüncesinin gülşeninden esip gelen rüzgârlar, can bahçelerine "Ben Âdem'e ruhumdan ruh üfürdüm" manasını vermiş, fasih sözleri Mesih'in nefesleri gibi gönülmüş kişilere yeni baştan ba-*
 190. *yat bağışlamış, âdeta bir mucize olan ve Kelim'in sözlerine benzeyen sözleri, şiir ve inşa Tür'unda Yedibeyza göstermiştir. Sanki ilkbahar havası, onun ahlâkıyla güzelleşmiş, gülle nesrinin yanağı onun parlak şiirlerinden bezenmiş, şimşadla alabildiğine uzayıp giden hür selvinin boyu, usul büyümeyi ve*
 195. *güzel bir tarzda titremeyi onun isabetli fikrinden, onun yerinde olan tedbirinden elde etmiştir.*

Ey düşük, bozuk şiirler yazan. Hafız'a neye bas ediyorsun?

- Şüre kabiliyet ve güzel şiir yazma Tanrı vergisi*
 200. (XXI. 189).

Tabiat kuyumcusunda bulunan bütün inci ve mücevherleri batırasının halvethanesindeki bâkirlere vermek üzere nazım dizisine dizdi de kendisini söz

elbisesini giyinmiş ve istiâre zînetiyle bezenmiş
 205. *görüncə dilini açıp iddiaya girişerek*

Mecnun'un devri geçti, şimdi nöbet bizim.

Bu âlemde herkesin beş günceğiz bir nöbeti var (XVI. B. 141).

dedi. Havas ve avamın meclisinde, padişahın bususî
 210. *halvetiyle yoksulun bucağında. âlimle avamın yur-*
dunda her makamdan oyunlar çıkarıp coşkunluklar
gösterdi de dedi ki:

Halvette oturmakta olan Hafız, dün gece mey-
haneye geldi.

215. *Abdü peymanından vazgeçti, kadeh sevdasına*
düştü (CXCVIII. B. 1683).

Şüphe kırıyla şehvet gâilesinden kurtulmuş ve
korunmuş olduğundan yabancıların tasarruf eli, o
şirlerini ismet eteğine dokunamadı... Onların iffet

220. *çarşaflarını hiç kimse hiyanet parmaklarıyla sırtıp*
açamadı. Yüzleri, utanmadan, kınamadan korun-
muş olarak kaldı.

Ben, eteği bulaşmış bir adamsam ona ne ziyan
var?

225. *Bütün âlem onun ismetine şabittir (XVI. B.*
137*)

Bundan dolayı da cibarı tesbir eden gazelleri,
pek az bir müddet zarfında, Horasan, Türkistan, ve
Hindistan ülkeleri sınırlarına kadar vardı... Gönül

230. *çeken şiir kafileleri pek kısa bir zaman içinde İra-*
kayn ve Azerbaycan memleketlerinin köşelerine, bu-
caklarına yayıldı... rüzgâr esti, Mesih gitti!

Sofilerin sema sohbetleri, onun coşkunluklar
veren gazelleri olmadıkça kızışmaz, padişahların

235. meclisleri onun zevklî şiir mezeleri bulunmadıkça bezenmezdi. Hatta onun şerk velvelesi olmadıkça iştîyak sahipleri hay hay edemez, onun zevk gulgulesi bulunmadıkça şaraba tapanların musiki nağmeleri parlamazdı. Sanki kendisi de kendisini şu
240. beyitlerle övmektedir, anlatmaktadır:

*Hafız'ın gazeldeki şairliği bir dereceye erişti ki
gökyüzü bile
Zührenin namelerini batırından çıkardı.*

- Akar bir tatlı suya benzeyen şiirini okudun,
245. ezberledin mi dersin ki:
Hafız'ın ruhuna Tanrı'dan binlerce rahmet!

- Fakat daima Kur'an okuduğundan, padişahın meclisine deram ettiğinden, Keşşaf'la Misbah'ı haşiyelemekle, Metâlî'i mütalâayla, edebiyat kaidelerini*
250. *tahsil etmek, Arap şairlerinin divanlarını tetkik ve tettebbu etmekle meşgul bulunduğundan bu meşgulliyet, kendisini beyit ve gazellerini toplamaktan alıkoymuş, bir divan tertip edemedi.*

- Bu yaprakları karalayan, kulların âcizi Muham-*
255. *med Gülendâ — Tanrı geçmiş kusurlarını bağışlasın —, Efendimiz ve ulumuz, insanların üstadı, millet ve Dinin Kıvam'ı Abdullah'ın — Tanrı, derecelerini en yücelere yüceltsin — ders meclisine birçok defalar gittim. Söz sırasında Hafız'a bu eşsiz*
260. *şiirlerin hepsini bir diziyeye dizmek gerek... Bu suretle zaman ehlinin boyunlarına gerdanlık olsun, devran gelinlerinin süsleri, ziynetleri tamamlansın dedikçe o, zamanın uygun olmadığını, çağdaşlarının kadir bilmediğini söyleyerek özürler serdederdi.*

265. Nibayet 791 bicride bayat emanetini kaza ve kader memurlarına teslim ederek varlık pılsırtısını bu daracak cihan yurduunun deblizinden çekip çıkardı, pak ruhu yüce âlemin sakinlerine ulaştı. bedninden ayrıldıktan sonra güzel yüzlü burül ıyulerle bir yatağa yattı.

Abmed'in kutlu hicret yolunun ebceci hesabıyla
ba sad ve zalinde

Zamanın tek eri Şemseddin Muhammed yüce cennete yürüdü.

275. Onun tertemiz toprağına uğrayıp mezarını ziyaret edince temizliği ve o mezarın nuraniliğini gördüm.

Onunla eskiden beri hukukumuz vardı, konuşur, görüşür, sevişirdik. Nurları gönüller aydınlata-

280. tan, faziletlere bimmellereyle kemale eriştiren temiz kalbli ve vefalı dostlar, bu hukuku batırlatarak beni teşvik ettiler... Bu kitabın tertibine, bu divanın toplanmasına sebep oldular. Varlık bağışlayan, hayır ve cömertliğe sahip olan Tanrı'nın kereminden dile-

285. diğim şudur: Bu sözleri söyleyen ve nakledene, dinleyen ve toplayana bu işte meşgul olurken yep yeni bir neşe, sonsuz bir zevk ihsan etsin, kâmil olan fevzi ve umumî lûtfiyle kusurlu sözlerinden geçsin. Şüpheli yok; Tanrı, dilediği şeyde kudret sahibidir.

290. duaları kabul eder. Muvaffakiyet veren odur, onun yardımını dileriz. Hamd, âlemlerin rabbi Tanrı'ya... rahmet, peygamberlerin sonuncusu Muhammed'e ve tertemiz Ehlibeytine.

I.

Sâki, döndür kadehi, herkese sun, bana da ver. Çünkü aşk, önce kolay göründü ama sonradan çok müşküller meydana geldi.

Sabah yeli, misk kokusu almak ümidiyle sevgilinin alınına dökülen saçları açınca o güzel kokulu saçların kıvrımlarından yürekler ne kanlara boyandı!

Pirimugan, sana "Seccadeyi şaraba boya" derse çekinme, dediğini yap. Çünkü yol ehli, konakların yolundan, yordamından bihaber değildir.

Sevgiliye giden yolun konaklarında nasıl istirahat edebilir, nasıl zevk ve safaya dala-bilirim? Çan, yükleri bağlayın diye ferya-dedip durmakta.

Kapkaranlılık bir gece... dalga korkusu ve bu derece dehşetli bir girdap. Sahilde rahat rahat yolculuk edenler, halimizi nerden bilecekler?

Sevgilinin muradını gözetmeden kendi dileğime uyup yaptığım her iş, beni rusvay edip gitti; nihayet adım kötüye çıktı. Zaten

meclislerde söylenip duran sır, nasıl olur da gizli kalır ki?

Hafız, daimî bir huzura ermek, sevgiliye vâsıl olmak istiyorsan ondan gafil olma. Sevdigine ulaşınca da artık dünyayı bırak, âlemi terk et.

Elâ-yâ eyyühesâki edir ke'sen ve nâvilhâ
Kî'ışk âsan nemüd evvel veli uftâd müşkilhâ

II.

Sâki, kadehimizi şarabın nuruyla parlat. Çalgıcı, sen de çal. Çünkü âlem tam istediğimiz hale geldi, bize uydu.

Ey şaraptan aldığımız lezzetten haberi olmayan! Biz, kadehte sevgilinin yüzünün aksini görmüşüz.

10. Uzun boylu güzellerin işveleri, nazları, salına salına yürüyen selvi boylumuzun cillerle gelişine kadar sürer.

Gönlü aşkla diri olan asla ölmez. Biz de âşıkız, şu halde ebediliğimiz âlem ceridesine kaydedilmiştir.

Korkarım, hesap gününde şeyhin helâl ekmeği, bizim haram suyumuzdan fazla bir işe yaramayacak, ikisi de bir tutulacak!

Ey rüzgâr, yolun dostların bahçesine uğrarsa sevgiliye selâmımızı arz et, sakın unutmama ve tarafımızdan

De ki: Adımızı neye anmıyor, neden bizi kasten hatırdan çıkarıyorsun? Zaten anılmayacağımız bir zaman gelecek!

15. Gönlümüzü alan sevgilimizin gözlerine sarhoşluk ne de güzel yaraşıyor. O cihetten bizim de irade ve ihtiyarımızı sarhoşluğa teslim etmişler.

Hafız, gözünden göz yaşı tanelerini saç dur, belki vuslat kuşu tuzağımıza gelip konar, olur ya!

Yeşil felek deniziyle hilâl kayığı bile Hacı Kıvam'ımızın nimetine gark olmuştur.

Sākī benūr-ı bāde berefrūz cām-ı mā
Muṭrib bigū ki kār-ı cihan şud bekām-ı mā

III.

Sofi, gel... kadehin aynası tertemiz. Gel de lâl renkli şarabın arılığını gör, neşesini, zevkini seyret!

Anka kimseye avlanmaz, tuzağını toplar. Burada tuzağın eline havadan başka bir şey geçmez.

20. Eldeki fırsatı ganimet bilmeye çalış. Âdem bile nasibî tükenince cenneti terk etti.

Âlem meclisinde bir iki kadeh çek, sonra yürü, git; yani daimî vuslata tamah etme.

Gönül, gençlik çağı geçti, hayattan bir gül deremedin. Artık kocalıkta bir şey yap bari.

Eşiğinde çok hizmetler ettik, sende hayli hakkımız var. Sen de köleyi, merhamet et de bir gör, gözet!

*Perdenin içyüzündeki sırrı sarhoş rintlere sor. Bu hal, makamı yüce zahitte yoktur.

- 25 Hafız, şarap kadehinin mürididir, ey seher yeli, bu kulun kulluğunu Câm Şeyhi'ne arz et!

Şūfî biyā ki āyine şāfist cāmṛā
Tā bingeri şefā-yı mey-i la'l-fāmārā

IV.

Göntül elden gidiyor, ey gönül sahipleri. Allah için yardım edin. Yazıklar olsun, gizli dert, açığa çıkacak!

Gemimiz oturmuş, hareketten kalmış. Ey muvafık rüzgâr, kalk, es. Belki aşına sevgilinin yüzünü bir daha görürüz.

Dostum, feleğin on günlük sevgisi masaldan, hikâyeden ibarettir. Dostlara iyilik etmek için şu on günlük fırsatı ganimet bil!

Bülbül dün gece gül ve şarap meclisinde "Sarhoşlar, uyanın... sabah şarabını getirin" diye ne güzel de şakıdı...

30. İskender'in aynası şarap kadehidir. Bir bak da sana Dâra saltanatının akıbetini göstersin.

Ey kerem ve ihsan sahibi, selâmettesin, sağ esensin. Buna şükret de yoksul biçareyi bir günceğiz olsun, sor, soruştur!

İki cihanın da istirahatı şu iki sözün tefsirinden ibarettir: Dostlara mürüvvet, düşmanlarla geçim!

Bize iyi ad san kazanma civarına yol vermediler. Beğenmiyorsan takdiri değişir!

Zahidin "kötülüklerin aslı" dediği o üzüm suyu yok mu... bize kızığın kızları öpmeden daha hoş, daha tatlı!

35. Elin daraldığı vakit, yoksulluğa düştüğün zaman içmeye, sarhoş olmaya çalış. Çünkü bu varlık kimyası, yoksulu Karun yapar.

* Serkeşliğe kalkışma sakın. Avucunda mermeri bile balmumu gibi eriten sevgili, gayrete gelir, kıskanır da seni mum gibi yakar, yandırır.

Farsça söyleyen güzeller, adamın ömrüne ömür katarlar. Saki, zahit rintlere müjde ver!

Ey eteği temiz şeyh, bizi mazur gör. Hafız, bu şaraba bulaşmış hırkayı kendiliğinden giymedi ya!

Dil mîreved zi destem şâhib-dilan Hudārâ
Derdâ ki derd-i pinhan hânedşud âşikârâ

V.

Sâki, kalk... kadehi doldur, sun. Dünya gamının başına toprak saç!

40. Şarap kadehini elime ver de bu gök renkli
hırkayı üstümden atayım.

Sarhoşluk, akıllılara göre kötü bir şöhet-
tir ama biz şanı, şöhetini zaten istemiyoruz ki.

Şarap sun, ne vakte dek süreceksin bu gu-
rur yeli? İnsanı böyle şeylerle aldatan nefsin
toprak başma!

Ağlayıp inleyen gönlümün ahındaki du-
man bu ham ve donmuş kişileri yaktı, yandırdı.

Deli gönlümün sırrına mahrem olacak ne
halktan kimse var, ne ileri gelenlerden!

45. Yalnız, gönül avutan sevgiliyle hatırım
hoş. O, benim gönlümden sabrı, rahatı bir
uğurdan aldı, götürdü.

O gümüş endamlı sevgiliyi gören artık
çayırdaki selviye bakamaz.

Hafız, nihayet günün birinde mutlaka mu-
radına erişmek istersen gece gündüz şiddet-
lere, mihnetlere sabret.

Sākīyā berhiz-u berdiḥ cāmṛā
Ḥāk ber ser kun ḡam-ı cyyāmṛā

VI.

Gül bahçesine yine gençlik çağının par-
laklığı geldi. Güzel nağmeli bülbüle yine gül
müjdesi eridi.

Ey sabah rüzgârı, terütaze yeşillığe uğ-
rarsan selviye, güle, fesleğene selâmımızı gö-
tür.

50. Şarap satan muğbeçe böyle cilvelenip durursa meyhane kapısını kirpiklerimle süpürürüm.

* Amber gibi güzel kokulu, simsiyah ve büküm büküm saçlarını ay yüzüne çevgân yapan güzel, zaten hayran olup kalmışım, beni ıstıraba düşürme, başımı büsbütün döndürme.

Korkarım, tortulu şarap içenlere gülen, onlarla alay eden bu kavim, meyhane havasıyla ımanını da elden çıkarır.

Tanrı erlerine dost ol. Nuh'un gemisinde öyle bir toprak var ki Tufanı bile bir damlacık su sayar!

Son yatacağı yer bir iki avuç topraktan ibaret olan kişiye de ki: Sarayını, çardağını göklere kadar yüceltmeye ne hacet var?

55. Feleğin evinden çık, oradan ekmek isteme. Bu zalim, nihayet konuğunu öldürür.

** Benim Kenan ayına benzeyen güzelim, Mısır saltanatı eline geçti, artık zindanı terketmenin tam vakti.

Hafız, şarap iç, rintlikte bulun, hoş ol... fakat başkaları gibi Kur'an'ı tezvir tuzağı yapma!

Revnağ-ı 'ahd-ı şebābest diğ̃er bustanrā
Mîresed müjde-i gul bulbul-i hoş-elhanrā

VII.

Ben nerde, nefsinı ıslah etmek nerde?

Aradaki aykırılığa bak, yol nerden nereye gidiyor?

Salihlikle takvanın rintlikle ne münasebeti var? Vaz dinleme nerde, rebap sesini dinleme nerde?

60. İbadet yerine gitmeden, riya hırkasını giymeden usandım artık. Muğların manastırı nerde, halis ve sâf şarap nerde?

Vuslat zamanı gelip geçti, hatırası kaldı. Allah selâmet versin... nerde kaldı o cilverler, ne oldu o azarlayışlar?

Düşmanların gönlü, sevgilinin yüzünden ne haz duyabilir? Sönmüş mum nerde, güneş nerde?

Sevgilinin çene çukuruna pek bakma, yolda kuyu var. Gönül, bu aceleyle nereye koşup gidiyorsun?

Basiretimizin sürmesi eşığının toprağıdır. Emret, biz bu kapıdan nereye gidelim?

61. Sevgili, Hafız'dan karar isteme, uyku bekleme, karar ne demek, sabretme de ne, uyku da nerde ki?

Şalâh-ı kâr kucā vu men-î harāb kucā
Bibin tefāvut-ı reh ez kucāst tā be kucā

VIII.

O Şirazlı güzel, bize iltifat eder, gönlümüzü alır, aşkımızı kabul eylerse yanağındaki kara bene Semerkand'i de bağışlarız, Buha-ra'yı da!

Sâki, o kalan şarabı sun. Çünkü cennette ne Rûknâbât suyunun kıyısını bulabilirsin, ne de Gülgeşti Musallâ'yı.

Feryat, feryat... bu şuh, bu cilveli, bu şehri birbirine katan kara kaşlı, kara gözlü güzeller, sabrımızı öyle bir yağmaladılar ki Türkler de hanı yağmayı ancak öyle kapışır, öyle yağmalarlar.

Ben o Yusuf'un günden güne artan güzelliğinden anladım ki aşk, Zelihâ'yı bile ismet perdesinden çıkarır.

70. Bana kötü söz söyledin, razıyım. Tanrı affetsin. İyi söyledin ama o şekerler çiğneyen lâl renkli dudağa acı söz yaraşıyor mu?

Sevgili, nasihatımı dinle. Saadetli, bahtiyar gençler bilgili ihtiyarın nasihatını dinlerler.

* Sevgilinin güzelliği, bizim noksan aşkı-mızdan müstağnidir. Güzel yüzün düzgüne, alığa, bene, rastığa ne ihtiyacı var?

* Musikiden, şaraptan bahset. Zamanın sırrına ait münakaşaya pek girişme. Çünkü bu muammayı, felsefeyle kimse halletmedi de, edemez de!

Hafız, gazel söyledin, inciler deldin. Gel, şimdi bir de güzelce oku da felek, Süreyya yıldızını senin bu inci dizine saçsın,

Eger an Turk-i Şîrâzî bedest âred dîl-i mārâ
 Be hâl-i hinduyesh bahşem Semerkand-u
 Buḥārārâ

IX.

75. Sevgili, güzellik ayı, yüzünden ziyalan-
 makta; güzellik, çene çukurundan şeref bul-
 makta.

Acaba bizim hiç bir yere dağılmayan, an-
 cak sende olan düşüncemizle senin dağınık
 zülfün ne vakit bir araya gelecek; ne vakit
 bu muradımıza erişeceğiz?

Dudağa gelmiş can, seni görmek dile-
 ğinde. Geriye mi dönsün, çıksın mı; fermanın
 nedir?

Bizim yanımıza uğrayınca eteğini toprak-
 tan, kandan sakın. Çünkü bu yolda birçok
 kurbanların var!

Dostlar, gönül, sırrını faş ediyor. Aman,
 sevgiliye haber verin, merhamet etsin de ben
 de kurtulayım, siz de kurtulun'

80. Gözünün hüküm sürdüğü devirde hiç kim-
 se zâhitlikten faydalanmadı, herkes, o gözlere
 âşık oldu. Sarhoş gözlerinin de zahitlik satma-
 ması, âşıklara bakması daha iyi.

Uykulara bulanmış bahtımız galiba uya-
 nacak. Çünkü parlak yüzün, bahtımızın gözüne
 su serpti!

Yanağından sabah rüzgârına bir deste
 gül yoldaş et de gönder... Belki ayağım bastı-

ğın gül bahçesinin toprağından bir koku duyarız.

Ey Cem meclisinin sâkileri, zamanınızda kadehiniz şarapla dolmadı ama yine ömrünüz uzun olsun, muradınıza erişin!

Ey yıldızı yüce padişahlar padişahı, Tanrı için olsun bir himmet et de yıldız gibi ben de sarayının toprağını öpeyim!

85. * Sevgili, Hafız bir dua etmekte, işit ve amin de: Dilerim, şeker saçan dudacağın bize kısmet olsun!

* Ey seher yeli, Yezd'lilere tarafımızdan de ki: Hakkınızı tanımayan, gözetmeyen, kişilerin başı, çevgânınızın topu olsun!

* Sizden uzakız ama yine padişahınızın kuluyuz, yine sizi övmekteyiz.

Ey furûğ-ı mâh-ı hûsn ez rây-ı rahşân-ı şumâ
Âb-ı rûy-ı hûbi ez çâh-ı zencîdân-ı şumâ

X. t

Ey seher yeli, o güzel ceylana mülâyetle söyle, bizi dağlara, ovalara salan sensin!

Ömrü uzun olasıca şekerçi, bilmem ki neden şekerle beslenen duduyu bir arayıp sormaz!

90. Ey gül, yoksa güzelliğinin verdiği gurur mücaade mi etmiyor, neden şeyda bûlbûlün halini bir kerecik olsun sormuyorsun?

Nazar ehli; güzel huyla, lûtufla avlanabilir. Akıllı kuşu bağla, tuzakla tutmak imkânı yoktur.

Sevgilinle oturup şarap içtiğin vakitte bari senden nasibi olmayan dostları hatırla!

Bilmem ki neden selvi boylu, kara gözlü, ay yüzlü güzeller kimseye bir aşinalık göstermiyorlar?

Güzelliğinde hiç bir ayıp, hiç bir noksan yok. Ancak şu kadarcık bir şey söylenebilir: Sevgiden anlamıyorsun, vefasızsın!

95. Gökyüzünde Zühre, Hafız'ın şürlerini terennüm ederek İsa'yı bile oynatsa şaşılmaz doğrusu.

Şabā be lūṭf bigū an ğazāl-i ra'nārā
Ki ser be kūhu beyāban tu dādeī mārā

XI. t

O güzellik padişahının yanında bulunanlara bu dileği kim bildirecek? Padişahlık şükranesi olarak yoksulu gözden çıkarmasın.

Şeytan huylu engelden Tanrı'ma ağlayıp yalvarmadayım, belki Hak rızasıyçin o şihap bir yardım eder.

Yanağını parlattın mı bütün âlemin gönlünü yakıyorsun. Fakat bundan sana ne fayda var? Niçin herkesle iyi geçinmiyorsun?

Sevgili, siyah kirpiklerin kanımıza girmeyi

emrettiyse onların hilesine kapılıp yanılma,
bir düşün. taşın!

100. Bütün gece şunu ummaktayım: Seher yeli,
aşına âşıkı, aşınaların haberini getirerek belki
memnun eder.

* Sevgili, parlayan ay gibi yüzünle, gönül
kapan selvi gibi boyunla âşıkların başına ko-
pardığın bu kıyamet ne?

* Allah için olsun seher vakitlerinde kal-
kan Hafız'a bir yudumcuk şarap ver de dua-
sını al, seher çağlarındaki dua makbuldur.

Be mulâzimân-ı sulţan ki resâned in dū'ārā
Ki be şukr-i Pādşāhî zi nazar meran gedārā

XII. *

Dün gece pirimiz, mesçitten meyhaneye
geldi. Yoldaşlar, bundan sonra ne yapalım, ne
tedbirde bulunalım ki?

Biz müritleriz. Pirimiz meyhaneye yüz
tutunca biz nasıl kibleye yöneliriz?

105. Artık biz de muğların harabatına kona-
lım, orayı yurt edinelim; ezelden takdirimiz
böyleymiş!

Eğer akıl, zülfüne bağlanan gönlün ne
hoş bir halde olduğunu bilse bütün akıllar
bizim zincirlerimize düşmeye, divane olmaya
çalışarlardı.

Güzel yüzün, bize lûtfedip güzellikten bir
ayet, bir bürhan gösterdi. O zamandan beri

bizim tefsirimizde her söz, güzellikten, letafetten ibaret.

Bütün gece çektiğimiz ateşli ahlarla bütün gece dinmeyen gönül ateşimiz, acaba bir gececik olsun yüreğine tesir eder mi ki?

Hafız, artık sus. Ah okumuz gök kubbesini bile delip geçer. Canına acı, okumuzdan sakın.

Düş ez meşid suy-î meyhâne âmed Pîr-i mâ
Çîst yâran-ı ʔarîkat baʔdezin tedbîr-i mâ

— B —

XIII.

110. Sevgiliye dedim ki; ey güzeller padişahı, bu garibe acı; dedi ki: Yoksul garip, gönül havasına uyar, gönül peşine düşerse yolunu aztır gider.

Bir an olsun dur, geçip gitme dedim. “Evde yetişen, yabancılarla düşüp kalkmayan bir kişi bu kadar garibin derdine nasıl takat getirebilir?” dedi.

Garip, dikenî döşek edinir, taş yastık yaparmış. Padişahın üstünde yattığı sincap kürküne yan gelmiş uyumuş olan bir nazenin umurunda mı?

Ey zincire benzeyen saçları, bunca aşına âşıkın mekânı olan sevgili, kızıl yanağına öyle misk gibi simsiyah ve eşsiz ben ne de güzel yaraşmış.

Sevgili, ay gibi yüzünde şarabın aksi, ağustos gülü üzerinde erguvan yaprağının eşsiz güzelliği gibi görünmekte.

115. Nigâristanda misk gibi nakışlara şaşıl-mazsa da senin yanağının etrafında o karınca gibi ince nakışlar pek şaşılacak bir güzellikte!

Alnına dökülen ve gece renginde olan saçları garipler akşamı dilber, bu garip, seher çağlarında ağlayıp inlerse bu ağlayıştan, bu inleyişten çekin, dedim.

Dedi ki: Hafız, aşınalar bile hayret makamındayken senin gibi garibin hasta ve miskin bir hale düşmesinden daha tabii ne olabilir?

Guftem ey sultân-ı hūban rahm kun ber in ğarib
Guft der dunbâl-i dil reh gum kuned miskin ğarib

XIV. t

Sabah oluyor, bulut göke perde çekti ha-
va sünbülü; arkadaşlar, şarap getirin, şarap!

Çiğ tanesi lâlenin yanağına damlamakta.
Dostlar. durmayın, getirin şarabı!

120. Çayırılıktan cennet yeli esiyor. Haydin,
her an halis şarap için!

Gül, çimenlikte zümrüt tahtını kurdu. Sen
de ateş gibi lâl renginde kızıl şarabı ele al.

Eğer meyhanenin kapısını kapadırlarsa ey
bağlı kapıları açan Tanrı, lütfet, aç!

* Canımızda ve yanmış, kebabolmuş gönüllerin yaralarında dudaklarının ne kadar tuz hakkı var.

Böyle bir mevsimde meyhaneyi kapatırlarsa şaşılır doğrusu.

125. * Hafız gibi, peri bedenli sâkinin yüzüne bakarak halis ve berrak şarabı çek gitsin!

Mîdemed şubh-u küleh best şehâb
Eş şabûh eş şabûd yâ aḥbâb

XV. t

Devlet sabahı açılmakta... güneşe benzer kadeh nerde? Ele bundan daha âlâ bir fırsat nerden geçecek? Sun şarap kadehini!

Evde ağyar yok. Sâki yâr, çalgıcı lâtife-ler etmekte. İşret mevsimi, kadehin döneceği zaman, gençlik çağı...

* Hususî bir halvet, emniyetli bir yer, gönül açan bir seyrangâh... yarabbi, bunları uyanırken mi görüyorum, yoksa uykuda ruya mı görmekteyim?

İç açmak, neşeye güzellik vermek için erimiş lâlle altın kadehi mezcetmek pek hoş, pek münasip.

130. Anlayışlı tabiat bezeyicisi, şarabın letafetini düşündü de gül suyundan daha hoş olduğunu anlayıp gül suyunu ne de hoş bir surette gül yaprağının gönlünde gizledi.

Dilberle saki el çırpmakta, çalgıcı raks etmekte... Sakinin bakışı şaraba tapanların gözlerinden uykuyu uçurdu gitti!

O ay, Hafız'ın incilerine müşteri olalı rebap sesi, her an ta Zührenin kulağına kadar varmakta!

* Dünyaları ihsan eden padişah neşe meclisinde ihamla konuşmakta, lâtifeci ve tatlı sözlü Hafız da hazır cevaplık etmekte, nükteler yapmakta!

Şubh-ı devlet mîdemed kû cām hemçun āftāb
Furşatî zin bih kucā yābem bidih cām ı şerāb

— T —

XVI.

Gönül, onun muhabbetinin haremidir, göz, yüzüne ayna tutmaktadır.

135. İki cihana da baş eğmediğim halde boy-
num, onun minnet yükünün altında.

Sen Tûba'yı düşünmedesin, biz sevgilinin
boyunu. Herkesin düşüncesi, himmetinedir.

Ben, eteği bulaşmış bir adamsam ona ne
ziyanı var? Bütün âlem onun ismetine şahittir.

O haremde ben kim oluyorum ki sabah
rüzgârı bile hürmete değer hareminin perde-
ciliğini yapmakta.

* Göz penceresi hayalinden hali kalmasın.
Çünkü bu bucak, ancak onun halvet yeri.

140. * Yeşilliği bezeyen her taze gül, onun sohbetinin renginden, onun dostluğundan kokusundan bir eser. Hepsi rengi, kokuyu ondan kazanmış.

Mecnun'un devri geçti, şimdi nöbet bizim. Bu âlemde herkesin beş günceğiz bir nöbeti var!

Âşıklık saltanatı, neşe hazinesi... Hulâsa nem varsa hepsi onun himmetiyle.

* Ben ve gönül, yok olacaktıymışız, varsın olalım, ne korkumuz var? Maksat, bu arada onun selâmeti.

Hafız'ın zahirî yoksulluğunu görme. Gön-lü, onun sevgi hazinesi.

Dil serâ-perde-i maḥabbet-i öst
Dide âyinedâr-ı ṭal'at-i öst

XVII.

145. Başımıza sevgilinin eşiğine koymuş, onun her dileğine razı olmuşuz. Başımıza her ne gelirse onun dileğiyle gelir.

Sevgilinin yüzüne karşı aydan, günden aynalar kodum ama benzerini göremedim.

Sabah rüzgârı bizim daralmış gönlümüzü nasıl açabilir? Koncanın kıvrım kıvrım yapıkları gibi birbiri üstüne sarılmış, kat kat!

Bu, rintleri yakıp yandıran ibadet yurdu-na yalnız ben testi getirmiyorum. Bu yurttan nice başlar var ki eşiğine taş, toprak olmuş!

Amberler saçan saçlarını mı taradın?
Rüzgâr, güzel kokular saçarak esmekte, top-
raktan amber kokuları çıkmakta.

150. Bahçedeki her gül, yüzüne kurban olsun...
ırmak kıyısındaki her selvi fidanı, boyuna
feda olsun!

Yüzünü hatırladım, herhalde muradım
olacak. Çünkü iyi faldan sonra iyilik zuhür
eder.

Neşeyi anlatmada natıkanın bile dili tu-
tulmuş... beyhude yere söylenip duran dili
kesik kalem, nerden anlatacak?

Hafız'ın gönlü heves ateşine şimdi düş-
medi. Kendi kendine biten lâleler gibi ezelden
dağlı!

Ser-i irâdet-i mâ v' âstân-ı hâzret-i döst
Ki her çi ber ser-i mâ mîreved irâdet-i öst

XVIII.

O esmer güzeli dünyanın bütün şirinliğine
şarap renginde güzel gözlere, gülümseyen du-
daklara, neşeli bir göntüle maliktir.

155. Ağızları tatlı güzeller padişahtır ama sev-
gilim zamanın Süleymanıdır, hatem de onda-
dır.

O buğday renkli benizdeki misk gibi kara
ben yok mu? Âdem'in yolunu vuran tanenin
sırrı tamamıyla o bende!

Dostlar, sevgilim gidiyor. Bu yaralı gö-nülle ben ne yapacağım? Merhemim de onda.

Güzel yüz, hünerdeki kemal, temiz bir bilgi... Hulâsa iki âlemin de tertemiz erlerinin himmetine mazhar.

Bu nükteyi kime söyleyebilirim: O taş yürekli, İsa nefesine sahip olduğu halde bizi öldürdü!

160. Hafız, inananlardandır... onu ulu tut. Çünkü nice büyük ruhların ihsanına, feyzine sahip!

An siyeh çerde ki şîrîni-i â'lem bâ öst
Çeşm i mey-gun leb-i hândan dil-i hürrem bâ öst

XIX.

Sevgilinin diyarından gelen ve mektup getiren bu güzel haberci, âdeta onun miskler kokan siyah hattından bize bir can hamaili getirdi.

O haberci, sevgilinin ululuğundan, güzelliğinden ne güzel nişaneler vermekte... yüceliğini, vekarını ne hoş anlatmakta.

Ona muştuluk olarak gönlümü verdim ama sevgiliye saçtığım bu kalp akçamdan dolayı da utanıp durmaktayım.

Tanrı'ya şükrolsun, bahtımız uygun geldi de sevgilinin bütün işi gücü, dileğimizce oldu.

165. Ne feleğin dönüşünde bir irade ve ihtiyar var, ne ayın devrinde. Onlar, sevgilinin iradesiyle dönmekteler.

Fitne yeli, iki âlemi birbirine katsa biz, yine göz ışıgımızı sevgiliyi bekleme yolundan ayıramayız.

Ey sabah rüzgârı, bana sevgilinin geçtiği yoldaki iyi bahtlı topraktan bir parçacık getir de gözüme sürme edeyim.

* Niyaz başımızı dostun aşk eşğine koymuşuz. Sevgilinin kucagında kim tatlı bir uykuya dalabilir?

Düşman, Hafız hakkında kötü söylerse ne korkum var? Tanrı'ya şükürler olsun, sevgiliden utanacak bir işte bulunmadım.

İn peyk-i hoş-haber ki resid ez diyâr-ı dōst
Vāverd hîrz-ı can zı hat-ı müşk-bâr-ı dōst

XX

170. Hoş geldin ey ıstıyak çekenlere haber getiren... sevgiliden bir haber ver de canımı, seve seve onun adına teda edeyim.

Dostun sekerinin, bademinin aşkıyle tabiatımın dudusu, kafese düşmüş bülbül gibi daima hayran, daima perişan bir halde.

Saçı tuzak, beni tane. Ben de bir tane dileğiyle dostun o tuzağına düşmüştüm.

Kim, benim gibi, sevgilinin kadehinden

bir yudumcuk şarap içerse öyle sarhoş olur ki başını mahşer sabahına kadar kaldıramaz.

İhtiyakımın cüzi bir miktarını bile anlatmamaktayım. Çünkü sevgilinin üstüne bundan fazla düşmek, başını ağrıtır.

175. Elime fırsat düşerse sevgilinin ayaklarından şeref bulan yolun toprağını tutya gibi gözlerime çekerim.

Ben vuslatına mailim, o ayrılık istemekte. Sevgilinin dileği olsun diye kendi dileğimden geçerim.

Hafız, derdiyle yan, dermansız bir hale düş, o halde kal. Çünkü zaten sevgilinin derman kabul etmez derdine bir deva yok ki!

Merhabā ey peyk-i muştākan bidih peygām-ı dōst
Tā kunem can ez ser-î rağbet fedā yı nām-ı dōst

XXI.

Gel, gel... emel köşkü pek temelsiz. Şarap getir, ömrün yapısı yel üstüne kurumuş.

Himmetine kulum, himmetine köleyim o kişinin ki gök kubbe altında taalluk rengini kabul eden her şeyden hürdür, bağlanılabilecek her şeyden kurtulmuştur.

180. Sana ne söyleyeyim? Dün gece sarhoş ve harap bir haldeyken meyhanede gayıp âleminin meleği, bana ne müjdeler verdi:

* Bir ay yüzlüye mi gönül verdin ki? Çünkü gönül, bütün dertlerden onun sevgisiyle kurtulur, şad olur.

Ey makamı Sidre olan yüce bakışlı doğan, durağın mihnetlerle dopdolu olan bu bucak değil.

Sana Arşın korkuluğundan ısıklık çalıyorlar. Bilmem ki bu tuzakta ne var? Ne buldun burada da buraya bu kadar yapıştın?

Bir nasihat vereyim, dinle ve tut. Bu sözü tarikat pirimden duydum, ondan hatırlımda kaldı.

185. Dönek tabiatlı dünyadan ahde vefa umma. Çünkü bu kocakarı, binlerce damadın gelinidir.

Dünya gamını yeme. Nasihatını hatırlımdan çıkarma. Bu aşk nüktesini bir yol erinden duyup belledim:

Tanrı tarafından verilen kismetine razı ol, alnını kırıştırma. İhtiyar kapısını ne sana açtılar, ne bana!

Gülün gülümsemesinde ahde vefa nişanesi yok. Ağla bülbül, ağla ki tam ağlanacak iş, tam feryat edilecek çağ.

Ey düşük, bozuk şiirler yazan. Hafız'a neye hased ediyorsun? Şiire kabiliyet ve güzel şiir yazma tanrı vergisi.

Biyā kī. Kāsr-ı 'emel sāht sūst bunyādest
Biyār bāde ki bunyād-ı ō'mr bebādest

XXII.

190. Hayalini kurdukça şaraba ihtiyacımız mı var? Küpe, başının çaresine bak, de; meyhane yıkıldı, artık oraya gitmemize lüzum yok.

Cennet şarabı da olsa yere dökün. Sevgili olmadıkça içilen her tatlı şey, azabın ta kendisi.

Yazıklar olsun... Sevgili gitti. Ağlayan gözlerimdeki kaşının, gözünün nakşı da ancak su üstüne çizilmiş bir nakıştan ibaret.

Ey göz, uyan. Bu uyku yerinde şu daimî sel oldukça emin olmaya gelmez.

Sevgili, senin yanından apaçık geçip gider, senden gizlenmez. Fakat ağyar görür diye nikap tutunmakta.

195. Gül, rengin yanağını lâtif bir surette terlemiş görünce haset ateşlerine daldı, gönül gamıyla gül suyuna gark oldu.

Senin yolun ne yoldur, makamın ne makamdır ki ona nispetle uçsuz bucaksız bir denize benzeyen gök bile serabın ta kendisi

Aklımın bucağında nasihat girecek bir yer arama. Bu bucak, çenk ve rebap nağmeleriyle dopdolu.

Hafız, âşık ve rintse, güzellere hayransa ne çıkar ki? Birçok tuhaf haller vardır ki gençlik çağının icaplarındandır.

Mārā zi ḥayal-i tu çi pervā-yı şerābest
Ḥum gū ser-i ḥod gīr ki ḥumhane ḥerābest

XXIII.

Yüce, güzel ve ebedi cennet bahçesi dervişlerin halvetidir; ululuğun, saadetin sermayesi onlara hizmet etmektir.

200. Acayip tılsımları olan uzlet hazinesi, onların rahmet nazarlariyle açılır.

Rıdvan'ın kapıcılık ettiği cennet köşkü, onların zevk ve neşe çimenliğinden bir görünüş, bir nümunedir.

Parıltısıyla kapkara kalbi altın haline getiren şey dervişlerin sohbetindeki kimyadır.

* Güneşin bile ululuk tacını çıkarıp önüne koyduğu ululuk, dervişlerin ululuğudur.

Zevale düşme kaygısı olmayan devlet, ancak dervişlerin devletidir, bunu böyle duy.

205. Hâlâ başaşağı batıp gitmekte olan Karun hazinesi, belki okumuşsundur, dervişlerin kahır yüzünden battı ve hâlâ da batıp gider.

Ey zengin, bu kadar ululanma. Başın da dervişlerin himmetiyle sağdır, paraya da onların sayesinde nail oluyorsun.

Padişahların dualarla diledikleri murat yüzü, dervişlerin ayna gibi olan yüzlerinde görünür.

* Âlemi bir uçtan bir uca zulüm askeri kaplamıştır. Fakat ezelden ebede kadar fırsat yine dervişlerin elindedir.

Hafız, burada edebini takın. Padişah ve sultan bile dervişler huzurunda kuldur.

210. * Eğer ezeli abıhayat istersen halvet⁺ kapısını bırakma. Çünkü abıhayat kaynağı, dervişlerin halvetlerinin kapısındaki topraktır.

* Zamanın Âsaf'ının nazarına kulum. Sureti zengin ama sireti dervişlerin sireti.

Ravza-î huld-i berin halvet-ı dervîşānest
Māye-i muhteşemî hizmet-i dervîşānest

XXIV.

Älemde senin kapından başka bir penahım, bu kapıdan başka başvuracağım yer yok.

Düşman kılıç çekti mi onunla savaşmaz, siperimizi atarız. Çünkü feryattan, ahttan başka kılıcımız yok ki.

Niçin meyhaneden yüz çevireyim? Cihan-da bana bundan daha iyi yol yordam olamaz.

215. Zaman ömrünün harmanına ateş salarsa de ki: Yak, zaten bence ömür harmanının bir saman çöpü kadar bile değeri yok.

O suna boylu selvinin hırsızlama bakan nerkislerine kul olayım. Gurur şarabından öyle sarhoş ki kimseye iltifat etmiyorum.

Kimseyi incitme de dilediğini yap. Şeriatımızda bundan başka günah yok.

Ey güzellik ülkesinin padişahı, dizginini kas da at sür; hiç bir yolbaşı yok ki orada senden adalet isteyen birisi olmasın.

Her tarafta bir tuzak görmedeyim, onun zülfünün himayesinden başka bir sığmağım yok.

220. Hafız'ın gönül hazinesini zülfe, bene verme. Böyle işler her kara kölenin, her kadir bilmezcin harcı değil!

Cuz âstân-ı tuem der cihan penâhî nîst
Ser-î merâ becuz ez nâleî vu âhî nîst

XXV.

Sofi, şarabın parıltısıyla gizli sırları bildi. Herkesin içyüzünü bu lâl ile bilebilirsin.

Gül mecmuasının kadrini bülbül bilir. Her kitap okuyan, manasını anlamaz ki.

Ey akıl defterinden aşk ayetini öğrenmeye çalışan! Korkarım bu ince meselenin künhüne eremeyeceksin.

İki âlemi de tecrübeli gönüle arzettim; senin aşkından başka her şeyi fânî bildi.

225. Yemen'den gelen nefesin kadrini bilen kişi nazariyle taşı, toprağı lâl ve akik haline getirir.

Artık halktan pervam kalmadı, çünkü muhtesip de gizli işreti öğrendi, şarabın tadını aldı!

Sevgili, zevk ve huzura erişmemizi şimdilik münasip bulmadı; yoksa gönlümüzün dileğini anlamadı değil.

* Şarap getir, çünkü güz rüzgârının yağmacılığını bilen cihan bahçesindeki güle güvenmez.

Hafız, tabiatı şairanesinden alıp meydana getirdiği bu incı dizisini Âsafı Sâni'nin lûtfu ve mürüvvetinin eseri bildi.

Sûfî ez pertev-i mey râz-ı nihânî dānist
Gevher- her kes ezin la'î tevānîdānist

XXVI.

230. Şimdi gülün elinde sâf şarap kadehi var.
Bülbül, yüz binlerce dille onu övüp duruyor.

Sen de şiir defterini iste, çayırılığın, çimenliğin yolunu tut. Medresenin zamanı, Keşf'in Keşşaf'ın sırası değil.

Halkı bir yana bırak, yalnızlığı ihtiyar et.
Anka'dan ibret al, bir köşeye sığınıp gizlenenlerin şöhreti Kaftan Kaf'a bütün âlemi kaplar.

Medrese fakihi dün sarhoştı. "Şarap haramdır ama vakıf malını yemeden ehven" diye fetva verdi.

Tortulu, yahut sâf şarap senin hükmünde değil. Bunu sâki bilir ve sâkimiz ne yaparsa lûtfun ta kendisidir.

235. Şairlik taslayanların lâflarıyla bizimle aynı derecede olan şairlerin şiirleri hasır öğrenlerle altın sırmalı kumaş dokuyanların hikâyesinin aynıdır.

Hafız, sus ve kızıl altına benzeyen bu nükteleri muhafaza et. Çünkü şehir kalpazanı sarraftır, anlar da çalar ha!

Künun ki her kef-i gul cām-ı bāde-i şāfest
Be şed hēzār zeban bulbuleş der evşāfest

XXVII.

Bahçeme çam ve selvi dikmeye ne ihtiyacım var? Evimizde yetişen şimsirimiz kimden aşağı ki?

Nazlı yavru, hangi mezhebe girdin ki sence kanımız, ana sütünden daha helâl!

Gamın suretini ta uzaktan gördün mü şarap iste. Tecrübe ettik, anladık, gamın devası şarap.

240. Piri muganın kapısından neye baş çekeyim? Devlet o tapıda, işlerin gelişmesi o kapıda.

Dün akşam beni vuslatına nail edeceğine dair söz verdi, fakat sarhoştı. Bugün bilmem ne deyecek, yine başında bilmem ne hava var?

Aşk gamı, ancak bir hikâyecik. Fakat şaşılacak şey şu ki hangi dilden duyarsam duyayım tekrarlanmamış, yepyeni söyleniyor gibi!

Şiraz, Rüknâbâd ırmağı, bu hoş rüzgâr... Kusura bakma, yedi iklimin yanağında bir ben!

Hızır'ın suyu ile bizim suyumuz arasında fark var. Hızır'ın abıhayatı karanlıklar diyarından coşuyor. Bizim Rûknâbâd ırmağımızın kaynağı Allahu Ekber tepesi.

245. Yoksulluk ve kanaat şerefini terk etmeyiz. Padişaha söyleyin: Rızık mukadderdir.

Hafız, kalemin ne tuhaf bir nebat dalı ki meyvası, gönüle baldan da tatlı geliyor, şekerden de!

Bâğ-ı merâ çi hâcet-i serv-u şanovberest
Şimşâd-ı hâne-perver-i mâ ez ki kemterest

XXVIII.

Ey bülbül, benimle yoldaş olmak niyetindeysen, bana dost olmak hevesini güdüyorsan ağla, inle. İkimiz de âşıkız, işimiz ağlayıp inleme.

Sevgilinin saçlarından esip gelen rüzgârların estiği yerde artık Tatar diyarındaki nâfelerden bahsedilir mi?

Şarabı sun da riya elbisesini boyayalım. Çünkü adımız ayık ama gurur kadehinin sarhoşlarıyız.

250. Zülfüne tutulmayı düşünmek, her ham kişinin harcı değil. Zincirlere bağlanıp yürümek ayyarlık yoludur.

Aşkı meydana getiren, gizli ve lâtif bir şeydir. Onun adı ne lâl dudaktır, ne yeni terlemiş bıyık ve sakal!

Kişinin güzelliği gözle, saçla, yanakla, benle olmaz. Gönül elde etmede binlerce nükte var!

* Hakikat kalenderleri, hünersiz kişinin giydiği atlas kaftanı yarım arpaya bile almazlar!

Eşiğine ulaşmak müşkül. Evet, ululuk göküne çıkmak güç bir iş!

255. Seher çağı, gözünün vuslata işaret ettiğini rüyada görüyorduk. Ne güzeldir uyanıklıktan yeğ olan öyle bir uyku!

Hafız, sevgilinin gönlünü ağlayıp inle-
menle incitme... yeter artık. Ebedi kurtuluş,
kimseyi incitmemedir.

Binā! bulbul eger bā menet ser-i yārīst
Ki mā du āşık-ı zārīm-u kār-ı mā zārīst

XXIX.

Gerçi sevgilinin huzurunda hünerini ortaya koymak edepten dışarıdır, dilim hiç bir şey söylememekte: Fakat ağzım Arapça ile dolu!

Peri yüzünü gizlemiş, şeytan güzellik satmakta. Gözüm hayretten yandı, bu ne şaşılacak şey!

Felek neden aşağılık kişilere yâr oluyor diye sebep araştırmaya kalkma. O, birisinin muradını verirse bu husustaki bahanesi, se-
bepsizlikten ibarettir.

260. Bu bahçede kimse dikensiz bir gül dermedi. Mustafa'nın mumu bile, Ebuleheb'in kıvılcımıyla bir arada!

Tekkenin, zaviyenin kemerini yarım arpaya bile almam. Çardağım meyhane sofasıdır, konağım küp dibi!

Üzüm kızının güzelliği, galiba gözümün zün nuru. Çünkü o da gözümüzün nuru gibi sırça bir nikap içinde ve üzüm perdesi altında.

* Efendi, benim de binlerce aklım, edebim vardı. Fakat şimdi harap bir sarhoşum, bu halde bana en uyar iş, edeple mukayyet olmamaktır.

** Şimdi derdinin devasını o çini surahide, o halebî şişede duran ferah verici ilâhta ara.

265. Getir şarabı. Hafız gibi daima seher çağındaki ağlayışa, gece yarısındaki niyaza güvenmekteyim.

Egerçi 'arz-ı hünere piş-i yâr bî edebîst
Zeban hamûş ve leykin dehan pur ez 'Arabîst

XXX.

Gül yanımda, şarap elimde, sevgili muradımca bana yâr... cihan sultanı bile böyle bir gününe köle olur.

Söyle, bu meclise mum getirmeyin. Bu gece, meclisimizde sevgilinin tolunay gibi olan cemali kâfi.

Mezhebimizde şarap helâldir amma ey gül fidanı gibi nazik selvi boylu güzel, sen olmazsan haramdır.

Meclisimize güzel koku katma. Çünkü her an senin saçlarının kokusunu almakta, onunla neşelenmekteyiz.

270. Kulağım, tamamıyla neyin sözünde, çengin nağmesinde. Gözüm, tamamıyla lâl gibi dudakta ve kadehin dönüşünde.

Şeker lezzetinden, şekerden bahsetme. Muradım, ancak senin tatlı dudağında.

Gam def'ine virane gönülde mukim olalı makamım, daima harabat civarındır.

Ayıptan, ardan neye bahsediyorsun ki? Şöhretim, ayıpla, arla. Şöhretimi neye soruyorsun ki? Ayıbım, arım şöhretten!

Şarap içmekteyiz, sarhoşuz, rindiz, güzelere bakıyoruz, hayranız, doğru... Fakat bu şehirde hangi adam bizim gibi değil? Onu bir göster!

275. Ayıbımı muhtesibe söylemeyin. O da bizim gibi durmadan daimî işret aramakta, o da bizimle bir halli!

Hafız, şarpsız, sevgilisiz bir an bile durma. Gül mevsimi, yasemin safası, ramazan bayramı!

Gul der ber-u mey der kef-u ma'sûl be kâmeşt
Sultân-ı cihānem be çunin rûz gulāmeşt

XXXI.

Bahçe, insana zevk vermekte... dostlarla konuşup görüşme de pek tatlı Gül selâmette olsun, şarap içenlerin zamanı, onun yüzünden hoş bir hale girdi.

Seher yelinden can dimağımız güzel kokulara gark oluyor. Evet, evet... dostların nefeselerinin güzel kokusu hoş olur.

Gül nikabını açmadan göçmeye hazırlanıyor Ağla ey bülbül, gönlü yaralı âşıkların feryadı hoş olur.

280. Güzel sesli ve geceleri uyumayan bülbüle müjdeler olsun. Sevgili, aşk yolunda geceleri uyanık olan âşıkların feryatlarından hoşlanmakta.

Âlem pazarında gönül hoşluğu yoktur ya... fakat varsa bile ayyarların rintliğinden, her şeyi hoş görmelerinden ibaret.

Hür süsenden kulağıma çalındı: Bu köhne kilisede ancak yükü hafif olanların işi iş!

Hafız, dünyayı terkettim demek, gönül hoşluğuna erişmenin yoludur. Sakın cihana mukayyed olan, dünyayı ele geçiren kişilerin halini hoş sanma.

Şahn-ı bustan zevk-bahş-u şöhbeti yâran hoşest
Vakt-i gul hoş bād kez vey vakt-i mey-hâran
hoşest

XXXII.

Yalnızlığı seçen kişinin âlemi seyre ne ihtiyacı var? Sevgilinin civarı varken sakraya ne hacet?

285. Sevgili, elbette Tanrı'dan bir hacetin var, işte o hacet hakkıyçin ne hacetin var diye bir kerecik olsun da bize sor!

Ey güzellik padişahı, yandık, Allah için olsun bir kere sor: Yoksulun neye ihtiyacı var!

Hacet sahipleriyiz, fakat dilemeye dilimiz varmıyor. Kerem sahibinin kapısında isteğini arz etmenin ne lüzumu var?

Kanımızı dökmek istiyorsan uzun söze, manasız tevellere lüzum yok. Mal mülk zaten senin, yağmaya ihtiyacın mı var?

Sevgilinin aydın gönlü Camucihannüma'dır. İhtiyacını söylemenin lüzumu var mı?

290. Artık kaptana minnet etme zamanı geçti. İnci ele geçtikten sonra denize ne hacet?

Yoksul âşık, sevgilinin ruh bağışlayan du-dağı sana verilecek şeyi bilir, ısrara lüzum yok.

Ey davalara düşen kişi, yürü, seninle işim kalmadı. Dostlar buradayken düşmanlara ihtiyaç olmaz.

Hafız, sözünü kes, uzatma. Hüner zaten meydana çıkar, gizlenemez. Davacı ile savaşa, çekişe düşmeye hacet yok.

Halvet-guzîderâ betemâşâ çi hâcetest
Çun kûy-ı döst hest be şeh râ çi hâcetest [*]

XXXIII.

Bahar çağında bahçede işret ve sohbetten daha hoş ne var? Sâki nerde, söyle, bu bekleyişin sebebi ne?

295. Ele geçen her fırsatı ganimet say. Çünkü işin sonu neye varacak? Kimsenin haberi yok.

Ömrün günleri bir kulla bağlanmıştır. Ak-lını başına topla, kendi derdine düş. Âlemin derdi de nedir ki?

Abıhayatla İrem Bağı'nın manası, ırmak kıyısıyla lezzetli şaraptan başka bir şey değildir.

Takva ehliyle isyan ehlinin ikisi de bir kabiledendir. Şu halde kimin işvesine gönül verelim, hangisinin yolunu ihtiyar edelim?

Felek, perde ardındaki gizli şeyi ne bilir. Sus ey davacı, perdecıyla kavgan ne?

300. * Tanrı indinde kulun suçunun, hatasının bir itibarı yoksa suçları bağışlayan Tanrı'nın af ve rahmetinin ne manası var?

Zahit Kevser Şarabını istedi, Hafız şarap kadehini, Tanrı, bu ikisinden hangisini istiyor, acaba onca mâkbul olan hangisi?

[*] Bu gazel, Tetimmede bir kere daha yazılmıştır: 421 a.

Hoşter zi 'ayş-u şohbet-i bāğ-u behār çîst
Sākî kucāst gū sebeb-i intizār çîst

XXXIV.

Şimdi gül bahçesinden güzel kokulu cennet rüzgârı eserken zamanımı ferahlık veren şarap ve huri yaratılışlı sevgiliyle geçiririm.

Yoksul, bugün ne için saltanattan dem vurmasın? Otağ, bulutun gölgesi, meclis yeri de ekin kenarı.

Yeşillik bana nisan ayının feyzini göstermede. Böyle bir zamanda veresiyeyi alıp peşini bırakan akıllı değil.

305. Şarapla gönül yapmaya bak... bu harap dünya, toprağımızdan kerpiç yapma sevda-sında!

Düşmandan vefa umma. Kilise mumunu ibadet yurdunda yaksan da aydınlık vermez.

Amel defterinin karalığı yüzünden bu sarhoşu kınama. Kaza ve kader kalemi başına ne yazdı, kim bilir?

Lütfet, Hafız'ın cenazesine gelmekten çekinme. Gerçi suçlara gark olmuştur ama cennete gitmektedir.

Kunun ki mîdemed ezbûsitan nesîm-i behîşt
Men-u şerâb-ı feraḥ-baḥş-u yâr-ı ḥür-sirişt

XXXV.

Ey tertemiz yaratılışlı zahit, rintleri ayıplama. Başkalarının günahını sana yazmazlar ki!

310. Ben ister iyi olayım, ister kötü... sana ne? Sen kendi derdine bak. Nihayet herkes ektiğini biçer.

Herkes sevgiliyi istemekte... ayık kim, sarhoş kim? Her yer aşk yurdudur... mescit ne... kilise ne?

Ben teslim başımı meyhaneler kapısındaki kerpiçe koymuşum, oradan ayrılmama imkân yok. Benimle davaya girişen, sözümü anlamazsa ne yapayım? Ona söyle: Hangi taş pekse başını ona vursun!

Tanrı'nın ezeli lûtfundan beni meyyus etme. Perde ardında kim güzeldir, kim çirkin; ne bilirsin?

Takva perdesinden çıkan, o perdeyi yırtan sade ben değilim ya. Atam da ebedî cenneti elinden çıkarmıştı.

315. Hafız, ecel günü eline bir kadeh alırsan seni sorusuz, hesapsız hemencecik harabattan cennete götürüverirler.

** Tabiatın hep buysa, yaratılışında bundan başka bir şey yoksa ne güzel yaratılışın, ne pâk tabiatın var!

‘Ayb-ı rindan mekun ey zâhid-i pâkîze-sirişt
Ki gunâh-ı digeran ber tu nehâhend nuvişt

XXXVI.

Bu varlık ve mekân iş yurdunun meydana getirdiği şeyler, hiç bir şey değil. Şarap sun, dünyanın malının, mülkünün hiç bir değeri yok!

Gönülден, candan maksat sevgiliyle sohbetten başka bir şey değil. Yoksa ne gönlün kıymeti var, ne canın!

Bir gölge için ne Sidre'ye minnet et, ne Tûbâ'ya. Selvi boylu sevgili, ibretle bakarsan görürsün, bunların da bir değeri yok!

320. Devlet ona derler ki gönül kanı dökülmeden adamın kucığına gelsin. Yoksa ibadetle elde edilen cennet bağının ne değeri var?

Bu konakta beş günlük bir mühletin var; bir zamancağız hoş geçinmeye bak, çünkü zamanın bir ehemmiyeti yok.

Sâki, yokluk denizinin kıyısında bekleyip duruyoruz. Fırsatı ganimet bil, şarap sun. Dudaktan ağza ne mesafe var ki?

Bu yanıp yakılan, bu ağlayıp inleyen kulun dertli halini anlatmak ihtiyacı da lüzumsuz bir şey, meydanda bu!

Zahit, Tanrı'nın mekrinden sakın emin olma. Çünkü ibadet yurduyla muğların kilisesi arasındaki yol, o kadar uzak değil, pek yakın!

325. Hafız'ın adı iyiye çıktı ama rintlerce kâr ve ziyan yazısına ne itibar?

Ḥāfız'ı kârgah-i kevn-u mekân in heme nîst
Bâde piş âr ki esbâb-ı cihan in heme nîst

XXXVII.

Hiç kimse yok ki o iki kat zülfe düşmüş olmasın. Yolunun uğrağında bir belâ tuzağı bulunmayan kim var?

Yüzün, olsa olsa Tanrı lûtfunun aynası olacak; hem de öyle. Bu sözde de hiç bir riya yok.

•• Zahit, o yüze bakma, o dilbere âşık olma diye bana öğüt vermede. Ama ne yüz? Bakmamaya imkân mı var? Hiç mi Allah'tan utanmaz, hiç mi yüzünden haya etmez?

Tanrı hakkıyçin zülfünü bezeme, seher yelinin eline verme. Hiç bir gece yok ki bu yüzden seher yeliyle yüzlerce kavgamız olmasın!

330. Ey gönül aydınlatan çırağ, yine gel, yine gel ki sarhoşlar meclisinde senin yüzün olmadıkça ne nurdan eser var, ne safadan eser!

Gariplere bakmak, iyi adla anılmaya sebeptir. Sevgili, yoksa bu âdet sizin şehrinizde yokmu ki?

Sevgili dün gidiyordu Güzelim, ahdinde dur dedim. Dedi ki: Hocam, yanılmışsın sen, bu ahde vefa olmaz.

Gözün, bir bucağa sığınan, halktan kesilen zahitlerin bile gönlünü kapmışken biz ne yapalım; sana uyduksa suç bizde değil ki!

Mürşidim, pirimugan olduysa ne var ki? Hiç bir baş yoktur ki onda Tanrı'nın bir sırrı olmasın!

335. • Aşık, melâmet okuyla oklanmasın da ne yapsın? Hiç bir yiğitin kaza ve kader okuna karşı kalkanı yoktur.

Zahidin ibadet yurdunda da, Hafız'ın halvetinde de kaşından başka dua mihrabı yok!

• Ey elini Hafız'ın kanına batıran dost, yoksa Tanrı gayretini düşünmez misin, Tanrı Kur'an'ını fikretmez misin?

Kes nist ki uftâde-i an zulf-i dutâ nîst
Der rehguzer-i kîst ki dâmi zi belâ nîst

XXXVIII.

Şarap cana ferah vermekte, rüzgâr çiçekleri etrafa saçmakta... fakat çenk nağmesiyle şarap içme, çünkü muhtesip hiddetli.

Eline bir sürahi şarapla bir musahip dost geçerse akıllıca iç, zaman fitnecidir.

340. Kadehi, yamalı hırkanın yeniyle gizle. Çünkü zamane, sürahinin gözü gibi kan dökücüdür.

Hırkaları göz yaşıyla yıkayıp şaraptan arıtalım. Mevsim takva mevsimi, zaman perriz zamanı,

Bu yüce felek, öyle bir kan saçıcı elek ki bundan dökülenler Kısra'nın kellesiyle Perviz'in tacı!

Baş aşağı dönmüş feleğin devrinden rahat bir dirlik dileme. Bu küpte sâf bile tortulu!

Hafız, güzel şiiirlerinle Irak ve Fars ÷lke-
lerini zaptettin, gel, şimdi nöbet Bağdat'la
Tebriz'e geldi!

Egerçi bāde ıeraḥ-baḥş-u bād gulbīzest
Be bang-i çeng meḥor mey ki muḥtesib tīzset

XXXIX.

345. Halvet ehlinin Kadir Gecesi dedikleri ge-
ce yok mu? İşte bu gece. Yarabbi, bu devlet
hangi yıldızın tesiriyle meydana geldi ki?

Layık olmayan kişilerin elleri, saçlarına
ulaşmasın diye her gönül, o saçların halkala-
rından birine yapışmış, "Yarabbi, Yarabbi"
diye dua etmede

Yüz binlerce canın gerdanı, çene topağı-
nın halkası altında olan, yüz binlerce canı
esir etmiş bulunan gamzenin şehidiyim ben,

Ay, eşsiz bir binici olan sevgilime hizmet
etmekte, ayna tutmakta. Yüce güneşin tacı da
onun binek atının nalına toprak olmuş!

Yanağındaki terin aksine bak! Pek tez
giden güneş bile ömrünce o terin hevesiyle
yanmakta.

350. Sevgilinin lâl dudağıyle şarap kadehini
terketmem. Zahitler, beni mazur görün, mez-
hebin bu!

* Sabah yeline eğer vurup bindikleri za-
man Süleyman'la nasıl at koşturabilir, onunla

nasıl yarışa girişebilirim ki? Benim bineğim karınca!

Gözüyle gönlüme gizlice ok atan sevgili-
nin dudak altından gülümsemesi Hafız'ın canı-
na can katar, ruhuna gıda verir.

Kuzguna benzeyen kalem, maşaallah, ne
de yüksek meşrepli. Belâgat gagasından abı-
hayat damlatmakta.

An şeb-i kadri ki güyend ehl-i halvet imşebest
Yâ Rab in te'sir-i devlet der kudâmin kevke-
best

XL.

Bu zamanda en vefalı arkadaş, halis şa-
rap sürahisiyle gazel cöngünden ibaret.

355. Hiç bir şeyle alâkadar olma, hür ve ser-
azat yürü... afiyet geçidi dar. Kadehi ele al...
aziz ömre değer, hiç bir şey yok!

Cihanda amelsizlikten melûl olan sade ben
değilim ya. Âlimlerin kınanması da amelsiz
ilimden.

Bu fitnelerle, bu kargaşalıklarla dopdolu
geçitte akıl ve basiret gözüyle bakılırsa görü-
lür ki cihanın da sebatı yok, cihandaki işle-
rin de.

Bir ay yüzlünün saçlarını tut, okşa. Dün-
yadaki saadetle nuhuset, Zühreyle Zuhalin
tesirindendir diye masal okumaya kalkışma.

Gönlüm vuslatını pek umuyor... Fakat
ecel, ömür yolunda emelleri uğrulamakta!

360. Hafız, ezel, şarabından öyle sarhoş ki
hiç bir zaman onun ayrıldığını görmeye imkân
yok.

Derin zemanе refîkî ki hâli ez hâleleşt
Şurâhi-î mey-i şâf-u sefîne-î gâzeleşt

XLI.

Ben o kişiyim ki meyhane bucağı tekkem,
pirimugana dua da seher çağındaki virdim-
dir.

Çenk teranesiyle sabah şarabı yoksa ne
korkum var? Benim musikim, sabahleyin özür
isteyen ahımdır.

Tanrı'ya hamdolsun ki padişah'tan da fa-
riğim, yoksul'dan da. Sevgilinin kapısındaki
yoksul bile benim padişahım.

Mesçitten de maksadım vuslatın, meyha-
neden de. Tanrı şahittir ki bundan başka bir
hayalim yok.

365. Bu eşiğe yüz koyduğum zamandan beri
dayandığım yer, güneş mesnedinden bile üs-
tün.

Devlet kapısından kaçmak, benim yolum,
yordamım değil. Meğer ki ecel kılıcı otağımın
ipini kessin, otağım yıkılsın.

Hafız, günah işlememek ihtiyarımıza bağlı değilse de sen yine edep yolunu gözet de deki: Suç benim!

Menem ki gūşe-i meyhāne hānķāh-ı menest
Du'ā-yı pīr-i muğan vird-i şūbhgāh-ı menest

XLII.

Ey kutsi güzel, nikabını kim açar? Ey cennet kuşu, sana kim yem ve su verir?

Bu ciğerler yakan düşünce gözüme uyku-yu haram etti. Kimin kucağı, istirahat ve uyku konağın oldu?

370. Yoksulu hiç sormuyorsun. Korkarım, sende yarlıganma düşüncesi, sevap ümidi yok!

* O mahmur gözler, âşıkların yolunu vurdu. Bundan da anlaşılıyor ki şarabın, öldürücü!

Ey gönlü parlatan köşk, dostluk ve vefa konağısın. Dilerim Rabbimden zamanın âfeti seni harabetmesin.

Ne kadar ağladım, ne kadar inledim... fakat bir türlü duymadın Herhalde, sevgili, eşiğin, konağın pek yüksek!

Aklını başına al, bu çölde kaynak yok... golyabani, seni serap göstererek aldatmasın.

375. * Gönül, gençlik çağın yanlış bir yola har-candı gitti. İhtiyarlık yoluna nasıl gideceksin acaba?

Hafız, efendisinden kaçacak kul değil. Benimle barış, yine gel, azarından haraboldum.

Ey şāhed-i qudsî ki keşed bend-i niķābet
Vey murg-i behiştî ki dehed dāne-vu ābet

XLIII.

O gönül okşayan sevgilime şükür mü ediyorum, yoksa ondan sana şikâyetle mi bulunuyorum? Aşk nüktesini biliyorsan bu hikâyeyi dinle!

Ettiğim her kulluk, karşılıksız kaldı, hattâ bir minnet duygusu bile uyandırmadı. Yarabbi, kimse inayetsiz kimseye hizmetkâr olmasın.

Susamış rintlere kimse su vermiyor. Sanki dost tanıyanlar, nimet kadrini bilenler bu vilâyetten çekilip gittiler.

Şerefimi korumadın ama ben yine kapından yüz çevirmem. Yârin cevru cefası, ağyarın vefasından hoş!

Gönül, kement gibi olan zülfüne dolaşma. Orada suçsuz, cinayetsiz kesilmiş nice başlar görürsün.

Gözün, bakışıyle kanımızı içmekte, sen de bunu takdir ediyorsun. Sevgili, kan dökücüyü korumak caiz değildir.

Bu kapkaranlık gecede maksat yolumu kaybettim. Ey hidayet yıldızı, bir köşeden çık, görün!

Ne yana gittiysem vahşetim arttı. Aman
bu çölden, feryat bu sonu olmayan yoldan!

385 * Ey güzeller güneşi, aşktan gönlün kay-
namakta. Bir an olsun beni inayet gölgesine
al, sığındır!

Bu yola nasıl bir nihayet tasavvur edile-
bilir? Daha başlangıçta yüz binlerce, hatta
daha da fazla menzil var!

Hafız, gibi on dört rivayete göre Kur'an'ı
ezbere okusan da faydasız. Feryadına yine
ancak aşk erişir, aşk!

Zan yār-ı dil-nevāzem şukrîst yâ şikāyet
Ger nükte-dan-ı 'ışkî bişnov tu in hikāyet

XLIV.

Yarabbi, bir sebep halk et de sevgilim
yine sağ esen dönüp gelsin, beni de bu me-
lâmet pençesinden kurtarsın.

O sefere giden sevgilinin yolunun topra-
ğını getirin de cihanı gören gözlerime sürme
çekeyim.

390. Feryat ki o ben, o hat, o zülûf, o yanak,
o yüz ve o boy, altı taraftan da yolumu kesti!

Bugün senin elindeyken acı. Yoksa yarın
toprak olursam nadim olup ağlamadan ne
fayda!

Ey sözle aşktan dem vuran, ey dille aşkı
anlatmaya çalışan, seninle sözümüz yok. Hadi
hayra karşı, selâmetle, güle güle!

Ey derviş, dostların kılıcından feryadetme. Bu taife, öyle bir taife ki adamı öldürürler de kolumuz yoruldu diye ölenden kan diyeti alırlar!

Hırkanı ateşe at. Çünkü sâkinin yay gibi kaşları imamet mi'rabını yıkar, dağıtır, seni ibadet etmeye bırakmaz.

395. Haşa... senin cevrenden, cefandan ağlamam. Lâtif kişilerin zulmü de lûtuftan, keremden ibarettir.

Hafız, zülfünden bahsetmeyi kısa kesmez. Bu silsile kıyamet gününe kadar uzayıp gider!

Yâ Rab sebebi sâz ki yârem be selâmet
Bâz âyed-u berhândem ezçengi melâmet

XLV.

Ne lûtuftur bu ki ansızın kaleminin sızın-tısı aramızdaki hukuku keremine arzederdi.

Kaleminin ucuyle bana bir selâmcağыз yazmışsın. Dünyalar durdukça dur, şu dönüp duran iş yurdundan yazın eksik olmasın!

Bu âşıkı yanıldın da andın demiyorum. Akıl bakımından düşünülürse zaten kalemin yanlış bir iş yapmaz.

400. Ebedî devlet, seni ağırlayıp ululadı. Bu nimetin şükranesi olarak sen de beni hor tutma!

Gel... zülfünle söyle bağdaşalım: Başım kesilse ayağından baş kaldırmayacağım ben.

Gönlün ahvalimizi duyar... duyar ama gamından ölenler hâk ile yeksan olur, topraklarından lâleler biter; işte o zaman!

** Seher yeli, her güle, her selviye saçından bahsedip durmada. Rakip, bu gammazı bilmem nasıl oldu da haremine bıraktı!

Sana Cem'in camiyle Hızır'ın abıhayatını sunup duruyorlar... artık gönlü hasta olanlar ne umurunda?

405. Gönlüm, gamında mukim. Seni Tanrı nasıl hoş tuttuysa sen de onu öyle hoş tut!

Ey sabah rüzgârı İsa'sı, vaktin daima hoş olsun. Hafız'ın hasta gönlü, nefesinle dirildi.

Çi lûtf bûd ki nagâh reşhe-i kâlemet
Huķûķ-ı ĥidmeti mâ 'arze kerd ber keremet

XLVI.

Ey nazardan gaip sevgili, seni Tanrı'ya ısmarlıyorum. Sen, benim canımı yaktın ama ben seni canla, gönülle sevmekteyim.

Kefenimin eteğini toprağın ayağı, altına çekmedikçe elimi eteğünden çekmem; çekeceğimi de umma.

Kaşlarının mihrabını göster de seher çağında ellerimi duaya kaldırayım, boynuna dolayayım... kem göz değmesin.

410. Sana ulaşmak için Babil kuyusundaki Hârût'un yanına bile gitmem lâzımsa yüz

türlü sihirler yapar, seni elde eder, yine sana ulaşırım.

Ey vefasız doktor, huzurunda ölmek istiyorum. Sen de hastanı bir kerecik olsun sor, soruştur. Ben, seni beklemekteyim.

Gönlüme sevgi tohumunu ekmek için etrafında göz yaşlarımdan yüzlerce ırmak akıttım.

* Ercesine hançer kullanan gamzenden memnunum doğrusu, kanımı döktü de beni ayrılık derdinden kurtardı.

* Ağlayıp duruyorum, göz yaşlarımdan seller meydana geldi, maksadım da gönlüne muhabbet tohumunu ekmek!

415. * Yanına gelmeme müsaade et de gönül hararetiyle her an ayağına gözlerimden inciler yağdırayım.

Hafız, şarap içmek, güzel sevmek ve rintlik, senin harcın değil, sen de bunları az çok yapmaktasın ama benim ehemmiyet bile verdiğim yok.

Ey gâib eznazar be Hudā mîsipāremet
Cānem bisūhtî be dil-î dōst dāremet

XLVII.

Kızıl gül açıldı, bülbül sarhoş oldu, fer-yada başladı. Ey şaraba tapan sofiler, sarhoşluğa salâ!

Sağlamlıkta taş gibi görünen tövbeye bir bak, ne tuhaf, sırça bir kadeh nasıl da onu kırıverdi!

Şarap getir, istiğna makamında padişah, yoksul... ayık, sarhoş; hepsi birdir.

420. Mademki bu iki kapılı evden geçmek zarurî; yaşayış çardağı, yeyim kemeri ha yükselmiş, ha alçak!

Dünyada zahmetsiz aşk müyesser olmu-
yor. Evet, Elest ahdini Belâ'ya bağlamışlar.

Vara, yoğa gönül koyup incinme, yüre-
ğini hoş tut. Dünyadaki her kemalin sonu,
nihayet yoktur.

Âsaf'ın azametî, yel at, kuş dili... hepsi
yele gitti, sahibine hiç bir fayda vermedi.

Kolum, kanadım var diye yoldan çıkma.
Menzil oku da bir zamancık yükselir, havada
gider ama sonunda toprağa düşüp kahr.

425. Hafız, kaleminin dili nasıl şükredebilecek?
Sözlerini elden ele gezdirip duruyorlar.

Şukufteşud gul-i hamrâ vu keşt bulbul mest
Şalâ-yi serhoşi ey süfiyân-ı bâde-perest

XLVIII.

Saçları dağınık, terlemiş, gülümsüyor,
sarhoş... gömleği açık, gazel okumakta, elinde
bir sürahi.

Nerkis gözü kavga arıyor, dudaklarından

teessüfler dökülmekte,,, dün gece tam gece yarısında yastığımın baş ucuna gelip oturdu.

Kulağıma eğildi de hüznü bir sesle "Ey eski âşıkım, uykun mu var?" dedi.

Bir ârife böyle bir gece şarabı sunulur da artık şaraba tapmazsa aşk kâfiri olur.

430. Yürü be zahit, tortulu şarap içenleri kınayıp durma. Bize Elest günü bundan başka bir armağan vermediler ki.

Kadehimize ne döktüyse içtik. İster helâl cennet şarabı olsun, ister haram şarap!

Şarap kadehinin gülümsemesiyle sevgilinin bülküm bülküm saçları, Hafız'ın tövbesi gibi nice tövbeler bozdu.

Zulf âşufte vu hoy-kerde vu handan-leb u mest
Pîrehen çāk-u ğazel-ĥān-u şurāhî derdest

XLIX.

Tanrı, senin gönüller açan yüzünü, kaşını bu kadar güzel yarattı da benim işimin, gücümün açılıp ferahlamasını da o kaşın, gözün işaretlerine bağladı.

Zamane, nerkisi kaftanının kuşağını bağlayınca beni de hayretle yola dikti, selviyi de.

435. ** Konce gibi, senin muhabbetine gönül bağlayanın işi, elbette bir gün senden esip gelen rüzgârla açılır.

Gül bahçesinden esip gelen rüzgâr, senin muhabbetine gönül verince bizim işimizdeki

yüzlerce düğümü de açtı, koncanın gönlündeki düğümü de.

Felek, beni senin kulluğuna verdi ve buna razı da etti ama ne fayda ki yine işi senin rızana bağladı.

Bu hor, hakir kulun gönlüne konca gibi düğümler vurma. Senin düğümler açan zülfüne bağlandı ve oradan ayrılmamaya ahdedti.

Ey vuslat yeli, sen zaten başkasının hayatıydın. Fakat hataya bak ki gönül vefanı umdu.

440. Senin cevrinin yüzünden şehirden gideyim dedim. Güldü de dedi ki: Hadi Hafız, git... senin ayağını kim bağladı ki

Ḥudā çi şūret-u ebrū-yı dil-guşā-yı tu best
Guşād-ı kār-ı men ender girişmehā-yı tu best

L.

Göz seyrenghâhımın çardağı senin yuvandır. Kerem et, gel kon. Ev, senin evin.

Hal ve hattının güzelliğiyle âriflerin gönlünü aldın. Tuzağının, tanenin altında ne şaşılacak lûtufların var.

Ey sabah bülbülü, gönlün gülün vuslatıyla hoş olsun... çimenlikte duyulan ancak senin âşıkane gülbangın.

Gönlümüzdeki zayıflığın tedavisini dudığına havale et. Çünkü bu gönül ferahlatıcı yakut macunu ancak senin hazinende.

445. Bedenimle senin mülâzemetinde değilim ama
canım eşiğinin toprağı.

Ben her şuha gönül verecek adam değilim. Gönül hazinemın kapısında senin mührün, senin nişanın var.

Ey her işi tatlı ve yerli yerinde olan tek binici, sen ne oyunbazsın... felek gibi serkeş bir at bile kamçına râm olmuş!

Ben kim oluyorum? Oyunbaz felek bile, senin bahane dağarcığındaki hileler yüzünden sürçmekte.

Meclisindeki musiki, şimdi feleği bile raksa soktu. Çünkü nağmelerin, tatlı sözlü Hafız'ın şüirleri!

Ruvāk ı manzar ı çeşm-i men āşiyāne-i tust
Kerem nemā vu furud ā ki hāne hāne-i tust

LI.

450. Hâce'nin canına, ezeli hukuka ve aramızdaki bozulmaz ahde andolsun ki sabah çağlarında senin devletine dua etmekteyim; munisim bu!

Nuh tufanını bastıran göz yaşım, gönlümden senin sevgini mahvedemedi gitti.

Bir alışverişte bulun da şu kırık gönlümü ele al. Çünkü kırıklığıyla bile yine yüz binlerce sağlam gönüle değer!

** Sarhoştur, rusvaydır diye kınama beni,

çünkü aşk mürşidi, daha ezel gününde nasi-
bini meyhaneden verdi!

Karınca, Âsaf'a dil uzattı ama yerinde.
Çünkü o, Süleyman'ın mührünü kaybetti de
aramadı bile.

455. Gönül, sevgilinin sonsuz lûtfundan ümi-
dini kesme. Mademki aşktan dem vurdun,
durmadan başınla oynayıver!

* Doğruluğa savaş da nefesinden güneş
doğsun. Subhu kâzibin yüzü, yalancılığından
karardı.

* Elinden dağların delisi, çöllerin şeydası
oldum da hâlâ merhamet edip bu silsileyi
gevşetmiyorsun!

Hafız, incinme ve güzellerden pek o ka-
dar vefa umma. Ot bitmediyse bağın ne suçu
var?

Be cān-ı Hâce vu haqq-ı kâdim-u 'ahd-ı durust
Ki mûnis-i dem-i şubhem du'ây-ı devlet-i tust

LII.

Gördün mü? Sevgili, ancak cevretmeye,
sitem etmeye koyuldu, başka bir hevesi de
yok. Ahdını bozdu, bizim dertlerimizle hiç
mukayyed olmadı.

460. Güvercine benzeyen gönlümü vurdu, öl-
dürdü, haremde avlanmanın haram olduğuna
aldırış bile etmedi. Fakat Yarabbi, yine sen
suçuna bakma!

Cefa, bana kendi talihimden. Yoksa sevgili lûtfetmesin, keremde bulunmasın... hâşa, böyle şey olamaz.

Bütün bunlarla beraber ondan horluk çekmeyen nereye giderse gitsin, kimse tarafından ağırlanmaz, ululanmaz.

Saki, şarap sun, muhtesibe de de ki: Bizi hoş gör, kınama, Cem'in bile böyle bir kadehi yoktu.

Kapısının harimine yol bulmayan yolcu, ovayı beyhude yere dolaştı, hareme yol bulamadı gitti.

465. Hafız, sen fesahat topunu kap, götür. Çünkü davacının bir hüneri olması şöyle dursun, işten haberi bile yok!

Dîdî ki yâr cuz ser-i cev-r-ü sitem nedâşt
Bişkest 'ahd-u vez ğam-ı mâ hiç ğam nedâşt

LIII.

Bir bülbül, gagasına güzel renkli bir gül yaprağı almış, o vuslat nimetine eriştiği halde yine hazin hazin, tatlı tatlı feryada koyulmuştu.

Vuslata eriştiğin halde bu feryadü figan nedir dedim. Dedi ki: Sevgilinin cilvesi bizi bu işe saldı.

Sevgili bizimle düşüp kalkmazsa itiraza imkân mı var? O muradına erişmiş bir Padişah... elbette yoksullardan arlanır.

Bizim nazû niyazımız, sevgilinin güzelliğine tesir etmedi gitti. Sevgili, bizim yalvarış-larımıza hiç bir suretle aldırış etmedi. Naze-ninlerden iltifat görecek kişiler, ancak bahtlı olan kişilerdir.

470. Kalk, o nakkaşın kalemine canımızı feda edelim. Bütün bu şaşılacak nakışları, perge-liyle o meydana getirdi!

İradeni aşk yoluna verdiysen adın kötüye çıkacak diye düşünme. Şeyh-i San'an bile hır-kasını meyhaneciye rehin vermişti.

Sülûkünde meleklerin tespihini zünnariyle çeken, zünnar kuşanmış olduğu halde melek-lerin tespihiyle meşgul olan kalender, vaktini ne de hoş geçirmiştir.

O huri yaratılışlı sevgilinin köşkünün da-mı altında Hafız'ın göz yaşları cennette akan ırmaklara döndü.

Bulbulî berg-i gulî hoş-reng der minķār dāşt
Vanderan berg-u nevā hoş nālehā-yî zār dāşt

LIV.

Şuh kaşının kurduğu yay, bu kudretsiz âşıkın helâki için kurulmuş, onunla benim canıma kasdetmekte.

475. Şarap için terleyerek bahçeye ne zaman gittin ki bu güzelliğin, erguvanı ateşe verdi.
Nergis, kendini beğendi de bir işvelendi;

gözün bundan dolayı onun rağmine cihana yüzlerce fitne saldı.

Senin yüzüne benzettim diye seher çağı da hemen sabah rüzgârının eliyle ağzıma toprak saçtı.

Menekşe büklüm büklüm turralarını düğümleirken seher yeli, zülfünün hikâyesini ortaya koydu.

Ben, bundan önce zâhittim, ne şarap görmüştüm, ne çalgı duymuştum. Fakat meyhanesâkilerinin havası, beni ona da düşürdü, buna da.

480. Şimdi lâl renkli şarapla hırkamı yıkayıp duruyorum. Fakat ezeli nasibi yıkayıp arıtmaya imkân mı var?

İki cihanın da nakşı yokken aşk ve muhabbet şivesi vardı; zamane, sevgi âdetini ortaya şimdi atmadı ki.

Hafız'ın açılıp gelişmesi, herhalde muğların şarabından harabolmaktadır, ezeli takdir böyle.

* Zaman, beni Cihan Hacesi'nin kulluğuna saldı. Anladım ki artık âlem, muradımca dönecek.

Hami ki ebru-yı şuh-ı tu der keman endâht
Be kâsd-ı cân-ı men-i zâr-ı nâtevan endâht

LV.

Meyhane mahallesine yol bulan yolcu, başka bir kapı çalmanın beyhude ve abes bir düşünce olduğunu anlamıştır.

485. Zamane, rintlik tacını, ancak âlemdeki yüceliği o tahta bilen kişiye verdi.

* Meyhane eşiğine yol bulan şarap kadehinden feyzaldı da tekkelerle açılan sırları anladı.

Bizden, divaneler ibadetinden başka ibadet isteme. Ne yapalım, şeyhimiz, akıllığı günah saymakta.

Kadehin ağzındaki yazıdan iki âlem sırrını okuyan, Cem'in kadehindeki remizleri, yoldaki izlerden bile anlar.

Gönlüm, sâkinin gözünden canının bağışlanmasını dilemedi. Neden mi diyeceksin? Çünkü o kalbi kara merhametsiz güzelin âdetini biliyor.

490. Bahtımın yıldızının tesiriyle gözlerimden seher çağlarında öyle yaşlar aktı, öyle ağladım ki bu ağlayışı Zühre de gördü, ay da anladı.

** Kadehin dudağıyla sâkinin yüzünü, bir gecelik hilâle ayın on dördü bilen kişinin bakışı, ne hoş bakıştır!

Hafız'ın gizlice şarap içtiğini muhtesiple sahne söyle dursun, padişah bile duydu, bildi.

O padişah, öyle bir derecesi yüce padi-

şahtır ki dokuz felek eyvanını, divanhanesinden bir nümune saymıştır!

Be kūy-ı meykede her sālīkī ki reh dānist
Derī diger zeden endīşe-i tebeh dānist

LVI.

Ağlamaktan gözbebeklerim kanlar içinde.
Bir bak da gör, iştıyakınla halkın hali nasıl?

495. Lâl dudağınla şarap rengindeki gözünü
anarak gam kadehinden içtiğim kızl şarap,
kandan ibaret!

Cıvarın maşrika benziyor; oradan yüzünün
güneşi doğarsa ne kutlu talihim var!

Ferhad'ın sözü, ancak Şirin'in dudağının
hikâyesi; Leylâ'nın saçlarındaki büküm de
Mecnun'un durağı!

Gönlümü bir sor, soruştur... çünkü boyun
selvi gibi gönül alıcı. Söz söyle... çünkü sözün
lâtif ve düzenli!

Şarap döndür de cana biraz rahat ve
huzur ver ey sâki; çünkü hatırım, feleğin cevriyle
perişan.

500. Aziz sazım, elimden gideli eteğimin kenarı
Ceyhun ırmağına döndü.

Gamlı gönlüm, ihtiyarımla nasıl neşelen-
sin? Bu gam, benim ihtiyarımla değil ki.

Hafız, kendinden geçmiş olduğu halde sevgiliyi istemekte... âdeta Karun hazinesini isteyen müflise dönmüş!

Zi girye merdum-ı çeşmem nişeste der hūnest
Bibin ki der talebet hâl-i merduman çūnest

LVII.

Sâki, şarap getir. Sevgili yüzünden nikabı kaldırdı. Halvettekilerin çırağı yeniden yalandı.

O başı alınmış mum tekrar yüzünü aydınlattı. Şu gün görmüş, yaş yaşamış ihtiyar, yeniden gençleşti.

505. Aşk, bir işveye başladı ki müfti bile yoldan çıktı. Sevgili bir lûtufta bulundu ki düşman bile artık sevgili elden gitti diye çekinmeye başladı.

Aman o gönül aldatan tatlı sözlerden. Sanki ağzın, sözü, şekere bandırdı.

Tanrı bir İsa nefesli kişi gönderdi de gönlümüzü mecruh eden gam yükünü aldı, bizi kurtardı.

Aya, güne güzellik satan ve huriye benzeyen her güzel, sen gelince başka bir işin peşine düştü, güzellik satmadan vazgeçti.

Yedi gök, aşk hikâyesinin sedasıyla dolu. Öyle olduğu halde kısa görüşlü, bu husustaki sözü kısa kesti, aşka ehemmiyet vermedi!

510. Hafız, sen bu duayı kimden öğrendin ki baht bile şiirini muska yaptı, altınla kapladı.

Sakî biyâ ki yar zi ruh perde ber girift
Kâr-ı çerâğ-ı halvetiyan bâz der girift

LVIII.

Ken'an Piri'nin söylediği hoş bir söz duy-
dum: sevgilinin ayrılığı, adama bir iş eder ki
sözle söylenmesine imkân bulunmaz.

Şehir vaizinin dün söylediği kıyamet kor-
kusu yok mu? Ayrılık zamanından bir kinaye.

Sefere giden sevgiliyi kimden sorayım?
Sabah rüzgârının söylediği sözlerin hepsi dar-
madağın, ipe, sapa gelmiyor ki.

Eski derdi yılanmış şarapla giderin, gö-
nül hoşluğunun tohumu ancak bu. Bunu ih-
tiyar ikinci de söyledi.

315. Feryat ki düşmana dost olan merhametsiz
sevgili, ben dostların muhabbetinden vazgeç-
tim diye nasıl da pervasızca söyleyiverdi.

Bundan böyle dosttan gelen her cefaya
razıyım, hatta rakibe şükredeceğim. Çünkü
gönül, derdine alıştı, derman istemem dedi.

Muradınca esse de rüzgâra gönül bağla-
ma, güvenme. Çünkü rüzgâr, bu sözü Süley-
man'a misal olarak söyledi.

* Felek sana bir fırsat verirse sakın yo-
lundan çıkma. Kim dedi sana ki bu kocakarı
hileden vazgeçti?

Nasıldan, niçinden dem vurma. Kabiliyeti
olan kul, sevgili ne derse canla kabul eder.

320. Hafız, senin aşkından, seni düşünmeden
vazgeçti diye kim söyledi ki? Bunu ben de-
medim, kim söylediyse bühtan etmiş!

Şinîdeem suhanî hoş ki Pîr-i Ken'an guft
Firâķ-ı yâr ne an mîkuned ki bitvanguft

LIX.

Kıvırcık saçlarının kokusu, beni daima sarhoş etmekte... Sihirbaz gözünün aldatışı, beni her an harabeylemekte.

Bunca sabrettim, Yarabbi, gözümün şem'i-ni mihraba benzeyen kaşlarıyla aydınlatmak üzere bir gececik olsun sevgiliyi görebilecek-miyim?

Gözbebeğim, onun siyah beninden canım-da bir muska. Onun için o görüş karaltısını aziz tutuyorum.

Cihanı ebedî bir surette bezemek istersen seher yeline söyle. Yüzündeki nikabı bir an için kaldırsın.

525. Alemden yokluğu kaldırmak dilersem saç-larını dök, silk... Her telinden binlerce can, binlerce ruh dökülsün; âlem, ervah âlemi ha-line dönsün.

Ben ve seher yeli... elinde bir kâr olmayan iki perişanız. Ben, gözünün sihrinden sarhoşum; o, saçlarının kokusundan.

Hafız'daki bu himmet, ne himmettir ki civarındaki topraktan başka gözünde ne dünya var, ne ahret:

Mudâmem mest midâred nesîm-i c'ad-ı giysüyet
Harabem mîkuned her dem firib-i çeşm-i cādüyet

LX.

Güzelliğin, alımla birleşti, bütün dünyayı zaptetti. Evet, birlikle âlem zaptedilebilir.

Mum, halvetindekilerin sırrını meydana koymaya yeltendi; fakat Tanrı'ya şükrolsun ki gönlündeki sır, ağzında kaldı, söyleyemedi.

530. Gönlümdeki bu gizli ateş yok mu? Gök yüzündeki güneş onun ancak bir yalımı!

Gül, sevgilinin renginden, kokusundan bahsetmek, onlara benzediğini söylemek istedi. Seher yeli gayrete geldi, gülü söyletmedi, sözünü ağzına tıkadı.

Pergel gibi bir kenarda rahatça oturmak-taydım. Devran, nihayet beni nokta gibi ortaya aldı.

Sâkinin yüzündeki ateş, kadehe aksettiği günden beri şarap kadehinin şevkı, vücudunun harmanını yaktı, yandırdı.

Ahır zamanın eteğini tutan bu fitnelerden yenlerini silkerek salına salına muğların mahallesine gideceğim... Başka çarem yok.

535. Şarap içmeye bak. Dünyanın sonunu gören, gamdan silkinip kurtuldu, ağır kadehi eline aldı.

Gül yaprağına şekayıkın kanıyla şöyle yazmışlar: Pişkin adam, erguvan gibi şaraba düşer.

Hafız, senin şiiirinden letafet suyu damlamakta, hased eden nasıl olur da bir söz söyleyebilir?

Husnet be ittifak-ı melâhat cihan girift
 Ârî be ittifâk cihan mîtevan girift

LXI.

Ey sabah hüthüdü, seni Seba'ya gönderi-
 yorum. Bir bak, gör... nereden nereye yollu-
 yorum.

Senin gibi bir kuş, tozlu, topraklı gam
 yurdunda kalırsa yazık. Seni buradan vefa
 yurduna gönderiyorum.

340. Aşk yolunda yakınlık, uzaklık konağı yok-
 tur. Seni apaşikâr görmekte, sana dualar, se-
 nalar yollamakta;

Her sabah, seher rüzgârıyla, her akşam
 da şimal rüzgârıyla bir hayır dua kafilesi gön-
 dermekteyim.

Gam askeri, gönül yuvasını yakıp yık-
 masın diye aziz canımı azık olarak yolluyo-
 rum.

* Ey nazardan gaip sevgili, daima gön-
 lümdesin; sana dua etmekte, selâmlar yolla-
 maktayım.

* Yüzüne bak da Tanrı sanatını seyret
 diye Tanrı'yı gösteren kalb aynasını gönderi-
 yorum.

345. * Çalgıcılar, sana istiyakımı bildirsinler
 diye şüirler düzüp, gazeller koşup sazla, nağ-
 meyle yolluyorum.

Gel ey sâki, gayp hâtifi beni, müjdeledi
de dedi ki: Sabret, sana deva göndermekte-
yim.

Hafız, meclisimizin nağmesi, seni hayırla
anmadan ibarettir. Sen de acele et, gel... sana
at ve kaftan yolluyorum.

Ey hudhud-i şabā be Sebā mîfurustemet
Binger ki ez kucā be kucā mîfurustemet

LXII.

Kana susamış terütaze lâl, sevgilimin du-
dağıdır; onu görmek için can vermek de be-
nim işim.

Onun gönül kapısını görüp de halimi in-
kâr eden, o kara gözlerden, o uzun kirpikler-
den utansın!

550. Kervan başı, pılımı, pırtımı mahalle kapı-
sından dışarı çıkarma. O mahalle sevgilimin
konağı olan bir ana cadde, dışarıda ne işim
var benim?

Talihime kulum doğrusu... bu vefa kıtlı-
ğında o esmer güzelin aşkı, beni satın aldı,
ateşlere yandım!

Gülün güzel kokulu tablasıyla amber ko-
kuları saçan zülfü, benim güzel kokular satan
sevgilimin kokusunun pek az bir feyzinden
ibaret.

Bahçıvan, beni yel gibi kapından sürme.

Senin yetiştirdiğin gül bahçesinin suyu, benim gül renkli göz yaşlarımdır.

Sevgilinin, hasta gönlümün doktoru olan nergis gözleri, dudağından bal ve gül şerbeti içmemi emretti.

555. Gazel vâdisinde Hafız'a nükte öğreten, sözde misli olmayan o tatlı sözlü dilberin ya-
dındır.

La'î-i sirâb be hun teşne leb-i yâr-ı menest
Vez pey-î dâden-i ô dâden-i can kâr-ı menest

LXIII.

Nice demlerdir, güzellerin sevdası dinim-
dir; nice demlerdir bu sevdanın derdi, gamlı
gönlümün neşesidir.

Lâlini görmek için canı görebilen bir göz
lâzım. Benim cihanı gören gözüm ise bu mer-
tebeye erişemez.

Bana dost ol ki felek, ancak senin ay
gibi yüzünle benim pervin gibi yaşlarımdan
bezenir.

Aşkın, bana söz söylemeyi öğrettiği an-
dan itibaren halk beni övmeyi, beğenmeyi vir-
dedindi.

560. Yarabbi, bana yokluk devletini ihsan et.
Çünkü yüceliğimin sebebi, ancak budur.

Şahneyle arkadaşlık eden vaize de, ulu-
luk satmasın. Çünkü benim hor gönlüm, sul-
tan konağı!

* Yarabbi, bu maksat Kâbesini kim seyrediyor ki yolundaki dikenler bile benim gülüm, nesrinim...

Hafız, gayri Perviz hikâyesini söyleme. Çünkü onun dudağı, benim Şirin Hüsrevimin içtiği şarabın ancak bir yudumunu içmekte, Perviz, ancak sevgilimin artığıyla feyizlenmekte.

Rûzgârîst ki sevda-yı butan dîn-i menest
Çam-ı in kâr neşat-ı dil-i ğamgîn-i menest

LXIV.

Yarabbi, bu gönül aydınlatan çırağ, kimin köşkünün çırağı? Canımızı yaktı, yandırdı; bir sorun, kimin sevgilisi bu

565. Şimdi benim gönlümü yıkmakta, dinimi harabetmekte... acaba kimin koynunda yatıyor, kiminle kol boyun uyuyor, kimi mamur ediyor?

Dudağının şarabı dudağımdan uzak olmasaydı, acaba kimin hayat şarabı, kiminle kadeh tokuşturmada?

Allah aşkına bir sorun; kimin pervanesi, ziyası âleme saadetler veren o şem'in sohbeti devletine kim erişmiş, kim bu devlete kavuşmuş?

Herkes, onu teshir için bir çeşit afsunla meşgul. Fakat onun nazik gönlü kimin efsanesine mail? Bilinmedi gitti!

Yarabbi, o padişahlara benzer ay yüzlü,
Zühre alınlı güzel, kimin incisi, kime ait?

570. Dedim ki: Hafız'ın divane gönlü sensiz
ne yapacak, ne hale gelecek? Ah! Dudak,
altından güldü de dedi ki: Ben bilmem, kimin
divanesi o?

Yā Rab in şemʿ-i dil-efrūz zi kāşāne-i kīst
Can-ı mā sūht bipursīd ki cānāne-i kīst

LXV.

Yüzünü kimse görmedi, binlerce gözcün
var. Henüz konce halindesin, açılmadın, yüz-
lerce bülbülün var!

*: Dilerim, kimse senden ayrı düşmesin...
ben, senden ayrı düştüm ama umuyorum ki
pek yakında vuslatına kavuşacağım.

Civarına geldiysem şaşılacak ne var? O
diyarda benim gibi binlerce garip mevcut.

Kim âşık oldu da sevgili onun haline
bakmadı, onu görüp gözetmedi? Hocam, dert
yok... yoksa doktor meydanda.

575. Bir yerde ibadet yurdunu bezediler mi
elbette orada rahip manastırındaki nakusun
sesi de duyulur, salibin şöhreti de.

Hafız'ın bu derece feryadı boş yere değil
herhalde. Mutlaka duyulmamış bir efsane,
şaşılacak bir iş oldu!

Rûy-ı tu kes nedîd-u hezâran raķîb hest
Der ğonce-î henûz-u şedet 'endelîb best

LXVI.

Yüzünün zıyasından aydınlanmayan bir göz, bir görüş yok. Kapının toprağını, gözüne minnetle çekmeyen bir göz olsun... imkânı mı var?

Nazar ehli, yüzüne bakmada... doğru, fakat bir baş olsun da onda senin zülfünün havası olmasın... buna imkân yok.

Sırrını gizleyemeyen göz yaşlarım kanlarla bulanık akarsa şaşılacak şey mi? Sırrını faş edenin utanmaması, yaptığına nadim olmaması mümkün mü?

580. * Rüzgârdan eteğine bir toz konmasın diye geçeceği hiç bir yol yok ki göz yaşlarının seliyle sulanmasın!

Zülfünün gecesinden her yerde dem vurasın diye hiç bir sabah yok ki seher yeliyle konuşup çekişmiyeyim.

Ben talihimden incinmekteyim... yoksa zaten senin civarından muradına erişen kişi yok!

Ey ballar, şekerler kaynağı, âlemde bir şeker yok ki tatlı dudağından utanmasın; suya, tere gark olup erimesin!

* Sırrın açığa vurulması doğru değil... yoksa rintler meclisinde duyulmayan bir şey mi var?

585. * Arslan bile senin aşk yolunda tilkileşir. Ah bu yoldan... hiç bir tehlike tasavvur edilemez ki bu yolda bulunmasın!

* Göz yaşlarım, kapının toprağına akmakta... o yüzden sana minnettar. Fakat hiç bir kapı toprağı yok ki orayı suladığı için göz yaşlarıma yüzlerce defa minnettar olmasın!

* Varlıktan şu kadar bir ad san var ki var denmekte... yoksa zayıflıktan bir eseri bile yok mu, yok.

Baştan başa vücudünde hiç bir hüner yoktur ki olmasın. Yalnız cefacı sevgili, şu kadarcık bir şey var: Hafız, senden razı değil.

Ruşen ez pertev-i rüyet nazari nîst ki nîst
Minnet-i hâk-i deret ber başa nîst ki nîst

LXVII.

Ey Sâki, bayram geldi, bayramın kutlu olsun... ettiğin vaidler hatırdan çıkmasın.

590. Hayretteyim, bu ayrılık günlerinde dostlardan nasıl vazgeçtin? Gönlün bunu kabul etti ha!

Sâki, bizden asma kızına selâm götür ve de ki: Artık meydana çık, gayret ve himmetimiz seni artık azâdetti!

Meclistekilerin neşesi senin kademle, senin gelişle. Seni neşeli görmek istemeyen gönül, gam yurdu olsun.

Şükrolsun Tanrı'ya... yasemin, selvi, gül
ve şimşat bahçen, bu güzün yağmasına uğra-
madı.

Kem göz değmesin o ünlü talihine, o do-
ğuştan olma devletine. Seni o perişanlıktan
yine kurtardı.

595. Hafız, bu Nuh gemisinin devletini, bu bü-
yük şarap kadehini elden bırakma. Yoksa
hadiseler tufanı, varlığının kökünü bile siler
süpürür.

Sākīyā āmeden-î 'īd mubārek bādet
Van mevā'īd-ki kerdī nereved ez yādet

LXVIII.

Aşk yolu, bir yoldur ki ne ucu var, ne
kıyısı. O yolda can vermeden başka hiç bir
çare bulunmaz.

Aşka ne zaman gönül verirsen o zamanın
hoş bir andır. Hayır işte istihareye hiç hacet
yok.

Rintlik yolunu fırsat bil. Bu yol, define-
nin bulunduğu yer gibi herkese aşikâr değildir.

Bizi, akıl bunu menetmekte diye korkut-
ma, şarap getir. Çünkü akıl dediğin o şahne-
nin, bizim vilâyetimizde hiç bir işi yok;

600. Hilâl gibi olan sevgili, temiz ve aydın
bir gözle görülebilir. Her göz, o ay parçası-
nın cilvegâhı olamaz.

Bizi kim öldürüyor? Gözünden sor. Sevgili, ne talihin bir suçu var, ne yıldızın!

Hafız'ın ağlaması, sana hiç bir suretle tesir etmedi gitti. Hayretteyim o gönüle; katlıktta hiç de mermerden aşağı değil!

Rāhīst rāh-ı ʿışk ki hīçeş kenāre nīst
Ancā cuz an ki can bisipārend çāre nīst

LXIX.

Sana gönül ahvalını söylemek hevesindeyim, senden gönül haberini duymak isteğine düştüm.

Ham tamaha bak ki etrafa yayılmış hikâyeyi rakîplerden gizlemek niyetindeyim.

605. Böyle bir aziz ve şerefli kadir gecesi, sabaha kadar seninle beraber uyumak istiyorum.

Eyvah, böyle nazik bir inciye, kapkaranlık gecede delmek, böyle bir şiiri geceyarısı söylemek hevesine kapıldım!

Ey sabah rüzgârı, bu gece bana yardım et. Çünkü seher çağı açılmak, neşelenmek niyetindeyim.

Yüceltmek için yolunun toprağını kirpiklerimin ucuyla süpürmek isterim.

İddiaların rağmen Hafız gibi rintçe şiirler söylemek hevesindeyim.

Hal-i dil bā tu guftenem hevesest
 Haber-i dil şunuftemen hevesest

LXX. t

610. Zülfün, binlerce gönlü bir tek kulla bağ-
 ladı. Binlerce çareye başvurmanın yolunu dört
 yandan da kesti.

Aşıklar, ondan esip gelen rüzgâra can
 versinler diye nefesini açtı, zülfünü çözdü,
 fakat istek kapısını bağladı, kimseye koklat-
 madı bile.

Sevgilim yeni ay gibi kaşını gösterdi, ce-
 malini arzetti de sonra yine yüzünü örttü,
 gizlendi. O yüzden çıldırdım işte.

Sâki, nice hilelerle kadehe şarap döktü,
 nice sanatlarla kadehi doldurdu. Şarap kabın-
 daki nakışlara bak, kadehteki nakışlar, bun-
 lar!

Yarabbi, sürahi ne fenalık etti de küpün
 kanı kul kul nağmeleriyle boğazında düğüm-
 lenip kaldı.

615. Çalgıcı, ne perde düzdü, nasıl bir nağme-
 ye başladı da vecit ve hal ehli, semâ perdesin-
 deyken hay huyu bıraktı. Onu dinlemeye ko-
 yuldu.

Hafız, kim, aşka düşmeden vuslat dile-
 diyse gönül Kâbesini tavaf etmeye aptessiz
 ihram bağlandı demektir.

Zulfet hezār dil be yekî tār-ı mū bibest
Rāh-ı hezār çāreger ez çār sū bibest

LXXI. t

Ay yüzlü sevgili, bu hafta şehirden gitti.
Fakat bu birkaç gün, gözüme bir yıl gibi gör-
rünmekte. Ayrılık ne müşkül bir iştir, sen ne
bilirsin?

Göz bebeği, sevgilinin yüzünün letafetin-
den yüzünde kendi aksini gördü de misk ren-
ginde bir ben sandı.

Şeker gibi dudağından hâlâ ana sütü
damlamakta. Öyle olduğu halde işvede her
kirpiği bir kan içici katil.

620. Ey bütün şehirde kerem hususunda par-
makla gösterilen sevgili, yazık... gariplere ke-
rem etmede bu ne acayip ihmâldir.

Bundan böyle artık cevheri ferdin varlı-
ğında hiç şüphem kalmadı, ağzın buna aydın
bir delil.

Bize uğrayacağını müjdelediler... Bu, bi-
zim için kutlu bir fal; bu hayırlı niyetten vaz-
geçme!

Hasta Hafız'ın vücudu, feryattan kamış
kaleminin içindeki kıla döndü, senin ayrılık
dağını hangi gücüyle, hangi kuvvetiyle çeke-
cek?

Māhem in hefte şud ez şeh-r-u be çeşmem sālîst
Hāl-i hicran tu çi dānî ki çi müşkil hālîst

LXXII. t

Sabah çağı bülbül, yeni açılmış güle "Az nazlan, bu bağda senin gibi nice güller açtı" dedi.

625. Gül gülüp "Doğru sözden incinmeyiz ama hiç bir âşık da sevgiliye ağır söz söylememiştir" diye cevap verdi.

O murassâ kadehten lâl renkli şarap içmeye niyetin varsa kirpiklerinin ucuyla bir hayli inciler delmelisin.

Meyhane kapısı topraklarını yanaklarıyla süpürmeyen kişinin burnuna ebediye muhabbet kokusu erişmez.

Dün gece İrem gülistanında havanın leta-fetiyle şehir rüzgârı esmiş, sümbülün zülfü perişan bir hale gelmişti.

Dedim ki: Ey Cem'in makamı, cihanı gösteren kadehin nerde kaldı? Eyvah, o uyanık devlet uyudu, o devir gelip geçti, diye cevap verdi.

630. Ağıza gelen, söylenebilen söz, aşk sözü olmaz. Sâki, şarap sun ve bu dedikoduyu kısa kes.

Hafız'ın göz yaşı, akı da denizlere gark etti, sabrı da. Ne yapsın? Aşk gamının hararetini gizleyemedi.

Subh-dem murğ-ı çemen bā gul-i nov hāste guft
Nāz kem kun ki derin bāğ besī çun tu şukuft

LXXIII. t

Sevgilinin eşiğinden lûtuft ve inayet um-maktayım. Bir suç işledim, ama ümidim onun affında.

Bilirim ki suçumdan geçer, peri gibi güzel ama melek huyludur.

Öyle bir ağladım ki kim geçti de göz yaş-larımın akmakta olduğunu gördüyse bu ne ırmaktır, dedi.

635. O ağız o kadar bir hiçtir, o derecede âdeta yok denecek kadar küçüktür ki bir nişanesini bile bulamıyorum. O bel o kadar incedir ki âdeta bir kıl. Fakat ne çeşit kıl? Onu bilemiyoruz.

Şaşıyorum doğrusu, gözümün işi gücü her an yıkanmak olduğu halde hayalin nasıl oldu da gözümden gitmedi?

Saçın, gönlü sebepsiz, bahanesiz çekip gitmekte. Zaten senin gönülleri çeken zülfün-den sebep sormak, bahane aramak kimin had-dine düşmüş?

Nice zaman önce zülfünden bir kokudur duyduğum, hâlâ burnumdaki koku, o koku.

Hafız, perişan halin kötü ama sevgilinin zülfünün kokusuyla perişan oluşun iyi!

Dârem umid-i atîfetî ez cenâb-ı döst
Kerdem cinâyetî vu umîdem be afv-i öst

LXXIV. t

640. Ey sabah yeli, sevgilinin ülkesine uğrar-
san onun amberler kokan saçlarından bana
bir koku getir.

Sevgilinin canına andolsun, bana ondan
bir haber getirirsen şükranе olarak sana ca-
nımı saçarım.

Tapusunda, sana yük olmazsa eğer, lût-
fet, kapısından bu iki göze bir avuç toz getir!

Benim gibi yoksul birisi, onun vuslatını
umsun, dilesin ha! Heyhat... ben, olsa olsa
belki sevgilinin hayalini rüyamda görebilirim!

Çam kozalığına benzeyen kalbim sevgili-
nin çam gibi uzun boyununu hasretiyle söğüt
gibi titreyip durmakta.

645. Sevgili, bizi hiç bir pula almasa bile biz,
onun başındaki bir tek kılı, iki cihana da sat-
maz, iki âleme de değışmeyiz.

Gönlü, gam bağından kurtulursa ne var
ki? Güzel sesli Hafız, sevgilinin kulu, kölesi!

Şabā eğer guzerī uftedet bekışver-i dōst
Biyār nefhāi ez giysuy-i mu'anber-i dōst

LXXV. t

O peri yüzlü güzel, elbisesine bürünüp
bizden ayrıldı gitti. Acaba ne suç gördü de
hata yolundan yürüdü ki?

O âlemi gören göz, nazarımdan gideli
gözden neler gitti? Kimsecikler bilmez.

Dün gece ciğerimizin yanıışından meydana
gelen ve başımızdan gelip geçen duman,
mumun bile başından geçmemiştir!

650. Onsuz ve ondan uzaktayken anbean gö-
züme gelen göz yaşı seli, gözümden giden belâ
tufanı!

Ayrılık derdi gelince yere yıkıldık, elden
deva gidince dert içinde kaldık.

Güzel, vuslata dua ile erişmenin imkânı
var dedi. Bir ömürdür bütün günüm dua et-
mekle geçti.

Neye ihram bağlayayım? O kible burada
değil ki. Neye sâyedeyim? Merve'nin Safa'sı
gitti.

Dün doktor beni gördü de tahassürle de-
di ki: Heyhat, hastalığı şifa kanununu da
aştı!

655. Sevgili, Hafız yokluk yurdundan gitti
denmeden ne olur, hatırını sormak üzere bir
kerecik olsun gel!

An Turk-i perî çihre ki der zir-i kabā reft
Āyā çî ḥatā dīd ki ez rāh-ı ḥatā reft

LXXVI. t

Vâiz, bu ne feryat? Var git işine. Yoldan,
çıkan benim gönlüm, sana ne oldu ki?

Mademki sevgilinin dudağı beni ney gibi muradıma erıstirmiyor, bütün âlemin nasihati, kulağıma yel gibi gelir!

Tanrı'nın yoktan yarattığı beli, tasavvuru müşkül öyle bir ince mesele ki hic bir mahlûk halledemedi gitti.

Civarındaki yoksul, sekiz cennetten de müstağnidir. Aşkının tutsağı, iki cihandan da hürdür.

•660. Aşk sarhoşluğu beni harabetti ama varlığının esası, o haraplıktan mamur olmada.

Gönül, sevgilinin zulmünden, cevrenden ağlayıp inleme, sevgili, sana ancak bunu nasibetmiş, bunu vermiş!

Yürü Hafız, masal söyleme, afsun okuyup üfürme. Hatırimda bu çeşit masallar, buna benzer afsunlar pek çok!

Birov be kâr-ı hod ey vâ'iz in çi feryâdest
Merâ futâd dil ezreh turâ çi uftâdest

LXXVII. t

Ey seher rüzgârı, sevgilinin istirahat ettiği yer, o âşık öldüren hileci ay yüzünün konağı nerde?

Karanlık gece, önde Eymen Vâdisi'nin yolu... fakat Tur'da görünen ateş nerde, vuslat vâdisi hani?

665. Cihana kım geldiyse harabolmuş, bir ha-

raplığa düşmüştür. Söyleyin, nerde harabatta bir akıllı?

Beşaret ehli, işaretten anlayandır. Nice nükteler var, fakat hani bir esrara mahrem?

Seninle her kılımanın binlerce işi var. Biz neredeyiz, işi gücü olmayıp bizi kınayan nerede?

* Büklüm büklüm saçlarından bir sorun: Bu gama düşmüş, başı dönmüş gönül hangisine giriftar?

Akıl divane oldu, o misk gibi siyah ve kokulu silsile nerde? Gönül bizden kaçıp bir bucağa gitti, sığındı, sevgilinin kaşı nerde?

670. Sâki, çalgıcı, şarap... hepsi hazır. Fakat işret, sevgili olmadıkça olmaz, nerde sevgili?

Hafız, dünya yeşilliğinde güz rüzgârından incinme... makul düşün, dikensiz gül nerde ki?

Ey nesîm-i seher ârâmgeh-i yâr kucâst
Menzil-i an meh-i 'âşık-kuş-i 'ayyar kucâst

LXXVIII. t

Misk gibi zülfünün elinden bir hata çıkarsa çıktı; kara beni, bize bir cefa ettiyse etti.

Aşk şimşeği bir yün hırka giyinen kişinin harmanını yaktıysa yaktı; muradına ermiş padişah, bir yoksula cevrettiyse etti.

Bir gönül, sevgilinin bakışlarından bir yük yüklendiyse yüklendi, olup bitti. Canla canan arasında bir macera olduysa oldu geçti.

675. Söz getirip götürenlerden elemeler meydana geldi ama arkadaşlar arasındaki bu yakışmaz iş geçti gitti, gayri anılmaz bile!

Tarikatta kırılmak yoktur, şarap sun... gördüğün her keder, bize aynı safa gibi gelip geçti.

** Gönül, âşıklıkta tahammül gerek, ayağım dire. Bir elem olduysa oldu, bir hata yapıldıysa yapıldı.

Vâize söyle: Hafız'ı, tekkeden çıkıp gitti diye ayıplamasın. Hür kişilerin ayakları bir yere bağlanmaz ki, gittiyse gitti.

Ger zi dest-i zulf-i muşkînet hataî reft reft
Ver zi hindü-yı şumâ ber mâ cefâî reft reft

LXXIX. t

Lâl dudağından bir gerbet içirmeden geçti gitti. Ay gibi yüzünü doya doya seyredemedik vesselâm.

680. Sanki bizim sohbetimizden adamakıllı sıkılmıştı. Yükünü bağladı, tozuna bile erişmedik, geçip gitti:

Seferden vazgeçmesi için F'atiha'yı, Hırz-ı Yemânî'yi, İhlâs suresini okuyup üfürdük ama hiç bir tesiri olmadı, yürüdü gitti:

Bizi melâmet civarından gitmem diye aldatırdı. Fakat gördün mü? Bu çeşit aldatışlara inandık ama aldatıp gitti!

Güzellik ve letafet çimenliğinde salman bir fidan oldu. Fakat biz vuslatının gülistanında salınamadık, geçti gitti!

Hafız gibi, "Vah yazık, gitti de vedalaşamadık bile" diye bütün gece ağlayıp inledik.

Şerbeti ez leb-i la'leş biçeşidim-u bireft
Rûy-ı meh-peyker-i 0 sîr nedidim-u bireft

LXXX. t

685. Ben sarhoşum, bu sarhoştan ıbadet ve salâha ait ahdü peyman isteğinde bulunma. Ben, daha Elest gününde sarhoşlukla meşhur oldum.

Aşk çeşmesinden aptes alır almaz her ne varsa, bütün varlığa dört tekbir getiriverdim!

Şarap sun da seni kaza ve kaderden agâh edeyim. Kimin yüzüne âşık oldum, kimin kokusundan sarhoş.. anlatayım.

Ey şaraba tapan, aşk yolunda dağın beli, karınca belinden daha ince, daha ehemmiyet-sizdir; rahmet kapısından ümit kesme!

Nazar değmesin, o mestane gözden başka hiç bir kimse bu gök kubbenin altında hoş ve rahat değil!

690. Can, ağzına kurban olsun. Cihan yeşilliğini bezeyen, görünüş bağında bu koncadan daha güzel hiç bir şey yaratmadı.

Hafız, aşk devletiyle bir Süleyman kesildi.

Yani sevgili, vuslatına dair elinde ancak bir rüzgâr var!

Meñaleb tâ'at-u peymân-ı şelâh ez men-i mest
Ki be peymâne-keşî şöhre şudem rûz-ı Elest

LXXXI. t

Gözlerimin bebekleri, yüzünden başka bir şeye bakmamakta... perişan gönlümüz, senden başkasını anmamakta.

Gönül yarasının kanından bir an bile temiz olmamakla beraber göz yaşlarım, yine haremimi tavaf etmek için ehramlara bürünmekte.

Sidre kuşu, seni dilemek hevesiyle uçmuyorsa dilerim, vahşî kuş gibi tuzağa tutulsun, kafese girsin!

695. Müflis âşık, sana kalb gönlünü veriyorsa ayıplama. Ne yapsın, geçer akçası yok ki!

Kimin himmeti onu dilemekte noksan değilse, kim onu azmederek isterse nihayet eli, elbette o yüce selviye ulaşır.

İsa'nın ruh bağışlamasını anmam bile. Çünkü can arttırmada dudağın kadar maharet yok!

Aşkının ateşini sarf etmekte, bir ah bile etmemekteyim. Böyle olduğu halde bana gönül yarasına sabretmiyor denebilir mi?

Daha zülfünün ucunu gördüğüm gün dedim ki: Bu silsilenin perişanlığına nihayet olmaz.

700. Sana ulaşmak, yalnız Hafız'ın gönlünde olan bir şey değil. Hatırında bu istek olmayan kim vardır?

Merdum-i dîde-î mâ cuz be ruḥet nāzır nîst
Dil-i ser-geşte-i mâ gayr-i turā zâkir nîst

LXXXII. t

Güneş gibi olan yüzün gizlendi, günümün aydınlığı bitti: Ömrümden kalan ancak kap-karanlık bir gece!

Ayrılığımın çaresi ancak sabır. Fakat takatim kalmadı, nasıl sabredeyim?

Seninle vedalaşırken o kadar ağladım ki gözünden ırmak olsun, gözümde nur kalmadı.

Hayalin, gözümde hem gider, hem de "Yazıklar olsun... böyle bir bucak haraboldu" derdi.

705. Vuslatın, başımdan eceli uzaklaştırdı. Fakat ayrılığının devleti sayesinde şimdi o uzaklaştırma geçti, ecelim gelip çattı artık!

Rakîbin "Başın sağ olsun, senden ayrı olan o hasta öldü" diyeceği an yaklaştı.

** Bundan böyle sevgili, zahmet edip gelse bile ne faydası var ki? Hasta bedenden can çıkmak üzere; yaşamama imkân yok!

Firakından gözlerimin yaşı akıp gidiyorsa
de ki: Ciğer kanını da dökmek gerek!

Hafız, gamdan, gussadan ağlayıp duruyor,
güldüğü hiç yok. Yaslıda dögün, dernek dü-
şüncesi kalmaz ki.

Bî mihr-i ruhet rûz-ı merâ nûr nemandest
Vez ö'mr-i merâ cuz şeb-i deycûr nemandest

LXXXIII. t

710. Zülfün, rüzgârın eline düşünce sevdalı gö-
nül, hasedinden, kederinden iki parça oldu.

Sihirbaz gözün sihrin ta kendisi, sihre
ait ne varsa onda yazılı. Yalnız şu kadar var
ki bu muskanın kendisi de hasta!

Zülfünün büklümündeki o kara ben nedir,
bilir misin? Cim harfinin çanağına düşen mü-
rekkep noktası!

Cennet gibi yanağında misk gibi siyah
ve güzel kokulu zülfün nedir? Cennet bahçe-
sindeki tavus!

Ey canımın munisi sevgili, yüzünü gör-
mek hevesine düşen gönlüm, yolda bulunan
ve rüzgârın eline düşmüş olan bir avuç toz-
dan, topraktan ibaret!

715. Bu toprak beden, civarına öyle bir düşüş
düşmüş ki toz gibi kalkıp savrulmasına imkân
yok!

Ey İsa nefesli canan, vücuduma vuran

selvi boyunun gölgesi, âdeta çürümüş kemiklere düşen bir ruhun aksi!

Durağı ancak Kâbe olan zahidi gördüm:
O bile dudağının zikriyle meyhane kapısında mukim olmuş!

Aziz dost, sevginde kendini kaybetmiş
Hafız'ın derdinle bağdaşması dünden, bugünden değil, ezeli bir ahit!

Tâ ser-î zulf-i tu der dest-i nesîm uftâdest
Dil-i sevdâ-zede ez guşsa du nîm uftâdest

LXXXIV.

Gönül, kendi kendisini zülfünün tuzağına müptelâ kıldı, onu gamzenle öldür... lâyığı bu!

720. Gönlümüzü ele almak, muradımızı vermek elinden geliyorsa durma, lütfet... çünkü tam yerinde bir hayırdır doğrusu.

Gülün güzelliği Çin ve Çigil diyarındaki miske muhtaç değildir. Nefesi kendi kaftanının iliğinden hâsıl olur.

Ey tatlı dilli sevgilim, canına andolsun, karanlık gecelerde mum gibi yanıp yakılmadaki maksadım kendimi yok etmektir.

Ey bülbül, sana gülün işvesini, tabiatımı söyledim ya.. bırak bu aşkı, çünkü o gülümseyen gül, ancak kendisini beğenir, kendi fikrine uyar.

Âlemin mürüvvetsiz devletlilerine başvur-

ma, onların kapılarına varma. Afiyet hazinen, yine kendi evinde, yine kendi yurdundadır.

725. Hafız, yandı, bitti deyi ne sevgiliye karşı beslediği aşk şartını bozmadı. Hâlâ ahdinde duruyor, hâlâ vefakâr!

Be dām-ı zulf-i tu dil muhtelā-yı hîşteneſt
Bikuş be ğamze ki îneş sezā-yi hîşteneſt

LXXXV.

Göğsüm, sevgilinin derdiyle gönül ateşine yandı. Bu gönül yurdunda öyle bir ateş vardı ki göğüs kâşenesini yaktı, yandırdı.

Tenim, sevgilinin ayrılığıyla eridi. Canım, sevgilinin yüzünün güneşiyle yandı.

Peri yüzlü güzel, kim, senin zincire benzeyen zülfünü gördüyse sevdalı gönlü, bu divaneye sızladı, yandı.

Beni tanıyanların gönülleri yanarsa, tanıdıklarım, bana acırlarsa şaşılacak bir şey mi? Ben kendimden geçtim mi, tanımayanların bile gönülleri yanıyor!

730. Zahitlik hırkamı harabat suyu alıp götürdü. Akıl evini de meyhane ateşi, silip süpürdü!

** Gönlüm, ettiğim tövbeyi kadeh gibi kırırverdi; ciğerim de şarapsız, kadehsiz kaldı da şarap gibi yanıp yakıldı!

Macerayı kısa kes, tekrar gel ki gözbebeğim, gömleğini başından çıkardı, şükrane

olarak ateşe yaktı, sulh etti. Sen de geçmiş
bırak artık!

* Gönül yanışına bak ki göz yaşımdaki
fazla harareten mum bile dün gece bana acı-
dı da pervane gibi yandı, yakıldı.

Hafız, masalı bırak, bir zaman da şarap
iç. Çünkü bütün gece uyumadık, mum da ef-
sanelerle yandı durdu.

Sineem zâteş-i dil der ğam-ı cānāne bisūht
Âteşî bûd derin hāne ki kâşāne bisūht

LXXXVI.

735. Zâhire tapan zahit, bizim halimizi bilmez.
Onun için hakkımızda ne derse desin, hoş
görürüz.

Tarikatta sâlike ne zuhur ederse hayır
odur. Gönül, doğru yolda kimse azıtmamıştır.

Bakalım ne oyun görünecek, hele bir bey-
dak sürelim. Rintlerin satranç meydanında
şah, yelip yortmaz.

Bu nakışları çok, sade ve yüce tavan
nedir? Hiç bir ârif bu muammayı bilmiyor.

Yarabbi, bu ne istiğna, bu ne kudretli
hikmet? Bütün yaralar gizli, ah etmeye bile
mecal yok!

740. Bizim Sahib-Divanımız, galiba soruya, he-
saba, kıyamete inanmıyor. Çünkü bu hüküm-
de "Hasbeten lillâh - Tanrı için" yazısı yok.

Kim gelmek isterse "gel" de. Kim ne söylemek isterse "söyle" de. Bu kapıda perdeciiyle kapıcının kibri, nazı yok.

Kusur, noksan, bizim düzgün olmayan boyumuzda, posumuzda. Yoksa senin ihsan ettiğin elbise kimsenin boyuna kısa gelmez.

Meyhane kapısına gitmek, tek renkli kişilerin harcıdır. Kendilerini beğenip satanlara şarap satanlar mahallesine yol yoktur.

Meyhane pirinin kuluyum, onun lûtfu daimî. Yoksa zahit şeyhin lûtfu bazan var, bazan yok!

745. Hafız, baş köşeye oturmuyorsa meşrebini yüceliğinden. Sarhoş âşık, mal, mevki kaydında değildir ki.

Zâhid-i zâhir perest ez hâl-i mâ âgâh nîst
Der hâk-ı mâ her çi güyed cây-ı hiç ikrâh nîst

LXXXVII.

Gönül ehlinin sözünü duyunca "Yanlış" deme. Söz anlamıyorsun canım, efendim... yanlış burada.

Başım dünyaya da eğilmemekte, ahrete de. Başımızdaki bu fitneleri Tanrı mübarek etsin.

Bu gönlü dertli âşıkın gönlündeki kimdir bilmem ki? Ben susmaktayım, gönülde feryatlar, kavgalar var!

Gönlüm perdeden çıktı. Çalgıcı, neredesin?
Çal, oku, kendine gel. İsimiz bu perdeden
düzene girmekte.

750. Dünya işine hiç iltifatım yoktu. Fakat
yüzün dünyayı da, dünya işlerini de bezedi,
bana güzel göstermeye başladı.

İhtiyakını çektiğimden, hayalini kurup
durduğumdan nice gecelerdir uyumadım. Yüz
gecelik sersemliğim var, meyhane nerde?

Bir bak, ibadet yeri, gönlümün kanıyla
bulandı. Artık beni şarapla yıkasanız da hak-
lısınız!

Hiç sönmeyen ateş bizim gönlümüzde.
Onun için pirimugan aziz tutuyor, ağırıyor.

O çalgıcının çaldığı nağme neydi ki ömür
geçip gitti de aklım hâlâ o havayla dolu, fik-
rimde hâlâ lezzeti var.

755. Dün gece gönlüme aşkından haber verdi-
ler. Hafız'ın gönül fezası, hâlâ o sesle dolu:

Çu bişnovî suhan-ı ehl-i dil megû ki hatâst
Suhan-şinâs neî cân-ı men hatâ incâst

LXXXVIII. t

Zülfünün büklümü, küfürün de tuzağı,
imanın da. Bu, sanat yurdundaki sanatların-
dan bir parçacığı!

Yüzün, güzellik mucizesi ama bakışının
sözlü, apaçık sihir!

* O şuh gözden canını kurtarmaya imkân mı var? Daima elinde yay, pusuda!

O siyah göze yüzlerce aferin! Âşık öldürmede sihirler yaratıyor!

760. Aşkın heyet ilmi, ne şaşılacak ilim. Gökün yedinci katı, o ilme göre yerin yedinci katı!

Sanırmısın ki kötü sözlü öldü de canını kurtardı? Hele dur bakalım, daha Kırâmen Kâtibin'le görülecek hesabı var!

Hafız, zülfünün mekrinden emin olma. Zira gönlü aldı, şimdi de dini almak kaydında!

Ham-ı zulf-i tu dām-ı kufr-u dīnest
Zi kārīstān-ı ō yek şemme īnest

LXXXIX. t

Gönlüm de gitti, dinim de. Sevgili beni kınamaya kalkışıp haydi git, benimle düşüp kalkma; gayri sende hayır kalmadı, dedi.

Kimi duyduk ki bu mecliste bir an olsun meserretle oturdu da sohbet sonu nedametle kalkmadı.

765. Mum nasılsa yanııp sevgilinin gülümseyen parlak yüzüne kendisini benzetti. Fakat bu suçun affı için âşıklarının huzurunda nice geceler ayaküstü dikilip ağladı, yandı yakıldı.

Çayırda bahar rüzgârı, o yanağın, o boyun posun havasıyle gül ve selvi yanından kalkıp esmeye başladı.

Sarhoş bir halde geçip gittin. Melekût âleminde halvete girmiş olanlar bile seni görünce birbirlerine karıştılar, bir kıyamettir koptu!

Boyum posum var diye naza kalkışan selvi, senin yürüyüşüne karşı utancından baş bile kaldıramadı, ayağını bile atamadı.

Hafız, şu hırkanı at, belki canını kurtarabilirsin. Çünkü riya ve keramet harmanı tutaştı, alevlendi.

Dil-u dīnem şud-u dilber be melāmet berhāst
Guft bā mā menişin kez tu selāmet berhāst

XC.

770. O fettan nergisin uykuya dalması, tega-fülden gelmesi sebepsiz değil. O perişan zül-fünun bükümlerinde elbet bir sebep var.

Dudağından henüz süt akıyordu. Ben, bu tuzluğun etrafındaki şeker, herhalde sebepsiz değildir, derdim.

Ömrün uzun olsun, iyice biliyorum ki yay kurduğun kirpik oklarının bir sebebi var.

Gönül herhalde gama, mihnete, derde, ayrılığa müptelâsın. Bu nâle, bu feryat, asılsız olamaz.

Dün gece yel, sevgilinin civarından gülis-tana geldi, oradan gelip geçti. Ey gül, yakarı yırtman sebepsiz değil.

775. Gönül, aşk derdini halktan gizliyor ama
Hafız, senin bu ağlayan gözlerin sebepsiz ağ-
lamıyor ya.

Hāb-ı an nerkis-i fettan-ı tu bî çizi nîst
Tāb-ı an zulf-i perişān-ı tu bî çizi nîst

XCI. •

Oruç geçti, bayram geldi, gönüller neşe-
lendi. Şarap, meyhanede köpürdü, şarap iste-
mek zamanı gelip çattı.

Zahitlik satan ağır canlıların nöbeti geçti.
Rintlerin rintlik ve neşe zamanı geldi.

Bizim gibi şarap içen niçin kınansın?
Aşık rinde bu, ne ayıptır, ne de hata!

Böyle riyasız şarap içiş, riya ile zahitlik
satıştan yeğdir.

780. Biz ne riyakâr rindiz, ne nifak adamı.
Gizli şeyleri bilen Tanrı, buna şahittir.

Tanrı'nın farzını yerine getirir, kimseye
kötü söylemeyiz. Bu caiz değildir dedikleri
şeye caizdir demeyiz.

Seninle birkaç kadeh şarap içersek ne
olur ki? Şarap, zamanın kanı, senin kanın
değil ya!

Bu, kimseye zarar verecek bir ayıp değil.
Hatta ayıp olsa bile ne var? Ayıbı olmayan
adam nerde?

Hafız, nasıl, ne için sözünü bırak... biraz-

da şarap iç. Tanrı hükmüne karşı nasıl, ne için demeye mecal mi var?

Rûze yeksû şud-u 'iyd âmed-u dilhâ berhâst
Mey zi humhâne becûş âmed-u mey bâyedhâst

XCII.

785. Sevgili, elinde bir kadeh, şaraptan sarhoş olmuş... muğların ibadet yerine geldi. Şarap içenlerse onun mest gözlerinden sarhoş olmuşlardı.

Bindiği atın nalının izinde hilâl şekli görünmekte, uzun boyuna karşı çamın boyu alçak kalmaktaydı.

Ona nasıl var diyeyim? Kendimden habirim yok. Fakat nasıl da yok diyebilirim? Ona bakmakta, onu görmekteyim.

O kalkınca iştihak çekenlerin gönül mumları söndü, oturunca görenlerin feryatları yüceldi.

Galiyenin kokusu güzelse saçlarına sürüldüğünden, rastık, yay şekline büründüyse kaşlarına çekildiğinden.

790. Tekrar gel ki Hafız'ın giden ömrü geriye gelsin... Her ne kadar yaydan fırlayan ok, bir daha gelmezse de!

Der deyr-i muğan âmed yârem kadehî derdest
Mest ez mey-u mey-haran ez nerkis-i mesteş
mest

XCIII. •

Beyim, ne güzel gitmekteisin, sana kurban olayım. Güzel güzel, salına salına yürü de o güzel boyuna, posuna canlar vereyim.

Hadi, öl bakalım demiştin, acelesi yok ya.. ne güzel târizlerde bulunuyorsun, târizine feda olayım.

Aşıkım, sarhoşum, sevgiliden ayrılmışım. O güzel saki nerde? Söyle, salınsın da onun selvi boyunun önünde can vereyim.

Bir ömürdür, sevdasından hastalandığım sevgiliye söyle: Bize bir bak da şehlâ gözleri-ne kurban olayım.

795. Lâl dudağım hem dert verir, hem deva demişsin! Canım, gâh derdine feda olsun, gâh devana!

Salına salına ne de hoş yürüyorsun, kem göz, senden ırak olsun... ayağının altında ölmek fikrindeyim.

Vuslatının halveti Hafız'ın yeri yurdu değil ama her yerin hoş, her yerde sana kurban olayım.

Mîr-i men hoş mîrevî kander ser-u pâ mîremet
Hş hırâman şov ki pîş-î kıdd-i ra'nâ mîremet

XCIV. •

Yüzünün hayali, her yolda yoldaşımız... zülfünün kokusu daima bu kokuya ağâh olan canımızda.

Aşkî hoş görmeyen davacıların rağmine yüzün, bizim kaatî' ve kesin bürhanımız.

800. Bir bak, dinle, elmaya benzeyen çenen-deki çukur ne diyor: Mısır'daki Yusuf gibi binlerce güzel bizim kuyumuza düşmüştür!

O uzun zülfüne elimiz erişmezse sende ne kabahat var? Suç, bizim perişan bahtımız-da, günah bizim kısa elimizde!

Hususî halvet sarayının kapıcısına söyle: Filân, eşîğimizin bir bucağında oturanlardan-dır.

Zâhiren huzurumuzda değil, fakat haki-katte daima hatırimızda, gönlümüzden hiç çıkmaz.

Eğer Hafız bir şey dileyerek kapıyı ça-larsa aç. Çünkü yıllardır bizim ay gibi yüzü-müze müstak.

Hayâl-i rûy-i tu der her tarîk hemreh-i mâst
Nesîm-i müy-ı tu peyvend-i cân-ı âgeh-i mâst

XCV. *

805. Sâki, şarabı sun, oruç ayı geçti. Kadehi ver, ad san zamanı geçip gitti.

Azız vakit geçti, gel de sürahi ve kadeh-siz geçen ömrü kaza edelim.

Beni öyle bir sarhoş et ki kendimden geçeyim de hayal sahasına kim geldi, nereye gitti? Hâberim bile olmasın!

Kadehindeki bir yudum şaraba nail oluruz ümidiyle meyhanede her sabah, her akşam sana dua edilmekte.

Dimağına senin kokun erişince ölmüş can, yeniden hayat buldu, yeniden dirildi.

810. Zahit gurura daldı, sağlık, esenlikle yol alamadı. Halbuki rint, niyaz yoluyla doğruca melâmet yurduna vardı, cennete girdi.

Elimizdeki gönül, şaraba sarf oldu. Herhalde kalp akçeydi; o yüzden harama gitti!

Tövbe hararetiyle ödağacı gibi nice bir yanıp yakılacağız? Şarap sun.. ömür, ham bir sevda ile gelip geçti.

Artık Hafız'a nasihat etme, damağında halis şarabın lezzeti kalan ve kendisini kaybeden kişi, kurtuluş yolunu bulamaz.

Sâķi biyâr bâde kî mäh-i şıyâm reft
Derdih kadeh-ki mevsim-i nāmūs-u nām reft

XCVI. *

Niyaz yüzüm, kapısında.. bu yüzden Tanrı'ya şükrolsun meyhane kapısı açık.

815. Küplerin hepsi de sarhoşlukla köpürmüş, coşmuş. Ortadaki şarap, hakikî şarap, mecazî şarap değil!

Canana lâıyk olan daima sarhoşluk, gurur ve ululanma. Bize uyan da daima çaresizlik, âcizlik ve niyaz!

Başkasına söylemediğimiz ve söylemeyeceğimiz sırrı dostla söyleyelim, çünkü o, sırta mahremdir.

Sevgilinin büklüm büklüm zülfünün şerhi kısa kesilmez ki... bu kıssa çok uzun!

Mecnun'un gönlündeki ıstırap, daima Leylâ'nın zülfündeki büklümlerden, Sultan Mahmud'un yüzü, her an Eyaz'ın ayağında.

820. Gözüm, senin o güzel yüzünü görelî doğan kuşu gibi bütün âlemden göz yumdum. Senin hakikat kâbesi olan civarına gelen her kişi, kaslarının kıblesine dönmüş, namazın ta kendisinde!

Ey meclistekiler, Hafız'ın gönlündeki yanışı, daima yanıp yakılan muma sorun!

Elminnetu lillâh ki der-i meykede bâzest
Zan rû ki merâ ber der-i ô rûy-i niyâzest

— § —

XCVII. •

Medet, medet... derdimize derman yok, ayrılığımıza bir son!

Dini, gönlü alıp götürdüler, şimdi de cana kasdedecekler. Medet güzellerin cevrenden!

825. Bir öpüş karşılığı can istemekteler. Aman bu gönül alıcılardan!

Bu kâfir yürekli dermanımızı içtiler. Aman müslümanlar, derman edin bize!

Hafız gibi gece gündüz kendimden geçmiş bir halde yanıp ağlamaktayım, medet, medet!

Derd-i mārā nīst derman el gīvāş
Hecr-i mārā nīst pāyan el gīyāş

— C —

XCVIII. •

Sen, ülkedeki bütün güzellerin başlarının tacısın. Bütün güzeller sana vergi verseler yaraşır.

İki şuh gözün, Hıta ve Habeş ülkelerini birbirine katmış, zülfünün büklümlerine Maçın ve Hint diyarları haraç vermiş!

830. Yüzünün beyazlığı, gündüzden.. siyah zülfünün siyahlığı, gecenin karanlığından daha parlaktır.

Ballı ağzın Hızır'ın abıhayatına revaç veriyor.. şeker gibi dudağın Mısır'da yetişen şeker kamışını andırmaz olmuş.

Eğer sen, gönül derdine ilâç vermezsen, hakikaten ben, bu hastalıktan kurtulamayacağım.

Taş yüreklisin.. neden merhamet etmiyor, neden daima gönlümü kırıyorsun! Öyle bir gönlü kırmadasın ki sırça gibi nazik.

Dudağın Hızır, ağzın abıhayat.. boyun selvi, belin kıl, göğsün fil dişi!

835. Hafız'ın gönlüne senin gibi bir padişahın aşkı düştü. Keşki kapındaki toprağın değersiz bir zerresi olsaydı!

Tuî ki ber ser-i hûban-ı kişverî çun tâc
Sezed eger heme-ı dilberan dehendet bâc

— H —

XCIX. •

Mezhebinde âşıkların kanını dökmek helâlsa münasip gördüğün ne olursa olsun, biz de münasip görür, ondan hoşlanırsınız.

Siyah zülfünün karanlığı zulmetleri meydana getirmede, ay gibi yüzünün beyazlığı sabahları izhar etmektedir.

Kimse ne kement gibi zülfünün büklümlelerinden kurtuldu, ne küçük birer yaya benzeyen kaşlarıyla ok gibi gözlerinden hâlâs oldu!

Gözümünden yanıma öyle bir ırmak akmış ki gemicilerin bile o suda yüzmeye kudretleri yok.

840. Abıhayat gibi dudağın cana kuvvet vermede. Bu toprak bedenimiz, şarap lezzetini onda bulmada.

Lâl dudağın yüzlerce minnetle bir öpücük verdi; gönlüm yüzlerce ısrardan sonra mura-dına erişti.

Akşam geçip sabah geldikçe, gündüz bitip akşam oldukça âşıkların diline senin duan virdolmuştur.

Hafız, bizden tövbe ve takva umma. Hiç kimse rint, âşık ve mecnun kişinin doğru yola geldiğini görmemiştir.

Eger be mezheb-i tu hūn-ı 'âşikest mubah
Şalaḥ-ı mā heme ānest kan turāst şalāḥ

— H —
C.

Gönlüm, Ferruh'un hevesiyle, onun sevgisiyle zülfü gibi darmadağın.

845. Siyah zülfünden başka kimse yüzünden nasib almıyor.

O zülüf, ne talihli bir zenci kul ki daima onunla yoldaş, daima onunla diz dize.

Azat selvi, gönül çeken güzel boyunu görse söğüt gibi tir tir titremeye başlar.

Sâki, Ferruh'un sihirbaz nergislerinin yâdıyle erguvan renkli şarabı sun.

Boynum dertten yay gibi büküldü, kaşları gibi iki büküm oldu.

850. Amber kokulu zülfü, Tatar diyarındaki misk'in kokusunu utandırdı.

Herkesin birisine meyli var ya.. benim gönlüm de Ferruh'a akmada.

Hafız gibi Ferruh'un kulu, kölesi olanın
himmetine kulum, köleyim!

Dil-i men der hevâ-yı rûy-ı Ferruh
Buved âşuſte hemçun mü-y-ı Ferruh

— D —

CI.

Yıllardır, gönül, Cem kadehini bizden
ister dururdu; halbuki kendimde olanı ya-
bancından istiyordu!

Kevin ve mekân sedefinde bulunmayan
inciye, deniz yolunda kaybolanlardan elde et-
mek ümidine düşmüştü.

855. Dün, müşkülümü, nazarındaki kuvvetle
muammalar halleden pirimüğe arzettim.

Gördüm ki sevinçli ve gülümser bir halde
eline şarap kadehini almış, o aynada yüzlerce
sırrı seyredip durmaktaydı.

* Gönlüyle konca gibi hakikat sırrını giz-
liyor, yaprağa benzeyen hatırını da o nüsha-
dan haşiyeliyordu.

Hakîm Tanrı, sana bu cihanı gösteren
kadehi ne vakit verdi dedim. Dedi ki: Bu gök
kubbe kurulduğu gün!

* Tanrı, daima âşıkla beraber.. fakat o,
Tanrı'yı görmüyor, kendini ondan uzak sanıp
"Yarabbi" demekte.

860. Pirimugan dedi ki: Darağacının kadrini yücelten dostun suçu şuydu: Sırları açığa vurmak.

Ruhulkudüsün feyzi yardım ederse Me-siha'nın yaptığını başkaları da yapar.

Ona dedim ki: Neden güzellerin saçları halka halka, büküm büküm... neden zincire benziyor? "Hafız, şeyda gönlünden şikâyetlendi. Onu zincire vurup uslandırmak için" diye cevap verdi.

Sālḥā dil ṭaleb-i cām-ı Cem ez mā mīkerd
Vançı ḥod dāšt zi bīgāne temennā mīkerd

CII

Gönül, gördün ya; sevgilinin aşkı yine neler etti? Dilber nasıl gitti; vefakâr dosta neler yaptı?

Ah bu nergise benzeyen sihirbaz gözden .. ne oyunlar oynadı! Ah o sarhoşun elinden.. ayıklara neler etti, neler?

865. Göz yaşım, sevgilinin merhametsizliğinden şafak rengini aldı, şefkatsiz talihe bak, bu işte başıma neler açtı?

Seher çağı, Leylâ'nın konağından bir şimşek parladı ama yazıklar olsun.. gönlü yaralı Mecnun'un harmanını ne hallere koydu?

Sâki, bana şarap sun. Gayp âleminin yazıcısı esrar perdesi ardında neler yazdı? Kimseye malûm değil!

Bu gök daireyi nakışlarla bezeyen, pergelini döndürdü de ne işler yaptı? Kimse bilmedi gitti!

Aşk fikri, Hafız'ın gönlüne gam ateşini salıp yaktı. Şu eski dostu bakın, dostuna neler etti?

Didi ey dil ki gam-ı 'ışk diğer bār çi kerd
Çun bişud dilber-u bā yār-ı vefākār çi kerd

CIII.

870. Seher çağında bülbül, sabah rüzgârına, gülün cemaline olan aşkımız bize neler etti, neler diye hikâyeye başladı:

Yüzünün renginden gönlüm kanlara bulandı, bu gül bahçesi yüzünden de dikenlere müptelâ oldum.

O nazlı sevgilinin himmetine kul olayım... yaptığı hayrı riyasız yaptı doğrusu.

Var olsun seher rüzgârı! Geceleri uyu mayıp aşkla, dertle vakit geçirenlerin derdine deva buldu!

Gayrı yabancılardan, derdimi bilmeyenlerden feryat etmem. Çünkü bana ne yaptıysa o âşına sevgili yaptı.

875. Padişah'tan ihsan ummam hatadan ibaret. Sevgiliden de vefa diledim ama o bana cefa etti!

Seher yeli, gülün nikabını açtı; sümbülün

zülûflerini dağıttı, koncanın elbisesindeki düğmelerini çözdü!

Âşık bülbül, her yanda feryat ede dursun.. bu arada faydalanan seher yelinden başkası değil!

Bana, şehir ulularından vefa eden, ancak devlet ve dinin kemali Ebülvefa'dır.

Şarap satanların mahallesine müjde verin! Hafız, riyakârane zahitlikten tövbe etti.

Şabā bulbul hikāyet bā şabā kerd
Ki 'ışk-ı rûy-ı gul bā mā çihā kerd

CIV.

880. Devranın gamına, gussasına bir deva bulabilirsen belki gül renkli şarabın devriyle bir deva bulabilirsin.

Şarapsız, musikisiz durma. Felek kubbesinin altında ancak bu teraneyle gamdan kurtulabilirsin.

Seher yeli gibi hizmet edebilirsen murat gülün, nikabını açar, yüzünü gösterir.

Meyhane kapısının yoksulluğu, acayip bir iksirdir. Eğer bu iksiri elde edebilirsen, toprağı bile altın haline getirirsin.

Aşk konağına varmak için yola çık, adım at. Bu sefere çıkarsan çok kâr elde edersin.

885. * Sevgilinin yüzünde ne nikap var, ne de perde. Fakat görebilmek için yolun tozunu yatıştır.

Gel, huzur zevkının çaresi de nazar erbabının feyziyledir, işleri düzene koymak da.

Sen daha tabiat sarayından dışarı çıkmamıssın: Tarikat civarına nerden gidebileceksin?

Gönül, eğer hidayet nurundan agâh olursan mum gibi gülerek candan, baştan geçersin.

Fakat sen, sevgilinin dudağıyle şarap kadehini istedikçe başka bir iş becerebileceğini umma.

890. Hafız, bu şahane nasihati duyarsan hakikatin anayoluna varabilirsin.

Devā-yı gussa-i devran eğer tevānīkerd
Be devr-i bāde-i gulgun meğer tevānīkerd

CV.

Yel gibi, dostun civarına gitmek için hareket edecek, nefesimi onun lâtif yâdıyle miskler gibi güzel kokulu bir hale getireceğim.

Bilgiden, dinden edindiğim bütün şerefleri, bütün yüzsularını o sevgilinin yoluna saçacağım.

Ömür şarapsız, sevgilisiz boş boşuna geçip duruyor. Bugünden sonra artık evvelki zamanımı kaza edeceğim ben.

Nerde seher yeli? Sevgilinin saçlarının kokusunu getirsin, gül gibi kanlara bulanmış olan bu canımı o güzel kokuya feda edeceğim.

895. Sabah vakti yanan mum gibi onun sevgisinden apâçık anladım ki ömrümü bu yanıp yakılmayla, bu sevgiyle tüketeceğim ben.

Sevgili, kendimi gözünün yâdıyle harabedeceğim, eski ahdimin binasını sağlamştıra-
cağım.

Hafız, nıfak ve riya gönüle şafa vermez. Ben, kendime rintlik ve aşk yolunu seçeceğim.

Çu bād 'azm-î ser-i kûy-ı yâr hâhemkerd
Nefes be yâd-ı hoşêş müşk-bâr hâhemkerd

CVI.

O iki kat zülfe el atmaya imkân yok. Sevgili, senin ahbine de dayanılmaz, seher yelinin sözüne de!

Seni elde etmek için ne lâzımsa yapıyor, nasıl çalışmak lâzımsa çalışıyorum. Fakat şu var ki kaza ve kaderi değiştirmek mümkün değil.

900. Dostun eteği yüzlerce gönül kanıyla elde edildi. Düşmanın okuduğu afsunla terk etmeye imkân yok.

Yüzünü, gökteki aya benzetmek mümkün mü? Sevgili, o güzelim yüz, öyle her başsız, ayaksıza benzetilemez.

Benim yüce boylu yarım semaa girince can libası nedir ki yolunda yırtılmasın?

Aşkın müşkül işi bilgimizin havsalasından

hariçtir. Bu nükte, şu hatalı fikirle halledilemez.

Ben ne diyeyim? Tabiatmdaki nezaket öyle bir derecede ki yavaş yavaş dua etmek bile sana dokunuyor. ıstırap veriyor.

905. Sevgilinin yüzüne temiz bir gözle bakmak mümkün. Çünkü aynaya ancak tertemiz bir yüzle bakılır.

Cihanın sevgilisisin, herkes seni sevmekte, herkes benim rakîbim... bu kıskançlık beni öldürüyor. Fakat gece gündüz Tanrı kullarıyla savaşmaya imkân yok ki.

Hafız'ın, kaşından başka mihrabı yok. Mezhebinde senden başkasına ibadet mümkün değil!

Dēst der ھاھا-ı an zulf-i dutā netvankerd
Tekye ber 'ahd-ı tu vu bād-ı şabā netvankerd

CVII.

Gel, felek Türkü, oruç hânı yağmasını yağmaladı, Bayram hilâli kadehin dönmesini emretti.

Ancak aşk meyhanesi toprağını ziyaret eden sevap kazandı, orucu da kabul edildi, haccı da!

910. Bizim asıl durağımız harabat bucağıdır. Tanrı bu bucağı mamur edene hayırlar versin. O mihraba benzer kaşların büklümüne

karşı, ancak ciğer kanıyla temizlenen kişi namaz kılabilir.

Lâl gibi şarabın değeri nedir? Akıl... Gel, kim bu ticarete gırıştıyse o kazandı!

Feryat... bugün şehir şeyhinin kıya kıya bakan gözleri, şarap içenlere horlukla baktı.

* Sevgilinin yüzüne bak ve bunu cana minnet bil. Çünkü göz, her işini bilerek yapar.

915. Aşk sözünü Hafız'dan duy, vaizi dinleme. Vaizin söz söylemede sanatı çok ama aşkı bilmiyor.

Biyâ ki Turk-i felek hân-ı rûze gâret kerd
Hilâl-i 'îyd bedevr-i kadeh işâret kerd

CVIII.

Sofi, ağını kurdu, riya hokkasını açtı; hokkabaz felekle oyuna gırışti.

Fakat felek, ona bir oyun oynar ve onun külâhının içinde yumurtayı kırıp halka öyle bir rüsvay eder ki; revadır da. Çünkü o, sır ehliyle oyuna gırışti. Onları aldatmaya kalkıştı.

Sâki, gel.. sofilerin güzel dilberi, yine cilvelenmeye başladı, yine naza gırışti.

Bu çalgıcı hangi diyardan acaba? Sazını Irak perdesinden düzüp çaldı; sonra Hicaz yoluna girdi!

920. Gönül, gel de o yenleri kısa, elleri uzun zahitlerin işlerinden Tanrı'ya sığınalım!

Riya yapma; aşk, muhabbet oyununu doğru oynamayanın yüzüne mana kapısını kapamıştır.

Yarın, hakikat meydana çıkınca mecazi amel edenler utanacaklar mutlaka.

Ey salma salına yürüyen keklik, nereye gidiyorsun? Dur! Zahidin kedisi de namaz kılar ama sakın aldanma;

Hafız, rintleri kınama ki Tanrı, ta ezelden bizi zahitliğe de muhtaç etmedi, riyaya da!

Sofî nihâd dām-u ser-i hoşka bāz kerd
Bunyād-ı mekr bā felek-i hoşkabāz kerd

CIX.

925. Sevgili, gönlümü aldı, yuzünü gizledi. Tanrı için olsun söyleyin. hiç kimse, kimseye bu oyunu oynayabilir mi?

Seher çağı yalnızlık, canına kasdetmişti, hayali geldi de sonsuz lûtuflarda bulundu.

Lâle gibi nasıl gönlüm kanıarla dolmasın? Sevgilinin gözleri, bize iltifat bile etmedi.

Bu can yakan derdi kime söyleyeyim, kime şikâyet edeyim? Canıma kasdeden, benim doktorum!

Beni mum gibi öyle bir yakıp yandırdı ki sürahi bile halime ağladı, çenk bile feryada geldi.

930. Ey seher yeli, bir çaren varsa tam vakti...
Lûtfet, çünkü iştîyak derdi, canıma kıymak
üzere.

Merhametli dostlar içinde sevgilimiz bize
şöyle yaptı, böyle etti diye söylemeye imkân
mı var?

O yay kaşlı sevgilinin ok gibi gözleri, Ha-
fız'a bir iş etti ki düşman bile fırsat bulsa
böyle bir iş edemezdi!

Dil ez men burd-u rûy ez men nihan kerd
Hudârâ bâ ki in bâzî tevankerd

CX.

Dostlar, üzüm kızı gizleniştten tövbe etti;
muhtesibin yanına vardı, artık ona müsaade
edildi.

Perde arkasından çıktı, meclise geldi, te-
rini silin de meclistekiler, "Neye bu kadar ge-
cikti, nerde kaldı?" demesinler.

935. ** Örtünmeyi, gizlenmeyi kendisine âdet
edinmiş olan şu sarhoş üzüm kızının vuslatına
erişelim.. tam zamanı.

* Gönül, müjde ver! Yine aşk çalgıcısı,
sarhoşça sazın perdelerine dokundu, mahmur-
luğa çareler buldu.

Vuslat gülümün koncası, sevgiliden esip
gelen rüzgârla açıldı; güzel sesli bülbül de
okka gülünün açılması yüzünden neşelendi.

Üzüm şarabı, zahidin hırkasını öyle bir kirletti ki değil yedi kere suyla yıkamakla, hatta yüz kere ateşte yakmakla bile temizlenmez!

Hafız, düşkünlüğü elden bırakma. Çünkü cüret sahibi olan kişi, ırzını da gurur yüzünden telef etti, malım da, dinini de!

Dōstan duḫter-i rez tovbe zi mestūri kerd
Şud suy ı muḫtesib-u kār bedestūri kerd

CXI.

940. Zahitler, mihrapta, mimberde bu çeşit cilvelenip dururlar ama halvete girdiler mi o bildiğin başka işe koyulurlar.

Bir müşkülüm var; şunu meclisin âliminden bir soruver: Halka "Tövbe edin" diye emredip duranlar, neden tövbeye pek yanaşmazlar?

Sanki kıyamet gününe inanmazlar da Tanrı işinde bu hilelerde, bu düzenlerde bulunurlar.

** Harabat pirine kul olayım.. dervişleri hiç bir şeye niyaz etmezler ve bu yüzden hâzinenin başına bile toprak saçarlar!

* Yarabbi, bu sonradan görme zenginleri yoksul et de yine kendi eşeklerine kendileri seyis olsunlar! Çünkü ak köleyi seyis olarak kullandıklarından nazu edaya kalkışıyorlar!

945. Ey melek, aşk meyhanesinin kapısında dur da Tanrı'yı tespih et. Çünkü adamın hamurunu orada yoğururlar!

Onun sonu olmayan güzelliği, bunca âşık öldürdüğü halde gayp âleminden yine bir zümre baş gösterir!

Ey hankah yoksulu, sıçra, hankahtan çık.. müğların ibadet yurdunda insana öyle bir su verirler ki gönüller zenginleşir.

Seher çağı Arştan bir coşkunluktur koptu. Akıl dedi ki: Galiba melekler Hafız'ın şiirini ezberliyorlar.

Zâhidan kin cilve der mihrâb-u minber mîkunend
Çun be halvet mîrevend an kâr-ı diğer mîkunend

CXII.

Bilir misin, çenk ve ud ne anlatmakta? Şarabı gizli için, çünkü apaçık içene gâvur diyorlar.

950. Aşk remzini söyleyin, duymayın derler ama anlattıkları hikâye, ne müşkül bir hikâye!

Aşkın namusunu berbadetmekteler, âşıkların da şerefini gideriyorlar. Gençleri ayıplıyorlar, ihtiyarı kınıyorlar!

* Kimyagerler, hâlâ olmayacak hayale kapılmakta, iksir elde etmeye çalışmaktalar... haibuki şimdiye kadar kara kalbden başka bir şey elde edemediler gitti!

Biz, kapı ardında yüz türlü şeylerle aldanıp duruyoruz ama kimbilir perdenin ardında ne tedbirde bulunuyorlar?

Yine pirimuganın huzurunu bozmaktalar. Bak şu sâliklere, pîre neler ediyorlar?

955. Yüzlerce yüzünü yarım bir bakışla almaya imkân var. Fakat güzeller, bu alışverişte ihmal gösteriyorlar.

Bir bölük halk, sevgilinin vuslatına, çalışıp çabalayarak erişmek ümidinde.. bir bölük halk da işi takdire havale etmekte.

* Sözüñ hulâsası şu: Zamanın bakasına aldanma. Bu iş yurdu, öyle bir yerdir ki hal-den hale girer, değişir durur.

** Evden putu çıkar da sevgilinin konağı olsun. Halbuki evlerini, sevgiliye yurdetmek hevesine düşenler, gönülleriyle canlarını başkasının yurdu yapıyorlar, sevgilinin gelmesine imkân mı var?

Şarap içmeye bak. İyi bakarsan şeyh de riyakâr, Hafız da müftü de, muhtesip de!

Dānī ki çeng-u 'ūd çī takrīr mīkunend
Pinhan ḥorid bāde ki teklīr mīkunend

CXIII.

960. Şarap satan, rintlerin hacetini reva ederse Tanrı günahları bağışlar, belâları giderir.

Sâki, şarabı adalet kadehiyle sun da yok-

sul gayrete gelmesin.. yoksa cihanı belâlara boğar.

Eğer sâlik, emanete hiyanet etmez, ah-dinde vefakâr olursa mutlaka, bu belâlardan aman müjdesi gelir.

Ey hakîm, ister sıkıntı gelsin, ister rahat ve huzur.. bunları başkasından bilme. Ne gelirse Tanrı'dan gelir.

Akla, bilgiye yol olmayan bir iş yurdunda neden zayıf reye istinat ederler, niçin olmayacak âşes tedbirde bulunmaya kalkışırılar?

965. Çalgıcı, bu nağmeyi çal: Kimse ecelsiz ölmez. Bu nağmeyi çalmayan hata etmektedir.

* Bizi aşk derdiyle sarhoşluk sersemliği-nin belâsı öldürdü. Ya sevgilinin vuslatı der-man edebilir, ya sâf şarap.

Can, şarap sevdasıyla geçip gitti, Hafız da aşktan öldü. Nerde bir İsa nefesli ki bizi diriltsin?

Ger mey-furûş hâcet-i rindan revâ kuned
İzed guneh bibahşed-u ref'-i belâ kuned

CXIV.

Acaba herkesin nakdini ayara vuracakları gün gelecek mi? O gün bir gelse de sofilerin her birini bir kötü işte yakalasalar!

Bence, dostların bütün işleri bırakıp bir sevgilinin zülfüne yapışmaları münasip.

970. Erler, sâkinin zülfüne ne güzel sarıldılar.
Fakat felek onları bir kararda tutsa.

Güzellere takva kolunun kuvvetini söyleme. Bu alay, öyle bir alaydır ki bir kaleyi tek bir şüvariyle zapteder.

Yarabbi, bu Türk güzelleri ne yiğit, ne kan dökücü erler.. Kırpık okuyla her an birisini avlamaktalar!

Senin şiiirinle ve ney sesiyle raksetmek ne hoş. Hele elde bir sevgilinin eli de olursa.

Hafız, zamane oğlanları, yoksulların gamına aldırış etmiyorlar. Bunlarla düşüp kalkmadansa mümkünse aralarından çıkıp bir bucağa çekilmek daha yeğ!

Nakdhārā buved āyā ki āyārī girend
Tā heme şavma adāran pey-i kārī girend

CXV.

975. Güzeller, bu çeşit cilvelenip dururlarsa zahitlerin imanlarına zarar verirler.

O nergis, nerde açılırsa gül yüzlü güzeller, ona gözlerinde yer verirler.

Sevgilimiz semaa girdi mi melekler, Arş üstünden el çıparlar.

Ey selvi boylu genç, boyun, çevgân gibi bükülmeden bir top kapmaya bak!

** Sabah çağı, aynanı parlatsa devlet güneşin doğar, yüz gösterir,

980. Âşıklar, başlarına buyruk değillerdir. Sen ne buyurursan onu yaparlar.

Göz bebeğim kanlara bulandı. Bu zulmü, nerde ederler?

Tufana ait rivayet edilegelen bu hikâyeler, gözüme bir katradan bile değersiz görünmede!

** Bayrama benzeyen cemalin nerde ki âşıklar, sana vefa göstererek canlarını kurban etsinler!

Gönül, dertten az ağla, az inle. Sır ehli olanlar, hicran potasında bile hoş bir zevk, hoş bir safa bulurlar.

985. Hafız, gece yarısı ah etmeden vazgeçme de gönül aynanı sabah gibi parlatsınlar.

Şâhedan ger dîlberı zinsan kunend
Zâhidanrâ rahne der iman kunend

CXVI.

Gönüle mahrem olan, sevgilinin haremine girip yerleşti. Bu işi başaramayan inkâra düştü, bu hali tasdik etmedi.

Gönlüm, perdeyi aştıysa ayıplama. Tanrı'ya şükürler olsun, zan perdesinde kalmadı ya.

Sofiler, hep sarhoş oldular, geçip gittiler; bu halleri de unutuldu. gitti! Her pazar başında söylenip duran yalnız bizim maceramız!

O billûr elden aldığımız lâl renkli şarabın her katrası tahassür göz yaşı oldu da inciler saçan gözde kaldı.

990. Gönlümden başka aşka düşüp ezelden ebede kadar âşık olan hiç kimseyi duymadım.

Bu dönen kubbede aşk sözünün sesinden daha hoş bir yadigâr kaldığını görmedim.

Nergis, gözüne özendi, fakat şiveni elde edemedi ki. Sadece hasta ve mahmur bir hale düşüp kaldı, işte o kadar!

* Bir hırkam vardı, yüzlerce ayıbımı örterdi.. hırka, şaraba ve çalgıya rehin oldu, elimde kalan yalnız bir zünnar!

* Çin sureti, senin güzelliğine öyle hayran oldu ki macerası her yerde kapılarda, duvarlarda kaldı; hâlâ söylenir, seyredilir!

995. Hafız'ın gönlü, bir gün olur tekrar gelirim diye zülfünün seyrangâhına gitti ama orada tutuldu kaldı, geri gelmedi gitti!

Her ki şud mahrem-i dil der harem-i yâr bимand
Van ki in kâr ucdânıst der inkâr bимand

CXVII.

Müjde geldi: Gam günleri sürüp gitmeyecekmiş. Safa zamanı bakı olmadığı gibi gam günleri de baki değilmiş.

Ben, gerçi sevgilinin nazarında bir avuç toprak kadar hor hakir oldum ama rakip de böyle hürmetli kalmaz elbette.

Perdeci, herkesi kılıçtan geçirdikçe hiç kimse, dostun hariminde oturup kalamaz.

Mademki varlık sayfasına yazılan yazı kalmaz, bozulup gider... şu halde iyi ve kötü nakış ne şükre değer, ne şikâyet!

1000. * Rivayet ettiler, Cemşit meclisinin nağmesi buymuş: Mademki Cemşit de baki değil, getir şarap kadehini!

Ey mum, pervanenin vuslatım ganimet bil ki bu alışveriş, sabah çağına kadar sürüp gitmez!

Zengin kişi, yoksulunun gönlünü ele al. Çünkü altın mahzeniyle gümüş hazinesi ebedi kalmaz.

Bu zebercet kemere altınla yazdılar: Kerem ehlinin iyiliğinden başka her şey fânî!

Hafız, sevgilinin merhametinden ümit kesme.. cefa nakşiyle sitem nişanesi ebedî değil ya!

Resîd mujde ki eyyâm-ı ğam neĥâhedmand
Çunan nemand-u çunin nîz hem neĥâhedmand

CXVIII.

1005. Bizim güzellere bakışımıza bihaberler hayret ediyorlar. Ben, göründüğüm gibiyim, artık ötesini onlar bilirler!

Akıllılar, varlık pergelinin noktasıdırlar ama aşk bilir ki onların da bu dairede başları dönmüştür.

Tanrı, ahdimizi ağızları tatlı güzellere bağladı. Biz, umumiyetle kuluz, onlar sahip-lerimiz!

Yüzünün cilvegâhı, yalnız benim gözüm değil. Ayla güneş de bu aynaya bakıyor.

Aşktan dem vurmak ve sevgiliden şikâyet etmek... ne olmayacak lâf! Bu çeşit yalancı âşıklar, ayrılığa lâyıktırlar.

1010. Muğpeçeler, düşüncemizi duyar, anlarılarsa bundan böyle yün hırkamızı rehin almazlar.

* Kör yarasa, gece vakti güneşin vuslatına eremez. Ona bakmaya muktedir olanlar bile bu aynaya hayran olmuşlardır.

Siyah gözlerin öğretirse öğretir; yoksa herkes gizlenmeye ve sarhoşluğa muktedir değildir.

Rüzgâr, kokunu, ruhların geçtiği, eğlendiği yere götürürse akılla can, varlık gevherini kudumuna saçar.

Zahit, Hafız'ın rintliğini anlamazsa ne var? Şeytan, Kur'an okuyanlardan kaçır el-bette.

Der naẓar-bāzī-i mā biḥaberan ḥayrānend
Men çüninem ki nemüdem diger iṣān dānend

CXIX.

1015. Senin sarhoş nergislerine padişahlar kuldur, köledir. Lâl dudaklarının sarhoşları, akıllıdır.

Senin sırrını, sabah yeli yaydı, benim aşkımı göz yaşı. Yoksa âşık da sır saklar, mâşuk da.

Buradan geçerken iki kat zülfünün altından bak da gör. Sağda, solda ne gamlılar, ne matemliler var.

Seher yeli gibi menekşeliğe bir uğra da bak. Zülfünün zulmünden nice kararsız yaşlılar var.

Ey Tanrı'yı tanıyan, cennet bizim nasibimizdir; yürü, işine bak. Asıl kereme müstahak olanlar, günahkârlardır.

1020. * O gül yanağa gazel okuyan yalnız ben değilim. Senin her yanda binlerce bülbüllerin var!

Meyhaneye git de çehreni kızıl bir hale getir. Zahitlerin ibadet yerine gitme, oradaki-lerin hepsi mürai, hepsi suçlu, hepsi kara yüzlü!

Ey kademi kutlu Hızır, elimi tut. Yoldaşların hepsi atlı, sade ben yaya yürüyorum.

Hafız, o parlak zülüften halâs olmasın. Senin kemendine bağlananlar, her şeyden kurtulmuşlardır.

Ġulâm-ı nerkis-i mest-i tu tâcdārânend
Harab-ı bâde-i ta'î-i tu huşyārânend

CXX.

Yüzünü parlatan, kendisine çekidüzen ve-

ren herkes, dilberlik nedir bilmez.. her ayna yapan İskenderlikten anlamaz.

1025. Külâhını yana yıkıp sert oturan herkesin padişahlıktan, ululuktan haberi yoktur.

Yoksullar gibi karşılık umarak kulluk etme. Sevgili, esasen kula bakmayı, kulu görüp gözetmeyi . . .

Vefa ve ahde sebatı . . . iyi olur. Yoksa cevretmeyi herkes bilir.

Divane gönlümü, aldıldım gitti.. bilmedim ki insan oğlu da peri şivesini bilirmiş!'

O takvayı yakan rindin himmetine köleyim ki yoksul görünür de kimya ilmini bilir.

1030. Burada kıldan ince binlerce nükte var: Her başım traş eden kalenderliği bilmez ki!

* Benin bir mücevherdir bence; ben de kuyumcuyum Mıslı bulunmayan mücevherin kadrini kuyumcu bilir.

* Yüz bin güzelliğiyle güzeller padişahı olan dilber, insaf ve adaleti de bilse dünyaya hükmeder.

Hafız'ın güzel şiirinden şiire kabiliyeti olan ve Farsça söz söylemeye muktedir bulunan anlar.

Ne her ki çihre berefrüht dilberî dāned
Ne her ki āyine sāzed Sikenderî daned

CXXI

Yasemin kokulu güzeller, insana hemdem

ohurlarsa gam tozunu yatıştırır, insanı neşelendirirler. Peri yüzlüler, inada başlarsa gönülleri kararsız bir hale getirirler.

1035. Cefa terkisini bağladılar mı gönülleri de bağlarlar.. amber gibi saçlarını çözdüler mi canları da saçarlar.

Gözümnden akan lâl gibi kızıl kanları gördüler mi gülerler. Yüzümnden de gizli sırlarını okur, anlarlar.

Ömrümüzde bir an bizimle otursalar bile eğleşmezler, hemen kalkarlar. Kalktılar mı da gönlümüze iştihak fidanını dikerler.

Halvetteki âşıkların göz yaşlarını anladılar mı bu hale bir tedbir bulurlar.. şehir çağında uyanık âşıkların sevgilerini bildiler mi onlardan sevgi yüzünü çevirmezler.

Âşıkın derdine deva etmeyi kolay sanan var mı, nerde öyle birisi? Derman için tedbirlerde bulunanlar bile nihayet âciz kalırlar.

1040. Mansur gibi dara çekilenleri yüceltirler. Hafız'ı da bu dergâha davet ettiler mi ederler.

* İştihak çekenler bu tapıya niyaz edince sevgililer naz ederler. Bu derde düşüp de derman kaydında olanlar, acze düşerler.

Semen-būnyan gubār-ı gam çu binşinend binşāneḥd
Peri-rūnyan karar ez dil çu bistizend bistānend

CXXII.

Nazarlarıyla toprağı altın haline getiren-

ler, acaba bir göz ucuyle bize de bakmazlar mı ki?

Derdimi, sahte doktorlara söylemektense gizlemem daha iyi. Belki gayp hazinesinden tedavi ederler.

Sevgili, yüzünden nikabı kaldırmamakta, yüzünü kimseye göstermemekte.. böyle olduğu halde neden herkes, kendi düşüncesine göre onu anlatıp durmada?

1045 İyi âkıbete nail olmak, ne rintlikledir, ne zahitlikle. İşi Tanrı inayetine bırakmak daha iyi!

Marifet sahibi ol. Çünkü nazar ehli olanlar aşk pazarında ancak bildiklerle, marifet sahipleriyle alışverişte bulunurlar.

Şarap içmene bak! Ağyardan gizli yüzlerce günah, riya ile edilen ibadetten yeğdir.

Yusuf'un kokusunu duyduğum gömleği, korkuyorum, kıskanç kardeşleri yırtacak!

Şimdi perde örtülü... her çeşit olup gidiyor. Fakat perde kalkınca bilmem ne özür bulurlar, ne yaparlar, ne ederler?

1050. Bu söze taş bile ağlasa şaşılmaz. Gönül sahipleri, gönül hikâyesini çok hoş bir eda ile anlatırlar.

* Meyhaneye uğra da oradakiler, vakitlerini sana dua etmeye sarf etsinler.

* Beni çağırıcaksan hasetçilere duyurmadan çağır. Çünkü hakikî ihsan sahipleri, pek çok gizli hayırlarda bulunurlar ve bunu ancak Tanrı için yaparlar!

Hafız, vuslatın sürüp gitmesi müyesser olmuyor. Padişahlar, yoksulların haline pek az aidiyet ediyorlar!

Ānan ki ḥākrā be naẓar kīmīyā kunend
Āyā buved ki gūše-i çeşmī bemā kunend

CXXIII.

Dün gece seher çağı, beni gamdan kurtardılar. O, gece karanlığında bana abıhayat sundular.

1055. Zat ziyasının parıltısıyla kendimden geçtim, bana Sıfât tecellisinden şarap verdiler.

Ne mübarek seherdi o seher... ne kutlu bir geceydi o Kadir gecesi. O gece bana bu yepyeni beratı ihsan ettiler.

Bundan böyle yüzümü sevgilinin güzelliği aynasından ayırmam Çünkü bana sevgilinin Zat cilvesi, o aynada göründü.

Muradım olduysa, göniüm neşelendiyse gashılacak ne var? Ben zaten bunlara müstahaktım; bunları bana zekât olarak verdiler.

O çevre, cefaya sabır ve sebat etme kabiliyetini verdikleri gün hatif, bana bu devletin de müjdesini vermişti.

1060. * Sözlerimden damlayan bütün bu ballar, şekerler yok mu? Sabrıma karşılık olarak verdikleri kâğıt kalemindendir hep

Zamanenin gam bağlarından beni kurtardılar ya.. bu kurtuluş, Hafız'ın himmetiyle ve

seher çağlarında uyanık bulunanların nefeslerinin feyziyledir.

Düş vakt-i seher ez guşşa necâtem dâdend
Vanderan zulmet-i şeb Âb-ı Hayâtem dâdend

CXXIV.

Gönül, acaba meyhane kapılarını yine açarlar, bizim bağlı işlerimizdeki düğümü yine çözerler mi ki?

Kendini beğenmiş zahidin hatırı için kapadılar, fakat gönlünü sağlam tut. Elbette Allah için açarlar.

Sabah şarabı içen rintlerin gönüllerindeki saflık yüzünden dua anahtarıyla nice kapalı kapılar açılır.

1065. Üzüm kızının baş sağlığı mektubunu yazın da bütün sarhoşlar, kirpiklerinden kanlar saçsınlar!

Sâf şarap öldü, çengin saçlarını kesin de bütün muğpeçeler, iki kat zülüflerini açsınlar, feryadü figana koyulsunlar!

Meyhane kapısını bağladılar, riya evini açacaklar. Hoş görme bunu Yarabbi!

Hafız, şu yün hırkam yok mu... yarın görürsün, altından ne kötü bir zünnar çıkarcaklar!

Bâşed ey dil ki der-i meykedehâ biguşâyend
Kirih ez kâr-ı furû-beste-i mâ biguşâyend

CXXV.

Halis ve berrak şarapla güzel sâki, yolun öyle iki tuzağı ki cihandaki akıllı, fikirli adamların hiç birisi, bunların kemendinden kurtulamaz.

1070. Ben gerçi âşıkım, rindim, sarhoşum, günahkârım... fakat binlerce şükrolsun, Allah için şehirdeki dostlar günahsız ya!

Meyhaneye edebe riayet etmeden ayak basma. Çünkü meyhane kapısının sâlikleri, padişah mahremleridir.

Cefa etmek, dervişlik ve sâliklik işi değil. Şarap sun, bu yolcular, yol ehli değiller!

Aşk yoksullarım hor görme. Bu kavim, kemersiz padişah, taçsız husrevlerdir!

Aklını başma al. İstîğna rüzgârı esti mi binlerce ibadet harmanını yarım arpaya bile almazlar!

1075. *Kullar kaçarlar, köleler başından çekilirlerse güzellik saltanatı sınar, bozulur.

*Tortulu şarap içen ve bir renkte olan erlerin himmetine kulum... yeşil giyinen, fakat kalbleri kara olan taifenin değil!

Aşk eşiği yücedir. Hafız bir himmet et. Âşıklar himmetsiz kişileri huzurlarına kabul etmezler.

Şerâb-ı bî gâş-u sâkî-i hoş du dâm-ı rehend
Ki ziyrekân-ı cihan ez kemend-i şan nerehend

CXXVI.

Bilmem ki uğradığımız sarhoşluk, ne çeşit sarhoşluktu, sâki kimdi, bu şarabı nereden getirdi?

Sen de şarabı al, sahra yolunu tut; bül-bül ne güzel çilemekte, şakımakta.

1080. ** Bu makam bilen çalgıcı, hangi perdeden çalmakta, hangi makamdan söylemekte? Âşına bir söz söyledi, bildiğimiz bir şeyi hatırlattı!

Gülle nesrinin gelişi hayırlı, mutlu olsun... menekşe hoş geldi, yasemin safalar getirdi.

Gönül, konca gibi halledilmedik işlerden şikâyetlenme; bak, sabah rüzgârı, düğümleri çözen bir nefha yolladı.

* Sabah yelinin ne de güzel, ne de hoş hüneri var; sanki Süleyman'ın Hüthüdü... sanki Seba gülşeninden neşe müjdesi getirdi.

Yüreğimizin zayıflığına ilâç, sâkinin göz ucuyla bir işaretidir. Başını kaldır, bak, doktor geldi, ilâç getirdi.

1085. Pirimuganım müridiyim, incinme ey şeyh! Neden mi diyeceksin? Çünkü sen va'dettin, o yerine getirdi; ondan!

O asker Türkün aç gözlülüğüne kurban olayım... bir tek hırkadan başka bir şeyciğim yok, bana bile hücum etti!

** Felek, şimdi Hafız'a isteyerek, dileyerek kul olur. Çünkü kapınıza kaçıp, tapınıza sığındı!

Çi mestiyest nedānem ki rū bemā āverd
 Ki būd sākī-yu in bāde ezkucā āverd

CXXVII.

Dün gece melekleri gördüm, meyhane kapısını çaldılar; Âdem'in balçığını yoğurdular, o balçıktan şarap kadehi yaptılar.

Ben şu toprak yeryüzünde oturduğum halde gizlilik hareminde, Melekût âleminin tertemiz sahasında oturanlar, benimle hemdem oldular, sarhoşçasına şarap içtiler.

1390. Gök bile emanet yükünü çekemedi de bu işi görmek için kura çektiler; bu divaneye isabet etti!

Yetmiş iki milletin hepsini de mazur gör. Çünkü hakikati görmedikleri için masal kapısını çaldılar!

Şükrolsun, aramız düzeldi, barıştık. Sofiler, buna şükür olarak raksede ede şarap içmeye koyuldular.

Şulesine mumun bile güldüğü ateşe ateş demezler. Ateş, pervaneyi yakıp kül eden ateşe derler.

Sözün saçı, kalemle taranmaya başlandığı gündenberi hiç kimse Hafız gibi düşünce yüzünden örtüyü açmadı; hiç bir şair onun gibi şiir söyleyemedi.

Düş dîdem ki melâik der-i meyhâne zedend
 Gil-i âdem bisiriştend-u be peymâne zedend

CXXVIII.

1095. Durağımıza yolun uğrarsa, bize iltifat eder de gelirsen kutluluk burcunun hüm'ası tuzağımıza düştü demektir.

** Yüzünün aksi kadehimize düşerse neş'-eden habbeler gibi külâhımı göklere atarım.

Murat ayının ufuktan doğduğu gece, olur ya, belki ışığı bizim damımıza da düşer.

Padişahlara bile, bu kapının toprağını öpmeye izin yok. Biz, nereden varıp selâm verebileceğiz, kudretimiz mi var?

Canımı, dudağına feda ettiğim vakit, zülâlinden damağımıza bir katrecik düşer diye ümitlenmişim.

1100. Ümitsizlenip bu kapıdan gitme. Bir fal aç bakalım, belki devlet kurası adımıza düşer, olur ya!

Zülfünün hayali dedi ki: Canı vesile etme. O av, bizim tuzağımıza çok düşer!

Hafız, senin civarındaki topraktan bahsetti mi can gülşenin rüzgârı dimağımıza kadar gelir, erişir!

Humā-yı burc-ı se'adet be dām-ı mā ulted
Eger turā gūzerī ber mekām-ı mā ufted

CXXIX.

Benim salına salına gezip yürüyen selvi boylum, niçin çayırılığa, çimenliğe gelmez?

Neden gülle hemdem olmaz, yasemini hatırlamaz, anmaz?

* Dün turrelerinden şikâyet ettim, acılandım da dedi ki: Bu, kara kul, bana kulak vermiyor ki!

1105. Abes yere gezip tozan gönlüm, onun zülfündeki büklümlere gitti gideli o uzun yolculuğundan geri dönmeye hiç niyet etmiyor, vatanına dönmeye hiç niyeti yok!

Keman kaşlarına karşı ne oyunlar, ne suhluklar yapıyorum. Fakat kulağı burulmuş bir kere... bana kulak bile verdiği yok!

Eteğinde bunca güzel kokular olduğu halde şaşıyorum, sana uğrayıp geçen seher yeli, neden toprağı Hutten miski haline getirmiyor?

Menekşelerin zülfü, rüzgârların tēsiriyle kıvrım kıvrım olur, menekşeler açılır, bahar gelirken ne yazık... gönlüm, o ahdinden dönen sevgiliyi anmıyor bile!

* Gönül, onun yüzünü görürüm ümidiyle cana hemdem olmamakta... can, onun civarına varırım diye tene hizmet etmemekte.

1110. Gümüş baldırlı sâkim, hep tortulu şarap verse de, şarap kadehi gibi bütün vücudunu ağız haline getirmeyen, o tortulu şarabı istemeyen kim var?

Öğüt kabul etmeyen Hafız, senin gamzenin şehidi oldu. Söz dinlemeyen, kılıcı hak eder.

* Yüz suyumu hor görme... bulutun feyzi,

benim göz yaşlarım olma'lıkça Aden incisini
meydana getiremez.

Serv-i çemân-î men çirā meyl-i çemen nemikuned
Hemdem-i gul nemişevēd yād-ı semen nemikuned

CXXX.

Hayli zamandır hasbıhalini yazmadın, bir
mektup göndermedin; nerde bir mahrem ki
sana birkaç haber göndereyim.

Biz, o yüce tapıya erişemeyiz. Meğer ki
siz lûtfedesiniz de bu tarafa birkaç adım atası-
nız.

1115. Şarap, küpten çıkıp testiye girdi, meclise
geldi; gül de nikabını kaldırdı. İşreti fırsat
bil, birkaç kadeh çek!

Gülbeşeker gönlümüzün ilâcı değil. Bir
ita'ı, birkaç öpücüğe mezcet de sun bize!

Zahit, rıptların sokağından selâmetle geç
git... kötülükle adı çıkmış birkaç kişinin soh-
beti seni de harap etmesin.

Şarabın bütün ayıplarım söyledin, hüne-
rini de söyle. Birkaç bir şey bilmezin hatırı
için hikmeti inkâr etme!

Ey meyhane yoksulları, Tanrı sizin dos-
tunuzdur, yaverinizdir. Nimete, ihsana eriş-
mek emeliyle birkaç hayvana aldırış etmeyin!

1120. Meyhane piri, tortulu şarap içen müridine
ne de güzel dedi; Bir alay ham kişiye yan-
mış gönlün ahvalini söyleme!

Hafız, senin güneş yüzünün yalımından yandı. Ey maksadına erişmiş, muradına nail olmuş sevgili, lûtfet de muradına eremeyen birkaç zavallıya da bir bak!

Hasb-ı hālî nenuviştî vu şud eyyāmi çend
Maḥremi kû ki lurustem be tu peygāmî çend

CXXXI

Sır mahzeninin incisi, nasılsa öyle... Sevgi hokkası, yine o mühürle mühürlenmiş, yine o nişanla durup durmakta.

Âşıklar, emanete hiyanet etmezler. Hulaâsa inciler saçan göz, yine eskisi gibi.

Sabah yelinden sor. Her gece sabaha kadar canımızın munisi, evvelce olduğu gibi yine zülfünün kokusu.

1125. Güneş, yine taş lâl ve yakut yapmakta... fakat lâl'i yakutu isteyen yok;

Göz ucuyla öldürdüğü âşık ziyarete gel. Çünkü biçare gönül, aynen yine öylece seni gözlemekte;

Yüreğimizin kanını döküyor ve bunu gizliyorsun Fakat evvelce olduğu gibi yine o kan lâl dudaklarında ayan.

Siyah zülfün artık yol urmaz dedim ama yıllar geçti, hâlâ eski huyunda.

Hafız, gözünün kanlı yaşlarını göster. Çünkü bu kaynaktan yine evvelki su akıp durmada;

Gevher-i mahzen-i esrār hemānest ki būd
 Høkka-i mihr bedan muhr-u nişānest ki būd

CXXXII.

1130. Evimizi peri yurdu haline getiren sevgili,
 baştan ayağa kadar peri gibi ayıpsızdı, ku-
 sursuzdu.

Gönül, onu elde ederim ümidiyle bu şe-
 hirde yerleşmeyi kurmuştu. Zavallı bilmedi
 ki sevgilisi gidecek;

Benim akıllı, benim ay yüzlü sevgilim,
 yol, edep bilirdi, nazar ehlinin erkânına vâ-
 kıftı.

Onu, benim elimden merhametsiz, şefkat-
 siz talih aldı.. evet.. ne çarem var? Kamer
 devrinin bir devletiydi, ancak bu kadar sürer;

Hoş gör, mazur tut ey gönül! Sen bir
 yoksulsun, onunsa güzellik ülkesinde taçlara
 layık bir başı vardı!

1135. Yalnız benim gönlümdeki sırrı faş etmedi
 ki, felek, felek olalı âdeti, perde yırtmak, sır
 faş etmek!

Güzel geçen günler, sevgiliyle geçen gün-
 lermiş. Ondan ötesi hep abes, hep beyhude!

İrmak kıyısı, gül, yeşillik, yaban gülü..
 hepsi hoştu ama yazıklar olsun, o geçer akçe
 yolcuymuş, gelip geçti!

Bülbül, seher vakti gül, sabah rüzgârıyla
 cilveleşmekteydi, sen hasetinden kendini öl-
 dür!

Tanrı'nın Hafız'a verdiği saadet hazinelerinin hepsi, geceleri dua etmenin, şehirleri virt okumanın bereketinden!

An yār kezō hāne-i mā cāy-i perī būd
Ser tā kādemeş çun perī ez 'ayb berī būd

CXXXIII.

1140. Yarabbi şehir çağı meyhane mahallesinde ne kargaşalık vardı acaba? Dilber ve sakî gelmiş, mum meşale yanmış, hepsi birbirine girmişti!

Harfe, sese sığmayan, sözle, sesle anlatılamayan aşk. def ve ney feryadıyle coşmuş, feryat ediyordu.

O divanelik meclisinde geçen bahisler medreseden de hariçti, medresedeki mesele ve kıylukaalden de!

Gönül, sâkinin naz ve işvesine razıydı, şükrediyordu; fakat talihsizliğimden biraz şikâyetim vardı.

Şöyle bir mukayesede bulundum, o sıhrbaz sarhoş gözün sürüsünde Samirî gibi binlerce sihirbaz vardı.

1145. Dedim ki: Beni dudağına havale et, bir öpücük versin. Güldü de dedi ki: Benimle nereden böyle bir muamelen var?

Talihim kutlu ve yaver. Dün gece ayla sevgilinin yüzü, karşı karşıyaydı.

Sevgilinin ağzı, Hafız'ın derdine derman
ama feryat, feryat... mürüvvet zamanında ne
kadar da daralıyor!

Be kūy-ı meykede yā Rab seher çi meşğale būd
Ki cūş-ı şāhed-u şākiy-yu şem'-u meş'ale būd

CXXXIV.

Dün seher çağında tesadüfen bir iki ka-
deh şarap içmiştim. Sâkinin dudağının iştियakı
da şarabıma neşe vermişti.

Sarhoşlukla bir kere daha gençlik çağı
güzeline dönmek, onunla bağdaşmak istedim.
Fakat artık aramıza talâk düşmüştü, ayrıl-
mıştık bir kere!

1150. Tarikat duraklarından nereyi seyrettiysek
gördük ki âşıklıkla zahitlik, birbirinden ayrıl-
mış, bir arada olmuyor.

Sâki, bana durmadan şarap sun ki bu
yola âşikça gelmeyenler nifaka düşmüşler.

O sarhoş gözün elinden bir bucağa sığır-
mayı düşünüyordum, fakat yay gibi kaşların-
dan takatim taak olmuş; sabrım, kararım
elde değil!

Tabirci, dün gece sabah vaktinin tatlı
uykusunda bir ruya gördüm, güneş evime gel-
miş; bir tabir et, bir müjde ver!

Hafız, bu perişan şiiri yazarken fikir ku-
şu, iştiyak tuzağına düşmüştü;

Yek du cāmem diy sehergeh ittifāk uftādebūd
Vez leb-î sākī şerābem der mezāk uftādebūd

CXXXV.

1155. Dün gece yanakları yalımlı, parıldar bir halde gelmekteydi; bilmem yine nerede. hangi gamlı âşıkın gönlünü yakmıştı?

Âşık öldürme, şehri birbirine katma âdeti, bir elbise ki tam boyuna göre biçilmiş!

Âşıkların canlarını yüzündeki çöreotuna benzer benler sanıyor; sanki yüzünün ateşini bu iş için yakmış;

Zülfünün küfrü, din yolunu kesmekte.. o taş yüreklinin yüzü, bir meşale ki ardını da yakmada, yandırmada.

Bana, seni ağlatıp inleterek öldürürüm dedi ama gördüm ki gizlice bu gönlü yanık âşıka bakmakta.

1160. Gönül, avucuna bir hayli kan toplamıştı. Fakat göz, bu kanları döküp gitti. Allah Allah.. kim toplamıştı, kim telef etti?

Sevgiliyi dünyaya bile değişme. Yusufu kalp akçeye satan pek o kadar kâr etmedi.

Sevgili, ne hoş dedi, ne hoş: Git Hafız, hırkanı ateşlere yak! Yarabbi, bu kalb ahvalinden anlayışı kimden öğrendi ki?

Dūş miāmed-u ruhsāre berefrūhte būd
Tā kucā bāz dil-i ğamzedei sūhtebūd

CXXXVI.

Müslümanlar, bir vakit benim de bir gön-
lüm vardı, bir müşkülüm oldu mu ona söy-
lerdim.

Derttten, bir girdaba düştüm mü tedbi-
riyle bir kıyıya varırım diye umardım.

1165. Benimle dert ortağıydı, iş bilir bir dosttu.
Gönül ehli olanların hepsi, ona dayanırlar,
ona güvenirlerdi!

Sevgilinin civarında beni bırakıp kaybol-
du gitti. Yarabbi, orası ne etek tutan durak-
mış ki!

Hüner, mahrumiyet aybıyla beraberdir,
fakat benden daha mahrum bir yoksul da
olur mu?

Bu perişan cana merhamet et.. vaktiyle
o da iş bilirdi, o da kâמידir! Aşk, bana söz
söylemeyi öğrettiği andan beri sözlerim, her
meclisin nüktesi oldu.

Artık Hafız nüktecidir deme.. çünkü gör-
dük biz, o sağlam bir cahil!

Muselmānan merā vakti dili būd
Ki bā vey guftemī ger muškili būd

CXXXVII.

1170. Güzel bir ruya gördüm, elimde şarap ka-
dehi vardı. Tabir edildi, devlete erişeceğim.

Otuz yıldır dert, meşakkat çektim de nihayet bundan kurtuluş, iki yıllık şarabın elindeymiş!

Bahttan istediğim murat miski, o perçemi misk kokulu güzelin saçlarındaki büklümlerdeymiş!

Gam tozu, beni benden almıştı, işim bitmişti. Devlet yardım etti, kadehte şarap vardı da kendime geldim.

Meyhane eşiğinden kan yutup duralım. Rızkım buymuş, ezelden bana bu nevale takdir edilmiş!

1175. Sevgi tohumunu ekmeyen, güzellik bahçesinden bir gül bile devşirmeyen kişi, yel uğrağında lâle gözleyen kişiye benzer!

Seher çağı, bülbül feryad ü figan ederken yolum gül bahçesine düştü.

Hafız'ın, Padişahı metheden güzel şiirini gördüm. Bu cönkteki bir beyit, yüzlerce risaleden yeğdi.

* O hamlesi şiddetli Padişah, öyle bir Padişah ki savaş günü arslanları bile mağlûp eden güneş onun karşısında bir ceylân yavrusundan daha aşağı bir hale düşer.

Dîdem be hâb-ı hoş ki be destem piyâle bûd
Ta'bir reft-u kâr be devlet havâle bûd

CXXXVIII.

Yıllardır defterimiz şaraba rehin edilmişti; yıllardır meyhanenin parlaklığı bizim dersimizin, duamızın sebebiyleydi.

1180. Pîrimuganın iyiliğine bak ki bizim gibi kötü sarhoşlar, ne yaptıysa kerem gözüyle hepsini iyi, hepsini hoş görmekteydi.

Bilgi defterimizi tamamıyla şarapla yıka-yın; çünkü feleği gördüm, bilgi sahibinin gön-lüne kastediyor.

* Gönül, güzellik nedir biliyor, anlıyorsan güzellerden alım iste. Bunu nazar bilgisinde basiret sahibi birisi söyledi.

Gönül, pergel gibi her tarafa dönüp do-laşmaktaydı ama sevgiliyi sevme dairesinde ayağını direyen bir başı dönmüş kişiydi.

Çalgıcı, sevgi derdine ait öyle bir gazel okumaktaydı ki cihan hâkimlerinin kirpiklerin-den kan damlıyordu.

1185. Neşeden ırmak kıyısındaki gül gibi açıl-maktaydım; başımda o usul boylu selvinin gölgesi vardı.

Gülrenk Pîrim; maviler giyinen sofiler hakkında kötü söylememe müsaade etmedi; yoksa söylenecek ne hikâyeler vardı, ne hikâ-yeler!

Hafız'ın, altın yaldızlı kalbi ona lââyık ol-madı gitti. Çünkü bu sarraf, bütün gizli şey-leri biliyordu.

Sālḥā defter-i mā der girev-i saḥbā būd
Revank-ı meykede ez ders-u du'āy-ı mā būd

CXXXIX.

Anılsın o demler ki hiç olmazsa bize bir
meylin vardı... sevginin eseri yüzümüzde gö-
rünüp dururdu!

Anılsın o demler ki gözlerin azarla beni
öldürürken İsa mucizesine mazhar olan şeker
dudakların diriltirdi!

1190. Anılsın o demler ki işret meclisinde sabah
şarabını içerdik... benimle sevgiliden başka
kimse yoktu, yalnız Tanrı bizimleydi!

Anılsın o demler ki yüzün, neşe çırağını
parlatınca bu yanan gönül pervasız bir per-
vane kesilirdi!

Anılsın o demler ki o edep, erkân mecli-
sinde sarhoşça gülen, yalnız şaraptı!

Anılsın o demler ki yakut gibi kadeh, gü-
lünce benimle lâl dudaklarının arasında hikâ-
yeler geçer, lâtifeler söylenirdi!

Anılsın o demler ki sevgilim, külâhını
bağlayınca cihanı dönüp dolaşan ay, maiye-
tinde bir haberci çavuş kesilirdi!

1195. * Anılsın o demler ki sarhoş bir halde
meyhanede oturdum da bugün mescitte bile
bulamadığım vecdi bulur, hallenirdim!

Anılsın o demler ki Hafız'ın delinmemiş
inciye benzeyen şürleri, tashihinle düzelir, doğ-
rulurdu!

Yād bād an ki nihāyet nazāri bāmā būd
Eşer-i mihr-i tu ber çihre-i mā peyda būd

ÇNL.

Anılsın o demler ki senin civarın kona-
ğımdı, kapının toprağı gözümü aydınlatıyordu.

İkimiz de tıpkı gül gibi, süsen gibi tertemiz bir sevgiyle yaşardık. Duygularımız, düşüncelerimiz birdi, benim dilim, senin kalbinden geçenleri söylerdi.

Gönül, akıl pîrinden manalar nakleder, müşkil olanlarını, aşk, şerh edip söylerdi.

1200. * Ah o tuzak yurdundaki cevirden, sitemden.. feryat o meclisteki yanıp yakılmadan, niyazdan!

Asla sevgiliden ayrılmam derdim, gönlümde bu niyet vardı. Fakat ne yapayım ki benim çalışmam da boşa çıktı, gönlün çalışması da!

Dün gece dostlarm yadıyle meyhaneye gitmiştim. Şarap küpünü gördüm gönlünde kan, ayağı balçıklara batmış!

“Ayrılık derdine sebep ne?” diye bir so-
rayım dedim, fakat akıl müftüsü, bu meselede mest ve hayran!

Hakikaten Ebu İshak'ın firuze hatemi pek güzel parladı ama ne çare? O devlet pek çabuk geldi geçti!

1205. Hafız. o salınan keklğin kahkahasını duymuştun ya.. kaza ve kader şahininin pençesinden nasıl da gafildi!

Yād bād an ki ser-î kūy-i tuem menzil būd
Diderā rūşeni ez hāk-i deret hāsıl būd

CXLI.

Dün gece meclisimizde senin saçlarından bahsediyorduk. Gece yarısına kadar sözümüz, hep o saçların silsilesine aitti.

Gönül, kirpiklerinin okundan kanlara bulandığı halde yine kaşının yay odasına müş-taktı.

Allah taksiratını affetsin, sabah yeli, senden bir habercik olsun getirdi.. yoksa civarından kimseyi görememiştım.

Ben de selâmetteydım, benim de başım dinçti. Meğerse saçlarının bükklümleri, yoluma tuzak kurmuş!

1210. Âlemin aşk kavgasından hiç bir haberi yoktu.. fakat senin sihirbaz bakışların cihana fitneler saldı!

Kaftanının düğmesini çöz de gönlüm açıl sın. Çünkü gönlüm, ancak yanını görmekle açılabilir!

Sendeki vefa ve mürüvvet hakkıyçın Hafız'ın kabrine bir uğra.. dünyadan seni arzulayarak gitti!

Düş der hāk-i mā kıssa-i giysü-yı tu būd
Tā dil-i şeb suhan-i silsile-i müy-i tu būd

CXLII.

Bir an bile meyhaneden nam ve nişan bulundukça başımız, pîrimuganın yoluna toprak olacak.

Ezeldenberi pîrimuganın halkası kulağında, onun kuluyum. Ezelde nasılsam yine öyleyim, ebede kadar da bu böyle gidecek.

1215. Yolun, kabrimize uğrarsa himmet dile. çünkü kabrimiz, cihan rintlerinin ziyaretgâhı olacaktır.

Ey kendisini gören zahit, yürü... bu perdenin ardındaki sır, senin gözünden de gizli kalacak, benim gözümünden de!

O âşık öldüren sevgilim, bugün sarhoş bir halde yola düştü. Acaba benden başka kimin gözlerinden kanlı yaşlar akacak ki?

İştîyakınla mezara baş koyunca gözlerim, kıyamet gününün sabahına kadar açık kalacak, seni gözleyecek.

Hafız'ın bahtı, eğer böyle yardım ederse sevgilinin zülfü, daima başkalarının elinde kalıp duracak.

Tâ zi meyhane demî nām-u nişan hāhedbūd
Ser-ı mā ḥāk-i reh-i pîr-i muğan hāhedbūd

CXLIII.

1220. Bu hastanın, kılıcınla öldürülmesi mukadder değilmiş.. yoksa merhametsiz gönlünün bu hususta hiç bir taksiri yok!

Yarabbi, bu güzellik aynasının cevheri nedir ki ahım, ona tesir edecek kuvvette değil!

İbadet yurdunda seni tanıyan bir pir bile yok. Onun için tahassürle meyhanelere baş-vurdum.

Bu divane, zülfünü elde bıraktıktan sonra l yıkı ancak zincir halkası!

Naz imenliğinde boyundan daha nazik selvi yetişmedi. Tasvir  leminde nakşından güzel bir nakış yok!

4225. Belki seher yeli gibi yine civarına erişirim diye dün gece sabahlara kadar feryat ettim, ele geçen yalnız buydu.

Ey ayrılık ateşi, senden neler çektim, neler? Mum gibi yok olmaktan başka elimde bir tedbirim yoktu ki!

Senden ayrı düşen Hafız'ın derdi, öyle bir azap ayeti ki tefsire lüzum yok!

Katl-i in haste be şemş r-i tu takd r neb d
Verne hiç ez dil-i b  raşm-i tu takş r neb d

CXIV.

Sen bundan önce  şıkların derdiyle daha fazla mukayyet olurdun Bize meylin, bizimle sohbetin,  lemlere yayılmıştı.

Anulsın o gece sohbetleri ki tatlı dudaklı güzellerle aşk sırrından ve  şıklardan bahse-derdik.

1230. Ezel sabahından ebed akşamının sonuna kadar dostluğumuz, sevgimiz bir aht üzere, bir karar üzereydi.

Daha bu yeşil tavan çatılmadan, daha bu gök kemer kurulmadan gözlerimiz, sevgilinin yay kaşlarına hayrandı.

Mâşukun gölgesi, âşıkın üstüne düştü de ne oldu ki? Elbet öyle olacaktı. Biz ona muhtaçtık, o bize müştak!

* Meclisteki ay yüzlülerin güzelliği gerçi adamda ne gönül bırakırdı, ne din. Fakat biz, tabiat güzelliğinden, ahlâk temizliğinden ayrılmadık.

* Padişah kapısındaki bir yoksul, bana bir nükte söyledi. Dedi ki: Hangi sofraya oturduysam rızkı veren, Tanrı!

1235. Tespihimin ipi koptuysa beni mazur gör Elim, gümüş gibi bembeyaz baldırlı sâkin'e eteğine sarılmıştı!

Kadir gecesinde şarap içti diye beni ayıplama. Sevgili sarhoş geldi, rafta da bir kadeh vardı... dayanamadık!

Hafız'ın şiiri, daha Âdem peygamber zamanında cennette nesrin ve gül defterlerinin yapraklarına ziynet olmuştu.

Pîş ezînet bîş ezin ğam-hâri-î uşşâk bûd
Mihr-verziyy-i tu bâ mâ şöhre-i âfâk bûd

CXLV.

Gerçi bu söz, şehir vaizine hoş gelmez
ama doğrusu bu: riyaya yapışıp mürailik et-
tikçe müslüman olmaz vesselâm!

Rintlik öğren, kerem sahibi. Şarap içme-
mek o kadar büyük bir hüner değil... hayvan
da içmiyor ama insan değil ki!

1240. Feyzi kabul etmek için temiz bir yaratılış
gerek. Yoksa her taş, her topaç, inci ve mer-
can olmaz.

Gönül, hoş ol... İsmi Âzam işini işler du-
rur. Şeytanlıkla, hileyle cin müslüman olamaz.

Şimdi gayri aşka koyuldum. Bu yolda
çalışmaktayım. Umuyorum ki bu yücelen,
öbür hünerler gibi beni mahrum etmez.

Dün gece, "Gönlünün muradım yarın ve-
receğim" demişti. Yarabbi, bir sebep halket
de pişman olmasın!

Tanrı'dan sana güzel huylar vermesini
dilerim. Güzel huylar versin de hatırmızı
perişan etme artık!

1245. Hafız, zerrede yüce himmet olmadıkça
parlak güneş çeşmesini elbette istemez.

Gerçi ber vâiz-i şehir in suhan âsan neşevéd
Tâ riyâ verzed-u sâlûs muselman neşevéd

CXLVI.

Namaz kılarken hatırıma yay kaşların
geldi. Öyle bir halete düştüm ki mihrap bile
feryada başladı.

Artık benden sabır tamahında bulunma,
akla uyarım sanma. Senin gördüğün o taham-
mül, tamamıyla yele savruldu gitti!

Şarap, sâf bir hale geldi, yeşillikteki kuş-
lar sarhoş oldular. Âşıklık mevsimi gelip çattı,
iş düzene girdi.

Cihanın halinden iyilik kokusu duyuyo-
rum. Gül neşe getirdi, sabah rüzgârı da neşeli
bir hale geldi.

1250. Ey hüner gelini, bahttan şikâyet etme.
Güzellik gelin odasını beze. Bize damat geldi.

Gönül aldatan çiçeklerin hepsi süslenip
bezendiler. Tanrı'nın verdiği güzellikle gelen
yalnız bizim sevgilimiz.

Ağaçların hepsi yük altında. Çünkü hep-
sinin kaydı var, alâkası var. Ne hoştur selvi
ki gam yükünden azat:

Çalgıcı, Hafız'ın hoş bir gazelini oku da
yine musiki ile avunduğum zamanları hatırla-
dım diyeyim.

Der nemâzem ham-ı ebrûy-ı tu bâ yâd âmed
Hâletî reft ki mihrâb be feryâd âmed

CXLVII.

Seher yeli, şarap satan ihtiyarı kutlula-
maya geldi: Neşe, işret, naz etme ve içme
zamanı erişti.

1255. Hava Mesih nefesini kazandı; rüzgâr misk-
ler saçtı, ağaç yeşerdi, kuşlar coştular.

Bahar rüzgârı, lâle tandırını öyle bir kızdırdı ki konca terlere boğuldu, kızardı... gül coştı, neşelendi.

Sözümü can kulağıyle duy, işret etmeye bak. Bu söz, seher çağı, hatiften kulağıma çalındı.

Hür süsen, bülbülden bilmem ne duydu da bunca dili olduğu halde sükûta vardı.

Dağınık fikirlerden vazgeç de hatırını bir yere topla; malûm ya, Şeytan gidince melek gelir.

1260. Dostlar meclisi, namahremlerin sohbet yeri değildir. Kadehin üstünü örtün, hırka giyen mürâi sofi geldi.

Hafız, hankahtan çıkıp meyhaneye gitmekte. Galiba zahitlik ve riya sarhoşluğundan ayrıldı, aklı başına geldi.

Şabâ be tehniyet-î pîr-i mey-furûş âmed
Ki mevsim-î şarab-u 'ayş-u nâz-u nûş âmed

CXLVIII.

Seher çağı, uyanık baht, yastığının baş ucuna geldi de dedi ki: Kalk, o şirin Husrev geldi.

Bir kadeh çek, sarhoş bir halde seyretmek için salına salına gel de gör... Sevgilin ne debdebeyle teşrif etti:

Ey halvet bucağında nafe açan, müjdemo ver. Hutun sahrasından misk kokulu âhu geldi.

1265. Ağlayış, yanan âşıklara yine yüz suyu verdi; Âşıklar, yine izzete eriştiler. Feryat, yine yoksul âşıkın imdadına yetiştii.

Gönül kuşu, yine bir yay kaşının havasında... fakat ey güvercin, dikkat et, gelen sevgili şahindir, seni kapıverir.

Sâki, şarap sun, düşmandan, dosttan gam yeme. Çünkü gönlümüzün muradı oldu, düşman gitti, dost geldi.

Bahar bulutu, zamanın vefasızlığını görünce yasemine, sümbüle, Ağustos gülüne ağlamaya başladı.

Sabah rüzgârı, Hafız'ın sözlerini bülbül-den duyunca amberler saçarak fesleğen seyrine geldi.

Şeherem devlet-i bîdâr be bālîn âmed
Guft berhîz ki an Hüsrev-i Şîrin âmed

CXLIX.

1270. Sevgili, senin aşkın hayret fidanıdır. Vuslatın da hayretin kemal:

Nice vuslat deryasına dalanlar, nihayet hayrete vardılar.

Hayret hayalinin geldiği yerde ne vuslat kalır, ve vuslata eren.

Bir gönül göster bana ki onun yolunda, çehresinde hayret beni, hâsıl olmamış bulunsun.

Ne tarafı dinlediysem kulağıma “Hayret nedir?” suali geldi.

1275. Hayret ululuğuna varan kişi, yüceliğinin kemalinden mahvolur.

Hafız'ın vücudu, baştan ayağa kadar aşk içinde bir hayret fidanı olup kaldı

‘İşk-ı tu nihāl-i hayret âmed
Vaşl-ı tu kemāl-i hayret âmed

CL.

Dostlar, sevgilinin zülfünü çözün. Bu gece, ne hoş bir gece. Bu hikâyeyle uzatın bu geceyi:

Meclis halvet, dostlar bir arada. Göz değmesin, “Ve in yekâdü” yü okuyun, kapıyı kapatın.

Rebapla çenk yüce sesle diyorlar ki: Sır ehlinin sözlerine can kulağınızı verin:

1280. Eğer tanrının lûtuflarına dayanırsanız sevgilinin canına andolsun, gam, perdelerinizi yırtmaz, sizi rûsvay edemez.

Âşıkla mâşuk arasında hayli fark var. Sevgili nazlanırsa siz niyaz edin.

Sohbet pîrinin ilk öğütü şu: Sizinle cins olmıyanla sohbetten çekinin:

Bu halkada aşkla diri olmayanın ölmeden cenaze namazını kılverin, ben veriyorum fetvayı.

Hafız, sizden bir nimet isterse onu gönüller alan sevgilinin dudaklarına havale edin.

Mu'âşiran girih ez zulf-i yâr bâz kunîd
Şebî hoşest bedin kışşaeş dırâz kunîd

CLI.

4285. Dostlar, geceki sohbeti ve sohbet ettiğimiz sevgiliyi... içten gelen kulluk haklarını anın:

Sarhoş olunca âşıkların feryadını çenk ve çegane sesleriyle hatırlayın!

Şarabın letafeti, sâkının yüzünde cilvelenmeye başlayınca siz de nağmelere başlayın, âşıkları hatırlınıza getirin!

Ümit elini maksat beline dolayınca bizim sohbetimizi de derhatır edin, bizi de unutmayın!

* Devlet atı serkeşçe gider ama yoldaşları da anın, onların atlarını da kamçılayın!

4290. Bir zamanlar, vefakârların gamına aldırış bile etmezsiniz. Şimdi zamanenin vefasızlığını, görün de onları da hatırlayın!

Ey ululuk köşesine kurulanlar, merhamet edin de Hafız'ın yüzünü ve bu eski eşiği anın!

Mu'âşiran zi harîf-i şebâne yâd ârîd
Hukuk-ı bendegi-î muhlişâne yâd ârîd

CLII.

Güzellikte, ahlâkta, vefada hiç kimse bizim sevgilimizle boy ölçüşemez. Sen de bu sözümüzü inkâr edemezsin.

Güzellik taslayanlar cilvelendiler ama güzellikte, alımda hiç biri, sevgilimize çıkışamaz.

Bunca zamanlık sohbet hakkıyçin hiç bir sırdaş, bizim hak gözetir dostumuza erişemez.

1295. Kâinat pazarına binlerce para, pul gelir. Fakat bir tanesi bile bizim ayyar dostumuzun parası gibi değil!

Kudret kaleminden binlerce suret zuhur eder ama hiç biri, sevgilimizin gönüller alan nakşına, suretine benzemez.

Yazık... ömür kervanı öyle bir gidiş gitti ki diyarımızın havasına tozu bile gelmiyor artık!

Gönül, hasetçilerin eziyetinden incinme, Tanrı'ya dayan. Bizim ümidini kesmeyen hatırmıza kötlülük gelmez.

Öyle yaşa ki ölüp toprak bile olsan üstüne uğrayanın hatırına senden bir toz bile konmasın.

1300. Hafız yandı, yakıldı. Fakat korkuyorum, muradına erişmiş padişahımız, hikâyesini bile duymayacak!

Be husn-ı hulk-u vefâ kes beyâr-ı mâ neresed
Turâ derin suhan inkâr-ı kâr-ı mâ neresed

CLIII.

İnsanın hatırı hüznünlü olursa nasıl olur da güzel bir şiir yazabilir, buna imkân mı var? Öyle olduğu halde. biz, bir güzel şiir söyledik ki olursa da bu kadar olur.

Lâl dudaklarından aman yüzüğüne nail olursam yüzlerce Süleyman mülkü, yüzük kaşımın hükmüne girer.

Gönül, hasetçinin taanından gamlanmamak gerek... dikkat et, belki hayrın bundadır.

Bu hayaller yaratan kalemden bir şey anlamayan adamın nakşını bir pula almam, isterse Nakkaş Mani olsun!

1305. Şarap kadehiyle gönül kanının her birini bir adama verdiler. Kısmet dairesinde hal böyledir işte!

Tanrı'nın takdiri bu... gül suyunu, pazarlarda salınan bir güzel yaptı, gülü de perde altında oturan bir dilber!

Hafız'ın rintliğı terketmesi, hatırından çıkarması imkânsız. Bu ezeli bir takdir; ebede kadar da böyle gider!

Key şi'r-i hoş engîzed hâtır ki hâzin bâşed
Yek nukte ezin ma'nî guftim-u hemin bâşed

CLIV.

Kime ezelden devlet feyzi nasip olmuşsa ebede kadar murat kadehi, canına hemdem olur.

Şaraptan tövbe etmek istediğim an dedim ki: İyi ama bu ağaç sonunda pişmanlık meyvası verecek!

1310. Süsen gibi seccademi omuzuma alıp zahit olmaya özendim... fakat gül gibi şarap rengine bulanmış hırka.. bırak sen de, böyle müslümanlık mı olur ki?

Kadeh çırağı olmadıkça halvette oturamıyorum. Gönül ehlinin bucağı nuranî olmalı!

Yüce himmetli olmaya çalış, murassâ kadeh olmazsa olmasın. Şarap, rindin nar renkli yakutudur!

İşimiz düzensiz görünüyor ama hor bakma. Bu ülkede yoksulluk, padişahlığın bile hase-dini celbeder!

* Gönül, iyi adlı olmak istiyorsan kötülerle düşüp kalkma. Canım, efendim, kendini beğenmek nadanlık alâmetidir.

1315. * Üns ve işret meclisi, bahar... meclisteki sohbet de şiir sohbeti... böyle bir âlemde sevgiliden şarap kadehini almamak ağır canlılıktır doğrusu!

Dün bir aziz dedi k: Hafız gizlice şarap içiyor. A azizim, ayıbın gizli yapılması daha iyi değil mi ki?

Der ezel her kō be feyz-i devlet erzānī buved
Tā ebed cām-ı murādeş hemdem-î cānī buved

CLV.

Gaybı gören ve Cem kadâhine malik olan gönülden Süleyman'ın yüzüğü bir müddetçik kaybolursa ne gam!

Gönül hazinesini yoksulların kaşına, gözüne, benine güzelliğine verme. Kadrini bilen padişah gibi birisine teslim et.

Her ağaç, gönlümüzün cefasına tahammül edemez. Selvinin himmetine köle olayım; onda bu sadakat, onda bu sebat var.

1320. Kimin altı kuruşu varsa sarhoş nergis gibi, neşesinden kadehin dibine koyacağı mevsim gelip çattı.

Şimdi altını şaraptan esirgeme, gül gibi sen de parayı sarf et de Akl-ı Kül, seni yüzlerce ayıpla töhmet altına almasın.

Gayp sırrını kimse bilmez, sözü uzatma, hikâyeyi kısa kes. Hangi mahrem gönül, bu hareme yol buldu ki?

* Gönلüm tecerrütten dem vururdu ama şimdi zülfünün kokusuna düştü de seher yeliyle yüzlerce işi var.

* Gönül muradını kimden sorayım, kimden arayayım? Bir sevgili yok ki güzelliğiyle beraber kereme de sahip olsun.

1325. Hafız'n hırkasının yeninden, yakasından ne fayda? Biz Tanrı istiyorduk, onda put gizli!

Dilî ki gayb-nemâyet-u Câm-ı Cem dâred
Zi hâtemî ki demî gun şved çi gam dâred

CLVI.

Zülfüne el atsam incinir, kızar. Uzlaşmak istesem darılır, azarlar.

Yeni ay gibi, zavallı âşıklara kaşının ucunu gösterir, gizleniverir!

İşret gecesi uyumaz, beni harap eder.. Gündüzün şikâyet etsem gözlerini kapar, uykuya dalar!

Gönül, işret yolu, kargaşalıklarla, fitnelerle dopdoludur Bu yolda acele giden düşer!

1330. Habbelerin başlarına ululuk yeli girse bile hükmü yoktur. Saltanatları, şarap havasıyla geçip gidiverir!

Sevgilinin kapısında yoksul olmayı saltanata bile değişme, kim bu kapının gölgesini bırakıp da güneş altına gider?

** Gönül ihtiyarladın mı artık güzellik, naziklik satmaya kalkışma. Bu alışveriş, gençlik çağında yürür!

Kara saçların müsveddesi tamamlandı, saç-ağarmaya başladı mı ak saçları yüzlerce defa yolmaya kalkış... azalmaz ki!

Hafız, yolunun hicabı sensin, sen, aradan kalk! Ne mutlu o kişiye ki bu yolu hicapsız yürür gider.

Çu dest der ser-i zulfeş zenem be tâb reved
Ver âştî talebem ber ser-i 'itâb reveğ

CLVII.

1335. Sâki, selvi, gül ve lâle bahsi başladı, bahar geldi. Fakat bu bahis, ancak üç kadeh şarapla yürür.

Şarap sun... yeşillik gelini güzelleştirdi, be-zendi. Artık gelin bezeyene hacet yok.

Tâ Bingâle'ye kadar varacak olan bu Fars şekeri, bu farsça şiir yüzünden, bütün Hint duduları, bütün Hintli şairler, şekere düşer, bu şiiri okur, beğenirler.

Şiir yolundaki tayyî mekâna bak, tayyî zamanı gör. Bu bir gecelik çocuk, bu bir gece içinde meydana gelen şiir, tam yüz yıllık yol alıyor.

Kendisini ibadete vermiş olanları bile aldatan ceylân gözlere bak! Sihir kervanı bile, o gözlerin ardından gitmekte.

1340. Dünyanın işvesine kapılıp yoldan çıkma. Bu kocakarı, hilelerle oturur, düzenlerle kal-kar; işi gücü hileden, düzenden ibarettir.

Padişahın bahçesinden bahar yeli esiyor, lâle kadehine çiğ tanelerinden şarap dolmada.

Hafız, Sultan Celâleddin (Gıyaseddin) in [*] meclisine olan iştiyaktan vazgeçme; bu tahassürle feryat et... senin işin, ancak feryatla yola girer.

---

[*] Ayasofya'da "Celâleddin" yazılmış, altına nüsha farkı olarak "Gıyaseddin" kelimesi ilâve edilmiştir. Diğer nüshalarda Gıyaseddin.

Sakî hadis-i serv-u gul-u lâle mîreved
 Vin bâhs bâ şelâşe-i gessâle mîreved

CLVIII.

Mart ayının bulutu göründü, nevrüz rüz-
 gârı esti. Şarap ve çalgı parası istiyorum.
 Kim, "İşte buyur" diyecek?

Güzeller cilvelenmekte... bense kesemden
 utanıyorum. Aşk ve müflislik, pek ağır bir
 yük; fakat çekmek gerek!

1345. Cömertlik kıtlığı var, yüz suyunu satmaya
 değmez. Hırkayı satıp şaraba, güle harcamalı!

Galiba devletim uyanacak... bahtım açıla-
 cak; dün gece dua ediyordum, tanyeri ağır-
 maya başladı.

Gül, bahçeye bir duvakla, fakat yüz bin-
 lerce gülüşle geldi... sanki bir bucakta bir ke-
 rem sahibinin kokusunu duydu!

Rintlikte eteğim yırtılırsa ne zarar; bir
 elbiseyi de iyi athlıkla paralarız!

Lâl dudaklarına ait bu söylediğim sözleri
 kim söyledi; zülfünden gördüğüm bu zulmü
 kim gördü?

1350. Bilmem Hafız'ın gönlüne bu âşık öldüren
 oku kim attı? Bildiğim şu kadar: Lâtif şiirin-
 den kan damlamaktaydı!

Padişahın adaleti, aşk mazlûmlarının hali-
 ni sormazsa bucaktakiler gayri huzur ve isti-
 rahatten tamahlarını kessinler!

Ebr-i azārī berāmed bād-ı nevrūzī vezīd
 Vech-i mey miḥāhem-u muṭrib ki miḡūyed reṣīd

CLIX.

Şu fikirdeyim; elimden gelirse bir işe sarılayım ki gam, gussa sona ersin.

Gönül seyrangâhı, zıt şeylerin buluşup görüşeceği yer değil. Bir yerden şeytan çıkarsa melek, o vakit oraya girer.

Zulmeden hâkimlerle konuşmak, en uzun kış gecelerine benzer. Sen nuru güneşten iste, güneşten.. belki zuhur eder.

1355. Ev sahibi, acaba ne vakit dışarıya çıkacak diye dünyadaki mürüvvetsiz kişilerin kapısında ne vakte kadar oturup duracaksın?

Yoksulluğu bırakma, rastladığın yolcudan feyz iste de hazineye sahip ol.

İyi kişi de matahını gösterdi, kötü kişi de. Acaba hangisi makbule geçecek dersin?

Aşık bülbül, sen hemen yaşamayı iste, sağlık olsun.. bağ yine yeşerir, gül yine koncalanır!

Bu küçücük yurttan Hafız'ın gafletine şaşılmaz. Meyhaneye giden, kendisini kaybeder, habersiz bir halde geri gelir.

Ber ser-i ānem ki ger zi dest bnrāyed
 Dest be kārī zenem ki gussa derāyed

CLX.

1360 Şarap güneşi, kadeh doğusundan doğunca
sâkinin yanağında binlerce lâleler açar,

Yeşillikten o perçemin kokusu geldi mi
rüzgâr, sümbülün kokusunu gülün başına çalar.

Ayrılık gecesinin hikâyesi, öyle hemencecik
anlatıliverecek bir hikâye değil.. zerresinden
yüzlerce risaleler meydana gelir.

Yüzlerce dert çekilmeden bir nimet elde
edilsin.. yağma mı var? Bunu, baş aşağı
dönmüş feleğin sofrasından umma!

Nuh Peygamber gibi tufan derdine sab-
rın varsa belâ savuşur, bin yıllık murat. niha-
yet elde edilir.

1365. Maksat incisi, çalışmakla ele girmez. Tak-
dire havale etmeksizin buna nail olmayı um-
mak, bir hayalden ibarettir.

Zülfünden esip gelen rüzgâr, Hafız'ın me-
zarına uğrarsa bedeninin toprağından yüz bin-
lerce feryat yücelir.

Çu âftâb-ı mey ez meşrık-ı piyâle berâyed
Zi bāğ-ı 'arız ı sâkî hezâr lâle berâyed

CLXI.

Gönlüm, misket üzümünden çekilmiş şa-
rabı çekerse yeri var. Çünkü zahitlikten de
hayır kokusu gelmiyor, riyadan da!

Bütün âlem halkı, beni aşktan menetse faydasız... yine ben, Tanrı'nın emrini, Tanrı'nın takdirini işlerim.

Kerem feyzinden ümit kesme, kerim olan elbette günahları affeder, âşukları bağışlar!

1370. Gönül, sevgilinin zülfünden bir örgü çözerim ümidine düştü de bu yüzden zikir hal-kasına girdi.

Senin güzelliğin Tanrı vergisi, bu güzellikle bahtın gelin odasına oturmuşsun, gelin bezeyenin bezemesine ne ihtiyacın var!

Yeşillik hoş, hava lâtif, şarap halis.. şimdi hoş oir gönülden başka hiç bir şeye lüzum yok!

Cihan gelini güzeldir ama aklını başına topla... bu açılmadık kız, hiç kimsenin nikâhına girmez.

Sevgiliye latife yollu dedim ki: Ey ay yüzlü, ne olur bir öpücük versen de senin o şeker gibi öpücüğüne gönlü hasta birisi, huzura erse...

1375. Güldü de dedi ki: Hafız, Allah için olsun öpüşünle ayın yüzünü bulaştırma, bunu reva görme!

Eger be bāde-i muşkin keşed dilem şāved
Ki bûy-ı hayr zi zuhd-u riyâ nemiyāyed

CLXII.

Civarından, usanıp seni terkederek giden

kişinin işi ileri gelmez; sonunda utanır, pişman olur.

Yolcu hidayet nuruyle yol alır, sevgiliye varır. Sapıklıkla yola düşerse hiç bir yere varamaz.

Ömrünün sonunda olsun şaraptan, sevgiliden faydalan. Baştan başa boş geçen vakte yazık!

Ey yolunu azıtan gönlün delili, Tanrı için olsun bir yardım et. Garip, yol alamazsa delille gider.

1380. Ayıklık, sarhoşluk, hepsi son nefeste belli olur. Kimse, öbür dünyaya ne halde gideceğini bilmez.

Kılavuzu Tanrı lûtfu olan kervan, şevketle konar, azametle göçer!

Hafız, hikmet çeşmesinden bir kadeh elde etmeye bak. Belki bu suretle gönlünden bilgisizlik nakşı arınır.

Ez ser-i kûy-ı tu her kō be melâlet bireved
Nereved kâreş-u âhır be hacâlet bireved

CLXIII.

Ne mutlu her gördüğünün ardına düşmeyen, her çağırıldığı kapıya habersizce varmayan gönüle.

O şirin dudağa tamah etmemem daha doğru ama sinek nasıl olur da şekere gitmez?

1385. * Gamlar görmüş, kederler geçirmiş olan
gözümün karasını göz yaşıyla yıkamaya kal-
kışma. Yüzünün güzelliği, gözümünden asla git-
mez, buna imkân yok!

Gönül, böylece, abes yerlerde dolaşıp
durma, hercailik etme. Bu huylarla hiç bir
iş göremezsın.

Kendimden daha günahkâr, amel defteri
benden daha siyah kimseyi göremiyorum. Bu
hal ile nasıl olur da gönlümün dumanı, kalem
gibi başımdan tütmez?

Ben sarhoşum; suçumu, yarlıgama ete-
ğiyle ört. Şeriatın yüz suyu, bu kadarcık bir
günahla hemen gidivermez ya!

Yoksulunum ama kemerine ancak altınla,
gümüşle el urulabilecek bir selvi boylunun
havasına düştüm!

1390. Sen, huylarının güzelliği bakımından baş-
ka bir âlemdesin, bana vefa edeceğine dair
söz vermiş, ahdetmişsin, onu da unutmazsın,
değil mi?

Hüthüt tacıyla beni aldatmaya kalkışma,
yoldan çıkarmaya uğraşma. Akdoğan, padi-
şaha benzer, her bayağı avın peşine düşmez.

Şarabı önce Hafız'a sun, fakat bir şartla:
Meclisteki söz, dışarıya sızmasın!

Hoşâ dili ki mudām ez pey i nazar nereved
Beher dereş ki bihānend bihāber nereved

CLXIV.

Baht, sevgilinin ağzından bana bir nişan bile vermemekte.. devlet, gizli sırdan bana bir haber bile duyurmamakta.

Bir öplüş için can verip durmaktayım. Fakat ne bunu alıyor, ne onu veriyor.

1395. Öldüm bu ayrılıktan.. bir türlü o perdeye yol bulamıyorum, oraya varmama imkân yok.. yahut da imkân var, fakat perdecı yol göstermemekte!

Zülfünü seher yeli çekiyor. Şu aşağılık feleğe bak, orada, bana, esen rüzgâr kadar olsun bir değer vermiyor.

Pergel gibi etrafında dönüp dolaşıyorum da devran, nokta gibi etrafına yol vermemekte, muradıma ulaştırmamakta.

Sabırla şeker elde edilir. Edilir ama zamanenin kötülüğüne bak ki bana sabredecek kudret bile vermiyor!

Dedim ki uyuyayım da sevgilinin yüzünü göreyim.. fakat ey Hafız, feryadü figan aman vermiyor, uyuyamıyorum ki!

Baht ez dehân-ı dōst nişānem nemîdehed
Devlet haber zi rāz-ı nihānem nemîdehed

CLXV.

1400. Sofi, şarabı itidal üzere içerse afiyetler olsun. Haddini aşırırsa bu işi unutsun, bu işe yeltenmesin.

Bir yudum şarap vermeye kadir olup da
ihşanda bulunanın eli, maksat, güzelini sarp
dursun.

Pirimiz dedi ki: Takdir kaleminde hata
yoktur. Hataları örten temiz nazarına aferin!

Türklerin padişahı, yabancıların sözünü
dinliyor. Siyavuş'un kanına girdi, bu zulüm-
den utansın!

Gözüm, yüzüne ayna tutanlardan, o güzel
yüzden bir an bile ayrılmıyor. Dudaklarım da
göğsünden, omuzundan öpücükler alsın bari.

1405. Kibrinden bu yoksula bir söz bile söyle-
medi ama canım, o sükût eden fıstığa kurban
olsun!

İnsanlara iltifat eden, hatıralarını hoş tu-
tan sarhoş nergisi, âşıkın kanını kadehe kor
da içerse ballar, şekerler olsun!

Hafız, cihanda senin kulluğunla şöhret
buldu. Kulağı, zülfünün kulluk halkasından
hali kalmasın!

Sōi er bāde beendāze ḥored nūşeş bād
Verne endīşe-i in kār ferāmūşeş bād

CLXVI.

Bu şehirde gönlümüzü alacak bir güzel
yok. Bahtım yâr olursa buradan pılımı pırtımı
alıp gideceğim ben.

Nerde bir sarhoş er ki gönlü yanmış âşık,
keremini görsünde muradını dile getirsin?

1410. Bağcı, sana bakıyorum da görüyorum ki
güzden hiç haberin yok Ah bir gün gülüra-
nanı rüzgâr savuruverirse!

Zaman hırsızı uyumuyor, emin olma. Sa-
na bugün gelip çatmadıysa yarın gelir çatar.

Belki bir nazar sahibi gelir, seyreder diye
heveslenip hayalimde bunca oyunlar düzmek-
te, bunca sanatlar koştuktayım.

Kırk yılda sahip olduğum bilgiyi, fazileti,
korkuyorum, o sarhoş gözler bir anda yağma
ediverecek!

Sihir mucizeyle boy ölçüşemez, emin ol.
Sâmırî, kim oluyor ki yedi beyzaya galebe
çalabilsin?

1415. Şarabın gök renkli kadehi, gönül darlığına
settir; elden bırakma.. yoksa gam seli, seni
siler süpürür,

* Aşk yolu, okçuların pusu kurdukları
yerdir ama bilerek, tedbirlice giden düşman-
dan kurtulur, hasmına galebe eder.

Hafız, can, sevgilinin sarhoş gamzesini
isterse evden başkalarını çıkar, o vakit gelir,
canı da alıp götürür.

Nîst der şeh̄r nigârî ki dil-î mâ bibered
Bahtem er yâr şev̄ed rahtem ezincâ bibered

CLXVII.

Şarap olsun da gizlice içilsin.. bu nede-

mek? Bu, temelsiz bir iş. Rintler safına katıldık gitti, ne olursa olsun!

Gönlümü sıkma, feleği anıp durma. Hiç bir mühendisin fikri, bu ukdeyi çözemedi!

1420. Zamanenin inkılâbına şaşma, felek, bu efsaneden milyonlarcasım hatırlar.

Kadehi edep şartlarına riayetle ele al; çünkü Cemşid'in, Behmen'in ve Kubad'ın kafa taslarından terkip edilmiştir.

Kim bilir ki Kâvus'la Key nereye gittiler? Kim vakıftır ki Cem'in tahtı yel üstünde nasıl yürüdü, nasıl geçip gitti?

Görüyorum, hâlâ lâleler, Ferhad'ın, Şirin'e çektiği hasret yüzünden döktüğü kanlı göz yaşlarından bitiyor.

Lâle, zamanın vefasızlığını anlamış olmalı ki doğdu öldü de şarap kadehini elinden bırakmadı.

1425. Gel gel de bir zaman şarapla harap olalım. Belki bu harabatta bir defineye raslarız.

Musallâ'nın lâtif rüzgârıyla Rûknâbâd ırmağı, bana bir yere gitmek için müsaade etmiyor.

Hafız gibi kadehi hemen ele alma. Ancak kopuz nalesiyle işret et. Çünkü neşeli gönlü, musiki ibrisimine bağlamışlardır.

Şerâb-u 'ayş ı nihan çîst kâr-ı bîbunyâd
Zedim ber şaf-ı rindân herçi bādâbâd

CLXVIII.

Şarap da, gönül derdini hatırmızdan çıkarmasa hadiseler, bizi kökümüzden söküp atacak.

Akıl, sarhoşluğa demir atmasa bu gemiyi şu belâ girdabından kurtarmaya imkân mı var?

1430. Eyvah.. felek, herkesle gizlice ve başka bir tarzda oyun oynadı. Fakat bu hilebaza galip gelen kimse yok:

Yolumuz, karanlıklar diyarına düştü.. nereden bir yol gösteren Hızır? Mahrumiyet ateşi, suyumuzu, selimizi kurutacak.

Zayıf gönlüm, aheste esen hasta seher yeli, canıma can katar, yeniden hayat bulurum ümidiyle çayırılığa, çimenliğe meyletmekte.

Hafız yandı, yakıldı da kimsecikler, halini sevgiliye söylemedi gitti. Allah rızasıyçin rüzgâr, bir haber götürürse götürecektir!

Aşk doktoru benim, şarap sun! Bu macun, gönle huzur verir, yanlış düşünceleri giderir!

Eğer ne bade gam-ı dil zi yâd-ı mâ bibered
Nehîb-i hâdiçe bunyâd-ı mâ zicâ bibered

CLIX.

1435. Güzelliğin daima artıp dursun.. yüzün, her yıl lâle gibi kıpkırmızı olsun!

Başımızdaki aşkının hayali, gün geçtikçe artsın!

Älemdeki bütün güzellerin boyları, senin boyuna karşı eğilsin, bükülsün!

Yeşillikte bitip alabildiğine boy atan selvi, senin elif gibi düzgün boyuna karşı nun gibi eğilsin!

Sana meftun olmayan göz, göz yaşı incileri gibi kana garkolsun!

1440. Gözüm, gönül alıcılıkta türlü türlü sihir-
lere üstat kesilsin!

Nerde bir kabiliyetli gönül varsa gamına düşsün, sabrı, kararı kalmasın!

Aşkından hali olan gönül, vuslatının hal-
kasından çıksın!

Hafız'ın canı olan o lâl dudakların, aş-
ğalık adamların dudaklarından uzak olsun!

Hüsn-i tu hemîşe der fuzun bād
Rüyet heme sâle lâlegun bād

CLXX.

Cemali, her göze güneş kesilsin.. güzel yüzü, güzellikten de daha güzel bir hale gelsin!

1445. Zülfüne bağlanmayan, dilerim Tanrı'dan,
zülfü gibi karmakarışık, altüst olsun!

Älem padişahlarının gönülleri, şahin ka-
nath bir hüma olan zülfünün kanadı altına girsin!

Cemaline âşık olmayan gönül, daima ciğer kanına garkolsun!

Güzelim, gamzen ok atmaya başladı mı hedefi, mecruh gönlüm olsun, o oklar, benim gönlüme gelsin, sancısın!

Şeker gibi lâl dudakların öpücük verirse can damağım, o öpücüklerle şekerlensin!

1450. Her an, sana yeniden yeniye âşık oluyorum, aşkım, her an tazelenip duruyor. Senin de her an güzelliğin artsın!

Hafız, yüzüne candan müştak. Sen de lütfet de müştakların haline bir bak!

Cemâleş âftâb-ı her nazar bād
Zi hūbî rûy-ı hîş-i hūbter bād

CGXXI.

Hatırlansın dostların vuslat günü, anılsın o zamanlar!

Damağım, gam acılığından zehre döndü. Hatıra gelsin şarap içenlere "Afiyetler, şekerler olsun" sesi!

Dostlar, beni anmıyorlar, hatırlarına bile getirmiyorlar. Fakat benden bunlara binlerce selâm!

1455. Bu bağda, bu belâya tutuldum bir kere. Bana hakkı geçenlere Tanrı selâmetler versin!

Gözümde her an yüzlerce ırmak var ama bağcıların Zinderud'u yine hatırımda!

Hafız'ın sırrı, artık söylenmeyip kaldı demektir. Yazıklar olsun.. sırdaşları anıp duruyorum şimdi!

Rûz-ı vaşl-ı dōstdāran yād bād
Yād bād an rûzgāran yād bād

CLXXII.

Rûzgâr, dün gece sefere giden sevgiliyi hatırlattı. Ben de ne olursa olsun artık gönlümü yele vereceğim!

İşim bir yere vardı ki gayri her akşam, parlayan ah ateşini hemdem edinecek, her sabah rûzgârla dertleşeceğim!

1460. Gayretsiz gönlüm, saçlarının büklümünü yurt edineli vatanını anmıyor bile!

Azizlerin, öğütlerinin kadri bugün anlaşıldı. Yarabbi, bize öğüt verenlerin ruhlarını şâdet!

Rûzgâr, bahçede gül koncasının elbise-lerindeki düğmeleri çözerken seni andım da yüreğim kan kesildi.

Zayıf vücudüm elden gitmişti artık... sabah çağında rûzgâr, vuslatından bir koku getirdi de yine can buldum.

Hafız, senin iyi tabiatın, nihayet seni maksadına ulaştırır. Tabiati iyi olan adama canlar feda!

Düş āgehī zi yār-ı sefer-kerde dād bād
Men nīz dil bebād dehem her çi bād bād

CLXXIII.

1465. Ardına düşsem fitneler koparır, aramayıp
otursam kinlenir, küser, oç almaya kalkışır.

Bir yol uğrağında vefakârlık ederek bir
zamancağız peşine düşsem benden yel gibi
kaçar.

Tamaha düşüp bir yarım öpücük istesem
hokka gibi ağzından şeker gibi yüzlerce alay,
yüzlerce lâtife dökülmeye başlar, benimle eğ-
lenmeye koyulur.

Nergis gözlerinden gördüğüm o hile yok
mu? Nice yüz suyunu toprağa döker, nice
adamlar aldatır!

Aşk sahrasının yokuşu da tuzak, inisi de.
Nerde bir arslan yürekli yiğit ki belâdan ka-
çınmasın?

1470. Sen hemen ömürle sabır dile.. oyuncu
felek, bundan daha şaşılacak binlerce oyun
oynar, görürsün!

Hafız, teslim eşiğine baş koy. Çünkü sen
inada kalkıştın mı, felek de inada kalkışır,
onunla başa çıkamaz ki!

Eger revem zi peyeş fitnehâ berengîzd
Ver ez taleb binişinem be kine berhized

CLXXIV.

Yanağına gül ve nesrin rengi veren
Tanrı, bu yoksula da sabır ve karar vermeye
kadirdir.

Saçlarına zulüm öğreten Yaratıcı'nın ke-
remi adalet de öğretir. O saçlar bana lûtufta
da bulunur elbet.

Ben daha gönlünün iradesini Şirin'in du-
dağına verdiği gün Ferhat'tan ümit kesmiş-
tim.

1475. Altın hazinesi yoksa kanaat hazinesi var
ya. Padişahlara onu ihsan eden, yoksullara
da bunu vermiş!

Cihan, görünüşte güzel bir gelin... fakat
o gelini alan, ömrünü nikâh parası olarak
verir!

Bundan böyle elim selvinin eteğinde, ır-
mağın dudağındadır. Hele şimdi, sabah yeli,
ilkbahar müjdesini de vermekte.

Hafız'm gönlü, zamane gamının elinde
kan oldu. Ey Hacı Kivameddin, feryat ayrıl-
lığından!

An ki ruhsar-ı turâ reng-i gul-u nesrin dād
Şabr-u ārām tevāned be men-î miskin dād

CLXXV.

Seher çağında doğu padişahı, bayrağını
dağlara dikince sevgilim, kendisini özleyen,

gelisini umup duran âşıkların kapısını, merhamet eliyle çaldı.

1480. Sabah feleğin muhabbetinin ne olduğunu apaydın anladı da murada erişenlerin gurununa bir hoşça güldü.

Sevgilim, dün gece mecliste raksa kalktı. Zülfünün örgüsünü çözdü, fakat dostların gönlüllerini zülfüne bağladı!

Şarap içen gözleri, ayıkları da şarap meclisine çağırmıştı ya... işte ben, daha o zaman elimi gönlümün kanıyla yıkamış, oldu olanlar demiş, her şeyden ümidimi kesmiştim.

Ona bu ayyarlığı bilmem ki hangi taş yürekli öğretti? Dışarı çıkar çıkmaz ilk işi, geceleri ibadetle meşgul olanların yollarını vurmak oldu!

Yüzüne renk ve letafet vermek için ne canlar feda ettik, ne kanlar yuttuk da o, muradına erişir erişmez can verenlere kastetti, onları kendisinden uzaklaştırdı.

1485. Ben, bu yün hırkayla onu nasıl avlayabilirim, imkân mı var? Öyle bir zırhlı er ki kirpikleri, hançerli erlerin bile yolunu vurmakta!

Padişahın, muvaffakiyet kur'asını çekmesine, devletinin kutluluğuna himmet etmekteyiz. Hafız'ın gönlündeki muradı ver, sana bahtiyarlar falını açtı!

* O mansur padişah, öyle bir kudreti galip padişahlar padişahı, öyle bir din ülkesinin

eridir ki kimseden esirgemediği cömertliği, bahar bulutlarına güler; o, onlardan da vergilidir!

Seher çun husrev-i hâver 'âlem ber kühsâran zed
Be dest-i merhâmet yârem der-i ümmîdvâran zed

CLXXVI.

Güzelliğin, ezelde tecelli edince aşk meydana geldi, bütün âlemi ateşlere yaktı.

Yüzün bir cilve etti, fakat meleklerde aşka kabiliyet görmeyince gayrete geldi, ateşin ta kendisi oldu, insanları tutuşturdu!

1490. Akıl da o şuleden çırag uyandırmak istedi ama şimşeği parladı, cihanı birbirine kattı, akıl mahrum kaldı gitti!

Başkaları huzur ve istirahat kur'asını çektiler, kismetleri buymuş, bizim gamlı gönlümüz de gam ve cefa kur'asını çekti!

Kadri yüce can, çene çukurundaki kuyuya heveslendi de o büküm büküm saçlara yapıştı!

Hafız, neşeli gönlünün neşe ve huzur sebeplerini kalemiyle çizdiği gün, senin aşkınla gadolmak ümidinden de vazgeçti!

Der ezel pertev-i husnet zi tecellî dem zed
'İşk peydâ şud-u âteş be heme 'âlem zed

CLXXII.

Bir güzelim var ki gül gibi yüzünün çevresinde sümbül gibi gölgeliği var.. bahara benzeyen yanağında erguvanın kanıyla yazılmış bir ferman mevcuttur.

1495. Yeni biten sakalı, güneş yüzünü kapladı, örttü. Yarabbi, ebedi bir güzelliği var, ona ebedi ömürler ver!

Âşık olunca maksat incisini buldum dedim. Bu denizin ne kanlar saçan dalgaları varmış, bilmedim!

Gözünden canımı kurtarmaya imkân mı var? Görüp duruyorum, Yayına okunu kurmuş, her bucakta pusuda!

Gözümü, gönül alıcı selvi boyundan mahrum etme. O boyu posu bu kaynağa dik; bak, ne güzel akar suyu var!

Beni terkiye bağlayacaksan Allah aşkına bağla, hemencecik de avla.. vakit geçirme; çünkü bir işi geciktirmede âfetler vardır, sonra maksadına ulaşmak isteyen ziyana düşer!

1500. Zülfünün tuzağını âşıkların gönüllerine yayarken gammaz sabah rüzgârına "Sırrımızı git tut" der.

Ey bülbül, gül, yüzüne gülerse sakın aldanma. Cihanın bütün güzelliğine sahip olsa yine güle inanmak doğru değil!

Tanrı'nın, seni kem gözden saklamasını dilersem bana ayrılık korkusuyla emniyet verme, beni kendinden ayırma.

Başkalarıyle şarap içiyor da bana cefa etmekte. Ey meclis şahnesi, Tanrı hakkıyçin ondan öcümü al benim!

Bahtıma ne özürler getireyim? Hafız'ı öldüren, yayından oku eksik olmayan ve şehri birbirine katan o güzel!

Butî dârem ki gerd-i gul zi sunbul sâye-ban dâred
Behâr-i 'ârizeş hattî beḥûn-ı erḡavan dâred

CLXXVIII.

1505. Gönlümüz, yüzüne hayrandır; çayıra, çimene hiç bir meyli yok. Zaten selvi gibi ayağı bağlı, lâle gibi yüreği daḡlı!

Başımız, kimsenin yayına eğilmez; inziva ehlinin gönlünde dünya yoktur.

Kapkaranlık gece, çöl.. nereye gidebilirim ki? Meḡer senin çıraḡa benzeyen yüzün, yoluma ışık salsın!

Menekşeden ıstıraba düştüm doğrusu.. zülfünden bahsetmekte, ona benzediğini söylemekte. Hele şu aşâḡlık kara köleye bak, başında ne sevdalar var!

Ben ve sabah çaḡındaki mum.. beraberce şöyle desek yeri var: Yandık yakıldık da sevgilimiz bize ehemmiyet bile vermiyor.

1510. * Bu yeşillikte kış bulutu gibi ağlasam yaraşır; bülbülün neşe yuvasına bak, kuzgunlara yurt olmuş.

Hafız'ın dertli gönlü, aşk dersi sevdasında.. hatırında ne seyir var, ne bağ, bahçe havası.

Bahçeye gel de taht üstünde oturan güle bak. Lâle de eline bir kadeh almış, âdeta padişah nedimine benziyor.

Dil-i mâ be devr-i rûyet zi çemen ferâğ dâred
Ki çu sevr pâ-y-bendest-u çu lâle dâğ dâred

CLXXIX.

Vefakâr âşıkların hatırına riayet edenleri Tanrı, her hususta, herhalde belâlardan korur.

Sevgilinin, ahdını bozmamasını diler sen dikkat et, senden sevgi bağını çözmesin.

1515. Sevgilinin sözünü ancak sevgiliye söylerim. Çünkü âşına sözüne âşına olan riayet eder.

* Günün öyle geçsin, öyle yaşa ki ayağın sürçerse melek bile iki elini açsın da sana dua etsin.

Ey seher yeli, eğer sevgilinin zülfüne uğrar da orada gönlü görürsen lûtfet, de ki: Yerini bırakmasın, oradan hiç bir yere kıpırdamasın.

* Gönlümü hoş tut dedim. Ne dedi, bilir misin? Kulun elinden ne gelir? Tanrı hoş tutsun!

* Sevgi sohbetiyle vefayı terketmeyen sevgiliye başım da feda olsun, malım da.. canım da kurban olsun, gönlüm de!

1520. Geçtiğin yolun tozu nerde ki Hafız, sabah yelinden yadigâr diye alsın, saklasın!

Her an ki cānib-i ehl-î vefā nighē dāred
Hudāş der heme hāl ez belā nighē dāred

CLXXX.

Can, yüzünü görmezse cihana meyletmez, dünyayı istemez. Sevgilisi olmayanın canı da yoktur!

Hiç kimsede o sevgilinin nişanesini görmedim. Ya benim haberim yok, ya sevgilinin nişanesi!

Bu yolda her çiğ tanesi yüzlerce ateş denizi. Fakat ne yazık ki bu muammayı anlatmak, söylemek de mümkün değil!

Feragat konağım bırakmaya imkân yok. Kervan başı, dur. Zaten bu yolun ucu, sonu yok ki!

1525. ** Pek öyle bir zevki yok sevgilisiz yaşamının.. sevgilisiz yaşamının pek öyle bir zevki yok!

Beli bükülmüş çenk seni işrete çağırmakta. Kabul et, ihtiyarların nasihatı, sana hiç bir ziyan vermez.

Karun hazinesini zaman, yele verdi. Bu ahvali, gönüle gizlice söyle de o da altını saklamasın.

* Gönül, rintlik usulünü muhtesipten öğ-

ren. Sarhoş ama bak, kimse onu sarhoş sanmıyor.

* Engel mum bile olsa yine ondan sırlarım gizle. Çünkü o başı kesilmiş mumun dili pek değil:

1530. Dünyada kimsenin Hafız gibi kulu yok..
çünkü dünyada kimsenin senin gibi padişahı yok!

Can bî cemāl-i rüyet meyl-i cihan nedāred
Her kes ki in nedāred hâkka ki an nedāred

CLXXXI.

Her kaşı, gözü, yanı, beli olan güzel değildir. Sen, alımı olanın yüzüne kul ol!

Huriyle perinin şivesi de lâtıftır ama asıl güzellik, adını söylemek istemediğim sevgilimdeki güzellik.

Ey güler gül, benim gözümün kaynağını bul. Gelirsin diye bak, ne hoş sular akmakta!

Eğri kaşların, ok atıcılıkta kimin elinde yay varsa aldı.

1535. Senden güzellik topunu kim kapabilir? O sahada güneş bile dizgini elinde, ihtiyarına malik bir suvari değil!

Sence makbul olalı sözüm gönüllere tesir eder oldu. Evet, evet.. aşk sözünde başka bir tesir, başka bir alâmet vardır.

Aşk yolunda kimse, yakıynen sırta mah-

rem olamadı. Herkes, fikrince bir vehme kapıldı, bir şüpheyeye düştü.

Harabatta oturanlara kerametten dem vurma. Her sözün bir vakti var, her nüktenin bir yeri!

* Akıllı, bir kuş, sonunda gözü olan bir baharın çimenliğinde otağ kurmaz!

1540. Davacıya de ki: Hafız'a nükte satma, bizim kalemimizin de dili var, sözü var!

Şāhed an nist ki mūyī vu miyānī dāred
Bende-ī tal'at-ı ō bāş ki ānī dāred

CLXXXII.

Yüzünün aydınlığı ayda bile yok. Sana nispetle gül, bir ot letafetini bile haiz değildi.

Can konağım, kaşının ucu... padişahın bile bundan güzel bir bucağı yok.

* Hele bir bak da gör, gönlümün dumanı yüzüne neler edecek? Bilirsin ya, aynanın aha tahammülü yok.

* Nergisin küstahhğına bak, sana karşı açıldı. O yırık gözlü, edebe riayet etmiyor ki!

1545. Gördüm, o kara yürekli gözün, âşınaya hiç bakmamakta.

Ey harabat müridi, hanikahı olmayan şeyhin neşesi şerefine bana o koca kadehi sun!

Kan iç de sükût et. Çünkü o nazik gönül, medet isteyenlerin ahına, feryadına tahammül etmiyor.

Zülfünün zulmünü çeken sade ben değilim ki. O zenci hâkimin dağı, kimin yüreğinde yok?

Bu kapıya yol bulamayan kişiye de ki: Yürü, elini, bileğini ciğer kanıyla yıka da gel!

1550. Hafız, sana secde ettiyse ayıplama. Ey put gibi güzel sevgili, aşk kâfirinin günahı yoktur ki:

Rüşeni-î tal'at-ı tu mäh nedâred
Pîş-i tu gul revnağ-ı kiyâh nedâred

CLXXXIII.

Dostluk ağacını dik de gönlündeki maksat, meyvalansın, düşmanlık fidanını sök. O fidan, sayısız zahmetler meydana getirir.

Mademki meyhaneye konuksun, rintleri ağırla, onlara hürmet et. Çünkü bu sarhoşluktan ayıldın mı baş ağrısına uğrar, musibetlere düşersin.

Sohbet gecesini ganimet bil. Çünkü zamanımızdan sonra felek çok döner... nice geceler, nice gündüzler gelip geçer!

Yarabbi, Leylâ'nın devesini çeken ve ay beşiğini bile hükmünde tutan devecinin gönlüne bir ilham ver de Mecnun'a da bir uğraşın!

1555. Gönül, sen ömrün baharını iste. Yoksa bu yeşillik, her yıl nesrin gibi yüzlerce gül yetiştirir, bülbül gibi binlerce âşık meydana çıkarır!

Yaralı gönlüm, zülfünde karar kıldı, oraya bağlandı. Tanrı için olsun, tatlı dudağına emret de onu tez bir karara kosun, zülfün gibi kararsız ve perişan bırakmasın.

Hafız, ihtiyarlık çağında Tanrı'dan bir kere daha bu bağda bir ırmak kıyısında oturmak, bu selviyi kucaklamak istiyor,

** Gönül, yüzlerce batmanlık gam yükü yüklenmişsin, fakat taşıyamıyorsun. Yürü, birer batman, birer batman yüklen de taşı bari!

Dıraht-ı dōstî binşan ki kām-ı dil bebār âred
Nihāl-î duşmenî berken ki renc-î bîşumar âred

CLXXXIV.

Sazı bir perdeden çal ki o nağmeyle ah etmek imkânı bulunsun. Öyle bir şüir oku ki o şüirle koca şarap kadehi çekilebilsin!

1560. Sevgilinin kapısına baş koymak imkânı ele geçerse yücelik gülbangini göklere salmak mümkün.

Bükülmüş boyumuz, sana ehemmiyetsiz görünüyor ama düşmanların gözüne, bu yayla ok atılabilir.

Âşıklık sırları hanikaha sığmaz. Mugların kadehi yine muglarla içilebilir.

Yoksulda padişah sarayının eşyası ne gezer? Bizim ancak ateşlere atılabilecek bir eski hırkamız var!

Nazar ehli, iki âlemi de bir bakışta oynar, kaybeder; iki cihandan da bir anda geçer. Buna aşk derler. Burada ilk ortaya konulan şey, can nakdidir.

1565. Sevgilinin vuslatı devleti, bir kapı açmak diliyorsa bu hayalle şimdiden eşğine başlar koyalım.

Aşk; gençlik, rintlik... bu üçü murat ve maksat mecmuasıdır. Bunlar, kimde varsa o adam, muradına erişmiştir. Manalar bir araya geldi mi beyan topunu çelmek mümkündür.

Zülfün, selâmet yolunu kesti... fakat şaşı-lacak şey değil ki. Yol kesici, sen olduktan sonra yüzlerce kervan soyulabilir.

Hafız, Kur'an hakkıyçin rıyayı bırak. Belki ihlâs sahipleriyle devlet topunu vurur, kutlu-luğa erişirsin.

Râhî bizen ki âhî bersâz-ı an levankerd
Şî'ri bihan ki bâ ô rıf -ı giran tevankerd

CLXXXV.

Bir anı bile gamla geçirmek, bütün cihan saltanatına değmez. Hırkamızı şaraba sat

(gamdan kurtulalım); zaten bundan daha iyi bir pahası da bulunamaz ki

1570. Takva seccadesi ne acayip bir seccade. Şarap satanların mahallesinde onu bir kadeh şaraba bile almıyorlar; bir kadeh şaraba bile değmiyor!

Rakip, bu kapıdan yüz çevir diye bana serzenişlerde bulundu... başımıza neler geldi, ki onun sevgilinin kapısındaki toprak kadar bile değeri kalmamış!

Padışahlık tacının heybetinde can korkusu gizli. Alımlı bir külâh ama baş vermeye değmez ki!

Kâr kazanma sevdasıyla denizin derdini çekmek, önce kolay göründü. Fakat yanılgım; bu tufan, yüzlerce inciye bile değmez.

Hafız gibi kanaat sahibi olmaya çalış. Alçak dünyadan vazgeç. Çünkü alçaklara bir arpa kadar bile minnet etmek, iki yüz batman altına değmez.

1575. Sevgili, yüzünü, sana iştiyak çekenlerden gizlersen daha hoş olur. Çünkü bütün âlemi zaptetmek sevinci, bir ordunun derdini çekmeye değmez ki.

Demî bâ gam be ser burden cihan yekser nemîerzed
Be mey bifrûş delğ-i mâ bezin bihter nemîerzed

CLXXXVI.

Kim, senin güzel kokunu sabah rüzgârın-

dan işittiyse âşina bir dosttan âşina bir söz
işitmiş demektir.

Gönlümün sende hakkı vardı. Cam orta-
ğından hiç de lâıyk olmayan söz duyması ya-
raşmazdı doğrusu!

Yarabbi, sırra mahrem nerde ki bir za-
mancık gönül ne dedi, neler işitti, anlatayım.

Ey güzellik padişahı. Yoksula da bir bak,
yoksulu da bir gör ki bu kulak, nice şah ve
yoksul hikâyesi işitmıştır!

1580. Canımı, misk kokulu şarapla tedavi edi-
yor, hoş bir hale getiriyorum. Çünkü ibadet
yurdunda hırka giymiş sofiden riya kokusu
duymuş bunalmıştı.

Şarabı hırka altında gizlice sade bugün
içmiyorduk ki. Meyhane piri, bu macerayı
yüzlerce defa işitti.

Çenk sesiyle şarap içişimiz bugüne mah-
sus değil. Felek kubbesi, bunu duyalı nice
zaman oldu.

Ârif yolcu, Tanrı sırrını kimseciklere söy-
lemedi. Böyle olduğu halde şaşıyorum, şarap
satan bunu nereden duydu?

Sâki gel... aşk yüksek sesle seslenmekte,
hikâyemizi söyleyen de yine o hikâyeyi biz-
den duymuştur.

1585. Civarından mahrum oldum da ne oldu?
Zemane gülşeninden kim vefa kokusu almış-
tır ki?

Hakimin nasihatı, doğrunun, hayrın ta
kendisi... onu kabul edene ne mutlu!

Hafız, vazifen ancak dua etmek... duydu mu, duymadı mı diye kayıtlanma!

Büy-i hoş-i tu her ki zi bād-ı şabā şinîd
Ez yâr-ı âşinā suhan-i âşinā şinîd

CLXXXVII.

O kutsî kuş, yine kapımdan girerse geçmiş ömrüm, bu ihtiyarlıkta bile geri gelir, gençleşirim.

Ümidim var; bu yağmur gibi göz yaşlarım tesir eder de gözümden kaybolan devlet şimşegi tekrar çıkar.

1590. O yüce sevgilinin ayaklarına saçmayayım da ne yapayım? Can incisi, bundan başka ne işe yarar ki?

Tanrı'dan dilerim, ayağının bastığı toprak, başımın tacı olan sevgili yine gelse, yine başıma o devlet tacı konar!

Sefere giden yeni ayımı tekrar görürsem kutluluk damına çıkar da yeni devlete ulaşanların davulunu çalarım!

** Ardından gitmek istiyorum, aziz dostlara bir gün gelip ulaşamazsam bile haberim olsun gelir ya!

Çenk sesiyle tatlı sabah uykusu mani oluyor herhalde. Yoksa şehir çağlarındaki ahımı duysa elbette gelirdi!

1595. Ay yüzlü padişahımın cemalini arzuladım..

Hafız, bir himmet et, selâmetle yine kapımdan girsin!

Eger an ĩair-i kudsi zi derem bâz âyed
‘Ömr-i bigzeşte bepîrâne serem bâz âyed

CLXXXVIII.

Gönül, müjde... öyle bir Mesih nefesli gelmekte ki güzel nefeslerinden birinin kokusu duyulmakta.

Ayrılık derdinden ağlama... dün gece fala baktım, bir feryada erişen geliyor.

Eymen vadisinin ateşine sevinen yalnız ben değilim. Musâ bile oraya bir parçacık ateş almak ümidiyle geliyordu.

Hiç bir kimse yok ki civarında bir işi olmasın. Oraya herkes bir hevesle gelmekte.

1600. Sevgilinin konağı nerde? Kimse bilmedi gitti. Şu kadar var ki bir çan sesidir, duyulmakta.

* Bir yudum şarap sun. Herkes; kerem erbabının meyhanesine bir şey istemek için gelir.

Sevgili, gam hastasının halini sormaya meylederse de ki: Henüz bir nefestir gelmekte.. işte o kadar!

Bu bağın bülbülünün halini sorun. Bir kafesten gelen bir feryat duyuyorum, galiba tutulmuş, kafese girmiş!

Dostlar, sevgili, Hafız'ın gönlünü avlamak istiyor ha. Hiç bir büyük doğan bir sineği avlamaya gelir mi? [*]

Mujde ey dil ki mesihā nefesī miyāyed
Ki ez enfās-ı hoşş bûy-ı kesi miyāyed

CLXXXIX.

1605. Müjde geldi: Bahar oldu, çimenler bitti. Elimize bir para düşerse güle, şaraba harcamak gerek.

Kuşlar ötüsmeye başladılar, şarap badyası nerde? Bülbül şakımaya koyuldu, gülün nikabını kim açtı ki?

Sâkinin işvesi, gönlümü öyle bır alış aldı ki artık, ondan başka hiç bir kimseyle konuşmaya mecalim yok.

Ben, bu gül gibi şaraplara bulanmış hırkayı yakacağım artık. Şarap satan ihtiyar, bir yudumcuk şaraba bile almıyor.

** Yoldaş, aşk yolunun şaşılacak şeyleri çoktur. Bu çöldeki ceylândan erkek arslan bile korkup önüne katılarak kaçmıştır!

1610. ** Aşk yurduna varmak için delilsiz adım atma. Bu yolda rehbersiz yürüyen kayboldu gitti.

[*] Bu gazel, Halhâlî'de şüpheliler arasındadır: S. 25, gazel 18. Halhuki en eski divan olan Ayasofya nüshasında D harfinin 153 üncü gazelidir.

Dertten şikâyet etme... edep yolunda zahmet çekmeyen rahata kavuşmaz.

Güzellerin elmaya benzeyen yanaklarını ısırmayan kişi, cennet meyvalarından ne zevk alır ki?

Ey harem yolunun delili, Allah hakkiyçin bir medet. Aşk çölünün ne ucu var, ne bucağı!

Hafız, dilek bağından bir gül bile dere-medi. Yoksa buralara mürüvvet rüzgârı esmedi mi ki?

Resîd mujde ki âmed behâr-u sebze demîd
Vazîfe ger biresed maşrifeş gulest-u nebîd

CXC.

615. Korkuyorum, bu gama sabr edemeyip ağlıyoruz; göz yaşlarımız, perdemizi yırtacak, gizlediğimiz sır, âlemlere yayılacak, dillere destan olacak!

Sabırla taş, lâl olur derler. Doğru, doğru ama ciğer kanıyla olur!

Her yana dua okları attım... belki bir tanesi olsun hedefe varır!

Meyhaneye ağlayarak, medet isteyerek gidceğim. Belki orada gamdan kurtulurum!

Ey can, halimizi sevgiliye söyle. Ama sabah rüzgârına duyurma, gizli söyle.

1620. Rakibin gururuna şaşıyorum, hatta canım bile sıkılıyor. Yarabbi, dilenci itibar sahibi olmasın, yüce mesnetlere ulaşmasın!

De ki: Senin sevginin kimyasıyla toprak, altına döndü. Evet lûtfunuzun bereketiyle toprak, altın kesilir;

Birisinin nazar sahiplerince makbul olması için onda güzellikten başka daha çok şeyler bulunması lâzım;

Senin yüce selviye benzeyen bağında öyle bir serkeşlik var ki... başlar o eşğin kapısına toprak olsun;

Hafız, sevgilinin misk gibi saçları elindeyken sus... Yoksa seher yeli haber alırsa görürsün.

Tersem ki eşk der ğam-ı mā perde derşevd
Vin rāz ser bemîhr be'âlem semer şevd

CXCI.

1625. Bahçeden bir meyva koparsam... çırağınla ayağımın basacağı yeri görsem ne olur ki?

Yarabbi, o yüce selvinin gölgesinde bu yanık âşık, bir an otursa ne çıkar ki?

Ey eserleri kutlu Süleyman mührü, aksın, yüzük kaşına vursa ne var?

Şehirdeki vaiz, padişahla şahnenin sevgisini ihtiyar etti. Ben de bir güzelin sevgisini seçersem ayıp mı?

Aklım başımdan gitti. Eğer şarap dediğin buyusa ben önceden gördüm. Daha dinin bağına da neler gelecek, neler?

1630. Değerli ömrüm sevgiliyle şaraba harcoldu gitti. Bakalım... sevgiliden başıma neler gelecek, şarap beni ne hallere sokacak?

Vezir, âşıklığımı duydu da hiç bir şey demedi, tınmadı bile. Hafız da ne halde olduğumu bilirse ne çıkar ki?

Ger men ez bāğ-ı tu yek medve biçinem çi şeved
Pîş-i pâyî beçerāğ-ı tu bibinem çi şeved

CXCIL.

Hastalar seni istiyor, fakat kudretleri yok ki... sen de onlara zulüm edersen bu iş, mü-rüvvete lâayık değildir.

Biz senden cefa görmedik... zaten sen de yol erlerinin mezhebinde olmayan şeyi beğenmez, yapmazsın ki.

Kör olsun o göz ki aşka düşmemiştir, ağlamaktan suyu bitmemektedir. Kararsın o gönül ki sevgi çırağından mahrumdur:

1635. Devleti, devlet kuşundan, onun gölgesinden dile. Ne gezer kuzgunla çaylakta devlet kanadı?

Meyhaneden himmet istediğimi ayıplama. Şeyhimiz dedi ki: İbadet yurdunda himmet yoktur.

Temizlik olmadıktan sonra Kâbe de bir, puthane de; bir yurтта temizlik yok mu, hayrı yok orasının;

Hafız, bilgiye, edebe çalış. Edebi olmayan, padişah meclisindeki sohbete lâayk değildir.

Hastegānrā çu taleb bāşed-u kuvvet nebuved
Er tu bīdād kunī şarţ-ı muruvvet nebuved

CXCIII.

Dedim ki: Sevgili, senin derdine düştüm, dertliyim. Dedi ki: derdin bir gün nihayete erer. Dedim ki: Bana ay ol, beni ışıktandır. Dedi ki: Talihin varsa pekâlâ:

1640. Dedim ki: Merhametlilerden vefa âdetini öğren. Dedi ki: Güzeller pek az vefakâr olurlar.

Dedim ki: Hayaline göz yumacağım, gön-lüme, hayalini getirmeyeceğim. Dedi ki: Hayalim geceleri yürür, başka yoldan girer:

Dedim ki: Zülfünün kokusu âlem içinde yolumu kaybettirdi. Dedi ki: Bilirsen sana yol gösteren yine odur:

Dedim ki: Seher yelinden gelen hava ne güzel hava. Dedi ki: Sevgilinin civarından gelen rüzgâr ne kutlu rüzgâr:

Dedim ki: Lâl dudağım öpme arzusu beni öldürdü. Dedi ki: Sen kulluk et, sevgili elbette kulunu görür, gözetir.

1645. * Dedim ki: Merhametli gönlün, benimle ne vakit uzlaşacak? Dedi ki: Vakti gelinceye kadar bunu kimseye söyleme sakın.

Dedim ki: Gördün ya, işret zamanı sona erdi. Dedi ki: Sus Hafız, bu derdin de sonu gelecek elbet.

Guftem ğam-ı tu dârem guftâ ğamet serâyed
Guftem ki mâh-ı men şov gultâ eger berâyed

CXCIV.

Hicran gündüzüyle sevgilinin ayrılık gecesi sona erdi. Fala baktım, yıldız muvafık düştü; iş sona vardı.

Güz mevsiminin o nazlanışı, o zulmü, bahar rüzgârının kudumiyle nihayete erdi.

Şükürler olsun Tanrı'ya gül, ikbal külâhını gösterdi. Kış rüzgârının kibri, dikenin ululuğu bitti.

1650. Ümit sabahı, gayip perdesinin ardına gizlenmiş, itikâfa çekilmişti. Ona de ki: Gel artık karanlık gece sona erdi.

Uzun gecelerde o perişanlık, o gönül derdi... Hepsi, sevgilinin saçları sayesinde bitti gitti.

Sevgilinin devleti sayesinde dert hikâyesi bitti ya... Fakat ben hâlâ zamanenin 'vefasızlığı yüzünden inanamıyorum buna.

Sâki, lûtuflar ettin... Kadehin şarapla dol-sun, senin tedbirinle sersemlikten kurtuldum.

Kimse Hafız'ı hesaba almaz amma şükürler olsun, o sonsuz, hesapsız mihnetler gelip geçti artık.

Rûz-ı hicran-u şeb-i fîkât-ı yâr âhır şud
Zedem in fâl-u guzeşt ahter-u kâr âhır şud

CXCv.

1655. Kimsede dostluk eseri görmüyorum. Dostlar ne oldular? Dostluk ne zaman bitti, sevenler nerde kaldılar?

Abıhayat bulandı; kademi kutlu Hızır nerde? Gül dalından kan damlamakta, ne oldu bahar rüzgârları?

Hiç kimse, bir dostda dostluk hukukunu güdüyor dememekte; hukuk gözetenler ne hale düştüler, sevgililer ne oldular ki?

Bu diyarda şehriyarlar vardı; bu diyar, merhametli, muhabbetli kişilerin yurduydı. Merhamet ne vakit sona erdi, şehriyarlar ne oldular?

Yıllardır mürüvvet madeninden bir lâl bile meydana gelmemekte. Ne oldu güneşin ziyasına; ne oldu yelin, yağmurun geyretine?

1660. Kerem ve muvaffakiyet topunu ortaya attılar da kimse meydana çıkmıyor. Nereye gitti o süvariler?

Yüz binlerce gül açıldı, bir bülbül sesi bile yükselmiyor. Bülbüller neye uğradılar, ne haldeler?

Zühre hoş bir nağme çalmamakta, çengi mi yandı ki? Kimsede sarhoşluk zevki yok, ne oldu şarap içenlere?

Hafız, tanrı sırrını kimse bilmez. Sus devir ne halde, zeman ne oldu diye kime soruyorsun ki?

Dōstī der kes nemibīnīm yāranrā çī şud
Dōstī key āhır āmed dōstdāranrā çī şud

CXCVI.

Seher yelinin nefesi miskler saçacak... ihtiyar âlem, yeni baştan gençleşecek.

1663. Erguvan, akik renkli kadehi yasemine sunacak. Nergis şakayıkı seyredecek.

Bülbül, ayrılık derdinden bu zulmü çekti ya... artık ta gülün otağına kadar naralar atarak gidecek.

Mesçitten çıkıp meyhaneye gittiysem hoş gör. Vaız uzun sürdü, baktım, zaman geçecek!

Gönül, bugünün işretini yarına bırakırsan yarın sağ kalacağına kim kefil oluyor ki?

Şaban ayında kadehi elden bırakma. Çünkü bu güneş ta ramazan bayramı gecesine kadar gözlerden gizlenecek.

1670. Gül, pek azizdir... sohbetini fırsat bilin. Bağa bu yoldan geldi, o yoldan gidiverecek.

* Çalgıcı, mahrem bir meclis... gazel oku, çalgı çal. Ne vakte kadar böyle oldu, şöyle olacak deyip durursun?

Hafız, varlık ülkesine senin için geldi. Bir ayak at da vedana gel, çünkü nerdeyse gidecek!

Nefes-i bād-ı şabā mūşk-feşan hahedşud
 'Ālem-î pîr digər bāre cuvan hāhedşud

CXCVII.

Bir yıldız parladı, meclise ay kesildi. Bizim ürkmüş, kaçmış gönlümüze yoldaş oldu.

Güzelim, mektebe gitmediği, yazı yazmadığı halde göz ucuyle yüzlerce müderrise ders öğretmekte!

1675. Onun kokusuyla hasta âşıkların gönülleri, sabah rüzgârı gibi nesrinin yanağıyla nergisin gözüne feda oldu gitti:

Sevgili, beni bugün garipler meclisinin baş köşesine oturttu. Şehir yoksuluna bak, meclise bey kesildi:

Sevgi neşe yurdu, artık mamur olur. Çünkü sevgilimin kemere benzeyen kaşları, oraya mühendis oldu:

Allah için olsun dudağındaki şarap sızıntısını sil. Kiminle içti acaba diye hatırıma binlerce vesvese gelmekte.

İşven, âşıklara öyle bir şarap içirdi ki bilgi hayırsız bir hale geldi, akıl duygusuz:

1680. * Dostlar meyhane yolundan dizgin çevirdiler, neden mi? Çünkü Hafız, bu yola gitti de müflis oldu.

Hafız, Sultan Ebülfevâris'in meclisinde bir yudum şarap içti de Hızır'ın Abıhayatına da nail oldu, İskender'in kadehine de!

Şiirim, altın gibi pek değerli.. evet, devletlilere makbul oluşu, bu bakıra kimya tesirini gösterdi.

Sitārei bidiraḥşīd-u māh-ı meclis şud
Dil-î remīde-i mārā refik-u mūnis şud

CXCVIII.

Halvette oturmakta olan Hafız, dün gece meyhaneye geldi. Ahdü peymanından vazgeçti, kadeh sevdasına düştü.

* Dün sürahiye, kadehi kıran deli sofi, yine bir yudumcuk şarapla uslandı, akıllandı.

1685. Güzelim gençlik çağı, dün gece rüyada göründü de yine bu kocalık halinde bizi aşka düşürdü, divane etti.

Din yolunu vuran mugbece geçerken gönül, o âşınanın ardına düştü, herkese bigâne oldu.

Gülün yanağındaki ateş bülbülün harmanını yaktı. Mumun gülümseyen çehresi pervaneye âfet kesildi.

Gece gündüz ağlamam, Tanrı'ya şükrolsun, zayi olmadı. Yağmurlarımızın katrası tek bir inci haline geldi.

Sâkinin gözleri afsun âyeti okudu. Evrat halkamız efsane meclisi oldu.

1690. Şimdi Hafız'ın konağı, artık padişah otağıdır. Gönül sevgiliye gitti, can da cananına ulaştı.

Hâfız-ı halvet-nişîn dūş berneyhâne şud
Ezser-i peyman bireft bâser-i peyman şud

CXCLX.

Kara gözlü güzellerin sevdasından geç-
meme imkân yok. Bu, Tanrı'nın takdiri... baş-
ka türlü olması mümkün değil.

Rakip öyle işler yaptı, bizi öyle incitti ki,
uzlaşmaya yer bırakmadı. Onca seher çağla-
rında uyanık âşıkların ahları göke çıkmaz mı
ki?

Ezel günü, bize rinklikten başka bir şey
takdir etmediler. O zaman takdir edilenden
fazla bir şey olacak değil ya!

Muhtesib, Allah için olsun, bizi def ve ney
feryadına bağışla. Şeriat sazi, bu efsaneden
kanunsuz bir hale girmez.

1695. Lâl renkli şarap, emin bir yer, merhametli
sevgili de sâkilik etmekte, gönül, işin şimdi
düzelmezse ne vakit düzelecek?

Kudretim, ancak şuna yetiştir: Gizlice
aşkıyla uğraşıp durayım. Kucaklamak, öpmek
ve sevmekten bahse hacet bile yok.. zaten
bunlara imkân yok ki.

Ey göz, Hafız'ın göğsü levhinden gam
nakşının rengi yıkamakla çıkmaz zaten.

Merâ mihr-i siyeh-çeşman zi ser bîruu nehâ-
hedşud
Kazâ-yı âsmānest in-u diğergun nehâhedşud

CC.

Gönül işi başa varsın diye canım eridi,
fakat imkânsız.. bu ham istek için yandık,
yakıldık, fakat bir türlü olmadı.

Eyvah, maksat definesini elde etmek için
gamlara düştüm, cihanda haraboldum da yine
bulamadım:

1700. Yazıklar olsun.. huzur bucağını aradım,
bulmak için dilenci oldum, nice ululara baş
urdum.. bulamadım gitti!

. Bir gece lâtife yollu "Meclisine baş ola-
yım" dedi. Kendi isteğimle ona adî bir köle
oldum da o, yine meclise gelmedi, yine efen-
dilik etmedi!

Rintlerle düşüp kalkacağım diye adım
rintlikle, sarhoşlukla âleme yayıldı ama rin-
dolamadım gitti.

* Gönül güvercini çırpınıp dursa lâyıktır.
Yolunda sevgilinin büklüm büklüm saçlarının
tuzakını gördü de gidip tutulmadı!

Sarhoşlukla o lâl dudakları öpmek heve-
sine düştüm. Bu hevesle kadeh gibi, gönlüme
ne kadar döküldü de yine müyesser olmadı.

1705. Aşk mahallesine delilsiz ayak atma. Ben
delilsiz gitmek için neler yaptım da yine gide-
medim.

Hafız, düşünceye dalıp o güzeli râm et-
mek için binlerce fikir kurdu.. fakat imkân
yok.

Gudāht can ki şevved kār-ı dil temām neşud
Bisūhtim derin ārzūy-ı hām neşud

CCI.

Bu kocalıkta ihtiyar başıma bır genç sev-
dasıdır düştü. Gönlümde gizlediğim sır açığa
çıktı.

Gönül kuşum, nazar yolundan uçtu, ha-
valandı. Ey göz, bir bak, acaba kimin tuza-
ğına düştü ki?

Eyvah, o kara gözlü, misk kokulu ahı
yüzünden ciğerime nafe gibi nice gönül kan-
ları damladı!

1710. Seher yelinin eline düşen miskler, hep
civarındaki topraklara uğradığından.

Sevgili, kirpiklerin cihanı zapteden kılıcını
çektı mi nice gönlü uyanık şehitler, birbirinin
üstüne düşmekte, birbirinin üstüne yığılmakta!

Çok tecrübe ettik: Her işin karşılığını ve-
ren bu ibadet yurdunda kim dertlilerle uğra-
şır, onları incitirse nihayet yıkılır, helâk olur
gider.

Kara taş, can verse bile yine lâl olamaz.
Ne yapsın? Yaratılışı kötü bir kere.

Hafız'ın elini, güzellerin zülfü tutmuş, gö-
türüp dururken ne şaşılacak şey ki şimdi te-
pesi üstü yıkıla kaldı!

Pirāne serem 'ışk-ı cuvānî beser uftād
Van rāz-ki der dil binuhuftem beder uftād

CCII.

1715. Yüzün, kadeh aynasına aksedeli ârif, şarabın gülmesine kapıldı da ham tamaha düştü.

Yüzünün güzelliği, aynada bir kere cilvelenir cilvelenmez bütün bu nakışlar, bu suretler, evham aynasında zuhur ediverdi!

Şu şarabın aksi, görünen şu güzellikler, şu suretler yok mu.. sâkinin yüzünün kadehe bir aksinden meydana gelme!

Aşk gayreti, bütün ileri gelenlerin dilini kesti, hepsi sükûta vardılar.. öyle olduğu halde sevgilinin gamına ait sır, bilmem ki nerden halkın ağzına düştü?

Ben, mesçitten meyhaneye kendiliğimden düşmedim ya.. bu iş, ezelden takdir edilmiş, ezelden nasibim buymuş!

1720. Bu dönen âlemin dairesine düşen kişi, pergel gibi devrana uymasın da ne yapsın?

Sevgilinin gam kılıcına oynaya oynaya gitmek gerek. Çünkü onun şehidi olanın çok güzel, çok hayırlı bir akibeti vardır.

Gönül, çene çukurundan çıktı, zülfünün bükümüne asıldı. Ah, kuyudan kurtuldu da tuzağa düştü!

Hocam, beni artık ibadet yurdunda göremezsin. İşimiz sâkinin yüzüyle kadehin dudaklarına kaldı!

Sofilerin hepsi şarap içer, hepsi güzel sever. Fakat ne yapalım ki aralarında yalnız yüreği yanık Hafız'ın adı kötüye çıktı!

‘Aks-i rûy-î tu çu der âyine-i cām uftād
 Ârif ez hânde-i mey der tîma‘-ı hām uftād

CCIII.

4725. Gül, hoş geldi, safalar getirdi. Bu mevsimde elimde kadehten başka bir şey olmasın. Bundan daha hoş bir iş olamaz.

Gönül hoşluğunu elde et, gönül hoşluğunu.. sedefte daima inci olmaz ki.

Bu mevsimi ganimet bil de gül bahçesinde şarap içmeye bak. Gül, öbür haftaya kalmaz, bu mevsim çabucak geçer!

Ey altınlarla bezenmiş kadehi lâl şarapla dolduran, onu altını olmayana sun!

Ey şeyh, gel, bizim meyhanemizden cennette bile bulunmayan şarabı iç!

4730. Bizimle ders arkadaşısıysan şu sayfaları yıka, sil. Aşk bilgisi deftere sığmaz!

Bu sözü benden duy: Öyle bir güzele gönül ver ki güzelliği süsle, bezenmekle olmasın.

Yarabbi, bana sersemlik vermeyen bir şarap sun.. onu içeyim ve hiç başım ağrımasın.

Ancak yaratılışında hiç bir letafet olmayan kişi, Hafız'ın şiirinde hata bulur, beğenmez.

Ben, candan Sultan Üveys'in kuluyum. O, isterse beni hatırlamasın.

4735. Âlemi bezeyen tâcına andolsun, güneş bile o taç kadar güzel değil!

Hoş âmed gul vezan hoşter nebâşed
Ki der destet be cuz sâğêr nebâşed

CCTV

Ben şarap içmeyeyim ha... bu ne masal, bu ne olmayacak şey? Galiba benim birazcık aklım, bu kadarcık tedbirim var!

Ben, geceleri takva yolunu defle, kopuzla vururken şimdi mi yola geleceğim, bu ne uydurma hikâye?

Zahit, tuttuğu yolu bırakıp rindolamazsa mazur gör. Aşk, öyle bir iş ki hidayete bağlı.

Pirimuganım kuluyum, o beni bilgisizlikten kurtardı. Pirimiz ne yaparsa hoştur, inayetin ta kendisidir.

1740. Şimdiye kadar meyhane yolunu bilmiyordum. Yoksa gizlenişim bu zamana kadar sürer miydi?

Zahide gururlanma ve namaz kılma verildi, bana sarhoşluk ve niyaz etme. Bakalım sen ikimizden hangisine inayet edecek, hangimizin amelini kabul eyleyeceksin?

Dün gece bu dertle uyuyamamıştım. Bir yoldaş diyordu ki: Hafız da sarhoş olursa şikâyet hakkımız var doğrusu!

Men-u inkâr-ı şerâbin çı hikâyet bâşed
Galibâ in kaderem 'aql-u kifâyet bâşed

CCV.

Sofinin hali, tamamıyla saf, tamamıyla riyasız değildir. Nice hırkalar var ki ateşe lâyıktır.

Bir tecrübe mehengi olsa da içi dışına uymayan mürailerin hep yüzleri kararsa.. ne hoş olurdu!

1745. Sofimiz seher virdinden mest oluyor ya.. bir de geceleyin bak, nasıl sarhoş olmakta!

Nazla, nimetle yetişen sevgiliye yol bulamaz. Âşıklık, belâ çeken rintlerin harcıdır.

Aşağılık dünyanın gamını niceye bir çekeceksin? Şarap çek. Bilgili gönül de teşvişe düşerse yazık doğrusu!

Sâkinin yüzündeki tüyler, su gibi saf yüzünü böyle nakşeder durursa nice yüzler, kanlı göz yaşlarıyla nakışlanır!

Şarap satan, şarabı, ay gibi sâkinin eliyle sunarsa Hafız'ın hırkasını da alır, seccadesini de!

Nakd-i sôfî ne heme sâfiy-i bigaş bâşed
Ey besâ hırka ki mustovcib-i âteş bâşed

CCVI.

1750. Sevgili, bana yar olursa halvet hoş. Fakat ben yanar dururum da o, ağyar meclisine çırağ olursa hoş değil doğrusu!

Zaman zaman ifritin eline geçtikten sonra

ben, öyle Süleyman mührünü bir pula bile almam.

Yarabbi, rakip, vuslat bezmine mahrem olsun da benim nasibim mahrumiyet olsun.. lâayk görme bunu!

Devlet kuşuna söyle: Dudunun çaylaktan değersiz sayıldığı bir ülkeye asla yücelik gölgesi salmasın!

İştihakımı arza ne hacet var? Sözümdeki yanıştan gönlümün ateşi anlaşılıp durmakta.

1755. Senin civarının havası, bir türlü başımdan gitmiyor.. evet, garibin gönlü daima vatan-dadır.

Hafız'ın, süsen gibi on dili olsa yine huzurunda konca gibi ağzı mühürlü!

Hoşest halvet eger yār yār-ı men bāşed
Ne men bisüzem-u ō şem'-i encumen bāşed

CCVII.

Gönlüm, güneş yüzlü güzellerin sevgisinden başka bir şey kabul etmiyor. Her yoldan nasihat veriyorum ama nafiye, tesiri yok!

Ey öğütçü, Tanrı hakkiyçin kadehten, şaraptan bahset. Hayalimize bundan daha güzel bir nakış gelmiyor ki!

* Gül yüzlü sâki, gel.. şu kızıl şarabı sun. Gönlümüzde bundan daha iyi bir fikir yok!

1760. Şarap surahisini gizlice taşıyorum, halk kitap sanıyor. Bu riya ateşi defteri kitabı yakmazsa şaşarım doğrusu!

Bu şaraba bulanmış yamalı hırkayı bir gün yakacağım ya.. şarap satanların piri, bu hırkaya bir kadeh şarap bile vermiyor!

Dostlar, lâl renkli şaraba benzeyen dudaktan saf bulmakta. Çünkü o cevher, doğruluktan başka bir nakış kabul etmemekte.

* Bu kadar güzel bir yüz, bu kadar güzel bir göz.. sonra da ona bakma, gözünü yum diyorsun ha. Hadi be vaiz, manasız, vaiz, bizim, kafamıza girmez.

Rintlere nasihat eden ve Tanrı'nın takdi-riyle savaşın öğütçünün gönlünü pek dar, pek sıkıntılı görmekteyim; zavallının galiba şarap kadehi yok.

1765. Bu mecliste mum gibi ağlarken gülmekteyim.. ateş gibi bir dilim var ama sözüm geçmiyor ki!

Bir gün İskender gibi şarap kadehi aynasını elime alayım da isterse bu ateş bir zaman beni yaksın, sarhoş etsin, isterse yakmasın, ayık kalayım.. ne olursa olsun!

Sarhoş gözlerine kurban olayım, gönlümü ne güzel de avladı. Hiç kimse vahşî kuşları bundan daha iyi bir tarzda avlayamaz.

Söz, bizim ihtiyacımızla sevgilinin istighnasında, gönül sihirbazlık neye yarar sevgiliye tesir etmedikten sonra!

Devletli, Tanrı hakkiyçin kapından başka bir kapı, yolundan başka bir yol bilmeyen yoksuluna merhamet et!

1770. Padişahlar padişahına şaşıyorum; bu kadar güzel ve tatlı şiir söylediği halde Hafız'ı neden baştan ayağa kadar altınlara gark etmiyor?

Dilem cuz mihr-i meh-rüyan tarîkî bernemîgîred
Zi her der mîdehem pendeş ve liykin aerne-
migîred

CCVIII.

Bir bülbül, gönül kanları yuttu da bir gül elde etti ama kıskançlık rüzgârı, gönlünü yüzlerce dikenle perişan bir hale getirdi.

Dudunun, şeker hayaliyle gönlü hoştu, onu elde ederim diye avunuyordu. Ansızın yokluk seli gelip emel nakşını bozuverdi!

Acısını unutmayayım, o gönül meyvası gözümün nuru sevgili, ne kolay, ne çabuk geçip gitti. Fakat bizim işimizi ne müşkül bir hale soktu!

Kervan başı, yüküm düştü; Tanrı için yardım et. Senin kerem ümidin, beni bu kervana yoldaş etti.

1775. Toprak yüzümle göz yaşımı hor görme. Çünkü yeşil renkli felek, neşe evini bu samanlı balçıktan kurdu!

Hafız, şahruhu sürmedin, fırsatı kaçırdın.
Ne yapayım? Zamanın oyunu beni gafil av-
ladı!

Bulbulî hûn-ı dilî hord-u gulî hâşıl kerd
Bād-ı gayret be şedeş hār perîşan-dil kerd

CCIX.

Ârifin biri, seher çağı meyhaneyi ziyaret
ederek sâf şarapla aptes aldı, arınıp temiz-
lendi.

Güneşin altın kadehi gizlenince bayram
hilâli, kadehin dönmesini emretti.

Dertlere düşüp göz yaşıyle, ciğer kanıyle
yıkanan, temizlenen kişinin ne hoştur namazı,
niyazı!

1780. İmam, o anda namaza durmak niyetin-
deydi ama hırkasını üzüm kızının kanıyle yı-
kadı, bu yüzden namaza duramadı!

Gönlüm, zülfünün halkasına can verdi de
fitneler satın aldı. Fakat bilmem ki ne kâr
gördü de bu alışverişe girdi!

Eğer cemaat bugün İmamı beklerse Ha-
fız, haber ver: Şarapla yıkandı; nafîle bekle-
mesinler!

Be āb-ı rûşen-i mey ârifî lehâret kerd
Aleşşabâh ki meyhānerā ziyâret kerd

CCX.

Giderken bizi anmadığını, gamlı gönlümü-
zü bir vedâla olsun şâd etmediğini unutmaya-
cağız.

O talihi yaver sevgili hayır işten, makbul
amelden bahseder dururdu. Fakat bu yaşlı
kulunu neden azat etmedi bilmem ki?

1785. Halimi arzetmek, çektiklerimi anlatmak
için giydiğim kâğıt elbiseyi gönlümün kanıyla
yıkayayım. Çünkü felek, adalet sancağının
altına varmamıza yol vermedi.

Gönül, sana belki ulaşır, ısıtirsın diye bu
dağda öyle feryatlar etti ki Fêrhat bile bu
derece feryat etmemiştir.

Seher çağlarında feryat eden bülbül bile,
gülistan gölgen eksileli şimsadın perçemlerine
yuva kurmaz oldu.

Sabah rüzgârı çavuşu senden sanat öğ-
rense yeri var. Çünkü o bile senin kadar acele
etmemiştir.

Tanrı'nın sanat meşşâtası, sevgilimizdeki
bu Tanrı vergisi güzelliği ikrar etmeyenin mu-
radına kalem yürütmemiştir.

1790. Ey çalgıcı, perdeyi değiştir de Irak yolu-
na gir.. çünkü sevgili, bu yola gitti de bizi
anmadı bile!

Hafız'ın nağmeleri, İrâkî'nin gazelleridir.
Kim, bu gönüller yakan nağmeleri duydu da
feryat etmedi?

Yād bād an ki zi mā vaḫt-i sefer yād nekerd
Be vedā'ī dil-i ḡamdide-i mā ṣād nekerd

CCXI.

Yüzümü yoluna koydum da bana uğramadı bile. Yüz türlü lûtfunu gözetip durdum da bana bakmadı bile!

Göz yaşı sellerimiz gönlüne yol bulamadı. Yağmur taneleri mermer taşa tesir etmedi gitti.

Yarabbi, o yiğit genci sen koru.. halvettekilerin, münzevi âşıkların ah oklarından hiç çekinmiyor.

1795. Dün gece feryadımdan balık da uyuyamadı, kuş da.. öyle olduğu halde o şuh göze bak ki uykudan başını bile kaldırmadı.

Ayağının ucunda mum gibi ölmek istiyorum. Halbuki o seher yeli gibi semtimize bile uğramadı.

Sevgili, senin kılıcına karşı canını siper etmeyen hangi taş yürekli, hangi kabiliyetsizdir?

Hafız'ın, dili kesik kalemi, başını terk etmedikçe meclistekilerden kimseye senin sırrını söylemedi!

Rū berreheş nihādem-u bermen guzer nekerd
Şed lûtf-i çeşm dāştēm-u yek naẓar nekerd

CCXII.

Sevgili gitti de âşıklara haber bile vermedi. Ne şehirdeki dostunu andı, ne seferdeki yoldaşım.

1800. Ya benim bahtım dostluk yolunu bıraktı, yahut sevgili, bu yola, bu yordama uğramadı gitti.

Dedim ki: Ağlamakla gönlünü yumuşatır, onu merhamete getiririm.. ne gezer? Yağmur damlalarının kara taşla tesir etmediği gibi ağlayışım o taş yüreğe eser bile etmedi.

Lâtifeyi bırak. Kararsız gönül kuşu, âşıklık tuzağını bir türlü terketmedi vesselâm.

Yüzünü kim gördüyse geldi, gözlerimi öptü. Gözüm, yaptığı işi basiretsiz yapmaz ki.

Ben, mum gibi canımı da feda etmeye kalktım da o, seher yeli gibi bile olsun.. bize uğramadı!

Dilber bireft-u dilşudeganrâ haber nekerd
Yād-ı harîf-i şeh-r-u refîk-i sefer nekerd

CCXIII.

1805 O boşboğaz, benim rintliğimi, âşıklığımı ayıplıyor. Fakat gayp bilgisi sırlarına itiraz etmekte.

Muhabbet sırrının kemaline bak, günahından meydana gelen noksana değil. Hünersiz kişi ayba bakar.

Meyhanemizin toprağı, güzel koku yerine koyna, koltuğa sürülse o zaman cennet hurilerinin kokuları duyulur.

Sâkinin gamzesi, İslâm yolunu öyle bir vurdu ki şaraptan çekinmek için ancak Suheyb olmak lâzım.

Kimse bunda şüpheye, tereddüte düşmesin. Kutluluk hazinesinin anahtarı, gönül ehline makbul olmaktan ibarettir.

1810. Eymen vadisinin çobanı, yıllarca Şuayb'e canla başla hizmet eder de sonra muradına kavuşur.

Hafız, gençlik çağıyla ihtiyarlık demini andı mı efsanesi, gözlerden kanlar damlatır.

Merā be rindiy-i 'ışk an fużül 'ayb kuned
Ki l'tirāz beresrār-ı 'ilm-i gayb kuned

CCIXV.

Bana kerem ederek vefakârlıkta bulunacak, benim gibi kötülük eden birisine bir dem iyilik edecek kim var?

Önce kopuz ve ney sesiyle gönüle ondan haber verecek, sonra da bir kadeh şarapla bana vefakârlık edecek kim?

Canımı ıstıraplara düşürecek sevgiliden bir murat almadım.. Fakat ümitsizliğe düşmeye gelmez. Belki gönlümü ele alır, olur ya!

1815. Dedim ki; ben, ben olalı o saçların bir

düğümünü bile çözmedim. Dedi ki: 'Sana öyle cevretmesini ben söyledim.

Kaba huylu, hırka giymiş sofî, aşktan bir koku bile almamış. Bir gün, ona aşk sarhoşluğunu anlat da ayıklığı terketsin.

Benim gibi namı nişanı olmayan yoksulun öyle bir sevgiliye âşık olması pek müşkül bir iş. Padişah, pazarlarda parmakla gösterilen bir rintle nasıl olur da gizlice işret eder?

O kıvrım kıvrım, o büklüm büklüm saçlardan sitem görürsem çok değil. Ayyarlık edene bağdan, zincirden ne gam!

Hafız, onun hilelerle dolu gözlerine bak da visaline yeltenme. Çünkü onun o gece rengindeki saçları, pek çok hilekârlıklarda bulunur, pek çok!

An kîst kez rûy-ı kerem bā mā vefādārî kuned
Ber cāy-ı bed-kārî çu men yek dem nikūkārî
kuned

CCXV.

1820. Gönül, yan, yakıl, senin yanıp yakılman ne işler eder. Gece yarısındaki bir niyaz, yüzlerce belâyı defeder.

Peri çehreli sevgilinin azarını âşıkcasına çek. Çünkü kaşla, gözle bir işaret, yüzlerce cefaya değer.

Cihanı gösteren kadehe hizmet eden kişiye mülk âleminden melkût âlemine kadar bütün hicapları kaldırırılar.

Aşk doktoru, İsa nefeslidir, esirgeyicidir. Fakat sende dert görmezse kimi tedavi etsin?

İşini Tanrı'ya bırak da gönlünü hoş tut. Davacı acımazsa Tanrı acır.

1825. Uyumuş bahtımdan usanmışım. Olur da belki bir uyanık can, tanyeri ağarırken bana bir dua eder.

Hafız, yandı gitti de sevgilinin zülfünden bir koku bile almadı. Meğer ki onu bu devlete sabah rüzgârı erİştİrsin!

Dilā bisūz ki sūz-ı tu kārḥā bikuned
Niyāz-ı nīm - şebī def'-i şed belā bikuned

CCXVI.

Devlet kuşu yine gelir. Yine başımıza konarsa sevgili, geri gelir, bizimle hemdem olur, vuslatına erişiriz.

Gözde, onun kudumuna saçacak inci ve mücevher kalmadı ama kanlar yutar da yine mücevherler saçmaya çalışır!

Dün gece dedim ki: Lâl dudağı acaba bana bir çare bulur mu ki? Gayb hatifi seslendi. Evet bulur!

1830. Kimse ona derdimizden bahsedemez. Meğer ki sabah rüzgârı geçerken kulağına fısıldasın.

Alıcı bir doğan olan bakışımı bir sülün sevgiliye uçurdum. Belki bahtım yardım eder de onu geriye çağırır.. belki o da sülünü avlar da bana getirir!

Şehir, âşıklardan hali, belki bir yandan birisi çıkar da bir iş görür.

Nerde bu kerem sahibi ki bir dertli, onun neşe meclisinden bir yudumcuk şarap içerek sersemliğini gidersin?

Ya sevgili vefakârlıkta bulunsun, ya vuslat haberi gelsin, yahut da rakibin ölümünü duyayım. Acaba felek bu iki üç işten birisini yapar mı?

1835. Hafız, onun kapısından ayrılmazsan elbette bir gün bir köşeden zuhur eder.

Ṭāyir-î devlet eger bâz guzārî bikuned
Yār bâz âmed-u bâ vaşl karārî bikuned

CXVII. •

Miskler kokan kaleminin bizi andığı gün iki yüz kul azat etmiş kadar ecre nail olursun.

Allah selâmetler versin, Selma'nın habercisi o sevgiliden bize bir selâmet haberi getirirse ne olur?

Bir sına da bak, benim gibi bir harap kişiyi lütfunla mamur edersen sana ne kadar murat hazinesi verirler!

Yarabbi, o şirin padişahın gönlüne bir

ilham ver de merhamet etsin, Ferhad'a bir uğrasın.

1840. Padişaha, ömrünün bir anında adalette bulunmak, yüzyıl ibadet etmekten yeğdir.

Nazındaki işve, beni benden aldı; bundan sonra bakalım daha ne hakimane tedbirlerde bulunacak, daha neler yapacak?

Senin temiz yaratılışını övmemize hacet yok. Gelini bezeyen, Tanrı vergisi güzelliğe ne ilâve edebilir ki?

Şiraz'da maksadımıza erişemedik. Hafız'ın Bağdad'a hareket edeceği gün, ne kutlu bir gün olacak!

Kilk-i muşkîn-i tu rûzî ki zimā yād kuned
Bibered ecr-u duşed bende ki âzād kuned

CCXVIII. *

Sevgiliye “ağzın, dudağın beni ne vakit muradıma nail edecek?” dedim. “Baş üstüne.. sen ne dersen öyle olsun” dedi.

1845. Dedim ki: Dudağın Mısır haracım istemekte. Dedi ki: Bu alışverişte bulunanlar, ziyan etmezler.

Dedim ki: Ağzın bir noktadan ibaret, bu noktanın sırrını kim bildi? Dedi ki: Bu öyle bir hikâye ki ancak nükte bilenlerle konuşulabilir.

Dedim ki: Puta tapma, Tanrı'yle düş kalk.

Dedi ki: Aşk yurdunda bunu da yaparlar, onu da.

Dedim ki: Meyhane sevdası, gönülden gamı da giderir, gussayı da. Dedi ki: Bu gönül yapanlara ne mutlu.

Dedim ki: Şarap içmek ve hırka giymek birbirine zıt. Sofilik yolunda şarap içilmez. Dedi ki: Bunu pîrimuganın mezhebinde hoş görürler.

1850. Dedim ki: Tatlı dudaklı dilberlerin lâl dudaklarından ihtiyar kişiye ne fayda! Dedi ki: Şeker gibi bir öpücük verirlerse adamı gençleştirirler.

Dedim ki: Hace ne vakit gerdeğe girecek? Dedi ki: Müşteri ile ay kıran edince.

Dedim ki: Senin devletine dua etmek Hafız'ın virdi. Dedi ki: Bu duayı yedi kat gökteki melekler de edip dururlar!

Guftem kiyem dehān-u lebet kāmran kuned
Guftā beçeşm her çi tu gūyī çunan kuned

CCXIX.

Ey fıstığa benzeyen ağzı, şekere ait söz-
lere gülen, o sözlerle istihza eden sevgili. Tanrı
hakkıyçin bir kerecik tatlı tatlı gül.. müştā-
kim o gülmeye.

Tuba'nın ne haddi var ki boyundan bah-
setsin! Bu sözü geçiyorum, çünkü lâf uzar
gider.

1855. Gözlerinden kanlı ırmaklar akmasını istiyorsan el oğlanlarının sohbetinden vefayumma, bu vefaya gönül verme!

Sen ister hoş gör, ister kına, biz kendini beğenen şeyhe inanmayız veşşelâm!

Gönlü, bu bağla bağlanmayan, nasıl olur da benim halimdeki perişanlığı anlar?

İştihak ateşi kıızıştı, nerde o selvi boylu güzel? Gelsin de canımı yüzündeki ateşe üzerlik tohumu gibi atıvereyim!

Sevgilimiz şeker gibi gülerek söze başlınca sen kim oluyorsun a fıstık? Tanrı için olsun âlemi kendine güldürme, kendini rüsvay etme!

1860. Hafız, güzellerin göz ucuyla bakışlarından bir türlü geçemiyorsun. Yurdun neresi, biliyor musun? Harezmi mi Hucend mi?

Ey piste-i tu hânde zede berhâdiş-i kând
Muştâkem ezberây-ı Hudâ yek şeker bihând

CCXX. •

Hatırı perişan olmayan ve nazlı bir sevgiliye malik bulunan kişiye kutluluk hemdemdir, devlet yar.

Aşk hariminin eşiği akıldan çok üstündür. O eşiği, canını eline alan kişi öpebilir.

Tatlı ve küçücük ağzı, olsa olsa Süleyman mührü olacak, lâl mührünün nakşıyla bütün cihanı hükmü altına almış.

Lâl dudak ve misk gibi bıyık. Güzellerde o varsa bu yoktur, bu varsa o yok. Kurban olayım sevgilime, güzelliği noksansız, o da var bu da.

1865. Ey devletli, arık ve yoksul kişileri hor görme. Yollarda düşüp kalkan yoksul, ısrret meclisinin baş köşesinde oturur.

Yeryüzünde oldukça, kudret ve kuvveti fırsat bil. Devranın, yer altında nice kudretsizlikleri, nice acizleri var:

Dertlilerin duaları candan da belâyı giderir, tenden de. Başak toplayandan ar eden harmanın kim hayırını gördü ki?

Seher yeli, yüzlerce Cemşit ve Keyhusrev'i aşağılık bir kul olarak kullanan o güzel padişahına aşkımdan bir bahset.

Eğer ben Hafız gibi müflis âşık istemem derse de ki: Sultanların yoksullarla düşüp kalkması âdettir!

Her an kō hâtır-ı mecmû'-u yâr-ı nâzenin dâred
Sa'âdet hemdem-î ō keşt-u devlet hemnişin dâred

CCXXI. *

1870. Sevgilinin güzelliğini, başını, gözünü daima seyreden kişi, muhakkak görgüsünden faydalanır, nasibini alır.

Kalem gibi itaat başımızı fermanına koyduk, hükmünden baş kaldırmayız. Meğer ki kılıçla başımızı uçura.

Mum gibi kılıcının altında daima bir başka başı olan, bir başı kesildikçe öbür başını kılıcının altına koyan kişi, vuslatının fermanını elde eder elbet.

Eşik gibi başı, daima bu kapıda olan ayağını öpmek devletine erişir.

Kuru zahitlikten usandım artık, Nerde saf şarap? Dimağım, daima şarap kokusuyla terütaze bir hale gelir.

1875. Şaraptan hiç bir fayda elde edemediysen hiç olmazsa bir an olsun seni akıl vesvesesinden de habersiz bir hale getirmiyor mu ve bu kâfi değil mi ki?

Takva yolundan bir adım bile çıkmayan kişi, bundan böyle meyhaneye varmak üzere sefere düştü:

Hafız'ın ciğerinde, lâle gibi bir sevgi dağı var. Bu dağ, nihayet onun kırık gönlünü top-rağa götürecektir:

Kesî ki husn-u haş ı dōst der nazar dāred
Muḥakkakest ki ō ḥaşıl-ı başar dāred

CCXXII. •

Misk ıtrı bile sümbül saçlarına haset eden sevgili, yine âşıklara nazlanmakta, onları azarlamakta.

Şehidin baş ucundan yel gibi geçip gitmekte. Ne çare? O, bir ömür.. elbette çabucak gelip gidecek.

1880. Zülfünün ardından ay ve güneş gibi görünen yüzü, bulut altındaki güneş.

O usul boylu selviye benzeyen boyuna tazeden tazeye su versin diye gözüm, göz yaşlarını her yana akıttı.

Şuh bakışın, hata ederek kanımı dökmekte.. fırsatı elden kaçırmayın; tam doğru bir fikre sahip:

Abıhayat, sevgilinin dudağındaki bu neyse bu feyizse Hızır'ın elde ettiği, apaşıkâr ki bir seraptan ibaretmiş.

Mahmur gözün, gönlümden ciğerimi istemekte, sarhoş bir Türk.. Galiba canı kebab istiyor.

1885. Hasta canımda öyle bir liyakat yok ki gelip halini, hatırını sorasın. Ne hoş hastadır o hasta ki sevgili, o dilemeden gelir, hatırını sorar, onunla konuşup görüşür:

Sarhoş gözünün her bucakta bir harap sarhoşu varken hiç Hafız'ın hasta gönlüne bakar mı? Ne gezer?

An ki ez sunbul-i 0 ğāliye tābī dāred
Bāz bādīşudegan nāz-u itābī dāred

CCXXIII. *

Aşk çalgıcısının, ne acayip sazı, ne şaşılacak sesi var. Birbirine benzemez türlü türlü perdelere makamlara girdi.

Alemden âşıkdarın feryadı eksik olmasın.
Onların feryadında güzel bir ahenk, ferah ve-
rici bir hava var.

Tortulu şarap içen pırmızın ne altını var,
ne gücü, kuvveti. Fakat ihsan sahibi, suçları
örtücü bir Tanrı'sı var ya.

1890. Gönlümü hoş tut. Bu şekere tapan sinek,
senin sevgine düşeli hüma kudretini kazandı!

Padişahın yoksul bir komşusu olsa da
onun halini, hatırını sorsa bu adalete sığmaz
bir şey değil ki.

Doktorlara kanlı göz yaşlarımı göster-
dim. Dediler ki: Aşk derdi, ciğerler yakan bir
devası var.

Gamzeden cefa etmeyi öğrenme. Çünkü
aşk mezhebinde her amelin bir ecridir, her işin
bir karşılığı vardır.

O şaraba tapan gâvur oğlanı ne güzel
de dedi: Safalı, neşeli kişinin cemali şevkine
iç!

1895. Padişahım, kapında oturan Hafız Fatiha
okudu, senin de bir "Amin" demeni istiyor.

Muṭrib-ı ʿışk ʿaceb sāz-u nevāyī dāred
Naḡş-ı her nagme-ki zed rāh becāyī dāred

CCXXIV. •

Kimin elinde kadeh varsa Cem saltanatına
daima sahiptir.

Hızır'ın hayat bulduğu suyu meyhanede ara, o su, kadehtedir.

Şaraba canını bile değiş. Ömrün düzeni, ancak şarapladır.

Biz şaraba düşkünüz, zahitler takvaya.. bakalım sevgili, hangisine meyledecek, onca hangisi makbul olacak?

1900. Sâki, zemanede dudağından başka mura-dına erişmiş kimse yok.

Nergis, bütün bu sarhoşluk şivelerini senin güzel gözünden ödünç almada.

Gönlümün sabah, akşam viridi, yanağını, zülfünü anmak.

Lâl dudağın, dertlilerin yarasına tuz ekip durmakta.

Ey can, güzelliğinin, çene çukurunda Hafız gibi yüzlerce kulu, kölesi var!

An kes ki be dest cām dāred
Sultāni-i Cem mudām dāred

CCXXV. *

1905. Seher çağında sabah rüzgârı, sevgilinin zülfünden bir koku getirmekte: Getirdiği o koku ile divane gönlümüzü yeniden aşka salmaktaydı,

Ben o selviyi göz bahçesinden kopardım, görmek istemem artık! Çünkü gamiyle açılan her çiçek, gönüle ancak mihnet vermekteydi.

Köşkünün damından baktım, apaçık gördüm. Ay ışığı bile o güneşin güzelliğinden utanıyor, yüzünlü duvara çeviriyordu.

Aşkının ateşinden korktum, yanmasın diye kanlı gönlümü salıverdim. Fakat yaralı gönül, kanlar saça saça yine o yola yöneldi, yine o izi izledi.

Çalgıcının ve sâkinin sözüne uyup vakitli vakitsiz dışarı çıkıyor, sevgiliden gelecek bir müjdecî gözlüyordum. Çünkü bu aşılmaz yoldan pek güç haber gelmekteydi.

1010. Sevgilinin vergisi, baştan başa lûtf, baştan başa ihsan, ister tespih çekmemi buyursun ister bana zünnar versin!

Tanrı yarlıgasın, kaş çatışı, beni halsiz bıraktı ama işvelerle de bu hastanın baş ucuna gelip müjdelerde bulundu.

Dün gece Hafız'ı şarapla, kadehle gördüm de şaşırdım. Fakat menedemedim.. çünkü sofî gibi o da gizlice içiyordu.

Şabâ vakt-i seher büyü zi zulf-î yâr miâverd
Dil-î şûrîde-i mārā bebû der kâr miyârd

CCXXVI. •

Seher yeli, dün gece mihnet ve gam günlerinin artık geçmek üzere bulunduğunu bildirdi, beni âgâh etti.

Seher yelinin bu müjdesine karşılık sabah

şarabı içenlere yeni, yakası yırtılmış elbise-
mizi verelim!

1915. Gel gel sen cennet hurisisin ve Rıdvan,
seni bu kulun gönlü için bu dünyaya getirdi.

Şiraz'a bahtımızın inayetiyle yoldaş olup
gidelim. Bahtımızın bize verdiği bu yoldaş ne
güzel yoldaş!

Hatırımızı yapmaya bak. Çünkü bu yu-
muşak keçe küllâh, nice Padişah taçlarını kırdı
geçirdi!

O göçebe ve aya benzer güzelin yanağını
hatırlayınca gönül, ay otağına ne feryatlar
saldı bilsen!

Hafız, o Padişahlar padişahının eşiğine
sıgnalı sancağını, gök kubbeye yüceltti.

Nesîm-i bād-ı şabâ düşem âgehî âverd
Ki rûz-ı mihnet-u ğam rû bekûtehî âverd

CCXXII. •

1920. Dün gece vezirden muştucu geldi: Süley-
man'dan işret etmeye ferman çıktı.

Vücudumuzun toprağını göz yaşıyle bal-
çık haline getir.. yıkık gönül sarayını tamir
etmek zamanı gelip çattı.

Sevgilinin zülfüne ait şu sonu gelmeyen
sözler yok mu? Binlerce sır içinde söze düşe-
bilen, söylenebilen ancak bir harften ibaret!

Aman ey şaraba bulanmış hırkam, ayıbı-
mı ört, o eteği temiz sevgili ziyarete geldi.

Meclisi aydınlatan sevgili, baş köşeye geçip kuruldu. Bugün artık güzellerin hepsinin değeri, hepsinin yeri belli olur, meydana çıkar.

1925. Himmete bak! Bir karıncacık, horluğuna, hakirliğine bakmadan tacı, gök yüzünün yüceliği olan Cem'in tahtına geldi, Süleyman'la konuşup görüştü.

Gönül, sevgilinin suh gözlerinden imanını koru. Çünkü o okçu sihirbaz yağma için geldi.

Hafız, sen yoksulluğa bulanmışsın, Padişah'tan bir feyz iste. Çünkü o cömertlik unsuru herkesi yokluktan yoksulluktan ayırtmak için geldi.

Padişahın meclisi denizdir. Fırsatı ganimet bil. Ey ziyanlara gark olan, aklını başına al, ticaret zamanı erişti.

Düş ez cenâb-ı Aşaf peyk-i beşâret âmed
Kez hazret-i Suleyman 'işret işâret âmed

CCXXVIII. •

Müjde ey gönül, yine sabah rûzgârı geldi. Hoş haberler getiren Hüdühüd, Sebâ'dan erişti.

1930. Ey bülbül, yine Davut nağmelerine başla... Süleymana benzeyen gül yine havadan gelip yetiştii

Nerde bir ârif ki süsenin dilini anlasın da sorsun: Niçin gitti, madem ki gitti, sonra neye geldi?

Tanrı ihsanı olan şu bahtımın lûtfuna bak. Adamlık etti, keremler eyledi de o ay yüzlü güzelim, vefakârlık ederek yine geldi.

Lâle, bûlbûlden tatlı şarap kokusu aldı, gönlü dağıldı, deva ümidiyle gelip şaraba sarıldı.

Kulağıma çan sesleri gelinceye kadar gözüüm, bu kafilenin yoluna dikilmiş, kalmıştı.

1935. Hafız eziyet kapısını çaldı, ahdinden döndü; fakat sevgilinin lûtfuna bak; o, yine kerem etti, kapımızdan girdi!

Mujde ey dil ki diger bād-ı şabā bāz āmed
Hudhud-i hoş- haber ezʔarf-ı Sebā bāz āmed

CCXXIX. •

Tenin, doktorların nazına niyaz etmesin, doktorlara muhtaç olmasın... nazik vücudun hastalıklardan incinmesin.

Bütün âlemin selâmeti, senin selâmetindir. Hiç bir rahatsızlığa düşme, hiç bir suretle dertlenme.

Suret güzelliği de sıhhatine bağlı, mana güzelliği de. Zâhirin solmasın, bânının kaygı nedir, bilmesin.

Güz mevsimi, bu bahçeye yağmaya gelince dilerim, senin uzun boylu selviye benzer uzun boyuna yol bulmasın.

1940. Bir yerde güzelliğin cilvelenmeye başladı

mı kem gözlülerde, kötülük isteyen kişilerde
kınama kudreti kalmasın.

Ay gibi yüzüne kim kem nazarla bakarsa
canı, gam ateşine üzerlik olsun, cayır cayır
yansın!

Şifa, Hafız'ın şeker saçan sözlerindedir.
O sözlerde şifa ara da gül suyu ile şekere muh-
taç olma.

Tenet be nāz-ı şabībān niyāzme..d mebād
Vucūd-i nāzuket azurde-î gezend mebād

CCXXX. •

Sevgilinin yüzü olmadıkça gül neye yarar?
Şarapsız bahar hoş değildir.

Lâle yanaklı bir dilber yoksa çayır, çimen,
bağ, bahçe hiç bir şeye yaramaz.

1945. Bülbülün sesi olmadıkça selvinin raksı, gül-
lün alımı nedir ki?

Şeker dudaklı, gül endamlı sevgili de
öpülüp koçulmadıkça hoşça gitmez.

Aklın eli, sevgilinin nakşından başka ne
nakış yaparsa yapsın, hiçtir.

Hafız, can hor, hakir bir akçeden ibaret-
tir. Sevgiliye saçmaya yaramaz bile!

Gul bi ruh-ı yâr hoş nebâşed
Bî bâde behâr hoş nebâşed

CCXXXI. •

Dün, Allah hayrını versin, şarap satan
pir dedi ki: Şarap iç, gönül derdini hatırdan
çıkart.

1930. Şarap, adımı sanımı yele veriyor dedim.
Dedi ki: Sen, benim sözümü tut; ne olursa
olsun!

Kâr da elden çıkacak, zarar da, sermaye
de, bu alışveriş için kederlenme, boş ver!

Süleyman tahtının bile yele gittiği bir
yerde sen bir hiçe gönül korsan eline yel ge-
çer, yel!

Hafız, eğer hâkimlerin öğütünden usan-
dıysan hikâyeyi kısa keselim, ömrün uzun
olsun, eyvallah!

Dî pîr-i mey-furûş ki zıkreş be hayr bād
Guftâ şerâb nûş-u ğm-ı dil biber ziyād

CCXXXII. •

Nice zaman oldu, sevgili, bir haber bile
göndermedi, bir şey yazmadı, ne selâmı geldi,
ne kelâmı var!

1935. Yüz mektup yolladım. O gençler padişahı
ne bir haberci koşturdu, ne bir selâm yolladı!

Vahşilere dönmüşüm, aklım kaçıp gitmiş.
Öyle olduğu halde bu âşıkına keklik gibi
salınan bir mustucu bile yollamadı gitti.

Gönül kuşumun elden çıkacağını bildi de o müsel sel yazısıyla bir tuzak olsun göndermedi.

Ah o sarhoş ve şeker dudaklı sâki, mahmurluğumu bildi de bir kadeh bile lûtfetmedi.

O kadar kerametlerden, makamlardan bahsedip durdum da hiç bir makamdan bana bir haber göndermedi, hiç bir suretle sözüme aldırış etmedi!

1960. Hafız, edebini takın. Padişah, kölesine haber göndermezse neden göndermedi, niçin böyle yaptı denemez ki!

Dîyrest ki dildâr peyâmî nefurustâd
Nenvişt kelâmiyy-u peyâmî nefurustâd

CCXXXIII. •

Ey padişahlar padişahı, felek topu, çevgânına râm olsun. Salındığın meydan, kevnü mekân fezası olsun, bütün âlem, hükmüne girsin,

Zafer hatununun zülfü, tuğunun perçemine âşık olsun, ebedî fütuhât gözü, senin salnıp yürümene gönül versin!

Utaridin inşası, şevketinin sıfatıdır, ey ulu padişah, Akı kü l, divanının turâkesine kul olsun!

Selvi boyunu gören Tuba hasetlenmekte.. ebedî cennet de bağına, bahçene gıptalar etsin!

1965. Yalnız hayvanat, nebatat, cemadat değil...
Emr âleminde ne varsa hepsi fermanına mutî
olsun!

Husrevâ kûy-ı felek der ham-i çevgân-ı tu bâd
Şahat-i kevn-u mekân 'arşa-i meydân-ı tu bâd

CCXXXIV. *

Dün gece menekşe güle güzel bir nişane
verdi de dedi ki: Saçımın bükümleri, cihanda
filan güzelin saçlarını andırıyor.

Gönlüm, sır hazinesiydi; kaza eli kapısını
kapadı, anahtarım da bir güzele teslim etti.

Sınık bir halde kapına geldim. Doktor,
ilâç olarak lûtfunun mummyasını tavsiye etti.

Kudreti olup bedeni sağ esen, gönlü ne-
şeli olan ve bir kudretsizce yardım eden kişi-
nin gönlü neşeli, hatırı hoş olsun!

1970. Yürü ey öğütçü, sen kendini tedavi et.
Şarap ve dilber kime ziyan verdi ki?

Sevgili, yanımdan geçti de rakiplere dedi
ki: Yazık, yoksul Hafız, ne yaman da can
verdi!

Benefşe düş be gül guft-u hoş nişanî dad
Ki tab-ı men be cihan turra-î fulanî dad

CCXXXV. *

Bundan böyle, o salına salına yürüyüşüyle
beni kökümünden çekip çıkaran yüce boylu

selvinin eteğine yapışacağım, el benim, etek onun gayri!

Çalgıya, şaraba hacet yok; yüzünü aç ta cemalinin ateşi, beni üzerlik gibi çıtırdaya çıtırdaya raksa getirsin!

Sevgilinin atının tırnağıyla yerlere yıkılıp toza, toprağa bulanmayan yüz, baht ve gelin odasının aynası olamaz.

1975. Gaminin sırlarını söyleyecek, ortalığa yatacağım; ne olursa olsun, daha fazla sabrım yok, ne yapayım? Ne vakte dek ve ne kadar sabredeyim?

Avcı, o miskler kokan ahumu öldürme sakın.. o kara gözlerden utan, kementle bağlama onu!

Bu kapıdan ayrılmama imkân yok. O yüce köşkün kenarını nerden öpeceğim?

Hafız, o misk kokulu ahudan vazgeçme. Divanenin bağlı kalması daha doğru!

Ba'd ezin dest-i men-u dâmen-i an serv-i bulend
Ki be bālâ-yı çeman ez bun-u bihem berkend

CCXXXVI. *

Güzelliğinin yâdı, gönlümden, canımdan asla çıkmamakta. O salına salına yürüyen selvi boylu katiyen hatırımdan gitmemekte.

1980. Ağzının hayali, feleğin cefasıyla, zamanın derdiyle bu başı dönen âşıkın aklından gitmiyor ki.

Gönlüm ezelde zülfünle bağdaştı, ebede kadar bu ahitten dönmez.

Senin gam yükünden başka ne varsa bu yoksul âşkın gönlünden çıkıyor da, o bir türlü çıkmıyor!

Sevgin, gönülde, canda öyle bir yer tuttu ki başım gitse bu sevgi gitmeyecek.

Gönlüm, güzellerin ardından giderse mazurdur. Ne yapsın? Dertli, elbette derman ardından koşar.

1985. Hafız gibi serseri olmak istemeyen, güzelere gönül vermesin, onların peşinden koşmasın.

Hergizem nakş-ı tu ez levh-i dil-u can nereved
Hergiz ezyād-ı men an serv-i hırāman nereved

CCXXXVII. •

Gel, Mansur Padişahın sancağı erişti; fetih ve muştuluk haberi, güneşle aya kadar vardı.

Baht cemali zafer yüzünden nikabı kaldırdı; adaletin kemali, imdat isteyenin feryadına yetti.

Felek, şimdi güzelce dönecek.. ay doğdu. Cihan, şimdi gönlün istediği gibi. Padişah geldi.

Gönlü ve bilgi kervanları yol kesicilerden artık emin olabilirler, yol eri erişti.

1990. Mısır azizi, kıskanç kardeşlerinin rağmine kuyudan çıktı, yüce aya kadar yüceldi.

Deccal işlerini işleyen mülhit sofi nerede? Söyle ona! Yan, yakıl, dine penah olan Mehdi zuhur etti!

Seher yeli, bu aşk gamıyla yanıp yakılan gönülle ah dumanından başuma neler geldi? Sen söyle!

Padişahım, ateş otlara ne yaparsa iştia-
kın da bana onu yaptı, başuma o geldi!

Hafız, uykuya varma. Tanrı'nın kabul
tapısına erişenler, gece yarısındaki virtle sa-
bah çağındaki evratla eriştiler.

Biyā ki rāyet-i Mansūr-ı Pādşāh resid
Nuvid-i feth-u beşāret bemih-r-u mäh resid

CCXXXVIII. •

1995. Sevgilim, kadehi eline alınca güzellerin
revnakını giderir, alıverişlerine kesat verir.

Onun gözünü kim gördüyse dedi ki: Nerde
muhtesip? Tutsun şu sarhoşu!

Sevgili, oltasıyle avlasın diye balık gibi
denizlere düştüm.

Ağlaya, ağlaya ayaklarına kapandım,
elimden tutar mı ki?

Hafız gibi Elest şarabından bir kadehe
malik olanın ne mutlu gönlüne!

Yârem çu kadeh be dest gired
Bâzâr-ı butan şikest gired

CCXXXIX. •

2000. Cihan, bayram kaşına hilâlden rastık çekti; bayram hilâli göründü.. sevgilinin kaşlarına bakmak gerek!

Sevgilim, yay kaşlarına rastık çekince bo-yumu hilâl gibi büktü.

Sabah çağında yüzünde terleyen bıyık ve sakallarının rüzgârı bahçeden geçmiş olmalı ki gül, kokumu duydu da sabah gibi üstündeki elbiseyi yırttı, açıldı.

Âlemde daha ne çenk vardı, ne rebap. Ne gül vardı, ne şarap! Benim vücudumun balcı-ğıysa gül suyu ile ve şarapla yoğurulmuştu.

Gel de gönül derdini söyleyeyim. Çünkü sensiz ne söylemeye kudretim var, ne dinle-meye!

2005. Vuslatının karşılığı can bile olsa satın al-maya razıyım. Gözü açık tacir, ne bulursa alır.

Akşama benzeyen zülfünün çevresinde ay yüzünü görünce gecem aydınlandı, gündüze döndü.

Canım ağzıma geldi de hâlâ muradıma erişemedim. Ümidim bitti de hâlâ istek bit-medi.

Hafız, yüzünün ıstiyakiyle birkaç kelimecik yazdı. Şiirini oku da inci gibi kulağına küpe yap!

Cihan ber ebru-yi 'ıyd ez hilāl vesme keşîd
Hilāl-i 'ıyd derebrū-yi yār bāyeddîr

CCXL. *

Sevgilinin seferden geleceği zaman, dertlilerin muradına uyup o dertdaşın geleceği dem, ne mutlu bir zamandır, ne hoş bir demdir!

2010. O tek binici yine gelir diye hayalinin önüne göz atını çektim..

Onun eğri çevgânına top olmazsa başıma baş demem. Zaten de başka ne işe yarar bu baş?

Bu tarafa yine gelir hevesiyle toz gibi yolunun üstüne oturup kaldım.

Onun iki zülfüyle bir karara bağlanan, o zülûfle bağdaşan gönül, bir daha karar bulmaz, ondan sabır ve karar umma!

Yine ilkbahar gelir ümidiyle bülbüller, kıştan ne sitemler çektiler!

2015. Takdir nakkaşından ümidim var Hafız, selvi boylu güzel yine elime girer elbette!

Rihî huceste zemānî ki yār bāz āyed
Be kām-ı ğamzedegan ğamgusār bāz āyed

CCXLI. •

Muradıma erişinceye kadar aramaktan el çekmem.. ya ten sevgiliye ulaşır, ya can ten-den çıkar!

Ölümünden sonra mezarımı aç da gör; gönlümün ateşinden dumanlar tüter!

Yüzüntü göster de halk kendinden geçsin, hayran olup kalsın. Dudağını aç da erkek, kadın.. herkes, feryada gelsin!

Canım dudağıma geldi de hâlâ gönlüm tahassürlerle dolu. Dudaklarından bir murat almadım. Can bedenden çıkmak üzere!

2020. Ağzının hasretiyle canım daraldı. Esasen o küçücük ağızdan eli dar âşıklar, nerden murat alacaklar?

Hangi mecliste Hafız'ın adı anılırsa âşıklar, Allah ona hayırlar versin diye dua ile anıyorlar.

Dest ez taleb nedârem tâ kām-ı men berāyed
Yâ ten resed be cānan yâ can zi ten berāyed

CCXLII. •

Sâki, bu ellerle kadehe şarap koyarsa bütün âriflere gece gündüz şarap içirir, hepsini içkiye düşkün bir hale kor.

Zülfünün büklümü altında bu taneye benzeyen ben varken nice akıl kuşu tuzağa düşer.

Ne mutlu o sarhoşa ki sevgilinin ayağına
başını mı, sarığını mı atacağını bilmez!

2025. Ham zahit şarabı inkâr eder ama ham
şaraba bir düşse öyle bir pişer ki!

Gündüzün hüner kazanmaya çalış.. gün-
düz şarap içmek, ayna gibi olan gönüle ka-
ranlıklar pası verir.

Gece, ufuk otağının etrafına akşam per-
desini saldı mı.. işte o zaman sabah gibi ay-
dın olan şarabı içme vakti gelmiş demektir.

Şarabı, şehir muhtesibiyle içme sakın..
şarabını içer de kadehe taş atar!

Hafız, bahtın o tolunaya kur'a isabet et-
tirirse, o sevgilinin vuslatına erişirsen külâ-
hını çıkar, başını güneşe yücelt, külâhın gü-
neş olsun!

Sâki er bâde ezin dest becan endâzed
'Ârifanrâ heme der şurb-i mudâm endâzed

CCXLIII. •

2030. Bu bahar çağında gül, yokluktan varlık
diyarına geldi. Menekşe, gülün ayağına baş
koyup secdeye vardı.

Sen de def ve çenk feryadıyle sabah şa-
rabını içmeye başla; ney ve ut nağmeleriyle
sâkinin çenesinin altını öp!

Gül devrinde şarapsız, güzelsiz ve kopuz-
suz durma. Çünkü gülün çağı da zaman gibi
sayılı bir haftacıktan ibarettir.

Yeryüzü kutlu bir yıldızın, mesut bir talihin tesiriyle burçlar gibi sıralanan fesleğenlerin açılması yüzünden gök gibi aydınlandı.

Sen de lâtif yanaklı, İsa nefesli güzelin elinden şarap iç, Âd ve Semud masalını bırak!

2035. Cihan, süsen ve gül zamanı cennete döndü, fakat ne fayda ki ebediliğine imkân yok!

Lâle Nemrut ateşini alevlendirdi.. sen de bahçede Zertüst dininin ayinini tazele!

Gül, Süleyman gibi havava binince bül-bül, seher çağı Davut nağmesiyle feryada koyulunca,

Devrinin Âsafını, Süleyman mülkünün Veziri, Dinin İmadı Mahmud'u hatırlayıp şarap iste!

Hafız, getir şarabı.. biz, daima suçları örten Tanrı'nın yarlıgamasına, bağışlamasına güvenmişizdir, güveneceğiz de.

Kanun ki der çemen âmed gul ez 'adem bevucûd
Benefçe âler kadem-î ō nihâd ser be sucûd

CCXLIV. •

2040. Gönül kanımız, gözlerimizden yüzümüze akıp durmada. Gözümüzden yüzümüze neler gidiyor, neler çekmekteyiz; ne diyeyim?

Göğsümüzde öyle bir hava gizlemişiz ki

gönlümüz yele giderse ancak, o vakit o havadan kurtulur.

Benim ay yüzlü merhametli sevgilim, güzelm elbiselerini giydi mi doğu güneşi bile hasedinden elbisesini yırtar.

Yüzümüzü, sevgilinin yolundaki topraklara koyduk. Aşına sevgili, yüzümüze bassa yeridir.

Göz yaşımız öyle bir sel ki kim raslayıp halimizi görse yüreği taş bile olsa erir, halimize acır, merhamete gelir.

2045. Gece gündüz göz yaşlarımla savaşımız var; neden onun civarına gidiyor?

Hafız, tekke sahibi sofiler gibi daima doğru ve sağlam bir yürekle ve zevku safalarla meyhaneye gitmekte!

Ez dîde hün-ı dil heme berrüy-ı mâ reved
Berrüy-ı mâ zi dîde çi güyem çihâ reved

CCXLV. •

Nefes tükendi, ömür bitti de senden emelime nail olamadım. Ne yazık, bahtım bir türlü uykudan uyanmıyor.

Sabah rüzgârı gözüme mahallenden öyle bir toprak serpti ki hayat bile gözüme görünmemekte.

Senin sülün boyunu sarmadıkça dilek ağacım meyva vermeyecek vesselâm!

2050. İşimiz ancak sevgilinin gönül alan yüzüyle.
Yoksa başka bir veçhile işimiz bitmez.

Gönül zülfünde konak tuttu, orasının hoş
ve mamur bir ülke olduğunu gördü de o be-
lâlar çeken garipten gayri bir haber bile gel-
miyor.

Doğruluk şestinden binlerce dua oku at-
tım, ne fayda ki birisi bile hedefe varmadı.

Seher rüzgârına söylenecek çok hikâyeye-
lerim var ama bahtıma bu gece bir türlü se-
her de olmuyor.

Bu hayalle ömrümün çağı sona erdi, hâlâ
kara zülfünün belâsı sona ermedi.

2055. Hayli zamandır Hafız'ın gönlü herkesten
ürkmüştür. Onun için şimdi sevgilinin zülfün-
deki halkadan dışarı çıkmamakta.

Nefes berâmed-u kâr ez tu bernemiyâyed
Fiğan ki baht-ı men ezhab dernemiyâyed

CCXLVI. •

Kim yeni terleyen bıyığına, sakalına sev-
dalanmışsa ölünceye kadar bu daireden dışa-
rıya ayak atamaz.

Mezarımdan lâle gibi kalkınca yine sü-
veydamda senin sevda dağın olacaktır.

Ey misli bulunmaz inci, sen nerdesin, ne
âlemdesin? Derdinden halkın göz yaşları de-
miz haline geldi!

Her kirpiğimden bir ırmak akmakta. ır-
mak kıyısım görmek, seyir seyran etmek is-
tiyorsan gel!

2060. Gül ve şarap gibi bir an olsun perdeden-
çık da gel.. çünkü bir kere daha görüşeme-
yeceğiz galiba.

Büklüm büklüm zülfünün uzayıp giden
gölgesi başımdan eksik olmasın. Şeyda gönül,
ancak bu sayede karar ediyor.

Gözün naz edip Hafız'a meyletmiyor.
Evet.. ağır başlılık; bu da güzel nergisin bir
vasfıdır, hakkı var!

Her kirā bā haṭ-ı sebzet ser-i sevdā bāşed
Pāy ezin dāire birun nekunem tā bāşed

— R —

CCXLVII.

Kaybolmuş gitmiş Yusuf, Kenan eline-
yine gelir, Külbe-i ahzan bir gün olur yine
gülistan kesilir.. gam yeme!

Ey gamlar çeken gönül, dertlenme.. halin
düzene girer.. gönlünü bozma, bu perişan baş-
yine bir hale yola girer.

2065. Felek, iki gün muradımızça dönmediyse-
devran hep bir türlü dönmezse.. gam çekme!

Hemen sağlık olsun.. ömrünün baharı bit-
mezse, ecelin gelmezse, ey güzel nağmeli bül-

bül, yine çimen tahtında gül şemsiyesini bağma tutarsın!

•• Gönül, yokluk seli varlık yapısını kökünden yıkıp götürse bile mademki kaptanın Nuh'tur, tufandan gam yeme!

Kendine gel.. gayp surlarını bilmezsin sen, ümidini kesme.. elemleme, perde ardında gizli oyunlar var!

Kâbe'ye varmak iştiahiyle yururken çölde ayağma mugaylan dikenleri batarsa aldırış etme!

2070. Konak pek korkulu, maksat da çok uzak ama gam yeme. Hiç bir yol yoktur ki sonu olmasın!

Gam yeme, insanı halden hale sokan Tanrı, sevgilinin ayrılığındaki halimizi de tamamıyla bilir, rakibin verdiği zahmetleri de!

Hafız, yoksulluk bucağında karanlık gecelerde virdin, dua ve Kur'an oldukça gam yeme!

Yusuf-ı gum-keşte bâz âyed be Ken'an gam
meğor
Kulbe-i ahzan şevved rûzî gulistan gam meğor

CCCXLVIII.

Bayram, gül mevsiminin sonu... dostlar bekliyorlar; sâki, yeni ay görünce Padişahın yüzüne bak da bana şarap sun!

Ramazan geldi, gül mevsimindeki ıstretten
tümüdini kesmiştim... Fakat oruç tutan temiz
erlerin himmeti yardım etti de gül, ramazan-
dan sonra da bir müddetçik kaldı!

2075. Cihana gösül verme; bir sarhoşa kadehin
feyzini ve maradına erişmiş Cemsid'in hikâ-
yesini sor!

Elimde can nakdinden başka bir şeyim
yok, şarap nerde? Getir de onu da sâkinin bir
göz, kaş işaretine vereyim.

Kutlu bir devlet, kerem sahibi bir padi-
şah... Yarabbi, zamanı kem gözünden sen
koru!

Bu kulun şiiirleriyle şarap iç. Senin mu-
rassa kadehin bu padişahlara lâıyk iri inciyle
bir başka türlü bezenir.

* Sahur zamanı geçtiyse ne çıkar? Sabah
şarabı var ya. Sevgilinin âşıkları şarapla ifti-
har etsinler artık!

2080. Sen kerem sahibisin, affın ayıpları örter..
bizim kalp akçemize de acı, ayarı düşük bir
akçe zaten!

Korkarım ki mahşer günü, şeyhin tespi-
hiyle şarap içen rindin hırkası at başı beraber
gider, ikisinin de bir değeri olmaz.

Hafız, oruç zamanı geçti, gül mevsimi de
geçiyor. Çare yok, hemen şarap içmeye koyul,
iş işten geçti gayri!

'İydest-u âhır-ı gul-u yaran derıntizâr
Sâkî berüy-ı şâh bibin mâh-u mey biyâr

CCXLIX.

Ey sabah yeli, sevgilinin yolundaki topraktan bana bir koku getir.. gönlümün derdini al git. Sevgiliden müjde ver!

Sevgilinin ağzından, cana can katan bir nükte söyle.. esrar âleminde, içinde hoş haberler bulunan bir koku getir!

2085. Sevgilinin nefesleri nefhalarından bir şemecik getir de dimağımı lütfunla güzel kokularla kokulu bir hale getireyim.

Ey rüzgâr, vefakârlığın için olsun o aziz sevgilinin yolundan, agyardan tozmayan bir toprak getir.

* Hamlık, bönlük, canlarıyla oynayanların âdeti değildir. Bizim onlarla işimiz yok, sen bize o ayyar sevgiliden bir haber ver!

* Bülbiül, sen zevku safa içindesin. Buna gükrane olarak kafeste mahpus bulunan kuşlara gül bahçesinden haber getir!

/Nice demır gönül, maksat yüzünü görmedi. Sâki, o aynaya benzer kadehi sun!

2090. Sevgiliden ayrı geçirdiğim demlerdeki sabrım, gönlümün damağını acıttı. O şekerler yağdıran tatlı dudaktan bir işve getir!

Hafız'ın hırkası neye yarar ki? Şarapla boya da sonra Hafız'ı çarşının bağından sarhoş ve harap bir halde sürükle, getir!

Ey şabâ nukheti ez hâk-i reh-î yâr biyâr
Biber endüh-ı dil-u müjde-i dildâr biyâr

CCL.

Ey seher yeli, bana sevgilinin civarından
bir koku getir. Gam hastasıyım, canıma bir
huzur, bir istirahat ver!

Geçmez, hiç bir işe yaramaz akçemize
murat iksirini kat; yani sevgilinin kapısındaki
topraktan bana bir nişane ver!

Nazar pususunda gönlümle savaşım var.
Sevgilinin kaşıyla başından bir yay, bir ok
ver bana!

2095. Gurbetle, ayrılıkla, günün derdiyle ihtiyar-
ladım artık.. taze bir civanın eliyle bana şarap
sun!

Bu şaraptan aşkı inkâr edenlere de iki
üç kadeh tattır.. fakat almadılar mı, durma,
hemen bana ver!

Sâki, ya bu günün işretini yarına bırak-
ma, yahut kaza ve kader divanından bana bir
aman fermanı göster!

Hafız, dün gece ey seher yeli, bana sev-
gilinin civarından bir koku getir deyince gön-
lüm elden gitti, kendimden geçiverdim!

Ey şabā nukheti ez küy-ı fulānî bemen âr
Zâr-u bîmâr-ı gamem râhat-ı cânî bemen âr

CCLI.

Ey surlar söyleyen dudü, dilerim gagan-
dan şeker eksik olmasın.

2100. Başın daima yeşil, gönlün ebediyen hoş olsun. Sevgilinin yüzündeki tüylerden ne güzel bir nümune gösterdin bana!

Aşk erlerine anlaşılmaz sözler söyledin. Yarabbi, sen bu muammayı hallet.

Uyanık baht, bir uykuya dalmışız, yüzümüze kadehten gül suyu serp de uyanalım.

Çalgıcının çaldığı bu makam, ne makamdı ki sarhoşla ayık beraber oynamada!

Sâkinin şaraba kattığı bu afyondan içenlerde ne baş kaldı, ne sarık!

2105. Abıhayatı İskender'e vermezler.. bu, zorla, parayla olacak iş değil ki!

Gel de manası çok olan bu kısa sözden gönül ehlinin ahvalini duy, anla!

Çin güzeli, düşman, şeyhimiz sarhoş, gönül tuzığa tutulmuş, avcı da gaddar mı gaddar!

Ayıklara sarhoşluk sırlarından bahsetme.. can sözünü duvardaki resme söyleme!

Hafız, Şah Mansur'un devleti sayesinde şiir söylemede şöhret buldu.

2110. O Padişah, kullarına efendilik etti. Yarabbi, sen de onu âfetlerden koru!

Elâ ey tûti-i gûyâ-yı esrâr
Mebādâ hâliyet şekker ziminkâr

nen sevgili, gel.. senin ömrünün gülü yokken
ömrün bahar çiçekleri dökülüp gitti!

Gözden yağmur taneleri gibi göz yaşları
dökülse yerinde.. çünkü gamınla ömrün çağı,
şimşek gibi gelip geçti.

Kimin ömrünün medarı senin ağzının nok-
tasıysa, kimin hayatı, bir nokta gibi minicik
ağzının sevgisiyle devrederse ona yokluk de-
nizinden korku yoktur.

Ömrüm olmadığı halde yaşamaktayım..
buna o kadar şaşma, ayrılık günlerini kim
ömürden sayar ki?

2115. Her yanda hâdiseler askerinin bir pususu
var. Onun için ömür atısı dizgini koyver-
miş, atını koşturup gider!

Şu bir iki an görüşme imkânı eldeyen
işimizi düzene koy, bize lütfet.. yarın ömrün
ne olacağı belli değil ki!

Ne zamana kadar sabah şarabı içecek,
tatlı seher uykusuna dalacaksın? Uyan da
kendine gel. Ömrün ihtiyarı elden gitti!

Dün yol uğrağında bize bakmadı bile.
Bıçare gönül, ömrün geçişini görmedi bile!

Hafız, şiir söyle.. cihan sayfasında öm-
ründen yadigâr olarak ancak kaleminden çı-
kan bu yazılar kalır.

Ey hürrem ez furûğ-ı ruhet lâlezâr-ı 'ömr
Bâz â ki riht bî gul-i 'ömret behâr-ı 'ömr

CCLIII.

2120. Ömrüm müsait olursa ve bir kere daha meyhaneye varırsam artık rintlerin hizmetinden başka hiç bir şeyle meşgul olmayayım.

Ağlaya ağlaya gidip bir kere daha meyhaneye kapısını göz yaşlarımla sulayacağım gün, ne kutlu bir gündür.

Bu kavim adam tanımıyor. Yarabbi, bir sebep halk et de gevherimi başka bir satıcıya arz edeyim.

Sevgili bunca zamanlık sohbeti tanımadı, hukuka riayet etmedi, geçip gitti ama haşa.. ben başka bir sevgilinin ardına düşmem!

Bu gök kubbenin dairesi fırsat verir, felek yar olursa onu başka bir pergelle, başka bir düzenle yine ele geçiririm ben.

2121. * Şuh gamzesiyle yol kesici zülfü aman verirse gönlüm huzur istiyor artık.

Gizli sırrımıza bak! Her an başka bir pazar başında defle, neyle hikâye edilip durmada!

Her an dertten ağlamaktayım. Çünkü felek, her saat başka bir mihnetle yarah gönlüme kastedip duruyor!

Fakat yine diyorum ki bu işe yalnız Hafız müptelâ değil ya.. daha nice kişiler bu çöle dalıp gittiler!

Ger buved 'ömr be meyhâne revem bār-ı diger
Be cuz ez hizmet-i rindan nekunem kār-ı diger

CCLIV.

Yüzünü göster de varlığını hatırlıdan çıkar, beni benden al.. yel, yanmış âşıkaların varlık harmanını savurup götürsün!

2130. * Gönllümüzü belâ tufanına kaptırdık, gözümüzü de. Gam seline söyle, evi temelinden silip süpürsün!

Ham ambere benzeyen zülfünü kim okşayabilir? Heyhat! Ey ham gönül, bu tamahı hatırlıdan çıkar!

Göğüse söyle, Fars ateşkedesini söndürsün, göze buyur, Bağdat'taki Dicle'nin şöhrətini, şerefini gidersin!

* Pirimuganın devleti bakı olsun yoksa, ondan ötesi kolay. Ondan başka âlemde ne varsa hepsine birden de ki: Varın, gidin.. benim adımı hatırlıdan çıkarın!

Çalışmazsan bu yolda hiç bir durağa erigemezsın. Bir şey elde etmek istiyorsan üstada itaat et!

2135. Dün gece uzun kirpiklerimle seni öldürecekim demışti. Aman, bu niyetten caymasın.. yarabbî, hatırlıdan böyle bir cayma niyeti, böyle bir zulüm düşünceci varsa sen defet!

Ölüm günümde bir an görüneceğini vaded, sonra beni hiç bir şeye aldırılmaz, hiç bir şeyi kayırmaz bir halde mezarıma kadar götür!

Hafız, sevgilinin hatırı pek nazıktır, sa-
kın.. hem de kapısından git, bu feryadü figanı
terket!

Rây binmây-u vücūd-ı hoşdem ez yâd biber
Hırmen-i sühteganrâ heme gû bād biber

CCLV.

Bu gece Kadir gecesi; ayrılık mektubu
dürüldü. Bu gece, tanyeri ağarmıyadek esen-
lik ve kutluluk!

Gönül, âşıklıkta ayak dire.. çünkü bu
yolda ücretsiz iş yok.

240. Bana ayrılıkla da eziyet etsen, beni zorla
da incitsen faydasız. Rıntlikten tövbe etmeye-
ceğim!

* Ey gönlü aydın sabah, Tanrı hakkıyçın
bir doğ.. görüyorum ki ayrılık gecesi derin
karanlıklara dalmış!

Gönlüm elden gitti de sevgilinin yüzünü
görmedim.. feryat bu zulümden, ah bu takat-
sizlikten!

Hafız, vefa istiyorsan cefa çek. Çünkü
kâr da ticarettedir, ziyan da!

Şeb-i vaşlest-u tay şud nâme-i hecr
Selamun hiye hattâ maṭla‘-il fecr

CCLVI.

Yüzünü göster de bana, "canından geç"
de. Muma benzeyen yalın yüziüne karşı âşık-
kın gönlü bir pervaneye benziyor, ateşe buyur,
pervaneyi yaksın, yandırsın!

2145. Susuz dudağımızı gör de bizden suyu esir-
geme. Öldürdüğü âşıkın baş ucuna gel de onu
tozdan topraktan kaldır!

Yoksulu terketme.. gümüşü, altını yak
ama derdinle ağlıyor ya.. göz yaşlarını gümüş
say, yüzünü altın farzet;

Çenk çal... Ut yoksa ne zararı var? Tut
ki ateşim aşk, gönlüm öd ağacı, bedenim de
buhurdan!

Semaa gir; Hırkanı çıkar, oyna. Yok...
eğer bunları yapamayacaksan bir bucağa git,
hırkanı başına çek, otur!

Sofi hırkanı başından çek, bürünme o hır-
kaya... Sâf şarap çekmeye bak.. parayı, pu-
lunu ver, altınlar sarfederek bir gümüş bedenli
dilberi ağuşuna al!

- '150. Sevgiliye sen benimle yâr ol da, iki cih-
na da benimle düşman olun, ne çıkar de.
Bahta de ki: Bana arkamı dönme... Sonra bü-
tün yeryüzünü asker farz et, ne zarar ola-
bilir?

Sevgili, gitmeye niyetlenme, bir an bizimle
kal. Irmak kıyısında neşe ara, kadehi eline al!

Kendini yanından gitmiş, benden ayrılmış
say. O vakit gönüldeki ateşten benzimi sap-

sarı, dudağımı kupkuru, gönlümün ve gözü-
mün ateşinden kucağımı sulara gark olmuş
farz et? Sensiz işte bu hale gelirim ben de!

Hafız, meclisi beze de vaize söyle; gel,
meclisimizi gör de mimberi bırak artık!

Rûy binmā vu merā gū ki zi can dil bergîr
Pîş-i şem' âteş-i pervâne be can gū dergîr

CCLVII.

Seher yeli, ne olur... Sevgilinin durağına
uğramaktan çekinme, bir uğra da âşık a oradan
bir habercik ver, bu lûtfu esirgeme!

2155. Ey gül, bahtınca açıldın; şükranе olarak
vuslat yelini bûlbûlden esirgeme bari!

* Sen daha yeni ayken ben sana âşıktım,
şimdi toplan ay oldun, bana görünmeden çe-
kinme!

Cihan da ehemmiyetsiz bir şey, cihanda-
kiler de .. artık sen de marifet ehlinden bu
ehemmiyetsiz şeyi kıskanma!

Tatlı dudağın şeker kaynağıyken söz söy-
le, dududan şekeri diriğ etme!

* Güzel huylarını dünyaya yayan, ancak
şairdir. Şairden caizeyi, azığı esirgeme!

2160. Adının iyilikle anılmasını istiyorsan söz
budur. Söze karşılık gümüşü, altını kıskanma!

Gam tozu yatıştır, hal düzelir Hafız... yal-
nız sen, bu yoldan göz yaşını eksik etmeye gör!

Şabā zi menzil-i canan guzer dirîg medār
 Vezō be 'âşık-ı bîdil haber dirîg medār

CCLVIII. •

Sana bir öğüt vereyim: Dinle, bahane bulup kulak asmazlık etme! Seni esirgeyen öğütçü ne derse kabul et!

Gençlerin yüzlerini seyret, zevk al. Çünkü ihtiyar âlemin hilesi, ömür pususuna yatmıştır, fırsat gözlemektedir.

İki cihanın zevk ve lezzeti âşıklara göre ancak bir arpa değerindedir. Hattâ iki cihanın lezzeti değersiz bir matahlarda bu bir arpa ona nispetle pek çok bir fiyattır.

2165. İyi bir dostla düzenli bir saz istiyorum... bu suretle zir ve bem naleleriyle derdimi söyleyeceğim.

Şarap içmemek, günah etmemek niyetindeyim amma eğer takdir, tedbirime uygun düşerse!

Ezeldeki taksimi biz yokken yaptılar. Az bir miktar dileğine uygun düşmediyse ne yapalım, hoş gör, dahl etme!

Sâki, misket şarabını lâle gibi benim de kadehime dök de sevgin hatırımdan çıkmasın!

Sâki, o parlak şarap kadehini sun.. hasetciye de de ki: Vezirin keremini gör de öl, geber!

2170. Tövbe etmek azmiyle kadehi yüz kere elimden bıraktım! Fakat sâkinin göz ucuyla

bakışı tesir etmiyor, beni tevbemde sebat etmeye bırakmıyor ki!

İki yıllık şarapla on dört yaşındaki sevgili.. bana bunlar kâfi! Ne yapacağım bunlardan başka büyükle, küçükle düşüp kalkmayı!

Bizim ürküp kaçan gönlümüzü kim zaptedebilir? Zincirden boşanmış Mecnundan haber verin!

Hafız, bu mecliste tövbeden dem urma... sonra seni yay kaşlı sâkiler oklarlar.

Naşihatî kunemet bişnev-u behâne megîr
Her ançi nâşih-ı muşfik bigüyedet bipezîr

CCLIX. •

Yine usul boylu selvinin dalında sabırlı bülbül şakıdı: Kem göz, gülün yüzünden ırak olsun!

2175. Ey gül, sen güzellik padişahısın.. buna gükret de şeyda ve âşık bülbüllere gurur gösterme!

Ayrılığından şikâyet etmiyorum.. çünkü ayrılık olmasa vuslatın bir lezzeti kalmaz.

Başkaları işretle, zevkle neşelenirler. Bizim neşemizse sevgilinin gamı.

Zahit hurilerle köşklere ümitlenmekte. Bizim köşklerimiz meyhane, hurimiz de sevgili!

Çenk nağmeleriyle şarap iç, gam yeme. Biri sana şarap içme derse de ki: Tanrı, yar-gulayıcıdır.

2180. Hafız, ayrılık derdinden neye şikâyet ediyorsun? Ayrılıkta vuslat vardır, karanlıkta nur!

Diger zişâh-ı serv-i sehi bulbul-i şabūr
Gulbāng zed ki çeşm-i bed ez rûy-ı gul bedūr

— Z —

CCLX.

Dudağını isteyip durmaktayım, fakat henüz muradıma erişmedim. Lâl dudaklarının kadehinden içerim ümidiyle hâlâ şarap içip duruyorum.

Daha ilk günü saçlarının aşkıyle dinim elden gitti. Bu sevda ile sonum neye varacak? Bilmem!

* Sâki o ateş renkli sudan bir yudum sun. Çünkü aşkıyle pişmiş erler arasında ben henüz hamım.

Bir gece yanıldım da zülfüne Hutem mis ki dedim. O vakittenberi her an vücudumdaki kıllar, bana ayrı ayrı kılıç urmada.

2185. Bir gün sevgili, nasılsa yanılmış da adımları anmış. O gündenberi adımdan gönül ehlince can kokusu geliyor.

Güneş, havletimde senin yüzünün ziyasını görelî gölge gibi kapıma, damıma uhip durmada.

Lâl dudaklarının sâkisi, ezel günü bana
öyle bir yudum şarap sundu ki hâlâ o kadehin
sarhoşuyum, ayılamadım gitti.

Ey bana canımı ver de rahatlaş diyen,
canımı sevgilinin dertlerine verdim ama hâlâ
huzurum, rahatım yok!

Hafız, lâl dudaklarının hikâyesini kaleme
alalı her an kaleminden Abıhayat akmada!

Berneyâmed eztemennâ-yı lebet kâmem henüz
Ber umîd-i câm-ı la'let durdi âşâmem henüz

CCLXI.

2190. Ey nazlı güzellik selvisi, ne güzel naz
ederek gidiyorsun Âşıklar, her an senin bir
nazına karşı binlerce niyaz etmekte.

Güzel yüzün kutlu olsun.. naz elbisesini
ezelden tam boyuna göre seçmişler!

Amber zülfünün kokusunu dileyene söyle:
Ödağacı gibi sevda ateşinde yansın, yakılsın!

Pervanenin gönlü çırağla yanar. Fakat
benim gönlüm, senin yüzünün çırağı olmayınca
yanıyor.

Mehengim rakibin kınamasıyla bozulmaz.
hattâ beni altın gibi makasla parça parça et-
seler bile!

2195. Civarının kâbesinde vakfeye duran gönül,
o harimin neşesiyle Hicaz'ı bile anmıyor.

Madem ki kaşlarının mihrabı yok ve ol-

madıkça da namaz kılmam caiz değil; her an gönül kaniyle abdest almaya ne hacet?

Sofi, dün sen yokken, şarap içmeye tövbe etmişti. Fakat bugün meyhane kapısını açık görünce tövbesini bozuverdi!

Hafız; dün gece sâkinin dudağından bir sır duydu da yine şarap gibi ellerini çırpa çırpa küp dibine gitti!

Ey serv-i nâz-ı husn ki hoş mîrevi benâz
Uşşâkrâ benâz-ı tu her lahza şed niyâz

CCLXII.

Gözümü sevgilinin yüzüne açtım... Ey kulların işini düzene koyan. Ey kullara lûtuft eden Tanrı, sana nasıl şükredeyim?

2200. Belâya düşmüş muhtaç bir kula de: Yüzünü tozdan; topraktan temizleme. Niyaz civarının toprağı murat kimyasıdır.

** Ey göz, bir iki katra göz yaşı saçtın ama karşılık olarak ne devlet elde ettin. Gel de bu devlete karşı nazlan; işvelen artık!

Âşık ciğer kaniyle temizlenmezse, aşk müftüsünün fetvasına göre, namazı sahîh olmaz.

** Maksat aşk cilvesinden ibaret; yoksa Mahmud'un devlet yüzü, Eyaz'ın zülfüne muhtaç değil ki!

Gönül, yol müşküllerinden yüz çevirme. Yol eri, yokuşu, inişi düşünmez.

2205. Bu geçici durakta eline kadehten başka bir şey alma.. bu oyun saraycağınızda aşktan başka bir şeyle oynama.

Seher rüzgârına ne inanayım, ona sırrımı nasıl söyleyeyim? Bu bahçede usul boylu selvi gibi sırra mahrem değil ki!

Güzelliğin, başkalarının sana âşık olmasına muhtaç değil.. hepsinden müstağni, müstağni ama ben bu aşktan dönecek, vazgeçecek adam değilim!

Gönlümün yanışından neler çekiyorum, sana ne söyleyeyim? Ben gammaz değilim, bunu göz yaşlarımdan sor!

* Yarım öpüşle gönül ehlinden bir dua al da düşmanın hilesini canından da defetsin, teninden de!

2210. Hafız, bir yerde gazel okumaya başladı mı orada zührenin gazel okuması kaale bile alınmaz; o kadar ehemmiyetsiz kalır!

Menem ki dide bedidâr-ı döst kerdem bâz
Çi şukr güyemet ey kâr-sâz-ı bende-nevâz

CCLXIII.

Binlerce şükür olsun, seni dilediğim gibi ihlâsla gönlüme hemdem olmuş gördüm.

Yol erleri, belâ yoluna çekinmeden giderler. Yol erine inişten, yokuştan ne gam!

Sevgilinin derdini rakibin ağzına düşürmeyip gizlemek daha iyi. Çünkü kin güdenlerin gönlü, sırra mahrem olamaz.

Kaza ve kader bezeyicisinin kopardığı bu fitne ne fitneydi? Sevgilinin mest nerkisleri nâz sürmesiyle sürmelendi!

2215. Meclis, sevgilinin yüzüyle aydın ya, buna şükret de eğer bir cefa çırağı gelirse çekinme; yan, yakıl!

Hafız'ın gazellerinin şöhreti Şiraz'ı aştı, Hicaz'la Irak'a aşk zemzemesi saldı!

Hezâr şukr ki dîdem bekâm-ı hîşet bâz
Zi rüy-ı şıdķ-u şafâ keşte bādilem demsâz [*]

CCLXIV.

Kalk, kafatası toprakla dolup toprağı dö-
külmeden şarap kadehine neşeli şarabı doldur.

Madem ki son konağımız, sükût edenle-
rin vadisidir... Şimdi feleklerin kubbesine nağ-
ralar at!

Ey selvi boylu, terütaze başın için, ben
toprak olunca nâzı bırak da bu toprağa bir
gölge sal!

2220. Sevgiliye kötü nazarla bakmak doğru de-
ğildir. Yüzüne temiz bir aynadan bak!

Yılana benzer zülfünden zehirlenen gön-
lümüzü dudağınla tedavi et, bir panzehir ver!

Bu tarlanın tapusu, bilirsin ki kimseye
kalmaz, sebatı da yoktur... sen de bütün bu
varlığa kadehin ciğerinden bir ateş sal!

[*] Bu gazel, CCXII. nci gazelle karışmıştır. Bütün nüshalarda bu karışıklık vardır. O gazelin 9, 10 ve 11 inci beyitleri, yani son üç beyti aynen tekerrür ediyor, bu beyitleri almadık.

* Göz yaşım la yıkandım, çünkü yol ehli olanlar, önce temizlen de o tertemiz güzele sonra bak derler.

Yarabbi, o kendini gören zahit, ayıptan başka bir şey görmemekte.. onun idrâk aynasına bir ah buğusu ver!

2225. Hafız, sevgilinin kokusuyla elbiseni gül gibi yırt, o can ve ten libasını da o çevik ve usul boylu güzelin yoluna at!

Hîz-ı u der kâse-i rez âb-ı şarabnâk endâz
Pîşter zan ki şev ed kâse-i ser hâk endâz

CCLXV.

Gönülleri kana bulananların halini kim söyler, felekten şarap küpünün kanını kim arar, sorar?

Eğer yine sarhoş nergis biter, açılırsa şaraba tapanların gözlerinden utansın!

Lâle gibi kadeh dolandıran, daima şarap içen artık bu cefadan dolayı yüzünü kanla yıkasın!

Çengin perde ardında söz söylemesi kâfi. Saçını kesin de artık ağlayıp inlemesin.

2230. Şarap küpünde oturan Eflâtun'dan başka bize hikmet sırlarını kim açabilir ki?

Dudağından bir kadeh koklamazsa gönüm, konceler gibi açılmaz vesselâm!

Hafız ölmez, sağ kalırsa küp kâbesinin etrafında canla başla döner, tavafta bulunur.

Hāl-i hūnin-dilan ki gūyed bāz
 Vez felek hūn-ı hūm ki cūyed bāz

CCLXVI.

Gönlüm, kavgacı, vadinde durmaz, kan
 dökücü, hilebaz bir esmer güzeline kapıldı.

Güzeller, gömleklerinin önlerini açtılar da
 göğüslerini gösterdiler mi bu hale binlerce
 takva elbisesi, binlerce zahitlik hırkası feda
 olsun!

2235. Sâki, melek, aşk nedir bilmez ki.. sen bir
 kadeh iste de âdemin toprağına şaraptan gül
 suyu dök!

** Aşk ateşini artıran sözlere kul olayım...
 o sözler, yalımlı ateşe soğuk su serpen sözler
 değildir.

Yoksul, yorgun bir halde kapına geldim;
 merhamet et. Sevginden başka bir armağā-
 nım da yok!

** Savaşta kolunun kuvvetine mağrur ol-
 ma. Çünkü binlerce düzen, padişahın hükmü-
 le ehemmiyetsiz kalır.

Gel gel.. dün akşam meyhane hatifi bana
 dedi ki: Rıza makamında ol, kazadan kaçma!

2240. Kefenime bir kadeh bağla da mahşer sa-
 bahı şarapla kıyamet korkusunu gönlümden
 atayım!

* Beninin hayalini kendimle mezara gö-
 türeceğim; toprağım beninden anberlere bu-
 lansın!

Âşıkla mâşuk arasında hiç bir hâil yoktur. Sen, perdesin... Hafız, aradan kalk!

Dilem remide-i lûlîveşest şûr- engiz
Durûg-va'de vu kıttâl-važ'-u reng-âmiz

CCLXVII. •

Gel, gemimizi şarap ırmağına at.. gencin de canına velvele sal, ihtiyarın da!

Sâki, beni şarap gemisine at. Atalar sözüdür, iyilik et de denize at demişler.

2245. Yanıldım, meyhane yolundan döndüm. Yine kerem et, beni doğru yola getir.

Sâki, o gül renkli, misk kokulu şarabı getir. Gül suyunun gönlüne haset kıvılcımı sal.

Gerçi sarhoşum, harabım amma lûtfet de bu harap sarhoşun yüzüne bir bak!

Gece yarısı güneş istersen gül yüzlü üzüm kızının yüzünden nikabı kaldır.

Ölüm günü, beni toprağa gömmelerine müsaade etme.. beni meyhaneye götür, bir şarap küpüne at!

2250. Hafız, feleğin cevrenden gönlün daraldı, cana geldi. Mihnet şeytanlarına şehap oklarını fırlat!

Biyâ vu keşti-i mâ der şaţ ı şerâb endâz
Hurûş-u velvele der cân-ı şeyh-u şâb endâz

CCLXVIII. •

Gel de hasta gönül yine derman bulsun..
gel de ölü tene tekrar hayat gelsin.

Gel.. ayrılığın gözümü öyle bağladı ki
belki vuslatının kapısı açılırsa gözüm de
açılır.

Gam, zenci askeri gibi gönül ülkesini
zaptetti. Artık bu gönül, ancak senin aydın
yüzünle cilâlanır.

Senden ırağ olsun.. geceler gebedir sözü-
ne uyuyor da bakalım ne doğacak diye sabaha
kadar yıldızları sayıp duruyorum.

2255. Hafız'ın kabiliyetli tabiat bülbülü, vusla-
tının gül fidanı kokusuyla yine şakımaya baş-
ladı!

Derā ki der dil-i haste tevan derāyed bāz
Biyā ki der ten-i murde revan derāyed bāz

— S —

CCLXIX.

Gönül, sana yoldaş olarak iyi talihin ye-
ter.. yol çavuşu olarak da Şiraz bahçesinin
rüzgârı kâfi!

Derviş, artık sevgilinin konağından sefer
etme. Manevî seferle hanikah bucağı yeter
sana!

Ahştığın yurtla, eski dosta verdiği ahit,

sefere düşenlere katılmaman için kâfi bir özürdür.

Gönlün bir bucağından bir dert bir keder pusudan çıkarsa pirimugan kapısının harimine sığın.. bu kâfidir.

2260. Meyhanenin baş köşesine kurul, şarap içmeye bak. Cihandan bu kadar mal, mevki kazanman yeter!

Fazla dileme, işini sarpa sardırma.. lâl renkli şarap sürahisiyle ay gibi bir sevgili sana kâfi!

Felek, murat dizginini nadanların eline verir. Sense fazilet ve bilgi ehlinin, muradına erişmemen için bu günah yetişir!

Hafız, başka bir virde hacet yok.. gece yarısındaki dua ile sabah evradı sana yeter!

Başkalarının minnetini çekmeyi huy edinme. İki âlemde de Tanrı'nın rızasıyla padişahın ihsanı sana kâfidir.

Dilâ refîk-ı sefer baht-ı nîk- hâhet bes
Nesîm-i ravza-i Şîrâz peyk-i râhet bes

CCLXX.

2265. Bize cihan gülüstanında bir gül yanaklı dilber yeter. Bu çayırılıkta, bu çimenlikte o salına salına yürüyen selvi boylunun gölgesi kâfi.

Riya ehlinin sohbetinden uzak olayım, ci-handaki ağırlıklardan bize ancak ağır bir ka-deh yeter.

Cennet köşkünü amel karşılığı olarak bağışlıyorlar. Biz rindiz, elimizde bir şey yok.. bize muğların ibadet bucağı yetişir.

Irmak kenarına otur da ömrün akışına bak! Çünkü bize bu fâni dünyanın geçiciliğine şu işaret kifayet eder.

* Cihan pazarının parasına, puluna bak.. bir de cihanın mihnet ve eziyetini gör. Eğer bu kâr ve ziyan sana yetmezse bize yeter!

2270. Sevgili bizimle olunca daha fazla bir şey istemeyiz. O can munisinin sohbetine nail olma devleti kâfi!

İlâhi, beni kapından cennete yollama. Civarın, varlıktan da hoş, mekândan da. Ve o civar yetişir bana.

Hafız, nasipten şikâyet insafsızlıktır. Bize su gibi revan bir tabiatla akıp giden gazeller kâfi.

Gu.- 'izârî zi gulistân-ı cihan mārâ bes
Zin çemen sâye-i an serv-i revan mārâ bes

CCLXXI.

Siyah zülfünden öyle bir şikâyetçiyim.. onun yüzünden öyle perişanım ki sorma!

Hiç kimse vefa üanidiyle gön!ünü, dinini terketmesin.. ben bunu yaptım, fakat o kadar pişmanım ki sorma.

2275. Sonunda kimsenin incinmesine sebep olmayacak bir yudum şarap elde etmek için na-

danlardan öyle zahmet çekmekteyim ki.. sorma!

•• Zahit, bizden uzak geç de selâmette ol. Çünkü bu lâl renkli şarap gönlümde canımı elimden öyle bir alıyor ki sorma artık!

Böyle köşeye çekilip selâmete erişmek hevesindeyim.. fakat o fettan göz öyle bir işvelendi ki hiç sorma!

Bu yolda öyle dedikodular var ki canı mahveder. Bu kavgaya düşenlerden kimseyle mukayyed olma, ne bunu gör, ne onu sor!

Felek topundan nedir bu hal diye sorayım dedim, dedi ki: Sorma çevgândan çektiklerimi!

2280. Dedim ki: Zülfünü kimin kiniyle böyle büklüm büklüm bir hale getirdin? Dedi ki: Hafız, bu hikâye uzun bir hikâyedir. Kur'an hakkiyçin sorma bunu!

Dârem ez zulf-i siyâheş gile çendan ki mepurs
Ki çunan zō şudeem bî ser-u saman ki mepurs

CCLXXII. t

Sevgili, sana kim dedi, bizim halimizi sorma; yabancı gibi davran, hiç bir bildiğin halini hatırlı soruşturma!

Lûtfun umumîdir, huyun keremdir. Lûtfet, kerem eyle de hiç bir suç yapmadığımız halde bizi bağışla, maceramızı sorma!

Aşk derdi nasıldır? İster misin bunu apa-

çık öğrenmeyi? Sabah rüzgârından sorma; kılıçtan sor!

Sana yoksulun halini sorma diyen kişinin yoksulluk âleminden hiç haberi yokmuş!

2285. İbadet yurdunda hırka giymiş zahitte istek akçası arama... Sorma müftüden kimyayı!

* Âlem doktorunun defterinde aşk derdine ait bir bap yok. Gönül, derde alış, devanın adını bile sorma!

Biz ne İskender'in hikâyesini okuduk. ne Dara'nın.. bizden sevgi ve vefa hikâyesinden başka bir şey sorma!

Hafız, gül mevsimi eristi, marifet satmaya kalkışma... fırsatı ganimet bil, nasıl oldu, niçin oldu suallerine girişme [*]!

Cānā turā ki goft ki aḥvāl-i mā mepurs
Bîgāne gerd u kışsa-i hîç āşinā mepurs

CCLXXIII. t

Öyle bir aşk derdi çekmişim, öyle bir ayrılık zehri tatmışım ki sorma!

2290. Âlemi gezip dolanmış, sonunda öyle bir dilber seçmiştim ki.. sorma!

Sorma, kapısının toprağı havasıyla göz yaşlarım nasıl akmakta!

Sorma dün gece ağzından çıkan ve kullarımla duyduğum sözleri!

Yine bana bakıp söyleme diye dudakımı

---

[*] Bu gazel, Halhali'de şüpheliler arasındadır.

ısıırıyorsun? Ben, öyle bir lâl dudak ısırmışım ki sorma!

Sensiz yoksulluk kulübemde öyle eziyetler çektim ki sorma!

2295. Sorma Hafız gibi aşk yolunda gurbete düşüp ne makama eriştiğimizi!

Derd-i 'ışkî keşideem ki mepurs
Zehr-i hecrî çeşideem ki mepurs

CCLXXIV. t

Ey sabah rüzgârı, Aras ırmağı kıyasına uğrarsan o vadinin toprağını öp, nefesini misk haline getir.

Selma konağına bizden her an yüzlerce selâm olsun. Orasını sarvanların sesleriyle, çan sadalarıyla dopdolu görürsün.

Sevgilinin mahmelini öp de sonra benden arz et: Yandım ayrılığından, ey merhametli dost, feryadıma yetiş!

Ben, nasihatçıların sözlerine kulak asmaz, öğütlerini rebap dinler gibi dinlerim. Ayrılık, kulağımı öyle bir burdu ki bu nasihat kâfi bana artık!

2300. Gece sabaha kadar şarap iç, aşk yolundaki gece yolcularının asesbaşıyla âşinalıkları vardır.

Aşkla oynama. Oyuncak değil ki.. gönül, başınla oyna. Çünkü aşk topu, heves çevgâ-nıyla çelinemez.

Aklı başında olanlar, ihtiyarlarını kimseye vermezler ama gönül, isteğiyle sevgilinin sarhoş gözüne can vermekte!

Dudular, şekeristanda muratlarına eriştiler, zevk edip durmaktalar. Zavallı sinekse tahassüründen başına vurmakta!

Sevgilinin kalemine Hafız'ın adı gelirse.. yok mu? Şahımın tapısının eşiginden bu istek de bana kâfi!

Ey şabā ger bigzerī ber sāhil-i Rōd-ı Eres
Būse zen ber ḥāk-i an vadī vu muşkin kun nefes

— § —

CCLXXV.

2303. Ay gibi yüzünde bütün guzellikler, letafetler. Yalnız merhameti, vefası yok. Sen bunları da ver Yarabbi!

Sevgilim güzel ve çocuk. Bir oynarken beni öldürürse şeriatta günahı da olmaz.

İyisi mi gönlümü ona tamamıyla vermeyeyim. Çünkü iyiyi, kötüyü görmemiş; onu da hor tutar, görüp gözetmez.

Siyah gözlerinden kanlar damlıyor ama şeker gibi dudaklarından süt kokusu gelmekte; ağzı süt kokmakta.

On dört yaşında şuh ve şirin bir güzelim var. Ayın on dördü bile ona kulağı küpeli bir köle!

2310. O yeni yetişmiş gülün ardına düşüp nere-
lere gitti yarabbi? Nice demdir gönlümüzü
göremiyoruz.

* Gönlümü alan sevgilim, böyle kalb kırıp
durursa padişah, pek yakında onu cellâtlığına
tayin eder!

O inci, Hafız'ın sedef göğsüne düşer, ora-
da karar kılsa canımı şükranе olarak sar-
federim!

Mecma'-i hūbi vu lutfest 'izār-ı çu meheş
Leykineş mihr-u vefā nīst Hudāyā bidiheş

CCLXXVI.

Yarabbi, bana ihsan ettiğin bu gülümse-
yen taze gülü sana ısmarlıyorum. Çayırın,
çimenin hasetçi gözünden sen sakla, bekle!

Vefa diyarından yüzlerce konak uzak
ama yine feleğin âfetleri canından da ırak ol-
sun, teninden de.

2315. Ey seher yeli, Selma'nın menziline varır-
san bana bir selâm getir. Senden bunu umuyor,
bunu gözlüyorum.

O siyah zülüfleri edeble aç da bir misk
kokusu getir.. fakat o zülûf, aziz gönüllerin
bulunduğu yerdir, sakın hoyratça oynama!

Ona tarafımdan de ki: Gönlümün kaşınla,
gözünle, hattınla, yüzünle hukuku var. Gön-
lüm, o amberi bile kesada veren saçlarda; aziz
tut onu!

Sevgilinin dudağı anılarak şarap içilen yerde kendisinden geçmeyen sarhoş, alçak bir kişidir.

Meyhane kapısında ne şeref kazanılır, ne mal. Orası kazanç yeri değil! Kim bu suyu içerse varını, yoğunu denize fırlatır, atar.

2320. Elemden korkana aşk kederi helâl değildir. İster başımız ayağında olsun, ister dudamız ağzında, bizce ikisi de bir!

Hafız'ın şiirinin her beyiti, bir beytülgazeldir. Aferin gönüller çeken nefesine, aferin lâtif sözlerine!

Yârab in nov-gul-i hândan kî supurdî bemeniş
Mîsipârem betu ez çeşm-i hâsüd-i çemeniş

CCXXVII.

İrmak kıyısı, söğüt gölgesi, şiire kabiliyetli bir tabiat, güzel bir sevgili.. şiirin ve suh bir dilber, gül yanaklı nazenin bir sâki...

Ey başımıza doğmuş talih, ey uyanmış baht! Bu zamanın kıymetini bilirsen bu işret, bu zevku safa helâl olsun sana.. kendine gel, ne hoş bir zamandasın!

Bir dilberin aşkına düşüp de gamlanan, kederlenen kişiye söyle: Çok hoş bir işte, güçtesin... Nazar değmesin, ateşe çöretu at da tütsülen!

2325. Şairlik tabiatımın gelinini bakir fikirlerim-

le bezemekteyim. Belki bu suretle bir müddet sonra elime güzel bir dost düşer!

Sohbet gecesini fırsat bil, muradınca nelen.. gönülleri aydınlatan ne güzel bir mehtap.. ne hoş bir lâlelik!

Sâkinin gözündə öyle bir şarap var ki akli bile sarhoş etmekte, akla bile sarhoşluk-tan sonra sersemlik vermekte. Aferin, aferin.

Hafız, ömür gafletle geçti gitti. Gel bizimle meyhaneye de güzel dilberler sana iyi bir iş öğretsinler bari!

Kenâr-ı âb-u pâ-y-ı bîd u tab' ı şî'r-u yârî hoş
Mu'âşir dilberî şîrîn-u sâkî gul-'izârî hoş

CCLXXVIII.

Sevgili, senin her halin lâtif, her şeyin hoş. Gönlüm, şekerler çiğneyen o yakut dudakların işvelerinden ne güzel bir zevk içinde.

2330. Şiven nazü edaların şirin; yüzündeki tüyler ve ben alımlı. Kaşın, gözün güzel, boyun, posun hoş.

Hayalimin gülistanı bezensin... gönlümün dimağını yaseminin revacına kesat veren zülfünün kokusu bürümüş!

Aşk yolunda yokluk selinden bir geçit bulunamaz ki. Fakat ben seni seyrederek, onunla eğlenirim.

Gözüne nasıl şükredeyim, bilmem ki! Hasta olduğu halde yine lütfeder de güzel yüzünle derdime derman olur!

Yokluk çölünün her yanında bir tehlike var ama âşık Hafız senin sevginle yola düşmüş, ne hoş bir surette gitmekte!

Ey heme şekl-i tu matbu'-u heme cāy-ı tu hoş
Dilem ez 'işve-i yâkût-ı şeker-hây-ı tu hoş

CCLXXIX.

2335. Sofi, gül devşir, yamalı hırkayı dikene bağışla. Bu acı zahitliği tatlı şaraba bahşet.

Sofiyane herzeleri, akla sığmaz saçmaları, çenk ahenginin yoluna koy. Tespihi, taylasanı şaraba ve sarhoşluğa ver!

Güzelle sâkinin satın almaya tenezzül etmedikleri şu ağır zahitliği yeşillik halkasında bahar rüzgârına terket.

Ey âşıklar beyi, yolumu lâl renkli şarap vurdu. Fakat kanımı ondan isteme, öc almaya kalkışma. Sevgilinin derin çene çukuruna bağışla!

Yarabbi, gül mevsiminde kulun suçunu affet, bu macerayı selviye ve ırmak kıyısına bağışla!

2340. Ey maksat kaynağına yol bulan, mura-dına erişen, bu toprak kula da şu denizden bir katrecik ver.

Gözüñ, güzelleri görmedi, âşık olmadın.
Bunun şükranesi olarak bizi Tanrı'nın affına,
lûtfuna terk et!

Sâki, sevgili sabah şarabı içerse de ki:
Geceleri uyumayan Hafız'a da bir altın kadeh
sun!

Sõfî gulî biçîn-u murakka' beḥâr baḥş
Vin zuhd-i telḥrâ bemey-i hoşguvâr baḥş

CCLXXX.

Bağcıya beş günlük gül sohbeti lâzımsa
ayrılık dikenine sabretmesi gerek.

Gönül, zülfünün bağında perişanlıktan
ağlayıp inleme. Akıllı kuş tuzığa düştü mü
tahammül etmeli.

2345. Böyle bir zülûf, böyle bir yüz varken ya-
seminin yüzüne, sümbülün kıvrıcık saçlarına
bakıp dalana bu zülfü, bu yüzü görmek haram
olsun!

Âlemi yakıp yandıran rindin mülk işleriyle
ne işi var? İdare işlerinde tedbir ve düşünce
lâzım.

Tarikatte takvaya dayanmak, bilgiye gü-
venmek kâfirliktir. Yol erinin yüz türlü hü-
neri bile olsa yine ona tevekkül gerek!

Bu perişan gönüle kıvrıcık ve sümbül gibi
saçlar lâzımsa onları elde etmek için o zalim
nergislerin nazını çekmesi icap eder.

Sâki, neye kadehi döndürmüyorsun. Bu gecikme ne vakte dek sürecektir? Devir âşıklara dönünce teselsül gerek.

2350. Hafız, saz olmadıkça şarap içmeyen kim? Yoksul âşık için bu kadar çekiye düzene ne lüzum var?

Bağban ger penç rûzî şoḥbet-i gul bâyedeş
Bercefâ-yı ḥâr-ı hicran şabr-ı bulbul bâyedeş

CCLXXXI.

Şehirde bahtımızı denedik. Helâk vadisinden pılımızı pırtımızı çekip gitmeliyiz.

Nice demdir elimi ısırp ah etmekten parça parça olmuş tenimi, gül gibi ateşlere yak-tım, yandırdım.

Dün gece duydum, bir bülbül ne güzel şakırmaktaydı; gül de dalında kulağını açmış, dinliyordu.

Bülbül diyordu ki: Ey gönül, şad ol. Huyu sert olan sevgili, talihi, mazhariyeti yüzünden çok elemelere düşer, ıstıraplar çeker.

2355. İster misin, âlemin iyisi, kötüsü sana dokunmasın... kötü ahitleri bırak, sert sözleri terket.

* Sevgili, ayrılığından ve gönlümdeki ya-nıştan bütün malımı, canımı ateşlere atmanın tam zamanı!

Hafız, eğer insan daima muradına erişse ve elindekini kaybetmeseydi Cemşid de tahtından dur olmazdı.

Mâ âzmüdeîm derin şehr .baht-ı hîş
Bîrun keşîdbāyed ezin varṭa raht-ı hîş

CCLXXXII.

Lâle mevsimi kadehi eline al, riyayı bırak.
Gül ümidiyle bir an sabah rüzgârına hemdem ol!

Sana bütün yıl şarap iç, şaraba tap demedim ya.. üç ay iç, dokuz ay zahitlik et!

2360. Seni aşk yoluna götüren pir, şarap iç der, seni şaraba havale ederse iç, Tanrı'nın rahmetini bekle!

Cem gibi gayb sırrına erişmek istersen gel de dünyayı gösteren kadehle hemdemlik et.

Dünyanın işi, gonce gibi yumulup açılmaktır. Fakat sen bahar yeli gibi düğümleri açıcı ol.

Kimseden vefa umma. Yok, eğer söz dinlemiyorsan var abes yere sîmurgla kimyayı ara dur!

Hafız, yabancıların itaatine talip olma. Aşına rintlerle düş, kalk.

Bedevr-i lâle kadeh gîr-u bîriyâ mîbâş
Bebûy-ı gul nefesî hemdem-i şabâ mîbâş

GCXXXIII.

2365. Dudağı tatlı bir güzel, kulak memeleri
yasemin gibi lâtif bir dilber kararımı da aldı,
aklımı da, takatimi de!

Peri gibi güzel, çevik, şuh bir nazenin...
güzel elbiseler giyinmiş ay gibi parlak ve nazlı
bir dilber...

Ama nasıl güzel, bir bilsen... sevdasının
ateşindeki hararetle tencere gibi kaynayıp
durmaktayım.

Elbise gibi ben de onu bir kucaklayabil-
sem gömlek gibi huzura erer, rahata kavuşu-
rum.

Kemiklerim bile çürüse sevgili yine gön-
lümde kalacaktır.

2370. Göğsüyle omuzu yok mu, göğsüyle omu-
zu... gönlümü de aldı, dinimi de, gönlümü de
kaptı, dinimi de!

Hafız, senin derdinin dermanı, senin der-
dinin dermanı, sevdiğinin bal gibi dudağı, bal
gibi dudağı, bal gibi dudağı vesselâm [*]!

Biburd ez men karar-u takat-u hüş
But-î şirin lebî simin binâgüş

CCXXXIV.

Gönlüm ürküp kaçtı da bu yoksul hâlâ
gaflette... o başı dönmüş avcı kuşa ne oldu
acaba?

[*] Bu gazel, tetimmede bir kere daha var.

Gönül, o kâfir mezhepli, o yay kaşlı güzelin eline düştü. İmanımın başına neler gelecek diye söğüt gibi titreyip durmaktayım.

Deniz gibi hiç bir şeyden bulanmamayı ummaktayım, bu hayale kapıldım... heyhat! Hele bak olmsayacak düşüncelere kapılan şu katranın başındaki sevdalara!

2375. Meyhaneye ağlaya ağlaya başım önümde gidiyorum... çünkü elimde oraya lâıyk bir şey yok, utaniyorum halimden.

O zahitliği, o takvayı öldüren kirpiklere kurban olayım... neşterinden Abıhayat dalgalanmakta!

Muayene için yaralı gönlümün nabzına el ursalar, doktorların yenlerinden binlerce kan katrası damlar.

* Ne Hızır'ın mülkü kalır, ne İskender'in. Ey yoksul, bu alçak dünya için dalaşma!

Hafız, o kemere öyle her yoksulun eli erişemez. Eline Karun hazinesinden daha fazla bir hazine geçirmeye bak!

Dilem remide şud u gâfilem men-î derviş
Ki an şikâri-i ser-geşterâ çi âmed piş

CCLXXXV.

2380. Dün gece meyhane bucağından bir hatif seslendi, dedi ki: Günahı bağışlarlar, şarap içmeye bak;

Tanrı'nın lûtfu, işini işler durur. Melek de rahmet müjdesini getirdi zaten.

Tanrı'nın affı, suçumuzdan fazla. Sen gizli sırrı ne bilirsin? Sus!

Bu ham akli meyhaneye götür de lâl renkli şarap biraz kanını kaynatsın, coştursun!

Sevgilinin vuslatını çalışmayla vermezler; doğru... doğru ama gönül, sen yine elinden geldiği kadar çalış, çabala!

2385. Kulağımda sevgilinin saçlarını halkası, yüzüm de meyhanecinin kapısındaki toprakta... ıste hep bu böyle!

Hafız'ın rintliği, ayıpları örten padişahın keremine nispetle o kadar güç, o kadar büyük ve o kadar affedilmez bir suç değil.

Din padişahı Şah Şüca' öyle bir padişah ki Ruhulkudüs bile emrini kulağına halka etmiştir.

Ey arş padişahı Tanrı! Sen onun muraflını ver, kem gözden sakla, bekle!

Hâtifi ez gûşe i meyhâne düş
Guft bibahşend gunch mey binüş

CCLXXXVI.

Ne hoştur Şiraz; ne hoştur o misli bulunmayan şehir. Yarabbi, sen zevalden koru!

2390. Rükñâbâd'ımız daima şen olsun... arı du-
ru suyu, Hızır ömrünü bağışlamakta.

Caferâbât'la Musallâ arasından esip gelen şimal rüzgârı, seher yelinin kokusuyla karışır da gelir.

* Şîraz'a gel de kemal sahibi adamlarından Ruhûlkudûs feyzini iste.

Seher yeli, o sarhoş ve şuh esmer güzel-den haberin var mı, ne halde acaba?

Yarabbi, beni bu uykudan uyandırma. Hayaliyle ne hoş halvetteyim.

2395. O tath dilber kanımı bile dökse, gönül, hoş gör... ana sütü gibi belâl et.

Kim orada Mısır şekerinin adını andı da Şîraz'daki tath dilî dilberler, onu utandırma-dılar?

Hafız, mademki ayrılıktan korkuyordun, neden vuslat günlerine şükretmedin [*]?

Hoşâ Şîrâz-u vez'-ı bî misâleş
Hudâvendâ nigdhdâr ez zevâleş

CCLXXXVII.

Bülbülün daima düşüncesi, gülün kendisine yâr olmasında.. fakat gül de ona nasıl iş-velenir, nasıl cefa ederim acaba diye düşün-cede.

Güzellik, daima âşık öldürmekle olmaz Efendi ona derler ki kulunun derdine derman olur.

[*] Bu gazel tetimmeye de alınmıştır.

2400. Kötü bir saksı, lâlin kârına kesat vermekte, onu değerden düşürmekte. Bu ziyan yüzünden lâlin gönlü kan denizi olsa da dalgalansa yeri.

Bülbül, gülün feyziyle söz öğrendi. Yoksa bütün bu sözler, bu gazeller, gagasında hazır değildi ya!

Ey sevgilimizin sokağından geçen, sakın... bu mahallenin duvarı başlar yarar!

Yarabbi, o sefere çıkmış sevgiliyi, her neredeyse sen koru... yüzlerce gönül kafilesi, onun yoldaşı.

Gönül, zahitlik sohbeti sana hoş geldi ama aşk, daha azizdir, aşkı bırakma.

2405. Sofi, bir iki kadehle külâbını eğdi... iki kadeh daha içerse sarığı da çözülür, karma-karışık olur.

Hafız'ın gönlü sana alışmıştır, vuslat nazıyla yetişmiştir... onu incitmeye kalkışma!

Fikr-i bulbul heme ânest ki gul şud yâreş
Gul der endîşe ki çun 'işve kuned der kâreş

CCLXXXVIII. t

Şefrât sahibi bir yoldaşsan ahdinde dur... evde de bizimle dost ol. hamamda da, gülüş-tanda da.

Perişan zülûflerinin bükümlelerini rüzgârın eline verme; âşkların gönülleri perişan olursa olsun deme!

Hızır'la düşüp kalkma hevesindeysen Abı-
hayat gibi İskender'in gözünden gizlen!

410. Aşk Zebur'unu terennüm etmek, her ku-
şun harcı değil... sen gel de bu gazel okuyan
bülbülün yeni açılmış gülü ol.

Hizmet ve kulluk bize düşer... sen sultan-
lık ededur!

Sakın bir daha Kâbe haremindeki hayvan-
lara kılıç çekme. Gönlümüze neler ettin, piş-
man ol gayri!

Sen meclisin mumusun, bir dilli, bır gō-
nüllü ol... pervanenin hayaline ve savaşmasına
bak da gül.

Dilberliğin, güzelliğin kemali âşıklarıdır.
Nazar şivesiyle âşıklar kazan da zamanın na-
dir güzellerinden ol.

2415. Hafız, sus... sevgilinin cevrenden nale et-
me. Sana kim dedi güzel yüze hayran ol
diye?

Eger refîk-ı şefîkî durust peyman bâş
Harîf-i hâne vu germâbe vu gulistan bâş

CCLXXXIX. t

Sevgili, yine gel de daralmış gönlüme bir
can yoldaşı ol... bu yanan âşıkın gizli sırlarına
sırdaş kesil!

Aşk meyhanesinde satılan şaraptan bize
iki üç kadehçik sun... isterse ramazan olsun.
ne çıkar?

Ey sülûk eri ârif, madem ki hırkanı ates-
lere attın, çalış da âlem dilberlerinin başı ol!

Bir gün o sevgili sana, gönül seni gözle-
mekte derse, sevgiliye “şimdicek geliyorum,
azıcık bekle” de!

2420. O ruh bağışlayan lâlin hasretiyle gönlüm
kan kesildi. Ey sevgi hokkası, ey gönül, yine
o nişanı koru, cefa yüzünden vefayı terk etme!

Ey göz yaşı seli, gönlüne elemden bir toz
konmasın diye mektubun ardınca sen de koş
yürü!

Hafız, cihanı gösteren kadehe heves edi-
yorsa söyle ona: Cemşid'e Benzeyen Vezirin
huzurundan ayrılmasın!

Bâz ây-u dil-i teng-i merâ münis-i can bâş
Vin sühterâ mahrem-i esrâr ı nihan bâş

CCXC. t

Seher vakti gayb hatifinden kulağıma şu
müjde çalındı: Zaman, Şah Şucâ'ın zamanı...
şarabı pervasızca iç!

Nazar ehlinin ağızlarında bin türlü söz,
fakat dudakları yumulmuş bir halde bir buca-
ğa çekildikleri devir, geçti artık!

2425. Gizlemekten gönlümüzün çömlek gibi kay-
nadığı maceraları artık çenk sesleriyle söyle-
yip ilân edelim.

Muhtesipten korkup evlere sığınmış olan şarabı, sevgilinin yüzüne bakarak aşikâre ve "Afiyetler olsun" naralarıyla içelim!

Şehrin imamı sırtında seccade taşıyordu ya.. dün gece meyhane sokağından omuzlamışlar.. öyle götürüyorlardı.

Gönül, sana kurtuluş yoluna bir delâlet edeyim. Bir hayırda bulunayım, dinle: Günahla övünme. Fakat zahitlik de satma!

Padişahın aydın rey ve tedbiri tecelli nuruna mazhardır. Onun yakınlığını istiyorsan niyetini sağlamlaştırsın da öyle çalış!

2430. Gönülün, onun ululuğunu övmeden başka bir şeyi vird edinmesin. Çünkü onun gönül kulağı, memleketin harabelerine mahremdir, gönüllerdekini duyar.

Memleketi idare işini padişahlar bilir. Hafız, sen bir bucakta oturan yoksulun birisin... coşma; kendine gel!

Şehir ki hâtif-i gaybem resîd müjde begüş
Ki devr-i Şâh Şucâ'est mey dilîr binüş

CCXCI. t

Dün gece bana iş bilir akıllı bir dost gizlice, "Pirimuganın sırtını sizden gizlemek doğru değil" diyerek şunları söyledi:

Tabiatına uyup işe pek sarılma, oluruna bırak.. çünkü dünya, bir işe sarılana zahmet ve meşakkat verir.

Ondan sonra da bana bir kadeh sundu ki pırlıtısından gökteki zühre raksa geldi de çenk, çalarak "Afiyetler olsun" demeye başladı!

2435. Yavrum, öğüt dinle, dünya için gam yeme. Sana inci gibi bir söz söyledim, mümkünse kulağına küpe yap!

Gönlün kanlara bulansa bile kadeh gibi dudağın gülsün.. halka öyle görün. Sana bir zahm erişince hemen çenk gibi feryada başlama.

Bu perdeye âşına olmadıkça, hiç bir remz, hiç bir nükte duyamazsın. Namahrem kişinin kulağı, meleklerin haberlerini işitmez.

Aşk haremde dedikodudan bahsetmek olmaz, orada bütün azanın göz, kulak kesilmesi lâzım.

Nüktedanlar meclisinde kendini göstermeye kalkışmak münasip değildir. Ey akıllı, ya bildiğini söyle; ya sus!

2440. Saki, şarap sun... Hafız'ın rintliklerini suç bağışlayan, ayıp örten Sahibkiran Vezir anladı.

Düş bā men guft pinhan kār-dānī tiz-hūş
Vez şumā pinhan neşāyekerd sırr-ī meylurūş

CCXCII. t

Öyle sert bir şarap isterim ki kuvveti, insanı yıksın, kendinden geçirsin... ben de bu

suretle bir an olsun, dünyayı da unutayım,
kötülüklerini de... biraz olsun huzura kavuşa-
yım!

Şarap sun... çenk çalan Zührenin oyunuyle
Mirrihin silâhşorluğuna güvenip feleğin hile-
sinden emin olmaya gelmez. Kimse kaderden
kurtulamaz.

Aşâğılık kişileri doyurup besleyen zaman
sofrasında huzur ve istirahat balı yoktur. Gö-
nül, tamahını, hırsını bu sofranın acısından da
kes, tatlısından da.

Behram-ı Gûr'un avlandığı yayı at da al
eline Cem kadehini. Çünkü ben, bu sahrayı
çok döndüm, dolastım; ortada ne Behram var,
ne mezarı!

2445. Yoksulları görüp gözetmek, ululuğa, zarar
vermez. Süleyman bile o kadar ululuğıyle be-
raber karıncaya lûtuflarda bulunur, iltifatlar
ederdi.

Gel de saf şarapla sana zamanın sırrını
göstereyim, ama bir şartla: O sırrı gönül göz-
leri kör olan tabiatsızlara göstermeyeceksin.

Sevgilinin yay kaşları Hafız'dan yüz çe-
virmez ama bu kuvvetsiz kollarını görünce
gülümser durur!

Şerâb-i sust miḥadem ki merd-efken şevved züreş
Ki tā yek dem biyāsāyem zi dunyā vu şer-u şüreş

CCXCIII. t

Sarhoş sevgilimin derdinden pek harabım...
gamzeleri yaralı gönlüme oklar saplamakta.

Sevgili, haça benzeyen zülûflerini dağıtır-
sa nice müslümanlar şaraba düşer, kâfir olur!

2450. Sana bağladım, gönlümü başkalarından
aldım. Seninle âşına olanın ne yabancıyla işi
var, ne bildikle!

Bu âşıka inayetle bir bak. Lûtfun yardım
etmedikçe hiç bir işi ileri gitmiyor.

Ey güzellik ve alım ülkesinin padişahı,
lâl dudağın yaralı gönlüme tuz ekerse ne
olur?

Sarhoş gözlerin, önümden, ardımdan pu-
su kurdu da sabrımın harmanını yele verdi,
savurdu!

Âşık, kapı ardında oturup beyhude yere
gam yeme. Senin gam yemenle rızık, ne ek-
silir, ne artar!

2453. * Mademki bu faydasız savaşıma bir fayda
vermeyecek... şu halde ey olmayacak düşünce-
lere dalan, derde düşüp gönlünü incitme!

* Tanrı hakkıyçin ne olur, bu âşık Hafız'ın
halini bir sor. Yoksul, hal hatır sorarsa şaşıl-
maz... fakat padişah sorarsa hiç şaşılmaz!

Men herâbem zi ğam-ı yâr-ı herâbâti-i hîş
Mîzened ğamze-i ô nâvek-i ğam ber dil-i rîş

CCXCIV*.

Seher yeli, sevgilinin amber saçan zülfü-
ne ulaşip o güzelim saçları eğdi büktü mü
gayri esip hangi hasta âşık dokumsa o âşık
taze can bulur.

Nerde bir hemdem ki gönül, sevgiliden
ayrı bulunduğu demlerde neler çekiyor, bir
iyice anlatayım.

Zemane, gül yapraklarından senin yüzü-
ne bir nazire düzdü ama, o nerde, yüzün
nerde? Bunu o da gördü de utancından konca
içine sakladı, gizledi.

2460. Sen uykudasın... yoksa hakikatta aşkın
ne ucu vardır, ne bucağı.. Maşaallah bu sonu
olmayan yola!

Kâbe, âşıklarından özür diler mi, diler...
çünkü o yanık gönüllülerin canı, oraya var-
mak için çöllerde yandı, yakıldı!

Bu Beytülhazen hastasına sevgilinin çene
çukuruna düşmüş olan gönül Yusuf'unun na-
mını, nişanını kim getirir acaba?

O zülfü tutup Vezirin eline teslim edeyim
Hafız'ın gönlü, onun hilesinden hud'asından
yandı artık!

Çu berşikest şabâ zulf-i 'anber-efşâneş
Beher şikeste ki peyvest tâze şud câneş

CCXCV •

Hatalar bağışlayan, suçlar örten Padışah'ın

zamanında Hafız, surahiyle şarap içmekte, müftü kadehle!

2465. Sofi, muhtesibi omuzunda şarap testisini götürür görünce tekke bucağından kalkıp geldi, küp dibine oturakodu.

Seher çağı, pirimugandan şeyh ve kadının ahvalini, onların yahudice gizli gizli şarap içişlerini sordum.

Dedi ki: Mahremsin ama bu söz söylene-
mez. Dilini kıs, sırrı gözet, şarap içmeye bak!

Sâki, bahar geliyor, şarap parası kalmadı. Düşün, taşın, bir çaresini bul... dertten gön-
lümün kanı coşmakta!

Aşk, müflislik, gençlik ve ilkbahar... artık
özrümü kabul et, suçumu kerem eteğiyle ört!

2470. Niceyedek mum gibi dil uzatıp duracak.
şikâyetle bulunacaksın? İşte murat pervanesi
geldi, çattı; Aşk, sus artık!

Ey suret ve mana Padişahı, senin gibisini
ne bir göz görmüştür, ne bir kulak işitmiştir.

Genç bahtın bu ihtiyar feleğin köhne gök
hırkasını miras alıncaya kadar sağ ol. Felek
yok olsa bile sen yok olma!

Der 'ahd-ı Pādşāh-ı hatā bahş-u curm-pūş
Hāfız kırābe-keş şud-u muftī piyāle-nūş

— 'A —

CCXCVI.

Aşkında vefakârlık göstermede mum gibi
güzeller içinde meşhurum. Mum gibi aşk yo-

lunda canıyla, başıyla oynayanların ve rint-
lerin mahallesinde gecelemekteyim.

* Aydınlığın ateşinde mum gibi ağlayıp
duruyorum. Bu yüzden gama tapan gözüme
ne gece uyku giriyor, ne gündüz!

2475. Aşkının suyu ve ateşi arasında mum gibi
erimeye başlayalı dağa benzeyen sabrım, der-
dinin eline düştü de mum gibi yumuşadı.

Sabır ipliğim gam makasıyla kesildi. Öy-
leyken yine aşk ateşinin içinde mum gibi gü-
lüp durmaktayım.

Kızıl göz yaşları atım bu kadar hızlı koş-
masaydı gizli sırrım, âleme mum gibi apaydın
yayılır mıydı?

Mum gibi göz yaşı yağmurları yağdıran
bu zayıf ve perişan gönlüm, su ile ateş ara-
sında yine senin hararetli bir âşıkındır,

Âlemi bezeyen yüzün olmadıkça gündü-
züm gece gibidir. Aşkım kemalde olduğu hal-
de yine mum gibi noksanın tam içindeyim.
günden güne eriyip gidiyorum!

2480. Ey nazenin sevgili, bir gece vâslında beni
devlete ulaştır da yurdum, cemalinle mum gibi
aydınlansın.

Sabah çağına erişmiş mum gibi senin vus-
latına ermek ümidiyle yandım, yakıldım bir
nefeslik ömrüm kaldı. Sevgili, yüzünü göster
de canımı mum gib feda edeyim.

Ayrılık gecesı bana bir vuslat habercisi
yolla. Yoksa derdinden mum gibi bütün âlemi
yakar yandırırım!

Hafız, senin sevgi ateşini öyle bir başına aldı ki... gönül ateşini göz yaşlarımla mum gibi söndürmeme imkân mı var?

Der vefâ-yı 'ışk-ı tu meşhûr-ı hûbânem çu şem'
Şeb- nişin-i küy-ı ser-bâzân-u rindanem çu şem'

CCXCVII.

Seher çağı, doğunun mumu, misilsiz yaratılış köşkünün nalvet bucağından görünüp her tarafa guleler salınca

2481. Felek, ufkun koynundaki aynayı çıkarır.. o aynada kâinatın yüzünü binlerce çeşit olarak gösterir.

Zühre, felek Cemşidinin çalgı odasının köşelerinde ergununa düzen verir, çalmaya başlar.

Çenk, "Şeker nerde, hani?" diye feryada başlar. Kadeh, "Meneden neye gitti, ne oldu?" diye kahkahalarla gülmeye koyulur.

Devranın ahvaline bak da işret kadehini eline al. Çünkü her halde bu durum, durumların en iyisidir.

Dünya güzelinin zülfü, baştan başa tuzaktır, baştan başa hile, Âşıklar, bu ip için savaşa düşmezler.

2490. Cihan faydasını elde etmek ister, âlemde faydalanmak dilerse Padişahın ömrüne dua et. Çünkü o, ihsanlarda bulunan kerem sahibi ve faydalı bir varlıktır.

Ezel lûtfuna mazhar, istek gözünün nuru,
ilimle ameli bir araya getirmiş olan cihanın
canı Şah Şüca'dır.

Bâmdâdan ki zi hâlvat-geh-i kâh i ibdâ'
Şem'-i hâver fukened ber heme etrâf şuâ'

CCXCVIII. t

Şah Şüca'nın ululuğuna, devletine, mevkiine
andolsun ki mal ve mevki için kimseyle kav-
gam, gütültüm yok.

Evdeki şarap bana yeter, meyhane şara-
bını sunma. Ey tövbe yoldaşı, şarap arkada-
şım geldi Artık sana elveda!

Allah için hırkamı şarapla yıkayın. Çünkü
ben bu zahitlikten bir hayır kokusu bile duy-
muyorum.

297. Ben mutî bir kulum, sen de emrine itaat
edilen bir padişah.. bu nimete şükranе olarak
âğıklara bir bak. Onları bir gör, gözet!

Senin kadehindeki bir yudum şarabın fey-
zine susamışız, fakat ne küstahlık ediyoruz,
ne baş ağrıtıyoruz:

** Zemane hüneri satın almıyor, ben de
de bundan başka bir matah yok. Bu kesat ma-
tahla nereye ticarete gideyim?

Tanrı, Hafız'ın alnını, yüzünü Şah Şüca'-
nın ululuk kapısının toprağından ayırmasın!

Şasem be şaşmet-u cāh-u celāl-i Şāh Şucā'
Ki nīst bā kesem ez behr-i māl-u cāh nīzā'

— Ğ —

CCXCIX.

Seher çağı âşık bülbül gibi dimağıma ilâç
bulmak, aklımı tedavi etmek ümidiyle gül bah-
çesine gittim.

2500. Güzelim gülün cilvesine baktım. Âdeta
karanlık gecede apaydın bir çırağa benziyordu.

Gençliğine, güzelliğine öyle mağrurdu ki
bülbülün gönlünden haberi bile yoktu.

Güzel nergis hasretle göz yaşları dökmek-
te, lâle sevda ile canına, gönlüne yüzlerce dağ
vurmaktaydı.

Süsen serzenişle kılıç gibi dilini uzatmış,
şekayık gammazlar gibi ağzını açmıştı.

Gâh şaraba tapanlar gibi eline sürahiye,
gâh sarhoşların sâkisi gibi kadehi alıyordu.

2505. Hafız, neşeli iştret âlemini, gençlik çağını
gül gibi ganimet bil; elçiye ancak haber ver-
mek düşer!

Seher be bûy-ı gulistan demî şudem der bāğ
Ki tā çu bulbul-i bîdil kunem ilâc-ı dimāğ

— F —

CCC.

Talihim yardım eder, sevgiliye ulaşma

devletine erer de eteğini elime geçirirsem ne mutlu bana... yok, eğer eteğini vermez de beni öldürürse bu da ne şeref!

Şiirlerim, maceramı her tarafa götürür, her yerde yayar durur ama yine bu ümitlerle dolu gönlüm, âlemde kimseden kerem ümidine düşmedi.

* Sevgilinin kaşı, benim hayalime nasıl olur da meyleder? Kimse bu yayla murat okunu atıp da hedefe eristirmedir ki.

Taş yürekli güzellerin sevgilisini ne vakte kadar nazünaim ile besleyip durayım? Bu hayırsız oğullar, babalarını anmıyorlar bile.

2510. Ben zahitlik hayaliyle bir bucakta oturmak istiyorum ama şaşılacak şey şu ki her yandan bir muğbece çenk ve defle çıkıp beni benden alıyor.

Kaşlarının öüklümünden gönlüme bir açıklık, bir ferah gelmedi gitti. Vah yazıklar olsun, aziz ömür bu eğri hayalle telef oldu!

Zahitlerin hiç bir şeyden haberleri yok; nakış oku, maval okuma Muhtesib, riya sarhoşudur; şarap sun, korkma!

Şehir sofisine bak, şüpheli lokma yeyip durmada. Bu yemi hoş hayvanın kuskunu sırtından eksik olmasın!-

Hafız, eğer Ehlibeyit yoluna doğrulukla ayak basarsan Necef Şahnesi'nin himmeti, yoluna kılavuz olur.

Talî' eger meded dehed dāmenēş āverem bekef
Ver bikeşem zihî şarab ver bikuşed zihî şaref

— K —

CCCI.

2515. Emin bir yer, tortusuz şarap, esirgeyici bir dost. Eğer bunlar daima ve kolayca eline geçerse ne mutlu sana, talihlisin!

Ben bu ince şeyi binlerce defa tahkik ettim: Cihan da hiç ender hiç, cihanın işleri de!

Eyvah yazıklar olsun ki bu zamana kadar bilmiyordum. Meğerse saadet kimyası yoldaşmış.

Emin bir yere var da fırsatı ganimet say. Çünkü yol kesiciler, ömür pususunda bekliyorlar.

Gel... sevgilinin dudağıyla kadehin gülümsemesine tövbe etmek, öyle bir hikâye ki akıl bir türlü tasdik etmiyor

2520. Kıl gibi ince belin benim gibi birisinin eline düşmez. Düşmez ama yine ben, bu ince hayali kurmaktan hoşlaşıyorum!

Çene çukurunda öyle bir alım var ki yüz binlerce derin düşünce, onun künhüne erişemez.

Göz yaşım akik rengine boyansa şaşılacak şey mi? Gözümdeki mühür de akike benziyor.

Güldü de dedi ki: Hafız, senin şairane tabiatına kulum ben. Bir bak, beni ne derece-yedek aptal saymada!

Maķām-ı emn-u mey-i bî ğaş-u refiķ-ı şefiķ
Geret mudām muyesser şevēd zihī tovfik

CCCII.

Sana ayrılık destanını iyiden iyiye anlatı-
rım ama kalemin dili ayrılığı anlatamaz ki.

2525. Yazıklar olsun, ömrüm vuslat ümidiyle
sona erdi de ayrılık zamanı hâlâ sona ermedi.

Başım eşiğindedir diye övünür, başımı
feleklere yüceltirdim, bu günse ayrılık eşiğine
koydum!

Vuslat havasında nasıl kol kanat açayım?
Gönül kuşum ayrılık yuvasında tüylerini
döktü!

Şimdi ne çarem var? Sabır sandalım ay-
rılık yelkenini açtı da gam denizinde bir gir-
daba düştü, gitti.

Ucu, kıyısı olmayan ayrılık denizinde iş-
tiyakının dalgalarıyla ömür gemisinin batma-
sına çok bir zaman kalmadı.

2530 * Ah bir elime geçse ayrılığı öldürürdüm.
Ayrılık günü de kararsın, ayrılığın evi barkı
da yıkılsın, mahvolsun!

* Hayal alayına yoldaşım, sabırla hem-
dem.. ayrılık ateşine düşmüşüm, firkatle eşim!

Nasıl olur da canla bağla vuslat davasına
girişebilirim ki bedenim kazaya satılmış, gön-
lüm ayrılığa düşmüş!

İhtiyak ateşiyle sevgiliden ırak, gönlüm
kebab oldu. Ayrılık sofrasında daima ciğer
kanı yeyip durmaktayım.

Felek, başımı aşk çemberine esir olmuş
görünce sabrımın boynunu da ayrılık ipiyle
bağladı.

2535. Hafız, eğer bu yol. ihtiyak ayağıyla gide
gide bitseydi kimse ihtiyarını ayrılık eline
vermezdi!

Zebān-ı hāme nedāred ser-i beyān-ı firāk
Ve gerne şerḥ dehem bā tu dāstān-ı firāk

— K —

CCCIIL.

Şarap içersen bir yudumunu da yere saç.
Başkasına faydası dokunan günahattan hiç bir
korku yoktur.

Yürü, neyin varsa, harca, ye, esirgeme.
Çünkü zaman, hiç esirgemedi helâk kılıcını
vuracak!

Ey nazü naim ile beslenip yetişen selvi
boylum, ayağının toprağı hakkiyçin öldüğüm
gün kabrime gel, ayağını toprağımdan çekme!

İster cehennemlik olsun, ister cennetlik..
İster insan olsun, ister peri.. yol ehlinin hasis-
lik etmesi, hepsinin mezhebince küfürdür.

2540. Bu gökkubbeyi kuran mühendis, şu altı taraflı kiliseyi öyle bir kurmuştur ki kimse, bu kilisenin çukurundan kurtulamaz!

Üzüm kızının hilesi aklı öyle bir şaşırttı ki.. dilerim asma çardağı kıyamete kadar harab olmasın!

Hafız, meyhane yolunu tuttun da tu ci-handan ne de hoş gelip geçtin. Gönül ehlinin duası, tertemiz gönlünün enisi olsun!

Eger şerāb horī cur'āi feşan ber hāk
Ezan gunāh ki nef'ī resed be ğayr çi bāk

CCCTV. t

Sevgili, yara! gönlümle dudağının arasında tuz-ekmek hakkı var.. dudağın, gönlümün yarasına nice defalar tuz ektili.. bu hakkı koru, gözet.. ben gidiyorum, artık Allaha ısmarladık!

Sen, Melekût âleminde, meleklerin daima anıp durduğu temiz bir gevhersin. Melekler, seni daima hayır dua ile anmaktalar.

2545. İhlâsında şüphe varsa bir sına, mihenge vur beni. Hiç kimse, mihenk taşı kadar halis altının ayarını anlayamaz.

Sarhoş olayım da sana iki öpücük vereyim demiştin. Vaadin haddi aştı, fakat biz ne iki gördük, ne bir!

Gülen fısığa benzeyen ağzını aç da şekerler dök. Ağzın var mı, yok mu? Bu hususta halkı şüpheyeye düşürme!

Muradımdan gayri bir surette dönerse feleği altüst ederim. Ben çarhı feleğe zebun olacak adam değilim!

Ey engel, mademki sevgilinin, Hafız'ın yanına varmasına mani oluyorsun.. bar. sen de ondan bir iki adımcık uzak dur!

Ey dil-i riş-i merā bā leb-i tu haqq-ı nemek
Haḡ nigh dār ki men mīrevem Allāh ma'ak

CCCV •

2550. Binlerce düşmanım olsa da helâkime kasdetse sen dostum olduktan sonra düşmanlardan korkum yok!

Beni ancak vuslat ümidi diri tutmakta.. yoksa benim için her an ayrılığından helâk olma korkusu var

Rüzgârdan neres nefes kokunu duymasam gül gibi zaman zaman gamdan yakamı yırtarım.

Hayalin varken gözlerime uyku mu girer? Heyhat! Gönül, ayrılığına sabır mı edebilir? Hâşâ!

Senin açtığın yara, başkalarının koyduğu merhemden, senin vereceğin zehir, başkalarının panzehirinden yeğdir!

2555. Beni kılıcınla vurup öldürmen, bence ebedi bir hayattır. Çünkü sana feda olmak canıma pek hoş gelir [*].

Benden dizgin çevirme. Terki bağına öyle bir sarılmışım ki kılıçla vursan başımı siper eder, yine elimi çekmem.

Sen nasılsan, olduğun gibi seni kim görebilir ki? Herkes, seni ancak kendi idrakince anlar.

Hafız, yoksulluk yüzünü kapıda toprağa korsa halkın gözünde cihanın azizi olur.

Hezār duşmenem er mîkunend kâsd-ı helâk
Gerem tu dōsti ez duşmenan nedârem bâk

— L —

CCCVI.

Tanrı sana iyilikler, hoşluklar versin ey gımal rüzgârı, bize vuslat çağı gibi esip gelmektesin.

2560. Selma ne oldu, Ziselem'deki sevgili ne âlemde? Komsularımız nerde, halleri nice?

Meclis yeri şarap içen erlerle dudağına kadar dolu kadehlerden hali kaldı.

[*] Sudî, bu beyitteki kaideszizlikleri işaret ve bu gazelin, divanlarda bulunmadığını kaydederek Hafız'ın olmadığı ihtimalini kuvvetle söyler ve ancak şârihler şerh ettiği için aldığını ilâve eder. C. 2, S. 168.

Yurt, mamurken yıkıldı, gitti. Ne halde olduğunu yerde kalan eserlerinden sorun!

Şimdi artık ayrılık gecesi gölge saldı Bakalım, geceleyin giden hayal yolcularından ne doğacak?

Aşk hikâyesinin sonu gelmez. Söz söyle dursun, hal diliyle bile anlatılmasına imkân yok?

2565. Güzelimiz kinâseye bakmıyor. Ah bu azametten, ah bu rütbeden, bu ululuktan!

Sevgili, güzelliğin son derecesine vardın da muradına eriştin. Tanrı senden kem gözleri irak etsin. Tanrı seni nazardan korusun!

Hafız, ne valte kadar aşk derdine sabredip duracaksın? Âşıkların feryadı hoştur feryat et, ağla, inle!

Ey koruluğun habercisi rüzgâr, Allah seni korusun, merhaba merhaba, gel gel!

Hoş-haber bâş ey nesim-i şimâl
Ki be mâ mîresî zemân-ı vişâl

CCCVII.

O boyun, posun, o halin, tavrın tavsifi için ne nükte söyledimse her işiten, Allah için de ne güzel bundan ötesi olamaz dedi.

2570. Aşk ve rintlığı elde etmek önce kolay göründü ama nihayet bu faziletleri kazanma uğrunda canım yanıp yakıldı.

Dedim ki: sevgili, zayıf canıma ne vakit acıyacaksın? Dedi ki: Canın, aramızda hail olarak kalmadığı zaman!

Hallâc, bu nükteyi dârin üstünde ne hoş da terennüm etti: Bu çeşit meseleleri Şafî'den sormayın!

Öyle bir sevgiliye gönül vermişim ki pek suh, pek nazik, pek güzel.. yaratılışı hoş, huy-ları mükemmel!

Sarhoş gözün için bir köşeye çekilmiştim, şimdi de kaşların gibi sarhoşlara mail oldum!

2575. Göz yaşlarımdan yüzlerce defa Nuh tufanını gördüm, fakat gönlüme nakşedilmiş olan suretin, asla zail olmadı gitti.

Sevgili, Hafız'ın kolları nazar için bir muskadır. Yarabbi, o kolların, onun boynuna dolandığını ne vakit göreceğim?

Her nükte-î ki guftem der vaşf-ı an şemâil
Her kō şinîd guftâ lillâhi derru kâil

CCCVIII.

Gül vakti şaraba tövbe ettiğimden utan-maktayım. Dilerim kimse yaptığı eğri iştin utanmasın!

Benim takvam ve zahitliğim, yol tuzağıdır ve ben, bu bahıste hiç bir suretle ne güzel-den mahcubum, ne sâkiden!

Sevgilinin huyu keremdir, belki bizim su-

cumuzu sormaz. Çünkü sualinden halimiz perişan, cevabından da mahcubuz!

2580. Dün gece gözümün saraycığından öyle kanlar aktı ki uykunun gece yolcularından utandık.

Sen güneşten de güzelsin ve Tanrı'ya şükür olsun sana âşık olduğumdan dolayı güneşten hiç de utanmıyorum.

Sarhoş nergis başını önüne eğerse lâyıktır. Çünkü o azarlarla dolu gözün şivesinden utandı.

Hızır'ın içtiği Abıhayat, Hafız'ın şirinden ve su gibi akıcı ve temiz tabiatından utandı da onun için karanlıklar diyarına girdi!

Be vakt-ı gul şudem ez tovbe-i şerâb hacil
Ki kes mebdâ zi girdâr-ı nâşevâb hacil

CCCTX.

Sevgi kokusunu da kokladım, vuslat şimşegini de gördüm. Sen gel ey şimal rüzgârı, senin kokuna kurban olayım ben!

2585. Ey sevgilinin devesini mavallarla süren, dur, konakla. Yürünün iştiahiyle sabretmeme imkân yok, fakat takatim de kalmadı. Birazcık dinlenelim.

Vuslat günü, perdesini saldı.. buna şükredelim de ayrılık: gecesini anmayalım. O gecenin macerası söylenmese daha hoş!

Sevgili, mademki bizimle uzlaştı, özürler dilemekte.. ne yaparsa yapsın, artık rakibin cevriyi çekebiliriz.

Gel, gözün güller seçen yedi perdesini de bu hayalî iş yurdunu bezemek için yaydık. döşedik.

Daralmış gönlümde ağzının hayalinden başka bir şey yok. Dilerim, kimse benim gibi olmayacak hayal peşine düşmesin!

2590. Garip Hafız, senin aşkının şahidi oldu, fakat lûtfet, mezarımıza bir uğra.. kanımız sana helâldir.

Şememtu ravḥ-ı vedâdi veşemtu berḳ-ı vişâl
Biyâ ki bûy-ı turâ mîrem ey nesîm-i şimâl

CCCX. t

Civarına ulaşmak imkânını bulursam vuslatının devleti sayesinde işim düzene girer.

O iki güzel nergis kararımı elden aldı.. iki sürmeli sihirbaz göz huzurumu giderdi.

Gönül, sevginin gevheriyle cilâlanırsa elbette hadiseler pasundan arınır, temizlenir.

Halim kötü, kendim düşkünüm; gam kılıcınla öldürüldüğüm zamandır ki hayat bulacağım!

2595. Ey huzuruna canımı, gönlümü vakfettiğim sevgili, ne suç işledim ki kulluğum, tapunda kabule geçmiyor?

Bu parasız, pulsuz... bu güçsüz, kuvvetsiz âşık, senin kapındadır. Fakat hiç bir suretle ne girmeme imkân var, ne gitmeme!

Nereye gideyim, ne yapayım, çaremi nereden arayayım? Zamanenin gamından, devranın derdinden usandım artık.

Gamin, gönlümden daha yıkık bir yer bulamadı da bu daralmış gönlümü, kendisine konak yeri yaptı, bu dertli gönüle kondu!

Hafız, aşk derdine alış, sus. Akıllılara aşk remizlerini fâşetme!

Eger be kūy-ı tu bāşed merā mecāl-i vuşūl
Resed be dovlet-i vaşl-ı tu kār-ı men beuşūl

CCCXI. •

2600. Ey yüzü cennet, lâli Selsebil olan sevgili,
Selsebil senin yoluna canını da sebil etmiştir,
gönlünü de!

Dudağının çevresinde yeşeren tüyler, Selsebil ırmağının kıyısına toplanmış karıncalara benzer.

Gözünün okundan her bucakta benim gibi yüzlerce şehit var!

Yarabbi, ateşi İbrahim Peygamber'e nasıl gülistan haline getirdiysen bu gönüldeki ateşi de öylece soğut, güllük gülistanlık yap.

Dostlar, sevgilinin yüzü pek güzel, fakat gayri benim mecalim kalmadı!

2605. Ayağımız topal, durağımızsa cennet kadar uzak.. elimiz kısa, hurma ağacın ta tepesinde.

Hafız, sevgilinin aşkının pençesiyle filin ayağı altına düşmüş karıncaya döndü!

Âlem Padişahı var olsun, yücelsin nazü naimle bâki olsun. Ne dileği varsa Tanrı versin!

Ey ruhat çün huld-u la'let Selsebil
Selsebilet kerde cān-u dil sebil

CCCXII. •

Cihan padişahı, din yardımcısı, kemal sahibi padişahlar padişahı, âlim ve âdil Mu-
zaffer oğlu Yahya.

Yeryüzüne can penceresiyle gönül kapı-
sını açan, herkesir canına can katan, gönlüne
neşeler veren, İslâmın sığındığı dergâhındır.

2610. Seni ululamak cana da vaciptir, akla da,
nimet ve ihsanların, bütün kevnü mekâna ya-
yılmıştır.

Ezel gününde ayın yüzüne kaleminden bir
katra mürekkep sıçradı da o yüzden bütün
meseleler halledildi.

Güneş, o siyah beni görünce gönüle de-
di ki: Keşki o makbul kara kul ben olsaydım!

Padişahım, felek senin meclisinde rakıs ve
semadadır. Sen de neşe elini bu zemzemenin
eteğinden kesme, daima neşelen.

Şarap iç, cihanı bağışla. Kötülüğünü isteyenler kement gibi zülfünle zincirlere giriftar oldular.

2619. Feleğin devranı, hep adalet yolundadır. Gönlün hoş olsun, zalim, artık konağına yol alamaz.

Hafız, cihan padişahının kalemi, rızıkları taksim edicidir. Geçim için bâtil düşüncelere dalma!

Dārāy-ı cihan Nuşret-i din Husrev-i kâmil
Yahye-bn-i Muzafer Melik-i 'âlim-i 'âdil

— M —

CCCXIII.

Başım hoş ve yüksek sesle söylüyorum:
Ben hayat nefhasını kadehten aramaktayım.

Zahitliğin asık suratı şarap içenlerin yüzünde yoktur. İyi huylu sarhoşların müridiyim.

Pirimugan da yüzüme bir kapı açmazsa
hangi kapıya başvurayım, nerden bir çare arayayım?

2620. Bu çayırılıkta kendi kendisine bitti diye
beni kınama. Nasıl yetiştiriyorlarsa öyle bitmekteyim.

Sen arada hanıkahı, meyhaneyi görüp
durma. Tanrı şahit ki nerde olursam olayım
yine onunlayım.

İstek yolunun tozu, murat kimyasıdır. O
amber kokulu toprağın kuluyum.

O yüce boylu sarhoş nergisin iştiyakiyle
lâle gibi elimde şarap kadehi, ırmak kıyılarına
düştim!

Sevgilinin kasiarı beni top gibi çevgânına
çekti ama ben yine avarelikle bir efsane oldum.

2625. Şarap getir.. Hafız'ın fetvasıyla temiz gö-
nülünden riya tozunu kadeh feyziyle yıkayıp
artacağım.

Serem hoşest-u bebang-i bulend mîgüyem
Ki men nesim-i heyât ezpiyâle micüyem

CCCXIV.

Gönlümü kirpiklerinle oklama da hasta
gözlerine feda olayım.

Güzelliğin nısabı kemalini bulmuş; ben bir
fakir, bir yoksuum; bana zekât ver:

Kadehimi doldur.. aşk devletinin sayesin-
de ihtiyar bile olsam yine bahtım genç!

Göğsümün sahası sevgiliyle öyle bir doldu
ki hatıramdan aşk düşüncesi bile kaybolup
gitti!

2630. Amel defterini yazan kâtip, sakın c def-
tere çalgı ve şarap hesabından başka bir şey
yazmasın!

Kimsenin kimseyi sormadığı bu kavga
kıyamet gününde ben pirimuganın ihsanına
minnettarım, onun iyiliklerine şükretmekteyim.

Zahit, beni ne vakte kadar çocuklar gibi cennetteki elmayla, bal ve süt nehirleriyle kandırıp duracaksın?

Şarap satanlarla kararlaştırdım: gam gününü elime kadehten başka bir şey almayacağım.

Ne hoştur o an ki sarhoşluğun verdiği istigña ile sultana da aldırış etmez olurum, vezire de!

2635. Davacı beni hor hakir görür ama Hafız gibi benim göğsümde hazineler var!

Ben o kuşum ki sabah akşam ısığım, arş damından gelmektedir.

Mezen ber dil zi nevk-i gamze tîrem
Ki pîş-i çeşm-i bîmaret bimîrem

CCCXV.

Elimden gelirse sevgiliyle oturacak, vuslat şarabını içecek, hayat bahçesinden gül de-receğim.

Sofiyi yakıp yandıran acı şarap, vücudümün temelini silip süpürecek.. sâki, dudağını dudağıma koy da tatlı canımı aliver gitsin!

Deli mi oluyorum yoksa? Aşkınla geceleri ayla konuşmakta, rüyada perileri görmekteyim!

2640. Kimi anarsan o andığın kişi, ihsanından bir feyze nail oldu. Bu kulun halini de hatırla, beni de an.. eski bir hizmetkârınım senin.

Dudağın, sarhoşlara şekerler verdi. gözün, sarhoşlara sarap sundu. Mahrumiyetin son derecesine düşen sade benim, ben ne buna nail oldum, ne ona!

Aşk remzini Hafız'dan sor, sarhoşluğun şerhini benden iste. Çünkü ben, her gece sürahiyle, kadehle ayın da hemdemiyim, ülkerin de!

Her şiir düzenin sözü makbul düşmez. Fakat şaşılacak derecede güzel olan sülünü ben tutarım, çünkü şahinim çeviktir.

İnanmıyorsan var, git, Çin ressamından bir sor. Mani bile misk'er saçan kalemimle yazdığım şiirin bir nüshasını istemekte!

2643. Vefakârlık, doğru sözlülük, her yiğidin harcı değil. Ben hem vefakâr, hem de sözünün eri olan Hak ve Din Celâline kulum.

Eger berhized ez destem ki bādildâr binşinem
Zicâm-ı vaşl mey nûşem zibâğ-ı 'ayş gul çînem

CCCXVI.

Hiç ucu, sonu olmayan zemanе derdine erguvan renkli şaraptan başka bir deva göremiyorum ben.

Pirimuganın bizmetini terketmeye ne niyetim var, ne de böyle bir söz söylüyorum. Neden mi? Çünkü bunu, işime uygun görmüyorum.

Bu sersemliği mi gördükleri halde kimse bana bir yudumcuk şarap bile vermiyor. Bir bak hele, âlemde bir tek gönül ehli bile göremiyorum ki!

İşret irtifanı güneş gibi kadehle al, fırsatı fevtetme. Çünkü zamanedeki talihin bir-teviye böyle gideceğini, işarete, zevku safaya müsaade edip duracağını ummuyorum.

Tanrı ehlinin nişanı âşıklıktır, onu terketme, kendine gel... Şehir şeyhlerinde bu nişaneyi göremiyorum.

Gönlümü, sevgilinin kıl gibi beline bağladım ama o belin nişanını benden sorma.. ben zaten kendimi göremiyorum, zaten kendimi kaybetmişim!

Boyun gözümün ırmağından ayrılabileceğinin yerinde ancak akıp giden bir ırmak görmekteyim.

Binlerce defa yazıklar olsun bu iki hayran gözlerime. İki ayna ile bile yüzünü apaçık göremiyorum.

Bana Hafız'ın cönkü kâfi... Çünkü bu denizden başka yerde gönüller alan söz matahı yok!

Çam-ı zemâne ki hîçes geran nemîbinem
Devâş cuz mey-i çün ergâvan nemîbinem

CCCXVII.

Pılı mı, pırtı mı meyhaneye çekip orada

rahatça oturayım; şimdiki zamanda bunu uygun görüyorum.

Sürahiyle bir kitaptan başka ne dostum olsun, ne hemdemim. Bu suretle de cihanın hilebaz ve gaddar adamlarını az göreyim hiç olmazsa.

Şaraplara bulanmış hırkamla nice mürailik ettim, ne kadar takvadan dem vurdum... gayri sâkinin yüzüyle kızıl şaraptan utanıyordum doğrusu.

Şarap kadehini alıp mürailerden uzaklaştıyım.. yani cihan halkının arasından bir temiz yürekli dost seçeyim.

Âlemden elimi eteğimi çekip toplamak nasip olur, elime bir fırsat düşerse selvi gibi ben de halktan başımı kurtarıp hür olayım.

2660. * Benim bu daralmış göğsüm, onun gam yükünü nerden taşıyabilecek? Heyhat! Yoksul gönlüm bu ağır yükün eri değil!

* Zamanın vezirine kulum, gönlümü incitme benim, yoksa felekten bile şikâyet edip halimi ona arzetsen öcümü alır!

Gönlümde sitem tozları var. Yarabbi, güneş gibi âlemi aydınlatan güneşimin tozlanmasını hoş görme, onu tozlandırma!

Haliyâ maşlahat-ı vâkt deran mîbinem
Ki keşem raht be meyhâne vu hoş bînşinem

CCCXVIII.

Kara kirpiklerinle dilime binlerce rahne vurdun; gel de hasta gözlerinden de binlerce dert devşireyim.

Ey gönlümle düşüp halkan sevgili, dostlarını hatırlamıyor musun? Ben de dilerim seni hatırlamadan yaşadığım günü görmiyeyim!

2665. Âlem ihtiyardır, temelsizdir. Ferhad'ı bile öldüren bu zalimden feryat! Beni de hileleriyle girin canımdan usandırdı!

Ayrılık ateşinin hararetiyle gül gibi terlere battım, ey geceleri uyumayıp esen rüzgâr, bana sevgilimin bir kokusunu getir!

Fâni olan bu dünya da sevgiliyle sâkiye feda olsun, bâki olan öteki dünya da! Âlem sultanlığını bile aşka feda olmuş görmekteyim.

Benim yerime başka birisini seçer mi, seçer.. hüküm onun.. Fakat eğer ben, sevgili yerine canımı ihtiyar eder, hayatımı ondan üstün görürsem can ve hayat haram olsun bana!

Bülbül sabahı kutlamakta, sâki, neredesin? Kalk.. dün geceki rüyanın hayali başımda dönüp duruyor!

2670. Can verdiğim gece baş ucumdaki mum sen olursan göçtüğüm gece yatağımdan doğruca hurilerin köşküne giderim.

Bu mektubumda yazdığım iştiyak sözleri, yalan yanlış sözler değildir, hepsi de tama-

mıyle doğrudur. Çünkü bunları bana Hafız telkin etti, yoksa ben nerden bileceğim ki?

Bemuĵgān-ı siyeh kerdî hezāren raĥne der dinen.
Biyā kez çeşm-i bîmāret hezāran derd berçinen.

CCCXIX.

Davacıların darılış ve kınayışlarını düşünüp çekinirsem sarhoşlukta, rintlikte, bulunmam, sarhoşluğun ve rintliğin hakkından gelemem ki.

Rintlîği yeni öğrenenlerin zahitliĵi hiç de kötü bir yol değil ama bir kere âlemde adım kötüye çıkmış, artık ne iyilik düşünebilirim?

Bana başı dönmüş, kendinden geçmiş âşıkların padişahı de. Çünkü akıl eksikliği bakımından bütün âlemdeliklerden ileriyim ben!

2675. Kanıma parmak ban da alına bas ey kâfir dinli sevgili, âlem de senin kurbanın olduğumu anlasın!

Sen bana bir itikat et, beni hoş gör de bırak artık Tanrı için olsun... bu hırka içinde dervişlikten ne kadar uzak olduğumu ne bil, ne öğren!

Rüzgâr, şu kanlar yağdıran şiirimi sevgiye ulaştır... o, kara kirpikleriyle can damarımdan yaraladı beni!

Ben ister rint olayım, ister şeyh. Kimseyle alışverişim yok. Sırrımın Hafız'ıyım, vaktimin ârifi!

Ger men ezserzeniş-i mudde'îyan endişem
Şive-i mesti vu rindî nereved ezpişem

CCCXX.

Sofi, gel de riya hırkasını çıkaralım, şu
mürailik nakşına bir butlan çizgisi çekelim.

2680. Tekkemize gelen nezir ve niyaz paralarını
şaraba harcedelim, riya hırkasını sürüyüp
meyhane suyuna atalım.

Gayp perdesi altına gizlenmiş olan kaza
sırrının yüzündeki örtüyü de sarhoşça çekip
açalım.

Sarhoş bir halde sıçrayıp ârifler meclisin-
den şarabı yağma edelim, meclisteki güzeli
de çekelim, kucaklayalım.

Şimdi cihandan kâm almaya bak. Can pılı
pırtısını öbür dünyaya çektiğimiz gün Tanrı
elbette günahları bağışlar.

Nerde sevgilinin kaşının bir igvesi ki yeni
ay gibi felek topunu o altın çevgânla çecelelim.

2685. Yarın bize cennet bahçesini vermezlerse
cennet köşkünden gülmanı, cennet bahçesinden
huriyi çekip alalım.

Hafız, bu çeşit lâflar etmek bizim hakkı-
mız değil. Bilmem neden ayağımızı kilimimiz-
den dışarıya uzatıyoruz?

Sûfî biyâ ki hırka-i sâlûs berkeşim
Vin nakş-ı zerkrâ hât-ı butlân beser keşim

CCCXXI.

Dostlar gül vakti işrete koyulmamız daha iyi. Gönül ehlinin sözüdür bu, canla başla dinleyeyim.

Kimsede bir kerem, bir ihsan yok, hal-bukı zevk ve neşe zamanı geçmekte.. çaresi şu: Seccadeyi şaraba satalım.

Ferahlar bağıslayan ne hoş hava; Yarabbi bir güzel gönder de yüzünü seyrederek gül renkli şarap içelim.

2690. Felek erganuncusu, hüner, ehlinin yolunu vurmakta.. bu gussadan nasıl ağlamayalım, niçin coşmayalım ki?

Gül, coştı, açıldı, bizse onu şarapla teskin etmedik. Hâsılı mahrumiyet ve heves ateşle coşmaktayız.

Lâle kadehinden mevhum bir şarap içmedeyiz; kötü göz ırak olsun, çalgısız, şarapsız sarhoşuz!

Hafız, bu şaşıracak hal kime söylenebilir? Öyle bülbülleriz ki gül mevsimi susmaktayız!

Dōstan vakt-i gul an bih ki be'îşret kûşim
Suhan-î ehl-i dilcst in ki becan binyūşim

CCCXXII.

Toz gibi olan tenim, can çehresine hicap olmakta. O yüzden perdeyi attığım an, ne güzel bir andır.

Bu çeşit kafes, benim gibi güzel bir kuşa lâıyk değil. Rıdvan gülşenine gideyim, ben o yeşillığe lâıyıkım.

Niçin geldim, nerdeyim? Belli olmadı gitti. Yazık, yazık.. kendi işimden bile gafilim.

Mukaddeslik âlemi fezasını nasıl dönüp dolaşayım? Terkip yurtcağınızda ten kaydıyle mukayyedim!

Yüreğimin kanından iştıyak kokusu gelirse taacübetme. Hutten ahusiyle derdimiz birdir bir, aynı derde tutulduk!

Altın sarmalarla bezenmiş gömleğime bakma. İçinde gizli hararetler var.

Gel, Hafız'ın varlığını ortadan kaldır da sen varken kimse benden "benim" sözünü igitmesin!

Hiçâb-ı çihre-i can mişved gubâr-ı tenem
Hoşâ demî ki ezon çihre perde berfukem

CCCXXIII.

Kırk yıl, hattâ daha ziyade bir zamandır bu sözü söyler dururum. Ben, pirimuganın kullarının en aşağısıyım.

Şarap satan ihtiyarın, lûtfiyle kadehim, sâf ve aydın şaraptan asla boş kalmadı.

Aşkın ve temiz rintlerin devletleri sayesinde daima meyhanelerin baş köşelerinde otururum.

Tortulu şarap içiyor diye hakkımda kötü zanda bulunma; elbisem şaraba bulanmış ama eteğim tertemiz!

2705. Benim gibi bir bülbülün, şu tatlı dille bu kafeste süsen gibi susup durması yazıktır!

Fars diyarının suyu, havası, ne tuhaf.. aşağılık kişileri yetiştiriyor, yüceltiyor. Nerde bir temiz yoldaş, otağımızı buradan söküp götürelim artık!

Hafız, kadehi ne vakte dek hırka altında çekeceksin ki? Hâce'nin meclisinde yaptığın işin perdesini kaldırayım da gör!

Çil sâl reft-u bîş ki in lâf mîzenem
Kez çâkerân-ı pîr-i muğam kemterin menem

CCCXXIV.

Dinim, bilgim tamamıyla elimden gitmeden gel de söyle: Aşkından ne fayda gördüm ki?

Derdin, ömrümün harmanını yele verdi ama aziz ayağının toprağına andolsun ki ah-dimi bozmadım.

2710. Zerre gibi hor hakirim ama bir bak, aşk devletiyle senin yüzünün havasına düşerek nasıl da ta güneşe kadar yüceldim, ta güneşe ulaştım!

Şarap sun.. bir ömürdür, huzur ve istirahatle afiyet bucağında bir ışret etmedim gitti.

Ey öğütçü, akıllı adamlardansan sözünü toprağa salma, beyhude yere öğüt verme; çünkü ben sarhoşum, kulağıma öğüt girmez!

Sevgilinin huzurunda utangaçlığımdan nasıl başımı kaldırayım? Elimden ona lâayık bir hizmet gelmedi ki!

Hafız yandı yakıldı da o gönüller oksayan sevgili "Hatırını kırdım, bari bir merhem olsun yollayayım" demedi!

Peğayr ezan ki bişud din-u dāniş ezdestem
Biyā bigū ki zi'ışket çi şarf berbestem

CCCXXV.

2715. Dün gece bir hasta gibi halsiz ve mahmur bakan gözlerin beni benden alır, takatsiz bir hale koyardı; fakat yine dudacağının lûtfiyle canlanır, kendime gelirdim.

Miskler kokan ve misk gibi siyah olan hattına bugünden aşık değilim! Nice zamandır bu hilâli kadehle sarhoşum ben.

Sebatımdan dolayı şu hal bana ne hoş geldi: Cevretsen de yine senden vazgeçmedim, yine senden usanmadım!

Bu meyhane sâkisinden takva umma, ibadet gözleme. Çünkü yaratıldığım andan beri rintlerin hizmetinden dem vurmaktayım.

Aşıkın yolunda ölümden sonra da yüzlerce tehlike var. Bunu düşün de sakın ömrüm bitti, artık kurtuldum deme!

2720. Bundan böyle hasetçinin oku ucundan ne gam.. yay kaşı sevgilime kavuştum artık!

Akik hokkasına benzeyen dudağını öpmek gayri bana helâldir. Çünkü zulümlerde, cefalarda bulunduğun halde sevginden geçmedim, vefayı bırakmadım,

Hafız'ın ilim rütbesi feleğe kadar yücelmişti.. fakat senin yülce şimsada benzer boyunun gamı, beni böyle alçattı işte.

Bir asker güzeli, gönlümü alıp gitti. Pa-dışahın inayeti, elimi tutmazsa vay halime!

Düş Bimâri-i çeşm-î tu biburd ezdestem
Leykin ez lutf-i lebet şüret-i can mîbestem

CCCXXVI.

Nice zamandır meyhanede hizmet etmek-teyim Yokluk elbisesine büründüğüm halde devlet ehlinin işini işlemekteyim.

2725. Güzel yürüyüşlü sülünî, ne vakit vuslat tuzağına düşüreceğim diye pusuya girmiş, fırsat kolluyorum.

Vaizimiz hak kokuşunu bile duymamış, bu sözü iyice işit. Gıybet etmiyorum ha, yüzüne kargı da söylemekteyim zaten.

Civarının toprağı, bundan fazla zahmeti-mize tahammül etmez doğrusu. Lûtuflarda bu-lundun güzelim, Allaha ısmarladık, ben de zahmeti azaltıyorum artık.

• Güzelin cülfü belâ tuzacı, bakışı belâ okudur. Güzel, sana ettiğim nasihatleri bir hatırla!

Ey ayıpları örten kerem sahibi, kötü görenlerin gözlerini ört, halvet bucağındaki cüretlerini yüzlerine vurma, sırlarımı açma!

2730. Bir toplulukta Hafız'ım, bir mecliste ay-
yaş, halkla oynadığım şu oyuna bir bak hele!

Rûzgârî şud ki dermeyhâne hizmet mîkunem
Der libâs-ı fakr kâr-ı ehl-i devlet mîkunem

CCCXXVII.

Ben, güzelleri sevmeyi ve şarap içmeyi
terk edemiyorum, yüzlerce defadır tövbe et-
tim, artık tövbe de edemiyeceğim.

Cennet bağını, Tûba gölgesini, köşkleri,
hurileri sevgilinin yurdunun toprağıyle bir
göremiyorum.

Nazar ehlinin telkini, dersi, bir işareten
ibarettir. Bir kinayedir söyledim, gayri bunu
tekrarlayamam.

Meyhanede baş kaldırmadıkça, meyhane-
ye varmadıkça başımdan bile haberim yok mu
yok!

2735. Şeyhim hiddetle "Haydi, artık bırak aşkı"
dedi. Kardeş, savaşa hacet yok, bu işi yap-
mıyorum!

Öğütçü beni kınadı da "Haramdır, şarap

ıçme" dedi. Dedim ki: Ben, bir epeğin sözüne baş üstüne diyemem ki!

Bu takvam yeter... şehir güzelleriyle minber üstünde naza, işveye girişemiyorum.

Hafız, pirimuganın eşiği devlet kapısıdır. Bu kapının toprağını öpmekten vazgeçemiyorum!

Men terk-i ıışk- bâzi vu sâgar nemîkunem
Şed bâr tovbe kerdem-u dîgar nemîkunem

CCCXXVIII.

Bir gece elimizi kaldıralım, bir duada bulunalım da ayrılığın derdine bir yerden çare bulalım.

2740. Gönül, yoldaşların elinden hastalandı. Bir yardımcı çıksa da bir doktora götürsek, bir devada bulunsak.

Neşenin kökü kurudu, meyhane yolu nerede? O suyla, o hava ile neşeyi bir geliştirelim, kendine gelsin, boy versin!

Suçsuz olduğum halde beni incitip, kılıçlayıp gideni Allah için olsun yine getirin de bir safa bulalım.

** Nefis yolunda gönlümüz puthane oldu. Bir ah oku atalım, bir savaşta bulunalım.

Gönül, rintlerin gönlünden yardım iste. Yoksa bu pek güç bir iş, bir hatada bulunmayalım sakın!

2749. Anlayışı dar kuşun gölgesinden hiç bir şey elde edilmez. Bir devlet kuşunun kutlu gölgesini isteyelim.

Gönlüm sabır perdesini kaldırdı; güzel sözlü Hafız nerde? Gelsin de gazeliyle zevku safa edelim:

Mā berārīm şebī dest-u du'āyī bikunīm
Ġam-ı hicrân-ı turā çāre zicāyī bikunīm

CCCXXIX.

Bizden ne iyilik bekliyor, ne ibadet arıyorsun ki? Sarhoşlara salâ dedik, onları isret meclisine çağırdık... sarhoş gözünün hükmettiği şu devirde selâmeti "Hadi, hayra karşı güle güle,, diye dualar ederek yolladık gitti!

Meyhane kapısını aç; çünkü hiç bu tek-kede feyz kapısı açılmadı. İster inan, ister inanma; söz bundan ibaret, işte onu da söyledik!

Sâki, gözünden haraboldum, yıkıldım ama dosttan gelen belâya binlerce defa merhaba, hoş geldin dedim.

2750. Boyuna şimsir dedim ama sözümünden de o kadar utandım ki.. neden bu benzetişte bulundum, niçin böyle bir bühthan ettim acaba?

Eğer bana acımazsan sonucu pişman olursun, bu söze nişan koy, bunu sana nerde söylediğimi hatırla tut!

Ciğerim nafe gibi kan kesildi, saçını Çin'e benzeterek söylediğim yanlış sözün cezası bundan da aşağı olmazdı elbette.

Hafız, sen ateş kesildin, fakat sevgiliye hiç bir tesiri olmadı ki! Sanki sabah rüzgârına gülün vefasızlığını söylemişiz!

Şalāh ez mā çi mıcüyî ki mestanrā şelā guftim
Be dov-r-i nerkis-i mestet selāmetrā du'ā guftim

CCCXXX.

Sen sabaha benziyorsun, ben de seher vaktinde yapayalnız yanıp yakılan muma. Bir gül, bir açıl da gör, nasıl sana can veriyorum.

3735. Gönlümde serkeş saçlarının dağı varken
ölsem bile toprağım menekşelik kesilir.

Bir kerecik bak diye gözüümü, senin murat eşiğine diktim, gözlerim sende. Sense beni gözden çıkardın gitti.

Ey gam askeri, sana nasıl şükredeyim?
Tanrı korusun, bari sen kimsesizlik günümde başımdan ayrılmıyorsun.

Göz bebeklerime kul olayım, gönlü kara, merhametsiz olmakla beraber gönülünden çektiklerimi sayıp dökmeye başladım mı bana acıyıp da binlerce katra yağıdırıyor, halime ağlayıp duruyorlar!

Güzelimiz herkese görünmekte, cilvelenmekte.. fakat benim gördüğüm bu cilveyi

gören yok, bana görüldüğü gibi kimseye görünmüyor!

2760. Sevgili, Hafız'ın toprağına rüzgâr gibi uğrarsa o daracık yerin içinde sevkünden kefenimi paramparça ederim!

Tu hemçu şubhi vu men şem⁶-i halvet-i şehrem
Tebessumî kun-u can bin ki çun hemisupurem

CCCXXXI.

Bu yıkık konaktan yürüyeceğim, canımın rahatını arayacağım, sevgilinin ardına düşüp gideceğim gün ne kutlu gündür!

Bilirim, gerçi garıp hiç bir yere yol bulamaz. Fakat ben, o dağınık saçların kokusuna uyup gideceğim.

Gitmeye kudretim yok ama seher yeli gibi hasta gönülle, takatsız bedenle o salınan selvinin havasına uyup yola düşeceğim.

Gönlüm, İskender zindanının vahşetinden bıktı artık. Dengimi bağladım, Süleyman ülkesine kadar yollanacağım.

2765. Yolunda kalem gibi başımın kesilmesi bile icabetse yaralı gönülle, ağlar gözle yola düşeceğim.

** Bu gamdan günün birinde kurtulursam nezrettim, meyhane kapısına kadar neşeli ve gazel okuya okuya gideceğim.

Onun aşkıyle zerre gibi rakederek ta

parlak güneş çeşmesinin kıyısına kadar varacağım.

* Atlılar, ağır yüklülerin halini anlamazlar, onlara ne gam var ki? Ey zahitler, bir himmet edin de, hoş kolay, sağ esen gideyim.

Hafız gibi ayrılık çölünden dışarı çıkmaya bir yol bulamazsam devranın vezirine uyar, onun maiyetine karışır, onlarla yoldaş olur da giderim.

Hürrem an rûz kezin menzil-i vîran birevem
Râhat-î can talabem derpey-i cāhan birevem

CCCXXXII.

2770. Açık söylüyorum, bu sözümde de neşelenmekteyim, gönlüm sevinçle dolu, aşk kuluyum, iki cihandan da hürüm!

Mukaddeslik gülşeninin kuşuyum. Bu hâdise tuzağına nasıl düştüm, bu ayrılığı nice anlatayım?

Ben melektim, cennet de makamımdı, beni bu çok harap yere Âdem getirdi!

Senin civarının havasıyle Tûba ağacının gölgesi de hatırımdan çıktı, hurinin gönül alıcılığı da, havuz kıyısı da!

Gönlümün levhinde sevgilinin elif boyundan başka bir harf yok. Hocam, başka bir harf belletmediyse ben ne yapayım?

2775. Bahtımın yıldızını hiç bir müneccim tanı-

madı. Yarabbi, ben bu cihan anasından ne talihle doğdum ki?

Aşk meyhanesinin kapısına kulağı küpeli bir kul olalı her an yeni bir gam beni kutlamaya gelmekte!

Gözbebeğim, gönlümün kanını içmekte, lâıyk da. Neden insanların gözbebeğine gönül verdim?

Hafız'ın yüzünü saçlarıyla göz yaşlarından arıt. Yoksa bu daimî sel, temelimi yıkacak!

Fâş mîgüyem-u ezguft-e-i hüd dil-şâdem
Bende-i 'ışkam u ezher du cihan âzâdem

CCCXXXIII.

Ben kim oluyorum ki o güzel hatırdan geçeyim, senin gönlüne gelmiş olayım? Ey kapısının toprağı başımın tacı güzel, sen lütuflarda bulunuyorsun.

2780. Sevgili, kula bakmayı, kulu görüp gözetmeyi sana kim öğretti, söyle. Çünkü ben, yoldaşlardan böyle bir şey ummuyorum doğrusu.

Ey kutsî kuş, himmetini yoluma kılavuz et, çünkü gideceğim yol uzun, ben de yeni sefere çıkmış birisiyim.

Ey seher yeli, selâmım ona arz et; seher çağlarında beni duadan utmasın!

O kutlu günü istiyorum ki bu konaktan

göçümü bağlayıp kaldırayım, dostlar, benî,
artık senin civarından sorsunlar!

Hafız, vuslat devletini dilerken gözlünden
akan yaşları deniz haline getirsem ve o de-
nizde dalgalanıp yüzsem bile değer.

2785. Nazım mertebesi yüksektir, cihanı istilâ
eder.. zamanın padişahına söyle de meydana
getirdiğim bu incileri övsün!

Men ki bâşem ki beran hâfır-ı 'âfır guzerem
Lûthhâ mîkuni ey hâk-i deret tâc-ı serem

CCCXXXIV.

Elimin kısalığı yüzünden yük altındayım..
Bu yüzden yüce boylulardan utanıyorum.

Kıl gibi ince belin elime girerse ne âlâ...
yoksa başımı şeydalığa verdim gitti!

Kâinatın ahvalini gözümünden sor. Çünkü
geceleri sabaha kadar yıldız saymadayım.

Beni zemanе sırrından agâh etti... bundan
dolayı şükranе olarak kadehin dudağından
öpüyorum.

2790. Koluma çok şükretmedeyim, ondan çok
memnunum... halkı incitmeye kudretim yok!

Şarap satanlara dua edersem ne var ki?
Nimet hakkını ödüyorum.

Hafız gibi sarhoş bir kafam var. Fakat
yine ondan lûtuf göreceğimi umuyorum.

** Göz yaşı yerine inciler yağdırsam sen
yine onları toprağımdan almak bile istemiyor-
sun!

Zidest-î kûteh-î hûd zır-i bârem
Ki ezbâlâ-bulendan şermsârem

CCCXXXV.

Yıllardır aklın fetvasıyla ihtirası zindana
kapatmak için rintlerin gittikleri yola gittim,
onların izlerini izledim.

2795. Ben Ankanın konağına varmak için kendi
kendime yola girmedim ki. Bu konakları Sü-
leyman'ın kuşıyla geçtim.

Neye alıştınsa onları terk et, onlara aykırı
olan şeylere yapış da muradına er. Çünkü
ben bu cemiyete o dağınık saçlara uydum da
eristim.

Sâkinin dudağını öpmeye tövbe ettim.
Fakat şimdi neden bilmezlere kulak astım
diye dudağımı dişleyip durmaktayım.

Takva ve sarhoşluk, ne benim elimdedir,
ne senin elinde! Ezel sultanı, neyi yap dediyse
yaptım!

Bir hayli müddet meyhane kapıcılığında
bulundum, ama yine Tanrı lûtfundan ümidimi
kesmemekte, yine Firdevs cennetine tamah
etmekteyim.

2800. Kocalmış olduğum halde Yusuf, sohbe-
tiyle bu ak saçlı başımı okşamakta, beni ağır-
lamakta. Bu devlet, Külbei ahzandaki sabrı-
mın ecri.

Kur'an'ın devleti sayesinde nail olduğum

nimete felek mihrabında hiç bir Hafız naî olmamıştır.

Gazel divanının baş köşesinde otursam şaşılacak ne var ki? Yıllardır Sahibdivan'ın kulluğunda bulundum.

Sālḥā peyrevi-î mezheb-i rindan kerdem
Tā be fetvî-i ħired ħırs be zindan kerdem

CCCXXXVI.

Akşam garipliği bastı, namaz vakti oldu da ağlamaya başladım mı gariplere lâyük mer-siyeler tutturur, efsaneler söylerim.

Sevgilimi ve ülkemi hatırlayıp öyle ağla-yayım ki yeryüzünden sefer âdetini kaldıra-yım!

2805. Sevgilinin diyarındamım, garip elden de-ğil... Tanrı, bir kere daha beni arkadaşlarıma ulaştır!

Yoldaş, Tanrı için olsun bana yardım et de bir kere daha meyhane civarında bayra-ğımı yücelteyim.

Akıl, ihtiyarlığı nasıl hesaba katabilir ki yine çocukluk çağında bulunan bir güzelle aşk oyununa giriştim.

Azizim, sabah rüzgâriyle şimal rüzgârın-dan başka beni tanıyan yok. Rüzgârdan başka demsazım yok ki!

Sevgilinin konağının havası abıhayatımızdır. Ey sabah rüzgârı, Şiraz toprağından bir esinti getir!

2810. Göz yaşlarım aktı ve ayıbımı yüzüme karşı söyledi, sırrımı faş etti gitti. Kimden şikâyet edeyim? Beni koğulayan evimde, ev halkından!

Sabah çağı zührenin çenginden duydum, diyordu ki: Lehçesi ve sesi hoş Hafız'ın kuluyum ben!

Nemâz-ı şâm-ı ğarîban çü girye âğâzem
Be müyehâ-yı ğarîbâne kıssa perdâzem

CCCXXXVII.

Seher çağında şaraptan tövbe etmeyi kurdum. Fakat tövbeleri bozan bahar mevsimi geliyor, ne yapayım?

Dosdoğru söylüyorum; erler şarap içsinler de ben karşıdan bakayım; bunu görmeye tahammülüm yok.

Lâle zamanı musiki meclisinden kaçır, bir kenara çekilsem aklımdan zorum var, beni tedavi edin!

2815. Mademki sevgilinin yüzünden murat gültü açıldı, artık düşman başını hangi taş pekse ona vursun!

Gül tahtına bir güzeli sultan gibi çıkarıp ona sümbülden gerdanlık, yaseminden bilezik takacağım.

Meyhane yoksuluyum, fakat bir bak, sarhoş oldum mu feleğe nazlanır, yıldızlara hâkim kesilirim.

Padigah meclisini hatırlayıp konca gibi gülümseyerek kadehi alır, neşemden libasımı yırtarım.

Haram lokmadan çekinmemin imkânı ve yolu yokken neden şarap içen rindi kınayayım?

2820. Hafız, gizlice şarap içmekten usandı.. sırrını çenk ve ney sesiyle açığa vuracağım.

Be'azm-i toybe şehir guftem istihâre kunem
Behâr-ı tovbe-şiken mîresed çi çâre kudem

CCCXXXVIII

Ben güzeli ve şarabı terk edecek rint değilim. Muhtesip de bilir ki ben bu işleri pek az yaparım.

Tövbekârları defalarca ayıpladığım halde, deliyim gül mevsimi şaraba tövbe edersem.

Sabah rûzgârı gül mecmuasını lûtf suyu ile yıkadıktan sonra artık ben defter sayfasına bakarsam bana sapık ve tabiatsız adını tak!

Lâle, eline şarap kadehini almış, nergis sarhoş... Fakat günahkârlıkla sade bizim adımız çıkmış. Davam çok ama Yarabbi, kimi hâkim yapayım?

2825. Aşk bir incidir, meyhane deniz, ben de

dalgıç? O denize bir kere daldım, bakalım nereden başımı çıkaracağım?

Yokluk tozlarına bulandım ama eteğimi güneş çeşmesiyle bile ıslatmak himmete sığmaz!

Yoksullukta bile elimde sultan hazinesi var. Aşağılık kişileri yetiştiren feleğin dönüşüne neye tamah edeyim?

Ey şehri birbirine katan güzelim, bir an olsun dizginini zaptet de yoluna göz yaşlarımı serpeyim, yüzümü döseyeyim... Yolunu incilerle altınlarla bezeyeyim.

* Göz yaşlarından yakut ve lâle dolu hazinelerim var. Neden yıldız yüce güneşin feyzine göz dikeyim?

2830. Feleğin ahdü peymanına o kadar itibar edilmez. Bundan böyle ahdedersen de kadehle ederim, şart edersem de!

Sevgili, âşıkların ateş içinde kalmalarını istiyorsa kevser çeşmesine bile bakarsam gözüüm kör olsun!

Dün gece lâl dudakları Hafız'a işvelendi ama ben bu masallara inanacak adam mıyım? Men ne an rinedem ki terk-î şâhed-u sāğar kunem Muhtesib dāned ki men in kārḥā kemter kunem

CCCXXXIX.

Gül mevsiminde şarabı terk edeyim... hâşâ, ben akıllılıktan dem vurmaktayım. Bu işi nasıl yaparım?

Nerde mutrip? Gelsin de blütün zahitlik ve bilgi mahsulünü çenk ve ney sesine feda edeyim?

2835. Gönلüm, medrese kıylükaalinden iğrendi, yeter.. bir müddet de sevgiliye ve şaraba hizmet edeyim.

Sabah rüzgârı habercisi nerde? Gelsin de o talihi kutlu, o kademi yomlu vefadara ayrılık gecesinin şikâyetlerini söyleyeyim.

Zamane ne vakit vefakâr oldu ki? Şarap kadehini getir de Cem ve Kâvus'un maceralarını anlatayım.

Amel defterimin karalığından korkmam. Mahşer günü, onun feyziyle bunun gibi yüzlerce defteri dürer, devşiririm!

Sevgilinin Hafız'a ariyet olarak verdiği bu canı da bir gün yüzünü görüp ona teslim edeceğim.

Hâşâ ki men be mevsim-i gul terk-i mey kunem
Men lâf-ı 'aql mîzenem in kâr key kunem

CCCXL.

2840. Beni yolunup toprağı gibi cefa ayağının altına alan sevgilinin ayağını bastığı toprağı öpüyor, kademini incittiğinden dolayı özürler diliyorum.

Ben senin cefandan ağlayacak adam değilim. İtimat edilir bir kul, devletini diler bir köleyim.

* Uzayıp giden ümidimi saçlarının bükümlerine bağladım. Allah saklasın da o uzun saçların istek elimi kısaltmasın!

Bir zerre toprağım, senin civarındayım, halim de iyi. Ancak sevgili, ansızın rüzgâr, beni buradan atıverecek.. bundan korkuyorum.

Ben mukaddesler âlemindeki tekkenin so-fisiyim; fakat şimdi muğların manastırına yolladılar.

2845. Seher çağı meyhane piri bana cihanı gösteren bir kadeh verdi de o ayna ile senin güzelliğinden âgâh etti.

Bu yolda oturduğuma bakma; kalk, benimle meyhaneye doğru gel de oradakilerin arasında ne makamım var, bir gör!

Sarhoşça geçip gittin, Hafız'ını düşünmedin bile. Ahım güzellik eteğini tutarsa yazık!

** Seher vakti doğu padişahı, "Bütün padişahlığımla beraber Turanşah'ın kuluyum" diyordu, ne de hoşuma gitti bu sözü ya!

An ki pāmāl-i cefa kerd çü hāk-i rāhem
Hāk mībūsem-u 'ōzr-î kādemeş miḥāhem

CCCXLI

Her ne kadar ihtiyar, gönlü hasta. kudretsiz bir hale geldiysem de yüzünü andığım zaman yine gençleştim.

2850. Tanrı'ya şükrolsun, Hak'tan ne dilediysem oldu, himmetimin son haddine varıncaya kadar muradına eriştim.

Ey taze gül fidanı, ben senin sayende cihan bağının bir fidanı oldum, sen de devlet meyvalarını devşir, ye; dilerim Tanrı'dan, muradına eriş!

Evvelce âlemin altından da haberim yoktu, üstünden de. Fakat senin gam mektebinde bu derece âlim, bu kadar ince ve derin şeyleri bilir bir hale geldim.

Ne kadar şöyle böyle olduysam nihayet kısmet, nihayet nasip, beni yine meyhaneye havale etmekte!

Ben yılların, ayların geçmesiyle ihtiyarlamadım ki. Sevgili, vefasız.. bana uğramayıp ömür gibi geçip gitmede.. o yüzden ihtiyarladım ben.

2855. Pirimugan dergâhının salikleri arasına kattığım günden itibaren gönlüme mana kapısını açtılar.

* Ebedî devletin ana yolunda baht tahına elimde şarap kadehi olduğu halde tam dostların diledikleri gibi oturdum.

* Gözünün fitnesi eriştiği zamandan beridir ki âhır zaman fitnelerinden emin oldum.

Dün inayet, müjdeledi: Hafız, gel.. günahlarının affedileceğine ben kefil oldum.

Her çend pîr-u haste- dil-u nâtevan şudem
Her geh ki yâd-ı rûy-i tu kerdem cuvan şudem

CCCXLII.

Gel, gel de güller saçalım, kadehe şarap dökelim, feleğin tavanını yarıp yıkalım da başka bir şekilde yeniden kuralım!

2860. Gam, âşıkların kanını dökmek için asker çeker, akın ederse sâki ile beraber saldıralım, kökünü kazıyalım.

Erguvan renkli şarap kadehine gül suyu karıştıralım, güzel kokulu rüzgârın buhurdanına şeker atalım.

Elinde böyle bir güzel saz varken, ey çalgıcı, güzel bir şey çal da ellerimizi salarak gazel okuyalım, ayaklarımızı vurarak rakse-delim!

* Ey sabah rüzgârı, vücudumuzun toprağını o âlicenap sevgiliye savur. Belki bu suretle o güzeller padişahını görmeye muvaffak oluruz.

Birisi akıldan dem vurmakta, öbürü tasavvuf ıstılahları söyleyip durmakta.. gel de bu davaları hüküm sahibine bırakalım.

2865. Ebedi cenneti istiyorsan bizimle meyhaneye gel, seni bir gün küp dibinden Kevser havuzuna atıverelim.

Şiraz'da güzel söz söylemeye, hoş söz okumaya çalışmazlar. Gel Hafız, kendimizi başka bir diyara atalım.

Biyā tā gul berefşānīm-u mey der sāğar endāzīm
Felekrā saḳf bişkāfīm-u tarḥī nov derendāzīm

CCCXLIII.

Sâki, gel yine.. huzuruna erişmek istiyorum. Kulluğuna müstakım, devletine duacıyım.

Ziyasında kutluluklar olan kadehinin feyziyle bana şu şaşkınlık zulmetinden çıkacak yolu göster.

Günah denizine batmışım ama aşk yüzgeci olalı, aşkla biliseli merhamete erişenlerdenim ben.

2870. Hakîm, bu rinttir, adı kötüye çıkmıştır diye beni ayıplama. Kısmet divanında alnıma bu yazılmıştı, ne yapayım ben?

Şarap iç, âşıklık, çalışmakla, istemekle kazanılmaz. Bu ihsan, bana yaratılıştan miras.

Vatanımdan ömrümde çıkmamış, gurbete gitmemiş olduğum halde seni görmek sevda-sıyla gurbete niyetlendim.

Yolda deniz var, dağ var.. bense hem hastayım, hem zayıf. Ey kademi kutlu Hızır, sen himmet et, sen yardımına eriş!

Zâhiren senin devlet kapından uzakım ama canla, gönülle daima orada oturanlarımdanım.

2875. Hafız, senin huzurunda can verecek. Ecel mühlet verirse işte bu hayali kuruyorum.

Bâz ây sâkiyâ ki hevâ - hâh-ı devletem
Muştak-ı bendegî vu du'â - guy-i devletem

CCCXLIV. t

Yolum yine muğların meyhanesine düşerse hırkayla seccadenin parasım hemen saraba harcedeyim.

Bugün zahitler gibi tövbe kapısının hal-kasını çalarsam meyhane hazinedarı yarın bana kapıyı açmaz.

Pervane gibi bir fırsat bulursam çırağa benzeyen o yanaktan başka bir şeyin etrafında uçup dolaşmam.

Hurilerin sohbetini istemem, çünkü senin hayalini kurmak varken başka bir şeyle mukayyed olursam bu, kusurun ta kendisidir.

2880. Kan kesilmiş gönlümün maceralarım kimseye söylemem. Senin derdinin kılıcından başka hiç bir hemdemim yok.

Göz yaşlarım akmasa belki aşkının sırrı gönülde gizli kalır, âleme duyulmazdı.

Belki bir doğan beni avlar ümidiyle kuş gibi toprağının kafesinden uçup havalandım.

* Çenk gibi beni kucağına alıp gönlümün muradını vermesen bile bari bir an olsun ney gibi beni dudağıyla okşa.

Hafız'ın teninde her kıl bir baş olsa zül-fün gibi hepsini de ayaklarının altına atardım.

Der herābāt-ı muğan ger guzer ufted bāzem
Hāşıl-ı hırka vu seccāde revan derbāzem

CCCXLV. t

2885. Yine senin ikiye ayrılmış zülfün elime düşerse çevgânınla top gibi ne başlarla oynardım ben!

Saçların, bana bir uzun ömür ama ne fayda ki o uzun ömürden elimde bir kıl bile yok.

Ey çırağ, bu gece bana bir huzur ve istirahat fermanı ver de huzurunda gönül ateşiyle mum gibi yanıp eriyeyim.

Senin bir gülmene sürahi gibi can verdiğim zaman dilerim, namazımı senin sarhoşların kılsın.

Ben, kötülöklere bulaşmış bir adamım. Namazım da doğru ve makbul bir namaz değil. Onun için meyhanede yanıp yakılmam eksik olmuyor.

2890. Hayalin, mesçitte hatırıma geldi mi iki kaşını mihrab edinirim, meyhanede geldi mi kemençeye yüz tutarım.

Bir gece halvetimizi yüzünle aydınlatırsan sabah gibi başımı tan yerinde yüceltirim.

Eyaz'ın sevdasıyle baştan olursam bu yolda ışın sonu Mahmud olur.

Hafız, gönül derdini kime söyleyeyim? Bu yolda sırrıma kadehten başka birisinin hemdem olması yaraşmaz ki!

Ger dest dehed der ser-i zulfeyn-i tu bâzem
Çün güy çi serhâ ki beçevgân-ı tu bâzem

CCCXLVI. t

Âşıklık, gençlik, lâl renkli şarap... ağyar-
suz bir meclis, hemdem dost ve daimî ışret...

2895. Şeker ağızlı sâki, tatlı sözlü çalgıcı, her
hali, her hareketi iyi bir arkadaş ve iyi şöh-
retli bir yoldaş...

Letafette, temizlikte, saflıkta abıhayatı
imrendiren güzel bir sevgili.. güzellikte, alım-
da dolunayın bile hasedettiği bir dilber...

Cennet köşkü gibi gönüller çeken bir
meclis yeri, çevresi cennet bağına benzeyen
bir gül bahçesi...

Oturanlar herkesin iyiliğini isterler, hiz-
met edenler edeplidir... sevgililer sır saklarlar;
âşıklar, dostların dileğine uyarlar.

Gül renkli şarap keskin, acı, içimi güzel
ve baş ağrıtmaz.. mezesi, sevgilinin lâl du-
dağı.. âdeta halis yakutu andırmada!

2900. Sâkinin gamzesi, akıllar yağmalamaya kıl-
ıç çekmiştir.. sevgilinin zülfü, gönül avlama-
ya ağ kurmuştur.

Hafız gibi lâtifeci, tatlı sözlü bir nükteci;
Hacı Kıvam gibi âleme ihsan nedir öğreten,
cihanı aydınlatan bir zat da o mecliste.

Gayri bu ışreti istemeyene gönül hoşluğu
nasip olmasın. Bu meclisi aramayana hayat
haram olsun!

‘İşk-bāziy-yu cuvāniyy-u şerāb-ı la‘l fām
Meclis-î uns-u harîf-î hemdem-u şurb-î mudām

CCCXLVII. t

Merhaba ey izi kutlu, verdiği haberler mübarek kuş! Hoş geldin, ne haber, sevgili nerde, yol ne tarafta?

Yarabbi, ezeli lûtfun, bu kafilenin kılavuzu olsun, düşman, bu kabile yüzünden tuzağa düştü, sevgili murada erişti.

2905. Benimle sevgilinin macerasına son yoktur. Başlangıcı olmayan şey, sona varabilir mi hiç?

Sevgilinin saçları, bizim zünnar kuşanmamızı emrediyor. Git ey şeyh, artık tenimize hırka haram oldu!

Azim kuşum, Sidre'nin üstünde ötüp dururken nihayet yanağındaki ben, onu tuzağa düşürdü!

Hasta gözlerim nasıl uykuya dalabilir? Uzayıp giden bir hastalığa düşen ve ölüm haline gelmiş olan kişi nasıl uyuyabilir ki?

Sevgiliye dedim ki: Ben âşıkım, fakat sen acımıyorsun bana.. devam bu, işte sen, işte zaman.. bir gün olur, sözümü tasdik edersin elbette!

2910. Gül, ululanmayı hadden aşırды, bir yüzünü göster de haddini bilsin! Selvi nazlanıp durmakta, fakat nazı hiç de hoş değil, bir salında aklı başına gelsin!

Hafız, kaşlarına mail olsa yaraşır. Çünkü söz ehli mihrap köşesine oturur.

Merhabâ tayir-i ferruh- pey-i ferhânde-peyâm
Hayr maqdem çi haber yâr kucâ rāh kudām

CCCXLVIII. t

Bize müjdeler olsun; selâmet, Ziselem'e
gelip konu. Büyük nimetleri itiraf eden, Tan-
rı'ya hamededer; hamdolsun.

Nerde bu fethi muştulayan muştucu?
Ayaklarına altın, gümüş gibi canımı saçayım!

Padişahın geriye dönmesiyle şu acayip
zaman gelip çattı. Artık düşman yokluk diyarı
harimine hareket etti!

2915. Ahdini bozan, mutlaka günün birinde pe-
rişan olur. Çünkü ahitler, akıl ve kemal sa-
hiplerine borçtur.

Düşman, ümit bulutundan bir rahmet
umardı ama yalnız ağladı, göz yaşlarından
başka aşikâr bir yağmur zuhur etmedi.

Düşman, Firavun gibi gam Nil'ine düştü.
Felek de onu kınadı da dedi ki: Şimdi nadim
oldun ama nedametın faydası yok gayrı!

* Sâki, ay yüzlü bir güzel, sırra mahrem
bir hemdemdi.. Hafız da şarap içti, şeyh de,
fakih de!

Buşrâ izisselâmeti hallet bihin nidem
Lillâhi hamde mu'terifin gâyeten ni'am

CCCXLIX. t

Yüzünün hayali göz gülşenine uğrayınca
gönül, bakmak için göz penceresine gelir.

2920. Gel de ayaklarına saçmak üzere gönül hazinesinden göz penceresine lâleler inciler getireyim!

Kurulup oturmana lâayık bir yer görmüyorum. Bütün dünyada karar edeceğin yer, ancak benim, göz bucağım da işte sana lâayık ve hazır bir makam!

Seher çağında eğer ciğerimin kanı gözümlün eteğini tutmasaydı akan göz yaşlarım, beni âleme rûsvay edecekti!

Seni daha ilk gördüğüm gün gönül, "Eğer bana bir zarar erişirse kanım, vebalim gözüün boynuna" demişti.

Vuslatına erişmek ümidiyle dün gece seher vaktine kadar aydın göz چراغımı rüzgârın yoluna tuttum!

2925. Erlik hakkıyçin Hafız'ın dertli gönlünü erler yıkan göz okunla vurup yaralama!

Hayâl-i rûy-i tu çun bugzered begulşen-i çeşm
Dil ezreh-î nażar âyed be sûy-i revzen-i çeşm

CCCL. t

Ey yürüyen servi, sensiz gülü ne yapayım, gülşeni ne edeyim? Sümbülün saçlarını ne diye çekeyim, süsenin yanağına niçin bakayım?

Düşmanların kınamasından çekinip yüzüne bakamadım. Ah, ne yapayım? Ayna gibi yüzüm demirden değil ki!

Yürü be öğütçü, şarap içenleri kınayıp durma. Bunu kadere hükmeden yapıyor, ben ne yapabilirim ki?

Gayıp pususundan gayret şimşeği böyle çıkıp durdukça sen söyle, bu harmanı yanmış âşık ne yapsın?

2930. Türklerin padişahı münasip gördü, beni kuyuya attı. Rüstem'in lûtfu imdadıma yetişip elimi tutmazsa ne çarem var?

Turdağının ateşi bir چراغ yakıp yardım etmezse Eymen vadisinin karanlık gecesinde ne yapabilirim ki?

Hafız, güzelim cennet, babamdan miras kalan yurdum. Bu viran yuvamda oturup ne yapacağım?

Bîtu ey serv-i revan bâğul-u gulşen çi kunem
Zulf-i sunbul çi keşem 'ârız-ı sūsen çi kunem

CCCLI. t

Bu gurbet konağından evıme, yurduma varırsam niyetim şu: Oraya bir daha gidersem akıllı, uslu gideceğim.

Bu seferden sağ esen vatanıma kavuşursam yoldan gelir gelmez doğruca meyhaneye gitmeyi nezrettim.

2935. Bu seyirden, bu sülûkten ne keşfe nail oldum? Bunu anlatmak için tekke kapısına utla, kadehle gideceğim

Aşk yolundaki bilisler kanımı döküp içseler bile yabancıya şikâyet edersem namerdim!

Bundan böyle elim, sevgilinin zincir gibi saçlarındadır.. niceye bir divane gönlün dileğine uyacağım?

Mihraba benzeyen kaşlarını bir daha görürsem şükür secdesi edecek. sadakalar vereceğim.

Ne mutlu demdir o dem ki Hafız, Vezir'in sevdasıyle meyhaneden sarhoş olarak çıkar. sevgiliyle köşke giderim!

Ger ezin menzil-i gurbet besuy î hâne revem
Diger ancâ revem-u 'âkı-l-i ferzâne revem

CCCLII. t

2940. Niçin ülkemin, yurdumun sevdasına düşüp gitmeyeyim? Neden sevgilimin mahallesine toprak olmayayım?

Mademki gariplik ve mihnet derdine tahammül edemiyorum, bari şehrimde gideyim de kendimin sultanı olayım!

Vuslat hariminin mahremlerinden olup padişahımın kulları arasına katılayım.

Ömrümün sonu ne zaman gelecek, belli değil.. bari gideyim de ecel gününde sevgilimin yanında bulunayım, bu daha doğru!

İşim gücüm daima âşıklık ve rintlikti.. artık çalışayım, kendi işime koyulayım.

2945. Ağır bir uykuya dalmış olan bahtımın,
hiç de düzgün gitmeyen işimin elinden şikâyet
edeceksem kendi sırrımı kendime söyleyeyim!

Belki ezeli lûtufta, yol gösterir, yoksa ey
Hafız, ebede kadar kendimden utanır kahırım!

Çirā ne derpey-i ‘azm-î diyār-ı ḥod bâşem
Çirā zi ḥāk-i ser-i kūy-ı yār-ı ḥod bâşem

CCCLIII. t

Öyle ağlayayım ki gözlerim deniz kesilsin.
Sabrı da sahralara atayım, bu suretle
gönlümü denizlere salayım!

Günahkâr ve daralmış gönlümden bir ah
edeyim de Âdem’le Havva’nın bile günahını
ateşe yakayım!

Feleğin okunu yedim; sâki, şarap ver.
Sarhoş olup cevza tirkeşinin kuşak bağını dü-
ğümleyeyim, bir daha kimseye ok atamasın!

2950. Bu tahtırevana içtiğim şarabın bir yudu-
munu saçayım, şu gök kubbeye çenk nağme-
lerini yücelteyim.

Sevgili nerdeyse gönül hoşluğu orda. Ceh-
dedeyim de kendimi oraya ulaştırayım.

Ey külâhı güneş olan ay! Elbisenin düğ-
melerini çöz de bu sevda çeken başımı zülfün
gibi ayaklarına koyayım.

Hafız, ömre dayanmak mademki yanlış..
neden bu günün zevkünü yarına bırakayım?

Dîde deryâ kunem-u şabr beşehrâ fukenem
Vanderin kâr dil-î hîş bederyâ fukenem

CCCLIV. t

Fırsat düşer de sevgilimin tabanının bastığı toprak elime geçerse gözümün levhine güzel bir yazı yazar, bir resim yaparım!

2955. Sevgilinin fermanı gelir de canımı isterse mum gibi hemen bir nefeste canımı teslim ediveririm.

Sevgili, kalp gönlümü beğenmezse yoluna gözlerimden geçer akçe saçarım.

Bu toprak kuldan eteğini silkme, beni çiğneme. Ölümünden sonra yel bile tozumu bu kapıdan savuramaz benim.

Seni kucaklamak ümidiyle göz yaşlarıma gark oldum.. fakat göz yaşımdaki dalganın bir gün beni senin kıyına atacağını umuyorum.

Bugün benim vefakârlığımı hor görme, benden kaçma. Derdimden ellerimi kaldırıp dua edeceğim geceyi düşün de çekin!

2960. İkiye ayrılmış siyah saçların, âşıkların gönüllerini alacaklarına dair seninle ahdettiler, karar verdiler... fakat benim kararımı aldılar!

Ey rüzgâr, o şaraptan bana bir koku getir. Çünkü sersemliğimi, ancak o şifalı koku giderebilir!

Hafız, sevgilinin lâl dudağı benim aziz canımdır. O can dudakları dudaklarıma almak bir ömürdür, ömür!

Ger dest dehed hāk i kef-î pāy-i nigārem
Berlevh-i baṣar hatt-ı nigārī binigārem

CCCLV. t

Bir ömürdür, sevgilinin vuslatını aramakta, her gün o yolda adım atmakta, her an şefaati elimi bir şöhretli kişiye uzatmaktayım.

Sevgi ateşini günden güne arttıran ay yüzlü sevgilim olmadıkça günümü geçirmek istemem. Bunun için de her gün bir yola tuzak kurar, her an tuzığa bir kuş korum.

2965. Evreng nerde, Gülçehre nerde? Vefa'nın aşkı nerde, sevgilisi Mihr ne yanda? Şimdi âşıklıkta nöbet benim, aşk davasmda bulunan yalnız benim, ben!

Bilirim, bu her sabah, her akşam çektiğim kanlar saçıcı ahlal, nihayet derdi sona erdirir, hikâyeyi rengin bir hale sokar elbet.

O usul boylu selvinin gölgesinde âgâh olmak ümidiyle her yanda salına salına yürüyene bir güzele aşk gülbangiyle hitabeder dururum.

Gönüllere huzur veren sevgili, gönül muradını vermez. Bunu bilirim, bilirim ama yine bir hayale kapılır, yine durmadan fala bakar, hayra yorarım!

Kendimden geçmiş, kendimi kaybetmişim, Hafız gibi şaraba da tövbeliyim. Böyle olmakla beraber yine ruhaniler meclisinde arada bir, tek bir kadehcik şarap içmekteyim.

‘Ömrîst tâ ender taleb her rûz kāmî mîzenem
Dest-î şefâ‘at her demî bernîk- nāmî nîzenem

CCCLVI. t

2970. Dün gece uyku yolunu göz yaşı selleriyle
keserdim; yüzünü, gözünü, kaşını, saçını ana-
rak su üstüne bir resimdir yapardım.

Sevgilinin kaşları, gözümün önündeydi.
Ben de hırkamı yakarak mihrap köşesini anıp
şarap içiyordum.

Gözümün önünde sevgilinin yüzü cülve
etmekteydi.. ben de âdeta uzaktan mehtabı
öpüyordum.

Gözüm sâkinin yüzündeydi, kulağım çen-
gin sözünde. Bu bakış, bu dinleyiş için gö-
zümle, kulağımla tefe’ül etmekteydim.

Sabah çağına kadar uykusuz gözlerimde
yüzünün hayali vardı.

2975. Şiir dalından uçup bir yere gitmiş, kon-
muş olan düşünce kuşlarını senin saçlarından
yapılma mızrapla harekete getirir, tekrar ha-
valandırırdım.

Sâki, bu gazelimı okur, bana kadeh su-
nardı. Ben de bu teraneyle şarap içerdim.

Hafız’ın hali hoştu, iyi bir bahtla dost-
ların ömrü, dostların devleti için hayırlar yo-
rar, hayırlar dilerdi.

Dî şeb beseyl-i eşk reh-î hâb mîzedem
Nağşî beyâd-ı hatt ı tu berâb mîzdem

CCCLVII. t

Sen beni her gördükçe derdimi arttırmadasın, benimse seni her gördükçe meylim, sevgim artmada.

Halin nedir diye hiç sormuyorsun. Bilmem başında ne hava var? Derdimi bilmiyor musun ki dermanım için çalışmamaktasın!

2980. Beni topraklar üstünde bırakıp gitmen hiç de doğru bir şey değil. Bir uğra da yine halimi sor, yoluna toprak olayım sevgili!

Ölüp toprağa girmedikçe elimi eteğinden çekmem. Hattâ o vakit bile mezarıma uğrarsan tozum, eteğini tutar.

Aşkının derdinden artık soluk bile alamaz oldum, nefesim bile çıkmıyor. Benden öcünü aldın, hâlâ biraz nefes al, rahatlaş demiyorsun. Bu, ne vakte kadar sürecek?

Bir gece, karanlıklar içinde gönlümü saçlarında arıyordum, fakat aynı zamanda yüzünü de görmekteydim, lâl dudaklarından şarap da içmekteydim!

Nihayet seni ansızın aguşuma çektim, saçların dağıldı, halkalandı. Dudağımı dudağına koydum, canımı da feda ettim, gönlümü de!

2985. Sen Hafız'a vefakâr ol da düşmana "gît, öl artık" de. Senden bu sevgiye nail olduktan sonra soğuk sözlü düşmandan ne korkum var!

Merâ mîbîni vu der dem ziyâdet mikunî derdem
Turâ mîbînem-u meylem ziyâdet mişved her dem

CCCVIII. t

Yeni yetişmiş bir gencin yüzüne âşıkım,
bu derdin devletini Tanrı'dan dualar ederek
diledim.

Âşıkım, rindim, güzellere bakmaktayım..
bak, ne kadar hünerlerle bezenmişim, bilesin
diye apaçık söylüyorum.

Şaraba bulanmış hırkamdan utanıyorum.
O hırkayı yüz türlü oyunla dervişler gibi ta-
rikat çeyizleriyle, yamalarla süslemişim!

Ey mum, sevgilinin derdiyle güzelce yan
yakıl; şimdicek ben de geliyorum, kemerimi
bu iş için kuşandım!

2990. Öyle bir hayranım ki elimde ne iş kaldı,
ne güç! Fakat gönlümde, canımda ne varsa
eksilttikçe derdimi, mihnetimi çoğalttım ya!

Hafız gibi elbisemin yakasını, göğsünü
yırtar, meyhaneye öyle giderim; belki o yeni
yetişmiş sevgili beni sarar, koçar.

‘Âşık-ı rûy-ı cuvânı hoş-i nov-hâsteem
Vâz Hudâ devlet-i in ğam be du‘â hâsteem

CCCLIX. t

Saçlarını rüzgârın eline verip dağıtma da
beni havalandırma, perişan etme. Naza baş-
lama da varlığını kökünden sökme!

Yanağını yalınlandır da beni gülden vaz-
geçir; boyunu yücelt de selviyi seyretme kay-
dından geçeyim!

Şehirde meşhur olma da beni deli divane
edip dağlara düşürme; Şirin işvelerini göster-
me de beni Ferhat etme.

2995. Başkalarıyla şarap içme de ciğer kanını
içmeyeyim. Benden baş çekip çekinme de fer-
yadımı göklere yüceltme.

Saçlarını halka halka dökme de beni bağ-
lara, kayıtlara sokma. Yüzünü o kadar güzel-
leştirme de beni berbadetme!

* Yabancı bir dost gibi durma da beni
kendinden geçirme. Ağyarın gamını yeme de
neşemi bozma.

Melek gibi dolaşma da Hafız'ı öldürme.
Râm ol da kutlu talih bana yardım etsin.

Zulf ber bād medih tā nedehî ber bādem
Nāz bunyād mekun tā nekeni bunyādem

CCCLX. t

Kalk, meyhane kapısından bir feyiz dile-
yelim, sevgilinin yoluna oturalım, bir murat
isteyelim.

3000. Galiba vuslat yoluna gidecek azığımız
yok, yoksullukla meyhane kapısına varalım
da azık dileyelim.

Kanlı göz yaşlarımız akmakta ama ona
elçi olarak yollamak için yüreği temiz birisini
arayalım.

Aşkın derdinden bir yardım istersek

derdinin dâğındaki lezzet gönlümüze haram olsun!

Beninin noktasını göz levhine nakşetmeye ne imkân var, ne de lâyıf. Fakat göz bebeğinden bir mürekkep istesek belki nakşedebiliriz.

Gamını, ancak neşeli gönülde bulmak imkânı var. Biz de gamına nail olmak ümidiyle neşeli bir gönül arayalım.

3005. Hafız, medrese kapısında ne vakte kadar oturup duracaksın? Kalk da meyhane kapısından bir feyiz, bir fütuh isteyelim.

Hız tā ezder-i meyhāne guşādī talebīm
Ber reh-ī dōst nişīnīm-u murādī talebīm

CCCLXI. t

Gerçi gönül ateşiyle şarap küpü gibi coşup kaynamaktayım, fakat dudağımı mühürledim, kan yutuyorum da yine sükût etmekteyim.

Sevgilinin dudağına tamah etmekten maksat hayat kazanmaktır. Bir bak bana, bu işte nasıl candan çalışmaktayım.

Gönül gamından nasıl azadolabilirim ki her an kulağımda bir sevgilinin siyah saçları halka, her an bir güzele kul oluyorum.

İbadetime güvendiğim yok, hâşâ.. şu kadar var ki arada bir, bir kadehçik şarap içmekteyim.

3010. Düşmanın rağmine ümidim var, kıyamet
gününde Tanrı'nın affının feyzi, günah yükünü
sırtımda bırakmaz.

Babam cennet bahçesini iki buğday tane-
sine sattı; ben neden bir arpaya cihan mül-
künü satmayayım?

Hırka giymem pek dindar olduğumdan
değil. Yüzlerce gizli ayıbı bir perdeyle örtü-
yorum.

Şarap küpündeki halis şaraptan başka bir
şey içmemek istiyorum; pirimuganın sözünü
dinlemiyeyim de ne yapayım?

Meclisteki çalgıcı aşk yolundaki çalgıyı
böyle çalıp durursa Hafız'ın şiirini bile aklım-
dan çıkarır.

Gerçi ez âteş-i dil çün hum-ı mey dercüşem
Mühr ber leb zede hun miḥorem-u hāmüşem

CCCLXII. t

3015. Ben güzel yüze, gönüller çeken alımlı saça
âşıkım... Sarhoş göze, sâf ve tortusuz şaraba
hayranım.

Âşıklıkta sazdan, yanıştan başka bir çare
yok. Mum gibi ayak üstünde durmakta, yan-
maya hazırlanmış bulunmaktayım. Beni ateşle
korkutma!

Ben cennetteki Âdem'im ama şimdi hâlâ
ay gibi güzellerin aşkına esirim.

Bahtım yardımında bulunur da pılımı pırtımı sevgilinin civarına çekersem oturup ka-kacağım yerden tozu, toprağı, huriler saç-larıyla süpürürler.

Şiraz, lâl dudağın madenidir, güzelliğın çıktığı yerdir. Bense... müflis bir kuyumcuyum. işte bu yüzden hatırım perişan!

3020. Bu şehirde o kadar sarhoş göz gördüm ki hakikaten artık şarap içmiyorum, sarhoşum zaten!

* Altı tarafı da hurilerin işveleriyle dolu bir şehir. Altı taraftaki bu güzellerin hepsini de alırdım, fakat, elde avuçta bir şeyim yok ki!

Bana ezeli ahde ait bir söz söyle dedin... dur hele, iki kadeh çekeyim de söyleyeyim!

Hafız, tabiatının gelini cilvelenmek istiyor. Fakat bir aynam yok ki.. onun için ah etmekteyim.

Men dōstdar-i rüy-i hoş-u mūy-i dil-keşem
Medhūş-i çeşm-i mest-u mey-i şāf-ı bîğāşem

CCCLXIII. t

Dün gece yüzünün sevdasını başımdan atayım, bu sevgiden gayri vazgeçeyim dedim; sevgili dedi ki: Nerde zincir? Şu deliyi bağ-layalım, bir çaresine bakalım bunun!

3025. Boyuna selvi dedim de kızıp çekildi gitti.
Dostlar, sevgilim doğru sözden inciniyor, ne yapayım, ne işleyeyim?

Sevgili, vezinsiz bir nüktedir söyledim,
beni mazur gör. Lûtfet, bir işvelen de tabiatı-
mevzun bir hale getireyim.

Hiç bir suçum olmadığı halde sevgilinin
o nazık tabiatından utangaçlık çekerim, ben-
zim sararıp durur; sâki, bir kadeh sun da yü-
zümlü gül gibi kızartayım.

Ey Selma konağının yeli, Allah için ol-
sun, ne vakte kadar konak yerlerini birbirine
katacak, yurt yerlerini göz yaşlarımla Cey-
hun'a çevireceğim?

Sevgilinin sonsuz güzelliğinin hazinesine
nail olduktan sonra artık kendim gibi yüzlerce
yoksulu Karun ederim.

5030. Ey Sahipkıran Padişah, kulun Hafız'ı
unutma da o günden güne artan güzelliğinin
devletine dua edeyim.

Düş sevdâ-yî ruheş guftem zi ser birun kunem
Guft kû zencîr tâ tedbîr-i in mecnun kunem

CCCLXIV. t

Biz kötü söylemez, bâtıla meyletmez, kim-
seyi yasa giriftar eylemez, kimseye mor yas
elbisesi giydirmeyiz.

Bilgimizin defterine yanıtacak şey yazmayız, Hakk'ın sırrını da oyun ve hokkabazlık kâğıtlarına katmayız.

Yoksulla zengini azla çokla, ayıplamak kötü bir şeydir. En uygun iş şu: Hiç bir suretle kötü işte bulunmayalım.

Felek, hünerlilerin gemisini parçalar. Bu muallak denize dayanmamamız daha doğru ve iyi!

3035. Yoldaşların huzuruna atımızı sıçrata sıçrata bir hoş koşar, yağız atla sırmalı eyeri düşünmeyiz bile!

Padişah rintlerin bir yudumcuk şarabını hürmetle içmezse biz de ona süzme ve halis şarap vererek iltifatta bulunmayız.

Bir hasetçi, hicvederek bir yoldaşı incirtirse de ki: Gönlünü hoş tut, biz, ahmağın sözüne kulak asmayız zaten!

Hafız, düşman yanlış bir söz söylerse al-dırış etmeyiz, doğru söylerse zaten doğru söze darılmaz, savaşımayız!

Mâ negüyîm bed-u meyl be nâhâk nekunîm
Hâne-î kes siyeh-u delk-ı kes ezrak nekunîm

CCCLXV. t

Yüzünün hayalini gözümün iş yurduna nakşettim Senin gibi bir güzeli ben, ne gördüm, ne de işittim!

3040. Seni aramakta şimal rüzgârına eş oldum,
onunla at başı bir koşmaktayım ama o salna
salna yürüyen selvi boyunun tozuna bile eriş-
medim!

Benim böyle vahşî ceylân gibi dağlara
düşüp adamlardan ürkmeme sebep, kara göz-
lerinle gönüller çeken gerdanındır; suç hep
onlarda!

Bal çeşmesine benzeyen ağzının iştiağıyla
ne göz yaşı taneleri saçtım; şarap satan lâl
dudaklarından ne işveler satın aldım!

Bakışlarıyla yaralı gönlüme ne oklar at-
tın, civarında ne mihnet yükleri taşıdım!

Ey seher yeli, sevgilinin civarından bir
toz getir bana... yaralı gönlümden gelen kan
kokusunu o toprakta duydum.

3045. Civarından bir rüzgâr geldi geçti. O rüz-
gârın getirdiği kokuyla konca gibi kanlı göm-
leğimi yırttım!

Vuslat gecesine ererim ümidiyle dert ve
mihnet gününde oturdum ama ağzının hük-
mettiği bir devirde gönlümün muradından ta-
mahı kestim ben!

Ayağının toprağıyla Hafız'ın gözünün nu-
runa andolsun... yüzün olmadıkça göz çırağın-
dan bir aydınlık bile görmedim.

Hayâl-i rüy-ı tu der kârgâh-ı dîde keşîdem
Be şûret-i tu nigârî nedîdem-u neşinîdem

CCCLXVI. t

Sevgiliyle ahdim var: Can, bedenimde oldukça civarını arzulayan âşıklarını kendi canım gibi aziz tutacağım.

Gönlümün dileğince bir halvetim var, artık kötü söyleyenleri ne düşüneyim, ne derlerse ko desinler!

3050. Evimde bir selvim var ki boyunun sayesinde bahçedeki selviden de fariğim, çayırılık-taki şimsirden de.

** Güzellerden yüz bölük asker gönlüme kastederek pusuya girse yine korkum yok. Tanrı'ya şükürler, minnetler olsun, benim ordular bozan bir gönlüm var.

** Lâl dudaklarının hatemiyle Süleymanlıktan dem vursam yeri var. İsmi âzam benimle olunca Şeytan'dan korkar mıyım?

* Ey ârif pir, beni meyhaneye gidiyor diye ayıplama. Kadehi terketmeme imkân yok. Tövbe etsem bile tövbe tutmayan bir gönlüm var!

Ey rakip, Allah için olsun bu gece gözünü yum. Onun sükût eden lâl dudaklarıyla gizlice konuşacağım yüzlerce bahis var!

3055. Hamdolsun Allah'a, sevdiğim ikbal gülşeninde salınıp gezdikçe ne lâleye meylim var, ne Van gülüne, ne de yaban gülünün yaprağına!

Hafız, yüzlerce mihnetten, yüzlerce meşakkatten sonra şehirde rintlikle meşhur oldu, fakat mademki âlemde Emineddin Hasan'ım var, ne gam!

Merā 'ahdîst bā cānan ki tā can derbeden dārem
Hevādārān-ı kūyeşrā çū cān-ı hîştēn dārem

CCCLXVII. t

Gizli ısrat yolunda hoş bir güzelim var ki zülfüyle yanağı yüzünden âdeta ateşte nalım var!

Aşıkım, rindim, pervasız şarap içmekteyim. Bütün bu rütbe ve mevkileri o periye benzer huri yüzünden kazandım.

Rintlerin köşküne bir adım atsan yok mu? Şeker gibi şüirden mezem var, tortusuz sâf şarabım!

5060. Sen, beni böyle hor, hakir tutar, bana cefa edersen ben de seher çağında ah eder, zülfünü perişan bir hale korum!

Sevgilinin bu pas renkli hattı, bu çeşit yüz gösterip durursa sarı yüzümü kanlı göz yaşlarıyla bezeyeceğim.

Bakış oklarıyla saçlarının ipini getir ki benim mecruh ve belâlar çeken gönülle savaşlarım var!

Hafız, mademki âlemin gamı da geçer, neşesi de.. hatırını hoş tutman daha iyi!

Der nihanhâne-i 'işret şanemî hoş dârem
 Kezser-î zulf u ruhaş na'î derâteş dârem

CCCLXVIII. t

Gerçi saçlarından isim düğümlendi ama düğümlendiği gibi keremiyle açılacağımı da umuyorum.

3065. Yüzümün kızılığını neşeden sanma. Şarap kadehi gibi gönlümün kanı yanağıma aksetmiş!

Çalgıcının çaldığı perde ihtiyarımı elden alacak. Ah eğer bu perdeye girmeme müsaade etmezlerse!

Ben öyle bir sihirbaz şairim ki söz afsu-
 nıyla kamış kaleminden daima ballar, şekerler
 yağdırmadayım.

** Yüzlerce ümitle bu çöle ayak bastık,
 ey kaybolan gönlümün kılavuzu, bizi terketme!

Öyle hızlı gitmektesin ki seni yel uğra-
 ğında bile görmeme imkân yok. Bilmem ki
 sevgiliye kiminle bir haber göndereyim, kime
 şunu söyle diyeyim?

3070. Bahtımın gözü, sevgilinin efsanesiyle uy-
 kuya daldı. Nerde bir inayet rüzgârı ki beni
 uyandırısın!

Geceleyin bu perdeden içeriye onun dü-
 şüncesinden başka kimse girmesin diye bütün
 gece gönül haremının bekçisi oldum.

Dün gece, "Hafız, baştan başa riyadan
 ibaret" diyordu. Fakat kapısının toprağından

başka neyle, ondan gayri kiminle uğraşıyorum,
başka ne işim gücüm var ki?

Gerçi uftād zizulfeş girehî derkârem
Hemçunan çeşm-guşād ezkeremeş mîdârem

CCCLXIX. t

Maddî manevî, elimizdekini, avucumuzda-
kini hep meyhane yoluna sarfettik. Ettiğimiz
duaların hepsini sevgiliye bağışladık!

Deli gönle vurduğumuz şu dağ, yüzlerce
akıllı zahidin harmanına ateş salar.

3075. Yüzümüzü bu virane dünyaya kodduğumuz
gündenberi ezel padişahı, aşk gamının hazine-
sini bize verdi.

Hırka giyip ona göre amelde bulunma-
yanlardan daha ziyade münafık kimse yok..
münafıklıktan kaçınmak için hırka giymekle
beraber bu rindane şiveye büründük.

** Bu başı dönmüş gemi nasıl gidebilir,
imkân mı var? Canımızı o tek incinin sevda-
sına verdik!

Tanrı'ya şükrolsun ki akıllı, anlayışlı diye
lâkap taktığımız da bizim gibi âşıkmuş, bizim
gibi dinsizmiş!

Hafız gibi senin bir hayaline razıydık.
Fakat Yarabbi, ne yoksulca himmete, ne bi-
gâne meşrebe malikiz ki!

3080. * Bundan böyle güzel sevmeme, onların sevgisini gönlüme almama imkân yok; bu evin kapısını sevgilinin dudağıyla mühürledik.

Mā ḥāşıl-ı ḥod ber der-i ḥumḥāne nihādīm
Maḥsûl-i du'a derreh-i cānāne nihādīm

CCCLXX. t

Yolunun toprağına yüzlerce defa yüz koyduk. Halkın teveccühünü de bir tarafa attık, nefretini de.

* Zayıf gönlümüze cihanın yükünü yüklemedik. Bu bağlanmış yükü, dengi bir kenara koyuverdik.

Medresenin damını, kemerini, kıylükaalini, mübahasesini kadeh ve ay yüzlü sâki yolunda terk ettik.

Takva mülkünü askerle almadık, saltanat tahtını güçle kuvvetle elde etmedik.

3085. Sevgilinin gözünün denizindeki dalga ne oyun oynayacak acaba diye sihirbaz gözlerinin işvelerine vurulmuşuz.

Serkeş zülfü olmayınca kara sevdalı başımızı, aşk sersemliğiyle menekşe gibi dizimize koymuşuz.

Ümit bucağında hilâl gözleyenler gibi istek gözünü o mukavves kaşa tuttuk.

** Bir işaretle bulun, bir emret.. iki ümitli gözümüzü o mukavves kaşlara diktik, beklemekteyiz.

Hafız, kaybolmuş gönlün nerde? dedin..
nerde olacak? O büklüm büklüm saçların
halkalarında!

Mā piş-i hāk-i rāh-ı tu şed rû nihādeim
Rûy-u riyā-yı halk beyek sū nihādeim

CCCLXXI. t

3090. Biz gamsız sarhoşlar, gönlümüzü aldır-
mışız, aşkla haldaşız, şarap kadehiyle soluk-
daş!

İşimiz, sevgilinin kaşlarıyla açılalıdan beri
bize nice melâmet yayları çektiler!

Ey gül, sen daha dün gece sabah şarabı
dağını göğsüne dağladın, fakat biz, o şekayık-
larız ki bağrımız dağlı doğduk!

Pirimugan, tövbemizden incindiyse de ki:
Şarabını bulandırma, sâf tut.. özür dilemek
için huzurunuzdayız.

Ey yol kılavuzu, iş senden biter, medet
et, insafa gel; çok düşkünüz biz!

3095. Lâle gibi ortada yalnız şarapla kadehi
görme... yıkık gönlümüze vurduğumuz şu dağ
da gör!

Hafız, şiirindeki bu renk, bu hayal ne
dedin. Yanlış bir şey görme, biz yine aynı
kuluz ve sade bir levhten ibaretiz!

Mā bigamān-ı mest dil ezdest dādeim
Hem-rāz-ı 'ışk-u hem-nefes-î cām-ı bādeim

CCCLXXII. t

Biz bu kapıya rütbe, mevki sahibi olmak için değil, kötü hadiselerden sığınmak, emin olmak için gelmişiz.

Aşk konağının yolcularıyız, yokluk sınırından varlık ülkesine kadar bunca yolu, hep aşka ulaşmak için aşmışız.

Hattının yeşilliğini gördük de cennet bahçesinden kalktık, bu mahabbet otunu elde etmek için geldik!

9100. Hazinedarı Ruhulemin olan bu kadar hazineye sahip olduğumuz halde padişah sarayının kapısına yoksullukla gelmişiz.

Ey tevfik gemisi, hilim lengerin nerde? Biz bu kerem denizine günahlara gark olarak geldik.

Yüz suyumuz gitmede.. ey hataları örten bulut, gel, bir rahmet yağmuru getir.. çünkü sorgu hesap divanına defterimiz kapkara geldik.

Hafız, bu yün hırkayı çıkar, at... çünkü kervan izini izleyerek ah ateşiyle geldik.. sonra hırkan da yanar, sen de yanarsın!

Mā bedin der ne pey-î haşmet-u cāh āmedim
Ezbed-î hâdise incā bepenāh āmedeīm

CCCLXXIII. t

Bırak da meyhane sokağından geçelim, çünkü bir yudumcuk şarap için hepimiz bu kapıya muhtacız.

3105. Mademki ezel gününde aşktan, rintlikten dem vurduk. O yoldan başka bir yola gitmememiz lâzım!

Cem'in tahtının yele gittiği bir yerde gam yemektense şarap içmek yeğdir.

Belki bir gün beline sarılırız, kemerine ulaşırız diye kızıl yakut gibi gönül kanına bulanmışız.

Vaiz, perişan âşıklara nasihat verme; biz, dostun civarındaki toprağı bulmuşken artık cennete bakamayız.

Sofiler bile vecit ve hale düşüp raksa girmişler.. biz de kalkıp raksa koyulalım.

3110. İçtiğin şaraptan yere saçtığın yudumla yeryüzü, kıymetlendi, inciye, lâle sahiboldu. Vah bize ki senin yanında topraktan da horuz.

* Hafız, mademki vuslat köşkünün yücesine yol yok, bu kapının eşiğinin toprağına baş koyalım, bunu yeter görelim.

Bugzâr tâ zişâri'-i meyḥâne bugzerîm
Kez behr-i cur'a-î heme muḥtâc-ı in derîm

CCCLXXIV. t

Kalk da sofi hırkasını meyhaneye, bu yamalı hırkayla tasavvuf hezeyanlarını bit pazarına götürelim.

* Bistami hırkayla sofi âdetlerini, tasav-

vuf lâflarını rint kalenderlere sefer armağanı sunalım.

Hadi, sabah çengini münacaatta bulunan pirin kapısına götürelim de bütün halvettekiler sabah şarabını içmeye koyulsunlar.

5115. * Seninle Eymen vadisindeki ahdimize vefa ederek Musa gibi "Rabbim, bana görün, seni göreyim" diye diye buluşma yerine gidelim.

Senin şöhet davulunu ta arş üstünde çalalım. Aşk âlemini ta göklerin üstüne çıkaralım.

Senin civarının toprağını başımızın üstüne alalım da övünmek için yarın kıyamet sabahında mahşer sahrasına götürelim.

Gönül, eldeki vakti fırsat bilip bir işe koyulmazsa bütün bu vakitlerden elimize ancak utangaçlık geçer, ancak onu elde edebiliriz sonra!

Bu pisliklere bulaşmış hırkayla, bu fazilet ve keremle yine kerametlerin adını anar, evliyalıktan bahsedersek ayıptır doğrusu!

5120. * Bu gök kubbeden, bu felekten fitneler yağmakta.. kalk da meyhaneye gidelim, bütün âfetlerden oraya sığınalım.

İstek çölünde kaybolmak niceyedek sürecektir? Bir yol soralım da gidilecek yerlere gidelim artık.

Zahit, yolumuza melâmet dikenleri korsa biz de onu gül bahçesinden çıkarıp melâmet zindanına hapsederiz.

Hafız, her alçak kişinin kapısına yüzşuyu dökme. Haceti hacetler reva eden, muratlar veren Tanrı'ya arzetmemiz daha doğru, daha yerinde bir iş!

Hîz tâ hırka-i sūfî be herābāt berîm
Delğ-u tāmāt bebāzār-ı hurāfāt berîm

CCCLXXV. t

Elimde pirimugandan fetva var, hem bu fetvanın mazmunu çok eski bir söz: Sevgilinin bulunmadığı yerde şarap haramdır.

3125. Bu mürailik hırkasını yırtacağım. Ne yapayım? Ruha ağyarın sohbeti elim bir azap.

Sevgilinin dudağı belki bana da bir cür'a saçar diye yıllar oldu, meyhane kapısında oturup durmaktayım.

* Galiba eski hizmetim hatırımdan çıktı.. ey seher rüzgârı, eski ahdi bir hatırlat, ne olur?

* Ölümümünden yüz yıl sonra bile olsa mezarıma uğrarsan çürümüş kemiklerim, toprağımdan rakederek baş gösterir!

Dilber, önce bize yüzlerce ümit vererek gönlümüzü aldı. Elbette ahlâkı güzel kişi ah-dini unutamaz.

3130. Konca de ki: Kapanmış, bir türlü açılmaz olmuş iş yüzünden gönlünü daraltma. Sabah çağından ve rüzgârın nefeslerinden yardım görür, açılırsın.

Gönül, iyileşme ümidini başka kapıdan ara. Âşıkın hiç bir derdi, doktorun tedavisiyle iyileşmez.

Marifet gevherini elde et ki kendinle beraber götüresin; altın ve gümüş, başkalarının nasibidir.

Şiddetli bir tuzak.. meğer ki Tanrı'nın lûtfu mededetsin. Yoksa hiç kimse mel'un Şeytan'ın hilesinden kurtulamaz.

Hafız, altının, gümüşün yoksa ne çıkar? Şükret. Şairlik kapısından ve tab'ı selimden daha iyi ne devlet var?

Fetvî-î pîr-î muğan dârem-u kavlist kadîm
ki herâмест mey ancâ ki ne yârest nedîm

CCCLXXVI. t

3135. Derdim de sevgiliden, dermanım da... gönül de ona feda oldu, can da.

Hani alım, güzellikten daha hoştur derler ya; sevgilimizde bu da var. o da!

Aşk hikâyesini gizli söylüyorum ama nihayet aşikâre de söyleyeceğim!

İki âlem de onun yüzünün bir ziyasından ibaret. Bunu sana gizli de söyledim, aşikâr da.

Anılsın o sevgilinin kanımıza kastederek ahdi de bozduğu, peymanı da.

3140. Cihanın işine dayanılmaz, hattâ döneke feleğe de dayanmak caiz değil.

Mademki vuslat geceleri sona erdi, hic-
ran günleri de geçer elbet.

Muhtesip de Hafız'ın âşık olduğunu bilir,
Süleyman ülkesinin Asaf'ı da!

Şarap getir. Âşık değil kadıdan, padişah
yasağından bile korkmaz.

Derdem ezyârest-u derman nîz hem
Dil fedâ-yı ō şud-u can nîz hem

CCCLXXVII. t

Görüşmek de müyesser oldu, öpüp koç-
mak da.. bahtımdan da hoşnudum, zamandan
da.

3145. Yürü zahit, talih bana yâr oldukça kadeh
de elimden düşmez, sevgilinin saçları da.

Biz, kimseyi rintlikle, sarhoşlukla ayıpla-
mayız.. güzellerin lâl dudakları da hoş, tatlı
ve lezzetli şarap da.

Gönül, sana müjde vereyim: Muhtesip
öldü.. dünya şarapla, şarap içen güzellerle
dopdolu.

Kötü göz, pusuda bizi gözleyip dururdu,
nihayet düşman da aradan kalktı, göz yaşları-
mız da akmaz oldu.

Gönlü perişan etmek hiç de akıl kârı de-
ğil; bir cönk iste, sürahiye de getir.

3150. Aşk toprağındakilere dudağından bir kat-
ra şarap saç da toprak lâl rengine girsin,
misk haline gelsin.

Mademki bütün âlem sana ulaşmak ümi-diyle diri. Ey güneş, üstümüzden gölgeni eksik etme!

Lâlenin de yüzsu-yu, güzelliğinin feyziyle, gülün de. Ey lû-tuf bulutu, bu toprak kula da bir feyiz rahmeti ver!

* Mülk ve dinin Bürhanı.. vezirliği saye-sinde zaman, hem devlet ve kudret hazinesi haline geldi, hem deniz zenginleşti!

* Yeryüzü, adalet çevgânına kapılmış bir top.. hattâ bu yüce gök kubbe bile!

3155. Âdet olduğu veçhile aylar, yıllar gelip geçtikçe, güzler, baharlar birbiri ardından geldikçe

* Ululuk köşkü, ululardan da hali kalma-sın, selvi boylu, gül yanaklı sâkilerden de!

Hafız, saçlarına esir oldu, Tanrı'dan da kork, Süleyman iktidarına malik vezirin ada-letinden de!

Dîdâr şud muyesser-u bûs-u kinâr hem
Ezbaht-ı hûd beşukrem-u ezrûzgâr hem

CCCXXVIII. t

Sevgililerden dostluk umuyor, vefa göze-tiyorduk. Zaten bu zannımız yanlıştı bizim.

Şimdilik dostluk tohumunu ektik, gittik.. bakalım bu ağaç ne vakit meyva verir?

3160. Dedikodu dervişlerin âdeti değil, yoksa seninle ne maceralarımız var!

* Gözünde savaş hileleri varmış.. bız yamıldık, sulh edecek sanmıştık!

* Güzellik fidanın kendi kendine gönüller parlatır bir hale gelmedi. Onu himmet nefesiyle biz yetiştirdik.

Ne zulümler gördük de kimseciklere şikâyet bile etmedik; hiç bir suretle hürmeti bırakmadık.

Sevgili dedi ki: Hafız, bize sen gönül verdin.. hulâsa biz kimseyi zorla kendimize âşık etmedik ki.

Mā zi yāran çeşm-i yārī dāştīm
Hod ğaleṭ būd ançi mā pindāştīm

CCCLXXIX. t

3165. Beni kılıçlayıp öldürse elini bile tutmam. Oklasa bile bunu canıma minnet bilirim.

Yay kaşlı sevgiliye söyle; beni oklasın da onun eliyle, onun kolhyle öleyim bari!

Âlem derdi beni elden, ayaktan düşürürse kadehten başka kim elimi tutar ki?

Ey ümit sabahının güneşi, doğ, doğ ki ayrılık gecesinin elinde esir kaldım ben.

Harabat piri feryadıma yetiş, ihtiyarım. Bir yudum şarapla beni gençleştir!

3170. Dün gece ayağından başımı kaldırmayacağıma dair zülfüne andıçtım.

Ben o kuşum ki her sabah, her akşam nağmelerim, arşın yücesinden duyulmaktadır.

Hafız, şu takva hırkasını yak, yandır da
ateş haline gelince onu yakmayayım; yoksa
sonra sen de yanarsın!

Betirem ger kuşed desteş negirem
Ve ger tîrem zened minnet pezîrem

CCCLXXX. t

Vuslatının müjdesini ver de candan geçeyim.. kutsî bir kuşum ben, bu cihan tuzağından sıçrayıp çıkayım.

Sevgili, bana "kulum" dersen mahabbetinle kevnü mekân efendiliğinden vazgeçerim.

3175. Yarabbi, beni ortadan kaldırmadan lûtfet, hidayet bulutundan bir rahmet yolla.

Mezarımızın başında şarapsız, çalgısız oturma da seni görmek ümidiyle, senin kokunla mezarımdan rakederek kalkayım.

Ey salınışı tatlı güzelim, kalk, yüce boyunu göster de Hafız gibi candan da geçeyim, cihandan da!

İhtiyarım ama bir gece sen beni adam akıllı bir sar da seher çağında koynundan genç olarak çıkayım.

Mujde-î vaşl-ı tu dih kez ser-i can berhîzem
Tâyir-î kudsem-u ez dām-ı cihan berhîzem

CCCLXXXI. t

Gerçi padişah kullarıyız ama sabah çağı
ülkesinin de padişahlarıyız.

3180. Hazine koynumuzda, kesemiz bomboş..
fakat dünyayı gösteren kadehimiz, yolların
toprağı!

Huzur ayıklarıyız, gurur sarhoşları.. tev-
hit deniziyiz, günaha gark olmuşuz.

Baht güzeli cilvelenirse biz ona yüzü ay
gibi apaydın bir aynayız.

Her gece uyanık baht padişahının tacını,
külâhını gözetmekte, korumaktayız.

Sevgiliye, nimmetimizi ganimet bil.. çün-
kü sen uykudasın, uyanık olan biziz, gözcülük
eden biziz de!

3185. Şah Mansur, bilir ki biz himmet yüzümüzü
nereye koysak,

Düşmanları kandan kefenlere sarar, dost-
lara da fütuhat elbiseleri hazırlarız.

Riya ve tezvir, bizde yok. Biz kızıl ars-
lanlarız, kara yılanlarız.

Söyle de Hafız'ın borcunu versinler. Vere-
ceğini itiraf etmişsin, biz de şahidiz.

Gerçi mā bendegān-ı Pādşehīm
Pādşāhān ı mülk-i şubḥgehīm

CCCLXXXII. t

Seher çağında cevza burcu, hamailini önü-

me koydu da dedi ki: Padişahın kuluyum, buna andiçiyorum.

3190. Sâki, gel.. yaver talihimden ne murat istediysen Tanrı müyesser etti.

Bir kadeh ver de padişahın aşkına içeyim. Yine ihtiyar başımda gençlik ateşi var!

Hızır'ın abıhayatını anıp yolumu kesme. Ben, padişahın kadehinden Kevser havuzunun şarabını içmekteyim.

Padişahım, fazilet ve hüner tahtım göklere yüceltsem yine bu tapının kuluyum, yine bu kapının yoksulu!

Yıllarca meclisinde şarap içtim. Ona alışan tabiatımın bu huyunu terketmesine, bundan vazgeçmesine imkân mı var?

3195. Eğer bu sözüme inanmazsan Kemali İsfahânî'nin sözünden bir delil getireyim; o der ki:

“Gönlümü senden alır, sevgini terkedersem kimi seveyim, o gönlü nereye götüreyim, ne yapayım?”

Hamailim, Muhammed oğlu Gazi Mansur'dur! Bu kutlu adla düşmanlara muzafferim ben.

Elest gününde Padişahın aşkına düştüm. ömrümce de bu ahde vefa edecek, bu sevgiyle geçip gideceğim.

* Felek, Süreyya dizisini padişahın adına dizmişse ben inci gibi şiirlerimle onu neden methetmeyeyim, kimden aşağıyım, kimden küçüğüm ki?

3200. Şahin gibi, Padişahın elinden lokma yedim; gayri güvercin avlamaya tenezzül mü ederim?

Ey arslanlar tutan, arslanlara galip gelen Padişahım, sayende huzur ve istirahat ülkesine yerleşsem nem eksilir ki?

Kolum, kanadım yok, böyle olduğu halde şaşılacak şey şu: Başımda Simurgun konağına ulaşmaktan başka bir hava yok.

Şiirim, senin methinin bereketiyle yüzlerce gönül ülkesi zaptetti, sanki bu hünerli dilim, senin kılıcın.

Sabah rüzgârı gibi bir gül bahçesinden geçtiysem selviye âşık olduğumdan, çama müştak bulunduğumdan geçmedim.

3205. Senin kokunu duymuştum, neşe meclisindeki sâkiler de yüzünü hatırlatıp bana bir iki kadeh şarap sundular.

Fakat ben, bir iki üzümün suyu ile sarhoş olmam ki.. meyhanede yetişmiş kart bir adamım ben!

Feleğin dönüşüyle birçok dâvâlarım var. Bu hususta Padişahın insaf ve adaleti hüküm versin!

Tanrı'ya şükrolsun yine bu tapının yücesindeyim; yine arş tavusu, iri kanatlarımın sesini duymada.

Sevginden başka bir şeyle uğraşırsam adım âşıklar divanından silinsin.

3210. Arslan yavrusu, gönlümü kapmak için üstüme saldırdı; fakat ben zayıf olsam da,

olmasam da zaten bir kere arslana avlanmışım.
onun avıyım.

Padişahım, yüzüne âşık olanlar, zerrelere-
den çok.. ben nerden vuslatına erişeceğim?
Zerreden de aşağıyım ben!

Güzelliğini inkâr eden kim? Göster bana..
göster de gözünü bıçakla oyayım!

Bana saltanat güneşinin gölgesi vurdu..
artık doğu güneşiyle işim yok.

Bu sözlerden maksat, alışverişi kızıştır-
mak değil ha.. ne cilve satmaktayım, ne işve
almakta!

3215. Hafız, Peygamber'i ve Ehlibeytini candan
sever. Hüküm sahibi Padişah da buna şahit-
tir [*].

Cevzâ şehir nihâd hemayil berâberem
Ya'nî gulâm-ı Şâh'em-u sovkend miḥorem

CCCLXXXIII. t

Defalarca söyledim, yine de söylüyorum:
Ben âşıkım, fakat bu yola kendiliğimden koş-
muyorum ki, Tanrı takdiri bu!

Dudu gibi beni aynanın önüne koydular.
Aynanın ardındaki ezel üstadı neyi söyledi-
yorsa onu söylüyorum.

[*] Bu beyit Halhali'de yok. Südi şerhinden (C. 2, s. 227) ve bizdeki iki yazmadan aldık. Bu kaside, Aya-sofya nüshasında "H" harfinin sonunda yazılmış. Bu beyit, o nüshada da yok.

İster diken olayım, ister gül.. yeşilliği bezenen birisi var, o beni nasıl yetiştiriyorsa öyle bitmekteyim.

Dostlar, hayran bir âşıkım.. ayıplamayın, bir incim var, değer bilen bir müşteri arıyorum.

3220. Gerçi şaraba bulanmış hırka giymem ve şarap içmem ayıptır ama yine siz tayip etmeyin, şarapla hırkamdaki kiri, riyayı yıkmaktayım.

Âşıkların gülmesi de başka bir yerdendir, ağlaması da. Geceleri ıerennüm etmekteyim, seher çağları mersiye okuyup ağlamakta.

Hafız, bana meyhane kapısının toprağını koklama dedi. Ona de ki: Ayıplama, ben o topraktan Hutun miskin kokusunu almaktayım.

Bārha gufteem-u bār-i diğ̃er mīg̃uyem
Ki men ī dil-şude in reh ne beħod mīpūyem

CCCXXXIV. t

Güzelim, aşkının derdine ne çare bulayım? Ne vakte kadar derdinle geceleri ferayedip duracağım?

Divane gönül, nasihat duyacak, öğüt alacak dereceyi aştı. Saçlarını zineir yapar da bağlarsam belki uslanır.

3225. Ayrılık zamanında neler çektiğimi bir mektupta yazmak imkânı yok, heyhat!

Saçlarının yüzünden ne perişan oldum..
nerde o mecal ki bunların hepsini anlatayım?

Canı görmek arzusuna düştüm mü gözümde senin güzel yüzünü tasvir eder, nakşeylerim.

Vuslatına bu suretle erişeceğimi bilsem yolunda dini de oynar, gönlü de oynar, vuslatına erişirdim.

Vaiz, yanımdan uzaklaş, beyhude sözler söyleme.. ben artık tezvirilere kulak asacak adam değilim.

5230. Hafız'ın bu bozuk düzen halden kurtulmasına, ıslah olmasına imkân yok. Mademki takdir böyle, ne tedbirde bulunabilirim ki?

Şanemā bā ğam-ı 'ışk-ı tu çi tedbîr kunem
Tâ bekey derġam-ı tu nâle-ı şeb-ġir kunem

CCCLXXXV. •

Muğların meyhanesinde Tanrı nurunu görüyorum. Ne şaşılacak şey, bir bak, nerden nasıl bir nur görmekteyim.

Ey emîri hac, bana cilvelenme, övünme. Çünkü sen evi görüyorsun, ben ev sahibini görüyorum!

Güzellerin saçlarından misk elde etmek ümidindeyim, ne olmayacak şey, ne abes düşünce! Mutlaka yanlış görüyorum.

Gönül yanışı, akıp duran göz yaşı, seher

çağındaki ah, geceleyin feryat.. bütün bunları sizin lûtfunuzla görmekteyim.

3235. Her an yüzünün başka bir nakşı, başka bir tecellisi hayalimin yolunu vurmakta.. seni görünce aklım, hayalim dağılmakta. Bu perdede neler görüyorum, kime söyleyeyim?

Her seher çağı sabah rüzgârından gördüklerimi kimse, ne Hutun miskinden gördü, ne Çin nafesinden!

Dostlar, Hafız'ın size baktığını ayıplamayın; ben görüyorum ki o, sizin dostlarınızdan, âşıklarınızdan!

Derherâbât ı muğan nûr-ı Hudâ mîbînem
In 'aceb bin ki çi nûrî zi kucâ mîbînem

CCCLXXXVI.

Benim uzun boylu işveci, hilebaz sevgilim, uzayıp giden zahitlik hikâyemi kısalttı, beni zahitlikten vazgeçiriverdi [*]!

Gönül, gördün mü? Bu kadar yaş yaşadıktan, zahitlik ettikten, ilim öğrendikten sonra sevgiliyi gören gözün, bana neler etti, başıma ne işler açtı?

3240. Riya hırkasıyla aşkımı gizleyeyim dedim ama göz yaşları gammaz.. nihayet sırrımı faş etti gitti!

[*] Ayasofya nüshasında "Tetimme" de bu gazelin yalnız ilk beyti var. Diğer beyitleri yok.

Sevgili sarhoş, âşıkları anmıyor bile..
yoksullara iltifat eden sâkimin kulakları çınlasın. Allah ona hayırlar versin!

Yarabbi, nefhasıyla kerem kokusunu getirecek, işlerimi düzene koyacak olan o seher rüzgârı ne vakit esecek ki?

İmanın da harap olacağından korkuyorum.. nihayet kaşların, namazımın huzurunu bozmakta.

* Zahit, senin niyazın da bir işe yaramıyor, benim geceleri sarhoşluğum ve yana yakıla niyaz edişim de!

3245. Hafız, ağlamadan yandı. Ey seher yeli, halini, dostları görüp gözeten, düşmanları yakıp yandıran padişahıma arz et!

Kendime mum gibi gülerek ağlıyorum. Bakalım taş yürekli sevgili, bu yanıp yakılmam sana neler edecek?

Bālā bulend i 'işve-ger-i naķş-bāz-ı men
Kūtāh kerd kışsa-i zuhd-i dırāz-ı men

CCCLXXXVII. t

Bir cilveden de sihirbazların alışverişini kesada ver.. bir göz ucuyla bak da Samiri pazarının parlaklığını söndür!

Âlemin başını, sarığını yele ver, dilberlik usulünce külâhının köşesini bir yık hele!

Zülfüne söyle, âdeti olan serkeşliği bırak-

sın; bakışına söyle. sitemkârlığın kalbini kır-
sın!

3250. Dışarı çık, salına salına yürü de güzellik
topunu kap, kimseye bırakma.. hurilere, müs-
tahak oldukları şeyi ver, perilerin güzelliğini
hiçe indir.

Ceylân bakışlarıyla güneş arslanını teshir
et.. iki büklüm kaşlarıyla müşterinin yayını
kır!

Rüzgârın nefesiyle sümbülün zülüfleri ko-
ku salarsa sen, amber kokulu saçlarıyla ona
lâayık olduğu değeri veriver!

Hafız, bülbül fesahattan dem vurursa
Farsça şüirlerinle haddini bildiriver!

Kirişme-î kun-u bâzâr-ı sâhiri bişiken
Begamze revnak-ı bâzâr-ı Sâmiri bişiken

CCCLXXXVIII. t

Rintlere bundan daha iyi bir bakışla bak..
meyhane kapısına bundan daha iyi bir tarzda
uğra!

3255. Dudaklarının hakkımda şu lûtfu pek, ama
pek güzel... fakat bundan biraz daha güzelini,
biraz daha iyisini bekliyorum.

Sihriyle cihan işlerinin düğümünü çözen
sevgiliye de ki: Bu mühim ve ince işe biraz
daha iyi bak, hele bir parça daha himmet et!

O güzele gönül vermeyeyim de ne yap-

yım? Zaman anası bundan daha iyi, bundan daha güzel bir oğul doğuramaz ki!

Öğütçü bana dedi ki: Aşkın gamdan başka ne hüneri var? Yürü be akıllı hocam, senin bundan daha âlâ bir hünerin var mı ki?

Sana kadehi eline al, sâkinin dudağını öp diyorum ya.. canım, efendim, dinle.. başka kimse bundan daha iyi bir söz söyleyemez.

3260. Hafız'ın kalemi, şeker gibi meyvalar veren bir nebattır, bu meyvaları da devşirmeye bak.. çünkü bu bahçede bundan daha iyi meyva yok!

Mîfukên berşaf-ı rından nazêrî bihter ezin
Berder-i meykede mikun guzeri bihter ezin

CCCLXXXIX. t

Yolunun toprağı olsam benden eteğini silker, gönlünü ver bana desem yüzünü çevirir.

Rengin yüzünü gül gibi herkese gösterir; ört, saklan desem benden örtünür, benden saklanır.

Gözüme "Bir an doya doya bak artık" dedim, dedi ki: Benden kanlı ırmaklar mı akıtmak istiyorsun?

O kanıma susamış, ben dudağa susuzum. Bakalım sonu neye varacak? Ya o benden maksadına erişir, ya ben ondan!

3265. Ferhat gibi acılıkla, elemle can versem de korkum yok. Benden birçok şirin hikâyeler kalacak ya!

Huzurunda mum gibi eriyip can versem sabah gibi elemime güler; bu halinden alınıp incinsem nazik hatırı incinir.

* Dostlar, ağzından bir öpücük almak için can verdim, fakat razı olmuyor. Bakın, cüzi bir şey için bu alışverişte nasıl geri kalıyor!

Hafız, sabret, eğer gam dersini bu çeşit alırsam aşk, her köşede, her bucakta benden efsaneler söyleyip duracak, beni âleme destan edecek.

Çün şevem hâk-î reheş dâmen biyefşâned zimen
Ver bigüyem dil bigerdan rû bigerdâned zimen

CCCXC. t

Lâl renkli şarabı çek, ay alınlı güzellerin yüzüne bak.. şu zahitlerin mezhebine aykırı hareket et, bu güzellerin güzelliklerini seyret!

3270. Şu yenleri kısa sofilerin el uzunluğuna bir bak hele.. bulaşık harflerinin altında adam avlamak için nükteleri var!

İki cihanın harmanına da baş eğmiyorlar. Yoksulların başak devşirenlerin ululuğuna bak!

Sevgili, misk gibi siyah ve kokulu kaşlarını çatmış, o kaş çatılışı bir türlü düzelmiyor.. gönül ehlinin niyazına bak, nazeninlerin nazını seyret!

Vefaya dair kimseden bir söz duymuyorum. Dostların, hemdemlerin sohbetindeki ve fakârlıklarına bak hele!

Benim için kurtuluş çaresi aşka esir olmaktır. İşin önünü görenlerin sonunu görüp gözetmemelerine bak!

3275. Aşk cilâsı, Hafız'ın hatırlındaki tozu, pası giderdi. Temiz dinlilerin ve temiz kişilerin niyetlerindeki temizliği seyret!

Şerâb-ı la'î keş-u rûy-ı meh-cebînan bin
Hilâf-i mezheb-i inan cemâl-i ânan bin

CCCXCI. t

Allah için olsun hırka giyen zâhitlerle az otur; varını yoğunu elden aldırılmış rintlerden yüzünü gizleme!

O hırkada ne kirler var, ne kirler! Ne hoştur, ne mübarektir şarap satanların elbiseleri!

Tabiatın nazık; hırka giyenlerin kabalıklarına tahammül edemezsin sen!

Gel de şu mürayilerin hilesine bak. Sürahinin gönlü kan kesildi; çenk coştı, kükredi!

3280. Mademki beni sarhoş ettin, çekingen durma . . mademki bana ballar, şerbetler sundun, zehir içirme!

Ben, sofiye benzeyen şu adamlarda bir dert bile görmedim. Tortulu şarap içenlerin iştretleri sâf olsun!

Hafız'ın yüreğinin yanıklığından çekin . .
kaynıyan bir çömlek gibi göğsü var!

Hudārā kem nişin bāhırka-pūşan
Ruh ezrindān-ı bisāman mepūşan

CCCXCII. t

Aşk uğrunda uğraşmakla şehirde şöhret buldum, kimsenin kötülüğünü görmekle gözü-mü buluşturmadım.

Kendime tapma suretini yıkmak için şaraba taparak varlığımı su üstündeki suret gibi sebatsız ve kararsız bir hale getirdim.

3285. Vefakârlıkta bulunalım, halkın kınamasını hoş görelim, hoş olalım. Çünkü yolumuzda incinmek kâfirliktir.

Meyhane pirine "Kurtuluş yolu nedir?" diye sordum. Şarap kadehini istedi, "Sır örtmek" dedi.

Güzel yüze sevgiyi, sevgilinin hattından öğren. Güzellerin yanakları etrafında dönüp dolaşmak ne hoş!

Bu meclisi bırakacak, meyhaneyi tavaf edeceğim. Çünkü amelsizlerin vaızını işitmek vaciptir.

Hafız, sâkinin dudağıyla şarap kadehin-den başka bir şeyöpme. Zâhitlik satanların ellerini öpmek hatadır.

3290. Gönlün âlem bağını dilemekten maksadı ne? Göz bebeği eliyle yüzünden gül dermek.

Menem ki şöhre-i ʿışkem be'ışk verziden
Menem ki dide neyâlûdeem bebed diden

CCCXCIII. t

Yarabbi, o miskler kokan ceylânı yine
Hutun'e getir . . o usul boylu ve salına salına
gezen selviyi yine çimenliğe ulaştır.

Pörsümüş, perişan olmuş bahtımızı bir
rüzgârla okşa, yani o tenden çıkıp gitmiş olan
canı yine tenimize ver!

Ayla güneş bile konak yerine senin em-
rinle erişir . . ay yüzlü sevgilimi de yine ba-
na erıştır.

Taşla kil, gözyaşlarımın tesiriyle akik ha-
line geldi Yârabbi o kutlu yıldızı yine Yemen
diyarına getir!

3295. Ey kutlu kuş, gördün ya halimi; lûtfet, o
ankaya bu kuzgunun, bu karganın halini söyle!

Söz bundan ibaret: Sensiz yaşamayı iste-
miyoruz. Ey haberler getirip götüren rüzgar,
bunu duy da sevgiliye arzet!

Onun vatanı, Hafız'ın göğsüydü . . yârabbi,
gariplikten kurtar, muradına erıştır de yine
vatanına ulaştır!

Yâ Rab an âhû-yı muşkin be Hutun bâz resan
Van sehî serv-i Hırâman beçemen bâz resan

CCCXCIV. t

Şimşir boyluların, şirin ağızlıların husrevi,
tersine kıvrılmış kirpikleriyle saflar bozanların
kalplerini kıran sevgili,

Sarhoş bir halde geçti. Geçerken bu yok-
sula bir baktı da dedi ki: Ey bütün tatlı söz-
lü şairlerin gözü, gözlerinin nuru,

3300. Ne vakte dek kesende altın, gümüş bu-
lunmayacak? Benim kulum ol da bütün gümüş
bedenli güzeller, sana muti olsunlar!

Zerreden de aşağı değilsin ya . . alçalma,
sevgiyle uğraş da çarh vurarak güneşin halvet
yurduna eriş!

Âleme dayanma . . bir kadeh şarabın var-
sa zühre alınlı, nazik bedenli güzellerin aşkına
çek!

Ruhu şâd olsun, benim sarhoş pirim dedi
ki: Ahdinde durmıyanların sohbetlerinden çe-
kin!

Seher çağı, sabah rüzgârına lâlenin gön-
lündeki derdi söylüyordum. "Bu kanlı kefen-
liler, kimin şehitleri?" diye sordum.

3303. Dedi ki: Hafız, sen ve ben, bu sırrın mah-
remi değiliz. Lâl renkli şarapla ağızları tatlı
güzellere kani ol!

Sevgilinin eteğini eline geçir, düşmanlıktan
vaz geç. Tanrı eri ol, şeytanları bırak!

Şâh ı şimşâd- kadan husrev-i şirin-dehenan
Ki bemujgân şikened kalb-i heme şaf-şikenan

CCCXCV.

Gül yaprağına misk kokulu sümbülden ni-
kap ört, yani yüzünü saçlarınla gizle de bütün
âlemi harap et.

Uykulu sarhoş nergisleri işvelerle aç, gü-
zel nergisin gözlerini hasedinden kapat.

Yüzündeki terleri saç, bahçenin her yanı-
mı göz çanaklarımız gibi gül suyuyla doldur.

3310. Gül mevsimi ömür gibi gelip geçmekte . .
sâki, gül renkli şarabı döndürmede acele et.

Menekşenin kokusunu duy, sevgilinin saç-
larına sarıl . . lâlenin rengine bak, şarap içme-
ye koyul!

* Senin âşıkları öldürmek âdetindir, âde-
tine başla da düşmanlarla şarap iç, bizi de
azarla!

Hafız dualarla vuslat istemekte.. yârabbi,
hasta gönüllü âşıkların duasını müstecab et.

Habbeler gibi gözünü kadehe aç; bu yıkık
dünyayı habbeye benzet, âlemin yokluğu, geçi-
ciliği hususunda onlardan ibret al!

Gul -berkrâ zisunbul-i muşkin-nikâb kun
Ya'ni ki ruhū bipū-u cihani herâb kun

CCCXCVI. t

3315. Kapıdan içeri gir, gece yurdumuzu aydın-
lat, ruhaniler meclisinin havasına güzel koku-
lar saç!

Gönlümü, canımı sevgilinin gözüne, kaşına verdim. Gel gel de kemere bak, pencereyi seyret.

Ayrılık gecesi yıldızı, nur saçmamakta. Köşkün üstüne çık, yolu aydınlat.

Cennet haznedarına de ki: Bu meclisin toprağını al, firdevs buhurdanlığına ödağacı olarak hediye götür.

Boşboğaz nefis çok hikâye bilir, söyler durur, sonu gelmez ki. Sâki, sen işini boşlama, kadehe şarap doldur.

3320. Fakih, nasihat eder, aşkla oynama derse ona bir kadeh sun da aklı başına gelsin.

Yeşillikteki güzellerin hepsi, senin güzelliğine meftundur. Yasemine işveler sat, çama cilveler göster.

Bu taçtan, bu hırkadan canım sıkılıyor. Sofiyane bir işveyle artık beni kalender et.

* Güzellik suu, anlayış gözüne perde çekti. Gel de güneş otağını nurlandır!

* Senin vuslat şekerine tamah etmek haddimiz değil. Bari bizi şeker gibi lâline havale et.

3325. * Kadehin dudağım öp de sonra sarhoşlara ver ve bu nazikâne hareketle seninle konuşup görüşenleri neşelendir.

İşrete ve ay yüzlülerin aşkına düştükten sonra yapacağın işlerden biri de şu olmalı: Hafız'ın şiirini ezberlemek.

Zider derā vu şebistan-ı mā munevver kun
Hevā-yı meclis i rūḥāniyan mu'aṭṭar kun

CCCXCVII t

Gözümün nuru, bir sözüm var, dinle: Kadehin doluysa durma, içir, iç!

İhtiyarlar, sözü tecrübelerine dayanırlar da söylerler. İşte ben de söylüyorum: Oğul, kendine gel, öğüt dinle, sen de bir gün olur, ihtiyarlarsın.

Merak etme, aşk akıllı kişiye nasib olmaz. Sevgilinin zülfünü elde etmek istiyorsan akıldan vaz geç, bırak akl!

3330. Tespihle hırka sarhoşluk lezzetini vermez sana.. bu işte şarap satanın himmetini dinle!

Musiki esbabı perişan oldu, saz ve çalgı kalmadı, ey çenk, feryat et, ey def, coş!

Aşk yolunda Şeytan vesvesesi çoktur. Beri gel de gönül kulağın meleğe ver!

* Dostlara ömrünü, malını bağışlamaktan çekinme, bunlardan ne çıkar ki? Öğüt dinliyen sevgiliye yüzlerce can feda et!

* Sâki, kadehin boş kalmasın, hep saf şarapla dolsun.. bu tortulu şarabı içene de inayet göziyle bir bak!

3335. Altınlarla dokunmuş elbiseler giyerek sarhoşça geçip giderken şu yün hırkaya bürünmüş olan Hafız'a da bir öpücük nezret!

Ey nûr-ı çeşm-i men suhâni hest gûş kun
Çün sağarat purest binûşân-u nûş kun

CCCXCVIII. t

Sana nail olurum ümidiyle her zaman bedenimdeki elbiseyi gül gibi yakamdan tâ eteğime kadar yırtarım.

Gül, sanki gülşende tenini gördü de sarhoşlar gibi üstündeki elbiseyi yırtıverdi.

Ben derdinden canımı güç kurtarıyorum ama sen, gönlümü ne kolay da aldın!

Düşmanların sözüyle dosttan yüz çevirdin. Halbuki hiç kimse dosta düşman olmaz.

3340. Elbise içinde vücudün, kadehteki şaraba benziyor. Göğsündeki gönül de gümüş içindeki demir gibi!

Ey kızl gözyaşları, gözden kan gibi ak.. gönüldeki ateş. zaten halka malûm oldu artık!

Yapma.. sonra ciğerler yakan ah, bacadan duman çıkar gibi göğsümünden çıkar!

Gönlümü kırıp ayaklar altına atma.. O, senin saçlarında yurt tutmuş.

Hafız, gönlünü saçlarına bağışlamıştır. Onu kırıp da ayaklar altına atma sakın!

Çü gul her dem bebūyet cāme derten
Kunem çāk ez giriban tâ bedāmen

CCCXCIX. t

3345. Gül padişahının bayrağı, çimenlikten göründü. Yârabbi, kudumu selviye de mübarek olsun, yasemine de!

Bu tahta oturus, hakikaten hoş, hakikaten tam yerinde.. artık bu suretle herkes de yerine oturur, yerleşir, haddini bilir.

Süleyman hatemine âkibetinin hayrolduğunu müjdele. İsmi âzam, onu Şeytan'ın elinden kurtardı.

Bu ev ebediyen mâmur olsun.. Kapısının toprağından her an rahmanî kokusuyle Yemen rüzgârı esip durmakta.

Peşengöğlü'nun şevketi ve dünyayı teshir eden kılıcı, bütün şehnamelere yazıldı, meclislerin hikâyesi oldu.

3390. Yağız felek atı, özenginin altında sana râm oldu.. ey tek binici, meydana ne hoş da geldin; çevgânınla vur, çel topu!

Kılıcın ülke ırmağına akan sudur. Adalet ağacını dik, kötü isteklilerin kökünü sök!

Bundan sonra senin güzel kokulu huyun yüzünden Hutun miski, İrec ovasında meydana gelse hiç de şaşılmaz.

Halvettekiler, senin güzel cilveni bekliyorlar. Külâhının kenarını yık, yüzündeki nikabı kaldır, kendini göster!

Akılla meşverette bulundum, dedi ki: Hafız, şerap iç. Sâki, emin meşveretçinin sözüne uy da sun kadehi!

Râyet-î sulţân-ı gul peydâ şud ezţarf-ı çemen
Mağdemeş yâ Rab mubarek bād berserv-u
semen

CD. t

3355. Bilir misün devlet nedir? Sevgiliyi görmek, onun civarında yoksulluğu padişahlıktan üstün tutmak!

Cana tamah etmemek kolaydır ama can dostlarından ayrılmak güç.

Konca gibi bu daralmış gönülle bağa gitmek, orada iyi bir ad san kazanmak için gömleğimi paralamak istiyorum.

Orada gâh rûzgâr gibi gülle gizlice konuşmak, gâh sevda sırlarını bülbüllerden duymak arzusundayım.

Sevgilinin dudağını öpme fırsatı elindeyken fevt etme. Yoksa sonra pişman olur, elini dudağım ısıtır, durursun.

3360. Sohbeti gantimet bil. Çünkü bu iki konaklık duraktan geçip gittin mi bir daha buluşmamıza imkân yok!

Hafız, Mansur Padişahın hatırından çıkmışa benzer. Yârabbi, ona yoksulları görüp gözetmeyi sen hatırlat!

Dānî ki çîst dovlet didâr-ı yâr dîden
Derkûy-ı ô gedāyi berhûsrevi guziden

CDI. t

Derdimi doktorlara ne kadar söylediysem de yoksul garipler, bir derman bile edemediler.

Mahabbet hokkası, eskisi gibi eski mührüyle, eski nişaniyle durmuyor. Aman yârabbi, rakiplerin muradı hasıl olmasın!

Her an, rüzgârın elinde bulunan güle
"Yapma, bülbüllerden utan" de!

3363. ** Gizli derdimizi sevgiliye söyledik, zaten derd, doktorlardan gizlenemez ki!

Yârabbi, ecelden aman ver de âşıkların gözleri yine sevgililerin yüzünü görsün.

Ey ihsan sahibi, niceyedek lûtf sofranda nasipsizlerden olacağız biz?

Hafız, edepli kişilerin öğütlerini dinleseydin sen de âlemin divanesi olmazdın?

Çendan ki guftem ğam bâ tebîban
Derman nekerdend miskin ğerîban

CDII. t

Ayrılığından yanıyorum, artık yüzünü cefadan çevir.. ayrılık bize bir belâ oldu; Yârabbi, belâyı sen defet,

3370. Ay, yağız felek atına binmiş, cilvelenmekte; atına bin de ay, tepetaklak gelsin!

Bir gece külâhını yık, kaftanının bir düğmesini ilikleyip kollarını giymeden şöyle bir sırtına at, sahna sahna yürü de aklı da yağmala, dini de!

Sümbüllün inadına halka halka saçlarını dök. Çayırılığın çevresini sabah rüzgârı gibi bir tütüsüle, kokulara boğ!

Ey sarhoşların gözlerinin nuru güzel, bekliyorum işte. Hadi, ya güzel bir çenk nağmesi çal, yahut şarap kadehini doldur!

Felek, yanağına ne güzel bir yazı yazmakta. Yârabbi, sen sevgilimize kötü yazı yazma, yazdınsa da boz!

3375. Hafız, güzel yüzlülerden nasibin ancak bu kadar. Razi değilsen kaza ve kaderin hükmünü değiştir!

Misûzem ezfirâket rûy ezcefâ bigerdan
Hicran belâ-yı mâ şud yâ Rab belâ bigerdan

CDIII. t

Sana gönüller alan bir nükte söyliyeyim; O ay yüzlü güzelin benine bak; o zincir gibi saçlara bağlanmış olan aklı, canı gör!

Gönlü ayıpladım da dedim ki: Vahşiye benzeme, sahralara düşme. Dedi ki: O ceylânın, aslanları bile teshir eden gözlerine, işvesine bak da bu sözü sonra söyle!

Saçlarının halkası sabah rüzgârının seyran yeri. Bir bak, gönül sahiplerinin canları, orada bir tek tele bağlanmış!

Güneşe tapanların sevgilimizden haberleri bile yok. Ey bizi kınayan, Allah aşkına git de bir o yüzü seyret!

3380. Gönül çalan saçları, sabah rüzgârının bile boynunu bağladı. O Hintlinin, onu seven yolcuya yaptığı hiyleye bak hele!

Onu araştıra araştıra kendimden geçtim.
Benzerini ne kimse görmüştür, ne de görür;
hele bir iyice seyret!

Hafız, mihrap bucağında ağlayıp inlese
yeri var. Ey kınayan, Allah aşkına o mukav-
ves kâşlara bak!

Felek, Şah Mansur'un muradından baş
kaldırma. Kılıcının keskinliğine bak, kolunun
kuvvetini gör!

Nukte-i dil-keş bigüyem hâl-i an meh-rû bibin
'Akl-u canrâ haste-i zencir-i an giysû bibin

CDIV. t

Şarap ve kadeh düşüncesinden daha hoş
ne düşünce olabilir ki? Bakalım, bu işin sonu
neye varacak hele!

3385. Anlayışı dar, düşünişü kıt kuşa de ki:
Yürü, kendi derdine düş.. tuzak kuran adamın
merhameti ne olabilir ki?

Gönül derdi, ne vaktedek sürecektir, bu
derdi ne zamana kadar çekeceğiz? Zevkımız,
huzurumuz kalmadı. Ne gönül olsun de, ne
ömür.. ne olacak ki?

Şarap iç, gam yeme. mukallidin öğüdünü
dinleme. Avam sözünün ne değeri olabilir?

Elinin emeğini meramına sarfetmek daha
fı. Sonunda ister istemez, ne olacak; bilirsin
ya!

Meyhane piri, dün gece kadehin yazısın-

dan âkıbetin ne olacağına dair bir muamma okuyup duruyordu.

3390. Hafız'ın gönlünü defle, çenkle yoldan çıkardım. Acaba cezam nedir, ne mücazata uğrayacağım ki?

Hoşter ezfıkr-i mey-u cām çi hāhedbūden
Tā bibinem ki serencām çi hāhedbūden

CDV. t

Sabah çağı.. sâki, kadehi şarapla doldur.
Çabuk ol, felek durmuyor.

Fâni âlem harap olmadan bizi gül renkli
şarap kadehile harap et.

Şarap güneşi, kadeh mesrıkından doğdu.
Eğer biraz zevk ve huzur diliyorsan uykuyu bırak.

Bir gün felek toprağımızdan testiler yapacak.
O günden önce sen kafamızı şarapla doldur, bizi sarhoş et!

3395. Biz, zahitlik, tövbe ve uydurma şeylerin ehli değiliz. Bize saf şarap kadehinden haber ver!

Hafız, doğru iş şaraba tapmadır. Kalk,
doğru işe sağlam bir yürekle sarıl!

Şubhest sâkiyâ kadehi pur şerâb kun
Devr-i felek direng nedâred şitâb kun

CDVI.*

Bahar mevsimi geldi. Gül insana neşe vermekte, adeta şarabın parlaklığını gidermekte. Gülün yüzüne bakıp neşelen, gönüldelgamı kökünden sök, çıkar!

Sabah rüzgârı esmeye başladı; konca havalandı, kendisinden geçti, elbisesini yırttı, açıldı.

Gönlü saf sudan doğruluk yolunu öğren.. hürriyeti de saf bir gönülle selviden iste!

3400. Sabah rüzgârının yüzünden sevgilinin gül gibi cemalinin etrafındaki halka halka dağınık saçlara bak.. yasemin gibi yüzüne dökülen sümbül saçları seyret!

Kutlu bir talihle konca gelini haremnden çıkıp geldi.. bu güzellikle şüphe yok, gönlü de alır, dini de!

Âşık bülbülün Beyti hazenden duyulan feryat ve figanı, hep gülün vuslatına erişmek içindir.

Hafız'ın sözüne uyup hüner sahibi ihtiyarın fetvasile güzellerden ve şarap kadehinden bahset!

Behâr-u gul tareb-engîz keşt-u bâdeşiken
Beşâdi-i ruh-i gu biğ-i gam zidil berken

CDVII.*

Sevgili ay gibi parlak yüzün, güzellik ilk-

baharıdır. Benin güzelliğin merkezi, hattın güzelliğin medarıdır.

3405. Mahmur gözlerinde sihir afsunu gizli.. kararsız saçlarında güzellik karar etmede.

Güzellik burcundan senin gibi bir ay doğmadı. Güzellik ırmağının kıyısında boyun gibi bir selvi serpilip yüselmedi.

Gönül alıcılığın hüküm sürdüğü devir, alımınla neşelendi. Güzellik zamanı, güzelliğinle kutlulandı.

Cihanda, saçının tuzakıyla beninin tanesi yüzünden güzelliğe avlanmayan bir tek gönül kuşu bile kalmadı.

Tabiat vadisi, seni daima canla, gönülle güzellik kucağında büyütür, nazü naimle besler, yetiştirir.

3410. Dudağının çevresindeki menekşe, güzellik kaynağından Âbıhayat içmiştir; bu yüzden de zaten terü tazedir.

Hafız, benzerini görmekten ümidini kesti. Güzellik ülkesinde senden başka hiç bir kimse yok!

Ey rûy-ı mäh-ı manzar-ı tu nev- behār-ı husn
Hāl-u hat-ı tu merkez-i husn-u medār-ı husn

CDVIII.*

Mademki geldin, hastanın baş ucunda bir fatiha oku.. dudaklarını aç, lâl dudakların ölüye bile can bağışlamakta.

Hal hatır sormıya gelip Fatiha okuyarak
giden dostu söyle, bir nefesçik sabretsin de
ardından ruhumu da yollayayım!

Ey hastaya doktorluk eden sevgili, dilime
bir bak.. göğsümden çıkan duman, dilime bir
gönül yükü kesilmiş (o kadar halsizim ki o du-
man bile bana yük olmada)!

3415. Sıtma, kemiklerimi güneşten daha hara-
retli bir hale getirip gitti ama kemiklerime
kadar işlemiş olan sevgi ateşi sıtma gibi beni
bırakıp gitmiyor ki!

Gönlümün hali de, benim gibi.. o da ateşte
vatan tutmuş.. onun yüzünden gözlerim, göz-
lerin gibi hasta ve halsiz bir hale gelmiş!

Hararetimi göz yaşlarıyla söndür, nabzıma
da bir bak, hiç hayattan eser var mı ki?

Bana daima iştret etmem için bir şişe ve-
ren, şimdi neden şişemi her an doktora gös-
termekte aceba?

Hafız, şiirin bana Âbıhayat içirdi. Gel,
doktoru bırak da benim şiirimi oku!

Fâtihâ: çü âmedî berser-i haste: bihan
Leb biguşâ ki midehed lâ'l-i lebet bemurde can

— V —

CDIX.

3420. Sevgilinin yanağını kaplayan ve ayın tu-
tulmasına sebep olan hat, hoş bir halka ama
ondan kimseye yol yok!

Kaşı devlet mihrabı.. oraya yüz sür, on-
dan hacetini iste!

Ey Cem meclisinde şarap içen, gönlünü
temiz tut.. çünkü o kadeh, cihanı gösteren
öyle bir ayna ki ah onun elinden!

Gam padişahı, elinden ne geliyorsa yaptı,
fakat benim korkum yok.. çünkü şarap sa-
tanlara sığınmışım ben!

Sofi beni aşk yolundan çıkardı da mey-
hane yoluna soktu.. şu dumana bak, amel
defterim bu yüzden kapkara bir hale geldi,

3425. Sâki, şarap çırağını güneş yoluna tut da
de ki: Hadi, sabah çağı şulesini bununla nur-
landır.

Sâki, amel defterimize bir su serp, bu
suretle belki ondaki günah harflerini artırırız.

Hafız, uşşak meclisinin sazını rastetti
(âşıklar meclisine ne lâzımsa hepsini düzdü,
koştı); dilerim bu meclis sahasından eksik ol-
masın, hep bu hizmette bulunsun dursun!

Şehir yoksulu, bu hayali kurup duruyor,
fakat bilmem bir gün olur da padişah onu ha-
tırlar, anar mı?

Hatt-î 'izâr-i yâr ki bigrift mâh ezō
Hoş hâikaist leyk beder nist rah ezō

CDX.

Harabat pirinin canına ve onun üzerimiz-
deki nimeti hakkına andolsun ki başımda ona
hizmet etmek havasından başka bir şey yok!

3430. Cennet, suçluların yeri değil.. doğru, doğru ama sen getir şarabı, yine onun lûtfuna güvenmekteyim ben!

Bu bulutun yıldırım çırağı aydın olsun Harmanıma onun sevgi ateşini saldı, beni ya kıp yandırdı!

Şarap sun.. dün gece gayıp âleminin meleşti müjde verdi: Onun rahmetindeki feyiz, umumîdir.

Meyhane kapısında bir baş gördün mü, sakın ayağınla basma. Niyeti nedir, bilinmez ki!

Ben sarhoşum, fakat yine hor bakma. Çünkü günah da onun dileği olmadıkça yapılmaz, zâhitlik de!

3435. * Gönülüm, bir türlü zâhitliğe, tövbeye akıyor ama yine Hâce'nin kutlu adıyla, onun devletindeki kuvvete sığınarak hele bir çalışalım, gayret edelim bakalım!

Hafız'ın hırkası, daima şarap için rehinde.. mayası meyhane toprağıyla mi yoğurulmuş yoksa?

Becân-ı pîr-i herâbât-u hâk-ı ni'met-i ÷
Ki nîst der ser-i men cuz hevâ yı hîdmet-i ÷

CDXI.

O yay kaşlı güzelin elinden gözlerimden kanlar akmakta.. bu gözlerin, o kaşların yüzünden cihan, baştan başa fitnelerle dolacak!

O güzelin gözlerine köleyim ki gülşeni,
güzelim sarhoşluk uykusu ile bezenen yüzü,
miskler saçan sayvanı da kaşları!

Onun tuğra gibi kaşları varken ay, kim
oluyor ki gök kubbeden kaşını göstermekte?
Bu dertle vücudum hilâl haline geldi!

3440. Yoldaşlarımızın haberleri bile yok.. hal-
buki bize o gözlerden, o alından her an bin-
lerce haber gelmekte, aradaki vasıta da kaşları!

Bir bucağa çekilip halktan kesilenlerin
canlarına, sevgilinin alını, ne de tuhaf bir gül
bahçesi! Kaşları, çayırılığa benzeyen hattına
doğru salınıp durmada!

Artık bunun güzelliği şöyle, şunun kaşı
böyle diye hiç kimse huriyi, periyi öğmez,
söylemez.

* Ah kâfir gönüllü sevgili, saçlarının ni-
kabını örtmüyorsun; korkuyorum, o gönüller
alan mukavves kaş, benim kiblemi, mihrabımı
döndürecek!

Hafız, sevgide akıllı, uslu bir kuştur ama
o yay kaşlı güzelin ok bakışları, onu avladı
gitti!

Merā çeşmîst hûn-efşân zidest-i on kemân ebrû
Cihan pur fitne hâhedşud ezin çeşm-u ezon ebrû

CDXII.

3445. Padişahım, padişahlık tam senin hakkın..
sultanlık elbisesi, boyuna, posuna göre biçil-

miş.. padişahlık tacı, senin eşsiz bir inciye benzeyen zatından ziyalanmakta!

Ay gibi yüzün, padişahlık külâhından görünerek fütuhât güneşine her an yeni bir tulû bahsetmede.

Gökyüzündeki güneş, âlemin gözü ve çırağı ama onun gözünü ışıktandıran da senin ayağının toprağı!

Feleğe benziyen Anka çadırın, nereye gölge salarsa orasını devlet kuşunun cilvegâhı yapar!

Şeriat ve hikmet kaidelerinde binlerce ihtilâf olduğu halde senin bilgili gönlünden bir nüktesi bile fevt olmadı, hepsini de biliyorsun.

3450. * Güzel ve tatlı sözlü dudunun, yani senin şekerler çiğneyen kaleminin belâgat gagasından abıhayat damlamakta.

* İskender'in istediği, fakat feleğin vermediği abıhayat yok mu? Senin canlara can katan kadehindeki şaraptan bir yudumdu o!

Padişahım, Hafız bu kocalıkta senin suçları bağışlayan ve insana canlar veren affını umarak gençliğe, gençlik işlerine koyuldu!

Ey kabâ-yi pādşāhi rāst berbālâ-yı tu
Tâc-ı şāhîrâ furûg ez lu'lu-i lâlâ-yı tu

CDXIII. t

Ey güneş, yüzüne bir ayna olan sevgili, siyah misk, senin benine buhurdan tutmakta!

Göz evimi yıkadım, arıttım ama ne fayda..
bu bucak, hayaline lâayık bir yer değıl ki!

3455. Ey güzellik güneşı, nazü naimin en yüce
makamına erişmişsin.. dilerim Tanrı'dan, kı-
yamete kadar zeval bulma!

Ey dertli gönöl, sabah rüzgârı, halinin
pek perişan olduğunu anlattı! Sevgilinin saçla-
rının bükölmlerinde ne haldesin, ne âlemdesin?

Göl kokusu yayıldı, bahar geldi.. sen
de artık barış kapısından gir! Bizim baharı-
mız, senin kutlu yüzün!

* Nerde hilâle benziyen kaşlarının bir iş-
vesi ki gökyüzü, kulağı küpeli kullarımızdan
olsun!

* Nerde vuslatının bayramına âit bir müj-
de ki bahtımı tebrike gideyim!

3460. * Nura merkez olan bu siyah gözbebeğim
yok mu? Görüş bahçesinde beninin bir aksin-
den ibaret!

Hâce'ye hangi sevri, hangi cefayı arzede-
yim? Benim niyazımı mı, senin küskünlüğünü
mü?

Hafız, bu aşk kemendinde nice serkeşlerin
başları var. Ham sevdaya kapılma; bu aşk, se-
nin harcın değıl!

Ey âftâb âyine dâr-ı cemâl-i tu
Muşk-i siyah meciner-gerdan-ı hâl-i tu

CDXIV. t

Miske benzeyen saçların menekşeyi hasedinden kıvrım kıvrım kıvrandırır... gönüller açan gülüşün, koncanın perdesini yırtar, şerefini giderir!

Güzel kokulu gülüm, bülbülünü yakıp yandırma.. sâf bir gönülle her gece sabahlara kadar sana dua edip durmakta.

3465. ** Meleklerin nefeslerinden bile usanmış olduğum halde senin uğrunda bütün âlemin dedikodusunu çekmekteyim.

** Yüzüne olan aşkım, vücudumun mayası.. kapının toprağı cennetim.. aşkın başımın yazısı, rahatım da rızanı tahsilden ibaret!

** Aşk yoksulunun hırkasının yeninde hazine vardır. Kim, senin yoksulun olursa tez saltanata erişir.

Gözümün şahnesi, hayalinin kurulup yaslandığı yer.. orası, bir dua yeri, senin yerin.. dilerim, sensiz kalmasın!

Başımdaki şarap kavgasıyle aşk ateşi, ancak bu heveslerle dolu kafam, sarayının kapısına toprak olursa gider!

3470. * Aşk devletine bak ki senin yoksulun, yokluk ve ululuk devletiyle saltanat tacına bile ehemmiyet vermemekte, onu bile yerlere çalıp kırmakta!

* Zahitlik hırkasıyla şarap kadehi, birbirine hiç de uygun değil.. değil ama bütün bunları seni razı etmek için yapmaktayım.

Yanağın ne de güzel bir çimenlik.. hele
güzellik baharında olursa. Güzel sözlü Hafız
da bülbülün olmuş!

Tâb-ı benefşe mîdehed tûrra-i müşk-sây ı tu
Perde i gönce mîdered hânde-ı dil-guşây-ı tu

CDXV. t

Sevgili, Çin nafesinin kan diyeti, senin
yolunun toprağı.. güneş, külâhının köşesinin
gölgesinden gelişip yetişmede.

Nergis, niyaz ve işvede hadden aştı; çık,
bir salın ey kara gözlerinin işvesine canlar
feda olasıca güzel!

3475. Kanımı iç.. çünkü sende bu güzellik var-
ken hiç bir meleğin gönlünden sana günah
yazmak gelmez!

Cihan halkının huzuruna da sebep sensin,
rahatça uyumasına da.. onun için de gözle
gönül, senin dayanıp yaslandığın yerdir.

Ay gibi yüzünün aydınlığına hasretim,
bu yüzden her gece, yıldızlarla işim, gücüm
alışım verişim var.

* Beraber oturup kalkan dostların hepsi
nihayet birbirlerinden ayrıldılar. Fakat biz,
ikbal ve devletin bile sığındığı eşîğinden bir
türlü ayrılmadık gitti!

Hafız, ümidini kesme.. nihayet ahının du-
manı, günün birinde gam harmanını ateşler
elbette!

Ey ħun-behā-yı nāfe-i Ćin ħāk-i rāh-ı tu
 Ħorşid sāye-perver-i ħarf-ı kulāh-ı tu

CDXVI. t

3480. İşretin gül fidanı yeşerip yetişmekte, gül
 yanaklı sâki hani? Bahar yeli esmekte, lezzet-
 li, zevkli şarap nerde?

Her yeni gül, bir gül yüzlüyü andırıp du-
 ruyor.. fakat söz duyan kulak nerde, kimde
 ibret gözü var?

İşret meclisinin galiyesi yok, ey nefesi
 hoş sabah rüzgârı, sevgilinin misk kokulu
 zülfü nerde?

Sabah rüzgârı, gülün güzellik çalımına
 tahammülüm yok; gönül kanına el bandun,
 Tanrı hakkıyçin nigâr ne yanda?

Seher mumu, bazan yanağından dem vu-
 ruyor; dili uzadı. Cevheri has hançer nerde?

3 15. Sevgili "Lâlimden öpmek istemez misin?"
 dedi. Bu istekle öldüm ama kudret nerde, ih-
 tiyar hani?

Hafız, şirinlik bakımından hikmet hazine-
 sinin hazinedarıysa da aşağılık zamanenin ga-
 mından şiir söyleme kabiliyeti nerde ki?

Gulbun-i 'ayş midemed sâki-i gul - 'izâr kû
 Bād-ı behâr mizeved bâde-i hoş - guvâr kû

CDXVII. t

Feleğin yemyeşil tarlasıyla hilâl orağını
gördüğüm zaman hatırıma kendi ektiğim gel-
di.. devşirme zamanını düşündüm!

Oğru gece yıldızına dayanma ki bu ayyar,
Kâvus'un tacını da çaldı, Keyhusrev'in keme-
rini de!

Dedim ki: Ey baht, uyumaktasın. Halbuki
gün doğdu. Dedi ki: Bütün bunlarla beraber
Tanrı'nın ezeli rahmetinden ümit kesme!

3490. Gök gecesi Mesih gibi pak ve mücerret
olarak dünyadan gidersen çırağından güneşe
bile yüzlerce ışıık erişir.

De ki: Ey gökyüzü, ululuk satma ki aşk
meydanında ayın harmanı bir arpaya, Pervi-
nin salkımı iki arpaya!

Altın ve lâl küpe kulağa ağırlık verirse de
sen yine bu nasihatı kulağına küpe et: Fırsatı
kaçırma, güzellik çağı geçicidir.

Yanağındaki benden kem göz uzak olsun;
güzellik sahasında öyle bir beydak sürdü ki
aydan da öndülü aldı, günden de!

Zahitlik ve riya ateşi dın harmanını ya-
kacak.. Hafız, şu yün hırkayı at da yürü!

Mezra'-i sebz-i felek didem-u dās-ı meh-i nov
Yâdem ezkişte-i hış âmed-u hengām-ı dırov

CDXVIII. t

3495. Sevgilim dedi ki: Yeni ay görmeye dışarı çıktın ha... ay kaşlarımdan utan, hadi git!

Bir ömürdür gönlün ülkemizde esir.. dostlarının halini, hatırını görüp gözetmekte gaflet etme!

Siyah saçlarımıza akıl kokusunu satmaya kalkma. Orada binlerce misk nefesi yarım arpaya!

Bu çok eski tarlada vefa ve sevgi tohumunun değeri, hasat zamanı gelince belli olur.

Sâkı, şarap sun da sana yıldızların seyrine, ayın gedilip yenilenmesine dair bir remiz söyleyeyim!

3500. Her ay başında hilâlin şekli, Siyâmek'in tacından, Zev'in külâhının parçalarından nişan vermektedir.

Hafız, pirimuganın tapısı, vefa ve aman yurdudur. Aşk sözünün dersini ondan oku, ondan duy!

Guftâ birun şudî betemâşâ-yı mäh-ı nov
Ezmâh-ı ebruvân-ı menet şerm dâr rov

CDXIX. t

Ey doğrular habercisi, selvimizden haber ver; gülün ahvalini şakıyan bülbüle söyle!

Bu yoksula o varlık sahibinin hikâyesini oku; bu dilenciye o padişahın hikâyesini söyle!

Biz, elest sesinin mahremleriyiz.. âşına dosta âşına sözünü arz et!

3303. * Sevgili, o ikiye ayrılmış miskler saçan saçlarını dökünce söyle, bize neler etmek istedi?

Kim, onun yolundaki toprak tutya değildir derse ona de ki: Gel de bu sözü yüzümüze, gözümüze karşı söyle bakalım!

* Bizi meyhaneden menedene de ki: Gel de bu macerayı pîrimin huzurunda söyle!

** Bülbül, dün gece gözümün önünde ağlayıp duruyordu. Ey seher yeli, bilmiyor musun ki.. başından neler geçti acaba, bir söyleyiver!

Bir kere daha o devlet kapısına yol bulur, uğrarsan selâmımızı, dualarımızı arzet de de ki:

3310. * Biz kötüyse de kötülüğümüze karşı mücazatta bulunma; yoksulun suçunu söyler-sen bile padişahçasına söyle!

** Aşk yolunda zenginle fakirin arasında bir fark yoktur; ey güzellik padişahı, yoksullarla da konuş!

* Zülfünün tuzagından canları silkip de azat edince acaba o garîp gönlümüzün başına neler geldi? Söyle ey seher yeli, söyle!

* Marifet erbabının hikâyesi canlara can katar. Var, bir remiz sor.. gel bir söz söyle!

** Testideyken işvelenip sofinin gönlünü kapam şarap, ey sâki, söyle... ne zaman ka-dehte cilvelenecek!

3515. Hafız, eğer onun meclisine varmak için sana müsaade ederlerse Allah için olsun şarap iç, riyayı bıraktım artık de!

Ey peyk-i rāstan haber-i serv-i mā bigū
Ahval-i gul bebulbul-i destan-serā bigū

— H —

CDXX.

İnce keten libaslar giyinip eteğini çekerek gitti. Yüzlerce ay yüzlü güzel, hasedinden keten gömleklerinin yenini, yakasını yırttı!

Şarabın verdiği hararetle yanağındaki ter taneleri, gül yaprağına damlamış çiğ taneleri-ne benziyordu.

Yakut gibi cana can katan dudakları, le-tafet suyundan doğmuş.. güzel ve salına salına yürüyen şimsir boyu, nazî naimle beslenip yetişmiş!

Fasîh ve tatlı bir söz, yüce ve usul bir boy, lâtif ve gönüller çekici bir yüz, süzgün gözler...

3520. Bir o gönüller çeken lâl dudaklarına bak; bir o gönüllere ıstıraplar veren gülüşü seyret.. güzel yürüyüşünü gör, o mevzun adımlara bak!

O, kara gözlü ceylân, tuzağımızdan gitti.. dostlar, bu ürküp kaçan gönüle ne çare edelim?

Elinden geldikçe nazar ehlini incitme sakun ey seçilmiş sevgili.. dünyanın vefası yoktur.

O gönül aldatan gözüünün azarını niceye bir çekeyim? Ne olur ey iki gözümün nuru, bir gün de bir göz ucuyle, bir işveyle bakıver!

Eğer mübarek hatırın Hafız'dan incindiye lûtfet, söylediklerimize, duyduklarımıza tövbe ettik, yine gel!

Dâmen keşan hemîreft derşerb-i zer-keşide
Şed mâh-rû zireşkeş ceyb-i kaçab deride

CDXXI. t

3525. Vuslatı ebedi ömürden daha iyi.. Yarabbi, hakkımda hayırlısı neyse onu ver!

Beni kılıçladı da yine kimseye bir şey söylemedim. Dostun sırrının düşmandan gizli tutulması iyidir.

Bir gece, "Kulağımdaki inci küpeden daha iyi bir inciye âlemde kimse görmemiştir" diyordu.

Gönül, devletin ebedisi iyidir mazmununca daima sen de onun civarının yoksulu ol!

Zahit, beni cennete çağırma, bu elma gibi çene topağı, o bahçeden daha güzel bence!

3430. Bu yurttaki kulluk dağıyla ölmek, sevgilinin canına andolsun, cihan mülküne sahip olmadan yeğ!

Selvi boylumuzun ayağıyle ezilen gülün toprağı bile erguvanın kanından iyi.

Allah için doktorumuza sorun: Bu hasta ne vakit iyi olacak ki?

Ey genç sevgili, ihtiyarların öğüdünde. baş çevirme. İhtiyarların tedbiri, gencin bah-tından daha iyidir.

* Zinderûd, abıhayattır ama bizim Şiraz'ımız, İsfahan'dan da güzel!

3535. Söz, sevgilinin ağzında incidir ama Hafız'ın şiirleri ondan da hoş!

Vişâl-i ō zi 'ömr-i cāvidan bih
Hudāvendā merā an diḥ ki an bih

CDXXII. t

Muğların sarayının kapısı silinmiş, süpürülmüş, sulanmış.. oraya bir pîr oturmuş; ihtiyarı, genci çağırmaktaydı.

Testi taşıyanların hepsi, kulluk kemerini bağlanmışlar, hepsi ona kul olmuşlardı.. fakat pirimuganın külâhının dilimi buluta çadır kurmuştu, onun kadri gökler kadar yüceydi.

Kadehin, sürahinin ziyası, ayın yüzünü örtmüş; muğbeçelerin yanakları, güneşin yolunu kesmişti.

* Rahmet meleği, işret kadehini eline almış, hurilerle perilerin yüzlerine şarap katarlarından gülsüyü serpmiştir.

3540.   ** Baht gelini, o gelin odasında binlerce nazü eda ile perçemlerini kesmiş, gül yaprağına gülsuları saçmıştı.

Edalı güzellerin kopardıkları kavgadan, kıyametten şeker kırılmış, yasemin dökülmüş, rebap çalınmıştı.

Selâm verdim, bana güler bir yüzle dedi ki: Ey şaraba düşkün müflis mahmur!

Himmetin de zayıf, tedbirin de.. bu yüzden senin şu yaptığın işi kim yapar? Onun bucağından çıktın da harap bir yazıya çadır kurdun!

** Beni bir yudum şarapla neşelendirdi de sonra dedi ki: Uykulara dalmış bahtın kucağında ne uyuyorsun?

3545.   Felek, Şah Nusretüddin'in yedekçisidir. Gel, bak da gör; felek, nasıl atının özengisini tutmakta.

Aklı bile gayırp âleminden ilham aldığı halde şeref bulmak için arşın yücesinden onun eşliğini yüzlerce defa öpmekte.

Hafız, meyhaneye gel de sana duaları kabul edilmişlerden yüzlerce saf göstereyim!

Der-i serây-ı muğan ruftebūd-u âb zede
Nişeste pîr-u şelâyi beşeyh-u şâb zede

CDXXIII. t

Dün gece yarı uykulu. mahmur.. hırkayla

seccade ıslak ve şaraba bulanmış bir halde meyhane kapısına gittim.

Şarap satan muğbece hayıflanarak geldi. dedi ki: Ey uyuklayarak yola giden, uyan!

3550. Bir yıkan, arın da ondan sonra salına salına meyhaneye gel ki bu harap tekke senin yüzünden pislenmesin.

Niceyedek dudakları tatlı dilberlerin havasına uyacaksın; niceyedek ruh cevherini erimiş yakuta bulayacaksın?

İhtiyarlık konağından tertemiz geç, kocalık elbisesini de gençlik elbisesi gibi bulaştırma

Aşk yolunun yüzgeçleri, bu derin denize garkoldular da yine suya bulanmadılar, yine ıslanmadılar.

Temizlen, arın, tabiat kuyusundan çık. Çünkü toprakla su berrak görünmez, neşe vermez.

3555. Dedim ki: "Ey cihanın canı, bahar mevsiminde gül defteri halis şarapla ıslansa, berrak şaraba bulansa ayıplanmaz.

Dedi ki: Hafız, dostlara muamma satmaya, nükte yapmaya kalkışma. Ah bu çeşit itaplarla bulanık lûtuftan!

Düş reltem beder-i meykede hâb-âlûde
Hırka ter dâmen-u seccâde şerâb âlûde

CDXXIV. t

Benden ayrılma, çünkü gözümün nûrusun,
canımın sevgilisi, ürkmüş kalbimin munisisin.

Âşıklar senin eteğinden el çekmezler. On-
ların sabır gömleklerini yırttın sen!

Kem gözlerden zarar gelmesin, nazar
değmesin sana. Çünkü güzelliğin son haddine
varmışsın.

3560. Ey zemane müftüsü, onu sevme diye beni
menediyorsun, seni mazur tutarım, çünkü gör-
medin onu!

Hafız, dostun sana ettiği serzenişler ne?
Yoksa ayağını yorganına göre uzatmadın mı
ki?

Ezmen cudā meşov ki tuem mūr-ı didei
Maḥbûb-ı cān-u mûnis-i ḳalb-i remidei

CDXXV. t

Ansızın perdeden çıktın; ârı, hayayı bı-
raktın... yani ne yapmak istiyorsun? Sarhoş
olup evden dışarı fırladın, meramın ne?

Saçlarım sabah rüzgârının eline vermiş,
kulağını engelin sözüne asmışsın.. böylece
herkesle görüşmekte, öpüşmektesin, maksadın
ne yani?

Güzeller padişahsın, yoksullarla düşüp
kalkıyorsun. Mertebenin kadrini anlamadın mı
yoksa ki?

3546. Saçlarını evvelce sen, benim elime vermedin mi? Sonra neden beni ayaklar altına düşürüyorsun, ne istiyorsun ki?

Sözün, ağzının varlığını.. kemerin, belinin mevcudiyetini bildirdi. Sense bana kılıç çekmişsin; ben ne yaptım sana?

Herkes, güneş yüzünün bir çeşit nakşıyla meşgul.. nihayet herkese bir yaman oyun oynamışsın, meramın ne yani?

Hafız, sevgili, senin dar gölüne gelip kondu Halbuki sen, evden ağyarı silip süpürme-mişsin, yani bu ne?

Nâgehan perde berendâhteî y'ni çi
Mest ezhâne birun tâhteî ya'nî çi

CDXXVI. t

Sevgilinin, gönlümün dilediği lâl dudaklarından kâm almaktayım.. işretim, neşem daimi.. Tanrı'ya hamdolsun, işim muradımca!

3570. Ey serkeş bahtım, sevgiliyi sıkıca sar.. gâh şarap kadehini çek, gâh gönlün dilediği lâl dudakları em!

Cahil pirlere sapık şeyhler, bizi kınaya kınaya efsane ettiler gitti!

* Zahidin sözlerini tutmaya tövbeler olsun, ibadet edenin işlerini işlemeye de estağfirullah!

Sevgili, ayrılığını nasıl anlatayım? Bir göz, yüzlerce göz yaşı.. bir can, yüzlerce ahü feryat!

Dudağının iştiyakı, Hafız'ın aklından gece
virdini de çıkardı, seher çağındaki dersi de!

‘Ayşem mudāmešt elḥamdulillāh
Kārem bekāmešt elḥamdulillāh

CDXXVII. t

3575. O ay yüzlünün civarında gökten kılıçlar
yağsa yine boynumuzu koymuş, teslim olmu-
şuz.. hüküm Tanrı'nındır.

Takva yolunu, yordamını, ben de bilirim
ama sapık bahtla başa çıkamıyorum, elde ne
çarem var ki?

Ben rint ve âşık olayım, sonra da tövbe
edeyim ha? Estağfirullah, estağfirullah!

Biz, şeyhi, vaizi pek az tanırız. Ya şarap
kadchi sun, ya hikâyeyi kısa kes!

Sabır acı, ömür de fani. Ah ona kavuş-
mak nasıl mümkün olacak? Bunu bilseydim!

3580. Sevginden bize bir akis bile düşmüyor,
ey ayna yüzlü sevgili, ah elinden, ah!

* Hafız, ne ağlayıp inliyorsun? Eğer vus-
lat istiyorsan her an kan yutman gerek!

Ger tiyg bâred derkuy-ı an mäh
Gerden nihādım elḥukmu lillāh

CDXXVIII. t

Sevgiliye yüreğimin kanıyla mektup yaz-
dım, dedim ki: Sevgili, ayrılığınla dünyayı bir
kıyamet gördüm.

Ne türlü sınıadımsa çaresi olmadı, bir fayda elde edemedim. Zaten sınanmış şeyi sınanan, ancak nadim olur.

Bir doktordan sevgilinin ahvalini sordum, dedi ki: Yakınlığında azap vardır, uzaklığında pişmanlık!

3585. Ayrılığınla gözümde yüzlerce alâmet var; aşkıma alâmet, sade bu akıp duran göz yaşlarım değil ki!

Dedim ki: Civarında dönüp dolaşsam beni kınıyorlar. Dedi ki: Vallahi zaten biz, kınanmadık bir sevgi görmedik ki.

Hafız mademki seni istiyor, sevgili, tatlı canın için ona bir kadeh sun da ihsanından tatsın.

Ezhûn-ı dil nubiştem nezdiyk-i yâr nāme
Inni ra'eytu dehren min hecrikel kıyāme

CDXXIX. t

Bir seher çağı, gecenin sarhoşluğundan mahmur bir halde çeng ve çegane nağmeleriyle şarap kadehini ele aldım.

Akla şaraptan yol azığı verdim, onu varlık şehriden yola saldım.

3590. Şarap satan sevgilim bana öyle bir yudum şarap verdi ki zamanenin hilesinden emin oldum.

Yay kaşlı sâkiden duydum, dedi ki: Ey melâmet okuna hedef olan,

Eğer arada kendini görürsen kuşak gibi sevgilinin beline sarılsan bile bir fayda elde edemezsin!

Yürü, bu tuzağı, başka bir kuşu avlamak için kur. Çünkü ankanın yuvası çok yüksekte!

Nedim, çalgıcı, sâki.. hepsi o. Su, toprak hayali, yolda bir bahaneden ibaret!

3595. Şarap gemisini ver de bu kenarı görünmeyen denizden kurtulalım.

Hafız, varlığımız bir muammadan ibaret. Hakikati de ancak afsun ve efsane!

Sehergâhi ki maḥmûr-ı şebâne
Giriftem bâde bâçeng-u çeğâne

CDXXX. t

Ne kutludur gönlün dilediği amber koku rüzgâr ki senin havanla seher çağı erkenden esip tozdu.

Ey vuslatı mübarek kuş, yola kılavuz ol. O kapının toprağına iştihakımdan gözlerim eridi, su oldu.

Gönül kanına garkolan bu zayıfı hatırlayarak ufuktaki hilâle bakın!

3600. Sensiz yaşıyorum. bu ne utanılacak şey. Meğer ki sen affedesin, yoksa bu günahın özrü ne olabilir?

Sabah rüzgârı seher çağında aşka düşerek kara elbisesini yırtıp atmayı âşıklarından öğrendi.

Yüzünün aşkıyle bir gün âlemden gidersem toprağından yeşil ot yerine kızıl güller biter.

Senden uzağım. Bundan dolayı şikâyet etmekteyim, nazik hatırın incinmesin. Dur bakalım, Hafız'ın şikâyeteye daha yeni başladı.

Hunuk nesim-i mu'anber şemâme-i dilhâh
Ki derhevâ-yı tu berhâst bāmdād begâh

CDXXXI. t

Yüzünün çırağına mum bile pervane keşildi, yanağındaki ben, beni benden aldı!

3605. Akıl, aşk delillerinin bağlanmasını emrederken saçının halkasına düşmek ümidiyle deli divane oldu!

Pervane, yüzünün çırağından haber getirince mum, muştuluk olarak hemencecik canını, sabah rüzgârına veriverdi.

Saçının ümidiyle can, yele giderse ne çıkar? Sevgiliye binlerce aziz can feda olsun!

Atçe benzeyen yüzünde, o güzele nazar değmesin diye üzerlik yerine siyah beninden başka daha iyi bir şey yakıldığını kim gördü ki?

Dün gece sevgilimi yabancının elinde görünce kıskançlığımdan elden ayaktan düştüm, yerlere yıkıldım!

3610. Ne oyunlar yaptım ama fayda vermedi gitti; afsunumuz ona efsane geldi!

Sevgîlinin dudağının hüküm sürdüğü zamanda sevgiliyle ahdim var: Ağzıma kadeh sözünden başka bir söz almayacağım!

Medreseden, tekkeden bahsetme... Hafız'ın başına yine meyhane havası düştü!

Çerâğ-ı rûy-ı turâ şem' keşt pervâne
Merâ zihâl-i tu bâhâl-i hîç pervâ ne

— Y —

CDXXXII.

Ey uzun saçlarının zinciriyle gelen sevgili, dilerim, fırsatın fevt olmasın.. çünkü belli ki divaneyi okşamaya, halini hatırını sormaya gelmişsin!

Mademki niyaz ehlini görmeye, gözetmeye, hatırını sormaya geldin, bir an olsun âdetini terket, nazi bırak!

3615. İster barış, ister savaş, herhalde senin uzun boyuna kurban olayım. Sana barışta da naz yapıyor, savaşta da!

Lâl dudaklarında su ile ateşi birbirine katmışsın.. kem göz değmesin, ne güzel hokkabazlıkların, ne hoş oyunların var!

Aferin merhametli yüzüne, sevaba nail olmak için bakışlarınla öldürdüğün âşıka nalmaz kılmaya gelmişsin!

Sana karşı zahitliğimin ne ehemmiyeti olabilir ki? Gönlümü yağma etmek için o hal-

vet yurduna sarhoş, perişan bir halde geliyorsun.

Sevgili dedi ki: Hafız, yine hırkan şaraba bulanmış.. yoksa sofiler mezhebinden çıktın mı ki?

Ey ki bā silsile-î zulf-i dirāz āmedetî
Fırşatet bād ki divāne-nevāz āmedeî

CDXXXIII.

3620. Gönül, sevgilinin kuyuya benzeyen çene çukurundan çıkarsan nereye gidersen git, pek tez pişman olur çıkarsın!

Aklını başına al. Eğer nefis vesvesesine kulak asarsan Âdem gibi cennet bahçesini terketmek mecburiyetinde kalırsın.

Abıhayat çeşmesinden susuz çıkarsan felek, sana bir katra su bile vermese yeri var!

* Âlemi aydınlatan güneş gibi belki evinden çıkarsın diye hasretinle sabah gibi can vermekteyim.

Koncanın açılıp gül haline gelmesi gibi sen de açılarsın diye şehir yeli gibi sana ne vaktedek himmet nefesini yollayıp duracağım?

3625. Ayrılığının karanlık gecesinde canım dağıma geldi. Parlak ay gibi doğmanın tam zamanı artık!

Salına salına yürüyen selvi gibi belki çıkarsın diye kapının toprağına göz yaşlarımdan iki yüz ırmak akıttım.

Hafız, gam yeme.. ay yüzlü Yusuf, elbette yine gelir ve sen de de elbette Külbeiah-zanından çıkar, kurtulursun!

Ey dil ger ezan cāh-ı zenehdan bederāyi
Her cā ki revî zōd peşlman bederāyi

CDXXXIV.

Seher çağında sevgiliye olan iştihakımı rüzgâra söylüyordum. "Tanrı'nın lûtuflarına emin ol" diye hitab geldi.

Sabah zamanı edilen dua ile geceleri çekilen ah. maksat hazinesinin anahtarıdır. Bu yolda böyle yürü de sevgiliye kavuş!

3630. Kalemde, aşk sırrını izhar edebilececek dil ne gezer? İştihak sözü, anlaşılamaz ki. O söz, anlatılmadan da ötedir!

Ey Mısır Yusuf'u, seni saltanat işleri meşgul etti. Oğul sevgisi, seni ne hale getirdi diye ne olur.. babanın halini de bir sor!

İki yüzlü kart cihanın yaratılışında merhamet yoktur. Onu sevmekten ne istiyor, ne umuyorsun ki? Neye ona düşünüyor, neye ona bağlanıyorsun ki?

Senin gibi himmeti yüce devlet kuşu, ne vakte dek kemik hırsına düşecek? Ehil olmayanların üstüne saldıgın devlet gölgesine yazık!

Bu dünya pazarında bir fayda varsa yine kanaatkâr derviş elde eder. Yarabbi, sen bana nimet olarak dervişliği, kanaati ihsan et!

3635. Hafız, güzellere gönül verme, Semerkand Türklerinin Harezmîlere yaptıkları vefasızlıkları gör de ibret al!

Seher bâbâd mîguftem hadîş-ı ârzûmendî
Hitâb âmed ki vâşık şov beclât-ı Hudâvendi

CDXXXV.

Bir ay yüzlü güzelin kaşıyle yanağında yeni biten tüylerinin hayaline düştüm, yine yeniden bir genç sevdim

Gönlümün dizginini öyle birisine verdim ki ne taç için kimseye rağbeti var, ne taht için!

Meclisleri bezeyen bir güzelin başıyla gözü arzusuna düştüm de başım elimden gitti, gözlerim de beklemeden yandı yakıldı.

Güzelleri sevme fermanım o yay kaşının tasdikına mazhar olur diye ummaktayım; bu ne hayâl!

3640. Gönül gamlandı. Hırkamı ateşlere atacam. Gel de gör.. çünkü bu, seyre değer!

Ölüm günümde tabutumu selvi ağacından yapın. Çünkü bir yüce boylunun dağıyle gitmekteyim!

Güzellerin bakış kılıçlarını çektikleri yerde bir başın ayaklar altına düşmesine şaşma!

* Geceleyin yüzü, bana ay olurken yıldızın aydınlığına ihtiyacım mı olur?

Ayrılık nedir, buluşma ne? Sen sevgilinin rızasını iste.. zira ondan, kendisinden başka bir şey dilemek yazıktır!

3645. Hafız'ın cöngü bir denize düşse, balıklar, şevklerinden o şiirlere saçmak için inciler çıkarırlar.

Beçeşm kendeem ebru-yı mäh-simāyî
Heyāl-i sebz-hatî naķş besteem cāyî

CDXXXVI. t

Bütün muğ mabetlerinde benim gibi bir şeydâ yok: Hırka bir tarafta şeraba rehın olmuş, defter bir yanda!

Gönül, padişahın aynası ama tozlanmış. Tanrı'dan tedbiri isabetli ve aydın birisiyle arkadaşlık etmek istiyorum.

Bir daha meclisi bezeyen bir güzel olmadıkça şarap içmemeye şarap satan dilberin huzurunda tövbe ettim.

Eteğime, gözümünden dereler, ırmaklar akıttım. Belki kucağıma bir suna boylu selvi dikerler!

3650. Getir şarap gemisini.. sevgilinin yüzü olmadıkça gözümün her köşesi, gönül gamından bir deniz kesildi.

Bu hikâyeyi belki mum. dile getirir. Yoksa pervanenin söz söylemeye meyli yok!

Nergis, gözünün şivesinden bahsettiyse incinme. Nazar ehli, bir körün ardına düşmez ya.

Seher çağı meyhane kapısında bir hırstıyanın defle, neyle söylediği şu söz ne kadar hoşuma gitti:

Eğer müslümanlık, Hafız'ın müslümanlığı ise vay bugünün ardında bir yarın varsa vay!

Derheme deyr-i muğan nîst çū men şeydāyî
Hırқа cāyî girov-i bâde vu defter cāyî

CDXXXVII. t

3655. Sen bir su kıyısında heva ve hevesine uyup oturmaya gör, yoksa suda ne görürsen kendini görürsün; her gördüğün, yaptığının aksidir.

Sen Tanrı'nın seçilmiş kulusun, kullar arasından seni seçen Tanrı hakkıyçin sen de bu eski kulun üstüne kimseyi seçme!

Edep ve haya, seni ay yüzlülerin padişahı yaptı. Aferin sana, sen bunun gibi daha yüzlerce mertebelere lâyıksın.

Rakibin cefasına sabretmeyeyim de ne yapayım? Âşıklara sabırdan, tahammülden başka çare yok ki!

Ne şaşılacak şey, sen bir gül olduğun halde dikenle oturmaktasın. Olsa olsa bunu zamana uygun görüyorsun da ondan!

3660. Emaneti, iman selâmeti ile verirsen kayırmam. Ardında dinsizlik olmazsa âşıklık kolay!

Bu ihlas sahibi kuldan garezsiz bir söz işit; çünkü sen hakikati gören büyüklerin makbulü bir güzelsin.

Sen gülden daha hoş, nesrinden daha tazesin. Böyle olduğu halde seyr için bahçeye salına salına gidişine hayıflanıyorum doğrusu.

Bu seyrangâhta bir an oturursan sağdan, soldan göz yaşlarımın nasıl habbelerle oynadığını görürsün.

Sen gönlü pak, tabiati pak bir zahitsin, kötü kişilerle oturmaman daha iyi.

3665. Bu akan göz yaşı seli Hafız'ın gönlündeki sabrı alıp götürdü. Takatım kalmadı gayri, ey göz bebeğim, ayrıl benden!

Ey, Çigil güzeli, sen bu naziklikle, bu güzellikle Hâce Celâleddin'in meclisine lâıksın.

Tu meger derleb-i âbî beheves binşîni
Verne her fitne ki bînî heme ezhod bînî

CDXXXVIII. t

Sevgili, senin âşıkınım, seni istemekteyim.. biliyorum ki bunu bilirsin. Zira öyle zekisin ki hem görülmedik şeyleri görmekte, hem yazılmadık şeyleri okumaktasın!

Âşıkları kınayan, âşıkla mâşuk arasında ne var, ne bilir ki? Görmeyen göz, bir şey göremez ya, hele gizli sırları hiç göremez!

Saçlarını döküp gel de sofiyi raksa sok..
 hırkasının her parçasından binlerce put dök!
 3670. * İhtiyak çekenlerin işleri o gönüller bağ-
 layan kaşların yüzünden açılır, düzene girer.
 Allah için olsun bir nefes otur, kaşlarını çat-
 ma, ne olur ki!

Melek, Âdem'e secde ederek senin tapını
 öpmeyi, sana tazimde bulunmayı niyet etti.

Çünkü senin güzelliğine insanlıktan da öte
 ve hiç bir insanda bulunmaz bir şey buldu.

Gözümüzün ışığı, sevgilinin saçlarından
 esip gelen rüzgârla aydınlanmakta. Yarabbi,
 dilerim bu topluluk, dağınık rüzgârından gam
 görmesin!

Yazıklar olsun.. gece işreti, seher yeli gibi
 gelip geçti. Gönül, ayrılışa düşersen, o zaman
 vuslatın kadrini bilir, anlarsın.

3675. Yoldaşlardan usanmak iş bilirlik değildir.
 Kolaylık zamanını düşünerek yol zahmetlerini
 çek!

Hafız, sevgilinin saçlarının halkası seni
 aldatmakta.. sakın ha olmayacak ikbal halka-
 sını harekete getirme!

Hevā-hāh-ı tuem cānā vu mīdānem ki mīdāni
 Ki hem nā-dīde mībīniyy-u hem nenvište mīhānī

CDXXXIX. t

Gül, seher çağı şu sözleri söyledi: Şarap
 iste, gülleri saç, felekten ne şikâyet edip du-
 rur, ne istersin? Ey bülbül, sen ne diyorsun?

Gül bahçesine git, orada otur da güzelin
dudağını em, sâkinin yanağını öp, şarap iç,
gül kokla!

Sevgili, şimşad boyunla salın, gül bahçe-
sine doğru yürü de selvi, boyundan gönül al-
ma tarzını öğrensın!

3680. Ey gülü rânâ fidanı, bakalım, gülümseyen
koncan kimi devlete erdirecek; kimin için boy
atmakta, kimin için yetişip gelişmedesın!

Güzellik mumu, rüzgâr uğrağı olan bir
yerdedir, bir nefeste sönüp gider. Kendine
gel de iyilik sermayesiyle bir hüner elde et!

Bugün alışveriş pazarın revaçta, alıcılar
kaynaşıp duruyor.. ticaret etmeye bak, iyilik
sermayesiyle bir hazine elde et!

Her büklümü yüzlerce Çin miskine değen
o saçların güzel huydan da bir nasibi olsaydı
ne hoş olurdu!

Her kuş padişahın gülşenine bir nağmeyle
geldi: Bülbül şakıyarak, Hafız dualar ederek!

Mey hâh-u gul elşan kun ezdehr çi mîcûyî
İn guft sehergeh gul bulbul tu çi mîgûyî

CDXL. t

3685. O aydın ve parlak göz bebeğine, o gözü-
müzün bebeği dilbere güzel âşinalık yeli gibi
selâm!

O zahitlik halvetinin mumuna zahitler gön-
lünün nuru gibi dua!

Bizimle düşüp kalkanların hiç birisini yerinde görmüyorum; hepsi de bizi bırakıp gitmiş.. sâki, nerdesin? Gönlüm dertten kan kesildi!

Pirimuganın civarından yüz çevirme, müşkülleri açma anahtarını orada satarlar, orada!

Gösterin, sofiyi yere yıkan şarabı nerde satıyorlar? Riyakârane zahitliğin elinden ıstıraplara düştüm.

3690. Yoldaşlar, sohbet hukukunu öyle bozdu-
lar ki hiç bizimle bildik değillermiş sanki!

Âlem gelini tam güzel, her şey yerinde ama vefasızlığı hadden aşırı!

Hasta gönlümün bir himmeti varsa o da şu: Taş yürekliyelerden hiç mumya dilemez!

Ey tamahkâr nefis, beni bırakırsan şu yoksulluğumda bile çok padişahlık ederim ben!

Sana kutluluk kimyasını öğreteyim: Kötü arkadaştan ayrılık, ayrılık!

3690. Hafız, feleğin cefasından şikâyet etme.
A kul, Tanrı işini ne bilirsin sen?

Selâmi çü bād.ı hoş-ı aşinâyî
Bedan merdum-i dîde-î rûşeyâyî

CDXLI. t

Gel, bize bu kin güdüşü bırak.. aramızda eski bir sohbet hakkı var.

Öğüt dinle, bu inci, hazinendeki mücevherattan çok iyidir.

Müflisler mahmur. Allah için olsun eğer dün gecedен kalma şarabın varsa, feryatlarına yetiş!

Fakat sen rintlere nasıl olur da görünürsün ki? Ayla güneş bile senin aynaların!

3700. Ey şeyh, rintlerin kötülüğünü söyleme, aklını başına al.. Çünkü Tanrı dostuna kin güdüyorsun!

Ateşli ahımdan korkmuyor musun? Bilmiyormusun ki yün hırkan var!

Hafız, göğsündeki Kur'an'a andolsun, senin şürinden daha hoş bir şey görmedim ben!

Biyā bāmā mekun in kīnedārī
Kı haqq-ı şoḥbet-i dīrīne dārī

CDXLII. t

Hayli zamandır bizi bekletiyorsun, sana ihlâsı olanlara, başkalarına yaptığın muameleyi yapmıyorsun!

Bana, hoşnutluk gözünün ucuyla bile bakmadın.. nazar sahibi âşıklara iltifatın böyle mi senin?

3705. Mademki elini hüner sahiplerinin gönül kanlarıyla kınaladın, kimse görmesin, bileğini örtmek daha doğru!

Seher yeli, gülle bülbüle güzelliğinden bir yaprak okudu, ondan itibaren hepsinin elbiselerini yırttırdın; hepsini feryadü figana getirdin!

Gönül, sen tecrübe babasısın, öyle olduğu halde niçin bu oğlanlardan sevgi ve vefa tahahına düşünüyorsun?

Gerçi rintlik ve yıkıklık bizim suçumuz Suçumuz ama bir âşıktan duydum: Kulu rint eden de senmişsin, yıkıp harap eden de!

Ey gözüüm, ey gözüümün ışığı, nazar bahçesinin nergisi sensin.

3710. Öyle olduğu halde bu gönlü hasta âşıka neden iltifat etmiyorsun?

Riya ile bulaşmış hırka giyenlerden huzur zevkı istiyorsun ha.. acayip şey, haberi olmayanlardan bir sır ummaktasın!

Cem kadehinin aslı, başka bir âlemin madenindendir. Halbuki sen, onu testiciler çamurunda sarıyorsun!

* Mademki gümüş bedenlilerden vuslat tahahındasın, altın ve gümüş kesesini tertemiz etmelisin!

Hafız selâmet gününü melâmetle geçirme. kendini zahmetlere sokma. Bu gelip geçen felekten ne umuyor, ne bekliyorsun ki?

Rūzgārīst ki mārā nigeran mīdārī
Muḥlisānrā ne bevaz'-ı digərān mīdārī

CDXLIII. t

3715. Ey seher yeli, sende o misk kokulu saçların kokusu var, o sevgilinin kokusunu getiriyorsun. Dilerim bir armağan olarak ebedi ol, zeval bulma!

Güzellik ve aşk sırlarının incisi gönlümde.
Hoş tutarsan eline teslim edebilirim.

Boyuna bosuna, kaşına gözüne, huyuna
husuna hiç bir şey demeye imkân yok. Yalnız
şu kadar var: Arkadaşların kaba huylu!

Ey gül, can kulağını saçma sapan sözler
söyleyen kuşlara vermişsin, bülbülün nağme-
lerini nerden beğeneceksin sen?

Bir yudumuyla sarhoş oldum, afiyetler
olsun.. testindeki bu şarap hangi küpten böy-
le?

3720. Ey ırmak kıyısındaki selvi, serkeşliğine
nazlanıp durma.. ona rastlarsan utancından
başın aşağı iner.

* Güneş gibi, güzellik ülkelerinden dem
vurmak sana düşer. Ay yüzlü kölelerin var
senin!

* Güzellik satma elbisesi ancak sana yara-
şır; gül gibi tamamıyla renkten, kokudan iba-
retsin

Hafız, aşk incisini tekke bucağında ara-
ma... arama fikrindeysen dışarıya ayak at!

Şabā tu nukhet-i an zulf-i muşk-bū dārī
Beyādgār bimānī ki būy-ı ō dārī

CDXLIV. t

Ey âşıkların hicrana düşmesini reva gören
sevgili, sen onları daima kendinden ayrı tut-
maktasın.

3725. Bu yolda Tanrı'dan lûtf ummaktasın ya. O lûtuflar için olsun sen de lûtfet de aşk çölündeki susuzları vuslat suyunla kandır!

Gönlümü aldın, götürdün.. canım, güzelim, helâl ettim ama onu, beni görüp gözettüğinden daha iyi gör gözet, benden doha hoş tut!

Kadehimizden, başkaları içip duruyor. Reva görüyorsan ne yapalım, hoş, tahammül ederiz biz!

Ey sinek, Simurgun tapısı senin uçup dolaşacağın yer değil. Hem kendi namusunu berbat etmekte, hem bize zahmet vermekte.

Sen, bu kapıdan kendi kusurun yüzünden mahrum kaldın, kimden ağlıyor, neden feryat ediyorsun?

3730. Hafız, padişahlardan hizmet karşılığı rütbe isterler. Çalışmadan, bir iş yapmadan ne ihsan ummaktasın ki?

Ey ki mehcûri-ı uşşâk revâ mîdârî
Aşıkanrâ ziber-i hîş cudâ mîdârî

CDXLV. t

Ey meyhanede konak tutan, elinde bir kadeh var mı, zamanının Cem'isin!

Geceyi, gündüzü, sevgilinin saçıyla, yüzyüyle geçiren! Fırsatın fevt olmasın, ne hoş bir sabahın, ne güzel akşamın var!

Ey seher yeli, gönlü yanmış âşıklar yol üstünde beklemekteler.. eğer o sefer eden sevgiliden bir haberin varsa lûtfet!

* Yeşil ve terütaze ben'in ne de hoş bir işret tohumu; fakat yazıklar olsun, çimenliği-nin kenarında ne tuhaf bir tuzanın var!

3735. Kadehin gülümseyen dudağından can ko-kusunu alıyorum, koku alacak burnun varsa sen de duy hocam!

* Bir garip de senden adını sorarsa ne olur ki? Bugün bu şehirde zaten ad san sa-hibi yalnız sensin!

Hafız gibi geceleri uyumayan bir kulun var, birçok seher duaları canına munis olacak elbette.

Ey ki derküv-ı herābāt maḳāmī dārī
Cem-i vaḳt-ī ḥodi er dest becāmī dārī

COXLVI. t

Savaş günü, felek sana, ne güzel de yar-dım, etti. Bakalım, nasıl şükredecek, ne şük-rane vereceksin?

Aşk diyarında padişahlık sevketini satın almazlar! Kulluk göster, kölelik izhar et!

3740. Tevazu gösteren kişinin elini Tanrı tutar. Bu çeşit adama de ki: Senin de düşkünlerin gamını yemen, senin de onlara acıman lâzım!

Sâki, işret müjdesiyle kapıdan gir de bir an olsun gönlünden dünya gamum gider!

Ululuk ve rütbe caddesinde tehlikeler çok-tur. Bu belden, yükü hafif olarak geçmen da-ha iyi!

Sultanda asker düşüncesi, taç ve hazine sevdası. Dervişteyse gönül istirahati ve kalenderlik bucağı!

Müsaade edersen sana sofice bir söz söyleyeyim: Gözümün nuru, barış, padişahlık kavgasından iyidir.

3743. Murada erişme, fikir ve himmete göredir. Padişah'tan hayırlı nezirde bulunmak, Tanrı'dan da muvaffakiyet!

Hafız, yüzünden yoksulluk ve kanaat tozunu yıkama. Çünkü bu toprak, kimyagerlikten de daha iyi.

Hoş kerd yāverī feleket rüz-ı dāverī
Tā şukr çun kuniyy-u çi şukrāne āverī

CDXLVII. t

İnsan da aşka tabidir, peri de. Sen de iradeni aşka ver de saadete nail ol!

Nazara istidadın yoksa vuslat arama. Çünkü körlük zamanında Cem kadehi fayda vermez!

Hocam, çalış, aşktan nasipsiz kalma. Çünkü bir kuldā hünersizlik ayıbı olursa o kulu kimse satın almaz.

3750. Sabah şarabı içmek ve seher çağının şeker gibi tatlı uykusuna dalmak ne vakte dek sürecek? Gece yarısı tövbe edip suçlarının özrünü serdetmeye, seher vakitleri ağlamaya koyul!

Gel de bizden güzellik sermayesiyle saltanat al, bu alışverişten gaflet etme, sonra nedamet eder, vah yazıklar olsun der durursun!

Halvettekilerin duaları belâyı defeder. Neden bize bir göz ucuyla olsun bakmıyorsun ki?

Hicranına da şaşıyorum, vuslatına da, bilmem ne çareye baş vurayım? Ne göz önünde sin, ne gözden gaipsin?

Her sabah, her akşam başka birisinin meclisine mum olmakta, başka bir yabancıнын meclisini aydınlatmadasın, bu kıskançlıkla binlerce mukaddes can yandı, yakıldı!

5755. * Asaf'ın tapısına benden kim haber götürür de der: Benim Fars diliyle söylediğim şu iki mısraı duy ve ezberle!

** Aşka dair duyduğum her haberin kapaısı, hayrete açılmakta... Mademki hiç bir şeyden haberim olmayacak, gayri bundan böyle sarhoşluğa vurayım da hiç haberin olmasın bari!

Gel.. cihanın vaziyetini sen de benim gibi görür, sen de benim gibi sınırsan şarap içer, gam yemezsin!

Güzellik başındaki ululuk külâhın hiç eğrilmesin... Çünkü talihin ziynetisin, tahta ve altın taca lâıyıksın.

* Sabah galiye ezerek, gül salınıp kendisini göstererek gelir gider ama ancak saçını görmek, ancak yüzünü seyretme için.

3760. * Aşk yolu, son derecede tehlikeli bir yoldur. Bir emin yere varamazsan eyvahlar olsun!

Hafız'ın himmeti bereketiyle ümidim var, elbette yine bir mehtaplı gecede Leylâmı görür, sevgilime kavuşurum!

Tufeyl-i hesti-i ışkend âdemiyy-u perî
İrâdeti binemâ tâ se'adeti biberi

CDXLVIII. t

Misk gibi siyah ve kokulu hattiyle ay gibi yüzüne nikab salan güzel, lûtfettin, güneşe bir gölgedir saldın!

Bakalım, yanağının parlaklığı ve rengi ileride bize neler edecek? Daha yeni güzelleşmeye başladın!

Hallûh güzellerinden güzellik topunu çeldin, şad ol! Keyhusrev kadehini iste gayri. Efrasyab'ı alt ettin!

3761. Yanağının mumuyla herkes bir çeşit aşk oyununa girdi; fakat onlardan yalnız pervaneyi yaktın, yandırdın.

Sarhoşluktan harabım ama yine ibadetimi reddetme.. çünkü beni sevap ümidiyle bu aşka giriftar ettin!

* Aşk hazineni yıkık gönlümüze kodun; bu yıkık bucağa devlet gölgesi saldın.

* Kılıcının suyundan el-aman; onunla aslanları susuz öldürdün, yiğitleri suya attın!

* Yüzünü rüyada bile kimse görmesin diye uyanıkların uykusunu aldın da sonra kabahati uyku askerlerinin üstüne attın!

3670. * Bir cilvelendin, yüzünden nikabını attın... hurilerle perileri utançlarından hicaplara düştürdün!

Süleyman tahtına kurulmuş, maksat güzelinin yüzündeki nikabı açmış, ona erişmişsin; gayri âlemleri gören kadehle şarap içmene bak!

Mahmur nergislerinle ve şaraba tapan lâlinin hileleriyle halvet bucağında olan Hafız'ı şaraba düşkün bir hale getirdin sen!

* Gönlümü avlamak için tebaasının hâkimi olan padişahlar gibi saçlarının zincirini boynuma saldın!

* Dârâ şevketine sahip olan padişah, ululuğunu bildirmek için güneşin tacını kapının toprağına attın!

3675. Ey Nusretüddin Şah Yahya, mülk ve saltanatının düşmanını ateş gibi kılıcın hararetiyle sulara atıp garkettin!

Ey k bermâh ezhağ-ı muşkin niķâb endâhtî
Lûtf kerdî sāye-î berâltab endâhtî

CDXLIX. t

Sevgilinin canına ahdolsun, eğer canımı vermeye imkân bulsaydım, eğer canım elimde olsaydı can bile, kullarına en adî bir peşkeş olurdu.

Saçları, gönlümün, ayağını bağlamasaydı
bu kapkara toprak yurdunda karar mı eder-
dim?

Güzellikte yüzü, gökyüzündeki güneş gibi
benzersiz, bir tane.. fakat ne yazık, keşke
gönlündeki bir zerre sevgi olsaydı!

Değeri bulunmaz ömür, ebedî olsaydı aya-
ğının toprağının pahası nedir, söyledim!

3780. Ne olurdu, nur ışığı gibi kapımdan gir-
seydi de gözlerime hükmü yürüseydi!

Hür süsen gibi selvinin de dili olsaydı
boyuna bosuna kul olduğunu itiraf ederdi!

Seher çağında şakıyan bülbüllere hemdem
olmasaydı Hafız'ın feryadı perdeden dışarı mı
çıkarmış, âleme mi yayılırdı?

Vuslat nerde? Ondan vazgeçtik, hayalini
rüyada bile göremiyorum.. vuslatı nasip ol-
muyor, bari hayalini görmek nasip olsaydı!

Becân-ı ō ki gerem dest-res becan bûdî
Kemîne pişkeş-î bendegâneş an bûdî

CDL. t

Sevgililerle dolu bir şehir, her tarafta bir
dilber. Dostlar, âşık olacaksınız aşka salâ!

3785. Feleğin gözü bundan daha güzel bir genç
göremez, kimsenin eline bundan daha güzel
bir sevgili düşemez.

Kim candan terekküp etmiş bir cisim
görmüştür ki? Dilerim, eteğine bu topraktaki-
lerin tozu konmasın!

Benim gibi bir düşkünü neye huzurundan sürüyorsun? Nihayet dileğim bir öpüş, yahut bir kucaklama!

Şarap sâf, hemen içe gör. Hoş bir vakit-teyiz, acele et. Başka bir yıl bir bahara daha erişme ümidi kimde var?

Gül bahçesindeki erlerin her bireri, sevgilinin yüzünü hatırlayarak lâle ve gül gibi ellerine birer kadeh almışlar.

3790. Bu düğümü nasıl çözeyim; bu sırrı nasıl açayım? Bu bir dert ama pek yaman bir dert.. bir iş ama pek güç bir iş!

Hafız'ın saçlarının her teli, bir şuh zülfünün elinde.. böyle bir diyarda oturabilmek müşkül!

Şehrist pur harîfan vezher taraf nigârî
Yâran şelâ-yı 'ışkest ger mîkunîd kârî

CDLI. t

Nevruz rüzgârı, sevgilinin civarından esip gelmekte.. eğer bu rüzgâradan yardım diler-sen gönül çırağını aydınlatır, parlatırsın!

Gül gibi sen de altın kırıntılarına mâlik-sen hiç durma, Allah için olsun işrete harcet.. çünkü altın kazanma sevdası Karun'u yanılttı, perişan etti!

Sana gizlice bir nasihattir ediyorum; konca gibi kendinden geç, ululuğu bırak.. çünkü Nevruz'u sultanînin hükmü beş günden fazla bir müddet sürmez!

5795. Can gibi sâf bir şarabım varken sofi bahane bulup durur. Yarabbi, dilerim hiç bir akıllı uslu kişiye kötü baht nasip olmasın!

Murat vermenin yolu nedir? Muradını terketmek. Asıl serverlik külâhı, dünya ile ahireti bırakma terkilerinden dikip giydiğin külâhtır.

Bilmem ki kumru, ırmakların kıyısında neden feryat edip durur? Acaba o da benim gibi gece gündüz dertli mi ki?

Tath dilli güzel sevgilim benden ayrıldı.. ey mum, artık yalnız oturadur! İster yan, ister yakıl, feleğin hükmü bu!

Gül bahçesine git de bülbülden aşk remizlerini belle.. meclise gel de Hafız'dan gazel söylemeyi öğren!

Zi kūy-î yār miyāyed nesīm-î bād-ı nev-rūzi
Ezın bād er meded ḡāhī çerāğ-ı dil berefrūzi

CDLII. t

3800. Ey daima kendisini beğenen, mağrur olup duran kişi, sende aşk yoksa mazursun.

Aşk delilerinin etrafında dönüp dolaşma, sen şerefli bir akılla şöhet bulmuş kişisin.

Sende aşk sarhoşluğu yok; şarap sarhoşusun sen!

Âşıkların hastalığına alâmet sapsarı bir yüzle dertli dertli ah edistir.

Hafız, addan sandan geç, şarap kadehini iste, çünkü sen mahmursun, mahmur!

Ey ki dāyim beḥîş maḡrūrî
Ger turā 'ışk nîst ma'zūrî

CDLIII. t

3805. Aşk ve sarhoşluk sırlarını davacı kişiye söylemeyin de kendine tapma derdinden kurtulmasın, aşktan, sarhoşluktan haber almadan ölüp gitsin!

Rüzgâra benzer, zayıflığı, kudretsizliği hoş gör. Bu yolda hastalık, sağlıktan yeğdir.

Faziletini, aklını gördükçe marifetten mahrumsun, irfanın yok, öylece otur dur.. bak, sana bir nükte söyleyeyim: Kendini görmedin mi kurtuldun gitti!

Sevgilinin eşigindeyken kökü düşünme, yoksa yüceliğin en yücesinden alçaklık toprağına düştüğün gündür.

Âşık olmaya bak, çünkü cihan, günün birinde varlık iş yurdunda maksat nakşı okunmadan sona eriverir!

3810. Tarikat mezhebinde hamlık, kâfirlik alâmetidir. Evet, devlet yolu çeviklik, çabukluktur.

Selâmet bucağında gizlice oturmaya imkân mı var? Nergislerin, bize aşk remizlerini söyleyip duruyor.

Serkeşlikten bizimle bir zamancağыз bile oturmamıştın hani işte biz, daha o gün bu fitnelerin koptuğunu görmüştük!

Diken canı üzer, insana elem verir ama gül, bu eleme karşılık özür diler, insanı neşelendirir.. sarhoşluğun zevkine karşılık şarabın acılığının ehemmiyeti yoktur.

Hafız, sarhoş saçlarını gözleriyle gördü de o kadar yüceliğiyle beraber alçaklık ayağına düştü, ayaklar altında kaldı!

3815. Sofi kadehle şarap içmede, ibadet eden sürahiyle, ey yenleri kısa zahitler, ne vakte-dek sürececek bu uzun ellilik.

Bā mudde'î megûyid esrâr-ı ışk-u mestî
Tā bihaber bimired derderd-i hod - perestî

CDLIV. t

Şu nükteyi duy da kendini gamdan kurtar: Sana ait olmayan, senin nasibin bulunmayan rızkı istersen kanlar içmiş olursun!

Mademki nihayet testicilere toprak olacaksın, bari şimdi testiye şarapla doldurmaya bak!

Cennet isteyen adamlardansan periden doğmuş gibi güzel birkaç kişiyle işret et!

Ulular makamına lâfla dayanılmaz. Meğer ki bütün ululuk sebeplerini hazırlamış, elde etmiş olasın.

3820. Ey şirin ağızların Husrev'i, bu sana gönül veren Ferhad'a bir baksan sevaba girersin.

Gönlün, feyiz yazısını ne vakit kabul ede-

cek? Heyhat! Meğer ki karmakarışık nakışlardan arınsın.

Hafız, işini Tanrı keremine bırakırsan Tanrı vergisi olan bahtla nice işretlerde bulunursun.

** Ey seher yeli, Hâce Celâleddin'in kulluğunda bulun, ona hürmet et de âlemi yase-minler, hür süsenlerle doldur.

Bışnov in nukte ki ħodrā z ġam āzade kunī
Hun ħorī ger ħaleb-ī rūzi-i nenhāde kunī

CDLV. t

Ey hiç bir şeyden haberi olmayan, çalış çabala da aşktan haberdar ol.. yolcu olmadıkça nerde kılavuz olacaksın sen?

3825. Oğul, kendine gel de çalış, hakikatler mektebinde bugün aşk edibi olasın!

Yol erleri gibi varlık bakırından elini yıka, arın da aşk kimyasını bulup altın haline gel!

Uykun, yemeğin.. huzur ve istirahatın, seni kendi mertebenden uzaklaştırdı gitti!

Huzurunu, istirahatini terk edersen kendine gelir, mertebeni bulursun.

Tanrı aşkının nuru gönlünle canına akse-derse Tanrı'ya andolsun, gökyüzündeki güneş-ten daha parlak, daha güzel bir hale gelirsin!

3830. Bir an Tanrı denizine dal, yedi denizin suyu, bir tek kılını bile ıslatır sanma!

Ululuk sahibi Tanrı'nın yolunda bağısız, ayaksız bir hale geldin mi baştan ayağa kadar Tanrı nuru olursun!

* Her bakışta Tanrı cemalini görürsen gayri hiç şüphe etme, nazar sahibi oldun gitti.

Varlığının yapısı, mevhum varlığın, benliğin alt üst olursa ben de alt üst olur, yıkılır, mahvolurum sanma, gönlüne böyle bir şüphe getirme sakın!

Hafız, başında vuslat havası varsa hüner ehlinin kapısına toprak olman gerek!

Ey bîhaber bigûş ki şâhib - haber şevî
Tā rāh - rev nebāşiyi key rāhber şevî

CDLVI. t

3835. Gönül, aşk civarında bir kere bile uğramıyorsun; bütün sebepler elinde, fakat hiç bir işe girmiyorsun.

Bu kadar güzel bir meydanın var da bir top bile çelmiyorsun, böyle bir doğan elinde de bir av bile avlamıyorsun!

Lâtif ve şarapla dolu kadehin var, şarabı toprağa döküyorsun, mahmurluk belâsmı düğünmüyorsun bile!

Senin maksat yeninde yüzlerce misk gizli.. fakat sen onu bir sevgilinin saçlarına feda etmiyorsun ki!

Ciğerindeki bu kan dalgalanıp durmakta, öyle olduğu halde onu bir sevgilinin yüzünü boyamaya sarfetmiyorsun.

3840. Sabah rüzgârı gibi bir dostun civarından geçmiyorsun ki.. onun için huyun misk gibi kokmadı gitti.

Korkarım bu gül bahçesinde bir gül bile dermiyeceksin.. sevgilinin bağındaki bir dike- ne bile tahammül etmiyorsun, ne yapayım?

Yürü be Hafız, sevgilinin kapısında bütün âşık- lar kulluk ediyorlar da sen etmeyeceksin ha!

Ey dil bekū-yı 'ışk guzārī nemīkuni
Esbāb cem' dāriy-u kārī nemīkūnī

CDLVII. t

Aşk kadehinin mahmuruyum, Sâki bir şarap sun.. kadehi doldur; rintler meclisinin şarapsız bir parlaklığı bir neşesi yok!

Ay gibi yüzüne perde ardından âşık olmak yakışmıyor, onu gizlice sevmek hoş değil. Çalgıcı, bir şey çal, sâki, bir şarap sun!

3845. * Boyum halka şekline girdi; bundan böyle engel, beni başka bir kapıya sürmez elbette!

Bekliyoruz, ümidimiz var, bir gün elbette yüzünü göreceğiz.. vuslatına da elbette bir gece düşümüzde olsun erişeceğiz.

O iki gözün mahmuruyum ben, bu mahmurluğum nihayet bir kadehe de değmez mi?

O iki lâl dudağın hastasıyım ben, hastalığım nihayet bir cevaba da değmez mi?

* Hafız, güzellerin hayaline neden gönül verirsin ki? Susuzun bir serap ışıltısıyla suya kandığı nerde görülmüş?

Mahmūr-ı cām-ı 'ışkem sākī bidih şerābī
Purkun kadeh ki bimey meclis nedāred ābī

CDLVIII. t

3850. Bülbül, dün gece selvi dalından Pehlevi gülbangiyle mana makamlarının dersini vermekte,

“Gül, tevhit nüktesini ağaçtan duyman için Musa ateşini gösterdi” demektedir.

Bahçedeki kuşlar; vezir, Farsça gazeller dinleyerek şarap içsin diye kafiyele nağmeler okuyorlar, lâtifeler ediyorlardı.

Gözün, bir bakışla halkın evini, barkını yıktı. Mahmurlaşma, ayılma. Sarhoşluğun daha hoş.

Koca köylü, çocuğa ne güzel de dedi: Gözümlün nuru, ektiğinden başka bir şey biçemezsin ki.

3855. Bu tersine dönmüş bahttan şu acayip hikâyeyi duy: Sevgili, bizi İsa nefesleriyle öldürdü!

Cemşid bile dünyadan bir kadeh hikâyesinden başka bir şey götürmedi. Sakın, sakın dünyaya gönül verme!

Bir hasır, yoksulluğum ve emin olarak uyumam ne de hoş, ne de güzel. Bu çeşit yaşıyış, padişahların harcı değil!

Sâki, galiba Hafız'a fazla şarap sundu ki başındaki molla sarığının ucu yine perişan oldu!

Bulbul zi şāh-ı serv begulbang-ı Pehlevî
Mîhand dūş ders-i makāmât me'neui

CDLIX. †

Güzelim, cennet, senin civarından bir hikâye. Hurilerin güzelliğini övüp, anlatış, yüzünden bir rivayettir.

İsa'nın ölüleri diriltten nefesleri, lâl dudaklarına mahsus bir huy, Hızır'ın içtiği Abıhayat, tatlı dudağından bir hikâyedir.

Gönlümün her parçası bir dert, bir gam hikâyesidir; huylarından her satır, rahmetten bir ayettir.

Gülü senin güzel kokun yetiştirmeseydi, gül senin kokunla kokmasaydı ruhaniler meclisine nerden koku salardı?

Sevgilinin kapısının toprağı isteğiyle yandım yakıldım da ey seher yeli, beni korumadın, bunu unutma sen!

Gönül, ömrün ve bilgin saçma sapan şeylere sarf oldu gitti.. yüzlerce hünerin vardı, fakat hiç biriyle muradına nail olamadın ves-selâm!

* Yanmış, kebab olmuş gönlümün kokusu bütün dünyayı tuttu. Gönlümün bu ateşi de elbette âleme sirayet edecek.

* Ateşler içinde yüzünün hayali gelecekse
sun sâki kadehi, cehennemden bir şikâyetimiz
yok!

Hafız'm bu dert ve mihnet dersinden mak-
sadı nedir, bilir misin? Senden, bir naz, bir iş-
ve, padişah'tan da bir lûtufta, bir ihsan elde
etmek!

Ey kışşa-i behişt zi kûyet hikâyeti
Şerh-i cemâl-i hür zi rûyet rivâyeti

CDLX. t

O yüzündeki ayva tüyleri miske benzeyen
güzel, bize bir mektup yazsaydı felek, varlık
bayrağımızı dürüp bükmez, bizi mahvetmezdi!

Ayrılık, vuslat meyvası verir; verir ama
ne olurdu âlem ekincisi, bu tohumu hiç ekme-
seydi!

3870. Birisinin bu dünyada huri gibi bir sevgi-
lisi, cennete benzer bir sarayı var mı, veresiye
olmayan peşin yarlıganmayı buldu gitti!

Gönül kâbesini puthane haline sokan yal-
nız ben değilim ya.. her adım başında bir tek-
ke, bir kilise var!

Aşk meyhanesinde zevk etmenin imkânı
yok.. altınlarla bezenmiş yastık yoksa ne ya-
palım? Bir kerpiç parçasını yastık ediniriz,
olur gider.

Bir şise şarapla tatlı dudaklı bir sevgiliyi
ve çayır, çimeni İrem bağıyla Şeddad'm guru-
runa bile satma!

Ey akıllı, bilgili gönül, bu alçak dünyanın derdi ne vaktedek sürecektir? Bir güzelin çirkin birisine âşık olması yazık doğrusu!

3873. Hırkanın kötülöklere bulanması, cihanın yıkılmasına sebeptir. Nerde bir yol eri, bir gönöl ehli, bir temiz yaratılışlı?

Hafız, elinden senin saçlarını yine bıraktı, bilir misin? Takdir böyleydi, bırakmasın da ne yapsın?

An ğâliye haş ger ber-i mā nāme nuviştî
Gerdun varak-ı hesti-i mā der nenuviştî

CDLXI. t

Sevgili, güle benzeyen yanağına çektiğin bu güzel yazı yok mu, onunla güle de butlan çizgisi çekmekte, gül bahçesine de!

Göz evimin haremünde gizlice oturmakta olan göz yaşlarımı o yedi kat perdeden pazarlara çekmekte, onu da, beni'de rüsvay etmekte!

Sabah rüzgârı gibi aheste aheste yürüyüp gidenleri, saçlarının kokusuyla tatlı bir surette zincirlere bağlayıp yavaş yavaş çekmekte, yürütmekte!

3880. Her an o şarap renkli dudakların, o sarhoş gözlerin yadıyle beni halvet bucağından meyhaneye çekiyorsun!

Başınm, terkimizde olması gerek dedin.. bu gayet kolay, eğer bu yükü çekmek zahmetine katlanırsan pekâlâ!

Gözüne, kaşına karşı ne tedbirde bulunayım, bilmem ki? Bu hastaya çektiğin şuraydan eyvah eyvah!

Ey terü taze gül, bu dikenden eteğini çekiyorsun, fakat gel, gel de yüzünden kötü gözlerin mazarratını defedeyim, sana nazar değmesin!

Hafız, şarap içiyorsun, sevgilinin saçlarını çekip okşuyorsun, dünyada bundan başka ne zevk, ne nimet istersin ki?

İn hoş-raşam ki bergul i ruhsâr mîkeşî
Hat bersahîfe-i gul-u gulzâr mîkeşî

CDLXII. t

3885. Ömür, hiç bir şey elde etmeden hava ve hevesle geçti gitti. Oğul, şarap kadehini sun, dilerim ömrün uzun olsun, ihtiyar olasın.

Bu şehirde ne şekerler var ki tarikat doğanları bile sinek avlamaya razı oldular, bununla kanaat ettiler!

* Dün gece kapısının köleleri arasına katılmış, gidiyordum. Beni gördü de dedi ki: A biçare âşık, hele sen kimsin, kim oluyorsun?

Älemde misk nefesli olmakla, bilgi, hüner ve faziletle şöhret kazanan kişinin, nafe gibi kan kesilmiş bir gönle sahip olması, kanlar yutup ıstıraplara tahammül etmesi, bunu hoş görmesi lâzım!

Kanadını aç, Tubâ ağacında öt.. senin gibi bir kuşun kafeste esir olması ne yazık!

3890. Kervan gitti, sen hâlâ pusu yerinde uyu-
yup duruyorsun! Vah yazıklar olsun, bunca
can sesinden haberin bile yok!

Tur dağından bir şimşektir parladı, ben
gördüm.. gideyim de sana bir yanar ateş par-
çası getireyim!

* Güzel kokmak ve buhurdan gibi bir an
olsun sevgilinin eteğini tutmak için canımızı
ateşlere attık!

Hafız, senin havanla niceye bir her yana
koşup duracak? Ey maksadım, ey meramım
sevgili, Tanrı bana, sana ulaşacak bir yol mü-
yesser etsin!

‘Ömr bugzeşt bebihaşlı vu bulhevesi
Ey puser cām-ı meyem dih kı bepîrî biresî

CDLXIII. t

Ey kutluluk sabahının rüzgârı, bildiğin
tarzda, münasip gördüğün bir zamanda sevgi-
linin civarına uğra!

3895. Sen sır habercisisin, gözümlüz yolunda.
Erlikle, buyrukla değil de bildiğin gibi var da

Sevgiliye tarafımdan de ki: Zayıf canım
elden gitti. Tanrı hakkıyçin cana can katan
lâl dudaklarından bildiğin tarzda bir lûtfet!

Ben, şu iki harfi öyle yazdım ki senden
başka kimse bilmiyor. Sen de kerem et de
öyle oku ki kimse duymasın!

* Sevgili kılıcının hayali, bize susuzla su gibi.. kılıca o kadar iştiağımız var. Sen, kendi esirini tuttun, bildiğin gibi öldür!

Altınlarla bezenmiş kemerine nasıl ümidi-mi bağlayayım? O arada bir ince hayal var sevgili ki onu ancak sen bilirsin, belin o kadar ince senin!

3900. Hafız, bu aşk alışverişinde, bu aşk dilinde Türkçe de bir, Arapça da.. bildiğin dille şu sözünü anlatmana bak!

Nesim-i şubh-ı se'adet bedan feşan ki tu dānī
Guzer bekū-yı fulan kun deran zeman ki dānī

CDLXIV. t

Gönül, gül renkli şaraptan harap oldun mu paran, pulun, malın, hazinen olmadığı halde Karun'dan yüzlerce mertebe daha ulu bir makama erersin!

Yoksullara sadaret bağışlayan yerde mer-tebe bakımından herkesten üstün olmanı um-makta, bunu gözetmekteyim.

Leylâ konağının yolunda nice tehlikeler var.. daha ilk adımda Mecnun olman şart!

Sana aşk noktasını gösterdim, aklını ba-gına al, şaşırma.. yoksa dikkat edersen dai-reden çıktığını görürsün.

3905. Kervan gitti, sen uykudasın, önde de bir çöl var. Nasıl gideceğini, ne yapacağını, ne edeceğini kime soracaksın?

Padışahlık tacını istiyorsan içindeki cevheri göster! Yoksa ister Cemsid'in soyundan ol, ister Feridun'un.. para etmez.

Bir kadeh iç, bir yudumcuk da feleklere saç! Ne vakte kadar zamanın gamından, gusasından ciğerinin kanını içip duracaksın?

Hafız, yokluktan feryat etme. Eğer şiir, bu feryattan ibaretse hiç bir iyi kalpli, senin mahzun olmanı istemez.

Ey dil an dem ki herâb ezmey-i gulgun bâsî
Bîzer-u genc beşed haşmet-ı Kârun bâşî

CDLXV. t

İlkbahar geldi, gönlünü hoş etmeye çalış. Çünkü daha nice güller açılır, fakat sen toprak altında olursun.

3910. Çenk de nağmeleriyle sana bu nasihatı verip duruyor ama vaız, eğer kabiliyetin varsa fayda verir!

Bu zamanda kiminle oturmalısın, ne içmelisin, bunu ben söylemiyorum. Eğer akıllıysan, anlayışın varsa kendin bilir, anlarsın!

Yeşillikte her yaprak, Tanrı'nın kudretini anlatan bir defterdir. Hepsinde de gafil olursan yazık doğrusu!

Bizim yerimizden sevgiliye kadar korkularla, tehlikelerle dolu bir yol var. Fakat konakları bilersen gitmesi kolay!

Gece gündüz dünya derdine kapılırsan
bu dert, ömrünü beyhude şeylerle heder edip
gider!

3915. Hafız, yüce bahtın yardım ederse o ahlâkı
güzel güzeli avlarsın elbette!

Nevbehārest deran gūş ki hoş-dil bāşī
Ki besī gul bidemed bāz-u tu dergil bāşī

CDLXVI.

Binlerce ceht ettim ki benim sevgilim ola-
sın, kararsız gönlümün muradını veresin!

Geceleri uyumayan gözlerinin ışığı, seni
arzulayan hatırıma enis olmanı umdum dur-
dum.

İstedim ki güzellik ve alım padişahları,
kullarına nazlanırsa sen, onların içinde benim
efendim, benim padişahım olasın!

Âşıklar, güzellerin ellerini tuttukları çi-
menlikte elinden gelirse sen de benim elimi
tutasın!

3920. * Bir gecelik olsun âşıkların külbeiahza-
nına gelesin, bir an olsun yaşlı gönlüme yar
olasın.

İşvesinden gönlümün kan kesildiği o akik
dudaklardan şikâyet edersem sırdaşım olasın!

Senin gibi bir ahuyu bir an bile olsa av-
larsam güneş ceylânı bile benim adı bir avım
olur.

İki dudağından üç öpücük vermeyi kararlaştırmışsın, bak, eda etmezsen borçlum olursun.

* Bir gece yarısı hiç olmazsa rüyada görecek miyim? Akan göz yaşlarım yerine kucığıma sen gelmiş oturmuşsun!

Hezār cehd bikerdm ki yār-ı men bāşî
Murād - baḡş-ı dil-î bîḡarār-ı men bāşî

CDLXVII. t

3925. Kudretin yettikçe vakti ganimet bil... canım, efendim; eğer anlarsan hayattan maksat bu fırsat, bu sıhhat anından ibarettir.

Felek, birisine muradını verdi mi karşılığında ömrünü alır. Cehdet de devletten zevk al.

Aşıkların öğüdünü duy da neşe kapısından gir. Çünkü bütün bu devlet fani dünyanın zahmetine değmez!

Zahidin yanında rintlikten dem vurma.. namahrem doktora gizli derdin hali söylenilmez.

Ey bahçıvan, ben, bu âlemden geçince toprağıma sevgiliye benzer bir selviden başka bir şey dikersen haram olsun!

* Pişman zahidi şarap zevki öldürecek. Ey akıllı kişi, sonu pişmanlık olacak bir iş işleme!

Ey şeker ağızlı sevgili, inat etme de geceleri uyumayan âşıkların duasını al.. Süleyman Peygamber'in hatemi bile bir ismin penahındadır.

Aziz Yusuf'um gitti. Kardeşler, bir merhamet edin, Kenan Pîrinin halini pek perişan gördüm.

Küpleri kıran muhtesib bilmez ki sofinin evde çekilmiş kıpkızıl şarabı var.

Sevgili, sen gidiyorsun ama kirpiklerin halkın kanını döküyor. Pek hızlı gidiyorsun. Korkarım yorulup kalacaksın.

3935. Gönlümü gözüünün okundan sakladım, fakat okçu kaşların onu alıp gözlerinin önüne getiriyor!

Perişan Hafız'ı ihsanıyla derle, topla ey saçlarının büklümleri perişanlığın toplantı yeri olan sevgili!

Vaktrā ḡanîmet dan an ḡader ki bitvānî
Ḥaşıl-ı ḥeyât ey can ın demest tā dānî

CDXVIII. t

Seher çağı bir yolcu, bir yerde yoldaşın birine bu muammayı söyleyip duruyordu:

Sofi, şarap şişede bir erbain çıkardı mı sâf olur.

Süleyman Peygamber'in parmağı onun olmadıkça yüzük kaşının ne haysiyeti olur ki?

3940. Tanrı, yeninde yüzlerce put bulunan hırkadan yüzlerce defa bizardır.

Mürüvvet gerçi ismi var, cismi yok bir şeydir. Fakat ister kabul etsin, ister etmesin, sen bir nazenine niyaz edegör!

Ey harman sahibi, bir başak devşirene merhamet edersen sevaba girersin.

Gönüller karardı, belki halvette oturan birisi gayb âleminde bir چراغ uyarır.

Ne kimsede yücelme ümidi var, ne dertli bir gönülde derman, ne de birisinde din derdi!

3945. * Gerçi güzellerin âdeti kötü huyluluktur, fakat sevgili, bir dertli âşıka iltifat etsen ne çıkar ki?

* Meyhane yolunu göster de sonum ne olacak, akibeti gören birisinden sorayım!

Ne Hafız'da ders ve halvet için bir huzur kaldı, ne âlimde yakın bilgisi!

Şehergeh reh-revî derserzemini
Hemîguft in mu'ammā bâkarini

CDLXIX. t

Hırkamın şaraba rehin olması daha doğru.. bu manasız defterin halis şaraba garkolmuş bulunması daha hoş!

Zaten hayatımı heder ettim gitti. Gayri anladım: Hiç olmazsa kalan ömrümü meyhane bucağında geçireyim. Orada harap olup yıkılmak daha iyi!

3950. Mademki iş güç düşüncesi dervişlikten uzak. Hem gönül ateşlerle dopdolu, hem göz, yaşlarla.. bu daha hoş!

Zahidin halini halka söylemem. Bu hikâyeyi nakletsem bile çenk ve rebapla nakletmem daha yerinde.

Feleğin ahvali, şimdiki gibi böyle başsız ayaksız oldukça başta sâkinin hevesi bulunması, elde de şarap olması yeğ!

Evet, senin gibi bir sevgiliden el çekmem. Mademki naza katlanıyorum, o büklüm büklüm ve parlak zülfün nazını çekmem daha münasip!

Hafız, mademki ihtiyarladın. meyhaneden çık. Rintlik, nevheveslik çağına daha uygun.

İn hırka ki men dârem derrehn-i şerâb evlî
Vin defter-i bîma'nî ğarķ-ı mey-i nâb evlî

CDLXX. t

3955. Selmacık Irak'a konalı uğrayacağım, dertlere, zahmetlere uğrar dururum!

Ey sevgilinin yükünü taşıyan sarban, dervelerinize binenlere iştiyakım arttı!

Irak gençlerinin nağmeleriyle aklını Zinderud'a at, şarap iç!

Sâki, yarım batmanlık kadehimi ver, Tanrı seni şarapla dolu kadehle suvarsın!

Çenk sesiyle sâkinin ellerini çırparak usul tutuşu, yine bana gençliğimi hatırlatıyor.

3960. Şu kalan şarabı ver de sarhoş olup kendimden geçeyim; geri kalan ömrümü dostlara feda edeyim!

Sevgiliyi göremediğimden içim kan kesildi; dilerim ayrılık günleri mahvolsun!

Bır zamancağız dostlara uy, bu uygunluğu ganimet bil!

* Ey güzel sesli çalgıcı, farsça şiiri Irak nağmesiyle bir güzelce oku!

* Ey üzüm kıza, sen pek güzel bir gelinsin; fakat arada bir de boşanmaya lâıksın.

3965. * Güneşle aynı yerde oturmak, her şeyden mücerret olan Mesih'e yaraşır.

Vuslat zamanı gelip geçti de haberimiz bile olmadı; Hafız, gayri ayrılık gazelleri söyle!

Göz yaşlarım, ardınızdan akıp gidiyor, onları hor görmeyin, azımsamayın, ırmaklardan nice denizler meydana gelir.

Suleymā munzu ḥallet bil 'Irākī
Ulākī minhevāhā mā ulākī

CDLXXI. t

Gözlerimden yaşlar akararak iştıyakımı yazdım. Gel, gel ki sensiz gamdan ölmek üzereyim ben.

Çok zamanlar gözlerime "Ey Selma'nın konak yerleri. Selmanız nerede?" dedim.

3970. Ne şaşılacak vak'a, ne garip hadise: Ben öldürüldüğümünden çabalayacağım, muztarip olacağım yerde sabır ediyorum da katilim şikâ-yette bulunuyor!

Seni kim tayip edebilir? Gül yaprağına damlayan çiğ tanesi gibi tertemizsin.

Tanrı'nın sanat kalemi, suya, toprağa mensup olanları meydana getirince lâleyle güle de senin ayağının toprağından şeref verdi.

Sabah rüzgârı amberler saçıyor. Sâki, kalk da temiz ve güzel kokulu üzüm şarabını getir!

Uyuşukluğu bırak, fırsatı ganimet bil. Yolcuların azığı çeviklikdir diye bir atalar sö-zü vardır.

3975. Senin yüzünü görmezsem benden eser kalmaz. Evet.. Hayatta olduğumu yüzünden anlamaktayım.

Hafız, senin güzelliğini nasıl tavsif edebilir? Tanrı sanatı gibi idrakten ötesin.

Ketabetu kışşatı şevkî ve madma'î bâkî
Biyâ ki bitu becan âmedm ziğamnâkî

CDLXXII. t

Ey incilerle dolu bir hokkayı andıran te-bessüm yeri, ey ağız. Etrafım çeviren ve hilâle benzeyen hat ne de yaraşmış, aman yarabbi!

Şimdilik vuslat hayali.. pek hoş geliyor bu hayal, sonunda bakalım bize ne işler edecek?

Gönül, clden gitti, göz kanlara bulandı,
ten mecruh oldu, can zebun.. aşk yolunda
birbirinin ardınca gelen ne şaşılacak şeyler
var, ne şaşılacak şeyler!

3980. Şarap sun, âlemin en günahkârı oldum
ama Tanrı'nın ezeli lûtfundan ümit kesilir mi
hiç?

Sâki bir kadeh sun da beni halvet buca-
ğımndan çıkar, âlemi rint ve pervasız gezip
dolaşayım hele!

Âlemin hali madem ki bir kararda dur-
maz... Hafız, şikâyet etme de şimdilik şarap
içmeye koyulalım.

Zamanın Asaf'ının devrinde hatır kadehi
sâf, gönlümüzde keder yok... kalk sâki, beni
arı duru ve sudan sâf cennet şarabıyla suvar!

* Ülke, onun devletiyle, onun iştiağıyla
övünmektedir. Yarabbi, bu ululukları ebedî kıl!

3985. O Asaf, devlet tahtına ışıklar veren, ulu-
luk ve heybet madeni olan mülk ve milletin
Burhanı Ebülmeâlî oğlu Ebû Nasr'dır.

Yâ mebsemen yuhâkî dercen minelle'âlî
Yâ Rab çi derhor âmed gerd-î hatet hilâlî

CDLXXIII. t

Geceler gelip geçtikçe, iki telli, üç telli
sazlar çalındıkça Tanrı'nın selâmı.

Erâk vadisine, o vadide olana, kum yığın-

larının yukarı tarafında bulunan Livâ vadisindeki eve olsun!

Ben, cihandaki gariplere duacıyım; durmadan, dinlenmeden biteviye onlara dua edip dururum.

Gönül, onun saçlarının zincirine düştüm diye ağlama, inleme! Çünkü oradaki perişanlık, topluluğun ta kendisidir.

3990. İhtiyakımdan ölüyorum, bir müjdecî, vuslat haberini ne vakit getirecek? Bilseydim!

Yarabbi, hangi durağa yüz tutarsa onu daimî fazıl ve ihsanıyla koru, gözet!

Her an sevgin rahatımdır... Her halimde zikrin munisimdir.

Hattından aslî güzelliğinden başka daha yüzlerce güzellik meydana geldi. Yüzlerce yıl yaşa!

Kalbimin süveydası, kıyamete kadar sev-dandan, ihtiyakından hali kalmaz!

3995. O kudret nakkaşına aferin! Ay gibi yüzünün çevresine hilâlî bir hat çekti.

Senin gibi bir padişahın vuslatını nerde bulacağım? Ben, adı kötüye çıkmış lâübalî bir rindim!

Hafız, senden ne istiyor, maksadı ne? Tanrı bilir, Tanrı bilirken dilememe ne hacet?

Selāmullāhı mā kerrel leyālî
Ve cāvebetil maşānî vel meşālî

CDLXXIV. t

Güzelliğin, aşkın gibi kemal buldu... Gön-
lünü hoş tut, hiç kaygılanma; çünkü bu güzel-
liğe zeval olamaz!

Akıl, bundan daha güzel bir güzellik
tasavvur edebilsin? İmkânı yok, bu benim
vehmime sığmıyor!

4000. Bütün ömrümde bir günceğiz olsun vus-
latına erişirsem bütün ömrümden haz aldım
demektir.

Seninle olduğum zaman bir yıl, bana bir
gün gibi gelir.. fakat sensiz olursam bir an,
bir yıl oluyor!

Sevgili, yüzünün hayalini nasıl olur da
uykuda görebilirim? Gözüme uyku girmiyor
ki? Ben, ancak uykunun hayalini görmekte-
yim!

Gönlüme acı, güzel yüzünün sevgisiyle
zayıf bedenim bir hilâl gibi inceldi!

Hafız, şikâyet etme. Sevgilinin vuslatını
istiyorsan ayrılığa bundan fazla tahammül
etmen gerek!

Bigrift kâr-ı husnet çün 'ışk-ı men kemâlî
Hoş bâş ezan ki nebved in husnâ zevâlî

CDLXXV. t

4005. Sevgilimden kim bana bir kalem iltifatı,
bir mektup getirecek ki? Nerde sabah rüz-
gârı? Yine bir kerem ederse o eder.

Şöyle bir mukayesede bulundum, aşk yolunda aklın tedbiri, ancak deniz üstündeki çiğ tanesi gibi!

Gel, gel.. hırkan meyhanelere vakfolmuş ama bende vakıf malından bir akça bile bulamazsın!

Kamış kaleminden şekerler saçıp duran bir şairi, neden bir şeker kamışına bile almazlar bilmem ki?

Gönlüm, riyadan kilim altında davul çalmaktan usandı artık.. böyle gizli ve riyakârane işten meyhane kapısına bayrak dikmem daha yeğ!

4010. Gel, zevk zamanının kadrini bilenler, iki âlemi bile bir kadeh şarapla bir güzellik sohbetine satmazlar!

Sürüp giden zevku safa, aşk âdeti değildir, aşk böyle bir şey olamaz. Eğer bize uygun bir yoldasın dert ve mihnet çekmen gerek!

Yollarda oturup halkı tedaviye kalkışan doktor, aşk sırrını anlayamaz. Yürü ey gönlü ölmüş kişi, bir Mesih nefesli kâmilî ele geçir!

Şikâyet etmiyorum ama sevgilinin merhamet bulutundan ciğeri yanmışların tarlasına bir katra bile damlamadı gitti!

Nasıl, niçin sözleri baş ağrısı verir, gönül, şarap kadehini ele al da ömründen kâm al, bir an olsun zevk ve huzura eriş!

4015. Padişahım, Hafız'ın elinde geceleri yalva-

rıŝ, sabah çağları dua edikten başka sana lâ-yık hiç bir şey yok ki!

Zidilberem ki resāned nevāziŝ-i kalemī
Kucāst peyk-i ŝabā ger hemikuned keremī

CDLXXVI. t

Halk, sana "İkinci Yusuf'sun" dedi. Fakat ben iyice dikkat ettim, gördüm ki Yusuf'tan da güzelsin.

Ey güzeller husrevi, sana zamanın Şirin'i diyorlar ya.. o tatlı gülümsemeyle, ne diyeyim? Ondan da şirinsin sen!

* Ağzını koncaya benzetmenin imkânı yok. Konca asla bu derecede dar, bu kadar küçük değildir.

Yüz kere o ağızdan muradını veririm dedin, fakat niçin süsen gibi baştanbaşa dilden ibaretsin, niçin yalnız söz verir, fakat sözünü tutmazsın?

4020. Muradını veririm ama canını alırım dersin.. korkarım muradımı vermez, canımı alırsın!

Gözün attığı oku can siperinden bile geçirmekte.. kim bu derecede kuvvetli yay çeken bir hasta görmüş ki?

Bir an gözden düşürdüğün kişiyi halkın gözünden de göz yaşı gibi akatır, halkın gözünden de düşürürsün!

Hafız, yolunda kalem gibi başıyla yürür,
sen neden lütfedip de bir kerecik olsun onu
mektup gibi okumazsın [*] ?

Guftend halâyık ki tuyî Yūsuf-ı sānî
Çün nîk bidîdem beḥaḳīḳai bih ezānî

CDLXXVII. t

Selvi gibi gül bahçesine salına salına gel-
din mi güller, yüzünü kıskanır da her birinin
bağrına bir diken saplanır!

4025. Saçlarının küfrünün her halkasında bir
fitne var, gözünün sihri yüzünden de her bu-
cakta bir hasta!

Ey sevgilinin sarhoş gözü, bahtın gibi
uykuya dalma.. her yanda ardından bir uya-
nık âşıkın ahı gelmede!

Geçer akçanın sence hiç bir değeri yok,
yok ama yine can nakdim, yolunun toprağına
feda olsun!

Gönül, daima güzellerin saçlarını düşünüp
durma. Kara düşüncelere, olmaz tedbirlere
daldın mı nerde bir daha işin düzelecek?

Başım gitti de bir zaman gelip bu iş
başa çıkmadı. Gönlüm elden çıktı da gönlü-
mün derdiyle mukayyet olmadın!

[*] Halhalî'de 7 inci beyitte Hafız mahlası yok.
Aynsofya'da da tercümemiz gibi. Son beyti Sudî'den
aldık.

4030. Dedim ki nokta gibi aşk daresinin noktasına gel; güldü de dedi ki: Hafız, bu ne baş dönmesi ki?

Çü serv eger bihırāmī demī be gulzārī
Hored zi gayret-i rūy-ī tu her gulī hārī

CDLXXVIII. t

Ey sâki, bulut gölgesi, bahar, ırmak kıyısı.. artık ben ne yapmam gerek, söylemeye-yim de gönül ehliysen sen söyle!

Bu suretten birlik ve ihlâs kokusu gelmiyor; sofinin bulaşık hırkasını halis şarapla yıka.

Dünya, aşağılık tabiatlıdır, keremine dayanma.. ey dünyayı görmüş, anlamış tecrübeli kişi, aşağılık adamdan vefa ve sebat umma!

Kulağını aç, bak, bülbül feryat ederek ne diyor: Hocam, tevfik gülünü kokla, ihmal etme!

4035. Eğer sevgilinin yüzünü görmek istiyorsan gönül aynasını cilâla. Yoksa demirden, tunçtan asla ne gül biter, ne nesrin!

* Sana iki nasihat vereyim de dinle, yüz hazine elde et: Zevk ve iştret kapısından gir, kimseyi, ayıplama peşinden koşup durma!

* Bak, yine bahara eriştin, buna şükranе olarak iyilik fidanını dik, tevfik gülünü kok!

Hafız'ımızdan riya kokusu geliyor dedin.. aferin nefesine, ne de güzel koku aldın!

Sākiyā sāye-i ebrest-u behār-u leb-i cūy
Men negūyem çi kun er ehl-i dilī ḥod tu bigūy

CDXXIX. t

Bülbül ve kumru sesiyle şarap içmezsen
seni nasıl tedavi edebilirim ki? İlâcın sonu
dağlamadır, en son ilâç budur!

4040. Bahar mevsiminin renginden, kokusundan
bir azık sakla. Çünkü ardında kış haramileri
var, hemen gelip çatarlar!

Gül nikabını kaldırıp bülbül hu hu deme-
ye başladı mı elden şarap kadehini bırakma,
hey gidi hey, ne yapıyorsun ki?

Çalgıcıyla sâkinin sözüne, defle neyin fet-
vasına göre mirasçılara hazinedarlık etmek
küfürdür!

* Saltanat ve güzellik azametinin sebatı
ne zaman görülmüş ki? Süleyman'ın tahtıyla
Key'in tacından kalan ancak bir sözden iba-
rettir!

Elde Abıhayatın var mı, susuz ölme.. sa-
na demedim mi? Her şey sudan dirilir, her
şeyin hayatı sudandır!

4045. Zamane hiç bir şey bağışlamamıştır ki
sonradan onu almasın. Aşağılık kişiden mü-
rûvvet umma, onun vereceği şey de hiç bir
şey değildir.

Sığınılacak bir yer olan cennet sayvanına
"kim dünya işvesine aldanır kalırsa vay ha-
line" diye yazılmıştır.

Sâki, cömertlik kalmadı.. sözü keselim,
gel Hâtemi Tayy'ın ruhu şad olsun, onun ru-
hu için şarap sun!

Hafız, nekes kışı, Tanrı'nın kokusunu bile
duymaz. Sen kadehi al, kerem yoluna koyul,
ihسان et, Tanrı suçları affeder, ben kefilim
buna!

Beşavt-ı bulbul-u kumrî eger nenûşî mey
'llâc key kunemet âhıruddevâ elkey

CDLXXX. t

Halden anlar iki dostla iki batman eski
şarap.. herkesle ve her şeyle alışverişi kes-
mek... Bir kitap ve bir yeşillik bucağı.

4050. Her an bir bölük halk beni kınasa da
sözümünden dönmem: Bu durağı dünyaya da
değişmem, ahirete de!

Kanaat köşesini dünya hazinesine değişen,
Mısır Yusuf'unu ucuz bir fiyatla satmış de-
mektir.

Gel, bu iş yurdunun parlaklığı ne senin
gibi bir zahidin zahitliğiyle eksilir, ne benim
gibi bir fasıkın fasıklığıyle.

Gayp nakışlarıyla bezenmiş kadeh ayna-
sından seyret: Hiç kimse böyle şaşılacak za-
manı hatırına bile getirmez.

Hadiseler kasırgasından bu çimenlikte bir
gül mü kaldı, bir yasemin mi? Görülmüyor ki.

4055. Gül bahçesinden esip geçen sam yelinden sonra bir gül kokusu kalır, bir nesteren rengi görülürse şaşarım doğrusu!

Gönül, sabret.. Tanrı böyle değerli bir yüzüğü Şeytan elinde bırakamaz elbette!

Hafız, bu belâ yüzünden zamanın mizacı bozuldu. Nerde bir hakimin fikri, nerde bir berehmenin tedbiri!

Du yār-ı zîrek-u ez bâde-i kuhen du menî
Ferâgatiyy-u kitâbiyy-u gûşe-i çemenî

CDXXXI.

Bu yoksuldan padişahlar meclisine kim şu haberi götürür: Şarap içenler mahallesinde öyle erler var ki iki bin Cem'i bir kadeh şaraba bile almazlar!

O şarap ham da bu şarap içen olgunsa bir ham, binlerce olgundan bin kere yeğdir!

4060. Ey pîr, beni tespih taneleriyle yolumdan alıkoyma.. ben, halis şarap içtim, bende ne ar kaldı, ne ad san kaygısı!

Harap oldum. Adım kötüye çıktı... fakat hâlâ ümidim var, azizler himmetiyle iyi bir ada sana ulaşırım elbet.

Sen kimya satmaktasın, bizim kalp akçamıza da bir bak... Çünkü elimizde bir hüner, bir sermaye yok, ancak bir tuzak kurmuşuz, o kadar!

Nereye gidip de şikâyetleneyim, bu hali kime hikâye edeyim? Dudağın bizim hayatımızdı ama dudağını tez aldın, birteviye bize vermedin ki!

Sevgilinin vefasına hayretteyim; bizi ne bir mektupta selâmla andı, ne bir yazıda haber göndererek yâd etti!

4065. Sana hizmet etmek, sana kulluk eylemek isterim, lûtfet, beni satın al, satma sakın.. çünkü bu kutlulukta bir kul nadir düşer!

Kirpik oklarını at, Hafız'ın kanını dök.. böyle bir kaatilden kimse öç almaz zaten!

Ki bered be bezm-i şāhan zimen-î gedā peyāmī
Ki beküy-ı bâde-nūşan du hezār Cem becāmī

CDLXXXII. t

Göğüs, ağzına kadar dertle dolu.. Yazık, bir merhem olsa bari. Gönül, yalnızlıktan ölüm haline geldi, Yarabbi bir hemdem!

Bu çabucak gelip geçen kâinattan emniyet ve istirahat kavuşmayı kim umabilir? Sâki, bir kadehcik sun da bir an olsun rahata kavuşayım!

Kalk da rüzgârından huriler huyunun kokusu gelip duran şu Semerkand güzeline gönül verelim.

4070. Anlayışlı birisine "şu ahvale bak" dedim; güldü de dedi ki: "Pek güç bir gün, çok şaşılacak bir iş ve perişan bir âlem!"

Çigil güzeli için sabır kuyusunda yandım
yakıldım da Türklerin padişahı halimi bilmi-
yor. Nerde bir Rüstem?

Âşıklık yolunda emniyet ve istirahat, bir
belâdır. Senin derdine düşüp derman arayan
gönül büsbütün yaralansın!

Kendi emelleri için çalışanlarla, naz ehli
olanlara rintlik civarına yol yok. Bu yola öyle
bir yolcu gerek ki cihanı yaksın yandırsın..
ham ve gamsız kişi değil!

* Topraktan yaratılan bu âlemde bir tek
adam bile ele geçmiyor. Başka bir âlem yarat-
mak, yeniden bir insan halletmek lâzım!

4075. Aşk istighnasına karşı Hafız'ın tövbesinin
ne değeri var ki? Bu deniz, öyle bir deniz ki
burada yedi derya bile çiğ tanesi gibi ehem-
miyetsiz görünmekte!

Sîne mālāmāl-i derdest ey drîgā hemdemî
Dil zitenhâyî becan âmed Hudärâ hemdemî

CDLXXXIII. t

Selma, iki zülfiyle gönlümü esir etti. Ru-
humsa ona her gün şikâyet edip durmada!

Tanrı için olsun sevgili, bu âşıkın suçunu
bağışla, düşmanlara rağmen beni kendine
ulaştır!

Sen, Selma'ya olan aşkımlı inkâr ediyor,
hoş görmüyorsun ha! Sen de evvel emirde
bir sevgiliye kapılsaydın,

Benim gibi gönlün sevgi denizinde aşka gark olsaydı o vakit halimi anlardın!

Sevgili, yüziünün sevdasına düştük. Derdinden kulların Rabbine dayandık!

Hafız'ın gönlü, zülfünün büklümlerinde kayboldu gitti. Karanlık gecede kılavuz ancak Tanrı'dır!

Eğer bizden edebe uygun olmayan bir hareket gördüysen karşılık olarak canımızı ayağına feda edelim sevgili!

Sebet Selmā bişudğeyhā fu'ādī
Ve rūhī kulle yemin lī yunādī

CDXXXXIV. t

Ey yüziünde padişahlık nurları görünüp duran padişahım, fikrinde yüzlerce Tanrı hikmeti gizli!

Allah mübarek etsin, nazar değmesin; kalemin, bir katra kara mürekkepten din ülkesine yüzlerce Abıhayat kaynağı akıttı.

İsmiâzamın nurları Şeytan'da zuhur etmez. Ülke de senindir, hâtem de dilediğini buyur!

Süleyman'ın ululuğuna şüphe edenin aklına, irfanına kuş da güler, balık da!

Doğan, arada bir, başına bir külâhtır koyar ama padişahlık usulünü yine Kafdağındaki kuşlar bilir!

Gökyüzünün, kendi feyziyle suvardığı kı-

lıç, askere minnet çekmeden yalnız başına bütün dünyayı zaptedebilir.

Kalemin, yâr-ü ağyar hakkında cana canlar katan muskayı da güzelce yazar, ömür eksilten, insanı helâk eden afsunu da!

4090. Ey şeref ve ululuk kimyasından halk edilmiş olan, ey devleti zeval sademesinden emin bulunan padişahım,

Kılıcının ışığından bir parıltı madene düşse kızıl benizli yakuta saman sarılığı verir.

Bir ömürdür kadehimde şarap yok.. ben şu davada bulunuyorum ya, işte muhtesip de şahidimdir.

Bilirim, halimi sabah çağından sorarsan gönlün, geceleri uyumayanların aczine mutlaka merhamet eder.

Sâki, meyhane çeşmesinden su getir de hırkalarımızı tekke riyasından yıkayalım.

4095. İsyan şimşegi Âdem Safî'yi bile yakarsa gayri bize nasıl olur da günahsızlık davası yaraşır ki?

* Hafız, padişahın, senin adını arada bir anıyor ya, gayri bahtından şikâyet etme de özür dilemeye gel!

Ey derruh-ı tu pevdâ envâr-ı Pādşāhī
Derfikret-î tu pinhan şed hikmet-î ilāhī

CDLXXXV.

İlhâniler'den Hasan oğlu Şeyh Uveys'in

oğlu Sultan Ahmed'in adaleti yüzünden Tanrı'ya hamd etmekteyim.

Han oğlu han, esasen padişah olarak yaratılmış padişahlar padişahı.. Ona cihanın canı desen yaraşır.

Göz senin ikbalini görmeden iman getirdi. Tanrı'nın bunca lûtuflarına mazhar padişah kutlu olsun!

4100. Ay, sen olmadıkça doğarsa Ahmed'in devletiyle Tanrı'nın mucizesi, onu ikiye böler.

Bahtının cilvesi, padişahın da gönlünü almaktadır, yoksulun da.. Nazar değmesin, hem cansın, hem canan!

Kâhküllerini Türkler gibi kıvrır! Talihinde hem hakanlık ihsanı var, hem Cengiz Han'ın gayreti!

Senden uzakız ama yine yadınla kadehi ele almaktayız. Ruhani seferde konak uzaklığı olamaz

Fars toprağında işret bahçem açılmadı gitti. Ne mutlu Bağdat'taki Dicle'yle reyhanî şarap!

4105. Âşıkın başı, masukun kapısına toprak olamazsa avarelik mihnetinden nasıl halâs bulur?

Ey seher rüzgârı; sevgilinin kapısının toprağını getir de Hafız, onunla gönül gözünü nurlandırın!

Ahmedullâhi 'alâ ma'deletis sultânî
Ahmed-i Şeyh 'Uveys-i Hasen-i l.hânî

CDLXXXVI.

Dünyada ne muradın varsa hepsini elde ettin.. artık kudretsiz zayıf âşıkların halinden sana ne.. elbette onların derdiyle dertlenmez. elbette onlara aldırış bile etmezsin.

Bu kulun canını da iste, gönlünü de.. hem de hiç durmadan aliver. Çünkü âşıklara buyruğun yürür!

Miyanın (belin) olmadığı halde şuna şaş-tım ki her güzeller topluluğunda miyancılık eder, durursun!

4110. Yüzüne nakış lâayık değil.. çünkü erguvan gibi yanağında misklere benzer siyah hattın bir kudret nakşı!

Sen hafif ruhlu, lâatif bir güzelsin, daima şarap iç; hele şimdi büsbütün şarap içmeye koyul.. çünkü mahmurluğun var!

Gayri bizi bundan fazla incitme, gönlümüze bundan fazla cevretme.. her dilediğini yapabilirsin.. bu, sana lâayıktır da, fakat yapma!

Bu hasta âşıkın canına kastedip yayına bu niyetle yüz binlerce cefa okunu korsan elindedir, dilersen oklarsın, dilersen bağışla-sın!

Sevgilin merhametliyse rakiplerin cefasını da çek, hasetçinin de.. çünkü bu, dost merhametli olunca kolay gelir!

4115. Bir an bile olsa sevgilinin vuslatına eriş-

tin mi yürü, var.. cihanda bundan muradını elde ettin demektir.

Hafız, bu bahçeden eteklerle gül devşirmedesin.. artık bahçıvanın feryadü figanından sana ne gam?

Turā ki her çi murādest dercihan dārī
Çi ğam zihāl-i men-î zār-ı nātevan dārī

CDLXXXVII. *

Sâki, gel! Lâlenin kadehi şarapla doldu.. sofi âdetleri niceyedek sürecektir, gece masalları ne vakte kadar söylenip duracak?

Kibri bırak, nazdan vazgeç.. zaman Kayser'in elbisesinin dürüldüğünü de görmüştür, Keylerin külâhının terkedilişini de!

Ayıl, aklını başına al; bülbül sarhoş oldu.. kendine gel, uyan; yokluk uykusu ardımızdadır!

4120. Ey ilkbahar dâh, ne de nazikçe, ne de hoş sallanmadasın.. dilerim, kış rüzgârları sana zarar vermesin!

Feleğin sevgisine de güvenilmez; nazına da.. vay onun hilesinden emin olana!

Yarın kevser şarabıyla huriler bizim, bu gün de ay yüzlü sâkiyle şarap kadehi!

Sabah yeli gençlik çağını hatırlatıyor. Yavrum gamımızı unutturan o can ilâcını sun!

Gülün ululanmasına, saltanatına bakma.. zamanı tez gelip geçer; rüzgâr, onun her yaprağını ayaklar altına döşeyip gider.

4125. Sun sâki, Hâtemi Tayy'ın hatırasıyle bir batmanlık kadehi.. sun da nekeslerin kara defterlerini dürelim!

Sun, erguvana güzellik ve letafet veren şarabı.. sun, erguvanın mizacındaki letafet yüzünden terlerle yanağından o rengi, o güzelliği izhar eden şarabı sun!

Bahçeye git, orada otur, yaslan.. selvi kullar gibi ayak üstünde bekliyor. Kamış, beline kulluk kemerini bağlamış!

Hafız, senin sihri bile aldatan güzel şiirlerinin şöhreti, Mısır ve Çin sınırlarına, Rum ve Rey uçlarına kadar vardı, her tarafa yayıldı!

Sâkî biyâ ki şud kadeh-î lâle pur zimey
Tâmât tâ beçend-u hürâfât tâ bekey

CDXXXVIII. •

Sâki, ramazan içinde de olsak aldırma; her ham kişiyi olgunlaştıran şaraptan bir kadeh sun!

4130. Nice günler gelip geçti de bu yoksul âşkın eli, ne bir şimşir boylu güzelin saçlarını tuttu, ne bir gümüş endamlı dilberin bileğini!

Oruç, aziz bir konuktur ama gelişini Tanrı vergisi bil, gidişini de Tanrı ihsanı!

Akıllı, anlayışlı kuş, bu zamanlarda tekke kapısında uçmaz. Çünkü her vaız meclisinde bir tuzak kurulmuştur.

Kötü huylu zahitten şikâyet etmeme mahal yok.. âdet budur, her sabahın ardından bir akşam gelir!

Sevgilim, çayırılığa, çimenliğe seyre çıkınca, ey seher yeli, benden ona şu haberi ulaştır:

4135. Gece gündüz kendisi sâf şarap içmede.. Bu tortulu şarabı içeni de bir ansa, bir hatırlasa olmaz mı ki?

Hafız, gönlünün muradını zamanın veziri vermezse sen istediğin kadar uğraş, muradını güç elde edersin!

Zan mey-i ışk kezo puhte şevet her hâmi
Gerçi mâh-ı ramazanest biyâver cāmî

CDXXXIX. *

Ne olurdu o ay yüzlü güzelin gönlünde merhamet olsaydı.. Öyle olsaydı halimiz böyle olmadı ya!

Her kılımin ucunda binlerce canım olsaydı sevgilimin saçlarındaki kokunun değeri nedir, o zaman söylerdim sana!

Gönlümüzün zevku safası daimî olsaydı, bu neşeye zamanenin kötülüklerinden bir zarar dokunmasaydı ne eksilirdi ki, ne ziyan olurdu ki yarabbi!

4140. Felek beni yüceltmek, ağırlamak isteseydi
yücelik tahtım, sevgilinin eşiğindeki toprak
olurdu!

Keşke sevgili, göz yaşı katraları gibi per-
deden çıkıp görünseydi de iki gözlerimize hük-
mü yürüseydi!

Aşk dairesi yolumuzu bağlamasaydı, bize
bu daireden çıkmaya müsaade etseydi Hafız,
bu dairenin ortasında nokta gibi dönmez, ha-
lâs olur giderdi [*]!

Çi bûdî er dil-i an mâh mihriban bûdî
Ki hal-i mâ ne çunin bûdî er çunan bûdî

CDXC. •

Gönül, bir an bile aşktan ve sarhoşluktan
geri kalma. Ondan sonra yürü.. yokluktan da
kurtuldun demektir, varlıktan da!

Bir hırka giymiş kişiyi görürsen aldanma,
işine bak. Hangi kibleyi görürsen gör, hangi-
sine taparsan tap. Çünkü bir kibleye tapmak,
kendine tapmaktan yeğdir.

4145. Padişahım, Allah için olsun medet et, saç-
larının sevdası, beni perişan etti. Bir kara
kul, ne vakte kadar bu uzun ellilikte bulunacak?

[*] Halhâlî'de bulunan bu gazeldeki (S. 228. ga-
zel 442) 3, 5 ve 6 ncı beyitler, yine Halhâlî'de bulunan
ve matları ayrı, fakat vesin ve kafiyesi aynı olan başka
bir gazelin (S. 247, gazel 478) 2, 4 ve 6 ncı beyit-
leridir. İlk gazel, bizde CDXLVII. t nci gazeldir. Bu
tûç beyti, o gazelde geçtiğinden bu gazele almadık.

Aşkın, Hafız'ı tufanlara gark edecek. Halbuki sen, bu kargaşalıktan şimşek gibi bir çaktın mı kurtuldun sandın ha [*]!

Ey dil mebâş yek dem hâlî zi'ışk-u mestî
Vangeh birov ki restî ez nîstî vu hestî

CDXCL •

Korudaki ödağacının kokuları geldi, aşkı-mı arttırdı. Aziz can, sevgilinin kapısındaki toprağa feda olsun!

Sevgilinin haberini duymak saadettir. Kim selâmımı Suad'a ulaştıracak?

Şamıgaribana gel de göz yaşlarımı gör. Şam'da yapıma sırça şişedeki sâf şaraba benziyor.

4150. Misvak ağaçlarının bulunduğu yerden bir yomlu kuş uçup yaklaştı mı, Suad'ın bahçelerindeki güvercinler bile ötmez, dikkat kesilirler.

Sevgilinin ayrılık günlerinin bitmesine çok bir zaman kalmadı. Koruluktaki tepelerde çadırların kubbelerini gördüm.

Ne hoştur o gün ki gelesin de sana "Selâmetle geldin, safalar getirdin; kademin ne

[*] Bu gazel, Halhâli'nin (S. 234, gazel 455 notuna bakınız) ve Südl'nin (C. 2, S. 552) dedikleri gibi aynı kafiye ve vezinde diğer bir gazelle (Halhâli, gazel 455, S. 229) karışıktır (tercümemiz, S. 451, gazel CDLIII t). Orada geçen beyitleri hasfettik.

hayırlı kadem, ne de hayırlı bir konağa kon-
dun" diyeyim!

Senden ayrıldım da ay gibi yüzünü tama-
mıyle göremediğimden eridim, hilâle döndüm!

Necid'de benden ayrıldın, ahdini bozdun,
vefasızlık ettin de o andanberi ne uyumda
bir huzur kaldı, ne yattığım yerde bir zevk!

4155. Ümidim var, bahtım yaver olur da seni
yakında görürüm.. sen bana buyruk yürütür,
neşelenirsin, ben de kullukla iftihar ederim!

Hafız, şürin lâtif bir inci dizisine benze-
mekte. Letafet saçmaya başladı mı öndülü,
Nizamî'nin şürinden bile alıyor.

'Etet revâyiḥu rend el ḥimā ve zāde ḡarāmī
Fedā-ı ḥāk-i der-i dōst bād cān-ı gerāmī

CDXCII. *

Seher çağı meyhane hatifi, iyiliğimi iste-
yerek dedi ki: Beri gel, sen bu kapının eski
kulusun!

Cem gibi cür'amızı iç de cihanı gösteren
kadeh, seni iki cihanın sırrından agâh etsin.

Meyhane kapısında öyle kalenderler var
ki padişahlık tacını alırlar da, verirler de!

4160. Başlarının altında kerpiç var ama ayak-
ları, yedi yıldızın da üstünde.. kudret elini
gör, rütbe ve makamı seyret!

Başımız meyhane kapısında. Çünkü mey-
hanenin damı, duvarı bu alçaklığıyla beraber
feleğin bile üstünde!

Hızır kılavuz olmadıkça bu konağı aşmaya kalkışma, çünkü kapkaranlık bir yol. yol yitirmeden kork!

Gönül, sana yokluk saltanatını bağışlarsa o saltanatın en ehemmiyetsiz hududu aydan balığa kadardır.

Yolun karanlıklar diyarına gitmekte; bir Hızır bul. Çünkü bu yolda yolsuzlar çoktur.

4165. Mademki yokluktan bahsetmeyi bilmıyorsun.. bari Vezirlik mesnediyle Turansah'ın makamını elden bırakma, Vezir'in mülâzemetini terk etme.

Ham tamaha düşmüş Hafız, şu işten utan! Amelin nedir ki ona karşılık cennet istemektessin?

Şeherem hâtif-i meyhane bedovlet-hâhî
Guft bāz āy ki dīrīne-i in dergāhî

CDXCIII. *

Dudağını öpmekte ve şarap içmekteyim. Âdeta Abıhayata yol bulmuş, Abıhayatı elde etmişim!

Ne sırrını kimseye söyleyebilirim, ne onunla birisini görmeye tahammülüm var!

Kadeh, dudağını öpüp kanlar içmekte.. gül, yüzünü görüp terlemekte!

4170. Sâki, şarap kadehini sun, Cem'i hatırlama. Kim bilir, Cem ne oldu?

Ey ay yüzlü çalgıcı, çengi çal, perdelerine dokun da feryadından coşayım!

Gül, halvetten çıktı, tahtını bahçeye kurdu.. sen de zahitlik yaygısını konca gibi dür artık!

Sâki, sarhoşu, sevgilinin gözleri gibi mahmur bırakma.. onun dudaklarını an da şarap sun!

Kadehin kanı, iliğinde damarında olan tenden can, ayrılmak istemez.

4179. Hafız, bir zaman dilini tut da neyden dilsizlerin dilini işit!

Lebeş mîbüsm-u dermîkeşem mey
Be Âbızindegânî burdeem pey

CDXCIV. •

Dün gece rüyada gördüm, bir ay doğuyordu. Yüzünün aksiyle hicran gecesi sona erişmekteydi.

Tabir ettim de sefere giden sevgili geliyor dedim. Daha pek tez, pek erken ama ah ne olur kapıdan girirse!

Allah selâmetler versin, benim kutlu sâkim daima kapıdan kadehle, şarapla gelirdi!

Ne hoş olurdu, rüyada diyarını görseydi de bizimle sohbet ettiği demleri hatırlasaydı ve bu hatırlayış onun bu tarafa gelmesine kılavuz olsaydı!

Ezeli feyiz, zorla ve altınla elde edilseydi
Abıhayat, İskender'e de nasip olurdu!

Anılsın o demler ki kapımdan, bacamdan
her an sevgilinin haberi, güzelimin mektubu
gelirdi!

Mazlumun biri bir gece âdil padişahın
kapısına baş vursaydı rakibin, bu kadar zul-
metmeye nerden mecal bulurdu?

Yola düşmemiş hamılar, aşk zevkını ne
bilsinler? Sen bir deniz gibi geniş ve taham-
müllü gönül sahibi, bir er, bir yiğit ara!

Sana taş yüreklilikte kılavuzluk edenin
de ne olurdu, ayağı bir taşa dokunaydı!

Başka bir şair de Hafız gibi şüirler söy-
leseydi elbette hüner ehlini koruyup yetiştiren
padişahın makbulü olurdu!

Didem behâb düş ki mâhî berâmedî
Kez 'aks-i rûy-i ô şeb-i hicran serâmedî

CDXCV. •

Bir batmanlık şarap kadehini iç de gön-
lündeki gamı kökünden söküp çıkar!

Şarap kadehi gibi gönlü açık, neşeli ol.
Ne vakte kadar dibi dar küp gibi üstü kapalı,
bağlı.. dert ve mihnete düşmüş bir halde ka-
lacaksın?

Kendinden geçme küpünden bir batman-
lık kadehi çektin mi artık benlik lâfından az
dem vurursun!

Taş gibi ayaklar altında kal, su gibi
renkten renge girip eteğini ıslatma!

4190. Gönlünü bize ver ki ercesine riyanın da
boynunu kırasın, takvanın da!

Kalk, Hafız gibi bir cehdet.. belki kendini
sevgilinin ayakları altına atarsın!

Nüş kun cām-ı şerāb ı yek menī
Tā bedan biḥ i ḡam ezdil berkenī

CDXCVI. *

Ey bizi öldürmede müdarası olmayan sevgili, bizim kârımızı, sermayemizi yakıyor da perva bile etmiyorsun.

Belâya düşmüş dertliler aşkın öldürücü zehrine sahiptirler.. bu kavme kastetmek hatadır, kendine gel, bu niyete düşme sakın!

Bir göz ucuyla derdimize deva etmene imkân varken tedavi etmezsen bu insafa sığmaz doğrusu!

195. Gözümüz, seni görmek ümidiyle deniz kesildi.. niçin gezmeye çıkmaz, deniz kıyısına gelmezsin?

Senin kerim huyuna ait birçok cevru cefalar hikâye ettiler ama bu sözler garezkârların sözleri olacak, sen yapmazsın bu işleri!

Zahit, güzelimiz sana bir cilvelense sen de Tanrı'dan şarapla sevgiliden başka bir şey istemezsin!

Hafız, mihraba benzeyen kaşlarına secde et.. çünkü oradan başka bir yerde gönül doğruluğuyla dua edemezsin sen!

Ey ki derkuştan-i mâ hiç mudārā nekunî
Sūd-u sermāye bisūzî ve muhābā nekunî

CDXCVII. •

Ey güzeller padişahı, medet yalnızlıktan, medet. Gönül sensiz cana geldi. Artık geri gelmenin zamanı.

4200. Bu gül bahçesinin gülü daima taze kalmaz. Kudretin varken yoksullara yardım etmeye bak!

Dün gece rüzgâra zülfünden şikâyet ediyordum. Dedi ki: Yanlışın var, sen bu malihulyadan vazgeç!

Yüzlerce sabah rüzgârı bile zincirlere vurulmuş, raksedip durmada. Gönül, sevgili işte bu. Kendine gel de beyhude havalara düşme!

İhtiyak ve ayrılık beni sensiz öyle bir hale getirdi ki elimden sabır da gitti, takat da!

Yarabbi, bu nükteyi âlemde kime söylemeli: O hercaiı güzel, hem hercaiı, hem de yüzünü kimseye göstermedi gitti.

4205. Sâki, yeşillikte açılan gülün sen olmadıkça bir rengi yok. Şimşat boyunla salına salına gel ki gülüistanı bezeyesin.

Ey hastalık döğesinde derdi, dermanım.. ey yalnızlık bucağında yâdı munisim olan sevgili!

Biz, kismet dairesinde teslim noktasıyız, sana tabiiz. Lûtuf, ne düşündüysen odur; hüküm, ne buyurursan o!

Kendini düşünmek, reyini söylemek, rintlik âleminde olamaz. Bu yolda kendini görmek, reyini söylemek küfürdür.

Bu 'mavi daire yüzünden ciğerim kanlı.. şarap ver de bu müşkülü yine kadehle halledeyim.

4210. Hafız, ayrılık gecesi geçti, vuslatın güzel kokusu geliyor. Neşen mübarek olsun ey şey dalığa âşık!

Ey pādşeh-î hūban dād ezğam-ı tenhāyî
Dil bîtu be can āmed vaktest ki bāz āyî

CDXCVIII. •

Bir seher çağı, gül dermek için gül bağına gittim; ansızın kulağıma bir bülbül sesi geldi.

Zavallı, benim gibi bir gülün aşkına düşmüş çimenliği feryadü figanla doldurmuş.

O bağda, o yeşillikte hem gezer, hem de zaman zaman o gülle bülbülün halini düşünürdüm.

Gül, güzelliğin dostu olmuş, bülbül aşkın dostu.. ne bunda bir fazlalık var, ne onda bir değişiklik!

4215. Bülbülün sesi, gönlüme öyle bir tesir etti ki tahammülüm kalmadı.

Bu bağda nice güller açılır.. fakat hiç kimse diken cefasını çekmeden bir gül bile koparamaz!

Hafız, feleğin dönüşünden ferah umma.. bin aybı vardır da bir ihsanı bile yok!

Reftem bebāğ tā ki biçimen seher gulī
Āmed begūş nāgehem āvāz-ı bulbulī

CDXCIX. •

Sabah çağı.. ikincikânun bulutundan kırağı taneleri damlamakta. Tam içki zamanı.. sabah şarabını içmeye hazırlan, bir batmanlık kadehi sun!

Bizlik, benlik denizine düşmüşüm. Şarap getir de bu bizlik, benlik denizinden, bu varlıktan kendimi kurtarayım.

4220. Kadehin kanını iç, onun kanı helâldir. Kendi işine bak, yapılacak iş bundan ibarettir.

Sâki, çabuk ol, şarap sun.. gam pusuda. Çalgıcı, vurmakta olduğun perdeyi göster, bırakma.

Şarap ver, çünkü çenk, başını kulağıma eğdi de dedi ki: Vaktini hoş geçir. Bu beli bükülmüş ihtiyarın nasihatini dinle.

Hafız, rintlerin niyazsızlığı hakkiyçin şarap ver de muganniden "Tanrı ganîdir" sesini duy!

Şubhest-u jale miçked ez ebr-i behmeni
Berk-i şabūh sâz-u bidih cām-ı yek meni

TERKİPLER

TERKİBİ BENT

Öyle bir padişaktır ki saltanat da ona dayanır, ona sığınır, din de. Binlerce takdire, tahsine lâıdır.

Saltanat hanedanının yeni yetişmiş fidadıdır, din bostanının bir deste gülü.

Hem zamanın padişahlar padişahının soyundandır, hem yeryüzü halifesinin canı, ruhudur.

Kutluluk eserleri, mutluluk delilleri, yüzünün nuru gibi alında parlamayı durur.

5. Cihan mülkünde adalet ve insafın padişahlık ziyasıyla yakıyn yıldızı gibi parlamaktadır.

Felek firuzesi, onun yüce kadrinin yüzünde bir yüzük taşına benzer.

Kılıcı, kâfirlikle müslümanlık arasında bir settir ama demirden bir set!

Kalem, onun elinde inciler saçır, kılıç da ancak koluna lâıdır.

*
**

Ey Tanrı rahmetinin gölgesi, ey padişahlık bahçesinin koncası!

10. Padişahlık bağında senin ahlâkına malik bir selvi asla yetişmemiştir.

Hem güzellik gökünün güneşisin, hem ululuk burcunun ayı.

Sabah çağlarında hikmetinden sual edilmeyen Tanrı'dan senin devlet ve ikbalin niyaz edilmektedir.

Felek, emir ve nehiyler fermanını senin adınla mühürlemektedir.

Saltanatına, temkinin, tekellüfsüz bir surette şahadet etmektedir.

15. Şüphe yok ki aydan balığa kadar her şey senin adını anmaktadır.

Felek, birçok güzel şeyler meydana getirdiği halde sedefinde senin gibi bir inci yoktur.

Ey saltanat elbisesi, zatiyle bezenen, ey devletin nuranî yüzü parlayıp duran Padişah!

Devlet gelini, senin güzelliğine, senin ahlâkına çılgınca âşıktır.

Padişahlık ululuğundaki nurlar, mübarek yüzünde görünüyor.

20. Bu yüce ve mavi atlas, senin ululuk boyuna posuna kısa gelir.

Adaletinin şöhreti, gök kubbenin dokuzuncu katını da aşmıştır.

Güneş, meclisindeki neşeyle her an şarap kadehini çekip durmakta.

Nergis, kutlu yüzünü görmek için tamamıyla göz kesilmekte,

İnci, senin tarafından kabul edilmesi için kulak yumuşağında lâtif bir hale gelmektedir.

25. Felek, kasrında bir kapıcı; zuhal yıldızı, kapında bir bekçidir.

Tanrı, sana daima yardımcı olsun, zevku safadan, aysu işretten başka bir işin gücün olmasın!

Gönlünde ne istek varsa zaman, kucağına getirmiştir.

Muvaffakiyet, sağ yanında yoldaşın, Tanrı'nın kuvvet ve yardımı, sol yanında nedimin-dir.

Tanrı yardımı daima seninle olsun. Seninledir de; hattâ savaşlarda aşağılık bir hizmetçindir senin!

30. Abıdar kılıcının gayretiyle âlem cennet gibi bezenmiştir.

Dünya durdukça devir, senin devrin.. zaman durdukça hüküm, senin hükmün olsun!

Makamın, yüceliğin ebedi ve her şey muradınca hâsıl olsun.

Halk, umumiyetle Hafız gibi, senin meramına erişen bahtının sayesinde emniyet ve istirahattedir.

İşin, daima ülkeyi ve dini korumak olsun.. dünya durdukça bu tarzda ebedi ol, yaşa!

35. Gökyüzünde senin gibi bir ay, bağda, bahçede senin gibi bir selvi yoktur.

Yüzünle güneşi mukayese ettim de baktım, gördüm ki güneş de hoş ama yüzün kadar alımı yok!

Güzelliğinden nasıl bahsedeyim? Hiç bir noksanı yok ki!

Şaşırdım kaldım doğrusu, hiç bir övüş, yüzüne lâıyk değil senin.

Senin civarına uçan kuş, gayri yuvasına dönmeyi istemez.

40. Seni candan sevmeyen gönül, şüphesiz bil ki cansızdır.

Kaşlarının yayında durmayan binlerce ok var ki hepsi de gönlüm için!

Gözün bize bir kerecik olsun bakmadı gitti.. ne yapalım, sarhoş.. bütün cihana bakmaya tenezzül etmiyor!

Padişahın nazısı, nazenini, nazü edası yüzünden âcizlere, biçarelere aidırış etmemekte!

Zamanın sultanı Nâsirüddin, yücelikle, temkinle âleme buyruk vermekte!

*
**

45. Sâki, eğer bizimle yâr olma sevdasında-
san bize şaraptan başka bir şey sunma!

* Seccadeyle hırkayı meyhanede sat da bir katra şarap getir!

* Gönlün uyanıksa can gülşeninde sarhoşlardan yahey sesini işit!

* Derman ümidiyle derde katlan.. iki âle-
mi de aşka karşı hiç bir şeyden ibaret gör!

* Rebap sesiyle ney feryadı, aşk yolunda
gönül esrarından haber verir!

50. Aşk yolunda her şeyini vermiş, tertemiz
olmuş bir müflis, binlerce Hâtemi Tay'dan
yeğdir.

O güzel yüzlü sevgili, sultanlar gibi gel-
mekte, şehir halkı da ardına düşmüş!

Halk, güzel yüzüne hayran hayran bak-
makta, onun da hicabından yanakları terlemiş!

Hafız, senin derdinden niceyedek feryat
edecek; gönlüm niceye bir kırık kalacak?

** Oturursam bile derdinle uğraşır, canla,
başla canımla, başımla oynar, aşk oyununa
girişirim [1]!

Şahî ki penâh-ı milk-u dînest
Derhord-ı hezâr-âfirînest

---

[1] Altı bentten meydana gelen bu terkibi bendin
birinci, ikinci ve dördüncü bentleri sekizer, üçüncü, be-
şinci ve altıncı bentleri onar beyittir. Ya sekiz beyitli
bentlerde ikişer beyit noksan, yahut onar beyitli bent-
lerde ikişer beyit fazla ve ilâvedir. Son beyit, Halhâlî'de
şüpheli gazeller arasındadır ve terkip beyti olan son
beyit yoktur (şüpheliler: S. 42. gazel 83). Ayasofya
nüshasında da bu son beyit, tetimine kısmında ve ga-
zeller arasında bulunmakla beraber terkip beytini de
muhtevidir. Biz, bütün terkibi, bizdeki iki yazma ile
Ahmed ibni Huseyn haatıyla 1315 hicride Tebriz'de
güzel bir surette basılan nüshayı karşılaştırmak ter-
cümeye ettik.

TERCİ-İ BENT

55. Ey dostluğu, sevgiyi yele veren sevgili,
bumuydu vefa, bumuydu ahdinde durma?

Nihayet dertli ve mecruh gönlümü ne
vakte kadar gam eliyle horlayacaksın?

Zülfünden, perişanlıktan, kararsızlıktan
başka hiç bir şey elde etmedim.

Ey aziz can, zayıflara niceyedek cevrü-
cefa edeceksin ki?

Belki acırsın, merhamete gelirsın de si-
temden, cefadan el çekersın dedim,

60. Sen, beni cevrücefa ile yaktıkça ben sana
düştim, vefakârlıkta bulundum.

Mademki bitkin âşıkacı acıyacağın bir gün
gelmeyecek, mademki böyle bir şey ummaya
imkân yok!

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi.. olur
ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

Sâki, o geceden kalma şaraptan iki üç
âşıkane dolu sun!

Başımda bir parçacık akıl varken muğla-
rın şarabını elden bırakma!

65. Çayırılıktaki kuşlar, yuvalarından davudi seslerini yücelttiler, ötüşüp şakımaya başladılar.

Çalgıcımız, sen de bir nefes bile elinden defi, çengi atma!

Sevgilinin vuslatını anarak ödağacı gibi gönül yanıklığıyla terennüm et!

Hafız, neşeyle şarap iç, ne vakte kadar zamanenin gamını yiyeceksin ki?

Nice zamandır gönül derdinin ateşi göğüste alev alev yanmada!

70. Mademki ayrılık denizinin ne ucu var, ne kıyısı..

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi.. olur ya. belki gönlümün muradını elde ederim!

Aşkın cevručefasıyla, aşkın elem ve zahmetiyle ölsem bile yine gamından vazgeçmem, yine gönlüm aşkından vazgeçmez.

Feryadım gökyüzüne erişirse şüphe yok ayın da gönlünü elemlendirir, günün de!

Yay kaşları, bakışlarla beni oklayıp durmadadır.

75. Kâtibim, ihtiyar felek olsa yine aşk ve iştiyakımı kalemle ifadeye imkân yok.

Çocuğum ama aşk derdiyle ihtiyarım.. ihtiyarım ama aşk derdiyle çocuk!

Sadi gibi oturup sabretmeyi kuruyorum.

Mademki sitemkâr zaman beni, senden uzaklarda gam bağına bağladı, esir etti..

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi.. olur
ya, belki gönlümün muradım elde ederim!

80. Ey işveli, edalı güzellerin hasedini çeken
sevgili, ay gibi yüzünden peçeyi kaldır.

Da bütün cihandan geçeyim, yine tövbe-
mi bozayım!

Sevgili, sırrım, göz uğrağı olan yollardan
faş oldu, sırrım göz yaşlarımla halka yayıldı
gitti!

Aşkta ayrılık zamanı geldi çattı, bilmem
sonum nereye varacak?

Gamınla eş olan herkes, ömrünün ser-
mayesini yele verdi!

85. Aşk ateşiyle gam buhurdanında ödağacı
gibi yan yakıl ey gönül!

Mademki o yüce boylunun ayağım öpmek
için elime bir fırsat düşmüyor;

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi.. olur
ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

Ey yasemin bedenli, gül endamlı sevgili,
akşam güneşi, senin yüzünü görüp utanmada.

Yine gel ki canlar yakan ayrılık, gönlüm-
den kararı da aldı, huzuru da.

90. Tane gibi olan beninle tuzığa benzeyen
zülfün yüzünden gönlümün kuşu tuzığa düştü!

Çalışıp çabalamayla muradımı elde edemeyince çaresiz ayrılığa razı oldum.

Şimdilik ayrılık derdiyle başbaşayız.. bilmem sonu nereye varır?

Sensiz olunca sanki âlemde nasibim, ancak mihnet ve dert!

Hafız, sevgiliyle sohbetten, şaraptan ve kadehten başka şu varlığın ne gayesi, ne maksadı var?

99. Ey gönlümün huzuru sevgili, mademki şimdilik gönlümün muradına erişmem mümkün değil..

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi.. olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim.

Ey kararsız canımın rahatı, ey ümitlerle dolu gönlümün ümidi.

Gamınla şadım.. her halimde gamımın yanıklığı, bana munis olmada.

Yanımdan ayrılp gideli âdeta kendimden geçmişim..

100. Şimdilik vuslat arzusuyla ömrümü ayrılıkta geçirmedeyim.

Bu gece, dün geceden fazla ağlamakta. göz yaşlarımı tufan gibi akıtmaktayım.

Ecel, yakamı tutmadıkça elimi eteğinden çekmem.

Bu bitkin, bu yaralı gönlümün muradı, mademki çalışmakla hasıl olmadı..

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi.. olur
ya, belki gönlümün muradım elde ederim!

105. Ey açtığı yara gönül derdine merhem..
ey aşkı, gönle munis ve mahrem olan sevgili,
Zülfün, can boynuna kement.. lâlin, gönül
yüzüğüne taş.

Kaşın, can şahnesiydi, o da gözün gibi
gönül diyarına hâkim kesildi.

O gönlümüzde, biz ateşler içinde.. fakat
gönlümüzün kaydında değiliz, onun derdiyle
dertlenmekteyiz!

Bu ayrılık yüzünden başımı alıp bu ci-
handan gideceğim gün, yahut gönlümü kay-
bedeceğim an yaklaştı!

110. Hafız, gönül âlemindeki huzurdan bir nur
bulsan ne olurdu ki?

Mademki onun vuslat diyarı kolay kolay
gönle müsahhar olmuyor..

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi.. olur
ya, belki gönlümün muradını elde ederim [*]!

Ey dâde bebâd dōst - darî
İn bûd vefâ vu 'ahd-ı yârî

[*] Tebriz basmasını esas ittihaz ederek tercüme ettiğimiz bu terciibendin ikinci ve beşinci bentleri dokuzar, diğer bentleri sekizer beyitlidir. Herhalde dokuz beyitli bentlerde birer beyit ilâvedir. Hafız edasını taşıyan ve billhassa beşinci bendin ilk beytinde, kendisinin ölümünden sonra divanını tertip eden Gülendâm'a da, adıyla hitap eyleyen bu terciin Hafız'a aidiyetini zannediyoruz.

MESNEVİLER

I

Eyvah vahşi ceylân, nerdesin? Seninle çok aşinalığım var!

* Biz, seninle iki kimsesiz, iki perişan, iki garibiz.. önümüzde de, ardımızda da yırtıcı hayvanlar ve tuzak var!

Gel de birbirimizin halini bilelim, gel de dertleşelim, mümkünse muradımızı elde etmeye uğraşalım.

Çünkü görüyorum ki bu uygunsuz çölün emin ve hoş bir çayırılığı çimenliği yok!

9. Söyleyin dostlar, kimsesizlerin yoldaşı gariplerin dostu kim olacak?

Meğer kademi kutlu Hızır zuhur ede de himmeti bereketiyle bu yol tükene!

Yoksa ihsan ve mürüvvet zamanı geldimi ki? Çünkü falımda "Lâ tezernî ferden" ayeti çıktı.

Bir yolcu, günün birinde bir yerden geçiyorken yol üstünde oturmuş olan bir rint ona iltifat etti de dedi ki:

Ey salık, dağarcığında ne var? Tanen varsa gel, bir tuzak kur bakalım!

10. Yolcu cevap verdi: Tuzağım var ama avım Şimurg olmalı!

Rint, "İyi ama nişanını nasıl elde edeceksin? Bizce yuvasının bir nişanesi yok ki" dedi.

Bunun gibi o usul boylu selvi de madem-ki kervana katılıp gitti. Bir selvi dalına çık da yolunu, izini gözle!

** Gitti, gitti de neşemi hüzne çevirdi. Hiç kardeş kardeşe böyle şey yapar mı?

Şarap kadehini elden bırakma, gül dibinden ayrılma.. fakat bu kötü sarhoş zamane-den de gafil olma!

15. Güneş bile onun yoluna saça saça kesesini boşaltmışken benim bu saçtığım şeyler tartıya mı gelir, değeri mi olur?

O, ayrılıp gittikten sonra teselli bulmak için artık bir kaynak başı, bir ırmak kıyısı, göz yaşları ve kendi kendine konuşup görüşme gerek!

Sevgililer, gidenlerini anarak bahar bulutlarına uymalı.. bu lâzım!

Sevgili, bana ayrılık kılıcını öyle bir vurdu ki sanki benimle hiç aşinalığı yokmuş!

* Akar sular, önüne ağlayıp çağlayarak geldi mi sen de göz yaşlarınla onlara yardım et!

20. *** O eski hemdem, bize hiç müdarada bulunmadı. Aman müslümanlar, aman.. Tanrı için merhamet edin!**

Belki kademi kutlu Hızır, bu garibi o garibe ulaştırabilir.

Sen de artık inciği gör, katır boncuğundan vazgeç; şöhreti olmayan, duyulmayan yolu bırak!

Ben balığa benzeyen kalemimle yazmaya başladım mı, bana "Nun velkalem" ayetinin tefsirini sor!

Dostlar, birbirinizin kadrini bilin. Şerhi biliyorsunuz; metni ezbere okuyun!

25. Size öğüt verenin sözü bundan ibaret; ayrılık hakimi pusuda.

Ruhumu sözümle yoğurdum, ondan meydana gelen tohumu da ekdim.

Ruhla sözün birleşmesinden meydana gelen bu terkip, insana ferah verir. Çünkü şiirin de mayasıdır, canın da!

Bu ümit miskinın kokusunu alın.. bu kokuyla canınızı ebedî bir surette güzel kokulu bir hale getirin!

Çünkü bu misk, hurilerin yakaları Çin'inden meydana gelir, insanlardan kaçan ahudan değil!

30. ** Niçin bahtımla bu kadar uğraşıp savaşıyım, neden talihimden, kaderimden kaçıp durayım?

*. Ayrılık seli başımdan aştı.. artık bu halimle müdaraya imkân yok!

*. Şimdi sevgilinin bulunduğu şehrin yolunu tutacağım, ölsem bile hiç olmazsa o yolda öleyim.

*. Garipler, mezarımı görünce bir an olsun baş ucumda oturur, dinlenirler ya!

*. Garipleri, yine garipler anar, garipler hatırlar. Çünkü onlar, birbirlerine armağandır.

35. ** Yarabbi, çaresizlere sen çare edersin..
benim çaremi de sen bilirsin, benden başka
çaresizlerin çaresini de sen!

** Gecedен aydın gündüzü nasıl izhar
ediyorsan bu kederden de benim neğemi öyle
izhar et!

** Sevgili, senin ayrılığından çok şikâye-
tim var; fakat bu hikâye, buraya sığmaz ki!

Bu vadide akan selin sesini duy; yüzlerce
masumun yüzlerce batman gelen kanı bir ar-
paya!

Çocuklar, onunla ateşlerini parlatsınlar
diye burada Cebrail'in bile kanadını yakarlar!

40. Gayri bu makamda kimin söz söylemeye
mecali vardır? Aman yarabbi, bu ne istigña?

Yürü Hafız, bu makamdan bahsetme, sö-
zünü kısa kes; Tanrı daha iyi bilir [*].

Elâ ey âhu-yı vaḥṣî kucâyî
Merâ bâ tust bisyâr âşinâyî

II

SÂKİNAME

Gel ey sâki, bana, insana hal veren, ke-
rametini arttıran kemal bağışlayan şarabı
sun!

[*] 30-37 inci beyitler, Ayasofya nüshasında "Sâ-
kiname" den sonra yazılmıştır. Son dört beyti Sudî
şerhiyle bizdeki iki yazmadan aldık.

Çünkü çok perişan düştüm; ne halim var,
ne kemalim; ikisinden de bir sermayem yok.

Sâki, o şarabı sun ki Cem'in Camı, yok-
luk diyarında bile onunla her şeyi gördüğünü
iddia etmektedir.

43. Gel ey sâki, insana Karun hazinesiyle Nuh
ömrü bağışlayan o fütuhât kimyasını

Sun da murada erişme ve uzun bir ömre
nail olma kapısını açsınlar.

* Gel ey sâki, kadehten vuran aksiyle
Keyhusrev'e, Cemşid'e selâm gönderen şarabı

Sun da ney sesiyle sana söyleyeyim: Cem-
şid nerde, Kavus ne âlemde?

* Sun o şarabı da kadehin feyziyle Cem
gibi bütün âlem sırlarından agâh olayım.

50. Bu köhne kilisenin devrinden bahset, geç-
miş padişahlara seslen!

Bu yıkık dünya, Efrasyâb'ın sayvanını
gören konaktır.

* Onun kumandanı Pîran ne oldu; Şide,
o kahraman Türk ne âlemde?

* Yalnız sayvanı, köşkü yele gitmedi;
lâhdini bile hatırlayan yok!

* Bu ucu bucağı olmayan çöl, Selm ve
Tûr'un askerlerinin kaybolduğu çöldür.

55. * Sun sâki, sun kadehteki aksiyle Key-
husrev'e ve Cem'e selâm gönderen şarabı.

Cemşid, tacına, tahtına rağmen ne hoş
da söyledirdi: Bu iki kapılı saray bir arpa ta-
nesine bile değmez!

Sun şarabı ey sâki, sarhoş rintlerin mezhebinde ateşe tapanla dünyaya tapan arasında bir fark yoktur.

Sun sâki o harabatta oturan gizlenmiş sarhoş kızı!

Sun şarabı; rüsvay olmak, şarapla, kadehle yıkılmak isterim.

60. Gel ey sâki, düşünceyi yakıp mahveden şarabı sun.. sun o şarabı ki arslan bile içse ormanı yakıp yandırır.

Sun o şarabı da gökyüzündeki arslanı bile tutayım, bu ihtiyar kurdun tuzağını paralayım, karma karışık bir hale getireyim.

* Sâki, sun o şarabı ki cennet hurileri, meleklerin kokusunu o şarapla terbiye etti.

* Sun da ateşe ödağacı atayım, aklın diماغını ebediyete kadar güzel kokulara bürüyeyim.

* Sâki, insana padişahlık bağışlayan; gönül, temizliğine şahadet eden şarabı sun.

63. * Bana şarap sun, belki ayıplardan arınır, bu çukur yerden iştret ve zevk âlemine yükselirim.

* Yurdum, meleklerin bahçesiymen neden burada mahpus kalayım?

* Şarap sun da devlet yüzünü seyret; beni harap et de hikmet hazinesine bak!

* Ben o kişiyim ki kadehi elime aldım mı âlemde ne varsa hepsini o aynada görürüm.

* Sarhoşken padişahlıktan dem vurur,
yoksulken sultanlıktan bahsederim.

70. Sarhoş olunca sır incileri delinebilir.
Çünkü insan kendisinde olmayınca sır gizleyemez.

* Hafız, sarhoşça nağmeye başladı mı
zühre bile gökyüzünden onun nağmesini dinler,
beğenir.

* Hanende, nerdesin? Rud sesiyle o husrevani nağmeyi hatırlat

* Da vecde geleyim, raksa gireyim, hırkamı çıkarıp atayım.

* Kutlulukla o taca, tahta sahip olanı, o padişahlık ağacının en iyi meyvasını öveyim.

75. * Padişahlık tacının temkini onunla.. kuşun da huzuru onun yüzünden, balığın da!

* İkbâl sahiplerinin gönülleriyle gözlerinin ziyası o.. gönül erbabının candan velinimetini o.

* Ey kutlu nazarlı hüma, ey mübarek haberler veren felek,

* Felek sedefinde senin gibi bir inci yoktur. Feridun'la Cem'e senin gibi bir halef bulunamaz.

* İskender'in makamında yıllarca dur. Gönül bilgisiyle ahvali keşfet.

80. * Feleğin yine bir fitneye girişmeye niyeti var. Fakat ben sarhoşluktan ve sevgilinin gözlerinin fitnesinden ayrılmam ki.

* Birisi, savaş günü kılıç vurmasını bilir.. felek bir başkasını da kalem sahibi eder.

Çalgıcı, o yeni nağmeye giriş, dostlara Rud sesiyle de ki:

* Nihayet düşmana fırsat bulduk, gökyüzünden yardım müjdesi geldi.

* Çalgıcı, saza başla, şürle, gazelle hikâyeye giriş!

85. * Gam yükü, ayağımı yere dike koydu; usullü vuruşlarla yerinden kaldır!

* Uluların ruhlarını bu suretle şâdet, Perviz'i, Barbed'i hatırlat.

* Hanende, o perdeden bir nakış çal da perde ardındaki ne diyor, bir bak, dinle!

* Hanende, nağmelerine başla da çenk çalan Nahidi bile raksa sok!

* Bir nağme çal ki sofi hallensin, vuslat sarhoşluğuna ulaşsın!

90. * Çalgıcı, defi döv, çengi çal, güzel nağmelerle şarkı söyle.

* Cihanın hilesi apaçık bir hikâyeye. Bak bakalım, ne doğacak? Geceler gebedir.

* Çalgıcı, elemliyim.. Tek Tanrı hakkiyçin iki telli, üç telli sazı.. hangisi eline geçerse onu çal!

* Feleğe hayretteyim. Bilmem sıra kimde; kimi toprak altına alacak?

* Rint muğ bir ateş yaksa bile bilmem onun yerine kimin çırağı sönecek?

95. * Bu kanlar saçan kıyamet sahasında sen, sürahiyle kadehin kanını dök bari!

• Sarhoşlara nağmelerle bir haber yolla,
bir müjde ver. Geçmiş dostlara bir dua, bir
selâm gönder!

Biyā sāķi an mey ki hāl āvured
Keramet fezāyed kemāl āvured

KITALAR

I.

Canlarıyle oynayan âşıklar pazarının başında tellâlar şöyle bağırırmaktaydılar: Duyun ey rintler mahallesinde oturanlar, duyun!

Üzüm kıza, kendi başının kaydına düşüp gitti, nice gündür gözümüzden kayboldu. Kendinize gelin, amanın, onu bir arayıp tarayalım!

Lâl bir elbisesi, habbelerden de yarım bir tacı var. Aklı da alıp götürür, bilgiyi de. Ondan emin olup uyumayın!

Bana o acı şarabı verene helva parası olarak tatlı canımı veririm. Cehenneme gitmiş, sinmiş, gizlenmiş bile olsa aldırış etmeyin, siz de gidin!

O geceleri gezen acı, sert, gül renkli ve sarhoş bir kızdır; bulursanız tutup Hafız'ın evine getirin!

Berser-i bāzār-ı can-bāzan munādī mīzened

II.

Adalet sahibi, deniz avuçlu, arslan yürekli

padişahlar padişahı, ey ululuğu bütün hünerlerle bezenmiş sultanım.

Mesut ünün, Şah Sultan diye anılan adın bütün âleme yayıldı, her an söylenip durmakta.

Herhalde gayp ilhamcısı ahvalimi sana söylemiş, aydın günümün kapkaranlık bir geceye döndüğünü anlatmıştır.

Felek, üç yılda padişahla vezirden derip devşirdiğim, kazanıp biriktirdiğim şeylerin hepsini bir anda bir çevgân oyunuyla kaptı, gitti!

Dün gece rüyada seher vakti, gizlice padişahımın ahırına gittiğimi gördüm.

Katırım orada bağlıydı, arpa yemekteydi. Torbasını başından attı da bana dedi ki: Tamdın mı beni?

Bu rüyanın tabiri nedir? Hiç bilmiyorum. Anlayışta senin ikincin yoktur, teksin.. sen tâbir buyur.

Ḥusreva dad - gerā baḥr - kef-u şîr - dilā

III.

Sana ahlâk defterinden vefa ve ihsana ait bir ayet okuyayım:

Kim cefa eder, ciğerini tırmalarsa kerem sahibi maden gibi ona altın bağışla.

Yere gölge salan ağaçtan aşağı olma. Kim sana taş atar, incitirse ona ağaç gibi meyva ver!

Mülâyimlik nüktesini sedefte öğren de hatırında tut! Başını kesene inci ihsan et!

Bertu hānem zidefter-î ahlāk

IV.

Ey yüce aslında, neslinde hırs ve kin bulunmayan, ey kutlu yıldızında hile ve riya olmayan!

İhsanını melekten alasın da Şeytan'a veresin.. bu, nasıl olur da büyüklüğe yarasır?

Ey mu'arrā aşl-ı 'ālî cevheret ezhıkd-u hırş

V.

Yazıklar olsun.. ne olurdu gençlik gününün elbisesi, ebedilik süsleriyle bezenmiş olsaydı!

Fakat cyvah, ne acınacak, ne dertlenecek hal! Bu ırmaktan hayat suyu akıp gidecek!

Nihayet eşten dosttan ayrılmak gerek.. Tanrı'nın takdiri böyle!

Babanın ömrüne andolsun ki Ferkad'den başka bütün kardeşler birbirlerinden ayrılacaklar!

Dirîgā hil'at-i rûz-i cuvanî

VI.

Kendi iyiliğini, kötülüğünü kendinden sor, soruştur. Sana senden başka bir sorucuya ne lüzum var?

Tanrı, kendisinden korkan, kötülükten çekinen kişinin işine kolaylık verir, ona hesaplamadığı, ummadığı yerden rızık ihsan eder!

Tu nîk-u bed-î hod hem ezhod bipurs

·VII.

Ferhat'la Şirin'e ait söylenip duran hikâyeler, bizim dünyaya kavgalar salan, âlemi birbirine katan aşkımızın cüzi bir miktarından ibarettir.

O siyah saçlarla misk gibi siyah ve güzel kokulu benin yaptıklarını hiç bir uzun kirpik, hiç bir sihirbaz göz yapmadı!

Sâki, şarap sun.. ezeli takdire tedbir fayda vermez. Ezelde takdir edileni bozmaya imkân yoktur.

Rintlerin kırık dökük kâselerini hor görmeyin.. bu erler, cihanı gören kadehe hizmet etmişlerdir.

Güzeller mahallesinin toprağında cana canlar katan bir koku vardır. Arifler, can burunlarını orada miskle kokan bir hale getirmişlerdir.

Kargayla kuzgunun kanadı bağlanmaz; onlar avlanmazlar ki. Bu kerameti doğanla şahine yoldaş etmişler.

Sâki, nerede nikâhı akıl akçesi olan üzüm kızını kucağına çeken, sana kaçan benim gibi bir divane?

Topraktakiler, kerem sahiplerinin içtiklerinin bir yudumuna bile nail olamıyorlar; bak şu yoksul âşıklara ettikleri zulme!

Şemme-i ez dāstān-ı 'ışk-ı şūr-engiz-i mā

VIII.

Bülbül feryat etmekte, gülse tatlı tatlı gülmekte.. sevgilinin yüzüstü ateşe attığı bir gönül, nasıl olur da yanmaz ki?

Ben, yüce hırka giyen zahitten hoşuma gitmeyen şeyler gördüm. İbrişim tele güzel güzel vurup nağmeler çıkaran çalgıcının kulum ben!

Kirpiklerinin okundan çekinmeden ne fayda var ki? Okçu kaşlarıyla gizli yarayı oklayıp duruyor!

Bulbul ender nāle-vu gul ḥande-i hoş mizened

IX.

Medrese binasına sahip olmanın, ilimden bahsetmenin, kemer ve çardağı bulunmanın ne faydası var? Sahibinde bilgili bir gönül, gören bir göz olmadıktan sonra bunlar neye yarar?

Yezd Kadısının sarayı, ilim kaynağı ama kendisinin basireti yok; bu, hiç söz götürmez!

Serāy-ı medrese vu bahş-i 'ilm-u řāk-u ruvāk

X.

Sâki, kadehi doldur.. çünkü meclisin sahibi dilekleri verir, sırları saklar.

Burası, elde bulunan peşin cennet.. işreti, zevku safayı tazele. Zira Tanrı, kula cennette günah yazmaz.

Sevgililer, âşıkların muradına râm olma-da, âşıklar edepli.. baş köşede oturan ünlü kişiler, mecliste saf kuranlar hep iyi ve uygun adamlar.

Çenk, meclise uygun, meclisin sahası rakıs yeri, sevgilinin beni gönül tanesi, sâkinin saçı yol tuzağı!

Bundan iyi bir zaman olmaz; sâki, işrete koyul.. bundan daha hoş bir hal olamaz; Hafız, şarap iste!

Sâkiyâ peymâne pur kun zan ki şâhib-mecliset

XI.

Ey padişahlar padişahı, felek topu, çevgânına râm olsun.. varlık ve mekân sahası, senin gezip tozmana mahsus bir meydan olsun!

Zafer hatanunun saçları, perçemine tutuldu, ebedî fetih gözü de salınıp gezmene âşık olsun!

Utaridin inşası, şevketinin sıfatıdır. Ak-
lıkül, divanında turakeş olsun!

Tûba ağacının cilvesi, senin selvi boyuna
gıpta etmekte.. cennet de sarayına haset etsin!

Yalnız hayvanlar, nebatlar ve cansız şey-
ler değil.. emir âleminde ne varsa hepsi, fer-
manına mutî olsun!

Husrevâ kûy-ı felek derham-i çevgân-ı tu bād

XII.

Dünyaya ve dünya sebeplerine gönül ver-
me, güvenme, çünkü kimse ondan vefakârlık
görmedi.

Bu dükkândan, ariya sokulmadan kimse
bal yemedi, bu bahçeden dikenle incinmeden
kimse bir taze hurma devşirmedi!

Birisi günlerce çalışıp bir çırağ yaktı mı
tam parlayınca hemen bir rüzgâr çıkar, onu
söndürüverir!

Ona, düşüncesiz gönül veren kişi bir bak-
sa görür ki düşmanını besleyip büyötmektedir!

Dünyayı zapteden padişahlar padişahı Şah
Gazi yok mu? Hani kılıcından kan damlardı;

Hani bazan bir saldırışta bir orduyu boz-
guna uğratar, bazan bir narayla bir ordunun
kalbini paralar, ödünü koparırdı...

Hanı uluları sebepsiz hapseder, başları se-
bepsiz kopartırdı.

Hani çöldeki arslan bile adını duydu mu
korkusundan yavrusunu bırakır, kaçırdı..

Nihayet Şiraz'i, Tebriz'i, Irak'ı zaptedince
vakit geldi, mukadder zuhur etti;

Gözünün ışığı olan oğlu, onun dünyayı
gören gözüne mül çekti gitti!

Dil mebind berdunyı vû esbâb-ı ô

XIII.

Ey akıllı adam, amrın, zeydin ihsanına gö-
nül bağlama. Kimse, işinin neden açılacağını
bilmez.

Yürü, Tanrı'ya dayan.. kaleminin ucu, ne-
nakış çizdiyse başka bir renk göründü, bilmez
misin?

Şah Hürmüz.. beni görmeden, ben, onu
methetmeden bana yüzlerce lûtuflarda, ih-
sanlarda bulundu da Yezd Şahı, kendisini met-
hettiğim halde hiç bir şey vermedi!

Hafız, incinme, padişahların işi böyledir.
Hemen âleme rızık veren Tanrı onlara da mu-
vaffakiyet versin, yardım etsin!

Dil mebind ey merd-i behred berşafa-yı 'amr u
zeyd

XIV.

Ey vakitleri tanıyan, bilen arkadaş, sabah
rüzgârının bile bulunmadığı bir halvette Ha-
ce'nin kulağına eriştir!

Önce araya bir lâtife sokuştur, bir nükteyle gönlünün rızasını ele alıp onu tatlı tatlı bir güldür de

Sonra şuncağızı arzet: Kereminden geçinecek bir aylık istersem caiz mi?

Be sem^c-i Hâce resan ey harîf-i vakt-şinās

XV. **

Bu manzumenin güzelliği, hakkında söz söylemeye hacet bırakmayacak bir derecede.. ziyası meydanda durup dururken hiç kimse güneşe delil istemez!

Aferin o nakkaşın kalemine ki dokunulmamış mana güzeline bu kadar bir güzellik verdi.

Akıl, güzellikte eşini bulamaz; tabiat, le-tafette benzerini göremez.

Bu mucize mi, sihri helâl mi? Hatif mi ilham etti, Ccbrail mi vahyetti?

Kimse bu çeşit bir remiz söyleyemez, kimse bunun gibi bir inci delemes!

Husn-i in nazm ezbeyan mustağniyest

XVI. **

O ay yüzlü güzelin yüzü, rebüülevvel ayının altıncı cuma sabahıydı ki gözümde de kayboldu, gönlümden de.

Hicretin yedi yüz altmış dört yılında o müşkül hikâye su gibi halloldu gitti!

Hayıflanmak, dertelenmek ve acılara düşmek nerde fayda verecek? Ömür, bir oyun-cakla hiç bir şey elde edemeden geçip gittikten sonra [1]!

XVII.

Sarıklıların ulusu, toplulukların ışıǵı sahipkırın vezir Hâce Kıvameddin Hasan,

İnsanların hayırlısı Muhammed'in hicretinin yedi yüz elli dördüncü yılında, güneş cevza burcunda, ay da sümbüledayken..

Rebiülâhırın [2] altıncı cuma gününün tam zeval vaktinde Tanrı emriyle vefat etti.

Melekler âlemi yuvasının hüması olan ruhu, bu nimetler diyarından cennet bağına uçup gitti.

Server-i chl-i 'amâyim şem'-i cem'-i encumen

XVIII. ••

Ebedî Tanrı, bu padişahın daima hayır işlediğini, hiç bir hayrı fevtetmediğini gördü ve

---

[1] Sudî, bu kıtayı oǵluna mersiye olarak kaydediyor (C. 2, S. 715).

[2] Ayasofya ve Sudî'de, Halhâlî'de rebiülevvel: S. 267.

Bu alışverişin tarihi de “Rahmân-ı Lâyemût” (H. 785) olsun diye ruhunu, rahmetine eşetti.

Rahmân-ı Lâyemût çü in Pâdşahrâ

XIX.

Devrin âsafı, cihanın canı Turanşâh, bu dünya tarlasına hayır tohumundan başka hiç bir şey ekmedi.

Safer [1] ayının yirmi birinde ve haftanın tam ortasında [2] bu dumanlarla dolu külhanı bırakıp cennet bağına gitti.

Daima hak görmeye, hak söylemeye meyli vardı, vefat yılının tarihini de “Meyl-i behişt” (H. 787) terkibinden bul!

Âsaf-ı ‘ahd-u zeman cân-ı cihan Tûranşâh

XX.

Durağı cennet olsun, kardeşim Hâce Âdil, ömründen elli dokuz yıl geçince

Cennet bahçesine sefer etti, Tanrı işlerinden, huylarından razı olsun!

---

[1] Recep: Halhâli, şüpheli kıtalar. S. 62.

[2] İranlılara uyup haftanın ilk gününü cumartesi sayarsak ortası salı, Araplara uyup pazar sayarsak ortası çarşamba olur.

“Halîl-i Âdil” (H. 775) terhibini oku da ölüm yılını anla!

Birader Hâce ‘Âdil şâbe meşvâh

XXI.

Gönül, gördün mü bu akıllı, bu fikirli oğul, şu renklerle bezenmiş felek kemerinden neler gördü, nelere uğradı!

Felek, kucağına gümüş bedenli bir sevgili verecekken başına bir mermer taş dikiverdi! Dilâ didi ki in ferzâne ferzend

---

XXII.

Canım, o cennet meyvası eline geçti de niçin gönlüne ekmedin, neye elinden saldın?

Bu hikâyenin tarihini sorarlarsa “Meyve-i behiştî” (H 779) terhibini oku!

An meyvei behiştî kâmed beşestet ey can

XXIII.

Kadıların ulusu Mecdeddin İsmail’in fasih kalemi, daima şeriattan dem vururdu.

Haftanın ortasında [1] recep ayının on yedisinde [2] bu düzensiz, nizamsız âlemden çıkıp gitti!

---

[1] XIX. uncu kıt’anın üçüncü notuna bakınız.

[2] Ayasofya böyle. Halhâlf’de “yirmi birinde” (S. 267), Sudî’de on sekizinde (C. h, S. 717).

Bil ki Tanrı rahmetinin sığınılacak yeri, ona konak oldu. Ölüm yılını da "Rahmet-i Hak" (H. 756) terkibinden anla.

Mecd-ı Din server-ı sultân-ı kuẕât İsmâ'îl

XXIV.

Bu kulun can kulağına Tek Tanrı'dan bir hatif şöyle bağırdı:

Azizim, bir kimsenin nasibi horluk olursa hakikaten ne kadar çalışsa, zorlasa rütbe ve mevki elde edemez!

Birinin baht kilimini kara dokudular mı onu zemzemle, kevserle yıkansa da ağarmaz!

Begüş-i cān-ı rehî munhiî nidā derdād

XXV. •

Bugün bana bir dost selâm gönderdi; demiş ki: Ey şiirleri, basiret gözünün bebeği şair,

Baht, iki yıl sonra seni yine evine bar-kına döndürdü, neden vezirin evinden dışarı çıkmazsın?

Cevap verdim de dedim ki: Beni mazur gör. Bu, ne kibrimden, ne gururumdan.

Kadının vekili elinde dava senedi olduğu halde engerek yılanı gibi yoluma pusu kurmuş.

Vezirin eşiğinden çıkar çıkmaz hemen beni yakalayıp rüsvay edecek, zindana tıkacak.

Birisi, beni borç için sıkıştırdı mı kal'am,
vezirin kapısı..

Kullarının kollarındaki kuvvet yardımıyla
elle, tokat, o herifin kafasını yararım.

Dilerim, o kapı, âlemde daimî olsun. Ve-
zir, daima muradına erişsin ve bu gök kubbe,
kulluğu için kemer kuşansın!

Bemen selām furustād dōstī imrūz

XXVI. •

Yut o yeşil esrar hapını.. kim bir arpa
kadar yutarsa dalgaya düşer de Simurgu bile
şişe geçirir!

Yut, o sofiyi marifet deryasına atan hapi!
Sofi, ondan bir zerrecik yer de yüzlerce sar-
hoşluğa düşer.. bir tanecik yutar da yüzlerce
Simurg tutar.

Zanhabbe-i hāzrā ħor kez rūy-ı sebuk-rūhî

XXVII. •

Yılın, talihin, malın, hâlin, aslın, neslin,
tahtın, bahtın padişahlıkla daimî olsun!

Yılın kutlu, talihin yaver, malın çok, hâlin
hoş.. aslın sabit, neslin bâki, tahtın yüce, bah-
tın da sana râm olsun!

Sāl-u fāl-u māl-u ħāl-u aşı-u nesl-u taht-u baht

XXVIII. *

Padişahım, muvaffakiyet askeri, senin yoldaşındır. Kalk, âlemi bile zaptetmek istiyorsan yürü, zaptet!

Bu kadar yücelikle, bu kadar ululukla yine de yoksulların halini biliyor, düşkünlerin gönüllerine hizmet ediyorsun.

Bu çivit renkli gök kubbe, hileler düze dursun.. sen, işini Tanrı boyasına boyamakta, Tanrı iradesine uydurmakta, ona göre hareket etmekte sin.

Alışveriş ederek yedi buçuk kuruşunu on kuruş yapan, pek o kadar kâr etti sayılmaz. Tanrı sana fırsat versin, on kuruşla yedi buçuk kazan!

Pādşāhā leşker-i tovfik hemrāh-ı tuend

XXIX. *

Ruhül Kudüs, o kutlu melek, zebercet kubbenin üstünde

Bir seher çağı "Yarabbi, ebedî bir devletle

Muhammed oğlu Muzaffer'in oğlu Mansur, padişahlık tahtında dünyalar durdukça dursun" diyordu.

Ruh-ı kudus an surüş-ı ferruh

XXX. •

Sâki, hayat iksiri olan şarabı sun da şu topraktan yapılan tenimi ebedî bir yaşayış kaynağı, bir Abıhayat membaı haline getir!

Gözüm, kadehin devrinde, canım avucumda, Vezirin başına and olsun, onu vermedikçe bunu alamazsın!

Gülün, çayırılıkta rüzgârdan etek silkmesi gibi sen de benden etek silkme.. çünkü ayağına canlar saçmak istiyorum.

Çalgıcı, sen de güzellikte ikincisi olmayan o ay yüzlü sevgiliyi iki telli, üç telli sazlarla neşelendir, hadi!

Sâkiyâ bâde ki iksîr-i heyatest biyâr

XXXI. •

Seher çağı, şairlik kudretim, pek daralıp sıkıldı da perişan bir halde benden kaçıp gitmeye koyuldu.

Harzem diyarını düşünerek, Ceyhun kıyılarını hayal ederek Süleyman ülkesinden binlerce şikâyetler ede ede gidiyordu!

Sözün ruhunu anlayan bir tek kişi vardı, o da gidiyordu. Ardından bakıyordum, âdeta benim de canım, bedenimden gitmekteydi.

“Ey benim eski dostum” dedim ama beni azarladı; kalbi kırık bir halde ağlaya ağlaya yollara düştü!

“Şimdi benimle tatlı tatlı kim konuşacak, şimdi benimle kim dertleşecek? O şeker sözlü, o güzel sesli gidiyor işte” dedim.

Pek çok yalvardım ama fayda vermedi. Çünkü artık bana padişahın merhamet nazarı kalmamıştı ki!

Padişahım, lûtfet, kerem eyle de onu geriye çağır. Ne yapsın, o çaresiz âşık, pek büyük bir mahrumiyete uğradı da o yüzden gidiyor!

Куввет-и şâ'ire-i men şehir ezfar-ı melâl

XXXII. *

Bu kapkaranlık yurтта gâh hayretten parmağımı dişleyerek, gâh ıstıraptan başımı dizime koyarak niceyedek sevgiliye ulaşırım ümi-diyle oturacağım?

Ey devlet kuşu, gel.. gel de bir vuslat müjdesi ver. Ümidim var, yine eski zamanlar gelecek, kavim eski birliğe dönecek elbet!

Derin zulmet-serâ tâ key bebûy-ı döst binşinem

XXXIII. •

Ehli sünnet velcemaatın imamı ve şeyhi, nak ve dinin bahası, Bahaeddin, durağı cennet olsun..

Dünyadan göçerken fazilet ehliyle akranı

arasında yücelmiş olanlara şu beyti okumaktaydı:

Tanrı'ya ibadetle yaklaşılabılır. Kudretin varsa ibadette ayak dire!

İşte bu yüzden ölüm tarihini de "Kurb-ı tâat" (H. 782) terkininin harflerinden hesapla!

Behā-ul Hakḳ-ı ved Din ṭābe meṣvāh

XXXIV. •

Yoksulun temiz bir yaratılışı olsaydı hayâ yüz suyunun etrafında döner, dolaşır. dilenmekten utanırdı.

Güneş, şununla bununla alay etmeseydi altın kadehi boş mu kalırdı, tatlı şarap konmaz mıydı o kadehe?

Cihan sarayı, yıkılmak için yapılmamış olsaydı temeli bundan daha sağlam olurdu elbette.

Zamanenin işi kalpazanlık olmasaydı ayar sahibi Vezirin eline geçerdi.

Zamanede bu azizden başka izzet sahibi kimse yoktu.. zamanın ona mühlet vermesi, onun daha uzun yıllar yaşaması lâzım değilmiydi?

Gedā eger guher-i pāk dāṣṭi der aṣl

XXXV. •

Şah Şeyh Ebû İshak zamanında Fars mülkü, beş kişi yüzünden öyle bir mamurdu ki..

Binicileri Ebû İshak gibi ülkeler bağışlayan bir padişahtı. Ömrünü zevku safa ile geçirip gitti!

Biri islâmın mürebbisi Şeyh Mecdeddin'di.. gökyüzü, ondan daha yeğ bir kadı hatırlamaz.

Biri de Tanrı Ebdalinin piri Şeyh Emineddin'di. Himmeti bereketiyle bağlı işler açılır, olmaz sanılan şeyler olurdu.

Birisi de bilgi ülkesinin padişahlar padişahı olan Adud'du ki Mevakıf'ı Ebû İshak adına yazmıştı.

Bir diğeri de Hacı Kıvam gibi deryadil bir vezirdi ki kerem ve ihsanıyla âlemde iyi bir ad san kazandı.

Benzerlerini bırakmayıp gittiler. Ulu ve yüce Tanrı hepsini de yarlıgasın!

Be'ahd-ı saltanat-ı Şâh Şeyh Ebû İshâk

XXXVI. •

Ey adalet sahibi, felek, kadehindeki bir yudumcuk şarabı içsin.. kara yürekli düşmanın, lâle gibi kanlara batsın, boğulsun!

Rütbe ve mevki köşkün o derecede yüce olsun ki vehim yolcularına bile bin yıllık yol haline gelsin.

Ey yücelik ayı, sen, bütün âlemin gözü-
sün, ışığınsın, benzerin yok.. tortusuz zevk ve
huzur şarabı, dilerim, kadehinden eksik ol-
masın.

Medhinin havasıyle zühre nağmelere baş-
layınca sana hased eden duysun da feryadü
fiğana koyulsun!

Dokuz kat gökle ay ve güneş, senin kıs-
met sofranın alelâde çerezi olsun!

Bakir fikir kızım, medhine mahrem oldu..
öyle bir gelinin nikâh akçasını vermek de
sana havale edilsin!

Dâd-gerâ turâ lelek cur'a-keş-i piyâle bād

RUBAİLER

I.

Benim gibi sen de bu tuzığa tutulursan
bana döner, şarapla, kadehle çok harap olur-
sun Biz âşıkız, sarhoşuz, rindiz, âlemi yak-
madayız.. bizimle oturma, yoksa senin adın
da kötüye çıkar!

Ger hem çümen uftāde-i in dām şevı

II.

Niyaz ederek sümbül gibi saçlarına ya-
pıstım da, bu sevdalı âşıkın bir çaresini bul,
dedim. Dedi ki: Dudağıma yapış, saçlarımı
bırak.. Güzel bir geçime sarıl, uzun ömre değil!

Der sunbuleş âvîhtem ezrüy-ı niyâz

III.

Önce vefakârlık ederek bana vuslat şara-
bını sundu, sarhoş oldum mu cefa kadehini
vermeye başladı.. gözlerim yaşlarla, gönlüm
ateşle dolu bir halde yoluna toprak oldum,
yele verip savurdu!

Evvel be vefâ mey-î vişâlem derdād

IV.

Gül koncası tabak gibi açılıp nergis, şarap hevesiyle kadeh haline gelince şarap habbeleri gibi şarap havasıyla canından, başından geçen kişinin gönlü, her türlü gamdan, her türlü elemden kurtulur.

Çün gonce-i gul kırābe- perdaz şevd

V.

Sevgilinin yüzüne âşık olduğumdan dolayı beni kınama. Mahmur ve gönlü mecruh rintleri hoş gör. Sofi, mademki yolcuların âdetlerini bilirsin, rintlere fazla nükte satmaya kalkışma.

‘İşk-ı ruh-ı yâr bermen-î zâr megîr

VI.

Tatlı ağızlı güzeller, ahidlerini sona götürmezler, sözlerinde durmazlar.. güzelleri sevenler de canlarını âşıklıktan kurtaramazlar. Sevgili, senin muradına ram oldu mu âşıklar arasında artık adını bile anmazlar senin!

Şîrin-dehenan ‘ahd bepāyan neberend

VII.

Gönlüm, her gün başka bir yükün altında. Gözümde de her gün ayrılıktan ayrı bir diken

var. Gözümden bu dikenı çıkarmaya çalışıp
çabalamaktayım ama kaza ve kader, "Bu,
senin başaramayacağın bir iş" demektedir.

Her rûz dilem bezîr-i bârî digerest

VIII. •

Erlîğî, Hayber kapısını koparandan, ke-
rem sırlarını Kanber'in efendisinden sor. Ha-
fız, Hak feyzini sadakatle istiyorsan kayna-
ğını Kevser Sâkisinden sor!

Merdî zikenende-î der-î Hayber purs

IX. •

Şuh, şen güzelle, berbat ve neyi alıp bir
bucak, kimsenin karışıp görüşmediği bir yer,
bir şişecik de şarap bulduk da iliğımız, dama-
rımız şaraptan kızıştı mı Hâtem-i Tâyy'ın ih-
san ve kereminden bir arpa tanesine bile min-
netimiz kalmaz.

Bâşâhed-i şüh u şeng-u bâberbağ-u ney

X. •

Gözüümüze suretinden başka bir şey gö-
rünmemekte; civarından başka bir yere uğra-
yamıyoruz. Uyku, herkese hoş gelir ama se-

nin hilküm sürdüğün bu zamanda ne çare ki
bizim gözümüze bile girmemekte!

Cuz nağş-ı lu dernazar neyāmed mārā

XI. •

Ne o Çigil mumunun hikâyesini söylemeye
imkân var, ne yanan gönlümün halini anlat-
maya kudret! Gönlümün gamını anlatabilecek
bir tek dostum bile yok da o yüzden gam
gelmiş, bu daralmış gönlümde mekân tutmuş!

Ni kışsa-i an şem^c-i Çigil bitvanguft

XII •

Ey dost, gönülden düşmanlara cefa etmek
isteğini çıkar, vazgeç bu sevdadan, onlara
aldırış etme. Bir güzel yüzlüyle, aydın şarap
çekedur. Hüner ehline bağrım aç, naehillerden
eteğini çek!

Ey dōst dil ezcefā-yı duşmen derkeş

XIII. •

Şarap gibi gamdan coşmaya, gam aske-
riyle savaşımaya ne lüzum var? Bıyığın yeni
terlemiş, dudağından şarabı uzaklaştırma.. ye-
şillikte şarap içmek pek hoştur!

Çün bāde ziğam mebāyedet cūşiden

XIV •

Ey rüzgâr, ahvalimi ona gizlice söyle,
gönlümdeki sırrı yüzlerce dille anlat. Fakat
usandırarak tarzda söyleme sakın; söz ara-
sında şöyle bir gelimine getir de söyle!

Ey bād ḥadîş-i men nihāneş miḡū

XV. •

Bu gece derdinle kanlar içinde uyuyacak,
huzur ve istirahat yatağına girmeyeceğim.
İnanmıyorsan hayilini yolla da görsün, sensiz
nasılım, ne halde uyuyorum?

İmşeb zîgamet miyân-ı hon ḥāhemḥuft

XVI. •

Vefadan dem vuran her dost düşman ke-
sildi; temiz geçinenlerin etekleri bulaştı. Gece
gebedir derler ama ne acayip şey! Hiç bir
er yüzü görmediği halde kimden gebe kaldı
acaba?

Her dōst ki dem zed zivelā duşmen şud

XVII. •

Sihirde üstadı Bâbil sihirbazları olan gö-
zünün hatırından sihirler, afsunlar gitmesin.

Güzelliği, kendisine kulağı küpeli bir köle yapan kulağına da dilerim, Hafız'ın inci gibi şiirleri küpe olsun!

Ceşm-i tu ki sihr-i Bâbulest ustâdeş

XVIII. •

Boyu, hakikaten bir selviye benzeyen ay yüzlü güzel, eline ayna almış, yüzünü bezemekteydi.

Kendisine bir mendil hediye ettim, dedi ki: Bununla vuslatımı mı istiyorsun, sendeki bu hayal, ne olmayacak hayal?

Mâhî ki kâdeş beserv mîmāned râst

XIX. •

Muradıma erişmek için bütün ömrümü zayi eder dururum. Felekten ne kazandım, ne fayda elde ettim ki? Kime sana dost oldum dediysem bana düşman kesildi, vah ne de yaman talihim varmış!

‘Ömri zipey-i murâd zâyî’ dârem

XX.

Gençlik çağları.. şarap içmek, bıyıkları yeni terlemiş gençlerle zevku safaya dalmak daha doğru, daha münasip. Dünya, baştan

başa yıkık bir kervansaraydan ibaret.. yıkık yerde harap olmak daha doğru!

Eyyām-ı şebābest şerāb evlīter

XXI. •

Senin olurum, gönlünü hoş tut, sabret, düşünme dedin. Fakat sabır nerde ki? Gönül dediğin de bir katra kan ve binlerce endişeden ibaret bir şey!

Guftī ki turā şevem medār endīşe

XXII. •

Güzellikte benzeri olmayan o ay, o misk benli dilber, elbisesini soyununca şeffaflıktan göğsündeki gönlü bile görmek mümkün: Sâf ve berrak suda mermer parçasına benzer katı bir şey!

Māhī ki nazīri ḥod nedāred becemāl

XXIII. •

Ömür viranesinin çevresine sel bastı, hayat kadehi de dolmaya başladı. Hocam, uyan.. zamane hammalı, ömür evinden pııyı pırtıyı tatlılıkla çekip durmada!

Siylāb girift gerd-i virāne-i ‘ömr

XXIV. •

O neşeyi avlayan kadehi elime sun, o sevgiliye benzeyen kadehi ver! Çıldırđım ben; o zincir gibi kendi kendisine kıvranıp bükülen şarabı getir, sun elime!

An cām-ı şarab-şikār berdestem nih

XXV. •

Halkı cennetle cehenneme bölüştüren, o halledilmez düğümleri halleden Ali, elbette bizi elden ayaktan düşmüş bir halde bırakmaz. Bu kurt gibi kapıcılık, bu zulüm, ne vakte kadar sürecek? Ey Tanrı Arslanı, kendini göster, düşmanı kahreden pençeni izhar et! Kāssam-ı behişt-u düzah an 'uğde-guşāy

XXVI. •

Seni öpmek, kucaklamak isteğiyle öldüm, taze ve lâtif lâl renkli dudaklarının hasretiyle bittim. Hikâyeyi uzatmayalım, kısa keseyim. Gel, tekrar gel.. seni bekleye bekleye mahvol-dum!

Der arzu-yi būs-u kināret murdem

XXVII. •

Ey açılmamış koncayı utandıran, mahmur nergisi hayran eden güzel, gül nasıl olur da

seninle beraberlik davasına kalkışır? O aydan
nurlanmakta. aysa senden!

Ey şerm zede gonce-ı mestür ezlu

XXVIII. •

Şarap alıp bir ırmak kıyısına gitmek,
gamdan bir tarafa savuşmak gerek.. Ömrü-
müz, gül gibi on günceğizden ibaret.. bu müd-
det içinde dudağımızın gülümser, yüzümüzün
terli taze olması lâzım!

Bāmey bekenār-ı cūy mibāyedüüd

XXIX. •

Belindeki kemere el attım; sandım ki
orada bir şey var. Fakat kemerin o belden
elde ettiği meydandayken ben kemerden ne
elde edebilirim ki?

Men bākemer-î tu dermiyan kerdem dest

XXX. •

Ay yüzlünün yüzü, güneş gibi parlamaya
başladı. Dudaklarında terleyen bıyıklar Kevser
kaynağını tozlandırdı. Bütün gönülleri çene
çukuruna attı da sonra o kuyunun ağzını am-
berle kapattı!

Māhem ki ruşeş rüşeni-î ẖor bigirift

XXXI. •

Sevgili, sümbül saçlarının gölgesinde ya-
semin yetişmiş, yakut dudağın, Aden incisini
meydana getirmiş. Dudağın gibi sen de küpte
beslenmiş olan ve bir ruha benzeyen şarapla
can besle, daima şarap içmeye koyul!

Ey sāye-i sunbulet semēn perverde

XXXII*. •

Neşe veren şarabı al, gel. Aşağılık rakip-
ten kaç, gizlice gel. Düşman, otur, gitme der-
se dinleme! Sen benim sözüme bak, hadi gel!

Bergîr şerāb-ı ʔarab-engîz biyā

XXXIII. •

Seher yeli, bahçede güle dadılık etmeye
başlayınca gülü, gelin bezeyen kadın gibi be-
zedi. Elinde gölgeden güneşe gidecek kadar
bir aman varsa durma, hemen bir güneş yüzlü
dilberle bir gül gölgesi ara!

Derbāğ çü şud bēd-ı şabā dāye-i gul

XXXIV. •

Bu gül, bir sevgilinin, bir solukdaşın göğ-
sünden gelmekte; gönlüm, ondan pek neşele-

niyor. Renginden de birisinin kokusunu duymaktayım, o yüzden daima onunla hemdem oluyorum.

İn gul ziber-î hem-nefesî miyâyed

XXXV. •

Felekten her hususta ümitlen, meyus olma. Fakat aynı zamanda da âlemin dönüşünden kork, söğüt gibi titre. Dedin ki: Kara renkten öte bir renk yok, ondan daha iyi bir renk olamaz.. âlâ ama neden kara saçlarım ağardı öyleyse?

Ezçerh beher gûne hemîdâr umîd

XXXVI. •

Dünya güzellerini altınla avlamak, meyvalarını altınla güzelce elde etmek mümkün, âlemin sultanıyken bak, nergis bile nasıl altına baş eymiş!

Hübân-ı cihan şeyd tevankerd bezer

XXXVII. •

Gözlerinden sihir ve hile yağmakta. Ne yazık, o gözlerden savaş okları yağıyor. Dostlardan ne tez usandın, ah senin gönlünden.. o gönülden daima taş yağmakta!

Çeşmet ki fusûn-u reng mibâred ezô

XXXVIII. •

Âlemden murad almak istersen dudağını,
kadehin dudağından bir an bile ayırma. Cihan
kadehinde acıyla tath karışıktır. Acıyı kade-
hin dudağından dile, tathı sevgilinin duda-
ğından!

Leb bâzmeğîr yek zaman ezleb-i cām

XXXIX. •

Sen öyle bir dolunaysın ki güneş bile sana
kul olmuş; sana kul olalı da parlak bir hale
gelmiş.. parlak güneş ve ay, senin yüzünün
ziyasından ziyalanmış!

Tu bedri vu horşîd turā bende şudest

XL. •

Ne dünyanın devleti sitem çekmeye değer,
ne sarhoşluğundaki lezzet, elem çekmeye!
Hattâ ne de cihanın yetmiş yıllık neşesi, bu
yedi günlük gama!

Nî dovlet-i dunyâ besitem mîerzed

XLI. •

Keşke baht uygun olsaydı, yahut zaman
yardım etseydi! Mademki kocalık, gençliği-

min elinden dizgini kaptı; bari o, özengi gibi
yerinde dursaydı!

Ey kâşki baht sâz-kârî kerdî

XLII. •

Sevgiliye dedim ki dudağın nedir? Abı-
hayat dedi. Ya ağzın dedim; âlâ ve lezzetli
bir şerbet dedi. Dedim ki: Hafız da senin sö-
zünü söyledi. Ne hoş, ne hoş, diye cevap verdi!

Guftem ki lebet guft lebem Âb-ı Heyât

*
**

MÜFRETLER

I.

Allah bilir vücudümden ancak bir hayal
kaldı. Hayal sanıyorum ya, hatta hayalin de
bir hayali!

‘Alimallâh heyâlî zitenem bîş nemand
Bel kezan nîz heyâlist ki mîpindârem

II.

Hicran hikâyesiyle ayrılık destanı henüz
bitmedi, fakat ömrümün tomanı dürüldü, sona
erdi!

Henūz kışsa-i hicran-u dāstān-ı firāk
Beser nereft-u bepāyan resīd tōmārem

III.

O taraftan bu aşktan vazgeçmeyi ne
kadar istersen bu taraftan sevgi o kadar ço-
ğalıp durmada!

Ferāgat zan taraf çendan ki hāhī
Vezin cānib maḥabbet mīfezāyed

MUAMMALAR

I.

Oğul, dünya anasından gönlünü çek, ko-
casının yarısının sonuna ulaş. Fakat bu derece
inceliği, Hafız gibi onun yüzüyle neselensen
ömrünü zevku safada geçirsen bile kalb sanatı
yapmadıkça bilemezsin [*].

Berdār dil ez māder-i dehr ey ferzend

---

[*] -Dünya anası, insan cinsinin umumî anası olan
Havva'dır. H, v, a harflerinden meydana gelen bu ke-
limenin gönlü, yani tam ortasındaki harf "V" dir. Bu
harf kalkar ve kocası olan Âdem kelimesinin son yarı-
sıyla, yani "d, m" harfleriyle birleşir ve her iki cüzü
kalbedilirse "Ahmed" kelimesi meydana çıkar. Bu
muammayı Ankara Üniversitesi Şarkiyat Profesörü
Necati Lügal halledip bize bildirmek lütfunda bulun-
dular, ruhları şâd olsun.

II.

Ey meclisteki çalgıcı, bizim o güzel sesli sazımızı düzene koy, çal da Sadi'den halimize uygun bir iki beyit oku!

Hafız'ın, yüzüne hayran olduğu sevgilinin adını öğrenmek istersen "Saf" a bak, sonra da "Min ba'dî" nin sonunu oku [*]!

Ey muṭṭrib-ı hoş-ḥan biyār an sâz-ı hoş-âvâzār

Mütercimmin sözü

Ayasofya nüshasında bu iki beyitlik muammadan sonra bir rubaî vezninde, bir de bahri hafiften ve dört beyitlik iki muamma daha var. Bunları fotoğraftan iyi okuyamadım. Tabii hal de edemedim. Zaten lüzumu da yok. Bu iki tanesini de nümune olmak üzere aldım. Onlardan sonra Hafız'a aidiyeti çok şüpheli olan şu müfretle divan bitiyor:

Perde ber kerdehâ-yı men sed ran
Her çi güftem befaîl derguzeran

Yaptıklarımızı ört, yarlığa.. ne söylediysem onlardan da fazıl ve rahmetinle geç, affet!

[*] Saf, Kur'an'ın 61 inci suresinin adıdır. Bu surenin 6 ncı ayetinde "Meryem oğlu İsa, ey İsrail-oğulları, ben size Tanrı elçisiyim, Tevrat'ı tasdik ediyor ve benden sonra Ahmed adlı bir peygamberi muştuluyorum, dedi ya.. Ahmed onlara apaçık delillerle gelince bu açık büyü dediler" denmektedir. "Min ba'dî", benden sonra demektir ve bu ayette geçer. Bu kelimeden sonra da "Ahmed" kelimesi gelir ki Hafız'ın maksadı da bu kelimedir

ŞÜPHELİLER

ŞÜPHELİLER

A

I.

İşte gönül, işte sen. Artık siz bilirsiniz; ne yaparsanız yapın.. biz gittik, bakalım, kötü baht, nasibimizi nereye kadar götürecekt?

Senden selâm getirecek kişinin, ayağını kirpiklerimin saçtığı göz yaşlarıyla, zülfün gibi altınlara garkedeyim.

Sana dua etmeye geldim, yine dua ederek gidiyorum: Vefa senin hemdemin olsun, Tanrı da bizim yaverimiz!

Bütün cihan halkı, benimle sana zulüm etse bir şeycik demem, hepsinden de acığınızı Tanrı alsın!

5. Başına andolsun, bütün dünya başıma toplansa başımdan senin sevgini yine çıkaramaz.

Bilirsin ki felek, bizim seninle olan ve cana canlar katan sohbetimizi kuskandı da beni avare bir halde her yana gezdirip durur.

Senin güzel yüzünden bahsedeli gül yaprağı bile defterimizin yapraklarının güzelliğinden utanmakta.

Sevgilim acaba çabucak selâmetle gelir mi ki? Ne mutludur o gün ki sağ esen bize gelip ulaşır!

Kim, "Allah aşkına Hafız nereye gitti?" derse de ki: Ağlayıp inleyerek yola düştü, bizi bırakıp yollandı!

Mā bireftim-u tu dāniyy-u dil-î ğam-ħor-ı m̄
Baħt-ı bed tā bekucā mībured ābişhor-ı mā

II.

10. Güzelliğin, âşıkları vuslatına çağırılı can da zülfünle beninden belâya düşmüştür, gönül de!

Ayrılığından âşıklarının canlarının çektiğini âlemde Kerbelâ Şehitlerinden başka kimse görmemiştir.

Cancağızım, güzelimiz, kendisini rıntlığe, sarhoşluğa vurdu mu önce senin de takvayı, zahitliği bırakman gerek

Gül mevsimi, işret zamanı, neşe çağı.. gönül beş günlük işret fırsatını ganimet bil.

Hafız, padişahın ayağını öpmek fırsatı eline düşerse iki cihanda da yücelik ve ululuk makamını elde ettin demektir.

Tā cemâlet aşıkanrâ zed bevaşl-ı ħod şelâ
Cân-u dil uftâdeend ez zuş-u ħâlet derbelâ

III.

11. Gönülü sen olsun, gece, çalgıcıdan neyin canlar yakan feryadını duydum.

Sazı, benim yanışıma öyle tesir etti, beni öyle yaktı yandırdı ki rikkatsiz hiç bir şey göremedim.

Sâki, tam benim harcımdı. O gece çağında zülfüyle, yüzünde gölgeyle güneşi göstermekteydi.

Şevkımı gördükçe kadehime şarap dökmekteydi. Dedim ki: Ey kademi kutlu sâki,

Kadehi, birbiri üstüne döndürdükçe beni varlık kaydından kurtardın;

20. Tanrı, seni musibetlerden korusun.. Tanrı sana iki dünyada da hayırlar versin!

Hafız, kendisinden geçti mi, Kâvus'la Key'in saltanatını bir arpaya mı sayar?

Şeb ezmuṭṭıb ki dil hoş bād neyrā
Şnîdem nâle-i cansûz-ı neyrā

B

IV.

Güneş, yüzünden utandı Elbette gölgeye güneşten utanmak düşer.

Benim merhametli ay yüzlü güzelim, nika-bım açtı mı güzelliğiyle ayın da elini bağlar, güneşin de.

Zayıflıktan âdeta hayale döndüm. Birisi, beni rüyada bile onun kucağında görse tanımasına imkân yok!

25. Güzeller nazî istiğnada, sarhoşlar sabırsız.. hanikah mamur, fakat dervişler harap!

Sarhoşların gönülleri nasıl yanmakta.. muhtesip bilse her an, onlara şarap sunar, şarapla ateşlerini sular, söndürmeye çalışırdı!

Kan ağladım ve gönlümün kanını göz yaşlarıyla dolu kadehte gördüm; yüzümün suyunu da şarap yüzünden yele verdim.

Kim, gözlerinden göz yaşlarını yağmur gibi yağdırmazsa habbe gibi eteğinin altında ancak yel var.. boş, sonsuz ve asılsız bir gurura kapılmış!

Muhtesibe, şarabı menettiğinden dolayı sayısız hesapsız had vurmak gerek.

30. Hafız, kendine öğüt ver de de ki: Hita güzellerinin sevdasından vazgeçme, vazgeçersen bu iş, hatadır, doğru değil!

Āftāb ezrūy-ı ō şud derhicāb
Sāyerā bāşed hicāb ezāftāb

V.

Tanrı nazardan korusun, bu gece ne kutlu devletim var. Sevgilim ansızın geliverdi.

Güzel yüzünü görür görmez secdeye vardım. Allah'a hamdolsun, bu gece ibadetim de iyi!

Sabır fidanı, vuslat yemişi verdi. Bu gece bahtımdan kâm almaktayım.

Uyanık talihim, bu gece Kadir gecesi beratını bana sundu, o berat elime geçti.

33. Başım bile elden gitse yine şu niyetтейim:
Bu gece tabağın üstünü açacak, sırlarımı açığa vuracak, istediklerimi arzedeceğim.

Bu gece Mansur gibi dâra çekilsem kanım,
yere Enelhak yazısını yazacak.

Sen, devlet sahibisin, ben de ihsana müstahak bir yoksulum. Bu gece beni hoş tut, güzelliğinin zekâtını ver.

Bu gece başımda öyle fikirler, öyle fitneler var ki Hafız bu yüzden mahvolacak diye korkup duruyorum.

Ta'âlallah çi devlet dârem imşeb
Ki âmed nâgehan dildârem imşeb

T

VI.

Lûtfeder, bizi çağırırsan ne lûtuf. Fakat kahreder, kovarsan da yine darılmayız, gönlümüz sâftır, bulanmaz ki!

40. Seni yazıyla, şiirle övmeye imkân mı var?
Çünkü vasıfların övülmeden hariç!

Güzelimizin yüzünü ancak aşk gözüyle görmek mümkün. Çünkü âşkın gözü kaftan kafa bütün âlemi görebilir.

Sevgilinin yüzü mushafından bir ayet oku ki o, Keşşaf'taki müşkülleri de halleder, haşiyesindeki müşkülleri de.

Ey taş yürekli sevgili, bizden selvi gibi

baş çekmedesin ama etrafta seni gören, göz-
leyen nice gözler var!

Düşman da Hafız'ın şiirine tamah ediyor,
ben de onun gibi şiir söylüyorum diyor ama
bu hüma kuşu ile kırlangıcın hikâyesine ben-
zer. O nerde, bu nerde?

Eger belûtf bihânî mezîd-i e'tâfest
Ve ger bekehr birânî derûn-ı mâ şâfest

VII.

45. Yürü be zahit, beni cennete çağırıp durma.
Tanrı ezelde beni cennetlik olarak yaratmadı
ki!

Yokluk yurdunda Tanrı için tohum ekme-
yen kişi, varlık harmanından bir arpa bile
mahsul devşiremez.

Zahit, sana tespih, seccade, zahitlik yolu
ve iyilik verilmiş.. bana meyhane, çan, manas-
tır ve kilise yolu!

Ey sâf sofi, beni şarap içmeden menetme.
Hakim Tanrı, ezelde hamurumuzu halis şarap-
la yoğurmuş.

Hırkasını meyhanelerde şaraba rehin et-
meyen, benim gibi cennetlik sâf bir sofi ola-
maz.

50. Sevgilisinin eteğini elinden bırakan, ne
cennet yaşayışıyle hurilerin dudağından bir
zevka erer, ne bir huzura ulaşır!

Hafız, eğer Tanrı, lûtfunu sana inayet
ederse cehennem korkusunu da bir yana at,
cennet ümidini de!

Birov ey zâhid-i da'vet mekunem sūy-i behişt
Ki Hudā der ezel ezbehr-i behişt nesirişt

VIII.

Kırık gönlümüzdeki istekler yüzünden nice
zamandır canımızda sevgilinin sevda ateşi var.

Gözbebeklerim, ciğerimin kanına gark
oldu. Onun için güneş çeşmesine benzeyen yü-
zû de bu feryat eden gönlümde.

Abıhayvan, o şeker gibi lâl dudaktan
bir katra.. güneşin kursu, o güzelin parlak
aya benzeyen yüzünün bir aksi!

55. Nefшту min ruhi hitabını işitelidenberi
yakıyn hâsıl ettim ki biz onunuz, o bizim.

Her gönül aşk sırlarını bilemez. Bu yüce
mânalı sırrın mahremi, yine bizim canımız.

Ey Hafız, son güne kadar bu nimete şük-
ret: O güzel, ilk günden beri derdimizin der-
manı.

Muddetî şod kâteş-î sevdāy-ı ō dercān-ı mās̄t
Zan temennāhā ki dāyim der dil ī vīrān-ı mās̄t

IX.

Saadet dileyen her nazarı kutlu kişi, mey-
hane bucağına ve teslim yurduna gitmiş, sığın-
mıştır.

Hakikat yolunun yolcusu, şahadet âlemindeki gayp remizlerini yarım batmanlık bir kadeh şarapla keşfetmiştir.

- 60: Gel de marifeti benden duy, sözümdeki nükte, ruhülkudüs'ün feyzindendir, ondan istifade ettim ben.

Talihimden, rintlikten başka birşey isteme, zira bana bu rintlik, tesiri altında doğduğum burcun hükmündendir.

Sabahleyin sol tarafından kalkmışsın galiba; sanırım geceki şarap fazlaca geldi.

İsa nefesli doktor, bir mucize gösterirse ne âlâ.. yoksa öyle hastayım ki hastalığım, halimin, hatırımın sorulacağı zamanı çoktan aştı.

Binlerce şükür olsun ki Hafız, dün gece meyhane bucağından kalktı, ibadet ve taat hanikahı bucağına gitti.

Her an hüceste nazar kez pey-i se'âdet refî
Bekunc-i meykede vu hâne-î irâdet refî

X.

63. Sevgilinin derdi, gönlümü yurt edineli bışım, zülfü gibi sevdalandı.

Ateş gibi dudağı Abıhayattır ama bız onun suyundan ateşlendik, yandık.

Himmetimin hüması nice zamandır o yüce boyun havasına kapılmıştır.

Yüce boyuna âşık oldum. Zaten âşıkların işi, yüceliktedir, yücedir.

Biz onun lûtfuna sığınmış, lûtfiyle gölge-
lenmişiz. Böyle olduğu halde neden o, bizden
gölgesini sakınmakta acaba?

70. Bugün seher yelinde amber kokusu var.
Olsa olsa sevgilim sahraya çıktı.

Ey yasemin göğüslü güzel, Hafız'ın sözü,
boyun gibi uzayıp gitmede!

Gameş tā derdilem me'vā giriftest
Serem çün zulf-i ō sevdā giriftest

XI.

Yazıklar olsun.. Sevgili, beni dert içinde,
elem içinde bıraktı da, duman gibi ateş üs-
tünde terk etti gitti.

Aşkın neşeli şarabından mahmur olmuş
âşıka bir kadehçik bile vermedi, ayrılık zeh-
rini tattırıp gitti.

Bu yaralı, yorgun kulu avladı, sonra, gam
denizine fırlatıp attı, kendisi atını sürdü gitti.

75. Hile ile elde ederim dedim, fakat benden
ürktü, bahtımın atım da ürkütüp kaçtı.

Gönül kanım, baktı ki gönlüm daralmış,
oraya sığmadı, o gül renkli kanı göz yolun-
dan sahralara sürdü, gitti!

Bu kula, tapısında hizmet etme saadeti
nasip olmayınca eşiği öptü. hürmetlerde bu-
lundu, yürüdü gitti.

Gül, henüz perde ardındaydı. Seher ça-
ğında bülbül, Hafız'ın bahçesine gelip feryatlar
etti ve uçup gitti!

Derdā ki yār derġam-u derdem bimand-u reft
Mārā çū dūd berser-i âteş nişand-u reft

XII.

Pirimuganın nazarı, igrete, eğlenceye sebeptir. Meyhane bahçesinin acayip bir suyu, acayip bir havası vardır.

80. Kerem, erbabının başları, onun ayağında olmalı.. bu hususta bundan fazla söz söylemek cürettir, edepsizliktir.

Cennet hikâyesiyle Beytülmamurun şöhreti, üzüm kızının cilvesinden bir hikâye, meyhaneden bir kinayedir.

Güzel kokulu hatırmız, lâl renkli şarap istiyor; hasis kişiye gümüş istemekte, altın çekmeye savaşmakta.

Ezelde herkesin alınına bir çeşit yazı yazılmıştır, sus. Kâbe de bir bahane, meyhane de; cennet de, cehennem de!

Define yılansız olmaz, kolay elde edilmez. Masal okuma.. Mustafa'nın devleti bile Ebüleheb'in yalımıyla beraber yürür.

85. İyi yaratılış yüceliğe sebeptir ama sen yine amel etmeye savaş. Çünkü yücelik, soyla sople değil.

Hafız'ın gönlü, bu yolda Tanrı tevfikeyle ebedî bir surette çalışmakta, gece gündüz hakikati araştırmaktadır.

Nazar-ı pîr-i muğan mûcib-i 'ayş-u şerebest
Rovza-i meykederâ âb-u hevâ-yî 'acebest

XIII.

Gönlüm âlemden de usandı, âlemdeki şey-
lerden de. Gönlümde yalnız sevgili var, hatı-
rına dosttan başka bir şey gelmiyor.

Vuslat gülşeninden bize bir koku erişirse
gönlüm, neşesinden konca gibi derisine sığmaz.

Ben divaneyim, aşk yolunda bana nasihat,
divane kişiyle taş ve testi hikâyesine benzer!

90. Halvetté oturan zahide söyle: Sevgilinin
yaya benzeyen kaşlarını mihrap edindik Bu
yüzden bizi ayıplamasın.

Kâbe'yle meyhane arasında hiç bir fark
yok. Nereye baksan ancak o var, o görünür.

Kalenderlik, sakalla, bıyıkla, kaşla, saçla
değil.. kalenderlik yolu, bil ki kıldan kıla he-
saplanır, o kadar incedir.

Baştaki saçtan geçmek kolay. Fakat asıl
kalender; Hafız gibi başından geçen kişidir.

Dilem melâl girift ez cihan-u herçi deröst
Derûn-ı hâtır-ı mâ kes nekuned illâ döst

XIV.

Sevgilinin boyuna karşı selviden kim bah-
seder? Usul boylu selvinin şerefi, yüceliği de
onun boyuna benzediğindendir.

95. Onun boyuyla selvinin boyunu mukayese etmeyi hayalimden bile geçirmem. Selvi de yücedir ama yabanidir!

Selvinin selvi boyunun hayali gözümüzdedir. Çünkü yüce selvi, ırmak kıyısında olur.

Sabah rüzgârı, miske, onun zülfüne, hatına ve benine ait birkaç söz söyledi. Misk, bu yüzden böyle güzel kokulu.

Aydın bedre benzeyen yüzünün üstündeki bir hattan ibaret ama kimse anlamıyor, hilâl mi, bükülmüş kaşı mı?

Binlerce can feda olsun o kişiye.. başı, zülfünün çevgâna benzeyen bükümünü önüne bir top gibi düşmüş!

100. Eğer gönül dileğini elde etmek istiyorsan ağzından dile. Hafız gibi gözünün ardından koşma. Çünkü gözül, fitneci ve dövüşken.

Hadîs-i serv ki güyed bepiş-i kâmet-i dōst
Ki ser-bülendi-i serv-i sehî zikâmet-i ōst

XV.

Bugün dilberler meclisinin padişahı bir. Güzel binlerce ama o güzel bir tane.

Ben o bir tek güzel için cihanı da yele verdim, ayıplama beni.. iki cihanın sermayesi de bir şeyden ibaret.

Zan âleminde alışverişte bulunan tacirlere söyle: Sermayeyi kaybedin; ziyan da bir, fayda da!

Bir bölük halk, ona âşıkım diye dava edip durmakta. Gönlüyle sözü bir olana kurban olayım.

105. Hafız, Devlet eşiğine baş koymuştur. Devlet, o eşikle bir olan başındır.

İmrzûz şâh-ı encumen-i dilberan yekîst
Dilber eger hezâr buved dilber an yekîst

XVI.

Benim sâkim Hızır'dır, şarap da Abıhayatım. Böyle olduğu halde nasıl olur da şaraba tövbe edebilirim? Heyhat! Getir şarabı!

Tatlı dudaklı dilberlerin dudagından içilen acı şarap, tatlılıkta şeker kamışını bile unutturur.

Onun kokusu, letafetle İsa nefesi gibi yüz yıllık ölüye bile can bağışlar.

Ateş gibi sudan, yani şaraptan başka bu müşkölleri hiç bir şey hal edemez.

110. Kısmetimize bak ki aşk' divanında bize şaraptan başka bir şey için berat vermediler!

Muğların mahallesinde ölen rindin ruhu şad olsun!

Hafız, cihanda ömrünün sermayesi sâf şaraptır.. ondan ötesi hezeyandan ibaret!

Sâkiyem Hızr'est u mey Âb-ı Heyât
Tovbe ezmey çun kunem heyhâte hât

XVII.

Senin isteğinle uyumamıza imkân yok.
Senin gönül aldatan yüzünden ayrı düşmek
doğru değil.

Sarhoş gözünün hükmettiği bu devirde
kimse bir ayık kişi görmedi gitti. Nerde o
göz ki gözünün tasavvuruyla kendinden geç-
mesin, mahmurlaşmasın!

115. Kime baksan senin yüzünden bir derde
müptelâ.. bir gönül bile görmedim ki gözün-
den harap olmasın!

Aşkının eliyle kapında öldürülene ahrette
ne sual var, ne cevap!

Hafız, altın gibi potaya düştü de parladı.
Altın gibi parlamayan âşık değildir.

Mārā ez ārzū-yı tu pervā-yı hāb nist
Bî rūy-ı dīl-firib-i tu būden şevāb nist

— § —

XVIII.

Medet ey canımın eğlencesi, ömrümün
sermayesi! Zülfünün küfrü imanımı aldı, me-
det!

Hepimiz susuzluktan dudaklarımızı yum-
muşuz, ölüm halindeyiz. Abıhayat senin du-
daklarında, aman!

120. Nerde vuslatının şerbeti? Medet, âşık,
hicran acılığını çekip durmakta.

Hasta gözün beni hasta etti, lâl dudağın-
dan başka bir derman yok, merhamet!

Biz ağlamadan kanlara boğulduk, senin
dudağınsa gülüp durmakta, el aman!

Medet.. kirpiklerinin okundan can, delik
deşik oldu.

Gönül, çevgân gibi zülfünün tuzağında,
top gibi her tarafa düşüp kalkmada.. medet!

125. Aman.. Bu dönek feleğin hareketi, bizi iki-
ye ayrılmış zülfün gibi perişan etti!

Feleğin çevgânının vuruşundan top gibi
her yana yuvarlanıp durmaktayız.

Zülfünün kıvrımları benim de canıma düğ-
tü. Ah, ömrümün ipi ızdırapla kıvranıp dur-
makta!

Hafız, senin çene çukuruna düşüp kaldı..
Aman, zülfünün ipiyle çekip çıkar!

Ei gıyâs ey mâye-i can el gıyâs
Kufr-i zulfet burd imân el gıyâs

XIX.

Medet, medet! Yine o gülürananın hava-
sına düştüm; gönlüm daima ürküp kaçmada,
seyda bir halde..

130. Afiyet bucağını seçmiş olan gönül, aman;
şimdi dertlere; belâlara düşme niyetinde!

Namus ve ad san derdine gark olan zahit,
sevda kınanmalarına düğmüştü, medet!

Her an sâf şarap kadehini çeken sofi, ona hayran olup rusvay olmuş, aman.

Medet, Hafız'ın zayıf canıyla aşk şehitlerinden feryadıfğan yüceldi!

Bâzem hevâ-yı an gul-i re'nâst el ğıyâs
Dâyim diem remîde vu şeydâst el ğıyâs

C

XX.

Su içinde bir ateş parçası donup kalmış; yahut sırça kadehte şarap. Yahut da Abıhayat kaynağında bir sırça parçası parlamakta!

135. Hür kişilerin elinden o kadehi alma. Çünkü gönül ehli, onunla işrete revaç verip durmada.

Sâki, ruha ve gönül ehline canla, başla karışmış olan o şarabı sun!

Ben, yaratılıştan beri böyle âşıkım, böyle sarhoşum. Yokluk vaktine kadar da bu yoldan yüz çevirmem.

Yüzünden nikabı kaldır. Çünkü naziklikle geceleri uyumayan rüzgârın haraç aldığı taze güle benziyorsun.

Bildin ki vuslatına muhtacım.. dostların ihtiyaç vaktinde ellerini tut!

140. Sevgilinin civarındaki âşıkların yoksullukla başları hoş. Böyle bir padişahın tahtta, tahta gözü olur mu hiç?

Bu nükteyi Hafız'dan duy da faydalan: Şarap iç, iyilikte bulun, çünkü bu, emirhaccın malından, mülkünden yeğ!

Āteş ender āb efsurdest yā mey der zucāc
Yā dıraḥşan dermiyān-ı çeşme-i Heyvan zucāc

H

XXI.

Muharrem hilâline bak, şarap kadehini iste. Çünkü bu ay, emniyet ayıdır, bu yıl, sulh yılı.

Bu alçak dünya için, er olan kavgaya girişmez. Gözümlün nuru, kurtuluş topunu, sulh ve asayişle kap!

Vuslat zamanını aziz tut. Çünkü o dem Kadir gecesine ve recebin on beşinci gününe muadildir.

145. Şarap getir. Çünkü şarap kadehini seher kandili yapan kişinin günü hayırla biter.

Sarhoşum, benden Tanrı'ya lâayk nasıl bir ibadet meydana gelebilir? Akşam ezanını sabah ezanından farkedemiyorum ki!

Gönül, sen kendi işinden gafilsin. Korkuyorum, anahtarı kaybedersen kimse sana kapı açmayacak.

Hafız gibi bir geceyi vuslat ümidiyle sabaha ulaştır da kapalı kapıları açan Tanrı inayetiyle bahtının gülü açılsın.

Şah Şüca'nın zamanı, hikmet ve şeriat devridir. Akşam, sabah gönlünün, canının huzur ve istirahatine çalış!

Bibin hilâl-i muharrem bihâh sāgar-ı rāh
Ki mäh-ı emn-u emānest-u sāl-ı şulh-u şelâh

D

XXII.

143. İçinde şimşekten başka bir şey olmayan bir sevgide, surf atesten ibaret olan, yanıp yakılmadan başka bir dilek güdülmeyen aşkta ömür ve varlık harmanı bile yanarsa o kadar gasılacak bir şey değildir.

Gönül gamına alıșan kuşun ömür ormanında elbette bir neşe yaprağı bulunmaz.

Aşk iş yurdunda kâfirlikten kurtulmaya imkân yoktur. Ebuleheb olmasa ateş kimi yakacak?

Can satanlar mezhebinde fazilet ve edebin lüzumu yok. Oraya ne hasep sığar, ne nesep!

Güneşin bile bir zerre sayıldığı bir mahfilde kendini büyük görmek edebe uyar bir şey değil!

135. Şarap iç. Alemde ebedî bir ömre nail ola-

bileceğini bile farzetsen, bu ömre cennet şarabından başka bir şey sebep olamaz.

Hafız, geceye erişmeyen bir gün varsa senin gibi eli dar kişi, ancak o gün sevgilinin vuslatına erebilir.

Derher devâ ki cuz berk ender taleb nebâşed
Ger hürmenî bisûzed çendan 'aceb nebâşed

XXIII.

Şarap, bir kere daha beni benden aldı..
yine bana saldırdı.

Kızıl şaraba binlerce aferin.. yüzümden
sarı rengi giderdi.

Üzüm toplayan ele kurban olayım.. onu
ezen ayak çürüyüp düşmesin.

160. Takdir, alıma aşk yazısı yazmış.. yazılan
yazıyı bozmaya imkân yok.

Hikmetten bahsedip durma. Aristo da, bir
zavallı gibi can verir!

Hadi be zahit, git işine, bize çatma; halimizi
ince eleyip sık dokuma. Tanrı işi, senin
bildiğin gibi öyle ehemmiyetsiz bir iş değil!

Öyle yaşa ki sana sağken öldü demesinler.

Hafız gibi sâf şarap içen, Elest kadehin-
den vahdet sarhoşu olmuştur!

Merâ mey diger bâre ezdest burd
Bemen bâz binmûd mey destburd

XXIV.

165. Halis şarap kadehini kime sunarlarsa bil ki ona, namahremlerin giremeyeceği mahalde yer verirler.

Sofi, rintleri inkâr etme. Aşk sırrını ezel gününde kalleşlere nasip ettiler.

Sâki, gül renkli, misk kokulu şarabı sun. Akıllılar, bize külhanbeylerin verdikleri zahmeti veriyorlar!

Kim, bugünü yarına kor, yarının vadesiyle bugünü elden çıkarırsa yaşayış lezzetinden ne bir nasip alır, ne de bir zevk!

Hafız'a, vuslatının hariminde yurt verirse cenneti de terkeder. firdevsi de!

Anrâ ki cām-ı şâfi-yi şahbâş mîdehend
Mîdân ki der harîm-i harem câş mîdehend

XXV.

170. Gönül, daima dudağına iştîyak çekmekte.. Yarabbi, dudağından ne istiyor ki?

Can, gönül kadehine sevgi şerbetiyle iştîyak şarabını dudağına kadar doldurmuş!

Sevgilinin zülfüne sevdalananın konağı, daima belâ tuzağıdır.

Şuhlukla bir gönül avlamak için, gül gibi yanağına, menekşe gibi tüylerle tuzak kurmuş!

"Sevgilimizin adı ne?" diye sormak bana düşer mi, hem de lâayk mı?

173. Havastan, Avamdan çekinen, ehil, naehil
kaydına düşen, nerde sevgiliyle oturacak?

Sevgiliyle gece gündüz sohbet eden gö-
nüle ne mutlu!

Dil şevk-i lebet mudâm dâred
Yârab zi lebet çi kâm dâred

XXVI.

Ben islâh olacağım, bu halden kurtulaca-
ğım ha.. kimse bunu ummaz, meyhane rindi
hakkında kimse böyle bir zanda bulunmaz.

Bu yamalı hırkayı neye giyiyorum, bilir
misin? Altında gizlice şarap taşıyorum, kimse
şüphelenmiyor da ondan!

Ey fakih, daima ilme, amele güvenip ulu-
lanma. Tanrı takdirinden kimse canını kurtar-
amaz.

180. Âlemin rengine, kokusuna aldanma, çek
kadehi. Çünkü gönlündeki gam pasını muğ-
ların şarabından başka bir şey silemez.

Gönül, gerçi göz, senin gözçün, bekçin
ama sen yine aklını başına al da bekçi, varını,
yoğunu elinden almasın.

Gönül, ecre nail olmak istiyorsan çalış,
çabala. İş görmeyene havadan para vermez-
ler ki!

Hafız, söz bilirler yanında söz söyleme.
Kimse, hediye olarak denize inci, madene mü-
cevher götürmez.

Men-u şelhâ-u selâmet kes in guman nebered
Ki kes berind-i herâbât zann-i an nebered

XXVII.

Güzelim, seni ne de hoş bezemişler. Sanki
dudağını, tatlı candan halk etmişler.

185. Yüzünde yeşillığe benzeyen tüylerle be-
zenmiş yanağını pek güzel, pek gönül alıcı
buldum. Nesrinin etrafına amber tozundan
sayvan çekmişler.

Hayalin gelecek diye gözbebekleri, gönül
ülkesini kızıl göz yaşlarıyla süslemiş.

Zülfün işi güçlü miskler saçmadır ama
şimdi bunu Çin nafesine isnadetmeyi muvafık
bulmuşlar.

Yarabbi, bu, etrafı külâh bağıyle çevril-
miş yüz mü, yoksa parlak ayın etrafına pervin
dizisini mi takmışlar?

Bundan önce Ferhat'la Şirin hakkında
söylenilen şeyler yok mu? Hepsi benim aş-
kımla onun yüzünün güzelliğini tavsif için
söylenmiş sözler.

190. Hafız, tam doğruyu söyle, yani aşk sır-
rından bahset. Bundan başka ne söylenirse
hayalden ibaret, hepsini de tahmin yollu söy-
lemişlerdir.

Şûret-î hübet nigârâ hoş beâyin besteend
Güyyâ naşş-ı lebet ezcân-ı şîrin besteend

XXVIII.

Seher yelinden Hutun miskininin kokusu gelmekte.. bu ne rüzgâr? Ondan sizin kokunuz geliyor!

Rüzgârın yeninden, yakasından Hutun miskininin kokusu duyuluyor. Yoksa Hıta y mülkünden bir kervan mı geliyor ki?

Can, tenimden çıkmadıkça gönlüm onda. Dinle, bak, sözümünden vefa kokusu geliyor!

Kaşının aşkı daima halimi, hatırımı soruyor. Bir padişah ki yoksulu anmakta!

Büy-ı müşk-î Hutun ezbad-ı şâbâ miyâyed
İn çi bâdest ki kez büy-ı şumâ miyâyed

XXIX.

193. Tenim, bu pek fazla eziyetlerden bir an olsun huzura ermekte. Gönlüm, bu sonu gelmez kederlerle ezilip gitmekte.

Tahassürünün dumanı, gönlümünden çıkıp başımı sarınca gözlerimden gam yağmuru yağmaya başlamakta.

Gözlerim, yüzümlü sarı gördü de dayanamadı, gönül kanıyla boyadı, bezedi;

Hattâ kötülüğümü isteyen düşmanım bile bir gün yüzümü görse gözüne sarı görünmemi istedi.

Kötü zamane nerde bir fitne varsa yeni gelin gibi benim gözüme süslü, ziynetli göstermekte.

200. Zamane, bende ne varsa alıp götürdü,
sevgilinin muhabbeti kaldı. O ebedî, o bâkî!

Gözlerim neden ağlamasın, can niçin fer-
yat etmesin? Sabrım nasıl eksilmesin, gam
nasıl artmasın?

Felek, neşemi görünce birer birer saydı.
Neşeyi sayıyla, ölçüyle verdi. Fakat şimdi ga-
mı gussayı ölçmeden vermekte!

Dostu bile bu âşıktan usanır, yüz çevirirse
düşmanı nereden vefa gösterecek, acıyacak?

Ağlamasam der ki ihtiyacını arzetmiyor,
muhtaç değil.. ağlasam abes, saçma derler,
kimse şikâyetimi dinlemez!

205. Hafız, kederlenme.. Ulu Tanrı bir kapıyı
açmadıkça bir kapıyı kapamaz.

Tanem zirenc-i firāvan demî neyāsāyed
Dilem zienduh-i bîḥad hemîbifersāyed

XXX.

Dedim ki: Hata ettik, tedbirimiz böyle de-
ğildi. Dedi ki: Ne yapabiliriz ki? Takdir böy-
leymiş!

Dedim ki: Sende nice hatalar buldular.
Dedi ki: Alnımıza yazılmış da ondan!

Dedim ki: Bugün kötü bir arkadaş a düş-
müşsün. Dedi ki: zaten bana arkadaş kötü
talihim!

Dedim ki: Ey ay yüzlü, beni evvelce se-

verdin, neye soğudun? Dedi ki: Felek bana kinlenmişti, ondan.

210. Dedim ki: Bundan önce neşe sarabı içtik. Dedi ki: Doğru, fakat şifa son kadehteydi.

Dedim ki: Sen ömrümsün benim. Niçin gittin? Dedi ki: Arkadaş, ne yapalım? Ömrün bu kadarmış!

Dedim ki: Bu kadar acelen ne, daha sefer vaktin gelmemiştir. Dedi ki: Öyle deme.. muvafık olan buymuş!

Dedim ki: Hafız'dan neden uzaklaştın? Dedi ki: Zaten her zaman bunu düşünmekteydim [*]!

Guftem ki hata kerdi vu tedbîr ne in bûd
Guftâ çi tevankerd ki taqdir çunin bûd

XXXI.

Güzelim, o misk kokulu siyah kıvrıcık saçlarını döktü mü lâlenin gönlünü dağlar, sümbülün revacına kesat verir.

215. Gül bahçesinin selvisi olan usul boyu salınarak yeşillığe meyletti mi selviyi yere yıkar, güle haset verir, gönlünü incitir!

Sevgilinin kaşlarının hayali gözümden uzaklaşalı bu yola öyle seller saldı ki yüzlerce köprüyü yıkar.

[*] Sudî, bu gazelin aynen Selman divanında bulunduğunu, yalnız mahlâs beyti olmadığını, Hafız divanlarının çoğunda da mahlâs beyti bulunmadığını kayd ediyor. C. 1, S. 767.

Seher yeli, gülün perdesini yırttı mı bül-
bülün mecruh gönlüne gam dikenleri sancar!

Hafız, bu vahdet sırrını elden bırakma da
tevekkül, zahitlik ve takva hayalini mahvetsin!

Turk-i men çün ca'd-ı muşkin gerd-i kâkui
bişkened
Lâlerâ dil hon şevved bâzâr-ı sunbul kişkened

XXXII.

Aşkın serseri değil ki baştan gitsin. Sev-
gin arzı bir sevgi değil ki başka birisine de
âşık olayım?

220. Aşkın içime öyle yerleşmiş, sevgin gön-
lümde öyle karar kılmuş ki.. onlar, ben süt
emerken sütle bedenime girmişler, mayam ol-
muşlar.. ancak canımla çıkarlar!

Aşk derdi, öyle bir dert ki ilâcına ne ka-
dar çalışılırsa o kadar beter olur.

Bu şehirde feryadı, her gece feleklere ka-
dar yücelen birisi varsa o da benim!

Göz yaşlarımı Zinderud'a saçsam bütün
İsfahan ovası sulanır!

Dün gece zülfünün arasında sevgilinin
yüzünü gördüm. Sanki ayın çehresini bulut
kaplamıştı!

225. Dedim ki önce öpüşle işe girişeyim mi?
Dedi ki: Bırak, ay akrep burcundan çıksın da
öyle!

Hafız, onun dudağını anarak şarap içiyorsan aman sakın, engeller haberdar olmasınlar!

‘İşkret ne serserîst ki ezser bederşevd
Mihret ne ‘arîzîst ki cāy-ı diğerk şevd.

XXXIII.

Tanrı, insana her suç yüzünden azap verseydi yer feryatla dolar, zamane ahlar çekerdi!

Tanrı yanında, saman çöpüyle dağ birdir. Bazan adamın dağ gibi suçunu bağışlar, bazan adamı bir saman çöpü kadar günah yüzünden azaplandırır.

Bütün günahları işleyip duruyorsun. Bilmiyormusun ki ay gökyüzünde olduğu halde yeryüzündeki insanların günahları yüzünden tutulur.

230. Sen temizsin, suçsuzsun; pekâlâ.. fakat yarın zulmüne uğrayanlar adalet isteyerek geldiler mi günahlarının hepsi meydana çıkar, istediğin kadar burada temizlik sat!

Günahımdan haya ederek bir gece öyle ağlayayım ki o gece secde yerimi çimenler kaplasın!

Veda zamanı öyle yaşlar dökeyim ki sevgili nereye gidiyorsa göz yaşlarım o yolu tutsun, gitmesine mani olsun!

Hafız, padişah birisini helâk etmeye kasdetti mi kimin ne haddi var ki onu padişahın elinden kurtarabilsin!

Eger Hudây kesîrâ beher gunâh bigîred
Zemin benâle derâyed zemâne âh bigîred

XXXIV.

Başımızda sevdanın havası dönüp duruyor. Bak hele şu divane başta neler dolaşmada!

235. Kim, senin zülfünün çevgânına gönül ver-
diyse gayri top gibi başsız, ayaksız aşk mey-
danında yuvarlanır durur.

Sevgilim zulmeder, cefa eder ama gönül,
yine vefa umarak ardından koşar.

Feleğin cevrenden, devranın derdinden vü-
cudumda yüz kere sabır kaftanı yırtıldı!

Zavallı vücudum, zayıflıktan öyle bir hale
geldi ki parmakla gösterilen hilâle döndü.

Tabiatımın bülbülü, nice demdir yüzünün
gülzarından ayrılmış, o tahassürle yemsiz bir
halde dönüp dolaşmada.

240. Ne vakte kadar ey gönül, nefis ve heva
peşine düşme diyeyim. Çünkü bu hava, öyle
bir havadır ki daima hata etrafında döner,
dolaşır.

Ey selvi boylu, lâle yanaklı sevgili, senin
sevginle bizim gibi nice kişiler perişan, sersem
bir hale gelmişler.

Hafız'ın gönlü, sabah rüzgârı gibi senin
civarında konaklamış bir dertlidir. Deva ümi-
diyle dönüp durmada!

Ser-i sevdâ-yı tu ender ser-i mā mîgerded
Bin ki ender ser-i şūrîde çihā mîgerded

XXXV.

Senin ayrılığınla her an feryat etmekte-
yim. Ah eğer feryat ve figanımı rüzgâr sana
ulaştırmazsa!

Feryadü figan etmeyeyim de ne yapayım?
Senin ayrılığınla öyle bir haldeyim ki dilerim,
hakkında kötü düşünen, kötülüğünü isteyen
de o hale düşsün!

245. Gece gündüz dert ve gussa çekip duru-
yorum. Çekmeyeyim de ne yapayım? Senden
ayrırım, nasıl şad olayım?

Sen bu gönlü yanık âşıkın gözünden uzak-
laşalı gönül, gözünden nice kanlı çeşmeler
akıttı.

Gönlüm, ayrılığın elinden feryada geldi
mi her kirpiğin dibinden yüzden fazla kan
damlası damlar.

Âşık Hafız, gece gündüz senin yâdına
müstağrak. Halbuki, sen, bu gönlü alınmış
kuldan tamamıyla fâriğsin.

Mîzenem her nefes ezdest-i firâket feryād
Âh eger nâle-i zârem neresâned betu bād

XXXVI.

Vuslatına erişmek imkânını bulursam artık talihimden, başka ne isteğim kalır ki?

250. Eşiğine âşıkların üşüşmesine şaşılmaz. Nerde bir şeker diyarı olsa oraya sinekler üşer.

Âşıkı, kılıçla öldürmeye ne hacet. Benim yarı ölmüş canımı büsbütün öldürmeye bir kaş, bir göz işareti yeter!

İki âlemde de dostla bir nefescik alsam iki âlemden elde ettiğim tek zevk ve huzur, işte o bir nefesten ibarettir.

Heveslendim ama bahtımın eli kısa. Ben kim oluyorum ki senin yüce selvi boyuna el uzatabileyim?

Aşkın mihnet seli önünden, ardından gelip dururken boğulana kurtuluş yolu mu bulunur?

255. Bin keredir tanışıyor, bilişiyoruz da bin birinci kere yine beni gördü mü "kim ki" diyesoruyor [*]!

Merā bevaşl-i tu ger zan ki destres bâşed
Digr ziṭālī'-i hişem çi multemez bâşed

---

[*] Sudî, bu gazelin mahlâsı beytinin olmadığını, şarihlerin de müracaat ettikleri divanlarda bulamadıklarından şerh etmediklerini kaydedip Hafız'a aidiyetinde haklı olarak şüphe ediyor: C. 1, S. 739.

XXXVII.

Bahar rûzgârının hevesi, beni sahralara saldı.. rûzgâr, senin kokunu getirdi de kararımızı alıp götürdü.

Nerde bir gönül varsa gözü, yoldan çıkardı.. Sade benim yorgun ve hasta gönlümü değil!

Gümüş gibi göz yaşları geldi, yüzümün suyunu tamamıyla alıp götürdü. Kim gelip bu yüzü kumaşım aldıysa parayı paraya verdi; tam yerine harcetti demektir.

Göz yaşım, taş gibi yüreğini yola getirdi. Elbette.. sel, taşı deniz kıyısına götürür mü, götürür!

260. Dün gece iştîyak silsilen neşemi bağladı, zevkuma mani oldu.. gam askeri de akıl alayımın ayağını yerinden kaydırdı, mağlûp ve münhezim etti!

Dün şarap kadehi, dudağınla ruh bağışlama bahsine girişti de can bağışlayan, ruha ruh katan dudağın, şarabın revnak ve letafetini gideriverdi!

Hafız, güzel söz söyleme hususunda bülbülden bahsetme. Dudunun yanında bülbülün adı mı anılır?

Heves-i baâ-ı behârem besuy-ı sehrâ burd
Bâd bûy-î tu biyâvurd-u karar ezmâ burd

XXXVIII.

Gönlümle ömrüm tükendi de işim hâlâ düzelmedi. Kendimden geçtim gittim de sevgili, hâlâ gelmedi!

Bu hayalle ömrüm sona erdi de uzun zülflerinin belâsı hâlâ bitmedi!

265. Seher yeline söylenecek ne hikâyelerim var. Fakat bantıma bu gece bir türlü seher olmuyor ki!

Seher çağlarında ettiğim ahlar hata etmez, mutlaka tesiri görülürdü. Bilmem şimdi ne oldu ki bir tanesi bile tesir etmiyor!

Ömrümüzü, malımızı sevgiliye feda etmedik.. yazıklar olsun, aşk yolunda elimizden bu kadarcık bir iş bile gelmiyor!

Nice demdir Hafız'ın gönlü, herkesten türkmuş, usanmıştı. Şimdi sevgilinin zülfünün halkalarında karar etti, oradan bir yere ayırlamıyor!

Zidil berâmedem-u kâr bernemîyâyed
Zihod bederşudem-u yâr der nemîyâyed

XXXIX.

Sâki, yine kadehime gül renkli şarap koydu, yine bizim eski şarabımıza afyon kattı!

270. Başkalarına eski şarabı kaldıracabilecekleri kadar verdiği halde bu yorgun âşıka gelince fazlasıyla sundu.

Bu kadeh aklımı tamamıyla aldı.. bu şarap, bu sefer beni, tamamıyla benden geçirdi!

Taş yürekli güzelimiz, zannetme ki kadehimize ciğer kanını sadece şimdi döktü!

Mecruh göğsümdeki gönül dediğin şey yok mu? Öyle bir aşk yanışı ki ciğer kanıyla yoğurulmuş, mayalanmış!

Beni üstada verdikleri zaman üstat, başkalarına akıl öğretti, beni daha ilk günden mecnun etti, çıktı!

275. Hafız'ın gönlü, dudağının afsunundan emindi. Fakat sihirbaz gözün onu bir kere daha afsunladı gitti!

Sâki ender kadehem bâz mey-i gulgun kerd
Demrey-i köhne-i dirîne-i mâ efyon kerd

XL.

Eğer rûzgâr, bana senden bir koku getirirse cihanın canını müjde olarak rûzgâra vereceğim.

Rûzgâr, beni kurutur, savurur, varlığımdan bir toz koparırsa dilerim, toprağımdan eteğine bir toz erişmesin!

Gözümün nuru, sen, yüzüme kapı kapalı cihan, gayri yüzüme neşe kapısını açmadı gitti!

Yüzünün hayali, gözümü kanlara gark etmede.. zülfünün havası ömrümü yellere vermede!

280. Ne gözüümün önündesin, ne nazarımdan
gaip.. ne beni yadediyorsun, ne hatırımdan
çıkıyorsun!

Düşman, taan edeceği yerde kılıç vursa
yine dosttan el çekmem.. ne olursa olsun!

Hafız, aşkının elinden canını kurtaramı-
yor. Ferhat, Şirin'in mihnetinden nerde can
kurtaracak, inkân mı var?

Eger zikûy-ı tu buyî bemen resâned hâd
Bemujde cân-ı cihanrâ bebâd hâhemdâd

XLI.

Cemalin olmadıkça gönlümün hiç bir sa-
fası yok. Âdeta hiç bir âşinası olmayan ga-
ribe benziyor.

Güzelliğinin pazarında yoksul âşıkların
tertemiz gönül matahları, hiç bir değere ma-
lik değil!

285. Gönül, kadehi ve gül yüzlü sâkiyi iste.
Çünkü zamane de güle benzer, onun da ba-
kası yoktur.

Gönlüm gitti ama hiç bir derdi yok, çün-
kü o zülfün kıvrımından başka bir yerde me-
kân tutmaz.

Fakat korkuyorum, oku, bir gün bu da-
ralmış gönülden öyle bir yere gidecek ki ar-
tık bu gönle bir deva bulunmayacak!

Sevgilinin her şeyi var, yalnız ne yazık ki
bize vefası yok!

Bu aydın ay gibi meydanda: Yüzünün
güneşi yoksa Hafız'ın gönlünde de bir safa
yok, canında da!

Dilem bicemâlet şafâî nedâred
Çübîgâneî kâşînâî nedâred

R

XLII.

290. Gönül, ne vakte kadar kan dökeceksin?
Artık gözden utan. Sen de ey göz, biraz uy-
kuya dal da gönlünün muradını elde et!

Yarabbi, sevgilinin bileğini öpen ben mi-
yım? Gördün mü, nihayet sabah çağlarındaki
dua nasıl da işe yaradı!

Kısmetleri veren Tanrı, dünya muradımı
da verdi, ahret muradımı da! Önce çengin
nağmeleriyle kulağımın pası açıldı, sonra da
elime sevgilinin zülfü düştü!

Alçakların harmanından yel gibi başak
karmak niceye bir? Himmet et de azığını sen
elde et, tohumunu kendin ek!

Sarayın Çin Nigâristanı olamaz, bunu ben
de biliyorum ama misk kaleminin ucuyla ni-
hayet sen de bir resim yap!

295. Gönül, geceleri uyanıklık mülkünde gam-
dan, gussadan ürküp kaçmazsan sabah çağı,
nihayet sana o ülkeden müjdeler verir.

Ay gibi bir güzel gelip diz çöktü, lâl gibi
bir şarap sunmada.. Hafız, senmisin ben tövbe
ettim diyen? Bari sâkiden utan yahu!

Dilā çendem birizî hon zidide şerm dār āhır
Tu nîz ey dîde hâbî kun murād-ı dil berār āhır

XLIII.

Sâki, gençlik mayasını getir; bir iki kadeh şarap sun!

Aşk derdinin ilâcını, şarabı.. ihtiyarın, gencin derdinin dermanını ver!

Şarapla kadeh, güneşle aydır. Ay gibi kadehte güneş gibi şarabı sun!

300. Akıl, tamamıyla serkeşlik etmede. Çadır ipine benzeyen şarapla aklı boynundan bağla!
Bu ateşime bir su serp.. O su gibi ateşi sun!

Gül gittiyse güle güle de. Gülsuyu gibi halis şarabı ver!

Bülbülün gulgulü kalmadıysa ne gam? Şarap şişesinin gulgulünü izhar et!

Sarhoşum ama üç dört kadeh daha ver de tamamıyla harap olayım!

305. Hafız'a bir iki büyük sağrak sun.. günahsa da getir, sevapsa da!

Sâkiyâ mâye-i şebâb biyār

Yek'du sâgar şerâb-ı nâb biyār [*]

[*] Sudî, bu gazelin kendi nüshalarında bulunmadığını, fakat şarihler yazdığı için şerhettiğini söylüyor (C. II, S. 41).

XLIV.

Yürüyüşü güzel, boyu usul, nazlı ve gül
yanaklı güzel,

Gönlümüzü ayyarlıkla aldın, bari Allah
için hoş tut, gör, gözet!

Sihirbaz gözlerini görelî gönlümde ne
sabır kaldı, ne karar!

Sümbül zülûflerini dökersen artık miskin
hiç bir değeri kalmaz.

310. Vefasızlığı sanat edinme ayyar güzelim,
vefakâr olmaya çalış!

Bazı bazı bir öpücükle bana iltifat et de
ömründe berhüdar ol!

Dertli Hafız, sana hayrandır. Sana para-
sız, pulsuz bir kuldur!

Serv-ı bâla bulend-i hoş-reftâr
Dilber-i nâzenîn-i gul- ruhsar [*]

Z

XLV.

Ne güzeldir o gece ki yüzlerce işveyle,
yüzlerce nazla gelesin.. sen şuhça naz ettikçe
ben niyaz edeyim!

Gönlüme mahrem olan seher yelidir. Na-
sıl olur da içindeki sır konca gibi gizli kalır?

[*] Bu gazel hakkında da aynı mütalâayı yürü-
tüyor (C. II, S. 41).

315. Yüce bahıttan boyuna erişmeyi umuyordum.. uzun ömrümden zülfünün kokusunu istiyordum.

Vuslat gününe erişirim diye uzun gecelerde gönül kapısına ne halkalar vurdum, kaç gönül ehlinin kapısını dövdüm!

Senin cevrenden, rakıbin cefasından ne kaygım var. Aşk esiri, uzun süren belâlardan gam yemez ki!

Kaza ve kader bezeyicisinin uyandırdığı bu fitne, ne fitneydi ki sevgilinin sarhoş nergisi, yüzlerce işveler, yüzlerce nazlar, edalarla açıldı.

Hatırımızdaki toz, düşmanın gözünü kör eder.. Hafız, hemen sen yüzünü toprağa koy, hemen sen yan, yakıl!

Hoş an şebî ki derâyî beşed kirişme vu nâz
Kunî tu nâz be şûhiyy-u men kunem beniyâz

XLVI.

320. Hacılar, Hicaz yoluna nasıl canla başla koşarlarsa âşıklar da meyhane yoluna o çeşit koşarlar!

Tenim, ayrılığınla cihandan gözünü yummuştu.. fakat vuslat devletinin ümidi yine bana can verdi.

Bundan böyle dost kapısından başka hiç bir kapıya gitmem. Kâbe'yi buldum, artık puta tapmadan vazgeçmem gerek!

Maksat, bir güzellik işvesinden ibaret.
Yoksa Mahmud'un devletinin cemali, Eyaz'ın
zülfüne muhtaç değil!

Talihimden bir gece isterim ki seher ça-
ğına kadar sana maceramı anlatayım

325. O göçer evli ayın meclisinin iştiahiyle
Hafız, seni mum gibi yaksalar da ayak dire,
yan da ondan vazgeçme!

Berâh-ı meykede uşşâkrâst dertek-u tâz
Heman niyâz ki huccâcrâ berâh-ı Hicâz

XLVII.

Seher yeli, gül gelince yine ruha ruh ba-
ğışlıyor. Güzel sesli bülbül nerde? Söyle, şa-
kımaya başlasın!

Gönül ayrılığından ağlama! Alemde ga-
mın sonunda neşe, dikenin yanında gül.. her
yokuştan sonra da bir iniş vardır.

Dertten yay gibi iki büklüm oldum da
hâlâ o ok atıcı yay kaşları terkedemiyorum.

Saçlarının yüzünden gönlümün perişanlı-
ğını âlem duydu. Evet.. misk, gammaz olursa
şaşılmaz, elbette kokusunu izhar edecek!

330. Bu perişan âşık senin eşiğine şimdi yüz
koymadı.. tâ ezelde yanıp yakıldı, o eşiğe sec-
de etti!

Ayrılık gecesini düşmanlara anlatmayın,
kin ehlinin gönlü sırta mahrem olamaz.

Yüzüne binlerce göz dikilmiş de sen hâlâ nazlanıyor, bir tek âşıkın olsun, yüzüne bakmıyorsun.

Gönül, seni dertle yakıp yandırsalar bile feryadetme.. sevgisinden dem vur, derde alış!

Hatırımdaki toz toprak, düşmanın gözü-nü kör eder, Hafız, sen hemen yüzünü toprağa koy, namaza koyul!

Şabā be maḳdem-i gu rāḥ-ı rûḥ bahşed bâz
Kucāst bulbul-i ḥōş-gū berāvured āvāz

Ş

XLVIII.

335. Mademki hiç bir iş, çalışıp çabalamakla olmuyor.. işlerini Tanrı'ya bırakmak daha iyi.

Yok ul, kanaat sırrından haberdar olsa âlem padişahlığına bile baş eğmez.

İster misin, hâdise taşlarından belin бү-
kölmesin? Terazi gibi azın, çoğun peşine düş-
me!

Riyakâr zahidin rıyası canımı üzdü, yaradı. Bir kadeh şarap sun da yaralı gönlüme merhem koy!

Şarap içmeye bak. Her şeyi taksim eden Tanrı, daha yaratışta çeşit çeşit tatlı şeylerde bir acı da, bir elem de yarattı.

340. Riyayı helâl sayıyorlar da şarabı haram ha.. ne acayip yol, ne garip millet, ne çeşit şeriat, ne tuhaf mezhep bu?!

Gönül çalmada ileri gidersen şaşılmaz. Çünkü senin güzelliğinin nuru, âlem yaratılmadan önce de vardı, daha o vakit de güzeldin!

O küçülcük ağzını Hafız'ın canı özleyip durmada. Bu olmayacak şeyler düşünen gönül-den canım tehlikede!

Becidd-u cehd çü kârî nemireved ez piş
Begirdigâr rehâkerde dih meşâlih-i hîş

XLIX.

Gönül, âlem padişahına kul ol da âleme padişah kesil, daima Tanrı'nın lûtfunda, himayesinde ol!

Tanrı'yı tanıyan er, takva diler, ister ak-sâdeler giyinsin, ister kara çullar!

345. Binlerce hariciyi bir arpa tanesine bile almazlar. İsterse âlem dağdan dağa münafık askeriyle dolsun.

Kıyamet günü şefaatçım Ahmed olduktan sonra bu belâlar çeken beden isterse günahlarla dopdolu bulunsun, ne çıkar?

Kimde Ali muhabbeti yoksa kâfirdir.. ister zamanenin zahidi olsun, ister tarikat şeyhi!

Ya Ali, bugün senin sevginle diriyim, yarın da bu sevgiye imamların ruhu şahit olsun.

Sekizinci imam din sultanı İmam Rıza'nın kabrini canla başla öp, o kapıda bulun.

350 Daldan bir gül koparmak imkânını bulamazsan bari onların gül fidanlarının ayağı altında bir ot ol!

Hafız, Şah'ın kulluk yolunu tut da sonra yolda yol erleri gibi er ol!

Ey dil gulām-ı Şāh-ı cihan bāş şāh bāş
Peyveste derhīmāyet-i luṭf-ı līlāh bāş

Ş

L.

Zülfünün kemendinden kimseye kurtuluş yok. Zavallı âşık öldürür, kısastan hiç korkmazsın!

Gönlü yanık âşık yokluk çölüne gitmedikçe can haremine varamaz, sevgilinin has adamlarından olamaz.

Gamzelerinin oku, kemankeşlikte Rüstem'i geçti; kaşların, okçulukta öncülüğü Vekkas-oğlu Sa'd'den aldı.

355. Sevgi ve ihlâsta pervane gibi şevkle yamadıkça aşk gamından kurtulamazsın.

Aşkının gamı, bu toprak bedenime öyle bir kimyadır ki kurşun gibi bile olsa halis altın haline getirir.

Hafız, bilgisizler değerli incinin kıymetini ne bilsinler? İri incini kıymet bilenlerden başkasına verme!

Nîst kesrâ zikemend-i ser-i zulf-i tu helâş
Mîkuşî 'âşık-ı miskîn-u netersî zi kışâş

LI.

Gönlüm, rakıbinden kurtulmadı gitti. Öyledir.. hikâyeci, hikâyeyi sevmez, çekemez!

Muhtesip şarap küpünü kırdı ama ben de onun kafasını yardım. Başa baş, kısasa kısas demişler!

365. Şarap kadehi İsa'ya benzer, hassalariyle her an ölüleri diriltir.

Çalgıcım, öyle bir perdeden çal ki gökte müşteri yıldızı bile zühre gibi oynasın!

Dalgıç, candan baştan geçmezse denizden nasıl olur da inci çıkarabilir?

Akçeyi akıldan değil, aşktan iste de tam altın gibi halis olasın.

Hafız, hamd ve ihlâs surelerini, canla başla sevgilinin mushaf yüzünden okudu.

Ezreķibet dilem neyâtt helâş
Zan ki el kıâss la yuħibbul kıâşş

LII.

370. Yüzünün güzelliği, bütün dünyayı enine, boyuna zaptetti. Gün yüzündeki güneş bile Gökyüzündeki ayın güzel yüzünü gördü de utandı.

Güzelliğini, yarasıklığını görmek bütün halka vaciptir. Hattâ yüzünü görmek, bütün meleklere farzdır.

Güneş, dördüncü kat gökte olduğu halde yüzünden nur alır. Bu yüzden yedinci kat yer gibi borç yükünün altına girmiştir.

Ona feda olmayan can ebedî bir ölü olarak kalmıştır. Ona esir olmayan tenin lâıyğı, kesilmek, kökünden çıkarılıp atılmaktır.

Ayağının toprağını öpmek fırsatını nereden bulacaksın? Hafız, iştıyak hikâyesini ona ancak rüzgâr arzedebilir.

Ḥusn-i cemāl-i tu cihan cumle girift tūl-u 'arz
Şems-i felek ḥacil şude ezruḥ-ı ḥüb-ı mäh-ı 'arz

LIII.

370. Gel gel.. O yanaktan, o yüzden can kokusunu duymaktayım.. Orada gönlümün nişanını buldum.

Cennetteki hurileri, şöyledir, böyledir diye över dururlar ya.. güzellikle, letafetle mahiyetleri nedir? O yanağa sor!

Nazlı selvi, endamından hayâ etti; erguvan, yanağını gördü de kanlara gark oldu!

Çin diyarındaki misk nefesi, kokusunu o yanaktan aldı.. gülsuyu cennetlerin kokusunu o yanaktan buldu.

Güneş, yüzünün güneşinden terlere battı;

gökyüzündeki ay, o yanaktan zayıf, perişan
bir hale geldi!

375. Sevgilinin terlemiş yanağından nasıl can-
lar damlıyorsa Hafız'ın gönüller alan şiirin-
den de abıhayat damlamakta!

Biyā ki mişinevem bûy-ı can ezan 'ārız
Ki yâltem dil-i hōdrā nışan ezan 'ārız

—
T

LIV.

Sevgilimizin yanağının çevresine yazılar
yazılab gökyüzündeki ay, o mu dur, ben mi-
yim diye adamakıllı yanıldı!

Abıhayattan daha hoş olan dudağının he-
vesiyle gözlerimden ırmak gibi yaşlar aktı.

Gâh canımı, gönlümü toz gibi onun hava-
sına vermekteyim; gâh göz yaşlarımla aşkı-
nın ateşini kaz gibi söndürmekteyim.

Padişah, beni kulluğa kabul ederse bende
ihtiyarımla o kulluğu kabul eder, bunu canı-
ma minnet bilirim.

380. Hafız, Abıhayat bile senin şiirlerinden
utandı, hiç kimse onun aşkıyla bu çeşit şiir
söylemedi!

Gerd-i 'ızār-ı vār-ı mā tā binuvişt devr-i haṭ
Mah-ı felek zirûy-ı ō rāst lûtād dergalaṭ

Z

LV.

Hafız, bize bütün iyilikleri yaptı.. Tanrı, senin güzel yüzünü kem gözden korusun!

Gel.. şimdi barış, dostluk, vefa zamanı Hafız, artık seninle ne savaşımız var, ne maceramız!

Lâlim, gönlünün kanını mı içti? Peki, onun yerine Hafız, sen de gel, dudağımdan bir öpücük al!

Sen nerde, vuslatını ummak nerde? Hafız, her yoksulluk eli, onun eteğine erişemez!

385. Hafız, bu tuzaktan, bu belâdan kurtulursan bir daha güzellerin zülfüne benine gönül verme sakın!

Gel Hafız, güzel bir yeni gazel oku.. çünkü senin şüirin hem adama ferah vermede, hem adamın gamını almada.

Zahit, sen adam aldatmak için bir hırkadır giymişsin, yıkıl buradan.. Hafız, sen de şarabını içmektesin, gel buraya!

Sabah çağında rintler gibi candan, gönül-den ağla, inle. O anda Hafız, benim işlerim için de bir dua et!

Ziçeşm-i bed ruh-ı hub-ı turâ Hudâ hâfız
Ki kerd cümle nikûyi becây-ı mâ Hâfız

LVI.

Âlemi parlatan Şah Şüca'nın devleti saye-

sinde kimseyle mal ve mevki için kavgam,
gürültüm yok!

390. Şarap sun, çünkü güneş, meşalesini yakınca şulelerinin feyzi yoksulların kulübelerini de ışıklandırır.

Dünyada bana bir sürahi şarapla hoş bir arkadaş yeter gider. Bundan başka âlemde ne varsa kargaşalık, ne varsa baş ağrısı!

Ey edebli kişi, yürü, var bu esirgeme yerine bana bir kadeh şarap sun. Çünkü ben itaat sahibi bir kulum, itaat edilen de padişah değil!

Zamane hüner satın almıyor, bende de bundan başka bir şey yok. Bu kesat matahla ticaret etmek için nerelere gideyim?

Hafız'ın zahîtliliğiyle saçma sapan şeylerinden usandım artık. Çalgıcı, saza düzen ver, çal, gazel oku da onu dinleyeyim gayri!

Be ferr-i devlet-i kıtî-furûz-ı Şah Şucâ'
Ki bâkesem nebuved behr-i māl-u cāh nizâ'

K

LVII.

395. Hiç kimse benim gibi ayrılık müptelâsı olmasın. Ömrüm baştan başa ayrılık belâsiyle geçti!

Garip, âşık, yoksul ve avareyim. Günlerin mihnetini çekmiş, ayrılığın vurduğu dağlara tahammül etmişim!

Ah bir elime geçseydi ayrılığı öldürür de kan diyeti olarak göz yaşları sunardım.

Nereye gideyim, ne yapayım, gönlümün ahvalini kime söyleyim ki ayrılıktan benim öcümü alsın, onun da lâıyğını versin!

Ayrılığı, senin ayrılığına müptelâ edeyim de gözlerinden kanlar akıtayım!

400. Ben nerdeyim, ayrılık ve dert nerede? Aramızda ne münasebet var bilmem ki! Yoksa annem, beni ayrılık için mi doğurmuş?

Onun için Hafız gibi gece gündüz aşk dağıyla seher bülbüllerine karşı ayrılık nağmelerini şakırmaktayım!

Kesî mebâd çümen haste muhtelâ-yı firāk
Ki'ömr-i men heme bugzeşt der belâ-yı firāk

L

LVIII.

Aşk yolcularına kılavuz olarak aşk yeter; göz yaşlarımı yoluna sebil ettim.

Şehitlerinin kanında gemiler yüzdüren bir sevgili, hiç bizim göz yaşı dalgalarımızı hesaba alır mı?

Adımın kötüye çıkması ihtiyarım ile değil ki. Başkalarını doğru yola hidayet eden beni aşka düşürdü, yolumu azdırdı!

405. Ya güzellerin yüzündeki ateşe varma, yahut Halil gibi ateşe atıl, geç!

Ya maksadına erişemeyeceğini iyice anla, yahut da bu yola kılavuzsuz ayak atma.

Bir filci, Nil nehrinin kıyısında bir beyit okumustu; yıllar geçti de hâlâ o beyit aklından çıkmadı:

Ya filcilerle dostluk etme, yahut fil sığacak bir ev kur'

Ya yüzüne âşıklık boyasını sürme, yahut da takva libasını Nil'e at!

410. Beni şarapsız, çalgısız cennete çağırma, huzur ve rahatım şaraplardır, selsebille değil.

Hafız, bir mânaya sahipten göster; yoksa kuru dava dedikodudan başka bir şey değildir.

Rehrevanrâ 'ışk bes bâşed delîl

Âb-ı çeşm ender reheş kerdem sebîl

LIX.

Ey bu güzellikle, alımla gönlümü avlayan dilber, senin kimseden pervan yok.. halbuki bütün bir cihan sana mail!

Kâh gönülden ah çekiyorum, kâh candan attığın okları çekip çıkarıyorum. Gönülden neler çekmekteyim, neler; sana ne söyleyeyim?

Lâl dudaklarını rakıbe nasıl öveyim? Güzel şeyleri cahillere söylemek, hiç de hoş değil.

415. Her gün güzelliğin, bir gün evvelkinden daha fazla. Ayın senin yüzünle karşılaştırılmasına imkân yok ki!

Gönlümü aldın, sana canımı vermekteyim, neye tekrar gam göndermedesin sen? Zaten gam içindeyiz, başka gama ne hacet?

Hafız, mademki aşk harimine ayak bas-
dın.. onun eteğine adamakıllı sarıl, herkesten
kesil.

Ey burde dilemrā 'tu bedin şekl-u şemâil
Pervâ-yi keset nîst cihānî betu mâil

LX

Ey huyları güzel sevgili, gözlerinin sih-
rine.. ey falı kutlu güzel, hattının remzine
andolsun!

Ey benim abıhayatım, lâlinin tatlı zülâli-
ne.. ey güzellik baharı, rengine ve kokuna
andolsun!

420. Keklik şiveli cıvelerine, ahu gözlerinin
bakışına benzeyen bakışlarına..

Güzel huyunun kokusuna, sabah nefha-
sına, zülfünün kokularıyla şimal rüzgârının
kokusuna andolsun!

Gözümüzün mührü olan akıka, söz hok-
kasının incisi olan incilerine..

Akl gülşeni olan o yanak sahifesine, ha-
yâl konağı olan o görüş bahçesine andolsun!

Senin rızanı tahsile çalışan Hafız'a bir
iltifat edersen ömre bile ehemmiyet vermez..
değil, mala, mülke [*]!

---

[*] Sudî, yanındaki on bir divanın hiç birinde bu
gazelle bundan önceki gazelin bulunmadığını kaydederek
her ikisinin de Hafız'a aidiyetinden şüphe etmektedir:
C. 2, S. 179.

Besihr-i lu'bet-i çeşm-i tu ey hüceste hisāl
Beremz-i ḥaṭṭ-ı tu ey âyet- humāyun- fāl

— M —

LXI.

425. Bayram günü.. ben bugün şu niyeti kur-
maktayım: Otuz günlük elde ettiğim şeyin
hepsini vereyim, şarap kadehini ele alayım!

İki üç gün oldu ki şaraptan kadehten uzak
düştüm.. bu yüzden ne utaniyorum bilsen!

Bundan böyle halvette oturmam, hattâ
tekke zahidi ayağıma zincir bile vursa imkân
yok!

Şehir vâizi, bana ihtiyarca, usluca nasihat
verir ama ben, artık kimsenin nasihatini kabul
edecek adam değilim.

Meyhane kapısında can veren nerede? Şu
başımı ayağına koyayım da huzurunda öleyim!

430. Şarap içmekteyim, takva seccadesi de-
omuzumda.. halk, şu riyamı anlarsa vay ha-
lime!

Halk der ki: Hafız, ihtiyar kişinin sözünü
tut! Fakat yılanmış şarap, bugün benim için
yüzlerce ihtiyardan daha iyi!

Rûz-ı 'iydest-u men imrûz derin tedbîrem
Ki dehem ḥâsıl-ı sî rûze vu sâgar gîrem

LXII.

Yine beni, derdinle öyle perişan ettin ki
hayalini bile kurmama imkân yok.

Geceleri feryatlarımı duyanlar, şüphe yok
ki sırrımı gündüz gibi apaçık anlarlar.

“Ayrılığınla nasılsın? Haber ver” de-
miştin. Gördüğün, fakat anlamadığın gibiyim
yine!

435. Bundan böyle senin güzel yüzüne baka-
cağım. Söyle, bütün halk, güzel sevdiğimi bil-
sin, öğrensın!

Beni derdinle yakmaya ahdettin değil mi?
Gam etmem, sen yak, ben de yanar dururum.

Nazın, edan, gönlüme öyle hoş geliyor ki..
naz ederek beni öldürsen bile kanımı helâl ede-
rim sana!

Beni tuzagından halâs etsen de yine uçup
dolaşacağım yer, senin civarın!

Hafız, pervane sana can vermiyor mu?
Dur, bir gece onu huzurunda mum gibi yakıp
yandırayım da görsün!

Derğam-ı hîş çunan şifte kerdî bâzem
Kez heyâl-i tu be hûd nîz nemîperdâzem

LXIII.

440 Kamer devrinde gördüğüm bu karışıklık,
bu kavga kıyamet ne? Bütün âlemi fitnelerle
kötülüklerle dopdolu görmekteyim.

Kızlar, analarıyla daima savaşmakta..
oğlanlar, babalarının kötülüğünü istemekte.

Aptallar, gülsuyu şerbeti içmekte, şeker
yemekte.. bilgi sahiplerinin gıdasıysa ciğer
kanı:

Arap atı, semer altında mecruh, altın
toka eşeğin boynunda!

Hocam, Hafız'ın nasihatini dinle de yürü,
iyilik et. Çünkü ben, bu öğütü inci, mücevher
hazinelerinden daha iyi görmekteyim!

İn çi şürest ki derdovr-i kamer mîbînem
Heme âfâk pur ezfitne vu şer mîbînem

LXIV.

445. Dostların bize acıyacakları zaman, ahdın-
dan dönenlerin bu işe nadim olacakları an gel-
medi mi ki?

Onlardan ayrı, gönülde dert ateşi alev-
lendiği halde yatan âşıkın haberi, onlara ulaş-
madım ki?

Ah ne olurdu, kavmim, onlara ricada bu-
lunanın başına neler geldiğini bilseler de su-
çunu bağışlasalardı, onu affetselerdi!

Benim gizlediğimi göz yaşlarım meydana
çıkardı. Şu sükût ettiği halde söyleyen yaş-
lara şaşıyorum ben.

Nevruz geldi, dağlar, ovalar yeşerdi. Ne-
den gelinler, kızlar terennüm etmezler ki?

450. Ey amcamızın oğulları, bize bir yudum şarap verin, cömertlikte bulunun.. CömertliğİN, faziletin sebepleri vardır, o sebeplere teşebbüs eden cömerttir, fazilet sahibidir diye damgalanır. Siz de bize bir kerem edin de adınız kerem ve ihsanla anılsın!

Bu aylar, öyle aylar ki muhtaç olanların muratları verilir, ihtiyacı giderilir, âşıklar murada erer. Halbuki bize bahar mevsiminin hayatı ve neşesi haram olmuş!

Ey bütün padişahlara ululukta üstün olan padişah, bize acı da Tanrı sana hayırlar versin. Hayır yapmayı fırsat bil, fırsatı ganimet say!

Dostlardan her birinin azığı da var, nimeti de.. yoksul olan yalnız Hafız, borçlu olan yalnız o!

Elem ye'ni lil aḥbābı enyeteraḥḥamū
Ve linnāḳıẓnel 'ahde en yeteneddemū

— N —

LXV.

Benim sevgili dilberim, canımı da aldı götürdü, gönlümü de.. gönlümü de aldı götürdü, canımı da!

455. Canım, sevgilimin dudağıyla hayat bulur.. Dudağıyla sevgilimin hayat bulur canım!

Bana sevgilinin civarındaki toprak cennettir.. Cennet, bana sevgilinin civarındaki topraktır!

Bu hayran gönlüm, senin hayranın, senin deli divanen.. Senin deli divanen, senin hayranın bu hayran gönlüm!

Ey Yusufu Kenan'ım, alım Mısır, senin malın, senin ülken.. senin ülken, senin malın Âlem Mısırî ey Yusufu Kenan'ım!

Gülşenimin selvisi senin gönüller alan boyun, posun.. senin gönüller alan boyun, posun gülşenimin selvisi!

460. Benim güzel sesli Hafız'ım, Sultan Gıyas'ın kemâl akçesi.. Sultan Gıyas'ın kemâl akçesi benim güzel sesli Hafız'ım!

Dilber-i cānān-ı men burd dil-u cān-ı men
Burd dil-u cān-ı men dilber-i cānān-ı men

LXVI.

Saçların, gönlüme yurt oldu.. onu bu kadar horlama, böyle kırma!

Gönül, zülfün gibi fermanına uymaz, baş çekerse ele al ama ayak altına atma!

Elimde, saçların gibi bir şey yok ki ayaklarına etek etek altın saçayım!

Kapkaranlılık gecede mum gibi geliversen gözüm, didarınla aydın olurdu.

465. Süsen gibi bütün vücudum dil kesilse yine senin selvi boyunun esaretinden kurtulmam, yine o tutsaklıktan azat olmam!

Gül bahçesinde ne işim var? Şimdi gülşene benzeyen yüzünle gözülme bütün dünya gülşen kesildi!

Sevginden bir zerre bile yüz çevirmeme imkân mı var? Güneş gibi kapıdan, pencereden girip durmakta!

Yelpazenin rüzgârından ürken sinek, şeker dengi (gibi olan dudaklarını) ni nerden elde edecek?

Aşıklık macerasını hiç kimse Hafız gibi en hoş, en güzel bir eda ile söyleyemez.

Dilemrâ şud ser- zulf- tu mesken
Bedinsâneş furû mezzâr-u meşken

LXVII.

470. Bedahşan'da lâl, taştan çıkarsa Rükânâbat ırmağı da şeker gibi denkten (sarp ve dar bir yerden) çıkar.

Şiraz şehrinde her evden bir güzel, bir suh dilber zuhur eder.

Kadıyle müftünün evinden de saf ve gül renkli şarap çıkar, şeyhle muhtesibin evinde de!

Mimberde vazederken vaız gûya vecde geldi, mürailiğe başladı mı sarığındaki afyon dışarı fırlayıverir.

Bağlarda sabah akşam bülbülün sesi, çalgı seslerine karışır, çenk nağmeleriyle bir arada duyulur.

475. Bóyle bir şehirde Hafız, sevgilisinin ayrılığı ve ayrılık derdiyle evinden bu çeşit gönlü daralmış bir halde çıkmaktadır.

Der Bedaḥşan l'al eger ezseng miyāyed birun
Ab-ı Ruknî çün şeker ezteng miyāyed birun

— H —

LXVIII.

Ey göz çırağı, yüzünün nurundan aydınlanan sevgili, âlemin gözü, sarhoş gözlerin gibi bir göz görmemiştir.

Senin gibi baştan ayağa kadar letafetten ibaret olan bir nazenini ne cihan izhar etmiştir, ne de Tanrı yaratmıştır.

Âşıkların kanına kasdeden kaşlarıyla sarhoş gözlerin yok mu? Gâh bu, pusu kurmuş, gâh o, yay çekmiştir.

Gönül güvercini, ayrılığının okuyla ne vakte kadar yarı boğazlanmış bir kuş gibi kan ve toprak içinde çırpınıp duracak?

480. Göğsümün yanışından dumanım, her an tepemden çıkıyor. Ödağacı gibi ne vakte kadar ateşte mekân tutacağım ki?

Benden ürkiüp kaçan bahtım, bir gün olur da ram olursa ürkmüş gönlüm, o ağızdan kâm alır elbet.

Kaşımın, yanağına meyli yoksa ya nedcn daima boyum gibi yanağına doğru eğilip bükülmede?

Tatlı canım, ağzıma gelse bile dudağıma
dudağım koydun mu, ebedî hayata erişirim.

Sermayemiz bundan ibaret.. hoşuna git-
tiyse Hafız'ın inci gibi şüirini cönke yazıver!

Ey ez furûğ-ı rüyet çeşm-u çerâğ-ı dîde
Mânend-i çeşm-i mestet çeşm-i cihan nedîde[*]

LXIX

485. Bayram, gül mevsimi.. sâki, getir şarabı.
Gül mevsiminde kadehin şarapsız durduğunu
kim görmüş?

Bu zahitlikten gayrı gönlüm kapandı. Sâ-
ki, bir şarap sun da açılsın, neşelensin!

Dün âşıklara nasihat veren sofiyi bugün
gördüm, o da takvayı yele vermiş!

Bu bir iki günlük gül mevsimini ganimet
bil. âşıksan güzel yüzlü sâkilerle neşelen!

Âşıklar, gül gitti.. neye sazsız, çenksiz,
sevgilisiz, şarapsız gafil gafil oturuyorsunuz?

490. Sabah çağındaki şarap meclisinde sâkinin
yanağının şarap kadehine vuran aksı, ne de
hoş görünür, bilirmisin?

Çalgı, sazına düzen verip şehzadenin mec-
lisinde Hafız'ın şüiri tarzında bir şey okusa
lâyıktır doğrusu!

[*] Sudi, bu gazelin müracaat ettiği divanlarda
bulunmadığını, fakat şârihlere uyup şerhettiğini, ve
Hafız'ın sözüne benzemediğini kaydediyor (C. 2, s. 75).

İvdest-u mevsim-î gul sâķi biyār bade
Hengām-ı gul ki dīde bīmey ķadeķ nihāde

LXX.

Tanrı bana meyhaneyi nasıp ettiyse zahit,
benim ne günahım var, söyle!

Ezelde kendisine şarap kadehi kısmet olan
kişiyi mahşer günü neden bu günahı sorsun-
lar?

Hırka giyen ve yenlerini kısaltan eli uzun,
iki yüzlü riyakâr sofiye de ki:

495. Sen hırkayı riya için giymekte, riya ile
Tanrı kullarını yoldan azdırmak istemektesin!

Başsız ayaksız rintlerin himmetine köle
olayım. İki cihan, onlarca bir saman çöpüne
bile değmez!

Mademki meyhanede muradıma eriştim;
gönlüm tekkeden, medreseden karardı, soğudu!

Yürü Hafız, her yoksulun kapısında di-
lencilik etme. Ancak Tanrı dilerse muradına
erişirsin.

Naşib-i men çü herābāt kerdeest llāh
Derin miyāne bigū zāhidā merā çi gunāh

LXXI.

Bir an her şeyden geçip huzuru kalble bir
ay yüzlüyü seyretmek, padişahlık tacına sahip
olup ömrünce hay huyla didinip durmaktan
yeğdir.

300. Allah hakkıyçin seni gözümden bile kıskanmaktayım. Çünkü öyle bir güzel yüze bakmak dahi yazık!

Gönlüm gitti, bilmem o garibe neler oldu, başına neler geldi? Bütün ömrümüz geçti de hiç bir yandan bir habercik olsun gelmedi!

Nefesim tükendi de gözüm hâlâ sana doymadı. Zaten bizde, seni seyretmekten başka ne bir istek kaldı, ne bir heves!

Ey seher yeli, o peri gibi güzelin zülfünü dağıtma.. çünkü binlerce Hafız'ın canı, onun bir tek kılına feda olsun!

Beferāğ-ı dil zemānī nazārī be māh-rūyī
Bih ezan ki tāk-ı şahī heme 'ömr hāy-u hūyī [*]

LXXII.

Sevgili, derdine bağlantımız, ezeli ve ebedidir. Ömrüm sevginle geçip gitti, fakat buna aldırış bile etmiyorum.

305. Her bihaber, civarındaki köpeklerin zevk ve safasım ne bilsin? Keşki benim de mecalim olsaydı da oralara gelebilseydim.

Sevgili, sırrım, göz yaşlarımla açığa çıktı. Ey benim halimi bilen dost, göz yaşlarıma acı!

Ey tertemiz kişiler, güzellerde vefa yoktur. Güzelden vefa ummayın sakın!

[*] Sudî, müracaat ettiği on bir divanda bu gazelin bulunmadığını, ancak bir divanda gördüğü için şerhettiğini kaydediyor (C. 2, S. 561).

Abıhayat kaynağına uğradık da susuz
geçtik.. sâki, sâf şarap sun, yetiş susuzlu-
ğuma!

Seni özleyerek dini de terk ettim, dünya-
yı da.. Aşkında rütbe sevgisinden de geçtim,
mal sevdasından da!

510. Hafız, eşığının toprağında ölürse zevalsiz
bir hayata nail olur.

Ey bā gam-ı tu mārā peyvend-i lāyezālī
Kad za'a lī hevākum 'ömrī ve lūubālī

LXXIII.

Sevgili, gül, yanağından utanıp terlere bo-
ğulmuş. Şarap kadehi, akıka benzeyen dudak-
larına karşı terlere batmış!

Lâle üstünde çiğ tanesi mi, gül üstünde
gülsuyu mu? Ateş üstünde su mu durmakta,
yoksa yüzün mü terlemiş?

O yay kaşlı güzel gitti de gözümden kay-
boldu mu gönül de ardına düşer, kimsecikler
haberdar olmasın diye de izini kaybederdi.

Ben, bu gece sevgilinin saçlarından el
çekmem.. müezzın sen "haydin namaza" diye
bağıra dur!

515. Çengi, bir zaman çalgıcının eline ver de
de ki: perdelerine düzen ver, sonra onunla
coş, çal ve oku!

Ödağacını ateşe at, mangalı yak, kış so-
ğuğundan gam yeme!

Bundan böyle felek seni horlarsa Rey hâkimine şikâyet et, halini arzeye!

O, âlemlere ihsanlarda bulunan öyle bir padişahdır ki keremine karşılık Hâtem'in defteri dürülmüş, adı anılmaz olmuştur.

Padişahım, bir yudumcuk şarap için can veren, bir iltifatını bekleyip duran bu kulun canını al, kulluğunu kabul et de bir kadeh şarap sun, bir iltifatta bulun!

520. Şarap kadehini getir, Hafız gibi Cem ne vakit geldi, Kâvus, yahut Key ne oldu diye gam yeme!

Ey zişerm-i 'ârızat gul gark-ı hay
Ber'arak piş-i 'aķiķet cām-ı mey

LXXIV.

Ey rüzgâr, sende sevgilinin kokusu var..
Senden o miskler saçan koku duyulmada!

Ey gül, sen nerdesin, onun güzel yüzü
nerde? Onda miskler var, sense dikenler yük-
lenmişsin!

Ey fesleğen, onun taze hattı nerede, sen
nerdesin? O terütaze, sense tozlara batmışsın!

Ey Nergis, onun sarhoş gözleriyle ne mü-
nasebetin var ki? O sarhoş, sense mahmur-
sun!

525. Ey selvi, onun yüce usul boyu dururken
bağda senin ne itibarın var, sana kim bakar
ki?

Ey akıl, onun aşkı varken senin elinde ne ihtiyar olabilir ki?

Hafız, eğer beklemeye takatin varsa bir gün olur vuslatına erişirsin elbet!

Ey bād nesim-i yār dārī
Zan nefha-i mûşk bār dārī

LXXV.

Gayri vefasızlık âdeti meydana çıktı; kimsede aşinalık nişanesi, kimsede vefa kalmadı.

Şimdiki devirde hüner ehli olanlar, ihtiyaçlarından hasis ve alçak kişilere el uzatıyor, dilencilik ediyorlar.

530. Bugün fazilet ehli olan, âlemde bir an bile gamdan kurtulmuyor.

Fakat bilgisiz kişi, nazü naim içinde.. çünkü bu zamanda matahı pahalı onun!

Şair, su gibi saf, pürüzsüz ve akıcı bir şiir söylese de gönül, o şiirle aydınlansa,

Hattâ o şair, meselâ Senaî olsa yine zamanı halkı, hasisliklerinde ona bir arpa bile bağışlamaz.

Akıl, dün can kulağıma dedi ki: yürü, yoksulluğa sabret..

535. Mademki yoksulsun, kanaati kendine sermaye edin, bu mihnetlerle yan yakıl!

Hafız, gel de bu öğütü canla, başla kabul et.. ayaktan kalıp yıkılsan bile yine davranıp kalkabilirsin!

Bedîdâmed rusûm-î bî vefâyî
Nemand ezkes nişân-ı âşinâyî

LXXVI.

Yürü be zahit, ümidinle var git.. benim
de senin gibi bir ümidim var!

Lâlenin elinde kadehten başka ne var?
Sâki, gel.. sen de neyin varsa getir!

Beni divaneler arasına kat; çünkü sar-
hoşluk, ayıklıktan yeğ!

540. Sofi, sakın benden, sakın! Ben, takvadan
tövbe ettim!

Eğer kurtulmayı diliyorsan gel, gönlünü
sevgilinin saçlarının halkasına bağla!

Gül zamanı Tanrı için olsun tövbeyi boz.
Çünkü gül devri bâki değildir, tez gelip geçer!

Dostlar, çimenlikten bahar rüzgârı geçer
gibi ömür baharı geçti gitti!

Gel Hafız, lâl renkli şarap iç; niçin öm-
rünü gafletle geçirmedesin?

Birov zâhid beummîdî ki dârî
Ki dârem hem çütü ummîdvârî

LXXVII.

545. Sevgili, sana canlar feda olsun; hem can-
sın, hem canansın.. Kapına toprak olan peri-
şanlıktan kurtuldu gitti.

Civarından kolay kolay ayrılamam.. Böyle
çetin iş kolay değil ki!

Ham kimsenin kanadı yanan pervane gibi
takatı yoktur. Bu can feda ediş nazik nazenin
kişilerin harcı değil!

Sensiz karar etmek, ancak zor zoruna
olabilen bir iş; seninle pervasız oturmak da
ancak hayranlıktan meydana gelen bir şey!

Rakipler, nihayet gönlümdeki sırrı yay-
dılar. Gizli söz, ne kadar gizli kalabilir ki?

350. Fidan boyunu, daima taze kalması için
benim gözüme dikmen gerek!

Bir gün, gönlümü saçlarının büklümünde
gördüm de dedim ki: Nasılsın, ey zindana tu-
tulmuş gönül, ne âlemdesin, nasıl yaşıyorsun?

Evet, diye cevap verdi.. Bana haset et-
meyip de ne yapacaksın? Fakat her yoksula
padişahlık rütbesi lâyük değil!

Hafız, hakikaten sohbetimiz sana yaraş-
maz; sen, ancak bu civarın sınırlarında it ço-
banlığı ededur. Bu da kâfi sana!

Can fedâ-yı tu ki hem cāni vu hem cānānī
Her ki şud hāk-i deret rust zisergerdānī

LXXVIII.

Mademki bugün güzellik âleminde mura-
dına erismişsin, âşuklara da bir murat versen
yaraşır doğrusu!

555. Aşıklara ne vakte kadar nazlanacak, işve-
leneceksin? Yoksul âşıklara ne zamana dek
cefa edecek, onları ne vakte kadar hor tuta-
caksın?

Ne zamana kadar gözüñ gibi kudretsizli-
ğin ta kendisine giriftar olacak, ne vakte dek
saçların gibi ıztıraplara düşecek, kararsız bir
halde kalacağım?

Senin yüzünden uğradığım derdin, senden
gördüğüm cefanın pek az bir miktarını bilsen
korkarım bana acırsın!

Âşıklık için çok sermaye lâzım.. ateş gibi
gönüller, ırmaklar saçan gözler gerek.

Ayrılığa düşmüştüm, sabah yeli vuslatı-
nın bahçesinden bir ümit kokusudur getirdi.

560. Mahşerde vuslatının ümidiyle dirilirim..
ama aşkındaki noksanımdan utanır da başımı
topraktan kaldırmam.

Vuslatının şarabından bir yudumcuk iç-
sem gayrı diri oldukça ayıklığa çalışmam ben!

İstersen beni zorla kendine çekersin, is-
tersen ağlatarak öldürürsün.. biz âciz kuluz,
sen her şeye kadir bir hüküm sahibisin.

Artık Hafız'ın perişan haline bir marha-
met et.. niceyedek bu ümitsizlik, niceyedek bu
horluk?

Çün dercihân-ı hûbî imrüz kām-kārî
Şāyed ki 'āşıkānrā kamî zileb berārî

LXXIX.

Bu kocalık çağında meyhanede bir yurt,
bir yuva ele geçse bana ondan daha âlâ, on-
dan daha hoş bir yer olamaz!

565. Senden neye gizleyeyim? Bir şişe şarap,
bir rahat bucak ve bir güzel dilber istemek-
teyim ben.

Yerim, muğların yurdu.. ne de rahat bir
vatan! Fikrim, güzellerin fikri.. ne de kutlu
bir fikir!

Ne biçim şarap içmişsin sen? Âlemde
benim gibi şeyda yok diyorsun ha! Bu söz
gurura kapılmış bir gafil sözünden başka bir
şey değil ki!

Edebini takın. Herkes pirin söylediği sözü
söyleyemez. Bu sözü söylemek için ya bereh-
men olmalı, ya ray!

Güzelim, gönlümüze senden başkası nasıl
sığar ki? Senden başkasıyla alışverişimiz yok
zaten!

570. Hafız'ın yaralı ve yıkık gönlüne merha-
met et.. çünkü mutlaka bugünün bir yarını
var!

Hoşter ezküy-ı herâbât nebâşed cāyī
Ki bepîrâne serem dest dehed me'vāyī

LXXX.

Mücerretlik aynası, sana Tanrı nurunu
gösterir; eğer ebedî bir aşk istiyorsan kapı-
mızdan gir!

Sun şarabı.. suçumuza karşılık cehennemlik olsak da Muhammed'in mucizesi, cehennem ateşine su serper!

Daima oyun oynamakta, hile yapmakta-sın.. fakat bu doğru değil. Peygamberimiz, ben kat'iyen oyun yapmam dedi.

Sen bu güzellikle, bu parlaklıkla çimenliğe bir uğrasan süsen, selvi, gül.. hepsi de sana uyar.

575. Neden bana kinlenip de kasten cefa kılıcını çekiyorsun? Yoksa ahret 'azabını hiç mi düşünmüyorsun ki?

Canla, gönülle akıllılık yoluna girdiysen hemencecik gönül levhinden varlık, benlik nakşını arıtırsın!

Hafız, senin gönül kuşun, istek tuzağına tutulmuştur. Ey utangaçlık kaydına bağlı kişi, mücerretlikten dem vurma bari!

Nūr-ı Hudā nemāyedet āyine-î mucerredî
Ezder-i mā derā अगर तालिब-ि 'ışk-ı sermedî

MUHAMMES

Güzelim, aşkınla öyle bir haldeyim ki varlığımdan da şüphem var. Ağlayıp inliyorum ama elimde bin can olsa binini de kutlu ayağına saçarım!

Nerde bende o baht ki niyazlarda bulunarak senin gibi gönül alan bir sevgilinin huzurunda gizli sırlarımı arzedeğim.. Heyhat, senin gibi bir doğan, hiç benim yuvamı şerefendirir mi ki?

Cevretmek, senin huyun.. huyun ama az cefa et; cefa iyi bir şey değil. Gönlün demirden, tunçtan değilse bir kerecik olsun yanıma gel sevgili, farzet ki eşığının toprağıym!

*
**

Beni öldürdükten sonra merhamete gelersin, gönlüne vefa yazısını yazarsın dedim.. dedim ama sen, bizi vuslatına erdirmek niyetinde değilsin.. ben talihimi, bahtımı bilirim!

Ey bir sebep olmaksızın uzaktan, yakından Türkün, Acemin kanını dökmeye kemer bağlayan güzel, o hordur, hakirdir ama gel de kullarının sana en ihlâsı olan bu kulun yurdunda seni aydın gözlerinin üstüne oturtayım!

Senden, ancak bir vefa bekliyorum; vefa gülünden başka bir gül koklamıyorum; kulluğundan başka bir yolda gezip tozmuyorum; sırlarını kimseye söylemiyorum; vasıflarını kimseye anlatmıyorum!

Tutalım ne vefa kapısını açtık, ne günden güne sevgiyi artırdık. Gösterdiğimiz dostluğu unuttun mu? Nihayet seninle dost değil miydim ben? Sen ahidini bozdun.. fakat ben, evvelce nasılsam yine öyleyim!

Keskin bir kılıçla başımı kessem vefakârlığı yine terketmem. Hattâ beni parça parça etseler yine sevginden vazgeçmem, meğer ki kemiklerim ufalanıp döküle!

Aşk nişanesini arayanlar mezarımdan başka bir yere koşup gitmesinler. Bu âşıkın mezarını koklarlar da başımın ucunda adını anarlarsa ruhumdan feryadü figanlar yücelir.

Önümden bir sürü güzel geçse, her biri süheyl yıldızından daha parlak, daha güzel olsa senden başkasına meyletmem. Mecnun değilim, Leylâya karşılık Arap ve Acem ülkelerini alırsam!

Güzelim, isteğinle saçların gibi perişan bir hale geldim, gönlüm yandı, karardı. Civarına erişemiyorsam da hiç bir gece yok ki feryadımı feleklere eriştirmeyeyim.

Ey vuslatı, neşenin sermayesi olan sevgili, neşede ebedî ol! Hafız'ına ne saçılar saçacaksın? Başıma yürüttüğün her buyruk kabulüm.. yalnız beni kendinden ayırma!

Der'ışk-ı tu ey şanem çrnānem
Kezhesti-i hîş der gumānem

KITALAR

I.

Vezirimize haset edene söyle: Onun kötü-lüğünü istemesin, hakkında kötü sözler söy-lemesin.. yoksa zamane, karşılık olarak ona ancak kötülük verir.

Beyhude savaşıma, asılsız ve abes akıl fi-kirle felek, elimize tasarruf dizginini vermez ki!

Cem'in karşısında cihanı bezeseler de ci-hanı gören kadehi, yine terk etmez.

Tanrı korusun, gökyüzünden oklar yağ-sa da bizim, ululuk haremine varmamıza mani olsa,

Hacı kıvam'ımızın nimetlerine andolsun, bu iş, kendisine uygun bile olsa yine razı ol-maz, mutlaka bizi huzurunda görmek ister, o kadar kadri yücedir. Çünkü biz, onun cihanı gösteren kadehiyiz.

Hasūd-ı Hâce-i mārā bigū ki bed mepesend

II.

Padışahım, bana cennetten bir mustucu geldi; Rıdvan gibi bir tahta sahip olan o muş-

tucunun saçları selsebil gibi dalga dalga ak-maktaydı, huri gibi de güzeldi.

Yani gönlüme, hoş, mânalı, ölçülü, gönül-lerde yer eder, güzel, nazık, bakir ve latif bir şiir doğdu.

“Bu sırça saraya niçin geldin?” dedim. “Melek huylu padişahın meclisini bezemek için” diye cevap verdi.

Bu müflisin sohbetinden pek daraldı, pek sıkıldı.. huzuruna çağır da gönlünün muradını bir sor, soruştur!

Şāhā mubeşşirī zibehiştem resīdeest

III.

Halk, feleğin bozuk düzen işini görmez, duymaz. Halkın gözleri kördür, kulakları sağır!

Nice kişiler ayla güneşi yastık edindikleri halde sonunda yatakları toprak ve kerpiç olur.

Kaza yayı ok attı mı zırhın ne faydası var? Kader hükmünü işledi mi siper neye yarar?

Demirden kaleler yapsan da sığınsan ecel geldi mi, yine kapını döver, yine gelir çatar!

Sana bir kapı açtılar mı o kapıyı yele aç-ma.. sana bir yol gösterdiler mi o yola heva ve hevesinle düşme!

Feleğin tozunu, toprağını gör, zamanenin huyuna bak.. hırs yaygısını dür, tamah elbise-sini yırt!

Fesād-ı çerh nebîmend-u neşnevend hemi

IV.

Gülbeşekere benzeyen şiiirim, menekşe şu rubundan bile şeker lezzetini alır.. bu yüzden parmak şekerıyla peynir şeker, ona hased eder oldular.

Şekeri ayıplayanın ağcı acı olsun, duru suyun letafetini inkâr edenin toprak başına!

Anasından kör olarak doğan, hiç güzel bir dilbere müşteri olabilir mi?

Gul-ķand-ı şî'r-i men zibenefşe şeker-rubāst

V. •

Kardeş, fırsat bulut gibidir.. pek tez gelip geçer!

Ömür pek azizdir, zayı etme, fevt oldu mu yazık olur, yazık!

Bugzeşten-i fırsat ey birāder

VI. •

Devlet ve Dinin ulu Kıvam'ı öyle bir vezirdir ki felek, toprağını öpmek üzere kapısına secde ederdi.

O ululuk, o yücelikle zilkade ayının on beşinde varlık sahasından çekilip toprak altına gitti.

Gayri kimse, kimseden cömertlik ummasın diye vefat yılının harfleri “Ümîd-u cûd” (H. 764) terkibiyle zuhur etti.

A‘zam kıvām-ı devlet-u din an ki berdereş

VII. •

Zamane cevrenden ne karma karışık, ne olmayacak işler zuhur etti.. kim, bunları padişahın tapısına arz edecek?

Rindin birisi kadılık seccadesine oturdu, namussuzun biri de ululuk makamına erişti.

O rint, ben âlemin gözüyüm, gözünün ışığıym demekte, bu namussuz da ben Dara'nın oğluyum, zamanede eşim yok diye söyleyip durmada!

Ey devrin veziri, Allah için devleti günden güne artası padişaha arzet de

De di: Padişahım, her dileyenin altına yatan, zamanında dilediği işi işler bir hale gelsin!

An kîst tā beḥāzret-i Sultān edā kuned

VIII. •

Nerde o fırsat ki pirimugana hizmet edeyim de o ihtiyarın öğüdüyle kendimi gençleştiririm.

Ben, yıllardır meyhanede mücavirim. Ömrümün arta kalan kısmını da eşiğe hizmetle geçireyim.

Dün muhtesip, elimde şarap şişesini gördü de kırdı. Ben de bundan böyle onu hırkamın altında gizlerim!

Kū fırsatı ki hîdmet-i pîr-i muğan kunem

IX. •

Hakîm fikrim, dün akıldan sordu: Ey yaratıcı ve merhametli Tanrı'nın lûtuflarından eşi, ortağı bulunmayanı!

Âlemde hangi şîir, denizlerde incinin bile değerini hiçe sayar?

Akıl, şöyle cevap verdi: Benden bunu duy.. fakat bu kasideyi filân yazdı, şu gazeli feşman söyledi diye söylenen şeylere kulak asma!

Bilir misin.. yalancıkıtan, yahut şüpheli olarak değil, dosdoğru, belli beyan zamane-deki fazilet ehlinin en yücesi, en ileri geleni kim?

Fâzıllar sultanı, söz ülkesinin padişahı, Din ve milletin Cemali, cihan hocası Selman!

Hakîm-i fikr-i men ez'âkl dūş kerd suâl

X. •

Ey seher yeli, eğer inkân varsa vefakârlık ederek, şefkat göstererek

Benden sevgilime bir haber götür de de ki: o, senin gizlice yanıp yakılan bir âşıkındır.

Ölüyordu iştihakundan, sevgili, sensiz bana yaşamak haram olsun diyordu!

Ey bād-ı seher eger tevānī

XI. •

İnsan, mutlaka bilgiyle insan olur. İlimi olmayan, hayvanın ta kendisidir.

Fakat ilim olur da amel olmazsa bu, mutlak bir bilgisizliktir. Canım, bilgisizlikle Hakkı bulmaya imkân yok!

Be 'ilmest âdemâ insan mutlak

XII. •

Köpek, dostlarının gönüllerini kıran adamdan daha şerefli dir.

Bu sözün mânası, gönüllerde yer etsin diye hakikatini iyi anlatmak gerek!

İnsan, seninle beraber yer, içer.. köpekse dışardadır.. verirsen yer, vermezsен yemez, fakat yine de kapıyı bekler durur.

Köpek vefakâr olsun da insan, insana düşmanlık etsin.. yazıktır doğrusu!

Sek beran âdemî şeref dâred

XIII. •

Ey seher yeli, kalbim kederli.. dimağım, senin kokundan güzel kokular almakta, gül

bahçesine bir uğra da bizden güle, selviye selâm götür.

De ki: Ey gül, onun yüzü dururken güzellikten dem vurma. Hasır ören, altın örme sanatını bilmez ki.

Ey selvi, sevgilinin boyuna karşı yüce boyluluktan bahsetme, bununla nazlanma, çünkü onun boyuna karşı haddini aşmış olursun sonra!

Sâki, gel.. bahar mevsimi, bu mevsimde takva ehlinin inadına gel..

Güzel sesli genç kadınlarla kudretin yettikçe erguvan renkli şarabı içmeye bak.

Edepli, uslu kişilerin öğütlerini söyleyip durma.. ha onların öğütü, ha hatiplerin sesi, ikisi de kulağıma girmez!

Bülbül, bağda, sana "Gül zamanında elden kadehi bırakma.

Gülün vuslatını ganimet bil, ganimet.. şarap içmeye azmet!

Gafil olma, fırsat fevt olur; anbean işret vakti geçip gider" demekte!

Hafız'dan bir an şu öğütü duy da daima şarap iç, zevkına bak.. Tanrı daha iyi bilir ya!

Eyâ rihaş şabâ kalbî kei'bu

XIV •

Bu kavgalarla, kargaşalıklarla dopdolu dünyaya gelen, nihayet mezara gidecek.

Dünya ahret yoludur. bir köprüsüdür;
bakası olmayan bir yer. yıkık bir konaktır.

Bu korkularla dolu köprüye güvenme..
yol azığını düz, burada oturup kalma.

Mâna ehline göre bu iki kapılı köşk, ha-
zinesiz bir viranedir.

Ârifler, bu eve han dediler ya.. hakikaten
de hakikat incisini deldiler, çok doğru söyle-
diler. Hana uğrayıp geçilir, handa oturulmaz
ki!

Mal ve makam dostluğundan uzaklaş..
çünkü malın yılandır, makamın kuyu!

Hadi farz edelim ki Behrâmı Gûr'sun, yi-
ne sonunda mezar tuzağına düşeceksin ya!

Kör değilsen sana söylüyorum, mezarı
gör! Bir an bile işsiz güçsüz oturma!

Hiç kimsenin bu duraktan göçmemesine
imkân yok. İster yoksul olsun, ister padişah..
ister ihtiyar olsun, ister genç!

Ey eteğini çekerek kabrimizden geçen,
Hafız, senden bir fatiha istemekte, okuyuver!

Her ki âmed dercihân-ı pur zişûr

RUBAİLER

I.

Üzümcünün yaptığı o eski şarabı sun!
Onunla ömrümü yenileyeceğim. Beni sarhoş
et, cihan ahvalinden habersiz bir hale getir de
ey iyi adam, sana cihanın sırrını söyleyeyim.
Zan bâde-i dirîne-ı dehşan-pervevd

II.

Ey vekar ve temkini yüzünden güneşle
ayın bile ışığine baş kodukları sevgili, lûtfet
de beni, eli dar, gönlü gamlı bir halde bekleyiş
ateşine sahip huzur ve istirahatle oturma!
Ey an ki nihend mihr-u mâh eztemkin

III.

Tanrı'nın semavî kaza ve kaderi hükmet-
tikçe işin daima yolunda gider, muradına erişe-
sin.. elinden bir kadeh şarap içersem o bir ka-
deh şarap, bana ebedî bir zevk ve huzur ser-
mayesi olur!

Tâ hûkm-i kazâ-yî âsmânî bâşed

IV.

Sevgili, seninle bir geceyi gündüze ulaştırdıktan sonra bir ânımı bile sensiz geçirirsem er değilim. Bundan sonra ölümden korkum yok; çünkü senin taze ve latif dudağından Abıhayat içtim.

Gānā çū şebî bātu berûz âvurdem

V.

Ne vakte kadar böyle cevručefada bulunacak, ne zamanadek beyhude yere halkın gönlünü incitip duracaksın? Gönül erbabının elinde öyle bir kılıç vardır ki, eğer sana dokunursa günahın boynuna sonra!

Tā key buved in cev-r-u cefā kerd-en-i tu

VI.

İyi adamlarla kötü olmak, çölde yırtıcı canavar kesilmek doğru değil. Kişi, iyi geçimine mağrur olmamalı, faziletine gururlanmamalı!

Bāmerdum-i nîk bed nemîbāyedbūd

VII.

Yine gel, canım cemalini gözlemede.. yine gel, gönül, ayrılığının derdinden feryat etmede..

yine gel ey aziz sevgili, yüziün olmadıkça bu pe-
rişan âşıkın gözlerinden yaşlar akmada!

Baz ây ki cānem becemālet nigāranest [*]

VIII.

Ayrılığın, bu yoksulun canına öyle bir
tesir etti ki sanki yaralı ciğerime tuz ekildi.
Senden bir gün ayrı düşersem diye korku-
yordum.. gördün ya, o kötü gün nasıl gelip
çattı!

Hecret ki becā-i men-i dervîş āmed

IX.

Zülüflerin neden kıvrıcık ve büküm bük-
lüm? Mahmur gözlerin neden uykulu? Sana
kimsecikler, gül yaprağıyla bile dokunmamış-
ken neden vücudun baştan ayağa kadar, gül-
suyu kokmada?

Zulfeyn-i tu pîç-u ham-u tâb ezçi girift

X.

Seni dileme yolunda gam dikenleri var.
Nerde bu dikenlere dayanacak ayağı olan
yolcu? Bilirmisin, aşkta şöhret kazanan kim?

---

[*] Rubai vezninde değildir.

Can yüzünde âşıkların nefesi olan, âşıkların
himmetine mazhar bulunan kişi!

Rāh-ı taleb-ı tu hār-ı ğamhā dāred

XI.

Oğul, bu kâinat anasından gönlünü al,
sonuna bak, kimseye vefası yoktur bu kadının..
bu kadın, kocasına düşmandır. Hafız gibi
görünüşüne aldanırsan, bu dünyadan kesil-
mezsen dünyayı dileyen kim, dilemeyen kim,
bilemezsin.

Berdār di, ez māder-i dehr ey ferzend

XII.

Şiraz'da Hafız Muhammed diye ünlü bir
çenk çalan var ki havassın makbulü, avamın
meşhuru, lehçesi güzel, hareketi mevzun tam
bir tolunaydır.

Maḳbul-ı dil-i havaşş-u meşhūr-ı avām

XIII.

Çalgı, çağanak kuşunun kanat seslerini,
yahut edep gülşeninin gül kokularını duymak-
tayım. Yahut da rüzgâr, dudağına dair bir söz
söylemede.. hulâsa şaşılacak bir rivayettir
duyuyorum vesselâm!

Āvāz-ı per-ı murğ-ı tarab mişinevem

XIV.

Ayrılığınla mumdan fazla ağlamakta, su-rahi gibi daima kanlı göz yaşları dökmekteyim. Şarap kadehine benziyorum: Gönül darlığından çenk sesi duydum mu kan ağlıyorum, kan!

Der hecr-i tu men zişem' efzun giryem

XV.

Kendini yüce bilmek, bütün halktan üstün saymak pek büyük bir ayıptır. Herkesi görüp de kendini görmemeyi gözbebeğinden öğrenmek gerek!

'Aybest 'azım berkeşiden hodrā

XVI.

Ehliyeti olana canım feda olsun. Ayağına baş kosa yeri var. Cehennemini yakıynen bilmek istermisin? Ehil olmayanlarla konuşup görüşmek!

Cānem befedā-yı an ķi ō ehl buved

XVII.

Bütün âlemi bir havanda dövüp ezmek, dokuz kat gökü gönül kanıyle sıvamak, yüz

yıl zindanda esir kalmak, bir an nadanla hem-
dem olmadan yeğdir [*].

Ser tā ser-i āfāk behāven sūden

XVIII.

İş, mecruh gönlümün dileğince olup be-
denimin mülkü ruh padişahından ayrılınca
Tanrı tapısından umduğum, kutluluk kapıları-
nın tamamıyla açılmasıdır.

Tā kār bekām-ı dil-i mecrūh buved

XIX

Dostlar, nöbet bana gelir de ölüp gider-
sem birbirinizle buluşup konuşarak feleğin dö-
nüşünü, zamanın geçişini unuttunuz mu o
baka devrini, o ebediyet ânını, beni hatırlayıp
için!

Yāran çū behem dest derāgūş kunid

XX

Bu ahdinde durmayan zamanede nerde
bugün bir dost ki nihayet düşman olmasın?!
Dostum, beni düşmanın, istediği gibi görme-

---

[*] Sudî: Bu rubaînin Husrev divanında bulundu-
ğunu söylüyor, C. 2, S. 732.

sin diye yalnızlığın eteğine sarıldım, gayri kimseyle görüşmüyorum.

İmrûz derin zemâne-i 'ahd- şiken

XXI.

Sevgili, beni düşmanlarım nasıl istiyorlarsa nihayet o hale getirdin. Bahar gibiydim ben, güze döndürdün. Terkeşinde ok gibi dümdüzdüm, kurbanın olayım, neden beni yaya benzettin ki?

Ey dōst bekām-ı duşmenānem kerdī

XXII.

Beni, âcizliğimden, uysallığımdan, horlугumdan ateşe atsan kabul eder, otururum da seni ata bindirsem yücelikten, ululuktan, kendini görme yüzünden oturmaz, durmazsın!

Ez 'âciziy-u selimiy-u miskinī

XXIII.

Ahın tesirinden gafil olma. Ah alevlendi mi seni de yakar. Senin için âşıkların geceleri ağlayıp seherlerde ah edişini tesirsiz sanma.

Ġafil menişin berguzer-î tizi-i āh

XXIV.

Göz yaşlarım, yüreğimin kanıyla kan ke-
sildi de o güzelim, o sevgilim, bana "Aziz dost,
gözüne ne oldu ki?" dedi.

Eşkem çürüğü-ni nigar-ı men gul-gun şud

XXV.

Kişi gurbette bir aycağız kalsa dağ gibi
kuvvetli bile olsa saman çöpüne döner. Zavallı
garip, sakın bir halde otursa bile vatanını
anınca kendisinden geçer, ah eder durur!

Dergurbet eger kesî bimaned mâhî

XXVI.

Yarabbi, hacetleri reva eden, dilekleri
veren, muradları ihsan eden, müşkil işleri
görüp halleden sensin. Ben, gönlümdeki sırrı
sana nasıl ve niçin söyleyeyim? Sen, zaten gizli
sırları bilirsin.

Yâ Rab çüberârende-i hâcât tuyî

KASİDELER

I.

Älemler padişahının kutluluk ışığıyla yeryüzü, İrembağı gibi güzelleşti, gençleşti.

O Padişah doğu ve batının sultanıdır.. doğuda da sahipkırın odur, batıda da.. doğuda da padişahlar padişahı odur, batıda da!

Ülkeyi besleyip yetiştiren güneş, adalet sahibi Padişah, adaleti herkese yayan Dâra, Key nişanelerine sahip Kisra'dır.

Saltanat ülkesi arsasının sultanıdır, Lâmekân sayvanının baş köşesinde oturmaktadır.

5. Devlet ve din ululuğunun öyle bir ulusudur ki yüceliği yüzünden zaman atı, daima ona ram olmaktadır.

Zamanın Dârası Şah Şüca', ülkenin güneşidir, muradına ermiş hakandır, genç bir sultanlar sultanıdır.

Öyle bir aydır ki yüzü yeryüzünü aydınlatmıştır.. öyle bir padişahdır ki zaman, himmetiyle yücelmiştir.

Onun himmet doğanının yuva kurduğu yerde vehim simurgunun yücelere çıkmaya kuvveti kalmaz.

Kılıcı, feleğin hayaline düşse gökyüzünün cüzüleri birbirinden ayrılır.

10. Hükmü, rüzgâr gibi kara ile denizin her tarafına hükmetmekte, sevgisi, ruh gibi insanlarla cinlerin bedenlerinde yürümektedir.

Ey sureti, güzelliğin ülkesi ve ülkenin güzelliği.. ey yüzü, cihanın canı ve canın cihanı olan Padişah,

Tahtın Cemşit'le Keykubad'ın mesnedidir; tacın, Dâra ve Erdevan tacının değerini gidermiştir.

Sen, ülkenin güneşisin; nereye gidersen devlet, gölge gibi ardında yürür.

Dört unsur, hiç bir devirde sana benzer bir inci yetiştirmemiş.. felek, yüzlerce asırda sana eşit bir yıldız izhar etmemiştir.

15. Yüzün olmaksızın can, kalıpta durmaz. Nimetin olmasa ilikler kemiklerde mekân tutmaz.

Gönüle gelmeyen, defterlere sığmayan her bilgi, kaleminin ucundaki mürekkep gibi hemencecik dilinin ucuna geliverir.

Elini kim buluta benzetebilir ki? bu, torba torba bağışlar, o katra katra!

Felekler, ululuk basamağına nispetle ayaklar altındadır.. cömert elin âlemde âdeta denize ait söylenegelen bir destan vücuda getirmiştir.

İlim, seninle yücedir; akıl senin yüzünden aydın. Şeriat, himayendedir; din, seninle aman bulmuş!

20. İlim göküne aysın, güneşin başına taç.. aklın, gözüne nursun, ülkenin cisminde can!

Ey eşiğine erişilemeyen yüce Padışah, ey
ulu şanının eşi, benzeri olmayan Sultan,
Himmetine nispetle Genc-i Şayegân, bir
hor hakir zerre gibidir.

Altınlarla dokunmuş, bezenmiş dokuz kat
kök atlası yok mu.. bil ki ordugâhının üstüne
dikilmiş yüce bir otağdan ibaret!

Keylerden sonra Süleyman mülkünde bu
kadre, bu dereceye, bu hazineye, bu sayısız
askere hiç kimse sahip olmamıştır.

25. Rum ülkesi ovalarında otağ kurdun.. da-
vul sesleri, Sint çöliyle Siyistan vadilerine
kadar vardı!

Kasrızerd'e kadar yürüdün, Kayserin köşk-
leriyle Hanın çadırlarını bir titremedir aldı!

Kimdir o ki Mısır'dan Rum'a, Çin'den
Kayrıvan'a kadar saltanat sürmede seninle
beraberlik davasına girişebilsin?!

Sen, Tanrı'dan razısın, ona şükrediyor-
sun.. halk da senden razı, sana şükretmede.
Sen, devletle neşelisin, saltanat da seninle ne-
şelenmede,

İşte şimdilik, kutluluk atına binmiş, kul-
larınla bağa bahçeye gitmektesin.

26. Ey ilham sahibi Padışah, tertemiz gön-
lüne zaman zaman kerrubiler sınıfından feyiz
erişmektedir.

Tanrı'nın gayıp perdesi altında gizlediği
şeylerin hepsi senin gönlüne apaçık.

Felek, irade dizginini senin eline verdi;
yani atımı dilediğin gibi sür dedi.

Nerde düşmanın? Ayaklarının altına atıver.. kimdir dostun? Gözümün, başımın üstüne oturtuver!

Hem muradım, senin kulluğunla düzene girmede, hem adım, methinde ebedileşmede!

Şud 'arşai zemin çü bisât-ı İrem cuvan
Ezpertev-i se'âdet-i Şâh-ı cihāniyan

II.

Sultan Şeyh Ebu Ishak'a

35. Seher çağı sabah rüzgârı, gül bahçesinin kokularına bürünüp yeşillik, havadaki letafetle cennetlere bile taan etmeye;

Hava, çimenlikte gül kokusundan perde gerip ufuk, fecrin aksiyle gül bahçesi rengini almaya başlayınca

Çenk sesi, sabah şarabı içmeye öyle bir selâ verir ki tekkedeki pir bile muğlar kapısının, yolunu tutar

Âlem padişahı güneş, başına altın siperini çekerek ufuk amudıyla, sabah kılıcıyla bütün dünyayı zapteder.

Karakuzgunun inadına altın kanatlıdoğan, şu lacivert gökte yuva kurar.

40. Hele çimenin meclisinde bir git de gör.. Erguvanın lâle gibi eline altın kadeh almasım seyretmek ne hoş!

Sabah rüzgârına bir bak, güzel seven rint

gibi gâh gülün dudağına el atmakta, gâh fesleğenin saçlarını okşamakta.

Felek binicisini seyret.. doğudaki güneş gibi parlayan sabah şarabı kadehine bakıp durmakta.

Akıl, her çiçekte, her nakışta heyulânın birliğiyle suretlerin aykırılığı yüzünden yüzlerce nişane görmekte.

Fakat ben şunu düşünüyorum: Bu mübarek nefes kimin nefesidir ki sabah vakti şu kara yüzünü kaplıyor?

45. Bu ne halettir ki gül, yeşillikler arasında yüz göstermede; bu ne atestir ki seher çağında çileyen, şakıyan bülbülün gönlüne düşmekte?

Sabah çırağının saldığı bu nur, nasıl bir nur; gökteki ayda bulunan bu parlaklık, ne biçim bir parlaklık?

Şu yuvarlak kâinat, beni yüzlerce gamla, yüzlerce hasretle neden pergel noktası gibi ortaya almış?

Gönlümdeki sırrı kimseye açmamam daha doğru.. zaman kıskanç; insanı ansızın muahezeye girişiverir.

Zaman, mum gibi, sırrını söyleyenin dilini bir gece kesiverir!

50. Nerede sevgisinden, merhametinden âşıkına, kendi sarhoş gözleri gibi büyük bir kadeh sunan ay yüzlü sâki?

Gelsin de bana sevgiliden bir haber getirsin. Sonra da o ay yüzlü ve merhametli sev-

gîlinin güzelliği aşkına, o dilberin neşe ve şerefine bir kadeh sunsun!

Sevgili hakikaten bir melek, gayb âleminin bir meleği. Onun ihsan ve kerem bahçesi, cenneti bile kınamakta.

Öyle bir İskender ki hareminde konaklayan, kapısındaki toprağın feyziyle Hızır gibi ebedi bir ömre sahip olur.

O, İslâm yüzünün güzelliği şeyh Ebu İshak'tır. Ülke, onun sayesinde bahar zamanındaki gül bahçesine benzemiştir.

55. Ululuk göküne çıktığı zaman ayağını ilk bastığı basamak, Ferkadanın üstüdür

Sultan Mahmud'un gözünün ışıdır.. kılıncından çıkan şimşek, düşmanların soyunu soyunu yakar, mahveder.

Kılıcını çekti mi kan dalgası, aya kadar yükselir. Yayını ele aldı mı feleğin arslanına (Eset bürcü) hamle eder.

Doğu gelini, onun aydın reyinden utanır da batıya yönelir, Kayravan yolunu tutarsa yeri var.

Çalgıcı, onun meclisinin nağmesini terennüm edecekse gâh Irak makamına girsin, gâh İsfahan yolunu tuttursun!

60. Ebu İshak, öyle bir padişah'tır ki savaş zamanı değilse kadehe el atar; savaş zamanındaysa alıcı kılıcını kınından sıyrır!

Ey vekarlı padişah, senin kulun olan kişinin kadri öyle bir yücedir ki eliyle sekizinci

kat gökte bulunan Cevzanın bile kemerini tutar!

Fikrin hüküm ve emre taalluk etti mi, sana Utaridin bulunduğu gökten binlerce tebrik, takdir gelir.

Felek, at koşturduğunu görünce en aşağı: durak yeri olarak kehkeşanı hazırlar!

Hani bir sıkıntı çektin ya, o, sana bir kutluluk verecek elbette. Yıldızın Müşteridir. Müşteri, daima böyle hareket eder.

66. Zamanın seni imtihan etmekten maksadı, riyazatın vereceği neşeyle gönlünü neşelendirmektir.

Yoksa sen, bir mushafsın ve mushafır kadri, zamanın imtihanına uğramaktan çok yücedir.

Evvelce su gibi düşünüp sonra işe giren kişi, ömründen behredar olur.

Kim ağzına sana şükretmek şekerini alırsa can damağı, gam acılığından emniyete erişir.

Sıkıntı dolayısıyla gayp lûtfundan ümit kesip yüz çevirme. İyi ve tatlı ilik de kemik içindedir.

70. Hadiseler seli, sağdan, soldan aman vermez bir halde gelse bile

Yerinden kımlıdanmayan dağa ne gam! İsterse elem denizi saldırınsın da cihanı kapsasın!

Düşmanın, bir zaman küstahça yürüse, hükmetse bile gam yeme, neşelen sen.. çünkü

onun bu küstahlığı, bu pervasızlığı, sonunda dizginini kasacak, onu tepe taklak yere düşürecektir.

Bu devlet hanedanına yaptıklarının cezasını, karısı, oğlu, soyu soku çekecektir.

Ömrün daimî olsun.. çünkü bu devlet insanlara da bir Tanrı ihsanıdır, cinlere de!

75. Hafız'ın başında da şiir padişahlığı hayali yoksa neden dil kılıcıyla bütün âlemi zapt ediyor ki?

Sepîde-dem ki şabā bû yı būstan gîred
Çemen zilûtf-ı hevā nuke ber cinan gîred

III.

Vezir Hâce Muhammed'e kaside

Güzellikten öyle kolay kolay dem vurulamaz. Bil ki bu işte binlerce incelikler var!

Güzelliğin şeker gibi tatlı bir ağıza sahip olmaktan başka şeylere de ihtiyacı var! Bir yüzük elde etmekle Süleymanlık kapısı çalışmaz!

Bir hüner göstererek birisinin gönlüne girmek, binlerce güzellik saltanatından üstündür.

Varlığımdan ne tozlar kopardın.. dilerim atın yorulmasın, o kadar hızlı yürüyorsun ki!

80. Rintlerle düşüp kalkmaya razı ol.. çünkü bu perişanlıkta, bu yıkıklıkta ne hazineler var!

Bir kızıl şarap sun da sana açıkça hikâye edeyim, müslümanlığa da bir rahne açayım:

Sabah şarabı içenlerin ayaklarının toprağına andolsun, sarhoş olup da meyhane mahallesine kapıcı olduğum, bu kapıcılık hizmetine girdiğim gündenberi

Hiç bir zâhire tapan zahitle düşüp kalkmadım ki hırkasının altında bir zünnar gizlenmemiş olsun!

Gönüller bağlayan saçlarının hatırı için olsun, bana bir hayır yap da Tanrı, saçlarını dağınıklıktan korusun!

88. Hafız'dan inayet gözüünü yumma, yoksa Asafı Sani'ye halimi söylerim.

Asafı Sani, padişahlık nişanesine sahip bir vezir, yeryüzünün ve zamanın sahibi bir vezirdir. İnsanların hali de onun yüzünden kutludur, cinlerin hali de.

O vezir, devlet ve dünyanın Kıvam'ı Ali oğlu Muhammed'dir.. yüzünden Tanrı nuru parlamaktadır.

Sen öyle bir iyi huylu vezirsin ki isabetli bir düşünceye daldın mı Süleymanlık davasına bile kalkışsan değer.

Bâki devlet elbisesi sana yaraşır.. çünkü himmetin, gayretin bu fani dünyanın adını bile anmaz.

90. İhsanının feyzi, elini tutmazsa bütün yeryüzü yıkıklığa yüz tutar.

Sen öyle bir zatsın ki cisminin suretine.

heyulâ yoktur. Çünkü insan elbisesinde bir melek cevherine maliksin.

Seni ululamak için hangi payeyi dıkmeli ki yaratılış ülkelerinde ondan üstün olmayasın?!

Kaleminin gıcirtısı, Kerrubilerin halvetgâhı olan mukaddeslik yurduna ruhanî bir simadır.

Kerem ve ihsanını nasıl anlatayım? Bu rahmanî düzene barekâllah doğrusu!

Gazap yıldırımlarını anlatmama imkân yok.. o tufan fitnelerinden neuzübillâh!

Şimdi öyle bir an ki çimen gelin odasında bulunan gül güzeline sabah rüzgârından başka bir can hemdemi yok.

Bu anda şakayık, gül padişahı için sabah rüzgârlarıyla numanî lâleler açmakta..

Gül bahçesi öyle bir hale geldi ki bahar yelinin yardımıyla lâleler, reyhanî şaraptan dem vurmaya başladı.

Seher çağı, bülbülün nağmeleri ne hoş geldi bana.. koncaya şüirden, şairlikten dem vurmaktaydı.

Diyordu ki: Neye böyle gönlü sıkıntılı bir halde oturuyorsun? Çık perdeden.. küpte lâl-gibi rümmanî şarap var.

Vazgeç şarap içmemekten.. güle karşı bir aynağız şarap içmeye bak; yoksa öbür ay pişmanlık içersin!

Artık içene gâvur diyen yok, bu iş, orta-

dan kalktı.. sen bu hale şükret de gül ve şaraptan zevk ve hayat kâmunı almaya çalış!

Hâşa, cefa etmek, dindarların âdeti değildir. Onların huyları, Tanrı şeriatinin kereminden, lûtfundan ibarettir.

Enel Hak remzini ne bilsin o gafil? Tanrı cezbelerine mazhar olmamış ki!

105. Sâki, burası vezirin neşe sarayı.. buraya şarap kadehinden başka şey ağırlık verir.

Gül perdesinin içindeki koncaya bak. Sana düşman olanların gözlerine atmak için temrenler hazırlamakta.

O ümit sahibi sendin.. sevgi ile bir doğdun, karanlık geceler sona erdi.

Duydum ki bazı beni anıyormuşsun, fakat hususî meclisine beni çağırmyorsun ki.

Benden şiir de istemiyorsun, işte cefa dediğin de bu ya. Yoksa şiir bahsine girişmeye imkân mı var?

110. Âlem Hafızlarından hiç kimse, benim gibi hikmet lâtifeleriyle Kur'an nüktelerini bir araya toplamadı.

Benim medihlerim, sem binlerce yıl yaşattır. Böyle nefis matahlar da senin gibi birisine yaraşır zaten.

Sözü uzattım ama ümidim var, elbette af eteğiyle bu macerayı örtersin.

Sabah rüzgârı, bahçe sahifesine baharlar vasıtasıyla ve reyhanî hatla binlerce nakışlar naksettikçe

Ülke bahçesinde istek dalından devlet gü-
lün uzun bir ömürle ve kolaylıkla açılsın!

Zi dilberi netuvan lâf zed be âsâni
Hezâr nükte derin kâr hest tâ dâni

IV.

Turanşah'a kaside

115. Ey nefesi kutlu devlet kuşu, hoş geldin,
merhaba! Beni şadettin, baştan ayağa kadar
sana kurban olayım!

Yaptığın bu hayırlı iş yüzünden sana ni-
yazımı arzetmeye başlıyorum. Çünkü isteğimi,
iştihakımı kalemle anlatamam ki!

Ayrılık, âşıkın kanını nasıl içmekte? Bu-
nu bilesin diye geceleri feryadü figan eylemek-
te, sabah çağları ah edip durmaktayım.

Zahit, âşıklarla konuşup görüşmek, adını
kötüye çıkarır. Dikkat et de bak, şarap dönüp
duruyor, meclis halkı da zaten töhmet altında!

Sevgilinin, yılanları bile bağlayan zülfü,
böyle bükülüp kıvrıldıkça gönül, afsunla bile
onu elde edemez.

120. Kâbe'nin harimine ulaşmak, o güzelin
yüzünü nikapsız görmek istiyorsan lâleyi de
harem çölünün dikenini bil, gülü de!

Gönül, engelin elinden çektiğin horluk
geçti artık. Hamdolsun Tanrı'ya, sevgili, aziz
ve muhterem bir halde yine geldi.

Sâki, şarap sun.. Hâce'nin kalemi yine
Hafız'ın fermanına "rinttir, âşıktır" diye yazdı.

Adalet sahibi, saltanat ve dinin ulusu,
 âlemin dolonayı, halkın yardımcısı, ümmetlerin
 feryadına erişen Hâce Turansah,

Mevki ve rütbenin sureti, fazilet ve kema-
 lin maksadıdır. Rahmet nurlarına mazhar,
 güzel huylara sahiptir.

125. Erlik ve mürüvvet kaynağı, doğruluk ve
 saflık madeni, adalet ve siyaset cevheri, lûtf
 ve kerem unsurudur.

Bid'atleri kaldıran, din bayraklarını di-
 ken, azgınlık eserlerini mahveden, zulüm ve
 sitemin kökünü kazıyan odur.

Senin eşiğin, bugün devlet yeri olmadı
 ki. Bu köşk, kadem tarihinin nakşını taşır.

Uyanık bahtın varlık sahrasına geldiği
 zaman felek, henüz yokluk gecesinde uyumak-
 tıydı.

Yerli yerinde hareketlerin, kötülük iste-
 yenlerin, kötü kişilerin kalplerini kırdı; yer-
 yüzünden kötülüğü kaldırdı.

130. Düşmanın kalbine tek başına saldırıyor-
 sun sanma. Tek değilsin, gönül erbabıyla ke-
 rem ashabının himmeti de seninle beraber.

Gönül, sakın devletlileri inkâr etme. Çün-
 kü Ebülhakem bile bu olmayacak sevdaya
 düştü de Ebucehil oldu gitti.

Ahvalin hakikaten pek şaşılacak bir def-
 ter. Yarabbi, kul, bu nimetlere nasıl şükrede-
 bilir?

Dudağım, kapının eşliğini öpmekten mah-

rumken nedamet arkadaşlarıyla dert içip duruyordum.

Size ihlasımı anlatmama hacet yok. Asaf, bunu Cem kadehinde görmüştür elbette,

135. Dünya durdukça adın iyilikle dursun. Bu dua insanlarca da, cinlerce de iltizam edilen bir duadır.

Devrin, feleğin devriyle at başı beraber yürüyüp dursun.. bir hesapçı, sayıp dökse feleğin devriyle senin devrin, birbirine nispetle ne bir harf eksik gelsin, ne bir harf artık olsun!

Hayr-ı maḳdem merḥabā ey ṭāyir-i ferḥunde-dem
Şādman ḳerdī merā nāzem tūrā ser tā ḳadem

V.

Bazı vezirlerin medhine' dair kaside

Bir gönlüm var, gam elinde, ayaklar altında kalmış.. öyle bir haldeyim ki hiç kimse ahvalime vâkıf değil.

Hatırım kırık, gönlüm mim halkası gibi dar.. belim bükülmüş, cefalar çekmişim, dert zamanı âdeta Zal'e dönmüşüm.

Bedenim, bu aşağılık devrin yüzünden yasla, matemle kıla döndü. Gönlüm, devranın derdiyle feryattan kımız kaleminin içindeki tele benzedi.

140. Gam ateşi, yüzümün suyunu yele verdi.
Yoldaki toprak gibi alçaldım da nihayet ayaklar altına düştüm.

Boynumda kement, ayağımda tomruk..
vefasız devranın kederinin eline ceylân gibi düştüm gitti.

Karakuş pençesine düşmüş çilkuşu gibi zamane gamlarının eline esir olmuşum.

Çerhin siteminden nasibim, gece gündüz cefadan.. aşağılık felekten kismetim, aylarca, yıllarca dertten ibaret.

Ülkemden öyle bir halde gurbete düşmüşüm ki âlemde bir dirhem bile malım, menalim yok.

145. Vatanıma gitmeye kudretim de bitti. Kolsuz, kanatsız âciz bir kuş gibi kaldım.

Böyle bir şehirde garip, müflis ve muhtaç bir vaziyetteyim.. halktan da hiç bir suretle bir şey isteyemiyorum.

Zamaneden cefa ve sitemden başka bir şey istemek.. bu ne batıl bir düşünce, bu ne olmayacak hayal!

Tabiat gelinim gönül hücrelerinden şöyle cevap verdi: İhsan kaynağı, vergi ve kerem denizi;

Devranın Asafı, devlet ve dünyanın Celâli olan vezirdir. Âlemde ona eş, ona benzer ne vardır, ne de olur.

150. Himmetli yüce, tapısı yüksek, kadri zuhal kadar ulu, talihi kutlu, yüzü aydın, falı mübarek bir vezirdir.

Düşünce yurdundan nasıl bahsedeyim, devranın ulusu olan vezirin medhi için nasıl dudakımı açayım ki ona ne bir benzer var, ne bir eşit!

Vergi zamanında kerem ve cömertlik elini açtı mı yoksul dilencinin varlığı derhal dilencilik zilletinden kurtulur.

Ey ulu vezir, felek; ikbal, ferah, neşe ve kutluluk gibi senin kulun, kölen olsun.

Düşmanlarının nasibi, daima zeval olsun.. senin mevki ve rütbende de zeval nişanesi bulunmasın!

Merā dilīst perīšan bedest-i ğam pāmāl
Çunan ki hiç kesem nīst vākıf-ı ehvāl

S O N

AÇILAMA

Muhammed Gülendâ'm'ın önsözü

[Büyük S harfi sahifeye, küçük s satıra işarettir.]

S. I, s. 3 Pervane, bildiğimiz böcek, aynı zamanda emir çavuşudur. Bu münasebetle şair ve edipler, bazen yazılarında kelimenin iki manasını da kullanarak sanat yaparlar.

S. I, s. 8 - 9. Bu söz, hadis, yani H. Muhammed'in sözü olarak rivayet edilmiştir.

S. I, s. 11 - 12. Bu söz de hadis diye rivayet edilmiştir.

S. II, s. 1 - 2. Kur'an'ın 38 inci suresine "Sâd suresi" denir ve Andolsun Sâd'a ve hakikatleri andıran Kur'an'a diye başlar.

S. II, s. 29 - 30. Bu söz de hadis olarak rivayet edilmiştir.

S. II, s. 32 - 33. 15 inci surenin (Hicr) 29 uncu ayetidir.

S. II, s. 36 - 37. Bu da hadis olarak nakledilmiştir.

S. II, s. 38. Kur'an'ın 53 üncü suresinin (Necm) 4 üncü ayetidir.

S. III, s. 63 - 64. 48 inci surenin (Feth) 29 uncu ayetinin baş tarafıdır.

S. III, s. 67 - 68. 26 ncı surenin (Şuara) 224 üncü ayetidir.

S. III, s. 73 - 75. 17 ncı surenin (Esra) 88 inci ayetindendir.

S. III, s. 80 - 81. H. Ali'nin Sıfeyn savaşında Muaviye tarafından mızraklara Kur'an'lar bağlayıp uzatma hilesine başvurdukları zaman söylediği söz.

S. VI, s. 152. Sahban, Vâil kabilesinden pek güzel söz söyler bir zattır. Belagatta adı anılagelmıştır. Şiirleri vardır. İslâm devrine erişmiş ve Müslüman da olmuştur.

S. VI, s. 153. Hassân, H. Muhammed'in sahâbesinden olup şairdir. Sahâbeden olması dolayısıyla şairler tarafından adı pek sık anılır.

S. VI, s. 171 - 172. Mekke veya Medine'ye giden hacıların, bu iki şehirden birinde ibadet maksadıyla bir müddet oturmalarına "Mücavirlik", oturan adama da "Mücavir" derler. Mücavir, lügatta komşu manasına gelir.

S. VII, s. 178 - 179. 86 ncı surenin (Dehr) 18 inci ayetidir.

S. VII, s. 180-181. Sihri helâl. Beyit arasında geçen kelime, hem evvelki kolimelerin sonu, hem de sonraki kelime-lerin başlangıcı sayılabilecek tarzda ıtrat edilirse bu sanata "Sihri helâl" denir. Aynı zamanda mutlak olarak güzel şiire de denir.

S. VII, s. 185. 21 inci surenin (Enbiya) 30 uncu ayetinden alınmadır.

S. VII, s. 190. Musa Peygamber, Turdağında Tanrı ile konuştuğu için kendisine "Tanrı ile konuşan" manasında "Kelim" derler. Mesnevi, C 1, S. 3, B. 2 - 26 nın izahına da bakınız.

S. X, s. 268 - 270. 56 ncı surenin (Vâkıa) 22 - 24 üncü ayetlerinde iyilik edenlere cennette kara gözlü kızlar verileceği bildirilmiştir ki "Hurü l-ayn" budur.

METİNLER

(S harfi sahifeye, B harfi beyte işarettir.)

S. I. B. I. Bu beytin birinci mısraı Muaviye oğlu Yezid'in,

Enel mesmûmu ma 'ındı bîtirâkın ve lâ râkı
Edir k'sen ve nâvilhâ elâ yâ eyyuhessâkı

beytinden alınmadır. Hafız'a "Neden bu beyitten ıktibas-
ta bulundun" diye sorulduğu, onun da "Mal-i kâfir ber-
mu'min helâlet - kâfirin malı mümine helâldir" diye
cevap verdiği rivayet edilmiştir. Bu rivayetin, Ehl-i
Şiraz'ının "Bir gece rüyada Hoca Hafız'a ey fazilet ve
bilgide eşidi olmayan, bu kadar fazilet ve kemalinle ne-
den Yezid'in şu şiirini aldın, kendi şiirine kattın, diye
sordum. Dedi ki: Bu meseleyi anlamazsın. "Kâfirin malı
mümine helâldir" mealindeki kıtasından meydana gel-
diğinde şüphe yoktur. Kâtibi de bu beyit yüzünden
"Hafız'ın şiirine öyle şaşmaktayım ki akıl, bunu anlama-
dan âciz kalır. Ne hikmet gördü de divanına Yezid'in şi-
riyle başladı. Kâfirin malı, Müslümama helâldir; bunda
söz yok.. fakat arslanın, köpeğin ağzından lokma kap-
ması ne büyük ayıp" mealindeki kıtayı söylemiştir.

S. 1. B. 3. Pirimugan, muğların piri, yağlısı ve ulusu
demektir. Muğ, ateşe tapanların rahiplerine denir. Şa-
rap, ateşe benzetilmiş, bu münasebetle de meyhane, ateş-
kedeye, yani ateşe tapanların ateş yaktıkları mihraba,
meyhamede hizmet eden gençler muğbeçeye, yani ateşe
tapanların rahip yamaklarına, meyhameci de pirimuga-
na benzetilmiştir. Pirimugan, tasavvufîa mürşide, muğ-
beçe, iradesini mürşide vermiş olan kişiye karşılık ola-
rak mecaz yoluyla kullanılmış sözlerdir. Meyhane de
gönül, yahut feyiz şarabının sunulduğu tekke, yahut
da Tanrı tecellisi olan bu âlemdir.

S. 3. B. 17. Hacı Kivameddin Hasan, İlhanilerden Sul-
tan Hasan'la oğlu Sultan Üveys zamanında vezirlikte
bulunan zattır. Hicretin 754 rebiülevvelinin altıncı cuma
günü ölmüştür (1353). Hafız'ın bu vezire bir vefat tari-
hi olduğu gibi bir kıtasında da yine bu zatı över.

S. 3. B. 18. Sofi: Tasavvuf ehli. Tasavvuf ve sofi kel-
melerinin kökü, şüphelidir. Bazılarına göre bunlar, yün
kıra giydiklerinden sof, yani yün kelimesine nispetle

bunlara sofi denmiştir. Bazılarınca Hz. Peygamber'in mes-cidindeki sofada yatıp kalkan ve "Sofa halkı" manasına gelen "Eshabı Suffa" diye anılan sahabe gibi yoksulluğu ihtiyar ettiklerinden sofaya nispetle kendilerine sofi adı verilmiştir. İlk safta olduklarından, yahut kalpleri arı duru bulunduğundan bu adla adlandıklarını söyleyenler de vardır. Fakat en doğrusu, bu kelimenin hakim manasına gelen yunanca "sofos" kelimesinden arapçalaştırılmış olduğudur. Yine bu kelimededen arapçalaştırılarak uydurulan "tasavvul" sözü de bu mesleğe ad olmuştur. İlk olarak "sofi" adıyla anılan 150 hicride (767 - 8) Şam'da vefat eden ve ilk tekkeyi kurmuş olan Ebuhaşimi Küfî'dir. İlk sofiler, şüphesiz Hint - İran dinleriyle Hristiyanlık tesiri altında İslâmiyette olmayan sıkı bir zahitliği ve riyazatı kendilerine meslek olarak kabul etmişler, sonraları hemen hepsi "Vahdeti vücud - Varlık birliği" inanisinde birleşmişlerdir. Zaman zaman içlerinde Yunan felsefesinin İslâmileşmiş bir şeklinden başka bir şey olmayan Hukema felsefesiyle vahdeti vücudu birleştirenler de çıkmıştır ki bunlar bilhassa İsmailî mezhebinin tesiri altında kalmışlardır.

S. 3, B. 19. Anka: Boynu pek uzun olduğundan anka diye anılan bu kuş dişiymiş. Sonra Tanrı, buna bir erkek yaratmış. Musa Peygamber zamanında meydana gelen bu kuşun cinsi, çoğalıp Necid ve Hicaz taraflarına yayılmışlar ve oralarda çocukları da kapmaya başlamışlar. Halk, zamanın peygamberine şikâyet etmiş.. peygamberin ilenmesi üzerine Tanrı, bu kuş cinsini yok etmiş. Yok olduğundan, yahut pek yüksek uçtuğundan ve göze görünmediğinden "Anka-yı mugrib" diye de anılan bu kuşa otuz kuşun renk ve alâmeti varmış. Bu yüzden İranlılar "Simurg, Sirenk" adını verirler. Şehnameye göre Rüstem'in babası Zal'i bu kuş besleyip yetiştirmiştir. Halk masallarına "Zümrüdüanka" diye geçen bu kuş, ismi var, cismi yok bir kuştur. Tasavvufta gönle ve Tanrı tecellisine tam bir surette mazhar olan "kutup - kâmil insan" a da anka dendiği vardır.

S. 3, B. 20. Tanrı, Âdem Peygamber'le eşi Havva'yı Şeytan'a uyup Tanrının yememelerini emrettiği ebedilik ağacından yediklerinden ve bir rivayette buğday yediklerinden cennetten çıkarmıştır. *Mesnevi, I. basım, C. 1, S. 122, B. 1250 - 1255 ve C. 2, S. 34, B. 357 ye bakınız.*

S. 4, B. 24. Zahit: Tanrı emirlerini yaptıktan başka şüpheli şeylerden de kaçınan ve kendisini ibadete veren kişi. Edebiyatta zahit, hemen daima kaba ve kuru sofu, mürayi adam yerine kullanılır.

S. 4, B. 25. Mürit: Derviş manasına kullanılan bu Arapça kelime, tasavvufta iradesini Tanrıya veren ve bir mürşide bağlanan, bütün âlemden kesilen kişi manasına gelir.

S. 4, B. 25. Cam Şeyhi: Şeyhülislâm diye anılan Şeyh Ahmed Nâmîkî-i Camî. Bu zat, Horasan'ın Cam adlı kasabasında doğmuş olduğundan kendisine Ahmed-i Cam, Ahmed-i Camî, Şeyh-i Cam ve Ârif-i Cam denir. Meşhur Molla Camî de, bu zatın feyzinden nasip almak için teberrüken Camî mahlâsını almıştır. Bu zata nispet edilen bir tarikat da vardır ki XVII nci asra kadar bu tarikat mensupları, Anadolu ve Rumelide de vardı. Musikide pek ileri gitmiş olan Camîler, XV - XVI ncı asır şair ve ediplerinden olan Vâhidî'nin "Menakıb-ı Hâce-i cihan ve Netice-i can" adlı kitabından anlaşıldığına göre Hayderî'ler gibi sakallarını usturayla tıraş ederler, bıyıklarını koyverirler, kulaklarına küpeler takarlar, başlarına keçe külâhlar giyerler, bellerine demir kuşaklar bağlarlar, yanlarına ziller asarlar, saç koyverirler ve büküm büküm yanlarına salarlar, yahut örüp külâhlarının etrafına dolarlardı. Şeriat hükümlerine uymayan ve birçok Türk tarikatleri gibi eski Türk - Moğol Şamanizminin izlerini taşıyan bu tarikat da Bektâşilik tarafından temsil edilmiştir.

S. 4, B. 26. Gönül sahipleri: Sofiler, gönle çok ehemmiyet verirler. Onlarca insan, bütün âlemin hülâsası olduğu gibi insanın maneviyeti ve hakikati de gönüldür.

Gönlün hakikatini bilenlere "gönül ehli, gönül sahipleri, ehli dil" derler.

S. 4, B. 28. Felek, gökyüzü demektir. Eskilere nazaran yedi kat gök vardır. Birinci kat gökte ay, ikinci katta ıtarit, üçüncüde mirrîh, dördüncüde güneş, beşincide zühre, altıncıda müşteri, yedincide zuhal vardır. Bu yedi kat gök, birbirini kaplamıştır. Yedincisini kaplayan sekizinci kat gökte sabiteler - burclar vardır. Bu gökü de kaplayan ve içinde hiç bir şey bulunmadığı için atlas adını alan dokuzuncu kat gök, bütün gökleri kaplamıştır. Yedi kat gökteki yıldızların her biri, yeryüzüne ve yeryüzündekilere tesir eder. Her yıldızın hayırlı veya hayırsız bir tesiri vardır. Meselâ mirrîh'le zuhal yomsuz, güneşle müşteri yomlu yıldızlardır. Diğerleri bazen yomlu, bazen yomsuz olurlar. İlmî tencim, yahut ilmî nücum denen eski astronomiye göre bu yıldızların her birinin hususi tabiatları, hakim oldukları iklimler ve yeryüzüne tesir ettikleri saatler vardır. Bu yüzden olan şeyleri feleğe, yani göğe ve gökteki yıldızlara isnat etmek ve felekten şikâyetlenmek âdet olmuş ve konuşma dilimize girmiştir.

S. 4, B. 30 İskender'in aynası: İskender, Mısır'da Habeş ve Zenci askerlerini yendikten sonra deniz kıyısında İskenderiye şehrini yaptırmış ve oraya komutanlarından birisini bırakmıştı. Oradaki hakimlerden Belinas, Hermis ve Valines, bir ayna yapmışlar, yüksek bir yere koymuşlardı. Gûya bu aynada oraya gelmek üzere bulunan gemiler, daha bir aylık yoldayken görünürmüş. Bir rivayete göre de bu aynayı Aristo yapmış. İskender aynasının, İskenderiye önündeki deniz feneri olması ihtimali vardır, belki o zamanlar, düşmanları korkutmak için bu fenerin tılsımlı olduğu söylenmiş ve bu söz, etrafa yayılmıştır. İskender aynası, tasavvufta, Tanrı'dan gayri şeylerden arınmış kalptir ki bu kalbe hakikatler akseder.

Dara, üçüncü Ardişir'den sonra, İran hükümdarı olan üçüncü Daryuş'tur. Milâttan önce 330 da ölmüştür. Büyük İskender'le yaptığı savaşlarıyla meşhurdur. İranlılara göre İsfendiyar oğlu Behmen'in oğludur.

S. 5. B. 35. H. Muhammed, şaraba "Kötülükler anası, kötülüklerin aslı" demıştır. Hafız'ın bu beyti, âdetâ bu söze zıddır. Bu yüzden beyte "Sofî, o acımsı suya kötülüklerin aslı dedi ya.. bu sözü de bize kız oğlan kızları öpmeden daha tatlı, daha lezzetlidir" diye mama verenler bile vardır (Sudî şerhi, C. 1, S. 46 - 47).

S. 5. B. 35. Kimya: Mesnevi, I. basım, C. 1, S. 50, B. 516 ya bakınız.

S. 5. B. 35. Karun: Mesnevi, C. 1, S. 83, B. 864 e bakınız.

S. 7. B. 51. Top - çevgân. Mesnevi, C. 2, S. 29, B. 313 e bakınız.

S. 7. B. 52. Nuh, tufan ve gemi. Mesnevi, C. 1, S. 39, B. 403, C. 2, S. 220, B. 2369 a bakınız.

S. 7. B. 56. Yusuf. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2787 ye bakınız.

S. 8. B. 59. Takva, Tanrı'dan korkmak, kötülüklerden ve hattâ şüpheli şeylerden çekinmektir. Takva sahibi olan kişiye müttaki denir.

S. 9. B. 67. Rüknebat, Şiraz'da akan bir ırmağın adıdır.

S. 9. B. 67. Gülgeştîmusallâ, musallâ gül bahçesi demektir. Şiraz'ın bir gezinti yeridir. Aynı zamanda adından da anlaşıldığı gibi burası namazgâhtır. Eskiden cuma ve bilhassa bayram namazlarında cemaat pek kalabalık olduğu için şehirlerin dışında düz bir ovaya bir mihrap ve mimber yapılır, bu namazlar oralarda kılınırdı. Bu yüzden ovalardaki mihraplı ve mimberli yerlere "musallâ - namaz kılınan yer" adı verilirdi. Buraları aynı zamanda gezinti yeri idi de. Ayrıca yollarda ekseriya bir çınar dikilip yanına bir çeşme yaptırılır, çınar altına biraz yüksek bir yere mihrap vazifesi gören bir taş dikilerek yolcuların ve yolda yorulanların dinlenmesi, aptes alıp namaz kılması için küçük namazgâhlar da yapılırdı.

S. 9, B. 68. Hânıyağma, yağma yemeği, yağma ziyafeti demektir. Çok eski zamanlardan beri, bayramlarda ve düğünlerde ziyafet verilir, gayet değerli kaplar ve kacaklarda yemekler dağıtılır, ziyafetin sonunda yaygı-larla kapları, kacakları, ziyafette bulunanlar kapışırlar-dı. Sudî, "Bayramlarda ve düğünlerde yağma için dizi-len çanaklardır" diyor ve padişahın düğününde bu hânıyağmayı gördüğünü kaydediyor (C. 1, S. 54). Osman-oğulları devrinde, yahut daha önce hânıyağmanın bu şekli aldığı anlaşılıyor.

S. 9, B. 69. Zeliha, Yusuf Peygamber zamanında Mısır azizi olan, yani Mısır hükümdarından sonra en büyük rütbeye sahip bulunan zatın karısıdır. Yusuf, pek güzel olduğu için Zeliha, Yusuf'a âşık olmuş ve bir gün Yusuf'a kendisini teslim etmek istemiş, fakat Yusuf, Tanrı'dan korkup bu işe yanaşmamış, kaçarken Zeliha arkasından eteğine yapışmış, eteği yırtılmış, bu sırada aziz, oda ka-pısına gelmiş ve bu hali görmüştü. Zeliha, kendisini hak-lı çıkarmaya çalışmışsa da danışılan kişiler, eteğin art taraftan yırtılmasını Yusuf'un doğruluğuna delil olarak bulmuşlar, böyle olmakla beraber yine de dedikodunun yatışması için Yusuf, zindanda hapsedilmişti. Nihayet Yusuf zindandan çıkıp Mısır'a aziz olunca Zeliha'yı al-dığı rivayet edilir. Hattâ bazıları, Zeliha'nın kız olup azizin karısının Zeliha şeklinde bir peri olduğunu da söylemişlerdir. Bu vaka, Kur'an'ın 12 nci suresi olan Yu-suf suresinin 22 nci ayetinden itibaren anlatılmaktadır.

S. 9, B. 79 Süreyya, sevir yani öküz burcunun hör-gücündeki yedi yıldızdır ki İran dilinde bu yıldız küme-sine pervin. Türkçe'de ülker denir.

S. 11, B. 83. Cemsid, İran mitolojisine göre yedi yüz, yahut bin yıl yaşamış. Halkı âlim ve zahitler, askerler, çiftçiler ve sanatkârlardan ibaret olmak üzere dört kıs-ma ayırmıştır. İnsanlara faydalı olan birçok sanatları c icat etmiş, güneşin hareketini esas tutarak güneş yılını kabul etmiştir. Şarap yapmak ve içmek, güneşin koyun

burcuna girişini yılbaşı ve bayram tanıyıp bu güne "Nevruz - Yeni gün" adını vermek de onun zamanından kalmıştır. Cemşid, nihayet ululuğuna güvenip Tanrılık davasına kalkışmış, halk bundan bıkmış, yüz çevirmiş, yerine bir rivayette Şeddad soyundan gelmiş olan Dahhâk hükümdar olmuştur. Cemşid, Hint ülkesine, oradan da Çin'e kaçmış ve orada ölmüştür. Bazılarına göre Cemşid Süleyman Peygamber'dir. Cemşid'in câmı, yani kadehi de meşhurdur. Buna dünyayı gösteren kadeh manasına Câmı cihannüma, Câmı gıftnüma derler. Bu kadeh yedi kat göğe benzer bir tarzda yedi madenden yapılmış, üstünde de yedi yazı varmış, Cemşid'e "Cem" de denir ve yüzük, yahut rüzgârla anılırsa Süleyman Peygamber, câm, yani kadehle anılırsa Cemşid, aynayla anılırsa İskender kast edilir. Şiirde şarap meclisi, hemen daima Cem meclisi, Cemşid meclisi diye geçer. Gerek Cemşid, gerek Dahhâk, tarihî bir şahsiyet olmayıp iki Hint mâbududur. Sonradan bu mâbutlar, İran'ın mitoloji tarihine iki hükümdar olarak geçmiştir.

S. 12, B. 95. Zühre, beşinci kat gökteki parlak yıldızdır. Eski Yunanlılar, bir kadın Tanrı olarak kabul ettikleri bu yıldızla Afrodit, Romalılar Venüs demişlerdir. Gökle gündüzün kızıdır. Bir rivayette "Jüpiter - Müşteri"nin, yani büyük Tanrı Zeus'un kızıdır. Bir rivayete göre Zuhâl, babasını öldürdüğü zaman birkaç damla kan denizde bir köpüğe düşmüş. Afrodit, bu kanla köpükten doğmuştur. Başka bir rivayete göre de yine denize gökten bir alev düşmüş, Afrodit bu suretle vücut bulmuştur. Pek güzel olan bu kadın, güzellik ve aşk Tanrısıdır. Zevk, sala, iğret, ferah ve bilhassa müzik, bu Tanrıya aittir. Ressamlara göre Zühre'nin arabasını bir çift güvercin, yahut kuğu çeker. Nücum ilmine göre yıldızların tabiatları vardır. Zühre, soğuk ve yağ tabiatlıdır. Esasen kutsal bir yıldız olmakla beraber bazen hayırsız ve şer de olabilir. Zühre, edebiyatımızda hemen daima aşk, güzellik ve bilhassa müzikle beraber anılır.

Mirrih, Yunanlıların Ares, Roma'lıların Mars dedik-

leri Tanrıdır. Harp Tanrısı olan bu yıldız, elinde kılıç, yahut mızrak bulunan ve bazen bir elinde kesik bir insan başı tutan güzel bir delikanlı şeklinde tasvir edilir. Kızıl renkli olduğundan tabiatı son derecede hararetli ve kuru sayılmış, bu bakımdan da kutsuz ve hayırsız olarak kabul edilmiştir. Zuhale "Nahsi ekbek - Büyük hayırsız yıldız", mirrihe "Nahsi asgar - Küçük hayırsız yıldız", ikisine birden "Nahseyin - İki kutsuz, hayırsız yıldız" denir.

S. 12, B. 97. Kur'an'da şeytanların gökten haber çalmak için göğe çıkmak istedikleri vakit melekler tarafından atılan şehaplarla yakıldıkları, yahut gökten sürüldükleri anlatılmaktadır. Mesnevi, C. 1, S. 73, B. 756 ya bakınız.

S. 13, B. 103. Bu gazelde meşhur şeyh-i San'an'a telmih vardır. Şeyh-i San'an, rivayete göre Abdürrezzak adlı ve Yemen'li bir şeyhtir. Dört yüz dervişi bulunan bu şeyh, elli yıl Mekke'de kalmış, gece gündüz ibadet edermiş. Rum ülkesine, yani Anadolu'ya gelince bir gece rüyasında puta secde ettiğini görüyor. Bu rüyanın neye işaret olduğunu düşünüp dururken bir gün bir pencereden bakan bir Hristiyan kızını görüp âşık oluyor. Bir ay kadar orada aç, susuz kalıyor. Dervişleri, çok öğüt veriyorlarsa da dinlemiyor. Dervişler, başından dağılıyorlar. Nihayet kız, Şeyh-i San'an'a şarap içmesini teklif ediyor. Şeyh, şarap içiyor. Ondan sonra da yine kızın teklifiyle Hristiyan olup zünnar kuşanıyor. Yine kızın teklifiyle bir yıl domuz çobanlığı yapıyor. Dervişleri, tekrar Kâbe'ye vardıkları zaman, orada kalan diğer bir dervişi, şeyhi o halde bırakıp geldikleri için onları kınıyor. Hepsi birden yola düşüyor ve kırk gün Tanrı'ya yalvarıyorlar. Kırk gün sonra o derviş, rüyasında H. Muhammed'i görüp şeyhine şefa'at etmesini niyaz ediyor. H. Muhammed, şefa'at ettiğini müjdeliyor. O anda şeyh de zünnarı atıp tövbe etmiştir. Kıza da rüyasında Müslüman olması söylenmiş olduğundan şeyh'le dervişlerin arkasına düşüyor, nihayet onlara yetişiyor ve Müslüman olup ölüyor. Şeyh Ferideddin Attar (627/1229 - 1230) bu hikâye-

yl. Mantıkuttayr'ın dördüncü makalesinde 213 beyitle ve pek güzel bir surette anlatır. Ayrıca Şeyh-i Sam'an hakkında kitap yazanlar da vardır. Yunus Emre de bu şeyhten bahseder.

S. 15. B. 115. Nigâristan. Zerdüşt dîniyle Hristiyanlığı birleştirerek yeni bir dîn kuran Mami'nin resim mecmuası. Milâdın 240 ıncı yılında doğan ve Sasanelerden Behram zamanında derisi yüzölüp içine saman doldurulmak suretiyle öldürülen Mami'nin dinine mensup olanlar, bu dine ait kitapları pek güzel minyatürlerle süslemişlerdi. İhtimal Mami'nin ressam sayılması bundandır.

S. 15. B. 116. Garipier akşamı. İran dilinde "Şam-ı gariban". Birisinin öldüğü ve gömüldüğü günün akşamına dendiği gibi akşamda ve günün batmasında bir gariplik olduğu ve umumiyetle garipier, akşamları derlendiği için dilimizde de bu zamana "akşam garipliği" denegelmiştir. Aynı zamanda H. Muhammed'in torunu ve H. Ali'nin oğlu İmam Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesinden sonra Ehlibeyt'in, Yezid askerine kimsesiz olarak esir düştükleri geceye de "Şamı gariban" derler.

S. 17. B. 136. Tuba, cennette bulunam ve kökü yukarıda olup dal ve yaprakları bütün cenneti dolduram bir ağaçtır.

S. 19. B. 155. Şaleyman Peygamberin, üstünde İsmi-âzam, yani Tanrı'nın en büyük, en gerefil adı kazınmış bir yüzüğü olduğu ve bu yüzden bütün mahlûklara hükmettiği rivayet edilmiştir. Hatem, yani yüzükten maksat, işte bu yüzüktür. Mesnevi, C. 1, S. 100, B. 1030 a da bakınız.

S. 29. B. 159. İsa Peygamberin, ölülere dirilttiği İncil ve Kur'an'da anlatılır.

S. 29. B. 161. Hamail, kûatte kılıç başına derler. Fakat burada boyuna asılan ve ekseriya gümüş mahlûza içine konmuş olan muska kastedilmiştir. Bu çeşit muskalara halk dilinde hamailden bozma hamaylı denir.

S. 22, B. 175. Göze parlaklık ve kuvvet vermek için çekilen ve gözü yakıp yaşırtan, kuvvetlendiren taş. Edebiyatta daima sevgilinin izinin tozu, göze tütüya gibi çekilir.

S. 23, B. 182. Sidre ve Sidretülmünteha, yedinci kat gökteki sınır ağacıdır. Cebrail, miraçta buradan ileriye geçememiş ve H. Muhammed de Cebrail'i burada görmüştür. Mesnevi, C. 1, S. 104, B. 1066 ya bakınız.

S. 23, B. 184. Tarikat, yol demektir. Sofilere göre dinin dış yüzü olan şeriatın dinin iç yüzü olan hakikata varmak için manevi bir yol vardır. Bir mürşide tabi olan yolcu, onun emirleriyle muayyen şartlara riayet ederek ahlakını güzelleştirir, kötülüklerden geçer, mevhum varlığı terkeder, bu suretle manevi yolu aşar ve hakikata ulaşır.

S. 25, B. 201. Rıdvan, cennetin kapıcısı olan melektir.

S. 26, B. 210. Halvet, yalnızlık manasına gelir. Tarikat- ta halveti esas tutanlar, dervişi dar bir yere koyarlar. Derviş orada kırk gün, her gün biraz daha az yemek şartıyla riyazata girmiş olur. Aynı zamanda az uyur ve ibadette bulunur. Bu kırk günlük halvete arapçada ve İran dilinde kırk ve kırk günlük müddet manasına gelen "erbain" ve "çile - çihle" de denir.

S. 26, B. 211. Asaf, Süleyman Peygamberin vezirinin adıdır. İsmiâzam kuvvetiyle Belkis'i tahtıyla getiren bu vezirdir. Edebiyatta vezirler, daima Asaf'a benzetilir.

S. 26, B. 216. Nerkis, Yunanca Narsis diye anılır. Mitolojide bir ırmakla bir perinin oğludur. Bu delikanlıya insanlar da âşıktır, periler de. Ses adlı peri de buna âşık olmuş ve bu aşk yüzünden ölerek taşla dönmüş ve yalnız sesi kalmıştır. Kızlar âşktan anlamayan bu delikanlıyı mabutlara şikâyet ederler. Mabutları da buna şu cezayı verirler: Bir gün Narsis, bir ırmakta kendisinin aksini görerek âşık olur, kendi aksine dalar gider. Bir aralık aksini kucaklamak için ırmağa eğilir ve muvazenesini kaybedip düşer, boğulur. Vücudundan bir çiçek pey-

da olur ki bu çiçek tıpkı bir göze benzer ve bütün güzellikleri seyredip durur. Edebiyatta Nergis'in göze benzetilmesi, bu hikâyenin tesiriyledir.

S. 27, B. 225. H. Muhammed'in "Ben, Tanrı kokusunu Yemen tarafından alıyorum" dediği rivayet edilmiştir. Mesnevi, C. 2, S. 111, B. 1203 e bakınız.

S. 28, B. 229. Asafı sami, ikinci vezir Kıvameddin Hasan'dır.

S. 28, B. 231. Keşşaf, 538 hicride vefat eden (1143 - 44) meşhur Carullah Mahmud Zimahşerî'nin tefsiridir. Zimahşerî, bu tefsiri 528 Rebiulahir'ının yirmi üçüncü günü bitirmiştir (1134). Keşf, Ömer-ibn-i Abdürrahmanülkavli'nin (745 - 4. H./1344 - 45) Keşşaf'a yazdığı haşiye olacaktır.

S. 28, B. 232. Kaf, eskilerce dünyayı çepçevre kuşatan dağ, edebiyatta çok defa uzaktan kinaye olarak kullanılır.

S. 29, B. 242. Eskiler, dünyanın üstünde insan bulunan dörtte birini yedi ıklime ayırmışlardı. Bu yedi iklim sırasıyla şunlardır: 1. Berber ve Habeş ülkeleriyle Yemen'in kuzey tarafından, Sint, Hint ve Çin'den geçer. Halkı siyah renklidir. 2. Mağrib ve Sudan ülkeleriyle Arap yarımadasının güneyinden, Yemen, Mekke, Medine, Bahreyn, Sint, Hindi Çin'inin ortalarından geçer. Halkının rengi siyaha yakın esmerdir. 3. Mağrib ülkesinin güneyiyle Mısır, Kudüs, Şam, Kûfe, Bağdat, Basra, Şiraz, İsfahan ve Fars ülkelerinden geçer. Halkı buğday benzeşlidir. 4. Endelüs ve Frengistan'dan, Rumeli'nin kuzeyinden, Anadolu'nun kuzey yarısından, Tebriz, Erdebil, Kazvin ve Tus'la Fars dağlarının güneyinden, Horasan'dan, Hita ve Hutun'in kuzeyiyle Çin'in güneyinden geçer. Halkı, beyaza yakın esmer renklidir. 5. İspanya'nın güneyinden, Frenk diyarının ortasından, Anadolu'dan, Sivas, Erzurum ve Şirvan'dan, Hazer denizinin cenubundaki Geylân ve Cam gibi memleketlerden, Harzem, Semerkant, Buhara ve Türkistan'dan geçer. Halkının rengi

beyazdır. 6. Frenk diyarının güneyinden, Venedik ve Rumili'nin güneyinde bulunan memleketlerden, İstanbul'dan, Karadeniz'in güney ve kuzeyindeki yerlerden, Dağıstan ve Gürcistan'dan, Özbek ve Çağatay ülkelerinden, Hıta ve Hutun'ın güneyinden geçer, halkının rengi sarıdır. 7. Portekiz ve İngiliz diyarından, Kıpçak ülkesinin güneyinden, Bulgar ve Rus memleketlerinden, Hazer denizinin güneyinden geçer. Halkının rengi kızıl çalar.

S. 30, B. 250. Ayyarlar yolu. Arapça bir kelime olan ayyar, şuraya buraya koşan arslan, oynak at demektir. Bu münasebetle her yanı gezip dolaşan akıllı ve amlayışlı adama da ayyar dendiği gibi bir kısım askere de bu ad verilmiştir. Aynı zamanda hilebaz, yalancı, dolandırıcı ve hırsız kişilere de ayyar denir. Naima tarihinden, Kızılbaş fedailerine de bu adın verildiğini öğreniyoruz (C. 3, S. 20).

S. 31, B. 253. Kalender, Kalenderî tarikatına mensup kişiye denir. Bunlar, yalnız farzları yerine getirir, nafile ibadetlerle meşgul olmazlar, başlarına on iki terli, yani dilimli, kubbesi sıvrice keçe külâhlar giyerler, Çardarb olurlar, yani saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ederler, kulaklarına halkalar takarlar, toplu bir halde ve davul ve nefis, yani boynuzdan yapılmış borularını çalarak ellerinde bayraklar olduğu halde şehir şehir dolaşırlardı. Aşırı derecede vahdeti vücuda inanan bu Şif-Bâtîni tarikat, XVII inci asır sonlarına kadar yavaş yavaş azalmak suretiyle Osmanlı ülkesine de yayılmıştı. Sonradan Bektasilik, bu tarikatı da temsil etmiştir. Esasen Melâmetçilikten ayrılmış olan Kalenderliğe Hafız'ın hususî bir hürmeti vardır. O, kalenderliği giyimde, kuşamda, âdetle, usulde aramaz.. herşeyden kesilmede ve hiç bir şeye alâkadar olmamada arar. Kalenderlerin meşrepleri dolayısıyla dilimizde yoksul kişiye ve hiç bir şeye aldırmaayan, her şeyi hoş gören adama da kalender denegelmıştır.

S. 32, B. 260. Kureyş ulularından ve H. Muhammed'in amcası olan Ebuleheb, H. Muhammed'e ve İslâm dinine en büyük bir düşmandı. Adı, bu düşmanlığı yüzünden anılır.

S. 32, B. 261. Sofilerin usul ve erkânlarını icra etmek için toplandıkları yer. Bu yerlere umumî olarak tekke derler. Küçük ve ancak yolcu dervişlerin barınmalarına mahsus olan tekkelere bucak manasına "zaviye" denir.

S. 32, B. 264. Osmanoğullarından önce Halep'te şişe yapılmış, daha doğrusu Tarsus'ta yapılır, Halep'e gelirmiş (Sudî, C. 1, S. 170).

S. 33, B. 272. Eskiden banka olmadığından paraları yere gömerlerdi. Pek çok parayı küplere doldurup çok defa umulmadık viranelere gömdüklerinden şirde daima defineyle virane bir arada kullanılır.

S. 35, B. 289. Camı cihannüma. S. 12 b. 83 ün izahına bakınız.

S. 36, B. 297. Âbıhayat, Türkçe'de Bengisu denen ve içenin kıyamete kadar yaşayacağı bir sudur. Buna Âbıhayvan ve Âbızindegânî de derler. Gûya İskender, bir memlekete varınca orahlar, ileride bir deniz olduğunu, deniz geçilince karanlıklar ülkesine girileceğini ve bu suyun, karanlıklar ülkesinde bulunduğunu haber vermişler. Hızır ve İlyas Peygamberler de İskender'le berabermişler. Bengisu'yu aramaya giderlerken karanlıklar ülkesine gelmişler. İskender'de karanlıkları aydınlatan iki mücevher varmış, birisini Hızır'a vermiş. Suyu hangisi rastlarsa öbürüne haber vermek şartıyla ayrı ayrı yollarından o ülkeye dalmışlar. Hızır'la İlyas, bir hayli gidip yorulmuşlar. Bir yerde oturup yanlarında bulunan pişmiş balığı yemek istemişler. Hızır, yemekten önce o civarda bulunan bir suda ellerini yıkamış. Elinden bir damla su, balığa damlamış. Balık, hemen canlanıp sıçrayarak suya atılmış. Hızır, Âbıhayatın bu su olduğunu anlamış. İlyas'la beraber kana kana bu sudan içmiş. Fakat ikisine de İskender'e haber vermemeleri emredilmiş, onlar da haber

vermemişler. Bir rivayete göre de İskender, karanlıklar ovasına girmeye korkmuş ve Âbıhayattan mahrum kalmış. Hızır'la İlyas, ebedî hayata erişmişler. İlyas, denizde, Hızır, karada bönde kalanlara yardım eder. İrem bağı ve bahçesi de Âdem Peygamber'in torununun torunu olan Âd'ın oğullarından meydana gelen Âd kavminin hükümdarı olup Tanrılık davasına kalkışan Şeddat tarafından yapılan misli görülmemiş bir şehirdir. Bu bağlık, bahçelik şehri cennet olarak kurdurmuştu. Fakat bittiği haber verilince görmek üzere giderken bir yer sarsıntısı yüzünden kendisi, kendine uyanlarla beraber bir yanda, İrem öbür yanda yere batmıştır. Kuran'ın 89 uncu suresi olan Fecr suresinin 6 - 8 inci ayetlerinde bu bağın misli görülmemiş bir şey olduğu anlatılmaktadır. Aynı zamanda Şiraz'da Şah Süca'nın gezinti yeri olan bahçenin adı da "Bağı İrem" dir.

S. 37, B. 304. Nisan ayı, baharın ikinci ayıdır. Bu ayda yağmurlar yağar, her taraf yeşerir. Bu yüzden nisan'da büyük bir feyiz vardır. Fakat ayrıca nisan'ın feyzine ait bir efsane de vardır. Gûya bu ay içinde yağmur yağarken, sedesler, ağızlarını açarlarmış. Sedeslere damlayan yağmur katraları inci olurmuş. Fakat bu yağmur katraları, yılanların ağzına damlarsa zehir haline gelirmiş. Nisan yağmurundaki bu feyiz yüzünden eskiden nisan taşları vardı, bu taşlara nisan suyu toplanır, bu suya muayyen miktarda muayyen ayetler okunur, bu su, bir yıl saklanır, hastalıklarda içilirdi. Hafız, bu beyitte nisan feyiyle neşelenen dünyayı peşin, cenneti veresiye sayıp peşinden faydalanmayı tavsiye etmektedir.

S. 39, B. 324. Üçüncü sure olan Âli İmran suresinin 54 üncü ayetinde "Yahudiler, İsa Peygamber'i öldürmek için hile yaptılar, Tanrı da İsa'yı göğe ağıdırarak hilelerine karşılıkta bulundu.. Tanrı, hilecilerin hayırlısıdır" denmektedir. Mekir, hile manasına gelir.

S. 41, B. 342. Kısırâ, Nûşirevan'ın lâkabıdır. Sonradan bütün İran şahlarına Kısırâ denmesi âdet olmuştur. Bazı

larınca bu kelime, Husrev kelimesinin Arapçalaşmış şeklidir. Perviz, Nuşirevan oğlu Hüzmüz'ün oğludur. Asıl adı Hüsrev olan bu şah, balığı çok sevdiğinden balık mamasına da gelen Perviz lâkabı ile lâkaplanmıştır.

S. 42, B. 345. Kadir gecesi, Ramazan ayının son on günündeki tek gecelerden biridir. Kur'an'ın 97 nci suresinde o gece meleklerle Cebrail'in gökten yere indiği, sabaha kadar hayır ve selâmetten başka bir şey takdir edilmediği, o geceki ibadetin bin yıl ibadetten hayırlı olduğu ve Kur'an'ın da o gece indirilmiş bulunduğu anlatılmaktadır.

S. 42, B. 351. Kur'an'ın 34 üncü suresi olan Sebâ suresinin 12 nci ayetinde Süleyman Peygamber'e rüzgârın teshir edildiği ve gündüzün bir aylık, gece de bir aylık yol götürdüğü anlatıldığı gibi 27 nci suresi olan Neml suresinin 17 - 18 inci ayetlerinde de Süleyman'ın ordueiyle, karıncaların yuvası bulunan bir vadiye geldiği, karıncaların reisinin karıncalara "Yuvalarınıza girin.. Süleyman ve ordusu, sizi çiğnemesin" dediği anlatılmaktadır. Bir karıncanın, Süleyman Peygamber'e armağan olarak bir karınca ayağı getirdiği de halk rivayetlerindendir. Hulâsa karınca edebiyatta âciz sembolü olarak kullanılır ve daima Süleyman'la karşılaştırılır.

S. 43, B. 358. Zuhâl gökle yerin oğludur. Mitolojide zaman Tanrısıdır ve ekimi, biçimi korur. Rengi siyaha bakar boz yeşildir. Tabiatı sevdavi, mizacı soğuk ve kuru. Seneye hakim olunca soğuk çoğalır, sıcak memleketlerde bile hararet azalır. Bu bakımdan Nahsî ekber-büyük hayırsız ve yomsuz yıldızdır. Yalnız gündüzün tabiatı hararet olduğundan ve hararet de soğukluğu giderdiğinden gündüz kutsuz ve yomsuz sayılmaz. Zuhâl, birinci iklime hakimdir. Sanatkârlarla dar geçimli insanların ve padişah mensuplarının yıldızı zuhâldir. Yunanlılar, zuhali, yarı beline kadar göğsü açık, yalnız arkasıyla başının ön tarafı kapalı bir ihtiyar şeklinde tasvir ederlerdi. Elinde gâh bir üzüm bığağı, gâh orak bu-

lunurdu. Şarkta sağ elinde bir insan kafası tutan, sol eliyle bir insan avucunu tutmuş bulunan bir ihtiyar, yahut beyaz ata binmiş, sağ elinde bir kılıç olan bir adam şeklinde tasvir edilir.

S. 45, B. 374. Gol yabani, yollarda insanları adlarıyla çağırarak yollarını kaybettiren cinlerdir.

S. 47, B. 387. Kur'an'ın yedi türlü okunuşu vardır. Bu okunuşlara "Kıraatî seb'a - Yedi okunuş" denir. Mana bozulmamak üzere bu çeşitli okunuştan bahseden bilgiye "Kıraat ilmi - Okuyuş bilgisi" denir. Kıraat bilgisinin yedi imamı vardır. Bu suretle bu yedi kıraat on dört rivayetle bize kadar gelmiştir.

S. 49, B. 418. Harut, Marut; Mesnevi, G. 1, S. 52, B. 535 e bakınız.

S. 51, B. 421. Elest; Mesnevi, C. 1, S. 122, B 1241 e bakınız.

S. 51, B. 423. Kur'an'ın 27 nci suresinin (Neml) 16 ncı ayetinde Süleyman Peygamber'e kuş dili öğretildiği söylenmekte; 34 üncü surede de (Sebâ) rüzgârın, Süleyman'ın emrine uyduğu ve tahtını götürdüğü anlatılmaktadır (Ayat 12). Asaf, Süleyman'ın vezirinin adıdır.

S. 52, B. 434. Nergisî kaftan, kuşağı uçkur gibi içten geçen ve uçları kılaptan ve ipekle, yahut altınla işlemeli olup göbek üstünden sarkıtılan bir çeşit yakası bükümlü kaftandır. Sudî, bir Gürcü beğinin oğlunda görmüş (C. 1, S. 145 - 146).

S. 53, B. 443. Gülbank. Yüce sesle okunan mürettep derviş dualarına denir. Bülbül sesine de gülbank derler.

S. 53, B. 444. Gönül ferahlatıcı yakut macunu. Yakutu müferrih denen bu macun, eskiden kullanılmış. Yapılması hayli paraya bakan ve zenginler tarafından kullanılan bu macunun nasıl yapıldığı eski tıp kitaplarında yazılıdır.

S. 54, B. 458. Bu beyitteki "Hace" den Kivameddin'in kastedildiğini Sudî söylüyor (C. 1, S. 80).

S. 55, B. 454. Süleyman Peygamber'in yüzüğünü gûya bir aralık bir dev çalmış ve bir müddet de Süleyman'lık etmiş, fakat sonra yine Süleyman Peygamber tarafından elde edilmiş.

S. 55, B. 460. Müslümanların kiblesi olan Kâbe'nin çevresinde hududu muayyen bir yer vardır ki buraya harem derler. Burada avlamak, canlı bir mahlûku öldürmek haramdır.

S. 57, B. 471. Şeyh-i Sam'am. S. 15, B. 103 ün izahına bakınız.

S. 58, B. 483. Cihan hocasından Kıvameddin Hasam'ın kast edildiğini Sudî söylemektedir (C. 1, S. 193).

S. 60, B. 497. Ferhad, Şirin adlı kızın âşıkıdır. Erkek evlât bırakmadan ölen bir hükümdarın yerine Mihin Banu adlı bir kızı geçiriyor. Bu kızın, kız kardeşinin adı Şirin'dir. Banu, Şirin'e bir köşk yaptırıyor. Köşkü Bihzad adlı bir ressam, güzel resimlerle süslüyor. Bihzad'ın Ferhad adlı bir oğlu var. Bu da babasıyla çalışırken Banu, Ferhad'a âşık oluyor, Ferhad da Şirin'i seviyor. Arada bir görüşmeye başlıyorlar. Banu da köşkün karşısında kendi için bir köşk yaptırıyor. Şirin, bir gün şehrin dışındaki pınarın köşke getirilmesini istiyor. Fakat ortada bir dağ olduğundan kimse imkânını bulamıyor. Fakat Ferhad, saray bekçiliğine tayin edilmek şartıyla dağı deleceğini söylüyor ve büyük gürziyle kayaları delmeye başlıyor. Banu, Ferhad'ın Şirin'i sevdiğini duyunca, Ferhad'ı hapis ettiriyor. Bir müddet sonra gördüğü bir rüya üzerine hapisten çıkarıyor. Fakat yese düşen Ferhad, bir dağda külüngiyle kendisine bir mağara açıyor, mağaranın duvarına Şirin'in resmini yapıp orada oturuyor. Bu sırada Hürmüz adlı bir padişah Şirin'i Ferhad'a almak için Banu ile savaşıyor ve ordusunu mağlûp edip Şirin'i alıyor. Fakat bu sefer de Hürmüz'ün oğlu Hürev, Şirin'e âşık oluyor. Hatta bu aşk yüzünden yatağa düşüyor, nihayet Ferhad'a yine bir dağ delmesini teklif ediyorlar. Ferhad, işe koyulmuştur. Tam dağı deleceği

sırada Hüsrev'in dadısı, Ferhad'ın yanına gidip "oğlum, sen burada uğraşıyorsun ama Şirin öldü" diyor. Ferhad, bir ah çekip olanca kuvvetiyle koca külüngü beynine indiriyor ve ölüyor. Şirin haber alınca gidip sevgilisini nâşına kapatarak ağlıyor ve belindeki hançerle o da kendisini öldürüyor. Bu sırada oraya dadı geliyorsa da dağdan bir arslan inerek o hain karıyı paralıyor.

Leylâ ile Mecnun da yine şark edebiyatının meşhur hikâyelerindendir. Bu hikâyenin kahramanları olan Leylâ ile Mecnun'un Emeviler devrinde yaşadıkları da rivayet edilir. İran şairlerinden Hatîf, Vahşî, bilhassa Hamse üstadı Nizâmî, Türk şairlerinden Alişîr Nevâî, Behîştî, Abdülvehhab Hayâlî, Edirne'li Şahidî, Bursa'lı Celîlî, Gubarî, Salîh ve Fuzulî, bu hikâyeyi nazmen kaleme almışlardır. Nizâmî'nin "Leylî vü Mecnun" u Prof. Ali Nihat Tarlan tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Maarif Vekilliği klâsik tercümeler serisinde neşredilmiştir.

S. 82, B. 511. Kenan piri, Yakup Peygamberdir. Mesnevi, C. 1, S. 12, B. 125 ve S. 277, B. 2787 ye bakınız.

S. 64, B. 534. Âhırzaman fitneleri, imtihanları. H. Muhammed, âhırzamanda birçok fitneler olacağını haber vermiştir ki bunların en mühimmi Deccâl adlı ve tek gözlü birisinin Tanrılık davasıyla çıkmasıdır.

S. 65, B. 548. Sebâ, Belkis'in hükümdar olduğu ülkedir. Hüdhüt de Süleyman Peygamber'e Belkis'i haber veren ve Süleyman'ın mektubunu Belkis'e götüren çavuşkuşudur. Mesnevi, C. 2, S. 149, B. 1600'e bakınız.

S. 74, B. 616. Müslümanlar, hac merasimini yapmak için tamamıyla soyunarak iki peştemala bürünürler. Bu suretle başaçık, yalınayak Kâbe'yi tavafl ederler. Bu büründükleri peştemallara "ehram" denir.

S. 79, B. 653. Kible, Müslümanların namazda yöneldikleri Kâbe'dir. Merve ile Safa Mekke'deki iki tepedir ki Müslümanlar, hac esnasında bu iki tepe arasında yedi kere koşarlar ve buna "Saiy" derler.

S. 80, B. 664. Eymen vadisi, Musa Peygamberin bir ağaçtan alev çıkmakta olduğunu gördüğü ve asa ile yedibeyza mucizelerine nail olarak Firavun'a gönderildiği vadidir. Turdağı da yine aynı peygamberin Tanrı tecellisine mazhar olduğu dağdır. Mesnevi, C. 1, S. 3, B. 25 - 56 ve S. 27, B. 278 - 279 ve 277, B. 2788'in izahına bakınız.

S. 82, B. 681. Fatihâ, Kur'an'ın ilk suresidir ve manası da "başlangıç, açış" demektir. Sofilerde herhangi bir işin olması için bir ulunun fatihâ demesi ve huzurundakilerin bu süreyi okumaları âdet olduğu gibi yeni bir işe başlarken de aynı tarzda yine bu sure okunur. İhlâs suresi, Kur'an'ın 112 nci suresidir. Besmele ile sayılırsa beş âyetten ibaret olan bu surede Tanrı, övülmekte, anlatılmaktadır. Bu yüzden bu sureye "Tevhid suresi" de denir. Hırzı Yemânî de murat için okunan bir duadır.

S. 87, B. 721. Çiğil, güzelleriyle meşhur bir Türk kabilesidir.

S. 88, B. 732. İki dost arasında bir kırgınlık olursa barışmayı isteyen, gömleğini çıkarıp yakarmış. Hafız, bu beyitle şu âdeti hatırlatıyor (Sudî, C. 1, S. 198).

S. 89, B. 740. En büyük vezire "Sahibdivan" denirdi. Berat ve hükümlerin yukarı tarafına "Hasbeten lillâh - Tanrı için" yazısını yazarlarmış. Sudî, "Hasbeten" kelimesini yazarlar, "lillâhi" yi yazmazlardı. Eski padişahların hükümlerinde gördük diyor (C. 1, S. 101).

S. 97, B. 800. Yusuf Peygamber, kardeşleri tarafından kuyuya atılmış, sonra bir kervan tarafından çıkarılmış ve yine bunu haber alan kardeşleri, bizim kölemizdir diye onu satmışlar, Mısır Azizi tarafından satın alınan ve Zeliha yüzünden yedi yıl zindanda kalan Yusuf, sonra Mısır'a Aziz olmuştur. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2787 ye bakınız.

S. 99, B. 819. Sultan Mahmud, meşhur Mahmud Gaznevî'dir, Eyaz da sevdiği bir çocuktur.

S. 104, B. 860. Darağacını yücelten, meşhur Huseyn ibn-i Mansur-ı Hallac'dır. Mesnevi, C. 2, S. 29, B. 305'e bakınız.

S. 104, B. 861. Ruhülkudüs, Müslümanlarca Cebrail'dir, Hristiyanlarca İsa'yı ve onda zuhur ederek inananları teyit eden Tanrı kudretidir. Mesnevi, C. 3, S. 111, B. 1298 - 1299 a bakınız. Mesih ve Mesih, İsa Peygambere verilen lâkaptır. Mesnevi, C. 1, S. 3, B. 25, 26.

S. 106, B. 878. Ebülvelâ, hicrî 835 te Şiraz'da vefat eden (1428 - 1429) Hâce Ebülvelâ-yı Şîrâzî adlı meşhur şeyhtir.

S. 108, B. 902. Semâ, dönmek, oynamak, güzel sesle ve müzikle vacde gelmek manasına gelen bir terimdir. Yalnız Müslüman sofilerine ait olmayıp Yunan filozoflarında da bulunan semân şeriatte helâl olup olmayışı uzun bir mesele teşkil etmiştir. Mesnevi, C. 2, S. 47, B. 509 un izahına bakınız.

S. 110, B. 919. Bu beyitteki Irak ve Hicaz kelimeleri, aynı zamanda klâsik şark musikisinde birer makam adlarıdır.

S. 110, B. 910. Zahitler, yani şüpheli şeylerden de sakınacak derecede kendilerini Tanrı'ya vermiş olanlar, şuna, buna sürünüp pisenmenin diye yenlerini kısa yaparlarmış. H. Ali'nin de gömleğinin yenlerini kestiği rivayet edilmiştir. Sofilere ve bilhassa sofî şairlere göre zahit, riya timsalidir. Onlar, zahitlikten ziyade aşka ve cezbeyle ehemmiyet verdiklerinden ve zaten de zahitlik gösterişe pek müsait olduğundan münasebet düştükçe daima zahitlere çatmışlardır. Hafız da burada yenleri kısa, elleri uzun diye zahitlere çatmaktadır.

S. 111, B. 923. Hafız'la çağdaş şairlerden İmâd-ı Fakih'in (Hicrî 773, 1371 - 72), kedisine namaz kılmayı öğrettiği ve şah Şüca'ı bununla aldattığı rivayet edilmiştir. Gâya Hafız da bu beyitle bunu anlatmakta ve şaire târız etmekteymiş.

S. 114, B. 952. Kimya; bakır ve gümüşü altın yapma sanatıdır. Eskilerce bu sanatın bir keramet sayıldığı da

vardır. İksir, bu terkibe, altın olması için ilâve edilen şeydir. Mesnevi, C. 1, S. 50, B. 516 nın izahına bakınız. S. 118, B. 982. Tufan, Nuh Peygamber zamanında imana gelmeyen insanların, bu peygamberin ilenmesiyle suya gark olmalarıdır. Gökten yağın ve yerlerden fışkıran sular, bütün yeryüzünü kaplamış, yalnız Nuh'un gemisine girenler kurtulmuştur. Mesnevi, C. 1, S. 39, B. 403 ün izahına bakınız.

S. 119, B. 994. Çin sureti. Mani dini, en fazla Çin ülkesine yayılmış olduğundan ve bu dinin kitapları, pek güzel minyatürlerle süslü bulunduğu gibi Mani'nin de nakkaş, yani ressam olduğu rivayet edildiğinden güzel yüz, Çin'e nispet edilegelmiştir. Aynı zamanda eskiden Çin ülkesindeki Türkler ve bilhassa Hita, Hutun diyarının halkıyla Çigil güzelleri de güzellikleriyle meşhur bulunduğundan bu nispet, bu suretle de tamamlanmış olmaktadır.

S. 122 - 123, B. 1024. S. 5, B. 30 un izahına bakınız.

S. 123, B. 1029. Sudî, bu beyitteki takvayı yakam rintten Abdürrezzakı Yemenî, yani Şeyh-i Şan'am'ın kast edildiğini, kimyagerlikten de kanaat ve tevekkülün kastedilmiş olduğunu yazıyor ve bazılarıncı bu rindin, Hafız'ın şeyhi Mahmud'u Gülreng olduğunu ilâve ediyor (C. 1, S 586).

S. 123, B. 1030. Kalender-traş. S. 35, B. 253 ün izahına bakınız.

S. 124, B. 1042. Bu beyitle başlayan gazelin, Şah Ni-metullah'ı Veli'nin (832. H. 1428 - 29), "Biz, yoldaki top-rağı bile bakışımızla kimya haline getirir, bir göz ucuy-le baktık mı her derdi tedavi ederiz" mealindeki,

Mâ hâk-i rāhrā benezer kīmyā kunīm
Her derdrā begūşe-i çeşmî devā kunīm

beytiyle başlayan gazeline karşılık olduğu meşhurdur.

S. 125, B. 1048. Yusuf, gömlek. Mesnevi, C. 1, S. 12, B. 125 in izahına bakınız.

S. 126, B. 1054. Hafız, çocukken fırsat buldukça civardaki mektebe gider ve bir şaire özenerek arada bir şiir söyler, şiirden anlayanlara bir alay mevzuu olurmuş. Bir gece Şiraz'da Ebu Abdullah-ı Haffî'in türbesinde ibadet ederken uyumuş, rüyasında H. Ali'yi görmüş. Ali, Hafız'a cennet yemekleri sunmuş. Bu suretle şair olan Hafız, uyanınca bu gazeli söylemiş.

S. 126, B. 1055. Zat ve Sıfât tecellisi. Vahdeti vücuda, yani varlık birliğine inanan ve mutlak varlığı (Vücudü mutlak) Tanrı olarak kabul eden sofilere göre tevhid, bu birliğin tahakkukudur. Bu tahakkuka üç mertebe kabul ederler: Tevhidi Ef'âl (işlerin birliği, işleri birlemek), Tevhidi Sıfât (sıfatları birlemek), Tevhidi Zat (zâtı, var olanı birlemek). İradesini bir mürşide teslim ederek hakikate doğru yola çıkan salik, yani manevi yolcu, önce Ef'âl tecellisine uğrar. Her işi, o işin mazharına göre yerinde ve doğru görür. Bütün işleri yapmanın Tek Tanrı olduğunu anlar, duyar. Onca "Lailâhe illallâh - Tanrı'dan başka yoktur tapacak" sözünün maması "Lâ ilâle illallâh - Tanrı'dan başka iş yapan yoktur" tarzında görünür. Salik, bu mertebeyi aşınca işlerin, sıfatların zuhuru olduğunu ve bütün sıfatların da Tanrı sıfatlarından ibaret bulunduğunu anlar ve duyar. Bu suretle Sıfât tecellisine mazhar olur. Lailâhe illallâh sözünü, "Lâ mev-sûfe illallâh - Tanrı'dan başka vasıflanan yoktur, bütün sıfatlar, onundur" tarzında anlar. Salik, bu mertebeyi de aşarsa sıfatların, zâtın zuhurundan başka bir şey olmadığını, hakikatla her şeyin, Tanrı'nın zuhurundan ibaret bulunduğunu anlar ki buna Tevhidi Zat, yahut Tecellî Zâtı derler. Salik, Lâilâhe illallâh sözünü "Lâ mevcûde illallâh - Tanrı'dan başka var olan yoktur" tarzında anlar. Artık, her şey, onca Hak'tır, mevhum varlığı kalmamıştır. Bu makamdan geriye dönüp Tanrı zâtıyla, Tanrı sıfatlarıyla, Tanrı işleriyle tahakkuk ederse kemal makamına erişmiş olur.

S. 126, B. 1056. Kadir, ramazan ayının son on gecesi içindeki tek gecelerden biridir ki Kur'an bu gece inmiş-

tir. O gece melekler ve Cebrail de, yeryüzüne inerler. O gecenin ibadeti, bin yıl ibadetten hayırlıdır. Berat gecesi de Şaban ayının on beşinci gecesidir. O gecenin de mübarek bir gece olduğu hadislerde bildirilmiştir. O geceye kadir gecesi diyenler de vardır. Tasavvufiyya kadirdir, salikin, Tanrı tecellisine uğradığı gecedir ki mevhum varlığından kurtulduğu için Berat gecesi de o gecedir.

S. 128, B. 1076. Tortulu şarap için ve bir renkte bulunan erlerden maksat, Sudî'ye göre Hafız'ın Şeyhi olan ve Gülrenk diye anılan Mahmud-ı Attâr'dır. Yeşil giyinen, fakat kalpleri kara olanlar da bu şeyhe muarız olan Şeyh Hasan-ı Ezrakuş'la müritleridir (C. 1, S. 403).

S. 130, B. 1089. Sofilere göre varlığın mertebeleri vardır. İlk derece mutlak varlık âlemdir ki bu âleme Lâhut denir. Tanrı'nın zuhura olan meyli ve zatını bilmesi ilk tenezzülüdür. Bütün varlıklar bu âlemde Tanrı ilminde, önce mücmelen, sonra mufassalen tahakkuk eder. Bu bakımdan bu âlem, Hak âlemiyle Halk âlemi arasında bir berzaktır. Bu âleme Cebûrî ve Hakikatî Muhammedîye âlemi denir. Bu âlem Tanrı sıfatlarını izhar etmiştir ki bu sıfatlar âlemine de kuvvet, yahut Melekût âlemi adı verilmiştir. Bu âlemin zuhuriyye bildiğimiz, gördüğümüz şu "Kerret - Çokluk" âlemini meydana çıkarır. Bu âleme de "Nasut" denir. Bu dört âlemi toplayan âlem ise insandır.

S. 180, B. 1090. Emanet yükünden maksat, Tanrı'nın kemaliyle zuhurudur. Her şeyde Tanrı'nın bir sıfatı ve bir adı zuhur etmiştir. İnsandaysa bütün sıfatları ve adları, yani zatı zuhur etmiştir. Bu bakımdan âlem bir cesede benzer, ruhu, insandır. Kur'an'ın 33 üncü suresinin (Ah-zab) 72 nci ayetinde emanetin göklere, yeryüzüne ve dağlara arz edildiği, fakat hepsinin de korkup çekinerek kabul etmedikleri, fakat insanın, bu emaneti yüklediği söylenmektedir ki sofilerce âlemde bu kabiliyet olmadığından bu mazhariyete erişememiştir. Meşnevi, C. 1, S. 192, B. 1958 - 59 a bakınız.

S. 130, B. 1091. H. Muhammed'in, "Ümmetim, benden sonra yetmiş üç bölük olarak ayrılacak. Bunların içinden bir bölümü kurtulur, öbürlerinin hepsi de cehennemliktir" dediği rivayet edilmiştir. Hafız'ın, bu beyitle yetmiş iki milletin, yani yetmiş iki yola, yetmiş iki mezhebe ayrılan halkın, umumiyetle hakikatı göremediklerini söylemesi ve bir tanesini anmaması da bu yüzdendir.

S. 132 - 133, B. 1112. Aden kıyılarında ve Bahreyn adalarında inci bulunur. Bu yüzden inci ile Aden, çok defa beraber anılır.

S. 134, B. 1125. Bir nevi aktaş, ciğer kanıyla boyanıp güneşe bırakılır ve güneşin tesiriyle lâl haline gelirmiş. Yakut da yine güneşin tesiriyle bu rengi almış.

S. 135, B. 1133. Kamer devri. Eskilere göre yedi yıldızın her birinin biner yıl tam devri vardır Diğer bir rivayete göre de bu devirlerin her biri yedi bin, hepsinin devri kırk dokuz bin yıldır. Bu devirler tamamlandıca kıyamet kopacaktır. Zuhâl devri, Âdem Peygamber'in devridir. Zaten zuhâl kelimesi Ebced hesabında "Âdem" kelimesinin tutarı olan 45 sayısına denktir. Bu yedi yıldızın altı tanesinin devirleri geçmiştir. İçinde bulunduğumuz devir, kamer devridir. H. Muhammed de bu devirde zuhur etmiştir. Kamer devri, eski Yunanlılarda da vardır. Yalnız onlarda bizden başka türlüdür. Güneşle ay, her ondokuz yılda bir kere yeryüzüne nispetle gökyüzünün aynı noktasına gelirler. Bu suretle ay başlarıyla ayın on beşleri birleşir ve on dokuz yıl önceki milâdî ayların günleriyle aynı güne gelir. Yunanlılar, bu hahiseye büyük bir ehemmiyet verirler, bu yılları mabetlerde mermer levhalarla altın suyuyla yazarlardı. H. Muhammed, kıyamete yakın birçok fitneler, imtihanlar olacağını ve bilhassa Deccâl denen tek gözlü ve Tanrılık davasına kalkışan birisinin zuhur edeceğini haber vermiştir. Bu bakımdan kamer devri, fitne devridir.

S. 136, B. 1139. Vird, sofilerin tertip edilmiş dualarına denir ki bunlar, muayyen zamanlarda ve bilhassa seher çağlarında okunur.

S. 136, B. 1144. Samiri, Musa Peygamberin kavrını aldatıp altın bir buzağı yaparak ona taptıran adam. Mesnevi, C. 1, S. 224, B. 2258 in izahına bakınız.

S. 141, B. 1186. Gülrenk Pir, Südf'ye nazaran bu lâkapla anılan ve Hafız'ın şeyhi olan Mahmud-ı Attar'dır, Südf, Farsça bir Hafız menakibinden tarikat silsilesini şöyle kaydediyor: Mahmud-ı Attar - Abdüsselâm - Ruzbihanî Bakî'nin oğlu Fahreddin Ahmed - Ruzbihan-i Bakî. Gök ve yeşil elbise giyenler de bunlarla zıt olan Hasan-ı Ezrakpuş'la müritleri ve halifeleridir (C. 1, S. 480).

S. 143, B. 1204. Ebu İshak, Gazan Han zamanında bir müddet Fars eyaletinde valilik eden Şeyh Şah Ebu İshak'tır. Sofi meşrep olan bu zat, ağır ve değerli mücevherler yerine firuze yüzük takarmış

S. 145, B. 1214. Eskiden kölelerin kulaklarına küpe takarlardı. Hatta bir hükümdara tabi olan diğer bir hükümdarın da kulağına küpe taktığı vardı. Hayderî, Camî, Şemsî, Edhemî gibi Şîî - bâtınî tarikat erbabıyla Kânderler ve Bektaşilerin mücerretleri, yani evlenmemeye söz verenleri de Ali kulu olduklarına alâmet olmak üzere küpe takarlar ve buna "mengûş" derlerdi.

S. 148, B. 1241. İsmiâzam, Tanrı'nın en ulu, en şerefli adıdır. Mesnevi, C. 1, S. 100, B. 1030 un izahına bakınız.

S. 150, B. 1261. Hankah, büyük tekkelere denir.

S. 150, B. 1264. Nafe, misk ahusuna denir. Bu hayvan, Hutun ovalarında, çok bulunur. Bu münasebetle şiirde nafe, ahu, misk, Hita ve Hutun kelimeleri daima beraber kullanılmıştır.

S. 152, B. 1278. Kur'an'ın 68 inci suresinin (kalem) son iki ayeti olan 51 ve 52 nci ayetlerinde "Kâfir olanların Kur'an'ı duyunca gözleriyle seni işaret ederek şüphe yok ki bu delirmiş demelerine az kaldı. Halbuki Kur'an, ancak âlemlere bir öğüttür" denmektedir. Bu iki ayeti nazır için yazıp muska yaparak üste takarlar ve yine nazara uğramamak için bu ayetleri okurlar, üflerler.

S. 155, B. 1302. Aman yüzüğü, padişahların, yahut bilyüklerden birisinin herhangi bir suçluyu bağışladıklarına dair eline verdikleri yüzüktür.

S. 157, B. 1317. Cem, kadehle anılınca Cemşit, yüzükle anılınca Süleyman Peygamberdir. S. 12, B. 83 ün izaasına bakınız.

S. 157, B. 1321. Hukema felsefesine, yani İslâmîleşen Yunan felsefesine göre yaratıcı kudretin faal tecellisine Aklı Kül, münfail teecclisine Nefsi Kül derler ki bu faallik ve münfeillikten gökler ve göklerdeki yıldızlar meydana gelmiş, bunların dönmesi de dört unsuru meydana getirmiştir. Dört unsurla dokuz göğün birleşmesinden cemaad, nebat ve hayvan vücut bulmuştur. Tasavvufî hukema felsefesini birleştirenlerce Aklı kül, Cebrail'dir; aynı zamanda Hakikatı Muhammediye de budur. Mesnevi, C. 1, S. 186, B. 1899 a da bakınız.

S. 159, B. 1335. Yemeklerden sonra hazmı kolaylaştırmak için birbiri üstüne içilen üç kadeh şaraba "Selâseigassâle - Mideyi yıkayan üç dolu" derler.

S. 159, B. 1338. Tayyi mekân. Herhangi bir adamın ayağı altında yerin düürülmesi ve bu suretle uzak bir yere gayet çabuk gitmesidir. Tayyi zaman da bir an içinde pek uzun bir zamanın geçmesidir. Meselâ, bir adam gözünü kapar kapamaz kendisini başka bir diyarda bulur, evlenir, çoluk çocuk sahibi olur, yıllar geçer, gözünü açınca yine kendisini o an içinde bulur. Tayyi mekân ve tayyi zamana "mekân içinde mekâna, zaman içinde zaman" da derler.

S. 163, B. 1370. Dervişler Tanrı adlarını anmak, yüce sesle zikretmek için bir halka şeklinde diz çöküp karşı karşıya otururlar, buna "zikir halkası" denir. Zikir halkası, bazen yarım daire şeklinde de olabilir.

S. 167, B. 1403. Siyavuş, Keykavus'un oğludur. Üvey anası Sudabe, bu çocuğa âşık oldu. Keykavus, Sudabe'nin isteğine razı olmadığından Türk Hakamı Efrasyab'a kaçtı. Efrasyab, kızını ona verdi. Kız Keyhusrev'e gebe

kaldı. Fakat bu sırada Efrasyab, düşmanların sözüne kanarak Siyavuş'u öldürttü. Bu beyitte Hafız, Şah Mansur'un, oğlu Esed'i öldürttüğüne de işaret etmektedir (Sudî, C. 1, S. 655 - 656).

S. 168, B. 1414. Yedibeyza, Tanrı tarafından Musa Peygambere verilen bir mucizedir, Musa, Tanrı emriyle elini koynuna sokar, eli güneş gibi parıl parıl parladı. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2888 in izahına bakınız.

S. 169, B. 1421. Behmen, İran mitolojisinde İstendiyyar adlı bir hükümdarın oğludur. Asıl adı Ardışir'dir. Aynı zamanda Zerdüşt'e inen melektir. Avesta'da adı Vohumena'dır. İran hakimleri, Akhevvele de Behmen derler. Kubad, Nuşirevan'ın babasıdır.

S. 169, B. 1422. Kâvus, Keyler sülâlesinden bir padişaktır. Bir rivayete göre Nemrut, diğer bir rivayete göre de Firavun'dur. Aynı zamanda pak ve asil kimse, ılgık ve şiddet manalarına da gelir. Key, yüce ve kahr sahibi padişah manasına gelen bir kelimedir. Rüstem'in babası Zâl, bu adı Kubad'a vermiş, ondan sonra bu soya Keyler soyu denmiştir. Cem taht ve yelle, yahut yüzükle anılırsa Süleyman anlaşılır.

S. 171, B. 1446. Hüma, hümay. Boz renkli ve ayaksız bir kuşmuş. Dirisi ele girmemiş. Hindistan'da Hita ve Hutten ülkeleriyle Kıpçak çölünde bulunurmuş. Saksığana benzermiş. Sudî, Şam'da bir Acem bazergânında gördüm diyor (C. 1, S. 158). Bu kuşun gölgesi, kimin başının üstüne düşerse o adam padişah olurmuş. Bu yüzden hümay "devlet kuşu" da derler

S. 181, B. 1427. Karun, Musa Peygamber zamanındaki meşhur bir zengindir. Zekât vermediğinden hazinesiyle beraber yere batmıştır. Mesnevi, C. 1, S. 83, B. 864 e bakınız.

S. 183, B. 1546. Hankahı olmayan şeyh de Sudî'ye göre, Hafız'ın şeyhi olan Mahmud-ı Attar'dır (C. 1, S. 476).

S. 190, B. 1596. Mesih, İsa Peygamber'dir. İsa Peygamber'in ölülere diriltiği İncil ve Kur'an'da anlatılır. Bu münasebetle Mesih nefesli demek, ölülere dirilti demek.

S. 190, B. 1600. Peygamber'e vahiy, rüya yoluyla, yahut Cebraîl'in insan şeklinde gelmesiyle, yahut da an uğultusu veya çan sesi gibi gelirdi. Bu son tarzda ki vahyin, kendisine pek şiddetli olduğunu bir hadiste söylüyor (Ahmed Naim: Buharî muhtasarı Tecrit Tercümesi, C. 1, S. 1 - 2). Hafız bu beyitte bu son vahiy şeklini hatırlatmaktadır.

S. 204, B. 1716-1717. Sofilere göre Tanrı, mutlak varlıktır. Vücudun, yani varlığın zıddı yokluktur. Fakat bu yokluk, varlığın yok şeklinde düşünülmesinden meydana gelen bir vehimdir. Çünkü hakikatte yok olan, Tanrı'dan gayrisidir, daha doğrusu ondan başka bir şey yoktur. Tanrı'nın zâtî iktizası olan zuhuru, hakikatta yok olan varlıkları meydana getirmiştir. Bu bakımdan "adem - yokluk", "vücut - varlık" için bir ayna olmuş ve bu aynada yine kendisi görünmüştür. Bu, şairane bir buluştan ibarettir ve sofi şairler tarafından ibdâ edilmiştir.

S. 311, B. 1776. Şahrub, satranç taşlarından bir taş ve aynı oyundaki hanelerden şahın haneleridir.

S. 212, B. 1785. Eskiden bir uluya halini anlatmak ve merhametini elde etmek için kâğıttan bir gömlek giyerler, huzurunda o gömleği ateşlerlermiş. Mantıkıuttayr'da Ferideddin Attar, Şeyh-i San'an kıssasını anlatırken, Şeyh'i çok seven dervişin, diğer dervişlere:

Lâzım-ı dergâh-ı Hâk bâşim mâ
Der tazallum hâk mîpâşim mâ
Pîrehed pûşim ezkâgaz heme
Tâ resîm âhır beşeyh-ı hod heme

yani "Biz Tanrı tapısından ayrılmayalım, o eşiğe dertle-
rimizi dökerek toprak olalım. Hepimiz kâğıt elbiseler gi-
yelim de nihayet şeyhimize ulaşalım" dediğini söyler.
Eskiden Osmanogullarında da başta hasır yakarak dert
anlatma âdeti varmış.

S. 212, B. 1789. Meşşata, gelinleri süsleyen kadınlara denir.

S. 212, B. 1791. Fahreddin-i Irakî. Lemeat sahibidir. Hemedan civarında yetişmiştir. Zekerıyya-yı Moltânî halifesidir, Konya'ya gelmişti. Muineddin Pervane, ona Tokat'ta bir tekke yaptırdı. Muineddin'in ölümünden sonra Mısır'a gitti, oradan da Şam'a geldi. Şam'da 688 hicride vefat etti (1289). Kabri, Muhiddini Arabi civarındadır.

S. 215, B. 1808. Suheyb, H. Muhammed'in sahabelsindendir. Muhammed'in, bu zat hakkında "Suheyb, ne güzel kuldur.. Tanrı'dan korkmasa bile isyan etmez, suç işlemezdi" dediği rivayet edilir.

S. 315, B. 1810. Eymen vadisinin çobanından maksat Musa Peygamberdir. Şuayb Peygamber'e on yıl çobanlık etmişti.

S. 217, B. 1822. Melekût âlemi, sıfatlar ve kuvvet âlemidir, mülk âlemi de gördüğümüz madde âlemidir.

S. 218, B. 1837. Selma, Arap şirirlerinde geçer, Leylâ gibi Arap güzellerinden bir kızdır.

S. 220, B. 1851. Kıran, iki yıldızın aynı burcun aynı derecesinde bulunmasıdır. Müşteri ile ayın kıranı pek kutludur. Hafız, aynı zamanda vezirin evlenmesine de telmihte bulunmaktadır.

S. 321, B. 1858. Nazar için ateşe üzerlik tohumu atarlar, tütsüsüyle tütsülenirler. Şairler de sevgilinin kızı yüzünü ateşe, üstünde siyah benleri üzerlik tohumuna benzetirler.

S. 222, B. 1868. Keyhusrev, Keyler soyundan meşhur İran şahıdır.

S. 223, B. 1872. Eskiden mum yakılır ve şamdanın yanında bir de mum makası bulundurulur ve mumun fitili bozuldukça makasla kesilir, düzeltilirdi. Bu münasebetle mumla kılıç daima beraber anılırdı.

S. 227, B. 1910. Zünnar, papazların bellerine bağladıkları ve ucuna haç astıkları yün kuşaktır. Tasavvufîta, kendini Tanrı'ya vermek manasına da kullanılır. Bektaşilerde de "Tığbent - Kılıç bağı" denen bir yün kuşak vardır, bazen buna da zünnar dendiği vardır.

S. 229, B. 1930. Davud Peygamberin sesi çok güzelmiş. Hatta o, ilâhî okurken tesirinden nice kişiler ölürmüş. Gür ve kalın sese de bu münasebetle Davudî ses denir ve Davud, daima güzel nağmelerle beraber anılır.

S. 230, B. 1938. Suret - Mana. Bu görünen madde âlemine Suret âlemi dendiği gibi bu suretle zahir olan kuvvet, sıfat âlemine de Mana âlemi denir. Aynı zamanda vahdeti vücutcularca her şey, Tanrı'nın zuhuru olduğundan Tanrı, manadır.. zuhuru suret.

S. 233, B. 1957. Birbirine eklenmeyen kelimeleri de ekleyerek yazılan yazıya, kelimeleri birbirine eklenmiş, ulanmış yazı manasına "müselsel yazı" denir. Sevgilinin saçları vesaire, müselsel yazıya da benzetilir.

S. 233, B. 1961. Top-çevgân, şimdiki hokey oyununa benzer bir oyundur. Ucu eğri bir değnekle top çelinerek oynanırdı.

S. 233, B. 1963. Utarid, Yunanlıların Hermes, Romalıların Mercurius dedikleri bu Tanrı, rüzgârı temsil eder. Sonradan hilekârlarla hırsızların ve alışverişin de Tanrısı sayılmıştır. Büyük Tanrı Zeus'le (Müşteri) Atlas kızının oğludur. Doğar doğmaz hırsızlığa başlamış, Tanrıların ineklerinden en semiz ve güzel elli ineği aşırıp dördünü kendisine kurban etmiş, yakıp dumanlarını seyretmiş, zevk ala ala koklamıştır. Liri de meydana getiren odur. Aynı zamanda Zeus'in postacısıdır. Elinde yılanlı bir sopa, ayaklarında kanatlı sandallar vardır. Mesafeleri bir anda aşar. Vücudu, ideal bir vücuttur. Ölçü ve tartıları da o icat etmiştir. Yalanın hamisi de odur. Yalanı hakikat olarak kabul ettirmek için natıkaya ve belâgata ihtiyaç vardır. Onun için natıkanın, fasahat ve belâgatın, yazının, insanın ve bu münasebetle divanın, yani devlet işlerini düzen kelimelerin, anlayışın, hesabın, zekâ ve dikkatin, hüner ve sanatın da Tanrısıdır. Fasahat ve belâgat Tanrısı olarak temsil edilince bir elini yukarıya kaldırmış olarak tasvir edilir. Altıncı iklim, bu Tanrıya aittir. Edebiyatta hemen daima defter ve kalemle, inşa ve akılla anılır.

S. 234, B. 1968. Mumya. Gúya Feridun, ava çıkmış, askerlerden biri, bız coylânı oklamış.. vakit akşam olduğundan yakalayamamış. Coylânın yarası, öldürücü olmadığından kaçmış ve bir mağaraya girmiş. Birkaç asker ardına düşmüş. Coylân, mağaradaki suyu içmiş, yaralı uzvunu da o suya batırmış, tamamıyla iyileşmiş. Bunu gören askerler, yakalayıp Feridun'un yanına getirmişler ve gördüklerini anlatmışlar. Feridun, bir horozun ayağını kırdırmış, kırık yere o suyu sürmüşler, horoza da içirmişler. Kırık, düzelmiş. Bu suretle kırıkları düzelten ve yaraları iyileştiren mumya, bulunmuş. Kızıl saçlı bir çocuğu içi susam yağı ve balla dolu bulunan bir taş di-beğe diri diri kapatırlar, yüz yirmi yıl bırakırlarmış. Çocuk, içinde tamamıyla erir ve bu terkip de mumya olurmuş. Hülâsa mumya, kırık ve yara için kullanılan tesirli ilâçtır. Onun için de daima sıkık, yani kırık ve yara ile beraber anılır.

S. 237, B. 1991. Deccâl, son zamanlarda çıkacak ve Tanrılık davasına kalkışacak olan tek gözlü birisidir. Bu sırada Mehdi zuhur edecek ve Deccâl'i öldürecektir. Mülhit, dine, dinde olmayan şeyleri karıştıran, bozuk dinli adam manasına gelir. Mehdi için Mesnevi, C. 2, S. 75, B. 818 e bakınız.

S. 242, B. 2034. Ad ve Semud, peygamberlerini dinlemediklerinden helâk olan iki kavimdir. Mesnevi, C. 1, S. 328, B. 3308 e bakınız.

S. 242, B. 2036. Nemrud, İbrahim Peygamberi ateşe attıran hükümdardır. Zerdüşť de ateşe tapanların peygamberidir. Mesnevi, C. 1, S. 53, B. 547 ve E. 389, b. 3922 ye bakınız.

S. 244, B. 2057. Süveyda, eskilere nazaran kalbin ortasında ve gúya idrakin merkezi bulunan siyah nokta.

S. 245, B. 2063. Yakup Peygamber, oğlu Yusuf Peygamberi kaybettikten sonra o kadar ağlarmış ki halk, sesinden bızır olmuş, o da kendisine şehir dışında bir çardak kurdurmuş, oraya gidip ağlar, feryat edermiş. İşte bu bucağa "Kulbeiahzam - Hüzünler kulübesi" denmiştir.

S. 257, B. 2165. Telli çalgılarda keskin ses çıkaran tele "zir", yavaş ve ağır ses çıkaran "bem" dendiği gibi bu perdelere de zir ve bem perdesi derler.

S. 260, B. 2195. Hacılar, hac merasiminden olarak Arasatdağına çıkarlar ve hac ayı olan zilhicca ayının dokuzuncu arefe gününü orada geçirirler. Buna "vakfeye durmak" denir.

S. 264, B. 2230. Eflâtun, Sokrat'ın şakirdi, Aristo'nun üstadı olan ve milâttan önce 430 da doğup Mısır'da tahsil ettikten sonra Yunanistan'a dönerek Atina'da Akademiya'yı kuran ve milâttan önce 347, yahut 348 de vefat eden meşhur Yunan filozofu. Milâttan önce 324 te ölen ve yalnız bir torbası, bir çantası, bir de sopası bulunan meşhur Yunan filozofu Dyojen'in bir küp içinde oturduğu rivayet edilir. Eskiler, Eflâtun'la Dyojen'i birbiriyle karıştırmışlar, bu yüzden de "Hum-u Eflâtun - Eflâtun'un küpü" diye bir şey meydana çıkmıştır.

S. 272, B. 2300. Asesbaşı, bekçi ve polis gibi halkı koruyan ve kötülüklere mani olan askerin reisi demektir.

S. 279, B. 2349. Devir, bir şeyin varlığının başka bir şeyin varlığına, onun varlığının da bunun varlığına bağlı olmasıdır. Meselâ yumurtanın varlığı tavuğa bağlıdır, fakat tavuğun varlığı da yumurtaya bağlıdır. Şeriatı göre bu iki şeyin arasında zaman bakımından bir öncelik, sonralık olunca devir, bătıldır, yani aslı yoktur. Teselsüle gelince herhangi bir şeyin varlığı, başka bir şeye, onun varlığı da bir başka şeyin varlığına, o da diğer bir şeyin vücuduna bağlı olarak böylece sonu gelmemek şartıyla ulanıp gitmektir ki akıl bakımından her şeye bir başlangıç ve son bulunması lâzım olduğundan bu da bătıldır. Şairler, kadehin dönmesiyle devir ve teselsül arasında bir münasebet buldukları gibi bazen de sevgilinin saçlarında bir teselsül görürler.

S. 284, B. 2391. Caferâbad, Hafız'ın da kabri bulunan Musallâ'ya yakın ve Rükhabad ırmağı kıyısında bir gezinti yeridir.

S. 286, B. 2410. Zebur, mezamır denen ve hükmü ihtiva etmeyip ilâhilerden meydana gelmiş olan, Davud Peygamberin kitabı. Bu kitap, dört büyük kitaptan biridir. Diğerleri Musa'ya inen Tevrat ve İsa'ya inen İncil'le H. Muhammed'e inen Kur'an'dır.

S. 287, B. 2418. Sülûk, yol yürümek, gitmek manasındır. Sofiler, zahirden bâtına varmak için bir mürşide uyarak muayyen kaidelere riayet etmek şartıyla manevi bir yolculuk yaparlar. Bu manevi yolculuğa sülûk, yolcuya da salik denir.

S. 289, B. 2440. İki yıldızın, aynı burcun aynı derecesinde bulunmasına Kıran denir. Müşteri ile güneşin kıranına "Kıranı sa'deyn - İki kutlu yıldızın kıranı" dendiği gibi zamanında böyle bir kıran olan padişaha da "Sahipkıran" denir. Bu padişahlar, dört kılıç takarlarmış.

S. 290, B. 2444. Behram, Sasani'lerden bir hükümdar olup milâdın 420 senesinde tahta çıkmış, 20 yıl saltanat sürmüştür. Gûr, yani yaban eşeğine pek meraklı olduğundan ve hatta yine bir av esnasında bir yaban eşeğini kovalarken bir çukura düşüp öldüğünden "Behrâmı Gûr" diye anılır. Aynı zamanda "Gûr" mezar demektir. Mirrihe, Behram derler. Miñrih, harp Tanrısı olduğundan şairler, Behrâmı andılar mı bütün bu münasebetleri ifade eden kelimeler kullanarak "Cemiyeti elfaz - Söz topluluğa" na riayet ederler.

S. 293, B. 2466. Gizli şarap içmeye "Şürbi Yehud - Yahudi içişi" denir.

S. 298, B. 2512. Nakış, klâsik şark musikisinde bir nevi bestedir. Maval, bilhassa Araplarda vardır ve bir melodinin boyuna tekrardır. Bu münasebelte faydasız ve manasız, aynı zamanda çok söz söyleyenlere "Maval okuyor" denir.

S. 298, B. 2514. Ehlibeyt, H. Muhammed'in ev halkı demektir ki hadislerle nazaran kendisi, damadı, amcalarının oğlu ve kardeşiği H. Ali, kızı ve Ali'nin zevcesi Fatıma ve oğulları Hasan ile Hüseyin'dir. Şahne, emir ve vali manasına gelir. H. Ali, Bağdat'ta Necet ovasında yattığı cihetle kendisine "Necet Şahnesi" denir.

S. 302, B. 2540. Altı cihet şudur: Alt, üst, ön, ard, sağ, sol.

S. 304, B. 2560. Selma, Arap şiirlerinde çok geçer. Muayyen bir kadın adı olmakla beraber sevgiliye verilen, addır. Ziselem de Arap şiirlerinde geçer, bir yer adıdır.

S. 306, B. 2572. Hallâc, şeriata aykırı görülen bazı sözleriyle hareketleri yüzünden hicretin 309 uncu yılında (922) Bağdat'ta idam edilen Abu-l Mugıys Husayn ibn-i Mansûr-al Hallâc'dır. (Mesnevi, C. 1, S. 117, B. 1807 - 1809 un izahına bakınız). Şafii, Sünnîlerin dört mezhebinden birini kuran ve 204 hicride Mısır'da ölen (319 - 20) Ebu Abdullah Muhammed'dir.

S. 312, B. 2627. Müslümanlıkta bazı ibadetler bedendir, namaz gibi. Bazıları malidir, zekât gibi. Bazıları hem malı, hem bedenidir, hac gibi. Parası olmayan ve kendi bulunmadıkça ailesine geçim parası bırakmaya kudreti olmayan hacca gidemez. Zekât, muayyen bir miktara geldikten sonra bir yıl nemalanmak şartıyla bir mal, bir adamın tasarrufu altında kalırsa onun muayyen bir kısmını yıl sonunda yoksullara vermektir. Bu muayyen miktara gelise "nisab", verilen muayyen miktarda "zekât" denir.

S. 315, B. 2649. Güneşin zaval vaktini, doğma ve batma saatlerini tayin etmek ve namaz vakitlerini anlamak için güneşin bulunduğu mevkiî tayine yarayan ve üzerinde derece daireleri bulunan yarım küre şeklinde tahtadan yapılmış bir alet vardır ki buna "irtifa aleti" denir.

S. 318, B. 2675. Birisi için kesilen kurbanın kanına parmak banarak o kimsenin alınına basmak, halk adettir. Evvelce bu âdete pek riayet edilirdi.

S. 319, B. 2680. Herhangi bir işin olması için Tanrı'ya vadedilen muayyen miktarda namaz, oruç, yahut sadaka gibi bir şeye "nezir - adak" denir. Evvelce türbe ve tekkelere mum, zeytinyağı vesaire adanırdı. Dervişler, yoksullara, şeyhlere ve dervişlere verilen paralara da sadaka yerine niyaz derler. Bu tabir Azrilerde umumîdir.

S. 321, B. 2797. Madde âlemine mensup olan dünya, yani yeryüzü, dört unsurdan (hava, su, ateş, toprak) meydana geldiğinden dünyaya "terkip yurdu" denmiştir.

S. 323, B. 2716. "Hat - çizgi", şark edebiyatında yeni terlemiş ince bıyık manasına kullanılır. Hilâli kadehin ince ve hilâl şeklinde bir kadeh olduğu, bu münasebetle kadehe benzetildiği anlaşılmaktadır. Hafız, sevgilisinin bıyıklarını hilâli kadehe, tabiidir ki dudaklarını da kadeh içindeki şaraba benzelererek bu mazmunu bulmuştur.

S. 327, B. 2747. Tellâllar, bağırarak bir şeyi ilân ederler. Halkı, yüce sesle bir yere davet etmeye de "salâ" denir. Bu münasebetle cuma günleri, öğle ezanından önce müezzinlerin, minarelerde H. Muhammed'e salât ve selâm vermelerine de "salâ vermek" denmiştir. Bu davetlerde bazen "salâ" sözü de aynen tekrarlanır. Mevlevilerde dervişlerden biri, yemek vakitleri, herkesin duyaacağı bir yerde "Hu.. somata salâ!" diye bağıırır, dervişler ezandan sonra namaza da yine böyle davet edilir. Salâ umumî davet manasına gelir.

S. 328, B. 2752. Nafe denen misk keçileri, Çin ülkesinde ve bilhassa Hita ve Hutun ovalarında bulunduğu ve misk, siyah olduğundan şark edebiyatında saç ve hatta benzetilen misk, hemen daimi Çin, Hita, Hutun ve nafe kelimeleriyle beraber kullanılagelmıştır. Bazen Hita ile hata kelimelerinin manalarıyla da oynanılır. Çin aynı zamanda büküm ve kıvrım manasına da gelir, saçla münasebeti meydandadır.

S. 329, B. 2764. İskender zindanından "İsfahan" ın kas-
tedildiğini, Süleyman ülkesinin de "Şiraz" olduğunu Su-
di söylüyor (C. 1, S. 253).

S. 330, B. 2774. Eski Arap harflerinde elif, yani A, düz
bir çizgiden ibaret olduğundan gairler, ekseriyetle sev-
gilinin boyunu elife benzetirler.

S. 344, B. 2892. Eyaz, meşhur Gazneli Sultan Mahmud'-
un sevgilisi olan bir köledir.

S. 347, B. 2917. Firavun, Musa Peygamberle kavmine
Mısır'dan çıkmaya izin vermiş, Musa, Şap denizine asa-
sıyla, yani elindeki sopa ile işaret etmiş, denizde on iki
yol açılmış, İsrailoğullarının on iki bölümü bu yollardan
geçmişler. Firavun, pişman olarak ordusuyla artlarına
düşmüş ve o yollara dalmış, fakat deniz kavuşmuş, hepsi
de boğulmuşlardı. Hafız, bu beyitte şu hikâyeye işaret
etmekte, yalnız Şap denizi yerine Nil demektedir.

S. 351, B. 2948. Âdem ve Havva, Tanrı'nın "yemeyin"
dedikleri ağacın meyvasını, Şeytan'a kâmp yemişler ve
bu yüzden cennetten sürülmüşlerdi. Yıllarca ayrı kalan
ve ağlayıp inleyerek Tanrı'ya yalvaran Âdem ve Hav-
va'nın suçu, nihayet affedilmiş ve arefe günü Ararat
dağında buluşmuşlardı. Bu vak'a, Tevrat ve Kur'an'da
hikâye edilmektedir. Hristiyanlarca Âdem'in suçu ev-
lâtlarına miras kalmış, nihayet Tanrı'nın kelâm sıfatı
olan İsa, gelip kendisini feda ederek bu suçu affettir-
miştir.

S. 351, B. 2949. Cevza, ortası beyaz, kara koyuna der-
ler. Cevza burcu, koyuna benzetilerek bu ad takılmış-
tır. Minyatürlerde Cevza, belinde okluk bulunan ve elin-
de yay tutan koyuna binmiş bir adam şeklinde tasvir
edilir.

S. 353, B. 2965. Evrenk ve Vefa iki âşık adadı, Gül-
çehre ile Mihr de sevgilileridir.

S. 356, B. 2988. Eskiden dervişler, hırkalarını yamalı
bez parçalarından dikerler ve bu parçaları da malının

helâl olduğuna emin bulundukları kişilerden alırlarmış. Bu yamalı hırkaya "murakka" denir. İran'da seccadelerin bu çeşidi hâlâ vardır. Tarikat çeyizleri, üste başa takılan şeylerdir. Meselâ Hayderî, Şemsî, Câmî ve Bektâşîlerle diğer bazı tarikatlarda mücerret, yani bekâr durmaya ikrar veren dervişler, kulaklarına küpe takarlar, göğse on iki imam'a işaret olmak üzere on iki köşeli teslim taşı denen bir taş asılır, bele kemer kuşanılır, eğer derviş, on dört Masum'u, yani H. Muhammed'in yattığı Medin'e şehriyle diğer İmamlar'ın yattıkları Necsî, Kerbelâ, Bağdat, Samir'a ve Horasan'a gitmiş ve bu zatları ziyaret etmişse göğsüne iri nohut büyüklüğünde ve birbirine zincirle bağlı olan on dört "habbe" takardı. Bunlara ve bunlara benzeyen giyim kuşam, asım takım şeylerine "çeyiz" denirdi.

S. 361, B. 3029. Karun. Mesnevi, C. 1, S. 83, B. 864'e bakınız.

S. 361, B. 3030. Kıran, iki yıldızın bir anda, aynı bürcün aynı derecesinde bulunmasına denir. İki yomlu ve kutlu yıldız olan müşteri ile güneşin kıranına "Kıranı sa'deyn" derler. Bir padişahın zamanında böyle bir kıran olursa o padişaha "sahibkıran" adı verilir. Zamanında kıranı sa'deyn olan padişah, dört kılıç kuşanmış. Kıran, aynı zamanda sikkeye, yani üstünde padişahın adı ve alâmeti olan altın ve gümüş paraya denir.

S. 365, B. 3057. Eskiden bir nala sevgilinin adı yazılır, daha bazı şekiller çizilir, ateşe konurmuş. Bunun üzerine gûya sevgili, kararsız bir hale düşer, gelip âşıkına ram olurmuş.

S. 370, B. 3100. Ruhülemin, peygamberlere Tanrı buyruklarını getiren Cebrail adlı ulu melektir.

S. 371, S. 3106. Bu beyitteki cem, Süleyman Peygamberdir.

S. 371, B. 3113. Bistâmi hırka, derviş hırkası demektir. Bâyezîdi Bistâmi dervişlerin ulularından olduğundan

hırka, ona nispet edilmiş olacak, belki bir çeşit hırkaya da bu ad veriliyormuş. Bayezit, hicretin 261 inci yılında (874 - 75) vefat etmiştir.

S. 372, B. 3115. Musa Peygamber, Turdağında "Rab- bım, bana görün de sana bakayım" demiş, Tanrı da "Be- ni asla göremezsın, yalnız dağa bak, yerinde durabilir- se görürsün" buyurmuş, fakat Tanrı tecelli edince dağ, param parça olmuş, Musa da yıldırım çarpmış gibi yere yığılıp kendinden geçmiş, ayılınca Tanrı'ya tövbe et- miştir. Mesnevi, C 1, S 3, B, 25, 26 nın izahına bakınız.

S. 379, B. 3189. Cevza burcunun üst kısmı, iki gövdeli bir insana benzetilmiştir. Bu yünden Araplar, iki göv- deli manasına "Zülcesedeyn", İranlılar "Dupeyker" der- ler. Hafız da, Cevzayı hamaillî, yani ipi boynundan geçmiş olan ve yanında büyük bir cüz kesesi, yahut man- faza içinde Kur'an veya muska bulunan bir adama ben- zetiyor.

S. 380, B. 3195. Kemâli İsfahânî. Hallak-ı Maanî diye meşhur olan Kemaleddin İsmail, İrân'ın meşhur şairle- rindendir. Cengiz orduları İsfahân'ı muhasara ettikleri sırada vefat etmiştir (635. 1237). Divanı vardır, İngiliz- ceye de çevrilmiştir.

S. 381, B. 3210. Sûdî'ye göre Şah Mensur'un oğlu, Ha- fız'ı alıp valilik ettiği yere götürmek istemiş, Hafız da bu kasideyi yazıp Şah Mensur'a sunmuş ve gitmemiş (C 2, S 222)

S. 382, B. 3217. Dudukuğu ile papağana söz söyleme- yi ayna önünde öğretirlermiş. Bir adam, kuşu, büyük bir ananın önüne kor, kendisi ayna arkasında gizlenir ve konuşmaya başlarmış. Aynada kendi aksini gören kuş, bu sesi, kendi gibi bir kuşun sesi sanır, taklide başlar böylelikle konuşmayı öğrenirmiş. Bu münasebetle dudu, edebiyatta daima ayna ve pek düşkün olduğu şekerle beraber anılır.

S. 384, B. 3234. Emîri hac, hacca giden kervanın ulusu, reisi. Padişah tarafından gidip hac eden kişi.

S. 387, B. 3251. Güneş arslanından maksat esed, yani arslan burcunda bulunan güneştir. Müşteri, yürük bir ata binmiş, elinde kınırsız bir kılıç olan, sol elinde de bir yay bulunan genç bir erkek şeklinde temsil edilir. Aynı zamanda yayla, kavis burcuna da işaret edilmektedir.

S. 392, B. 3294. Akik denilen değerli taş, Yemen'de olur. Eskilerce bu taşa o güzel rengi veren, en iyi olarak Yemen'den görüldüğü için "Süheylî Yemânî" denen yıldızmış.

S. 395, B. 3322. Eskiden dervişler, tarikatlarınca kabul edilen çeşitli keçe külâhlar giyerlerdi. Meselâ Mevlevî'ler düz ve sivri keçe külâh giyerler, Bektâşiler on iki dilimli beyaz külâh kullanırlar, şeyhler, bu külâhın üstüne seyyitse, yani peygamber soyundansa yeşil, değilse beyaz, halifeyse siyah yün sarık sararlardı. Üstü yazılı, süslü, dikişli, dilimli çeşit çeşit, renk renk külâhlar vardı. Bu külâhlara "taç" denirdi. Taçları tanımak, bilip anlamak âdeta bir bilgi, bir ihtisas işi olmuştu. Bu bakımdan türlü türlü tarikatların çeşitli taçlarını tarif eden kitaplar bile yazılmıştır ki bunlara "taçname" derler. Kalenderiler, Çardarb olan, yani saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ettiren, davul, dümbelek ve nefir, ani boynuz borularla ilâhiler söyleyerek, bayraklarını açıp şehir şehir gezen Şif - Batını bir taifedir. Bunların, on iki terkli, yani dilimli keçe külâhlar giyerler, bazan da baş açık gezerlerdi. Hafız'ın bu beytinden baş açık gezdiklerini anladığımız gibi Mesnevî'de de bir hikâye, bize bunu anlatmaktadır (Bakınız: C. 1, S. 24 - 26)

S. 398, B. 3347. Süleyman Peygamberin, üstünde Tanrı'nın en şerefli adı kazılı bulunan yüzüğünü gûya bir aralık bir şeytan çalmış ve bununla bir müddet Süleymanlık etmiş!

S. 398, B. 3348. Muhammed'in "Ben Rahman kokusunu Yemen'den duymaktayım" dediği rivayet edilmiştir.

S. 396, B. 3349. Peşeng, İran mitolojisine göre meşhur Turan kahramanı ve hükümdarı Efrasayb'ın babasıdır.

S. 396, B. 3352. İrec, İran mitolojisindeki meşhur Feridun'un küçük oğludur. İran ülkesi, bu Şehzadenin hükmü altına girmiş, bu yüzden de İran adını almıştır. İrec ovasından makedat İran'dır.

S. 401, B. 3380. Hint'liler, çok esmer olduklarından şark edebiyatında umumiyetle saç, geceye ve Hint'liye, yüz de sabaha, yahut Türk'e, yahut da Rum ehline benzetilir.

S. 405, B. 3412. Bir mural için, bir ulunun "fatihâ" demesi ve hazır bulunamların fatihâ yâni başlangıç süresini okumaları âdettir. Sudî'ye göre Hafız hastayken Piri Mahmud-ı Attar, Hafız'ı dolaşmaya gelmiş. Hafız da bu gazeli, bu münasebetle söylemiş (C. 2, S. 424).

S. 407, B. 3427. Uşşak, âşıklar demek olduğu gibi şark musikisinde bir makamın adıdır. Rast da hem bir makam adıdır, hem de düz, doğru manalarına gelir. Kelimelerin bu çeşitli manalarıyla oynamaktadır.

S. 414, B. 3482. Galiye, miskle yapılan güzel kokulu bir terkiptir.

S. 414, B. 3483. Nigâr, hem güzel manasına gelir, hem de parmaklara konan kına manasına gelir. Bu bakımdan şairler, daima bu kelimenin iki manasıyla bir sanat yaparlar.

S. 415, B. 3488. Kâvus ve Keyhusrev, Key'ler soyundan iki büyük İran şahıdır.

S. 416, B. 3495. Yeni ay görüldünce Kur'ana, kutlu adlana, üstünde ayet yazılı, yahut düz akik ve firuze yüzüğe, yahut bir güzel ve iyi kişinin yüzüne bakılır. Halk umumiyetle sünadıkları kişinin yüzüne bakar, güler, dua okurlar. Hafız, bu beyitte söylediğimiz halk kancatini belirtmektedir.

S. 416, B. 3500. Siyamek, İran mitolojisine göre insanlara ekin ekmeyi ve birçok medenî şeyleri öğreten ilk padişah Keyumers'in oğlunun adıdır. Bu adda bir de meş-

hur Turanlı kahraman vardır. Zev de yine İran'ın mitolojik tarihinde geçen bir padişahın adıdır.

S. 420, B. 3534. Zinderud, İsfahan'da bir nehrin adıdır.

S. 425, B. 3574. Dervişlerin muayyen vakitlerde okudukları ve ekseriya tarikatı kuram şeyh, yani pîr tarafından tertip edilmiş olan dualara virt ve ders denir.

S. 446, B. 3764. Halluh, Türkistan'da güzelleriyle meşhur olan bir memlekettir.

S. 487, A. 3666. Çiğil Türkistan'da çincilikle ve güzelleleriyle şöhret kazanmış olan bir Türk boyu. O memleketteki büyük kiliseye de Çiğil denirmiş (Sûdi C. I, S. 240).

S. 449, B. 3792. Nevruz, yeni gün demektir, İran'da kullanılan takvimin ilk ayı olan Ferverdinin ilk günüdür ki güneş, o gün veya gece hamel (koyun) burcuna girer. İran mitolojisine göre Tanrı, kâinatı bugün yaratmış, yıldızlar şeref noktalarında bulunmuş, güneş de hamel burcundaymış, yılda bir kere güneş, bu burca girer ve o gün nevruz olur. Aslen bir Hint mabudu iken İran mitolojisine bir hükümdar olarak giren Cemşid (Cem), bütün dünyayı gezip dolaşırken Azerbaycan'a gelmiş, orasını pek beğenmiş. Türlü türlü mücevherlerle bezenmiş bir tahtı, gün doğusuna karşı kurdurup üstüne oturmuş. Güneş doğunca taht, parıl parıl parlamaya başlamış. Halk, bundan pek memnun olmuş ve o güne "Nevruz" demişler. Herkes altı gün bayram yapmış. Müslümanlıktan sonra Şîî mezhebini benimseyenler nevruzu da İslâmileştirmişlerdir. Bugün âlemin yaratıldığını ve H Muhammed'in son haccının ıcrâ edildiğini, dinin ikmal edildiğini söylerler ve onlarca pek büyük bir bayramdır. Bu bayramı türlü türlü merasimle kutlularlar.

S. 450, B. 3796. Terk ve terek, külâh dilimine derler. Terk, Arapça'da bir şeyi bırakmak, vazgeçmek manasına gelir. Bu bakımdan şairler, bu kelimenin iki manasıyla oynamışlardır. Edhemî dervişlerinin taçları dört terklı olduğundan bu âlemde âriflerin külâhı dört tereklidir: Dünyayı, ahireti, varlığını, hatta terek edışı de terk etme mealinde bir beyit olduğu gibi Baki de:

Âlemde fenâ ehline zinhar ululanma
Terk ehlinin ey hâce biraz bâşı kabâdır

beytinde fena, yani yoklukla terk kelimelerini anarak bir sanat yapmıştır. Hafız da bu beyitte "terk" kelimesinin iki manasıyla oynuyor.

S. 456, B. 3850. Pehlevî, eski İran dilidir ki bugünkü Farsça'nın esasıdır. Bu bakımdan Farsça'ya da "Pehlevî dili" denir.

S. 461, B. 3889. Tûba ağacı, kökü yukarıda olup dalları bütün cenneti dolduran ağaç. Sofiler, insanın bu ağacı temsil ettiğini söylerler.

S. 461, B. 3891. Kur'an'ın 20 inci suresi olan Tâhâ suresinin 9 uncu ve 10 uncu ayetlerinde Musa Peygamberin, karısını ve kendisine ayrılan hayvanları alıp Şuayb Peygamberden ayrılarak yola düştüğü zaman Eymen vadisinde ilerde bir ateş gördüğü, karısına ve yanındakilere "Siz biraz durun. Ben ilerde bir ateş görüyorum, gideyim de size ondan bir parçacık getireyim, yahut yolumu bulayım" dediği anlatılmaktadır ki oraya gidince Tanrı tarafından kendisine asâ ve yedibeyzâ mucizeleri verilmiş ve Firavun'a gönderilmiştir.

S. 463, B. 3906. İran'ın mitolojik tarihinde bir hükümdar olan Feridun, adaletiyle anılır. Çemşid, Tanrılık davasına kalkışınca halk, ondan yüz çevirmiş. Şeddad soyundan ve Arap kavminden olan Dahhâk, İran'ı zaptetmiş, fakat bir gün şeytan, Dahhâk'in omuzlarını öpmüş, öptüğü iki omuz başından iki tane yılan çıkmış. Bu yılanları kestikçe bunlar yine biter, canlanırmış. Nihayet bir hekim şekline bürünüp gelen şeytan, bu yılanlara henüz erkekliğini bilmemiş oğlan beyni verilmesini tavsiye etmiş. Artık İran'da her gün iki çocuk kesilir, beyni bu yılanlara verilmemiş. Halk, bu zulümden bezmiş. Bu sırada evlât acısıyla yüreği dağlanan Gâve adlı bir demirci önlüğünü örsüne takıp bayrak yapmış, isyan etmiş, halk da bunun peşine takılmış, Dahhâk'i öldürmüşler.

Cemşid'in torunu olan Feridun'u tahta geçirmişler. Feridun, ihtiyarlayınca ülkeyi üç oğlu arasında pay etmiş Turan'ı Tur'a, Arabistan'ı Selm'e, İran'ı da İrec'e vermiş. Tur ile Selm, İrec'i kıskanıp öldürmüşler. Bunun üzerine Feridun da İrec'in torunu Minuçihri kendisine veliaht etmiş. Tur, Turanlıların, İrec, İranlıların, Selm'de Sami kavimlerin atasıymış. Bu hikâye, Tevrat'taki Nuh hikâyesi ve Nuh'un üç oğlunu andırmaktadır. Esas itibarıyla Feridun, Teriton adlı bir mabud, yahut melektir. Bu melek, yeryüzüne musallat olan Azidehake adlı ejderhayı öldürmüştür. Bu iki mabud, İran'ın mitolojik tarihine hükümdar olarak girmişlerdir.

S. 463, B. 3912. Sadi'nin "Ağaçların yeşil yapraklarının her bir tanesi, akıllı adama göre Tanrı'nın bilgisine ait bir defterdir" mealindeki,

Berk-i dırahtân-ı sebz der nezer-i hüsyâr
Her vereki defterîst ma'rifet-i Girdigâr

beytini çok andırmaktadır.

S. 466, B. 3932. Kenan piri, Yakup Peygamberdir.

S. 466, B. 3937. Erbain, Arapça bir kelimedir ve kırk demektir. Kırk sayısı, tâ Fisagor'dan, belki de Eski Hint inanışlarından kalma bir kutsiliğe sahiptir. Kur'an'ın yedinci suresinin (A'râf) 142 nci ayetinde de "Musa'ya otuz geceyi vade verdik, o otuz geceyi onla tamamladık, Rabbinin tayin ettiği vakit kırk gece olarak tamamlandı..." denmektedir. Dervişler de bu kırk sayısına pek ehemmiyet verirlerdi. Küçük ve ancak yerde serili ve hasırla döşenmiş, ekseriyetle taş bir odaya girerler, yemeklerini her gün biraz daha azaltarak kırk gün orada ibadetle meşgul olurlardı. Hatta ilk günü kırk, ikinci günü otuz dokuz, üçüncü günü otuz sekiz... zeytin tanesi yemek şartıyla nihayet yiyeceklerini bir zeytine kadar indirenler olurdu. Bu kırk günlük halvete "erbain çıkarmak" denirdi. Şarap içenlerce eski şarap makbul olduğundan Hafız, şarabın küpte erbain çıkarmasını söyleyerek bu inanışla âdeta alay etmektedir.

S. 469, B. 3953. Irak, hem bir ülkenin adıdır, hem de şark musikisinde bir makam adıdır.

S. 474, B. 4007. Kilim altında davul çalmak, riyadan kinayedir. Eseri görünen, fakat gizli yapılan, görünüşte de iyilik tarzında gösterilen kötülükler hakkında kullanılır. Bayrak dikmek de bir şeyi apaçık yapmak, gizlememek, yahut gizli şeyi açığa vurmaktan kinayedir,

S. 475, B. 4016. Yusuf Peygamber çok güzelmış. Hatıta Kur'am'ın 12 nci suresi olan Yusuf suresinin 30 ve 31 inci ayetlerinde Mısır kadınlarının Zeliha'yı, Yusuf'a olan sevgisi yüzünden kınadıkları, bu yüzden Zeliha'nın da onları çağırıp herbirine bir turunc ve bir bıçak verdiği, sonra Yusuf'u çağırdığı, Yusuf'u görüp hayran olan kadınların turunc yerine bıçaklarla ellerini doğradıkları ve "Bu insan olamaz.. bu, bir melek" dedikleri anlatılmaktadır.

S. 478, B. 4039. Arapça'da "Son ilâç dağlamadır" mealinde bir atalar sözü vardır. Arap hekimleri çare bulamadıkları yara ve sızıları dağlamakla iyileştirirlerdi. Bu söz de o yüzden söylenegelmiştir

S. 478, B. 4044. Kur'am'ın 21 inci suresinin (Enbiya) 30 uncu ayetinde "Kâfir olanlar görmediler mi ki göklerle yer birdi, biz onları ayırdık ve her şeyi sudan dirilttik; görürler de inanmazlar mı ki?" denmektedir. Bu söylediğimiz ayetten alınmadır.

S. 479, B. 4047. Hâtem. Mesnevi, C. 1, S. 222, B. 2244 de bakınız.

S. 479, B. 4051. Yusuf Peygamberi, kardeşleri ucuz bir parayla bir esirciye satmışlardı. Esirciden de Mısır Azizi satın almış, bir müddet zindanda kalan Yusuf, sonunda Mısır ülkesine Aziz olmuştu. Beyitte bu hikâyeye işaret vardır.

S. 480, B. 4075. Berehmen, Hint'liler arasına yayılmış olan Brahma dininin rahiplerine denir. Doğrudan doğruya müşrik ruhanilere de dendiği gibi soyu sopy belli kişizadeye, akıl ve dirayet sahibi adama da dendiği vardır.

S. 485, B. 4100. Bu beyitte H. Muhammed'in ay'ı ikiye böldüğüne işaret vardır. Mesnevi, C. 1, S. 105, B. 1077 ye bakınız.

S. 491, B. 4148. Selma ve Suat, Leylâ gibi Arap sevgililerindendir ve umumî bir ad olmuştur.

S. 492, B. 4156. Nizamî, Genc'lidir. Hicri altıncı asır (XII) şairlerinden olup bilhassa hamsesiyle meşhurdur.

S. 493, B. 4164. Eski ve uydurma bir kanaate göre dünya bir öküzün boynuzunun üstünde durmaktadır Öküz, bir balık üstündedir, balık denizdedir, deniz rüzgâr üstündedir, rüzgârı da Tanrı kudreti tutmaktadır Bu bakımdan en altında balık, en üstünde ay bulunuyor ki bu yüzden "aydan balığa kadar" sözü meydana gelmiştir. Balık, zaten de denizin içinde bulunduğundan bu söz, bir bakıma ön ve sonu, hülâsa geniş bir hududu gösterir.

S. 506, B. 77. Şeyh Sadi, Şiraz'da yetişen, Gülistan ve Bustan adlı mensur ve manzum kitaplarıyla divanı bulunan hakim bir şairdir. 691 de (1291 - 92) vefat etmiştir. Kabri Şiraz'dadır.

S. 510, B. 7. Mesnevîler. Kur'an'ın 21 inci suresinin (Enbiya) 89 uncu ayetinde "Ve Zekerıyya'yı an.. o zaman Rabbine, Rabbim, beni tek bırakma, bana bir evlât ver.. Sen varislerin en hayırlısının diye dua etti" denmektedir. Lâ tezerâ ferden — beni tek bırakma" bu ayetten bir cümledir.

S. 512, B. 23. Mesnevîler. Kur'an'ın 68 inci suresi "Klem" adıyla anılır ve "Nuna, kaleme ve meleklerin yazdıkları şeylere and olsun" diye başlar. Bu ayetteki nun ve kaleme türlü türlü manalar verilmiştir.

S. 512, B. 24. Mesnevîler. Metin, bir kitabın özü, aslıdır. Şerh, o kitabın âdeta kritiğidir. Diğer bir zat, cümle cümle, o kitabı izah eder. Kitap sahibinin ne demek istediğini anlatır.

S. 514, B. 45. Sakiname. Nuh Peygamberin dokuz yüz yıl yaşadığı rivayet edilmiştir. Bu yüzden Nuh ömrü, ömür uzunluğundan kinayedir.

S. 514, B. 52. Sakiname. Pıran, İran mitolojisinde meşhur Turan Hükümdarı Efrasyab'ın veziri ve baş komutanıdır. Şide, Efrasyab'ın bir oğlunun adıdır. Pek güzel olduğu için babası, bu çocuğa güneş ve nurlu şey manasına gelen bu adı koymuş. Asıl adı Peşeng'dir. Keyhusrev tarafından öldürülmüştür.

S. 541, B. 54. Sakiname. Tûr ve Selm, Feridun'un iki oğludur. Turan ülkesini Tur'a, Arabistan'ı da Selm'e vermişti. S. 512, B. 3906 nın izahına bakınız.

S. 515, B. 61. Sakiname. Gökyüzündeki arslandan maksat Eset, yani Arslan burcudur.

S. 516, B. 72. Sakiname. Meşhur İran Şahı Husrevi Perviz'in çalgıcısı Barbed'in icat ettiği otuz makamdan birinin adı da Husrevânî imiş. Bu kelime ağır değerli ve büyük manalarına da kullanılır.

S. 521. Kıtalar V. Ferkad, şimal kutbuna yakın iki parlak yıldızın adıdır. Birbirlerine yakın olan bu iki yıldızın ikisine birden Ferkadan derler. Türkçe'de bu yıldızlara "ikizler" denir.

S. 526. Kıtalar XIII. Zeyd ve Amr, Arapça gramerde örneklerde kullanılan gayri muayyen iki erkek adını Müennes için de Hint adı kullanılır.

S. 527. Kıtalar** XV. Bazen adamın kulağına gökten bir ses gelirmiş. Bu ses veya söz, melekler tarafından söylenirmiş. Bu sesi seslenene "hatif" derler.

S. 533. Kıtalar* XXIX. Ruhülkudüs, Müslümanlarca Cebrael adlı vahiy meleğidir.

S. 532. Kıtalar* XXXIII. Müslümanlar, inanış ve ibadet işinde Kur'an ve hadisi, yani peygamber sözlerini değil tutarlar. Bir kısmına nazaran sahabenin, yani peygamber zamanında Müslüman olan veya Müslüman olarak doğanların bir meselede birleşmeleri de delildir. Fakat bunu tanımayan azlık bir kısım da vardır. Kur'an ve hadiste bulunmayan, Sahabe zamanında da olmadığı için reyleri bilinmeyen meselelerde kıyası, yani bir hükmü, diğer bir

hükümle mukayese ederek hüküm vermeyi, yahut aklı delil tutanlar olduğu gibi bu ikisini, yahut birini tanımayanlar da vardır. Hülâsa Kur'an ve hadisten hüküm çıkarma da Müslümanlar, bölük bölük olmuşlar, bu suretle Müslümanlıkta "Mezhep - Yol" denen kısımlar meydana çıkmıştır. Bu mezheplerin biri "Ehli Sünnet vel Cemaat" denen Sünnî mezhebidir. Bu mezhebe göre Kur'an zahirine göredir. Yani namazdan maksat şudur diye aklı ve indî hükümler yürütülemez. H. Muhammed'in doğru sözleri de sahabeden nakil edildiği gibi ve zahirine göre anlaşılır. Sahabenin bir meselede ittifakı delildir. Sünnilerin bir kısmı kıyası kabul eder, bir kısmı etmez. Hülâsa sünnilik, dogmatik bir mezheptir. Peygamberin sünnetine, yani söylediği, yaptığı, yahut birisini yaparken görüp de men etmediği şeylere ve sahabenin topluluğuna dayandığı için bu mezhebe uyanlara sünnet ve topluluk ehli manasına Ehli Sünnet vel Cemaat denmiştir.

S. 537. Kitalar* XXXV. Ebdâl, Sofilere göre yedi, yahut kırk Tanrı dostu, Tanrı velisidir ki bunlar, ruhlarını nefislerine bedel ettikleri, yahut diledikleri vakit diledikleri yerlerde kendilerine bedel birer cesetle görünebildikleri, yahut da bu makama, kendilerinden önce sahip olan kişiler ölünce onlara bedel olarak geçtikleri için bu adla anılmışlardır. Bu kelime, aynı zamanda mutlak olarak erenler veliler makamına da kullanılmıştır. Ayrıca "Abdallar" diye batınî bir tarikat olduğu gibi Kalender Abdallar, Hayderî Abdallar, Bektâşî Abdallar gibi bütün dini teşekküllere de ad olmuştur. Mesnevi. C. 1. S. 26. B. 264 e de bakınız.

S. 537. Kitalar* XXXV. Mevatn, Kelâm bilgisine, yani din felsefesine ait bir kitaptır. 756 Hicri'de (1300) vefat eden Kadî Adudüddin Abdurrahman tarafından yazılmıştır. Bu kitabı birçok âlimler şerh etmişlerdir.

S. 541. Babailer* VIII. Kamber, H. Ali'nin azatlı kölesidir. Meşhur Haccâcî Zâlim tarafından şehit edilmiştir. Hayber, H. Muhammed zamanında bilhassa Ali'nin gayre-

tiyle fethedilen ve evvelce Yahudiler'e ait bulunan Medine civarındaki bir kaledir. Kevser, ahirette Peygambere ait olan bir havuzdur. Bu havuzun pek büyük olduğu, etrafında çeşit çeşit mücevherlerden gökteki yıldızlar kadar kâseler bulunduğu, suyunun baldan tatlı, kardan soğuk olup inanan kişilere bu havuzdan H. Ali'nin sâkilik ederek su sunacağı hadislerde bildirilmiştir

S. 543. Rubailer* XVII. Harut ve Marut adlı iki meleğin Babil'e indikleri, insanlara sihir bellettikleri, niha-yet bir kadına âşık olup şarap içtikleri, kötülükte bulundukları, bunun üzerine kadının Tanrı tarafından çarpılıp gökte zühre yıldızı haline geldiği, bu iki meleğin de baş aşağı Babil kuyusuna asıldıkları, bu suretle kıyamete kadar ceza görecekləri, Kur'an'da olmamakla beraber hikâye edilegilmıştır. Bu iki meleğin adı Kur'an'da başka türlü geçer ve böyle bir vaka yoktur. Esas itibarıyla Harut ve Marut, iki Ermeni mabududur. Sihirle ve Babil şehriyle münasebetleri bulunduğundan, daima Babil, sihir ve sihirbaz kelimeleriyle bu iki melek beraber anılır. Mesnevi, C. 1, S. 52, B. 535 e bakınız.

S. 546. Rubailer* XXV. Kıyamette halkı H. Ali'nin cennet ve cehenneme bölüştüreceğine dair bir hadis, yani Peygamber buyruğu vardır. Aynı zamanda çok yiğit olduğu için Ali'ye Tanrı Arslanı denmiştir.

S. 549. Rubailer* XXXV. Sofilerce siyah renk, vahdet yani birlik âlâmetidir. Halifeler siyah renkte sarık sararlar. Gece siyahtır ve her şeyi örter. Tanrı'nın hakikî varlığı da zuhur edince bütün mevhum varlıklar örtülür, yok olur. Hatta bu yüzden gündüze nübüvvet, yani peygamberlik; geceye vilâyet, yani velilik delili diyenler bile vardır.

S. 552. Muammâlar. Aynı sahifenin notuna bakınız.

ŞÜPHELİLER

S. 558. B. 11. Kerbelâ, Irak'da Bağdat yakınlarında bir yerdedir. Hicretin 61 inci yılında (680) H. Muhammed'in

korunu ve H. Ali ile Fatıma'nın oğlu İmam Hüseyin, Kûfelilerin daveti üzerine Kûfe'ye giderken yolda Yezid'e tabi askerler tarafından bu yılın ilk ayı olan Muharrem'in ikinci günü buraya konmaya mecbur edilmiş, altınca günü binlerce Yezid askeri tarafından kuşatılmış, dokuzuncu günü, Yezid'in hükmü altına giremeyeceğini söyleyip yanındakilerin ayrılmasına müsaade etmişti. Ayrılanlar o gece ayrılmış, onuncu cuma günü kendisiyle kalan yüz kadar kişiyle beraber Yezid askerleriyle savaşa başlamıştı. Yanındakiler, kardeşleri, kardeşinin ve amcasının oğulları, bütün akrabası ve kendi oğulları şehit olduktan sonra kendisi de ikinci üstü şehit olmuş, beraberindeki kadınlar, düşmanlar eline esir düşmüşlerdi. Muharrem'in yedinci günü, Yezid askeri, İmam Hüseyin'le taraftarlarından suyu da kesmiş bulunduklarından Fırat ırmağı kıyısında hepsi de susuz şehit olmuşlar, kadınlar, mızraklara dikilen şehit başlarıyla önce Kûfe'ye, sonra da Şam'a, Yezid'e götürülmüş, neden sonra Yezid İmam Hüseyin'in hastalığı yüzünden harbe girmeyip sağ kalan oğlu İmam Ali Zeynelâbidin'le beraber kadınların Medine'ye dönmesine müsaade etmişti. Kerbelâ vak'ası diye anılan bu acıklı vak'a, bütün Müslümanların kalplerini yakmış ve sık sık anılmış, bilhassa H. Muhammed'in soyunu sevenler tarafından her yıl yaslarla yenilene gelmiştir.

S. 560, B. 30. Hıta, Çin Türkistan'ında bir ülkedir. Buradaki Türkler de Hutun ve Çiğil Türkleri gibi güzellikleriyle meşhurdur.

S. 563, B. 55. "Ven-fahtu fihî min rûhî" ben, Âdem'e ruhumdan ruh üfürdüğü demektir ve bir ayetten bir cümledir. Mesnevi, C. 3, S. 379, B. 3935 e bakınız.

S. 566, B. 81. Beytülmamur, Kâbe'nin hizasında ve gökte bulunduğu ve meleklerin kibleleri olduğu rivayet edilen yer.

S. 567, B. 92. Kale derler XIII - XVI ncı asırlarda Anadolu ya da yayılmışlardı. Orta Asya da Melâme-

İftlikten meydana gelen, Bağdat, Suriye, Mısır, Anadolu ve Rumeli'ye yayılan bu taife, saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ederlerdi ki Hafız, bu beyitlerde bilhassa onların bu âdetlerini anlatmaktadır.

S. 570, B. 118. Zülf, yani saç yüzü örttüğünden, küfür kelimesinin de lûgat manası örtmek olduğundan şairler tarafından saç kâfir ve küfür, yüze de iman sıfatları verilmiştir. Sofi şairler, Tanrı sıfatlarının, Tanrı zatına örttüğünü düşünerek yüzü Tanrı'nın zatına, saç da sıfatlarına benzetmişlerdir.

S. 575, B. 161. Aristo, Yunan filozoflarından meşhur Aristotalis'dir. Milâttan 322 yıl önce ölmüştür. İslâmdan sonra bu filozofun eserleri Arapça'ya çevrilmiş ve din-felsefesi demek olan kelâm, bu eserlerdeki esaslara dayanmıştır. Edebiyatta akıl, mantık ve hikmet sembolü olarak kullanılır.

S. 597-598, B. 343-351. Şifilerce peygamberin Tanrıdan hüküm alması, melek vasıtasıyla aldığı emirleri, hükümleri kalbe bildirmesi nübüvvet, yani peygamberlik, bu emirlerle ^{şifiler}ümme arasında hükmetmesi imamet ve vilâyettir. Peygamberin şahsında hem peygamberlik, hem de imamlık vardır. Vefatından önce Tanrı emriyle yerine birisini bırakır ki bu zat, peygamberin şeriatını koruyan ve e şeriate göre hükmeden imamdır. Sofiler, bu akideyi aynen benimsemişlerdir. Onlarca da peygamber'in halkla olan muamelesi nübüvvetidir, hakla olan muamelesi vilâyettir. Nübüvvetin sırrı, vilâyettir. H. Muhammed'den sonra imam, Ali'dir. Sofilerce de H. Muhammed'in sırrına vâris olan ve vilâyetine sahip bulunan Ali'dir. Bu bakımdan Ali'ye "Şahı vilâyet - Vilâyet padişahı" denildiği gibi bunun kıyası olarak "Şah" da denir. Bu gazeldeki âlem padişahı da Ali'dir. Yine aynı gazelde (351 inci beyit) Ali'ye şah denmektedir.

S. 5998, B. 349. Peygamberden sonra on iki imamı, peygamberin halife ve vârisi ve ümmetin imamu tanıyan şifilere "İmâmiye - İsnâaşeriye - İmâmeti kabul edenler,

“On ikiler fırkası” denir. Bu mezhebe, İmam Caferüssa-dık'ın sözleriyle amel edildiğinden “Câferiye” adı da verilir. Bunlarca On iki imam şunlardır:

1. Ali, 2. Hasan, 3. Huseyn, 4. Zeynelâbidin Ali, 5. Muhammedül Bâkır, 6. Ca'ferus Sâdık, 7. Mûsel Kâzım, 8. Aliyyur Rızâ, 9. Muhammedût Takıy. 10. Aliyyun Nakıy, 11. Hasanul Askerî, 12. Mehdi. Sekizinci imam Aliyyur Rızâ, hicri 208 saferinde (823) Abbasoğullarından Me'mûn tarafından şehid edilmiştir. Şimdi Meşhed denen Tus şehrinde yatmaktadır.

S. 598, B. 354. Vakkasoğlu Sa'd, peygamberin sahabe-sindendir, altıncı olarak Müslüman olmuştur. Uhut savaşında peygamberin önünde ok atarak peygamberi korumuştur. Bu münasebetle okçular, bu zatı, kendilerine pir edinmişlerdir. Bundan dolayı sonradan Halife Ömer zamanında İran savaşında da baş komutan olan Sa'd'ın adı, daima okla anılır.

S. 604, B. 405. Halil, dost demektir ve Nemrud tarafından ateşe atıldığı halde yanmayan İbrahim Peygamberin lâkabıdır.

S. 608, B. 440. Eski yıldız bilgisine, astronomiye göre Âdem, zuhal devrinde yaratılmıştır. Zuhâl devri, Âdem devridir. Zaten zuhal ve Âdem kelimelerinin ikisi de ebcet hesabında 45 eder. Kıyamet, kadar yedi yıldızın devri vardır ve her devir, bin yıldır. Bir rivayete göre de her yıldızın devir müddeti yedi bin, bütün yıldızların devir müddeti de kırk dokuz bin yıldır. Şimdi içinde bulunduğumuz devir, kamer yani ay devridir. Ay devri aynı zamanda H. Muhammed'in devridir. H. Muhammed, bu devirde yeryüzüne gelmiştir. Bu yüzden de ayı, ikiye bölmüştür. Bu devir, kıyamet devri ve fitneler, yani imtihanlar devridir. Bu imtihanların en şiddetlisi de Tanrı-lık davasıyla meydana çıkacak ve Mehdi tarafından öldürülecek olan tek gözlü Deccal'dır.

S. 619, B. 533. Hakîmî Gaznevî diye de meşhur olan Şenâî, İran'da yetişen sofî şairlerin en büyüklerindendir.

Mevlânâ Celâleddin, Attar'la bu şâire pek büyük bir hürmet beslemektedir. Hadikatül Hakika adlı mesnevisi pek meşhurdur. 525 hicri'de (1130 - 1131) vefat etmiştir.

S. 624, B. 673. H. Muhammed'den böyle bir hadis nakledilmiştir

S. 632, Kıtalar IX. Selman, Hafızı Şirazi ile çağdaş ve Hafız'a epeyce tesir etmiş olan pek lirik ve sanatkâr bir İran şairidir.

S. 644, Kasideler, B. 3. Kısra, İran Şahlarına verilen umumî bir addır, Roma İmparatorlarına kayser dendiği gibi İran Şahlarına da kısra denirdi. Büyük padişah ve padişahlar padişahı manasına gelen husrev kelimesinin Arapçalaşmış şeklidir.

S. 645, Kasideler, B. 12. Erdevan, Guştasb soyundan ve keylerden bir İran Şahıdır.

S. 646, Kasideler, B. 22. Genci Şayagan, meşhur İran hükümdarı Husrevi Perviz'in sekiz hazinesinden biridir. Bu hazinede fevkalâde değerli kumaşlar ve mücevherler varmış.

S. 646, Kasideler, B. 30. Kerubiler arşı taşıyan, yahut Tanrı'nın pek yakını olan ulu meleklerdir.

S. 654, Kasideler, B. 113. Reyhanî yazı, eski yazının süslüs denen cinsinden biraz farklı bir yazıdır. Elifleri süslüsten uzunca olur ve harf çanakları da bu tarza uygun bulunur

S. 656, Kasideler, B. 131. Ebülhakem, H. Muhammed zamanında ona ve Müslümanlığa en büyük düşmandır. Mekke aristokratlarından olan bu zat, Bedir savaşında öldürülmüştür. Düşmanlığı yüzünden adı "Ebucehil - Bilgisizlik babası" kalmıştır.

S. 657, Kasideler, B. 138. Zâl, ihtiyar ve ak sakallı manasına gelir. Meşhur İran kahramanı Rüstem'in babasının adıdır. Doğduğu zaman saç, sakal, kaş ve kirpikleri bombeyaz olduğundan bu adla adlanmış.

Hâfız'da Geçen Husûsî Adlar

— A —

Acem: 625, 626.
 Âd (Kavmi) : 242.
 Âdem (Peygamber) : 3, 20,
 147, 330, 351, 359, 430,
 436.
 Âlem pâdişâhı (Âlî) : 597.
 Âlî (Hz.) : 597.
 Ârap: 326.
 Âristo: 575.
 Âsaf (Süleyman P. in vezîri, vezîr) : 26, 242, 375,
 445, 657.
 Âsaf-ı sâni (Kivâmeddin
 Âlî oğlu Muhammed) :
 652.
 Âzud: 537.

— B —

Bahâeddîn: 537.
 Bârbed: 517.
 Behmen: 169.
 Behrâm-ı Gûr: 290, 635.
 Burhâneddîn: 367.

— C —

Çâm Şeyhi (Ahmed Câ-
 miyy-i Nâmıkıy. Şeyhülis-
 lâm) : 4.

Cebrâîl: 512, 527.
 Celâleddîn (Hâce. Vezîr):
 159, 658.
 Cem (Cemâid) : 11, 49,
 56, 76, 103, 157, 225,
 247, 350, 440, 446, 514,
 645.
 Cem (Süleyman P.) : 120,
 169, 222, 229, 371.

— Ç —

Çigil (Türk kabilesi) : 87,
 435, 482.

— D —

Dârâ: 4, 447, 631, 645.
 Dâvûd (P.) : 229, 242.
 Deccâl : 237.

— E —

Ebû - Cehl: 656.
 Ebû - İshak: 143.
 Ebû - Leheb: 32, 574.
 Ebû - Nasr (Burhâneddîn
 Ebul - Maâlîfoğlu) : 471.
 Ebül - Fevâris (Sultan) :
 199.
 Ebül - Velâ (Hâce) : 106.
 Ebül - Hakem: 656.

Eflâtun (Diojen) : 264.
 Efrâsyâb: 329, 514.
 Ehli Beyt: 298, 382.
 Emîneddîn Hasam: 365.
 Erdevan: 645.
 Evrenk: 353.
 Eyâz: 99, 261, 344, 595.

— F —

Ferhâd: 60, 169, 175, 212,
 219, 317, 357, 389, 452,
 522, 578.
 Feridûn: 462, 516.
 Fir'avn: 347.

— G —

Gıyâseddîn (Sultan): 159,
 611

— H —

Hâce (Vezir) : 526.
 Hâce Âdıl (Hâtız'ın kar-
 deşi) : 529.
 Hâce Muhammed (Kivâ-
 meddîn Ali oğlu) : 651.
 Hacı Kivâm (Vezir Kivâ-
 meddîn Hasam): 3, 175,
 345, 528, 537, 628.
 Halîl (İbrâhim P.) : 604.
 Halluh: 446.
 Hârezmliler: 432.
 Hârût: 49.
 Hâtem-i Tayy: 479, 488,
 504, 618.
 Havvâ: 351.

Hızır: 30, 49, 100, 199,
 224, 226, 282, 286, 496,
 457, 493, 511, 649.
 Husrev: 68, 150, 452,
 475.

— I —

İrâkıy (Şeyh) : 212.

— İ —

İbrahim (P.) : 309.
 İsâ (P.) : 12, 20, 49, 61,
 84, 86, 142, 217, 242,
 456, 457, 564.
 İskender : 4, 123, 209,
 250, 282, 495, 516, 649.

— K —

Kanber: 541.
 Karun: 5, 25, 60, 181,
 282, 449, 462, 514.
 Kâvûs: 169, 338, 415, 514,
 559, 618.
 Kayser: 487, 646.
 Kemâl-i İsfahânî: 380.
 Ken'an ayı (Yûsuf P.): 7.
 Ken'an Piri (Ya'kub P.):
 82, 466.
 Kerbelâ Şehidlere: 558.
 Kevser sâkıyesi (Hz. Ali) :
 541.
 Key: 169, 476, 559, 618.
 Keyhusrev: 222, 338, 446,
 514.
 Keykubad: 645.
 Kivâmeddîn (Hasam. Ve-
 zir) : 630.

Kivâmeddin Ali oğlu Muhammed: 652.
Kisrâ: 41.
Kubâd: 169.

— L —

Leylâ: 60, 99, 104, 137, 184, 462, 626.

— M —

Mâni (Nakkâş, ressam): 155.
Mansûr: 124, 561.
Mansûr (Sultan, Şâh Pâdişah Muhammed oğlu Muzaffer'in oğlu): 236, 250, 379, 380, 399, 460, 533.
Meddeddin İsmâîl (Şeyh): 531, 537.
Mecnûn: 18, 60, 99, 104, 137, 258, 462, 625.
Mehdî: 237
Mesih (İsâ Peygamber): 149, 190, 464, 469, 474.
Mesihâ (İsâ P.): 104.
Mes'ûd (Şeyh, Sultan): 520.
Mihr: 352.
Muhammed (Peygamber): 528, 624.
Mûsâ (P.): 190, 376, 456.
Mustafâ (Muhammed Peygamber): 32, 566.
Muzaffer oğlu Yahyâ (Sultan): 310.

— N —

Necet Şahnesi (Hz. Ali): 298.
Nemrûd: 242.
Nû. (Peygamber): 7, 54, 72, 162, 246, 514.
Nusratüddin Yahyâ (Şâh): 436.

— P —

Perviz: 41, 68, 516.
Peşengoğlu: 398.
Peygamber (Hz. Muhammed): 382, 624.
Pîran: 514.

— R —

Rıza (Sekizinci İmâm): 598.
Rûhul - Emîn (Cebrâîl): 370.
Rûhul - Kudüs: 283, 284, 533, 564.
Rüstem: 349, 482, 598.

— S —

Sâhib - divân: 89.
Sâmîrî: 136, 168.
Selâm: 514.
Selâmâ: 218, 274, 468, 469, 482.
Semûd (Kavmi): 242.
Siyâmek: 416.
Siyâvuş: 167.
Suâd: 491.

Suheyb: 215.

Sultan Mahmud (Gazne-
vi): 99, 261, 262, 344,
595, 649.

Sultan Üveys: 205.

Sultan Nasrüddin: 503.

Sülcyman (P.): 19, 42,
55, 62, 129, 155, 157,
193, 208, 221, 229, 230,
232, 242, 290, 333, 364,
376, 436, 466, 478, 483,
651, 652.

— Ş —

Şâh (Hz. Alt): 597.

Şâh Gazi: 525.

Şâh Hürmüz: 525.

Şâh Nueratüddin: 421.

Şâh Şucâ': 283, 287, 296,
574.

Şeyh Eminüddin (Eminüd-
din Hasean): 537.

Şeyh-i San'ân: 57.

Şeyh Şâh Ebû - İshâk
(Sultan): 537, 647,
649.

Şide: 514.

Şirin: 60, 68, 169, 357,
475, 522, 578.

Şuayb (P.): 215.

— T —

Tamrı Arslanı (Hz. Alt):
546.

Tûr: 514.

Tûrangâh: 339, 493, 529,
655, 656.

Türklerin Padişahı (Efrâs-
yâb): 349, 482.

Türk, Türkler: 9, 349,
432, 514, 625.

— V —

Vakkasoğlu Sa'd: 598.

Velâ: 353.

Vezir (Tûrangâh): 493.

— Y —

Yezdliler: 11.

Yezd Kadısı: 523.

Yezd Şâhi: 526.

Yusuf (P.): 9, 97, 125,
138, 245, 292, 333, 431,
466, 475, 479, 611.

— Z —

Zâl: 657.

Zel'hâ: 9.

Zev: 416.

Mekân Adları

— A —

Aden: 133.
Allahuekber (tepesi) : 30.

— B —

Bâbil: 543.
Bağdâd: 42, 220, 253.
Bedahşan: 612.
Bingale: 159.
Buhârâ: 8.

— C —

Câferîbâd: 284.
Ceyhun: 50, 534.

— Ç —

Çin: 87, 240, 328, 283,
437, 488, 591, 646.
Çigil: 87.

— D —

Dicle: 253.

— E —

Erâk Vâdîsi: 471.
Eymen Vâdîsi: 80, 349,
372.

— F —

Fars: 42, 159, 328, 353.

— G —

Gölgeşt-i Musallâ. Musal-
lâ: 9, 169, 284.

— H —

Habeş: 100.
Harezm: 221, 534.
Hayber: 541.
Hicaz: 110, 260, 263.
Hıta, Hıta: 100, 560,
579.
Hind: 100, 159.
Huten: 132, 150, 259,
321, 383, 385, 398, 579.

— İ —

Irak: 42, 110, 212, 263,
468, 469 526.
İsfahan: 582, 649.

— I —

İrec ovası: 398.

— K —

Ken'am ili: 245.

Kâ'be: 68, 87, 246, 286,
292, 567.

Kafdağı: 28, 483.

Kasr-ı Zerd: 646.

Kayravan: 649.

Kerbela: 558.

— L —

Livâ Vâdisi: 472.

— M —

Maçin: 110.

Merve: 79.

Mısır: 7, 97, 100, 284,
431, 479, 611, 646.

— N —

Necid: 492.

Nil: 347, 605.

— R —

Rey: 488.

Rum (Ülkesi): 488.

Rüknâbâd: 9, 29, 30, 169,
283, 612.

— S —

Safâ: 79.

Sebe': 65, 229.

Semer kand: 9, 432, 481.

Siyistan: 646.

Sind: 646.

Süleyman Mülkü, ülkesi

Süleyman Mülkü, ülkesi

(Şîrâz): 242, 375, 646.

Şam: 491.

Şîrâz: 9, 29, 219, 263,
267, 283, 341, 526, 612.

— T —

Tatar (Diyârı): 70.

Tebriş: 343, 526.

Tûr (Dağı): 80, 349, 461.

— Y —

Yemen: 392, 398.

Yezd: 11, 523, 526.

— Z —

Zinderûd: 172, 420, 468,
582.

Cuâ 349, 9.ğ. âaŞi

AA481. C i - Ö 2 8Hpr

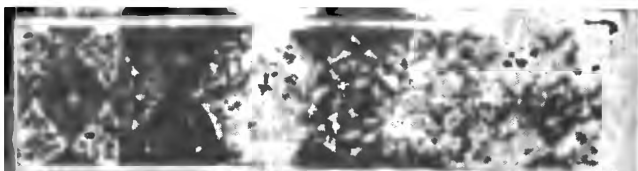
Hafız

***Prof. Brouvne'm Iran
Edebiyatı Tarihinden***

Hafız'ın mezarı

... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
... ...	... ...	... ...	... ...
...	...	...	...

Konya Müzesi nüshası

Hafız Divanı'nın Yanlış Doğru Cetveli

Yanlış	Doğru	Sahife
CXVI	CXVII	119
CLIX	CLXIX	170
CGXXI	CLXXI	172
CLXXXVI	CLXXXII	189
CCIXV	CCXIV	215